56.f.2

6
7 E
26

M

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14-40-6-33
12-17-9-13.

56.2.2.
56
56.
1
2.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBRI QVINQVE

AVCTORE

ALEXANDRO DE ANGELIS,

In Collegio Romano Societatis IESV,
Studiorum Præfecto.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Secundo prodeunt ab Auctore multis Amanuenſium erroribus liberati, nouiſq; exemplis illuſtrati.

ROMÆ,
Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. MDCXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO, D. IACOBO S.R.E. CARD. SERRAE.

ALEXANDER DE ANGELIS, Societatis IESV *Theologus ſalutem.*

ASTROLOGORVM, quos Planetarios Sanctus Auguſtinus appel'at, admirabiles coniecturas diligentiùs explorare eo conſilio in animum induxi meum, IACOBE CARDINALIS AMPLISSIME, vt hæc iactabunda Genethliaca, quæ ſe futuros omnes rerum humanarum euentus antici pare cognitione ſanè quàm confidenter profitetur, in publicam lucem educta excutiatur, detractiſque phaleris, deterſoque fuco, nuda conſtituatur ob oculos eorum, quorum

Digitized by Google

animos magnifici nominis ampla ſpecie perſtrinxit; equidem, vt animum meum aperiam, nihil aliud in huiuſce laboris elucubratione ſequutus ſum, quàm vt ad ipſum cubile veritatis, ſi qua tamen in Chaldæorum vanitate veritas deliteſcit, per veræ rationis veſtigia, & quaſi filum peruenirem, eorumque conſulerem commodis, qui vitæ ſuæ rationes, ex hac, quæcunque demum eſt, Coniectorum vaticinatione ſuſpendere non verentur. Quorum alterum exigebat ex me vitæ meæ genus, & nomen, alterum exercitatio doctrinæ: vt enim vtilitatibus inſeruiam aliorum, noſtri nominis Religio ſuadebat, cui me penitùs, à reliquis curis abductum, ab ineunte iuuentute deuoui. Vt autem in rerum inueſtigatione vera conſecter, id ſanè, cum ipſa Philoſophia, non intelligendi maior, quàm viuendi magiſtra; tum Theologia veræ ſanctitatis, & Religionis Antiſtes perſuadere iam debuit, homini præſertim in vtroque genere doctrinæ, per multos annos, in florentiſsimis Italiæ Gymnaſijs, cum aliqua, ſi non ingenij, certè laboris laude verſato. Quòd autem animum indagandæ veritatis ſtudio, non odio partium contrà ſentientium, ad hoc ſcribendi genus adiecerim; ſatis id magno fuerit argumento, quòd Aſtrologorum nationem ſemper ſum vnicè amplexatus; quod eorum non paucis quàm familiariſsimè ſum vſus; quòd ab illorum nemine ſum laceſſitus: quòd ipſe prouocare neminem debeo, qui vel inimicos diligere ſum paratus. Quocircà ſi veritatis inquirendæ ſtudium, ad quod naturæ tacito ſuaſu inducti ſumus, ſi grauiſſimi, & plerumque inſanabiles errores, quibus infœliciter implicantur, quicumque leuiſsimum hoc artificium ſibi quæſtuoſum, alijs pernicioſum eſſe voluerunt: ſi meum inſtitutæ vitæ genus, quod quàmpluribus prodeſſe ſtudet, in re tanta me quieſcere otioſè, ac conniuere paterentur, ſanè quieſcerem, & conniuerem perlibenter: neque me aut Aſtrologiam hoc labore vexarem; ſi qua verò nominis celebritate ducerer, ineptiſſimus ſim, ſi doctrinæ laudem, ex nugatoriæ diſciplinæ confutatione potiùs aucupandam, quàm è grauiſſimis Philoſophorum, ſanctiſſimis Theologorum commentationibus, quas propediem expedio, expectandam putem. Neque verò vereri debui, ne temerè in Aſtrologorum offenſionem inciderem vera profitentium, veritatis aperiendæ cupiditate prouectus. Nam ſi

conſtare

conſtare ſibi voluerint, in ſuſcepta ſententia, quam ipſi veriſſimam, nos opinioſiſſimam eſſe dicimus; exercere nobiſcum gratuitas inimicitias profectò nolent, neque ægrè ferent ſuam doctrinam in bono veritatis lumine collocari: præſertim cum hæc ipſa, qua ipſi volunt lege quæramus, & ad Aſtrologiæ forum prouocemus: atque ad eos iudices, qui quoniam expolitione doctrinæ, mentis aciem exacuerunt, & omnem ætatem in nobilium artium tractatione poſuerunt, decipi, hallucinarique adeo neutiquam potuerunt; vt quid verè, quid falsò, quid veriſimiliter in hoc genere dicatur, & cognoſcere intelligenter, & iudicare ſapienter nequeant. Cæterùm permulta ſunt, eaque grauiſſima nomina, quibus hunc qualemcunque fructum laborum meorum debere diutiùs incolumi officio non poſſum. Etenim vſuram hanc diligentiæ repetit à me primum ipſa veritas, cuius numine doctorum hominum ſtudia tum demùm optimè continentur, cùm ad eius certiſſimam normam exiguntur. Requirit ſapientiæ cupida iuuentus, quæ tum videlicet recta via, expeditiſſimoque curſu fertur, ac peruolat ad veram ſapientiam, cùm incitatum eius impetum, alacritatemque nulla debilitat, vel retardat iudicij corruptela, vel inanium cura ſtudiorum. Repetit ipſorum dignitas, & exiſtimatio Principum, ac Reipublicæ moderatorum, quibus magno plerumque cum ipſorum incommodo, communiſque ſalutis non raro exitio Coniectorum ſeſe callida natio venditat, commendat, inſinuat, addicit. Repetit ipſa ſuo iure Reſpublica cuius plurimum intereſt, vt boni Principes malas artes, præſtigias falſitatis ciuium ſocietatibus interdicant. Repetit poſtremò facilitàs, ac imbecillitas potiùs imperitæ multitudinis admirabilium rerum, hoc eſt, ludibriorum plerumque, ſitientiſſimæ, leuiſſimis præſertim Ariolorum lactata promiſſis. Iam verò quod ad clientelam ſpectat, commendationemque laborum meorum, quonam potiùs vtar præſidio, quàm tuo, IACOBE CARDINALIS AMPLISSIME, cuius ſingularem prudentiam, conſilium, integritatem, animi magnitudinem ſummis Pontificibus, maximiſque Principibus domi, militiæque probatam, omnes ordines, omnes nationes æquè commendant: Te Italia ad bellum contra Turcas pro Chriſtiano nomine tertiò, ac quartò

proſici-

proficiſcentem incredibili beneuolentia eſt proſequuta: Te Pannonia Pontificij exercitus vigilantiſſimum curatorem etiam nunc celebrat: Te Germania grauiſſima pericula pro Chriſtiana Republica fortiter adeuntem ſuſpexit. Conſtans tuus, firmiſsimuſque animus in difficillimis belli temporibus, ipſos etiam Chriſtiani nominis hoſtes admiratione defixit. Integritatem tuam, & fidem ditionis Eccleſiaſticæ Quæſtura declarauit, Pietatem, & Religionem comprobauit templorum Aedilitas: Charitatem erga hanc Vrbem teſtatur publicorum horreorum procuratio, quibus communis annonæ certiſsima ſubſidia continentur, & Romæ affluens rerum omnium vbertate fœlicitas: Diligentiam, & ſedulitatem in tractandis publicis, priuatiſque negotijs oſtendunt & nocturnæ vigiliæ, & quotidiani labores tui. Per hos quaſi gradus ad celſiſſimam omnium ordinum commendationem euectum te PAVLVS QVINTVS PONTIFEX ET OPTIMVS, ET MAXIMVS, ſuæque merito fœlicitatis, ac virtutis immortalitate digniſsimus, qui nuſquam virtutem eſſe ſine honoris commendatione patitur, in auguſtiſſimum Purpuratorum Patrum Collegium magno Chriſtianæ Reipublicæ bono, & incredibili huius Vrbis gaudio aſciuit, tantaque auctum dignitate in iiſdem adhuc muneribus detinet, vt difficile iudicatu ſit, vtrùm optimus, ac ſapientiſſimus Pater maióra nobis compararit præſidia fœlicitatis, an inſignia quæſierit dignitatis tuæ. Quare cùm nunquam Reipublicæ cura te deſerat, quam circum te circumſpicis ſemper, non poſſunt non gratiſſima tibi accidere, quæ pro Reipublicæ ſalute, ac commodo conferuntur in medium. Accedit & doctrina multiplex, & acerrimum talium rerum iudicium tuum, & magnis tum Philoſophiæ, tum Mathematicæ præſidijs inſtructum ingenium, quod tibi facilem aditum ad omnem laudem per nobilium ſpatia Philoſophorum, ad omnes ſapientiæ penetrales fontes, in publico hoc Gymnaſio, me etiam duce, & admiratore aperuiſti: quæ quidem ſapientia ſicut te errare non patitur, ſiue cùm publica commoda moliris, ſiue cùm amoliris incommoda; ſic tu tantæ Nutricis alumnus minimè patieris, per hanc nugatoriam vaticinantium leuitatem, alios errare, quorum vtilitatibus quàm diligentiſſimè proſpectum, ac conſultum nunquam

non

Digitized by Google

non curas. Denique qui ſuo exemplo docuiſti non fortuita conſpiratione ſiderum, ſed legitima ſuffragatione virtutum, non Aſtrorum vi, ſed iuſta meritorum poſtulatione parari honores; quique in maximis rebus gerendis quanto plus cordata conſilia, quam ſtellarum placita valeant, re, & factis quotidie demonſtras: leges ſine dubio libenti, ac prono animo eorum lucubrationes, qui id ipſum Phyſicis, & Aſtrologicis rationibus probandum ſuſceperunt. Vale.

LITTE-

Digitized by Google

LITTERÆ
ADMODVM REVERENDI
IN CHRISTO PATRIS
P. CLAVDII AQVAVIVAE
SOCIETATIS IESV,
Præpoſiti Generalis.

CVM *libros quinque contra Aſtrologos Coniectores, P. Alexandri de Angelis, Societatis Noſtræ Theologi*, Tres eiuſdem Societatis, quibus id commiſimus Theologi recognouerint; ac in lucem edi poſſe probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur; ſi ijs, ad quos pertinet, ita videbitur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ 13. Feb. 1614.

CLAVDIVS AQVAVIVA,
Societatis IESV Præpoſitus Generalis.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſsimo P. M. Sacri Palatij Apoſtolici.

Cæſar Fidelis Viceſger.

Imprimatur,

Fr. Gregorius Donatus Romanus Socius Reuerendiſs. Patris Fr. Hyacinthi Petronij Sacri Palatij Apoſt. Magiſtri, Ordin. Prædicatorum.

ELEN-

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM OMNIVM, QVAE TOTO HOC OPERE IN ASTROLOGOS Coniectores continentur.

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

Caput I.	OMNES ſtellas lumine eſſe præditas.	pag. 3
II.	De poteſtate cœli in ſubiecta corpora.	4
III.	Lumine ſolo cœlũ efficit quatuor primas qualitates.	5
IV.	Omne cœli lumen per ſe vim habet caloris.	6
V.	De arcanis cœli viribus.	7
VI.	Motum cœli non pertinere ad hæc vſque infima.	13
VII.	Non omnia, quæ cœlo continentur, ita à cœlo pendere, vt eo non agente, nihil agere poſſint.	14
VIII.	De elementorum conſeruatione.	18
IX.	Materiam non præparari ad formas à cœlo ſolo.	19
X.	Specifica effectuum natura non proueniunt à cœlo:	20
XI.	Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo.	22
XII.	In rerum procreatione nullas eſſe cœli partes.	24
XIII.	De cœlo inanimo.	ibid.
XIV.	Cauſas ſublunares non eſſe omnes cœli inſtrumenta.	26
XV.	Formas ſubſtantiales non eſſe à cœlo.	ibid.
XVI.	Omnium corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.	30
XVII.	Rerum effectus mirabiles non commodè ab Aſtrologis referri in aſtra.	36
XVIII.	Vnde rebus ſympathia & antipathia?	38
XIX.	De criticis morborum diebus.	41
XX.	De peſtilentia, & morbis popularibus.	51

LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

Caput I. ASTRA non animum, ſed corpus afficere, ſi afficiunt. 52

I I. Philoſophis potius, & Medicis credendum, quam Planetarÿs. 54

I I I. Ex aſtrorum, quæ conceptui præſunt, ſolo congreſſu, nihil de fœtu poſſe decerni. 56

I V. Aſtrologi non obſeruant, nec obſeruare poſſunt fœturæ omnes cauſas. 59

V. Quæ de parentum ſtellis Aſtrologi comminiſcuntur. 60

V I. Cur filÿ ſimiles parentibus. 61

V I I. De ſexus diuerſitate. 67

V I I I. Fœtus ab alimento potius, quàm à ſtellis pendet. 69

I X. Quæ matri vtero gerenti accidunt, afficiunt & fœtum. 71

X. Monſtra non poſſe ad aſtra reuocari. 72

X I. Ratio, quæ ſecundum Aſtrologos, fœtus ſtellis reſpondet. 77

X I I. Egregium Aſtrologorum figmentum. ibid.

LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

Caput I. LIberum arbitrium ex omnium gentium conſenſu. 80

I I. Humanas mentes ſyderum poteſtati non rectè ſubÿci. 83

I I I. Altera ratio ex fine. 84

I V. Tertia ratio ex dominatu mentis in corpus. 86

V. Poſtrema ratio ex Dei prouidentia. 88

V I. Aſtrologos ignorare ſtellas, quæ conceptui præſunt. 89

Aſtrolo-

VII. *Aſtrologos ignorare veram natalis horam.* 90

VIII. *Ea, quæ à pluribus tranſiguntur, non poſſe ex vnius horoſcopo coniici.* 92

IX. *Nec plures horoſcopos ſatis eſſe ad prædicendum.* 94

X. *Quæ de coniugijs effutiant Aſtrologi pugnantia.* 95

XI. *Alter Aſtrologorum error.* 96

XII. *Nec vt plurimum eueniunt, quæ ſunt ex aſtris.* 97

XIII. *Omnia, de quibus Aſtrologi vaticinari ſolent ex ſyderum ductu, pendere à cauſis ſublunaribus.* 98

XIV. *Parentum, & obſtetricis ſedulitate mutari temperamentum, quod puer è ſtellis hauſit.* ibid.

XV. *A victu magis, quàm ab aſtris temperamentum pendere* 101

XVI. *Plus labores valere ad tuendum, vel mutandum corporis temperamentum, quàm Aſtra.* 104

XVII. *Sedes, & domicilium magis, quàm aſtra, afficiunt temperamentum.* 107

XVIII. *Quid conſuetudo, & vſus aduerſus aſtrorũ vim poſſint.* 109

XIX. *Medicamentorum vim, & Medicorum peritiam cum Aſtris pugnare.* 113

XX. *Caſum non cohærere cum Aſtrologorum præſagijs.* 119

XXI. *Vitia, quæ obſunt valetudini, obſtare ſtellarum propenſionibus.* 123

XXII. *Prouidentia diuina eludit Aſtrologorum prædicta.* 124

XXIII. *Quo tria Mathematicorum effugia præcluduntur.* 125

XXIV. *Quid hactenus diſputando effectum, quid in poſterum efficiendum ſit.* 126

XXV. *Gentium mores facere contra Aſtrologos.* 127

XXVI. *Educatio, & domeſtica exempla ſæpe obſtant aſtris.* 129

XXVII. *Conatus, & conſuetudinis vis aduerſus aſtra.* 133

XXVIII. *Exempla eorum, quibuſcum viuimus, eludunt aſtrorum vim.* 134

XXIX. *Obiectorum præſentiam plus habere virium, quàm aſtra.* 136

XXX. *Ad mores plus valere genus, conditionem, fortunam, quàm aſtra.* 139

XXXI. *Maiorem caſus in moribus habet vim, quàm aſtra.* 143

XXXII. *Principum ſeueritatem, & leges facere plurimum ad morum diſciplinam.* 144

XXXIII. *Conſcientiam etiam obſtare prauis corporis propenſionibus.* 145

XXXIV. *Multæ præterea cauſæ, quæ efficiunt, ne quis ſequatur ſyderum impulſum.* ibid.

LIBER QVARTVS.

Quo Aſtrologia Aſtrologicis concluſionibus exagitatur.

Caput I. QVAE ſint Aſtrologiæ firmamenta. 153

II. Aſtrologorum imperitia. 154

III. Aſtrologorum fraudes. 159

IV. Aſtrologiæ Genitura. 161

V. Aſtronomicis experimentis nihil eſſe fidendum. 164

VI. Tria Aſtrologorum ſuffugia. 167

VII. Non potuiſſe Aſtrologos Planetarum vires experiri. 168

VIII. Errores, qui contingunt Aſtrologis, in ſyderum obſeruationibus, eſſe maximi momenti. 173

IX. Syderum configurationes Aſtrologis perſpectas non eſſe. 176

X. Syderalium configurationum alia magna diſſimilitudo. ibid.

XI. Epicyclis, & eccentricis euariari ſyderum conſtitutiones in vno, eodemque ſigni minuto. 179

XII. Non poſſe Aſtrologos vires ſtellarum ſæpius experiri in vna, eademque materia. 180

XIII. Suffugium tertium refellitur. 183

XIV. Experiendi difficultas ex Cardano. 185

XV. Electiones, quas vocant, inanes eſſe ex Aſtrologorum confeſſione, & Ludouici Sfortiæ exemplo. 186

XVI. Pugnantes Aſtrologorum ſententiæ de Alfridarijs. 188

XVII. Magnas reuolutiones confictas eſſe, Aſtrologorum teſtimonio probatur. 192

XVIII. Videntium, & audientium ſtellarum fabella. 195

XIX. Duodecim locorum ſignificationes. 196

XX. Directionum commentum. 198

XXI. Duodecim zodiaci partibus nullam ineſſe vim. 201

XXII. Rationes ob quas Aſtrologi varias ſignis vires attribuere. 206

XXIII. Zodiaci aſteriſmis nullas ineſſe vires. 208

XXIV. Monomeriarum lepidiſſima fabula. 211

XXV. Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Aſtrologorũ cõmenta. 212

XXVI. De gradibus lucidis, tenebroſis, plenis, vacuis, & alijs id genus nugamentis. 213

Cœle-

XXVII. *Cœleſtium domorum nugamentum.* 214
XXVIII. *Planetarum Domicilia.* 218
XXIX. *Quid aſtrorum congreſſus ſit, quàm nouis aſtris varius, & nouus.* 221
XXX. *Pugnare ea, quæ Aſtrologi tradunt de obſeſſione & aſpectu aſtrorum.* 222
XXXI. *Vrbium ridiculas eſſe genituras.* 226
XXXII. *Cur Aſtrologi nihil de animantibus, aut ſtirpibus, ſed de hominibus ſolùm, præſertim opulentis, pronuncient è ſtellis.* 227
XXXIII. *Geminorum diſſimiles exitus.* 228
XXXIV. *Qui diſſimilem ſortiti ſunt ortum, ſimilem ſæpe ſortiuntur interitum.* 230
XXXV. *Quodlibet ex qualibet genitura cōficere poſſe Aſtrologos.* 234
XXXVI. *Aſtrologorum veras prædictiones nihil fauere huic diſciplinæ.* 236
XXXVII. *Prædictiones, quibus Genethliaci ſuam artem confirmare ſolent, non eſſe Aſtrologicas.* 241
XXXVIII. *Prima ratio, ob quam Aſtrologi verum aliquando denuntiant.* 246
XXXIX. *Altera cauſa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.* 248
XL. *Multa Aſtrologos diuinare ex prudentia, & vſu rerum potius, quàm ex arte Aſtrologica.* 250
XLI. *Leuitate conſulentiū vera prædicere Aſtrologi putantur.* 251
XLII. *Auctore dæmone interdum Genethliacos diuinare.* 252
XLIII. *Nihil Aſtrologos ex Aſtris natalitijs decernere poſſe de cuiuſque proſpera aut aduerſa fortuna.* 253
XLIV. *Non licere Aſtrologis per accidētia rectificare genituras.* 255
XLV. *Nihil Aſtrologos prædicere poſſe ex arte de vita, aut morte.* 259
XLVI. *Nihil Aſtrologos de futuris honoribus dicere poſſe ex aſtris.* 263
XLVII. *Nihil poſſe Aſtrologos de ſummo Pontificatu ab aſtris decernere.* 267

LIBER QVINTVS.

Qui & exotericus.

Caput I.	*NVLLAM ſapientes viri Genethliacæ diſciplinæ habuerunt fidem.*	273
II.	*Sapientum conſenſu Genethliaca damnatur.*	275
III.	*Diſertiſſima Sancti Ambroſij in Genethliacos diſceptatio.*	278
IV.	*Diſceptatio S. Auguſtini aduersùs Aſtrologos Coniectores.*	281
V.	*Alia S. Auguſtini grauiſsima in Aſtrologos Coniectores diſputatio.*	284
VI.	*Rurſus S. Auguſtinus aduersùs Genethliacos diſſerit.*	285
VII.	*Alia S. Auguſtini cum Aſtrologis congreſſio.*	286
VIII.	*Diſputatio Origenis Adamantij in Aſtrologos.*	287
IX.	*Diſertiſſima Bardaſenis oratio in Aſtrologos.*	290
X.	*Excluditur Aſtrologorum ludificatio aduersùs Patrum doctrinam.*	292
XI.	*Aſtrologos ſæpè Republica pulſos fuiſſe.*	294
XII.	*Quam ſeuerè olim Eccleſia in Genethliacos animaduerterit.*	295
XIII.	*Genethliacam artem exitio fuiſſe multis Principibus.*	298
XIV.	*Aſtrologiam nullius eſſe frugis.*	299
XV.	*Ioannis Baptiſtæ Cardani Hieronymi Cardani filij infœlix exitus.*	301
XVI.	*Aſtrologorum diſſenſiones.*	302

Finis Elenchi Librorum, & Capitum.

PRÆFA-

Digitized by Google

PRAEFATIO AVCTORIS AD LECTOREM.

TAM auidè plerique omnes præſenſiones futurorum expetimus, adeoque cæca cupiditate perſequimur genus omne diuinationis, nulla vt ſit tam delira anus, nullum tam inſanum ſomniantium ludibrium, nullum tam brutum animal, quod non oracula nobis funditare videatur. Nam calceus ſiniſter pro dextro indutus, ligulæ diſſolutio, offenſio pedum non modo vulgo, ſed etiam ſummis viris religioni fuere. Hinc S. Auguſt. lib. 2. de Doctrina Chriſtiana, cap. 20. His adiunguntur millia inaniſſimarum obſeruationum, ſi membrum aliquod ſalierit, ſi iunctim ambulantibus amicis lapis, aut canis, aut puer medius interuenerit: atque illud, quòd lapidem calcant tanquam diremptorem amicitiæ, minus moleſtum eſt, quàm quòd innocentem puerum colapho percutiunt, ſi pariter ambulantibus intercurrit. Sed bellum, quòd aliquando pueri vindicantur à canibus; nam plerumque tam ſuperſtitioſi ſunt quidam, vt etiam canem, qui medius interuenerit, ferire audeant non impune; namque à vano remedio, citò interdum ille percuſſorem ſuum ad verum medicum mittit. Hinc ſunt etiam illa, limen calcare cum ante domum ſuam tranſit: redire ad lectum, ſi quis dum ſe calciat ſternutauerit: redire domum, ſi procedens offenderit, &c. Quin etiam apes ſupra caſtra forte fortuna glomeratas proſperam Druſo contra Germanos pugnam prænotaſſe, & muſcas poculis, dapibuſque Romanorum militum inſidentes Traiano Cæſari mortem ſignificaſſe putatum eſt. Creditumque præterea mures, qui Lanuuij clypeos arroſerunt, Marſycum bellum indicaſſe, & ficum in Capitolio enatã euerſæ Romanæ pudicitiæ prodigium habitum fuit; quin Gaius Marius, vir in Romana Republica clariſſimus, aſello, qui reiecto pabulo ad aquam cucurrit, triſte aliquid ſibi notari exiſtimauit. Quid Fauni vxor? nonne furore, di-

uinationis auctoritatem ſibi cōciliauit? & Carmenta vetula bacchabunda, & vt Plutarchus in Romulo interpretatur, carens mēte vaticinij fidem apud Romanos rerum Dominos obtinuit. Quid de auiū loquar volatu, cantu, paſtu, tripudio ſoliſtimo, quibus res publicæ, & priuatæ ridicula ſuperſtitione antiquitus adminiſtratæ fuerunt? Quid de pecudum extis, & extiſpicina re omnino vaniſſima, quæ nō ſolùm rude vulgus, ſed multorum etiam ſapientum animos occupauit? In tam cæca humanæ mentis præcipiendi futuros euentus cupiditate, nil mirum Aſtrologiā etiam, rem totam fallacijs, & præſtigijs confictam, apud multos reperiſſe fidem. Cùm enim futurorū ampliſſimam præſagitionem profiteatur, nullo illa quidem rationis ductu, ſed eius, qua flagramus omnes, anticipandi futura cupiditatis inuitatu, ſe in hominum animos inſinuauit; nec minimam ei dignitatem, atque auctoritatem auxerunt aliquot Aſtrologorum prædictiones, quas aliquando magna cum admiratione, mortalium exitus comprobauit. Nam quemadmodum ij, qui totum diem iaculantur, collimant aliquando, & qui talos iaciunt, Venerem nonnunquam reddunt, ſic Aſtrologi inter innumera, quæ quotidie effutiunt, aliqua interdum vera fundunt, quæ magno errore putantur ab Aſtrologia ducere veritatem. Quam ob rem ars vaniſſima in multorum animos alte deſcendit, moxque ab Aſtrologis varijs cōfirmata fraudibus, plus auctoritatis obtinuit, quàm publica priuatàque commoda poſtulabant. Et ſanè quotuſquiſque eſt, qui non intelligat, quas excitare poſſint in Republica ſeditiones Aſtrologorum præſagia de Principum virorum vita, & morte, de cōmutatione Imperij, de bellorū exitu; quoſque in Principes ciere motus Mathematicis liceat, ſi nouis priuatiſque hominibus ſummam rerum ſpōſore cœlo promittant? Non ſunt hæc accerſita longiùs: expertus eſt Galba Aſtrologorum tumultus, quem Ottho Imperio, & vita ſpoliauit vrgentibus (inquit Cornelius Tacitus) Mathematicis, dum nouos motus, & clarum Otthoni annum obſeruatione ſyderum affirmant. Expertus apud Hiſpanos Alphonſus Rex octauus, aduersùs quem Aſtrologorum vaticinationibus Abeldelmenus filius cuiuſdam figuli excitatus, Regno breui potitus eſt: Expertus eſt Iuſtinianus, quem Leontius à Paulo Monacho Aſtrologo nobili, ad ſpem imperij erectus, è ſummo humanarum rerum faſtigio deiecit, & amputatis manibus in Cherſoneſſum relegauit: Expertus eſt Muleaſet Tuneti Rex à filio regno priuatus Mathematicis auctoribus, & ducibus. Denique bello Cimbrico Athenio Cilix ſeruus Aſtrologiæ præſidio eorū, qui rebellarunt Dux, & Anteſignanus fuit, & Michael Balbus apud Leonem Imperatorem Comes domeſticorum, cùm ab Aſtrologo quodam cognouiſſet Imperatoria ſe geneſi ortum, aduersùm Leonem coniurare, eumque è viuis tollere non dubitauit.

Neque

Digitized by Google

Neque verò minùs priuatis Ciuibus, quàm Principibus viris pernicioſa Genethliaca contagio eſt. Obuiæ cuique ſunt clariſsimorũ Ciuium neces, quibus in potentiorum ſuſpicionem adductis poſtremi exitij ſemina Aſtrologorum vaticinia fuerunt. Tiberius quidem Cæſar, illa buſtuaria vulpecula, qui fraudibus ſemper, & dolis nectebat omnia, perſpectis præcipuorum Romanorum natalitijs aſtris, omnes è medio ſuſtulit, quos aurigantibus ſtellis ad imperiũ peruenire poſſe compererat, vni Galbæ peperciſſe fertur, quòd ſerũ illi & breue imperium cœlum polliceretur. Caius Caligula, quem natricem Populi Romani Tiberius appellare ſolitus eſt, cùm ſibi necem inſtare à Sulla Mathematico accepiſſet, quantum fudit cruoris? quantas edidit ſtrages? quanto ſanguine Populo Romano ſtetit illud vaticinium? Iam vero Antoninus Caracalla quàm infenſum habuit Macrinum copiarum Præfectum, eo ſolùm nomine, quod eum ad imperium ſtellarum ductu, ferri Mathematici ceciniſſent? Quid attinet Neronis, vel Claudij tempora percenſere, quibus Babilo Aſtrologo monſtrante in lectiſſima quæque Reipub. capita deſæuitum eſt? Quid Aegypti præterea Reges commemorem, quos inſpectis naſcentium genituris, omnes illuſtribus, & regijs ortos ſtellis, necare ſolitos accepimus? Quid cauſæ fuit cur Domitianus Metium Semposianum interemerit; niſi quod Imperatoriam geneſim habere vulgò ferebatur? Nihil eſt neceſſe ad Indos oratione tranſire, apud quos, qui malignis oriuntur aſtris, ab ipſis parentibus per ſummam barbariem ſolitos interfici, legimus.

At nihil de Principe, nihil contra Principem loquantur Aſtrologi; tamen eorum reſponſa ſocietatem generis humani labefactant. ſoluunt enim neceſſitudines natura ipſa conglutinatas, ſoluunt amicitias ſanctiſſimis firmatas legibus, diſſuunt vno verbo humani generis ſocietatem. Putáſne poſſe illum quietis partem vllam capere, cui Aſtrologus prædixit occultas imminere inſidias, impendere grauiſsimas calamitates? Suis ne ſe permittat amicis is, cui Cardanus lib. de reuolutionibus cap. 7. prædixit amicorũ fraudes, proditiones, inſidias? Quo quæſo animo maritus ille vixerit cum vxore, in cuius genitura vagos concubitus, inceſtus, adulteria Aſtrologus vidit? Diligètne vnquam pater eum filium, quem Cardanus lib. 2. de iudicio geniturarum cap. 13. oſtendit ex adulterio genitum? ferètne quiſpiam æquo animo liberos, quos idem Cardanus cap. 8. eiuſdem lib. docet natos in familiæ dedecus, in domus excidium? Eamne ducet vllus vxorem, quam Genethliacus plures habituram viros pronunciauit? degètne cum viro vxor, quem Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 42. vaticinatur, interfecturum vxorẽ? Quanto odio perſecutus eſt Guido Maltrauerſus Comes Pataninus Nicolaum filium, quem Iambonus Aſtrologus pernicioſum fore Patriæ

Digitized by Google

confirmauit? Poteſtne quiſpiam legere, quæ Iulius Firmicus ſcribit lib. 7. Matheſeos, cap. 9. de filiorum cum parentibus diſſidentium genituris, cap. 18. de coniugum diſſidijs, cap. 20. de genituris eorum, qui vxores, fratres, parentes interfecturi ſunt, ſine magno domeſticæ tranquillitatis, & pacis incommodo? Potuitne Alexander Medices non infenſus eſſe propinquis omnibus, cui Baſilius Mathematicus prædixit necem à propinquis imminere? O præſens humanæ beneuolentiæ venenum, ô formidabilem priuatæ, & publicæ rei peſtilentiam.

At monerent Aſtrologi vera, haberemus illis gratiam: nunc verò tam ſæpe mentiuntur, tam raro vera prædicunt, tam incertum eſt tempus, quo vera, quòue falſa denunciant, vt ad tollendas amicitias, ad ſerenda odia, ad interrumpendam beneuolentiam eorũ prædicta valeant plurimùm; ad prudentiam, ad tuendam vitam, ad pericula declinanda ne minimum quidem afferant adiumentum. Nam cùm animus vera à falſis præſagia, nulla internoſcat nota, ex lubrica, & inconſtanti arte, temeritas quidem plurimùm, prudentia verò nihil proficere poteſt.

Plus ſatis habemus rixarum, & inimicitiarũ è ſublunaribus cauſis, nihil eſt cur è cœlo fomitem diſſenſionum, & materiam litium accerſamus. Cur falſis præſagijs odia magis accendimus, quæ veris cauſis excitata reſtinguere oportuit: parum ſcilicet contentionum inter mortales eſt, aliunde etiam, & è cœlo petendæ erant.

Neque verò quicquam adiuuat cauſam, quòd hoc loci Mathematici reſpondere ſolent, nihil ſe certò pronunciare, ſed probabiles, & veriſimiles ſequi præſagitiones, quibus nemo ita permoueri debet, vt propterea vel inſidias alicui ſtruendas, vel humanam deſerendã ſocietatem, vel naturæ iura ſibi reuellenda putet. Quod ſi quis tam præpoſterus reperiatur, vt Genethliacis prædictionibus, quibus cautior fieri debebat, in aliorum perniciem abutatur, id non Aſtrologiæ vertendum eſſe vitio, ſed hominum improbitati, quæ ſæpiſsimè ſaluberrimas quaſque res, & diſciplinas in multorum perniciem, exitiùmque conuertit. Nihil, inquam, hæc & huiuſmodi, quæ fugata oratione Planetarij diſputant, aut Aſtrologiam, aut Aſtrologica præſagia vindicant. Verbis enim illi probabiliter ſe loqui profitentur, re, & factis in eo ſunt toti, vt ſua vaticinia nuſquam a vero aberrare doceant; id repetitis exemplis, id varijs experimentis, id longo rerum vſu efficiunt. Sed demus eos loqui ex veriſimili ratione, nihil certi, aut conſtituti prædicere; nònne ex huiuſmodi vaticinijs, quibus quotidie nobis occultas inimicitias, clandeſtina odia, domeſticorum fraudes, amicorum inſidias prædicunt, reſident in animis neſcio qui aculei, qui diu noctùque nos pungant? nònne remanent ſuſpicionum quidam fluctus, quibus huc illùcque agitati ſic

ti ſic inter domeſticos, & cognatos viuimus, vt inter hoſtes nobiſ verſari videamur, ſic inter homines degimus, vt inter immanes belluas, nos periclitari putemus? vbi de vita, de morte, de honore, de iniuria agitur, leuiſsimæ etiam ſuſpiciones grauiſsimas inimicitias accendere conſueuerunt. Quid Caium Caligulam impulit, vt Longinum Caſsium Aſiæ Proconſulem, virum in Repub. Rom. longè clariſsimum, è medio tolleret? nònne leuis affectati imperij ſuſpicio? abigantur licèt huiuſmodi ſuſpiciones, & amandentur longiſſimè, redeunt tamen identidem, & recurrunt, ſubeuntque animum dubitationes quædam de fide vxoris, de charitate filiorum, de amicorum beneuolentia, de ſtudijs Ciuium, de voluntate Principis, quæ ſocietatem humanam ſi minus funditus euertunt, certe magnopere labefactant.

Non longum faciam. Aut Aſtrologi volunt ſibi fidem haberi, cùm aliquid nobis enuntiant, aut minus. Si fidem poſtulant, eorum prædicta, ea omnia incommoda pariunt, quæ hactenus commemorauimus: ſi nulla eſt illis adhibenda fides, non egemus eorum præſagiis; vanuſque eſt omnis eorum labor, quem in exponendis genituris ſuſcipiunt.

Iam verò quid commemorem artes, quibus huius diſciplinæ homines ex imprudentiorum Ciuium loculis pecunias eradunt? Rectè ſanè Phauorinus Philoſophus, totum hoc præſtigiarum, atque offuciarum genus dixit commentos eſſe homines æruſcatores, cibum, quæſtúmque ex mendacijs captantes. Scitè & Ennius:

Quibus diuitias (inquit) *pollicentur, ab his drachmam petunt,*
De his diuitijs deducant ſibi drachmam: reddant cætera.

Quid loquar de veneficijs, quibus Genethliaci genus humanum inficiunt? non enim temere Iuriſprudentes lib. 2. Codicis eodem tit. de Maleficis, & Mathematicis, præclaras ſanè leges ſanxerunt: ſed ea de cauſa quòd vix vllum Aſtrologorum huiuſmodi labis immunem exiſtimarent. Quin Ptolemæus ipſe Aſtrologorum Magiſter lib. 1. de iudicijs, cap. 3. acriter in ſuos Genethliacos inuehitur, quòd Aſtrologiæ quaſi ſipario, magicas artes, aliaſque innumeras peſtes obuelent.

Quid denique dicam de infamia, qua hoc genus hominum apud omnes gentes ſemper laborauit? nonne abundè declarat, quàm ſalutaria mortalibus ſint Aſtrologica præſagia?

Nec politicis modò humaniſque rationibus aduerſatur Genethliaca, diuinas etiam res pari temeritate peſſundat. Nihil eſt aut Religione tam auguſtum, aut veneratione tam ſanctum, quod Albumazaris non violarit impietas, quod Bonati non labefactarit temeritas, quod Alchabitij non contaminarit illuuies, quod Cardani non polluerit improbitas. Profitentur quidem Mathematici nihil

ſe de

ſe de Religione diſputare, diuinis prætermiſsis, humanas tantùm ſequi rationes, ſed eorum libri nullo diſcrimine diuina ſimul, & humana peſſundant. Nam vt prætermittam quod Abram Iudæus anno Domini 1465. clarus per ea tempora Aſtrologus ex coniunctione Iouis, & Saturni in ſigno Piſcium non dubitauit affirmare Iudæis breui affuturum Meſsiam, ratus nimirum Aſtrorum vi, non Dei conſilio, humani generis Seruatorem proditurum in lucem: Vt ſileam de Rabi Lemlæo, qui anno 1500. ex Aſtrorum congreſſu, adeò affirmatè prædixit aduentum Meſsiæ, vt Iudæi euerterint furnos, quos ad panes azymos pinſendos, more gentis paratos habebant, certiſſimi anno inſequenti Hieroſolymam ſe reuerſuros: Vt alia denique huiuſmodi prætercam, quibus referti ſunt Arabum libri, nónne receptum apud Mathematicos eſt, non plures, quàm ſex Religiones eſſe poſſe? Iupiter (inquiunt) Religionem ſignificat, aliam atque aliam ex complexu cum alio atque alio Planeta; cùm autem ſint ſex præter Iouem Planetæ, ſex dumtaxat ſpecies Religionis eſſe poſſunt: Nónne Chriſtianam Religionem à Deo inſtitutam, à Deo miraculis confirmatã referunt in eam coniunctionem, quæ fuit parte ſexta Arietis ſex annis ante Chriſti Domini natalem, aut in eam, quæ hanc viginti annis anteceſsit in poſtrema Cancri parte? Vtinam apud Arabes ſolùm Chriſtiani nominis infenſiſsimos hoſtes, hæc legeremus, nec in eorum etiam libris videremus, qui Chriſtianam Religionem profitentur. Quid Cardanus? Lex Iudaica, inquit libro de ſupplemento Almanach. cap. 22. eſt à Saturno, vel eius ſtella, vel potiùs vtroque, Chriſtiana à Ioue & Mercurio, Mahumeti à Sole, & Marte æqualiter dominantibus, vnde iuſtitiam cuſtodit, verùm cum impietate & crudelitate magna; Idololatria à Luna, & Marte. Soluitur autem vnaquæque lex à ſuo contrario. Saturnum debellat Iupiter auctoritate, & Mercurius ratione. Iouem & Mercurium debellat Mars, non audiens rationes, & ſæuiens contra auctoritatem. Martem & Solem debellant Saturnus, & Venus, hæc laſciuia, ille dolis. Martem & Lunam Sol, & Iupiter deſtruunt auctoritate, dignitate, & veritate. Ob hoc Chriſtiani erigite capita, qui poteſt capere capiat. Hæc Aſtrologorum Magiſter. Quis autem ignorat Prophetarum vaticinia, vim miraculorum ab Aſtrologis in aſtra referri? Manilius libro 5.

Quos potius fingat ortus, quàm templa colentes,
Atque auctoratos in tertia iura miniſtros,
Diuortimque ſacra venerantes numina, voce
Penè Deos, & qui poſſunt ventura videre.

Idem Hieronymus Cardanus libro de Iudicijs Geniturarum, cap. 1. Iupiter, inquit, in nona Chriſtianis ſacerdotia pollicetur, vera ſomnia, ſacrorum ſcientiam. Rurſus infrà: Venus, inquit, in nona facit diuinos

Digitized by Google

diuinos ſacerdotes magnos, præſtat ſomnia veriſsima. Ne moroſior ſim, nihil eſt tam diuinum, nihil tam ſupra naturam exageratum, quod Mathematicis rationibus impiè, & nefariè non concludant.

Tot tantiſque malis obuiam ſæpiùs itum eſt publica poteſtate, grauiſſimiſque Principum decretis. Pulſi enim Vrbe, & Italia fuerunt Mathematici frequenter. Ars ipſa grauioribus pœnis ſæpius interdicta fuit. Non rarò ſeuerè in eos animaduerſum eſt, qui ſceleſtiſsimum hoc artificium exercebant. Cæterùm ſeueritas Principum facere potuit, ne publicè malum graſſaretur, ne occultè ſæuiret facere non potuit. Pulſa enim Vrbe, & Italia tanta peſtis remanſit in hominum animis, & eiecta ex Rep. non exulauit à Ciuium mentibus, abſtinuitque metu publicæ poteſtatis à publico; ſed delituit intra ſeditioſorum ciuium arcana conſilia apud homines, quos re familiari deſtitutos vna, vel alienæ hæreditatis, vel opulenti matrimonij, vel Reip. commutationis ſpes ſuſtentabat. In domibus Principibus infenſis, in ædibus ære alieno oppignoratis, denique in facinoroſorum hominum penetralibus remanſit, è quibus nullis vnquam Principum decretis exturbari potuit. Vnde Romanæ hiſtoriæ clariſsimus auctor de Genethliacis ſcriptum reliquit. Genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax, quod in Ciuitate noſtra & vetabitur ſemper, & retinebitur. Ita planè res habet. niſi Principum decretis acceſſerint ſapientum diſputationes, quæ ex hominum mentibus, certiſſimis, firmiſq. concluſionibus exturbent Aſtrologiam, ſemper illa vetabitur, & retinebitur. Hydra enim eſt multorum capitum, quorum vno reciſo, multa ſuccreſcunt, & renaſcuntur; ſi vnum auferas, ſtatim aliud ſufficitur; & hoc amoto ſupponitur aliud; extingui denique non poteſt ferro, niſi ferro opem ferat ignis ſapientiæ; niſi, quod ferro reſectum fuerit, abſumat flamma doctrinæ.

Omnes adeò, qui literis valent, deberent Principum ſaluberrimis legibus opem ferre. Nam quæ cura ſanctior? quod ſtudium magis ſalutare? quæ honorificentior diſputatio, quàm quæ hominum genus in libertatem aſſerit, Religionem, & pietatem ab impio ſtellarum dominatu vindicat, quæ ſacris diuiniſque myſterijs venerationem, Deo Opt. Max. cultum, & auctoritatem reddit? Ipſe etiam quanquam ab ingenio & doctrina imparatiſsimus, rei tamen commotus indignitate, ſtudio publicæ vtilitatis excitatus, ad demoliendas Aſtrologiæ principes arces acceſſi. Multi mihi auditi huius diſciplinæ Magiſtri, per ea præſertim tempora, quibus Philoſophorum ſcita lectiſſimæ iuuentuti Italiæ, Germaniæ, Angliæ, in Principe Vrbe Roma tradidi, clariſſimos eiuſdem Profeſſores Romæ, Neapoli, Mediolani, in Sicilia, mihi licuit conſulere, diu in Romano Collegio illud Mathematicæ diſciplinæ oraculum mihi patuit, Chri-

ſtophorus

ſtophorus Clauius, qui omnes Mathematicæ partes arctiſſimè complexus, vnam Genethliacam tanquam Mathematicæ futile putamentum conſtantiſſimè ſemper auerſatus eſt; omnia mihi adita delubra, è quibus Genethliaci, imperitæ multitudini conſueuerunt reſponſa reddere: contemplari per otium licuit arcanas Tripodas, è quibus vaticinantur populo: inſpexi monſtra, & inania ludibria, quæ toto cœlo commenti ſunt. Quare cùm præter ea, quæ de vi Solis & Lunæ Phyſici docent, quorum alter tum ad Septentrionem, tum ad Meridiem curſum inflectens, quatuor anni tempora, & ea quæ his temporibus gignuntur, efficit; altera creſcendo, & decreſcendo ciere maria, implere conchylia, leuare morbos, commouere tempeſtates, & alia id genus præſtare ſolet, omnia, quæ de ſyderum poteſtate Genethliaci tradunt, conficta eſſe animaduertiſſem, ad fallenda rudiorum ingenia, haud ferendam mihi exiſtimaui tantam fingendi licentiam in publicam, priuatamque perniciem. Ergo Aſtrologia diuina æquè ac humana peſſundat: Nos nulla tacti religione, ſinemus illam impunè debacchari? Errore plerique capti poſt Aſtrologicas obſeruationes inſaniunt: nos patiemur eos vana ſomniantium deliramenta ſectari? Non patiemur profectò, ſed reuocabimus quoſcunque poterimus ad lucem veritatis; detegemus huius diſciplinæ vanitatem; detrahemus illi laruam, quæ hactenus tam multos feſellit, & pro ea, quam hominibus debemus, charitate, pro ſyncerae veritatis ſtudio, quod viginti & quatuor iam annis in præcipuis Italiæ Academijs profeſſi ſumus, pro vitæ inſtituto, quod ab ineunte ætate ſuſcepimus, iuuandi quam plurimos, dabimus operam, Deo bene iuuante, vt in poſterum neminem fallere Aſtrologiæ præſagia poſsint.

Neque vero abſterrere me à ſcribendo debuit, quod videam multos, eoſque nobiliſsimos auctores in hoc argumento verſatos; nam quantum eorum vnuſquiſque meam induſtriam retardat ingenio, tanto inflãmat exemplo. Si enim neque Mirandulanos, neque Sixtos, aliosque ab inſectandis Aſtrologis retardarunt ij, qui antè hoc verſarant argumentum, cur mihi inhibere debuerunt hanc diſputationem recentiores aliqui, qui de Genethliaca vanitate cum laude diſputarunt? eſt enim ingeniorum, ſicut terrarum mira varietas.

Hinc ſegetes (inquit vates) *illinc veniunt fœlicius vuæ:*
Arborei fœtus alibi, atque in iuſſa vireſcunt
Gramina. nonne vides croceos vt Tmolus odores,
India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi?
At Chalibes nudi ferrum, viroſaque Pontus
Caſtorea, Eliadum palmas Epyros equarum?

Non omnia poſſumus omnes: alij valent ingenij acumine, alij varietate doctrinæ, alij diſſerendi ordine, ac methodo, alij dicendi, quam

plerique

plerique amamus, breuitate; alij perſpicuitate, & facilitate doctrinæ: quare ſicut gentes interfuſo mari mutuis comercijs ſociantur; ita varij ſcriptores multiplici eruditionis, ingenij, doctrinæ diſcrimine fœderantur, vt quæ in vno deſiderantur, in promptu ſint in alio, quæ affluunt in aliquo, deriuentur ad alios, qui ijs indigere videntur: quo fit, vt veri ſtudioſus, dum vnum in vno, aliud in alio habet, nihil deſideret ad vberem, & ornamentis omnibus efflorеſcentem doctrinam. Varij præterea ſunt hominum ſenſus, & quæ multis per ſe notiſsima, nec probationis indigens videtur ſententia, alijs tam anceps, & caduca videtur, vt niſi iterum, atque iterum fulciatur, ad terram feratur; cur ergo veterũ iudicia, quæ firma quidem ſunt, multis tamen fatiſcere videntur, nouis nõ confirmentur diſputationibus, oſtendaturque nulla vi commoueri poſſe, quæ ſapientes ſanxerunt? Quin etiam Pici Mirandulani diſertiſsimis diſputationibus è loco moti Planetarij coacti ſunt Arabum fabulas deſerere, omniaque ad directiones, & reuolutiones reuocare, vt ſpes ſit fore, vt ſi ex his quoque gurguſtiolis pellantur, dent tandem aliquando veritati manus, redeantque ad ſana conſilia.

Et quorum, dicet aliquis, auctoritate, tanta ineunda diſputatio eſt? Ariſtotelis in primis, Hippocratis, & Galeni, quorum vberrima, & fœliciſſima ingenia, quæcũque Genethliaci è cœlo, & ex Aſtris deducunt, è proximis & coniunctis cauſis oriri, euidentiſſimis rationibus euincunt. Cùm enim de humani corporis temperatione præcipua lis ſit, quòd Aſtrologi à genitalibus Aſtris noſtri corporis cõſtitutionem, quaſi habena quadam gubernari contendant, & animi mores ſequantur naturam corporis, nos verò à ſublunaribus cauſis corporis conſtitutionem pendere putemus, non alios huius litis magis idoneos iudices facere potuimus, quàm Philoſophiæ, & Medicinæ Magiſtros, Ariſtotelem, Hippocratem, Galenum, quorum doctrinam conſtantiſsima omnium Academiarum, omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum conſenſio, comprobauit. Cæterùm ne Philoſophorum, Medicorumque tribunal quantumuis æquum, tanquam alienum Mathematici excipiant, ad extremum in Aſtrologiæ foro, eos conueniemus, & Claudium Ptolemæum, alioſq. Aſtrologiæ principes Magiſtros huius cauſæ teſtes, iudices & arbitros appellabimus, quorum iudicia ne ipſi quidem Mathematici improbare queant.

Breuiterne an copioſè diſſerendum? breuiter, & copioſè; breuiter quidem, quia non perſequemur omnes Aſtrologorum ineptias, ſed ſolùm præcipua quædam capita, vnde omnis hæc ars velut è fonte promanat. Copioſè verò, quia ſingulæ rationes pluribus argumentis firmabuntur, vt ſtabilem, firmumque mereantur aſſenſum. Neque enim tantam rem ita ieiunè, anguſtèque tractare debuimus:

vt ſi

Digitized by Google

vt ſi vna aut altera ratio claudicare videatur, totis titubatum caſtris putetur; ſi vna, aut altera ratiocinatio rimas agere credatur, tota ædificatio exiſtimetur ruere. Multa nobis Philoſophia, multa Medicina, multa ipſa Aſtrologia aduersùs Genethliacam vanitatem ſuppeditat. In tam fœcundis ſapientiæ noualibus, cuius ſtylus areſcat, aut cuius potiùs non exuberet ingenium?

Atque hæc initio me præfari oportere intellexi, vt ſtatim lector præ oculis haberet, quæ ſibi ſint ex hiſce libris expectanda. Nam de ſtylo nihil aliud habeo dicere, niſi me quantum per facultatem licuit, operam dediſſe, vt neque plus nimio barbarus eſſet, ne in politiorum Muſarum incurreret odium; neque ad Ciceronis lychnos exquiſitiùs elucubratus, ne Philoſophicæ quæſtiones, eas Rhetorum pompas, & phaleratam illam orationem accerſerent, quam veritatis venatori reſpuendam eſſe docent, & præcipiunt ſapientes. His igitur hoc modo propoſitis, ac delibatis, ſic aliquando, propitio Numine, ad diſputandum ingredior.

† † †

IN

Digitized by Google

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

PROEMIVM.

QVAECVMQVE hominum generi, omnique mundo ſublunari eueniunt, ex Aſtrorum præſcripto deducunt Mathematici, aduerſus quos ex Philoſophiæ, Naturæq. principijs diſputaturo mihi, licèt non incommodè cederet ab homine initium facere: Tum quia diſputationes à notioribus aptiſſime inchoantur auctore Ariſtot. lib. 1. phyſ. text. 2. At multò notius, aut eſt, aut fieri poteſt hominem à ſyderum Imperio eximendum eſſe, quam cæteras res: Tum quia hominis gratia totus hic labor ſuſceptus eſt; neque enim de alijs magnopere laborarem, niſi humanas etiam actiones ſub ſtellarum iura, & dominatum redigere conarentur. Malui tamen à generali quadam tractatione exordiri de cœ-

Digitized by Google

li vi, & poteſtate, quæ cunctas res cœlo ſubiectas complectatur, multis de cauſis. Primùm quidem, quòd ea, quæ vniuerſis ſunt communia, priuatis, proprijſque ſunt priora, illiſque contenta, & incluſa, ſine quibus priuata intelligi cogitarique nequeunt. Deinde quòd generali hac tractatione, incidemus Aſtrologiæ quaſi neruos, quibus vniuerſum hoc corpus ſuſtinetur: Elidemus fontes ipſos vnde omnis Aſtrologia promanat, quibus exturbatis, & diſiectis ſua ſponte areſcent omnes præſenſionum, prædictionumque lacunæ. Præterea cùm de efficientia cœli in vniuerſas res ſublunares frequentior in ſcholis ſuſcipiatur diſputatio, priùs debuimus ſcholis deſeruire, & Philoſophiæ profeſſoribus, inter quos numerabamur quando aduerſus Aſtrologos ſcribere ſumus ingreſſi. Denique quòd hæc, philoſophica magis eſt diſputatio, quàm quæ de homine, in qua multa à Medicis, multa à Moralibus, multa à publicis officinis repetere neceſſe erit.

Principiò autem ea de ſyderum poteſtate in hæc inferiora & ſibi ſubiecta corpora proferemus; quæ non grauatè Aſtrologis concedimus, Deinde ea, quorum illos, vt iacturam facere velint, rogamus.

CA-

CAPVT PRIMVM.

Omnes ſtellas lumine eſſe præditas.

STELLIS vniuerſis inſitam eſſe lucem aliquam ſibi propriam, præter eam, quam à ſole mutuantur, nemo fermè philoſophorum ambigit. Nec Auer. l. 2. cœli, com. 42. & 49. & lib. de ſubſt. orbis, c. 2. Nec Auicenna apud Alber. 2. cœli, tract. 3. c. 2. Nec Alex. aut Simplicius, apud Auer. locis citatis, Nec S. Thom. 2. cœli, text. 42. Nec Alber. de Saxonia 2. cœli, quæſt. 20. Nec Cardani Andagoniſta Scaliger exercitatione 62. Nec Niphus lib. 2. cœli, text. 49. Nec Amadeus lib. 2. cœli, quæſt. 5. Nec Alber. lib. 4. de quatuor coœuis, quæſt. 4. ar. 21. lib. 2. cœli, tract. 3. c. 6.

Et de Luna quidem nullum dubitandi locum fecere defectiones, quas cùm patitur, ex obiectu terræ: quamuis nihil illuſtretur à Sole; lucet tamen, ac rubet, quod exiguæ quidem, ſed cuiuſdam tamen lucis argumentum eſt. Quin & poſt nouilunium, quæ partes ad ſolem conuerſæ non ſunt, obumbrante earum tenue lumen Sole: & ſi interdiu non diſpiciuntur, diſpiciuntur tamen noctu, & luminis neſcio quid nobis obijciunt.

De Venere eadem fermè ratio eſt, Theloſcopio enim (quod omnium ſuperiorũ ſæculorum caligine diſcuſſa, nouas cœlo, & ante hac inauditas ſtellas detexit) nuperrimè eam vidimus accedendo, recedendove à Sole, creſcere, minuique, non ſecus ac Lunam, quò enim ſoli proprinquior eſt, quia ei minorem ſui partem ad nos conuerſam, præbet illuſtrandam, eò magis cornicularis per Tholeſcopiũ nobis videtur.

Idem de cæteris conſtat aſtris: licèt enim nunc ad Solem propiùs accedant, nunc ab eodem recedant longiùs: licèt numquam globoſam eorum formam vllo inſtrumento viderimus variari, in confeſſo tamen eſt, propriam habere lucem, & quidem maiorem quàm Lunam, aut Venerem, hæ enim quia totum ferè lumen deſumunt à Sole; quò Soli propinquiores ſunt, eò minori ſui parte ad nos lumen ſolis remittunt, quo fit, vt corniculares videantur, idem cæteris ſine dubio eueniret, ſi totum lumen, vel ſi tantũ luminis Soli referrent acceptum, quantum Venus, & Luna.

Adhæc conſtat vniuerſim, ſtellas omnes perſpicui corporis, id eſt cœli, partes eſſe denſiores; vnde Ariſt. lib. 2. cœli, text. 41. De vocatis autem aſtris, inquit, conſequens vtique erit dicere, ex quibus conſtant, & in quibus figuris, & quinam ſunt ipſorum motus. Rationabiliſſimum itaque fuerit, & ea quæ à nobis dicta ſunt, conſequens vnumquodque aſtrorum ex hoc facere corpore, in quo exiſtit, lationem habens, quoniam diximus aliquid eſſe, quod circulariter ferri natura natum eſt. Vt enim ignea dicentes eſſe, ob hoc dicunt, quia id, quod ſurſum eſt corpus, ignem eſſe dicunt, vtpote cùm rationabile ſit vnumquodque, conſtare ex ijs, in quibus vnumquodq. eſt, ſic & nos dicimus. Quæ ſententia in omnium Philoſophorum animis inſedit altiùs. Veteres enim, vt Ariſt. refert, qui cœlum eſſe ignem docuerunt, ſtellas quoque igneas eſſe putarunt: Recentiores, & Ariſt. interpretes, Auer. Sanctus Thomas, Albertus, cæterique, qui cum Magiſtro cœlum ab elementis

Phyſ.text.30 eædem ſunt cauſæ, ſed diuerſo modo ſe habentes. Quod enim præſens eſt cauſa huius, hoc abſens facimus aliquando cauſam contrarij;Idem verò, vt idem, ſemper natum eſt facere Idem.

Hæc perſuaſerunt multis præter lumen & motum alias ineſſe ſecretas cęli vires,quæ pleraque eorum præſtent,quę nec lumen,nec motus efficere poſſunt.

Contra verò ſapientiſſimi viri,& in peripatetico puluere diu exercitati obſtinate cęlo negant huiuſmodi virtutes, Auer.lib.2. cęli, text,42.& 45. Alex.Damaſcius apud Philoponum loco citato, Philalteus lib. 1.cęli, text. 25. Pauiſius diſput.4. Met.q.9.& 10. Mirandulan. de ſingulari certamine,lib.22.23.&24.Ioannes Picus Mirandul. lib.3. contra Aſtrologos.cap.4.& 5. Plotinus Ennead.2. lib. 3.per totum. Ægid in 2.diſt. 14. quæſt.3. artic. 2. dub.2. & 3. literali, alijque permulti.

Primò quidem quia Ariſt.lib.2.Meteor. ſumm.2. cap.2. quòd, ad ortum Orionis vſque ad Eteſias, ac Prodromos tranquillitas generatim contingat, duas tradit cauſas, quarum neutra ad occultas cęli vires pertinet. Quapropter,inquit, in Orionis ortu maxima ſit tranquillitas, vſque ad Eteſias, & Prodromos. Vniuerſaliter autem, fiunt tranquillitates propter duas cauſas: aut enim propter frigus, cùm extinguitur exhalatio; veluti cùm fuerit gelu forte: aut cùm marceſcit à ſuffocatione. Plurimæ autem, & intermedijs temporibus; aut eo, quod nondum facta ſit exhalatio; aut eo,quod iam præterijt exhalatio, & alia nondum aduenit.

Idem ſect.26. problem.14. Qua de cauſa, inquit, Orionis exortu, dies maximè variantur, flatuſque importuni cômouentur. An quoniam in mutatione varia, maximè omnia ſunt, quæ non vno certoque tempore,motuque deſcribuntur. Atqui, oritur Orion,ineunte Autumno: occidit hyeme. Ergo quia non vno tempore conſtat; ſed alio incipit, alio ceſſat, flatus etiam inconſtantes eſſe neceſſe eſt; vtpotè cùm ancipiti conditione proueniant, quos ſibi tempus vtrumque ſortitum eſt.

Rurſus cur ortus & occaſus Orionis, moleſtus eſſe ſoleat, idem Ariſt. tradit ibidem, nulla facta mentione virium cęleſtium abditarum. Infeſtus, inquit, & moleſtus, Orion eſſe videtur, & occumbens, & oriens, æſtate, aut hyeme, & propter magnitudinem Aſtri dierum ſit aliqua pluralitas; tranſmutationes autem omnium turbulentæ ſunt, propter indeterminationem.

Cur non meminit occultarum aſtrorum virium? quid erat facilius quàm hæc omnia,Orionis occultę virtuti aſcribere? quàm expeditū erat iter ad ignorantiæ aſylum, arcanas virtutes? Non igitur ignorauit influentias,quas vocant; ſed improbauit. Et quæ circa Orionis ortum, & occaſum contingunt;magna ſapientia retulit, in temporum commutationes, quando nimirum; vel diuturno ſolis ardore exhalatiouibus aſſumptis, vel vehementi frigore ſuffocatis, nulla ſuppetit ventis materia. Et moleſtias, quas oriens & occidens Orion afferre ſolet, temporum commutationibus,in quas huius aſtri ortus & occaſus incidit, tribuit potiùs, quàm aſtro, vel Aſtri abditis viribus.

Quid de Eteſijs, & de ortu Canis,idē ſcribit lib.2.Meteor.ſum.2. cap.2. videamus. Eteſiæ autem inquit flant poſt verſiones: & Canis ortum; neque tunc, quando maximè propè ſit ſol; neque quando longè: & diebus quidem flant; noctibus autem ceſſant. Cauſa autem eſt, quia prope quidem exiſtens, præuenit exſiccans, antequam fiat exhalatio: cùm autem abſceſſerit modicum;mediocris iam ſit caliditas, adeò,vt congelatæ aquæ liqueſcant: & terra exſiccata,& à propria caliditate,& ab ea,quæ ſolis eſt; quaſi ardeſcat,& exhalet: Nocte autem deſinunt, quia congelata, liqueſcere deſiſtunt, propter frigiditatem noctium. Exhalat autem neque, quod congelatum eſt, neque quod nihil habet ſiccum; ſed cum habet ſiccum humiditatem;hoc calefactum exhalat. Dubitant autem quidam,propter quid Boreæ fiunt continui, quos vocamus Eteſias, poſt æſtiuales verſiones;Auſtri autem ſic non fiunt,

poſt

Digitized by Google

poſt hyemales. Habet autem non irrationabiliter. Fiunt enim vocati Leuconoti, oppoſito tempore, non ſic autem fiunt continui. Quapropter latentes faciunt inquirere. Cauſa autem eſt, quia Boreas quidem à locis, quæ ſub Vrſa flat, quæ plena aqua;& nine ſunt multa; quibus liquefactis à ſole, poſt æſtiuales verſiones; magis quàm in ipſis flant Eteſiæ. Sic enim & ſuffocationes fiunt, non cùm maximè appropinquauerit ad Vrſam; ſed cùm calefecerit ampliori tempore, adhuc autem prope. Similiter autem, & poſt hyemales verſiones flant Ornithiæ, etenim hi, Eteſiæ ſunt debiles; minores autem & tardiores Eteſijs flant; ſeptuageſimo enim die incipiunt flare, propterea quòd longè exiſtens ſol incaleſcit minùs. Non continui autem ſimiliter flant, quia quæ in ſuperficie; & debilia tunc ſegregantur; magis autem congelata ampliori indigent caliditate, quapropter interpolantes iſti flant, donec ſubuerſionibus iterum æſtiualibus flanerint Eteſiæ; quoniam vult quàm maximè continuè hinc ſemper flare ventus.

Idem ſect. 26. probl. 12. Cur Auſter, inquit, canicula oriente moueatur, idque lege naturæ certiſsimum fieri ſoleat? An propterea quòd regio inferior orbis, ſole ſcilicet remoto, minùs calida eſt? itaque vapor inde largè emigrat, & multi profectò Auſtri ſpirarent, niſi anniuerſarij prohiberent.

Iterum probl. 13. Cur omnibus Aſtris, tum orientibus, tum occidentibus aër ſoleat commutari, ſed Cane præcipuè quod quidem flatibus latiſſimè conſtat, qui eius ortu, & poſt ortũ ſequuntur? Reſpondet, Quod cùm æſtus tunc vigeat, ſpiritus calidiſsimos per idem tempus oriri congruum eſt. Auſter autem calidus eſt, & cùm ex contrarijs in contrarium maximè commutari ſolitum ſit; ortumque canis præuij nuncupati antecedant, qui Aquilones ſunt; meritò poſt eum Auſter ſpirat, quandoquidem aſsignari neceſſe eſt, idque Auſtris fieri orientibus. Huic autem verbo, cùm aſsignari dicimus, ſubiecta notio eſt, aërem inſigniter commutari; & quidem mutari flatuum omnium genera, in ventos aduerſos; aut dextros ſolent; cùm Aquilo non tranſeat in latus dextrum, reliquum eſt, vt in aduerſum, hoc eſt, in Auſtrum tranſeat. Quinetiam dies poſt brumam quintuſdecimus Auſtrum præſefert; eò quòd bruma initium quoddam eſt, mouetutque à ſole is potiſsimùm aër, qui brumæ vicinus eſt; ſolem autem tunc ad Auſtrum vergere certum eſt. Vt igitur cùm ortum perreptat, flatus excitat Subſolanos: ita cùm meridiem adit, Auſtros euocat; nec tamen ſtatim à bruma id facit, quoniam breuiſsimas tunc agit diſtantias; ſed quintodecimo, quia tempus id modicè ſe habeat ad primam diſceſſus ſenſionem, totum enim id tempus pars conſpicua eſt.

Quàm ſilent apud Ariſt. cœli influentiæ, quàm ſrigent arcanæ aſtrorum vires, quàm nouitiæ ſunt huiuſmodi virtutes in Philoſophia? In conuerſiones, commutationeſque temporum, in anni tempeſtates, quæ acceſſu, receſſuque ſolis conſtant, in lumen generale cęli inſtrumentum, quo omnis aſtrorum vis ad nos defertur, refert Ariſt. quæcumque in ſyderum ortu, vel occaſu contingunt: naturalemque omnium rationem haud paulò melius reddit, vel è proximis cauſis; vel e cęli conuerſione, quàm alij ex aſtrorum ſecreta vi, & poteſtate.

Deinde quòd Echini, & reliqua id generis in plenilunijs vberiùs impleantur, nõ repetit ex occultis lunę viribus Ariſt. vt faciunt recentiores aliqui, & leuioris hominis Philoſophi, ſed à calore qui per plenilunia redundat. Laborant inquit lib. 4. de partibus anim. c. 5. teſtata omnia per frigus, & æſtum, atque exuperantiam temporis, pati nequeunt. Argumento eſt, quod Echinis euenit; habent enim id iam inde ab ortu naturæ, & plenilunijs vberius; & non quia per id tempus copioſiùs paſcantur, vt quidam putant, ſed quod noctes tepidiores ſint, propter lucem pleniorem; calorem enim deſiderant; quoniam frigori patent; vtpotè, quæ ſanguine careant; ex quo ſit, vt æſtate potiùs, vbique vigeant, præterquam, in Pirenſi Euripo; nam ibi non minùs tempore hyberno probantur. Cuius rei

cauſa

Digitized by Google

cauſa eſt, quòd tunc vberiùs pabulentur; cùm piſces per idem tempus ea loca derelinquant.

Ita incrementum & decrementum conchyliorum à calore, calorem à maiori; & minori copia luminis petit Ariſtoteles. quæ cauſa eſt, cur ligna cæſa luna creſcente faciliùs, quàm quæ decreſcente, cæduntur, putreſcant, vt rectè notauit Mirandulanus lib. 3. contra Aſtrologos, c.5. Etenim creſcente luna, minùs viget calor: maximeque abundant humores, qui putredini materiam, & cauſam exhibent. Decreſcente luna, diuturno lumine, tum ſolis, tum lunæ; & longiori tempore dominante calore reſoluti multi humores, & ligna fieri ſicciora neceſſe eſt, quæ, deficiente humore, diutiſsimè perdurare oportet. aptè enim Ariſt. lib.4. de gener. anim. cap.2. Sol, inquit, per totum annum hyemem, atque æſtatem facit: luna per menſem id agit; quod ita fit, non acceſſu diſceſſuque lunæ, ſed alterum creſcente luce, alterum decreſcente.

Atque hinc oriuntur per plenilunia, & nouilunia, temporum cõmutationes frequentes: morborum incrementa, & decrementa: medicamentorumque purgationes, vberiores, aut parciores, aliaque huiuſmodi, quæ ad ſtabiliendas influentias paſsim proferri ſolent. Denique quod ſcribit Ariſt. lib.4. de gener. anim. cap.2. tempus eſſe humidius & frigidius decreſcente luna, intelligo eſſe humidius quàm in plenilunio, non humidius quàm luna à ſole diſcedente.

Præterea omnes rerum ſublunarium mutationes, Generationes; Corruptiones; Augmentationes; Alterationes, primæ quatuor qualitates, calor, frigus, humor, ſiccitas, peragunt, omnes primas qualitates, lumine, & motu, cœlum progignit, vt vidimus c. 3. Alias itaque ſecretiores virtutes, cœlo nequidquam affigimus, id quod planum fiet; ſi ea, quibus potiſsimùm freti, Philoſophi nonnulli, huiuſmodi cœlo virtutes attribuerunt, lumine & motu fieri poſſe docuerimus.

Dies enim criticos, quorum mira, vis eſt in morbis, & morborum curatione, non pertinere ad lunam, vel aliud Aſtrum; vt quidam commenti ſunt, docet Hieronymus Fracaſtorius libro de criſibus, c.4. Ioannes Picus Mirandulanus lib.3. contra Aſtrologos, cap.16. vel ex eo quòd ſeptimus, decimusquartus, vigeſimus, vel vigeſimusprimus dies, à contracto morbo, ſunt maximè critici, in quamcumque tandem diem luna, & in quodcumque Aſtrum inciderint: qua de re integram diſputationem reijcio in cap. 19.

Quod quibuſdam locis aër inſalubris: in alijs maximè ſit ſalutaris, oritur, vt docet Hippocrat. libro de aëre, aquis, & locis, ex putreſcentibus aquis: ex corruptis vaporibus, intra terræ viſcera incluſis: ex deprauatis exhalationibus: ex alijs malè olentibus, quæ noxios ſpiritus exhalant, inficiuntque aërem, & regionem, aut prouinciam aliquam, quibus quæ carent loca ſalutaria cenſentur.

Nec peſtilentia alios habet ortus, quæ vbi aëri ipſi inſederit, longè lateq. graſſatur, ſi corpora ſolùm, occupauerit non inficit, niſi contactu & afflatu. Huiuſmodi ſpiritus concitantur actione, primarum qualitatum; pro vt in varias materias inciderint: quare nec hic quidem egemus cæcis cœli virtutibus.

At neque ea quæ fiunt intra terræ viſcera deſiderant huiuſmodi vires. quamquam enim, eò non pertingit lumen cœli; pertingit tamen calor lumine procreatus, per æſtatem præſertim; excaleſiunt enim partes terræ extimæ, quæ afficiunt intimas, in quibus, procreantur metalla; & cætera huius generis. Faciunt ad rem; & ſpiritus calore excitati, & à contrario per antiperiſtaſim retroacti ad ima terræ viſcera: agendo enim, patiendoque, ſundunt multa naturæ opera, ad vſum, & ornatum mortalium.

Quicumque pulegium agente cœlo aſſerit vtroqne ſolſtitio floreſcere; docere debet cur cœli potiùs quàm ipſius pulegij arcana vi florere velit, contra Philoſophiæ tabulas ab Ariſt. ſignatas ſect. 20. problem. 21.

Æſtus porrò maris res vna, in vniuerſa Philoſophia inenodabilis, ſtellarum

quo-

Digitized by Google

quoſcumque occultos, & latentes conatus eludit. Nam eædem ſtellæ; eademq. luna ſupero, & infero mari fulgent, Tyrrhenum non concipit æſtum, quem concipit Adriaticum mare. Extra Herculeas columnas, ſecundùm litus Africæ, & meridiem verſus, ad inſulas vſque Capitis viridis, quæ non longè abſunt à tropico Cancri, nullum mare patitur incrementum, vel decrementum. Vt videre eſt in hiſtoria rerum Indicarum, lib. 2. cap. 10. Idem mare ab iiſdem columnis verſùs Septentrionalem plagam, magnos habet acceſſus, & receſſus. Sinus Mexicanus, & Mare totum quod ad inſulam Hiſpaniolam: inſulam Cubam: Ciuitatem nominis Dei latiſsimè patet; totuſq. ille Oceanus Septentrionalis, ab æſtu, vt ſcribunt Petrus Martyr, Gonzales de Ouiedo in ſummarijs de rebus Indicis, quæ leges tom. 1. Hiſtoriæ rerum Indicarum, c. 2. immunis eſt & liber. Mare verò Sur, quod huic ex altera parte reſpondet, atque ita reſpondet, vt interpoſito breuiſsimo tractu terræ, vix viginti millibus paſſuum, ab eo diuidatur, æſtu agitatur vehementiſsimo, libro 2. hiſtoriæ rerum Indicarum, cap. 10. Id quod ſcribit Scaliger exercitatione 52. Franciſcus Vicomercatus lib. 2. Meteor. com. 4. Oceanum Gallicum, ad fauces Garumnæ fluminis, inter Aquitaniam, & Hiſpaniam ſeptem horis fluere; quinque refluere conſtat, non ſeruato lunæ ortu neque occaſu: Deinde quod tradit Aloyſius Cadamuſtus, in ſuis nauigationibus tom. 1. rerum Indicarum, ad Caput rubrum per quinquaginta, vel ſexaginta millia paſſuū mare quatuor horis decreſcere, octo excreſcere, referri in lunā, & influentias non poteſt. Ad extremum illud etiam quæro, cur luna non exagitet etiam mare Caſpium, lacus, fontes, aquas omnes? An dicturus es id euenire, quia maria ſolum hæc virtus petit; ſicut magnes ferrum; non alias aquas? At multi præterea fontes æſtuare ſolent. nam Plin. lib. 2. natur. Hiſtoriæ, cap. 97. tradit in Gadibus, ad columnas Herculeas fontem eſſe, qui interdùm cum Oceanō augeatur, & minuatur; interdum vtrumque contrarijs temporibus præſtet. Et in ripa Boetis oppidum eſſe, cuius putei creſcente æſtu minuuntur, decreſcente exundant. Multaque alia huius generis refert Georgius Agricola lib. 3. de iis quæ è terra effluunt, fermè initio: Andreas Baccius lib. 1. de thermis, cap. 24. Alber. de proprietate elementorum, tract. 2. c. 5. Hier. Borrius dialogo de fluxu & refluxu maris.

Quid habet ratus & ſibi conſtans cœli motus, & natura cum tanta æſtus inconſtantia, & varietate? cur e cœlo petimus cauſam æſtus marini potiùs, quàm febris, & morborum omnium? O ignauæ & iners ratio, quæ in difficilem quoties locum incidit, ad latentes confugit cœli virtutes. Cur non audimus Strabonem lib. 1. Solinum lib. 1. c. 25. Stoicos apud Plutarchum lib. 3. de placitis Philoſophorum, cap. 17. qui id totum in naturam maris referunt? quemadmodum, inquit, Seneca lib. 3. naturalium quæſtionum, cap. 16. quartana ad horam venit; quemadmodum podagra ad tempus reſpondet: quemadmodum purgatio (ſi nihil obſtitit) ſtatum diem ſeruat: quemadmodum præſto eſt ad menſem ſuum partus; ſic aquæ interualla habent, quibus ſe retrahant, & quibus reddant. Cur non audimus Alexandrum lib. 2. Meteororum, comm. 5. Ioannem Buridanum eodem loco, Andream Ciſalpinum lib. 3. quæſt. Peripateticarum, c. 5. Ludouicum Buccaferreum lib. 2. Met. lect. 18. & 19. qui naturam ſoli, cui mare incumbit, huius rei cauſam faciunt. Sunt illic ſpecus vaſti, inquit, Seneca, loco citato: ſunt ingentes receſſus: & ſuſpenſis hinc, & inde montibus, laxa ſunt ſpatia; abrupti in infinitum hiatus, qui ſæpe illapſas vrbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condidere. Hæc ſpiritu plena ſunt, qui nunc huc colliſus, nunc illuc repercuſſus mare exagitat.

Si cœlum malumus tantæ rei auctorem, cur non audimus Auer, lib. 2. Meteor. c. 2. Vicomercatum ibidem com. 5. Paulum Venetum in ſumma Meteor. c. 12. Albert. lib. de cauſis & prop. element. tract. 2. c. 5. Contarenum lib. 2. de elem. Hieronymum Borrium dialogo de fluxu & reflexu maris, Mirandulanum lib. 3.

contra

Digitized by Google

De quà cœli, vi in hæc ſublunaria, diſertè diſputant S.Thom. 1. par. q.115. art.3. lib.3. contra gentes, cap.82.86. in 2.d.15.q.1.art.2.& de pot.quæſt.5.art.8. Heru. in 2.diſt.15.q.1.Gab. in 2.d.14. q. vnica,dub.vlt.Scot.in 2. diſt.14. quæſt.3. Capreol.ibidem q.1.ar.2.concl.2.Ferrar. lib.3.contr.gentes,cap.84. 86. S.Bonau. 2.d.14. q.6.7.8.14. Ægid. 2. diſt.14.q.3. art.2. ibidem, dub. primo, & 2. literalis quodl.4.quæſt.12. Argent. in 2.d.14 q.1. art.4. Sonc.lib.12. metaph. q.13.Iandun. lib.1. cœli, q.1. & lib.2. cœli, q.12.lib. 8.phyſ.q.6. Pauiſ.diſput. 4.met.cap.9. & 10.Achil.lib.4.de orbibus dub.vlt.Auer. lib.2. cœli,com.42.lib.2.de gener. com. 55.56.lib.1.Meteor.cap.2. Paulus Venet. de compoſit. mundi, cap.21.22.23.Thymon. lib.1. Meteor. q.3. & 9. Amadeus lib.2. cœli, q.1.art.3. Marſ. lib.1. de gener. q.9. Philopon. lib.1. Meteor. cap.4. Auguſtinus Niphus lib.2.cœli, q. de hac re, & tract. de cauſis calamitatum noſtri temporis. Albert. de Saxonia lib.2. cœli, q.21. Alber.Magnus lib.1.Meteor. tract.1.cap.12. de quatuor Coeuis, q.4. cap.23. Tienenſis lib.1. Meteor. cap.4. Scaliger exercit.18.75. Buccafer. lib.2. de gener. text.56. Philalteus lib.1.cœli, q.27.Picus Mirand.lib.3.contr.Aſtrolog. cap.3.Ant.Mirand.de Euerſione ſingularis certaminis, lib.22.23.24. Sextus Empir. lib. contra Mathematicos, cap.21. nonnulla etiam leges apud Triſmegiſtum in Pimandro; Plotinum Enneade ſecunda, lib.3.Enneade 3.lib.1.& 2.Plutarch. opuſc. de Iride & Oſiride, Auctorem Philoſophiæ ſecundùm Ægyptios lib.10. cap.3.lib.11.cap.1. Auctorem libri de Mundo,cap.6. Macrob.lib.1.in ſomnium Scipionis cap.9.

Adeò porrò conſtans de actione cœli in ſubiecta corpora, ſententia, omnium ſapientum ſuffragijs, quotidianiſque experimentis firmata; mirum eſt, quàm varios,& ambiguos habeat explicatus; Alij ſolo lumine exiſtimant confici totum negotium; Alij lumini addunt ſecretas alias, & arcanas virtutes; Alij ad omnia omnino, quæ his inferioribus accidunt,cœli actionem pertinere contendunt. Alij certis quibuſdam effectis coërcent libentius. Alij omnia quæ fiunt cœlo ſolùm auctore fieri volunt. Alijs & ſublunaribus cauſis cœli vim temperari placet, & in varios deduci effectus.

CAPVT III.

Lumine ſolo cœlum efficit quatuor primas qualitates.

LICET nulla cœli pars, ſiccitate, aut humiditate, calore, aut frigore affecta ſit (alterari enim & corrumpi neceſſe eſſet) cœlum tamen habet facultatem efficiendi, hæc omnia in orbe ſublunari per lumen. Et de calore quidem conſtat: in vmbroſis enim locis, minor eſt calor, quàm apricis quod non eſſet, niſi lumen calorem progigneret vbi eſt; alibi verò per quamdam viciniam, quæ quò minor eſt, eò minus fundat caloris.

Huc accedit, quòd lumen ignis calefacit per ſe, vt experimur: at cœleſtis, & ignei luminis natura eadem eſt: quare & ſeſe mutuò ſolent augere, ſi miſceantur, quod proprium eſt eorum, quibus natura communis eſt, calefaciat igitur etiam cœleſte lumen oportet.

Neque id ſolùm, ſed arefacit quoque, ſi non per ſe, ſaltem per accidens: caloris enim eſt ſegregare heterogenea, lib.2.de generatione,text.8.Ex ijs enim, in quæ incidit, extrahit humidiores partes, & relinquit arida quæ ſunt, hæc autem arefactio quædam putatur.

Quin etiam eadem opera ſæpe humectat: humidiores enim vapores, quos lumen extrahit è terra, nec poteſt abſumere decoquendo,pariunt humiditatem, & pluuiam. Nec ea ſolùm ratione humectat, quia partes humidas dum extrahit, ad vnum redigit, omnia autem quæ vniuſmodi ſunt, ſe mutuò fouent,& tuentur meliùs, quàm contrarijs admixta: ſed etiam quia multa humentia in

vnum coacta; mole ſua magis humectant omnia, quæ attigerint.

Frigefacit tandem, qui enim ſol accedendo cauſa eſt caloris, idem abſcedendo cauſa fuerit frigoris, eo planè modo quo Ariſt. lib. 2. phyſ. text. 30. explicauit commune axioma, Eadem eſt cauſa contrariorum, Quod enim præſens inquit cauſa huius eſt, hoc facimus aliquando cauſam contrarij: vt abſentia guberna toris nauis, ſubmerſionis, cuius erat præſentia cauſa ſalutis; eodemque recidunt quæ ſcribit 2. de gener. text. 56. Contrariorum contrariæ ſunt cauſæ. idem enim, & ſimiliter ſe habens, ſemper idem natum eſt facere: idem autem contrario modo ſe habens contrariorum cauſa cenſetur. Quare cum duo elementa, terra & aqua, ſolis radijs excalefacta, ſole longiùs recedente, procliuitate naturæ, nulla alia vrgente cauſa in ſuum frigus relabantur, cæteràque omnia, quæ terra, marìque continentur, frigore compleantur: ea ratione qua ollam efferueſcentem ab igne amotam, ſua ſponte ad natiuum frigus redire videmus, iure cœlum dicimus frigefacere. Atque ex his intelligēs, hæc omnia cœlum præſtare, ſolius luminis opera: hoc enim calefacit ſubiecta ſibi corpora, eſt autem calidi ſecernere, quæ vniuſmodi non ſunt, hæc à contrarijs ſeiuncta: & frigefacere & ſiccare, & humectare in confeſſo eſt.

CAPVT IV.

Omne cœli lumen per ſe vim habet caloris.

OMne cœli lumen per ſe vim habet, efficiendi caloris; Et quidem de ſolis lumine, de quo ſuperiori capite, dubitat nullus: ſed idem de lumine lunæ tradit Ariſt. lib. 4. de partibus animalium cap. 5. Echini, inquit, habent ſe in pleniluniis vberiùs, non quia per id tempus copioſiùs paſcantur; vt quidam putant; ſed quòd noctes tepidiores ſint, propter lucem pleniorem; calorem enim deſiderant, quoniam frigori patent: vtpote quæ ſanguine careant; ex quo fit, vt æſtate potiùs vbique vigeant.

Rurſus lib. 4. de generatione animal. cap. vltimo. Luna, inquit, principium eſt, propter ſolis ſocietatem, receptumque lucis: fit enim quaſi alter ſol minor, quamobrem conducit ad omnes generationes, perfectioneſque: calores enim, & refrigerationes, cum moderatione quadam, generationes: ſine moderatione corruptiones efficiunt.

Idem ſignificat de cæteris aſtris lib. 2. cœli, text. 20. 21. & lib. 1. de generatione animal. cap. 2. lib. 2. cap. 3. & lib. 1. Meteor. ſum. 2 cap. 4. Hinc 1. Meteoror. c. 2. omnem inferioris orbis vim à ſupernis lationibus gubernari tradit. Et ratio eſt in promptu, quia omne lumen aſtrorum; natura ſimile eſt luci ſolis, ab hac enim illud auctius fieri ſolet, & plenius: illam calefacere nullus ambigit, quare & aliorum aſtrorum lumen calefacere fatendum eſt.

Adde quòd caniculæ æſtuoſa vis notiſſima eſt, nam cùm ad eam propiùs ſol acceſſerit, furere dicitur nedum vrere.

Cùm igitur calefaciant nonnihil ſtellæ omnes; poterunt, & calefaciendo vapores aliquos extrahere, eorumque abſtractione humorem, ſiccitatem, & frigus generare: ea ratione qua paulò antè diceba mus.

CA-

CAPVT V.

De arcanis cœli viribus.

Possvnt ſtellæ non ſolùm lumine, & calore, ſed etiam viribus alijs quas influentias vocant, eſſe cauſæ per ſe humidorum, aridorum, frigidorum. Et quidem arcanis Lunæ viribus, fidem faciunt maris æſtus: Echini: & conchylia: aliaque id genus plurima. Par eſſe iudicium de cæteris aſtris, ex eo planum fit; quòd Sole, & Luna ſtatas vices ſuas ſeruantibus, non vnum ſemper elementa ſeruant ſtatum: nec vnquam ſunt æqualiter, vel calidæ æſtates: vel hyemes frigidæ: vel autumni ſicci: vel humidum ver: vel ſalutares anni: vel menſes inſalubres: ſed magnæ fiunt quotannis ventorum, pluuiarum, niuium, nimborum, ſterilitatum, ſerenitatum varietates; quorum cauſas niſi ad ſtellas alias, quàm Lunam, & Solem, variè habentes ſe, & inter ſe: & cum Sole, & Luna, referamus: laborabit mundus cauſarum maxima inopia.

Huc accedit, quòd nonnunquam repentè, vel æſtate media niues, & frigora graſſantur: vel media hyeme calores ingruunt non modici: vel quouis tempore grando; improuiſa tempeſtas; inopinati venti ſæuiunt; nubes extemplò nigreſcunt, ruunt imbres, inſtant frigora: & tamen ſolem & lunam cernimus in eo ſtatu, in quo aliàs vidimus, cùm nihil horum bacchare tur è cœlo: ſtupidi porrò aut peruicacis eſt ingenij; in tam repentinis aëris commutationibus, repentinam vim ſyderum non videre.

Præterea & muſculorum iecuſcula, inquit M. Tullius lib. 2. de diuinatione bruma, dicuntur augeri: & pulegium aridum, floreſcere, ipſo brumali die: & inflatas rumpi veſiculas: & ſemina malorum, quæ in his medijs incluſa ſint, in contrarias partes ſe vertere: oſtreaſque, & conchylijs omnibus contingere, vt cum luna creſcant pariter, pariterque decreſcant: arboreſque, vt hyemali tempore, cum luna ſimul ſeneſcentes, quia tunc exiccatæ ſint, tempeſtiuè cædi putentur. Quid de fretis, aut de marinis æſtibus plura dicam? quorum acceſſus, & receſſus lunæ motu gubernantur.

Quod de pulegio ſcribit Tullius, ſcribit etiam Ariſt. ſect. 20. problem. 21.

Porrò quòd nouilunio, quarta luna, tempeſtates commutari ſoleant: augeri morbi: turbari maria; concitari humores; accendi dolores, non poteſt niſi occulta aliqua cœli vi contingere.

Quod tradit Ariſt. & lib. 2. Meteor. ſum. 2. cap. 2. Oriente Orione, vſque ad Eteſias & Prodromos; quod contingit octaua die ante ortum canis, auctore Plinio lib. 18. cap. 20. tranquilla ſolere eſſe cuncta. Oriente canicula, calores vrgere. Ad Hyadum exortum defluere vberiores imbres. Et ſect. prima probl. 3. Syderum ortu flatus imbreſque excitari, obſcurè ne indicat arcanas cœli vires?

Porrò in altiſsimis, ſub terra, ſpecubus, ad quos nec lumen, nec calor ſolis, multò minùs aliorum ſyderum, pertingit, pleraque gignuntur, agente cœlo, quæ per facultates alias præter lumen à cœlo effici dubitauerit nemo.

Iam mare, cuius acceſſus, & receſſus lunæ motu gubernari, per quotidiana experimenta didicimus, quale tandem lumen concitare poteſt? fluere illud oriente luna: idque quacumque diei, vel noctis hora, illa exoriatur: vbi ad ſummum cœlum luna peruenit: refluere. Poſt occaſum, rurſus excreſcere, vbi imum cœlum luna attigit, iterum recedere videmus. Atque ne quis rem tantam lumini tribueret, natura in nouilunijs, quando luna minus abundat lumine; mare concitare vehementiùs, quàm in plenilunijs: Et in lunæ quartis, hoc eſt, ſeptima & vigeſima prima die lunæ nullum æſtum eſſe voluit.

Dicant qui huiuſmodi virtutes cœlo denegant, cur Hippocrates & Medicorum natio vniuerſa, per ſolſtitia, & vernum, atque autumnale æquinoctium maximas dicat fieri morborum mutatio-

Digitized by Google

contra Aſtrologos, cap. 15. Scaligerum Exercit. 25. & 52. alioſque permultos; qui lumine rarefactum mare à Luna, & cœlo: redundare, & ebullire: ceſſante rarefactione, deferueſcere, & ſubſidere docuerunt?

Atque hæc quidem, ambiguas, & inconſtantes eſſe, cœli latentes vires, & influentias, quibus Aſtrologia omnis nititur, planè cumulateque concludunt. Nos verò, qui multò plura Aſtrologis dare ſolemus, quàm ipſi probare poſſint, libenter recipimus præter lumen, & motum, alias ſecretiores, & abditas cœli vires, ſed vt ſobriè iis vtantur rogamus, quod ſi fecerint; Primum quæ nondum definitè diſtinc̃teque norunt, de ſtellarum viribus, pro certis, & definitis non venditabunt. Deinde exploratam iam, & perſpectam cœli actionem, non extendent ad plura, quàm eius natura, vel experimentum patiatur, qui eſt Aſtrologis omnibus familiaris error. Denique cœli vires, quas colligunt, ex eo quòd Luna in fretis, in conchyliis, in arboribus, in herbis, in hominibus morbo affectis, facere ſolet non tribuent ſolis natalitiis Aſtris, ſed fatebuntur omnia Aſtra in hæc inferiora agere, non minùs quàm, quæ ortui aut conceptui præeſſe dicuntur.

CAPVT VI.

Motum cœli non pertinere ad hæc vſque infima.

ASTROLOGI non modò lumine, aliiſque viribus arcanis; ſed etiam motu in his inferioribus cœlum efficere multa contendunt: alterare aiunt aëris proximi partes, eumque calefacere, plus quàm natura ferat: trudere præterea, ignis vicini partes deorſum, quibus æſtum fieri maximum apud nos: & non paucas ſummo aëre exhalationes accendi; in cometas, in ſtellas crinitas, & barbatas, & in alia ſpectra, quæ nòn rarò è cœlo terrent mortales. Hæc illi.

Animaduerti hæc eadam placère Peripateticis non nullis, propter duo Ariſtot. Loca difficultatis pleniſsima, quæ verbatim hic deſcribemus. Nam lib. 2. cœli, tex. 42. Calor autem ab ipſis (loquitur de ſtellis) & lumen generatur, attrito aëre ab illorum latione; nam natura aptus eſt motus ignire ligna, & lapides, & ferrum. rationabilius igitur eſt, id, quod eſt igni propinquius, propinquior autem eſt aër, veluti & in iis, quæ feruntur ſagittis; hæc enim & ipſæ ſic igniuntur, vt plumbei mucrones colliqueſcant: & quoniam hæ igniuntur, neceſſe eſt, & eum, qui in circuitu ipſarum eſt, aërem hoc idem pati.

Rurſus lib. 1. Meteor. ſumm. 1. c. 4. extremo. De facta autem caliditate, inquit, quam exhibet Sol, magis quidem ſecundùm ſe, & diligenter, in iis, quæ de ſenſu conuenit dicere, Calidum enim paſsio quædam ſenſus eſt. Propter quam autem cauſam fit, non talibus exiſtentibus illis ſecundùm naturam, dicendum eſt nunc. Videmus itaque motum, quod poteſt diſgregare aërem, & ignire, vt & quæ feruntur, liqueſieri videantur ſæpe. Vt igitur fiat tepor, & calor, ſufficiens eſt efficere etiam Solis latio tantùm: velocem enim oportet, & non longè eſſe. Quæ igitur Aſtrorum eſt, velox quidem, longè autem: quæ autem Lunæ, deorſum quidem, tarda autem: quæ autem Solis, ambo hæc habet ſufficienter. Fieri autem magis ſimul, cum Sole ipſo, caliditatem, rationabile eſt, ſumentes ſimile ex iis, quæ apud nos fiunt: etenim hic eorum, quæ violentia feruntur, vicinus aër maximè fit calidus; & hoc rationabiliter accidit; maximè enim motus ſolidi diſgregat ipſum, & propter hanc igitur cauſam pertingit, ad hunc locum caliditas; & quia ambiens, ignis, aërem ſpargitur motu frequenter, & fertur violentia deorſum.

Quæ Philoſophi loca multiplices habent explicatus, quos leges apud Alex

lib. 1.

lib. 1. Meteor.com.16.& 17. Auer. S.Tho. Simplicium, Auguſtinum Niphum, Philalteum lib.2. cœli,tex.42. Philoponum, Olympiodorum, Vicomercatum, Caiet. Tienenſem lib. 1. Meteor. ſumm. 1. c. 4. Albertum lib. 1. cœli, tract.3. cap. 2. & lib. 1. Meteor.tract. 1. cap.10.11.13. Thimonem ibidem q. 7. Flaminium de Nobilibus,lib.1.de gener.c.6. Iacobum Zabarellam libro de calore cœleſti, à c. 1. vſque ad 10. & lib. de regionibus aëris. Commodior Ariſtot. explanatio, & quæ ad veritatem accedat propriùs, mihi videtur pendere ex ijs, quæ ſubijciam.

Principio igitur,cœli motu deferri ad nos Aſtrorum efficientiam, in confeſſo eſt, id tradit Ariſt.lib.2. de gener.tex.56. lib.2. cœli,tex.20. id docet quotidianus vſus, & experimentum.

Deinde fatemur exhalationes ſupremo aëre degentes, vnà cum elementari igne, & aëre, à cœlo circumferri; immò & atteri, & ad ignis formam præparari, illius regionis æſtu, & agitatione cœleſti.

Detrudi præterea aliquas exhalationes inferiùs, dum circumducuntur à cœlo, & aëri alliſæ atteruntur, probabile ducimus. Iaculari etiam fulmina, alioſque ignes è nubibus expreſſos, libenter recipimus.

Adhæc motu cœli ignis, aëriſque calorem foueri, ac conſeruari, eaque de cauſa non incongruè, dici motu cœli aërem, & ignem calefieri, vltrò damus.

Poſtremò motum diurnum, quamuis non ſit Solis proprius;ſed Alterius Sphæræ,quia tamen in Sole maximè ſplendeſcit; qui ſuo ortu,& occaſu dies,noctesque deſignat; iure merito Solis potiùs quàm vlli aliorum Aſtrorum tribui non inficiamur.

Atque hæc Ariſt. tradere locis citatis longè veriſimilius fit; quàm in abſonas, & ineptiſsimas ſententias deſcendiſſe de attritu, & iaculatione ignis, ad terras vſque; illa porrò verba libri primi Meteoro. Propter hanc igitur cauſam pertingit ad hunc locum caliditas:ad locum, de quo erat ſermo, hoc eſt,ad ſummum aërem referenda ſunt: non adhunc locum in quo degimus.

Maneat igitur, cœli motum vſque ad ſupremum aërem pertingere, non vlterius:ibique exhalationes aliquas excalefacere,non aërem,neque ignem corpora natura ſua calidiſsima, auctore Ariſtot. lib. 2. de gener. à tex. 16. ad 24. Idque voluiſſe ſolum Ariſtotelem,qui ait motu Solis atteri aërè, & incaleſcere: loquitur enim de ſupremo aëre, in quo Cometæ, aliaque id genus fiunt,non de noſtrate, ad quem motus Solis neutiquam pertingit.

Cæterum infima hæc corpora,non cieri motu cœli,aut certe non ea celeritate agitari,quæ apta ſit exprimere ignem, docet optima rerum magiſtra experientia. Sentimus namque aërem hyberno tempore frigidiſsimum, qui ſi tanta violentia à cœlo concitaretur, vt conciperet ignem,frangeret ſine dubio eam vim frigoris, quàm experimur: ſolueret niues,& glaciem magno mortalium commodo.

CAPVT VII.

Non omnia, quæ cœlo continentur, ita à cœlo pendere; vt eo non agente, nihil agere poſsint.

PHILOSOPHORVM, & Thelogorum nonnulli, ita omnia, quæ cœlo ſubſunt, à cœlo pendere arbitrati ſunt, vt eo non agente, nihil cæterorum, aut agere, aut pati, aut mouere, aut moueri, aut à contrarijs diſſolui, aut à proprijs cauſis generari poſſit. Ita Soncinas lib.12. Metaphyſices, quæſt.13. Dominicus de Flandria lib. 8. Met. quæſt. 1. art. 1. Dominicus à Soto, lib. 2. Phyſicorum, quæſt. 4. concluſ.1. & lib.2. ſent. diſt.

diſt. 48. quæſt. 2. artic. 2. Chryſoſtomus Iauellus lib. 12. Met. quæſt. 13. Iandunus lib. 1. cœli, quæſt. 1. lib. 12. Met. quæſt. 13. Pauiſius diſput. 4. Met. cap. 9. & 10. Gaſpar Contarenus lib. 2. de elementis, qui, ſicut lumen à ſole, ita res omnes ſublunares à cœlo perpetuò conſeruari, eoque ſublato ne momento quidem temporis cæterorum quidquam permanſurum docet. Ioannes Bacconius in 2. d. 15. q. 1. ar. 4. Ægidius in 2. d. 14. q. 3. dub. 2. litterali, Ferrarienſis 4. Contra Gentes, c. 97. §. aduertendum tertiò. Dominicus Bagnes 1. parte, q. 66. ar. 3. dub. 2. Medina & Corradus 12. q. 109. ar. 1. Capreolus in 2. d. 14. q. 1. ar. 2. concluſ. 2. ar. 3. S. Thom. 1. 2. quæſt. 109. ar. 1. Quantumcumque, inquit, ignis habeat calorem perfectum; non tamen alteraret, niſi per motionem corporis cœleſtis. Idem quæſt. 5. de potentia Dei, artic. 8. Elementa, inquit, agunt in virtute corporum cœleſtium, & corpora cœleſtia agunt in virtute ſubſtantiarum ſeparatarum, vnde ceſſante actione ſubſtantiæ ſeparatæ; oportet, quòd ceſſet actio corporis elementaris. ſed ſciendum, quòd corpus habet duplicem actionem: Vnam quidem ſecundùm proprietatem corporis, vt ſcilicet agat per motum, (hoc enim proprium eſt corporis, vt motum moueat, & agat) Aliam autem actionem habet, ſecundùm quod attingit ad ordinem ſubſtantiarum ſeparatarum, vt participat aliquid de modo ipſarum: ſicut naturæ inferiores conſueuerunt, aliquid participare, de proprietate naturæ ſuperioris, vt apparet in quibuſdam animalibus, quæ participant aliquam ſimilitudinem prudentiæ, quæ propria eſt hominum. Hæc autem eſt actio corporis, quæ non eſt ad tranſmutationem materiæ; ſed ad quamdam diffuſionem, ſimilitudinis formæ in medio, ſecundùm ſimilitudinem ſpiritualis intentionis, quæ recipitur de re, in ſenſu; vel intellectu. Et hoc modo Sol illuminat aërem; & color ſpeciem ſuā multiplicat in medio. Vterque autem modus actionis, in iſtis inferioribus cauſatur ex corporibus cœleſtibus; nam & ignis ſuo calore tranſmutat materiam ex virtute corporis cœleſtis, & corpora viſibilia multiplicant ſuas ſpecies in medio virtute luminis, cuius fons eſt in cęleſti corpore. Vnde ſi actio vtraque corporis cęleſtis ceſſaret, nulla actio in iſtis inferioribus remaneret, ſed ceſſante motu cęli, ceſſabit prima actio, non ſecunda; & ideo ceſſante motu cęli, erit quidem actio in iſtis inferioribus, illuminationis, & immutationis medij à ſenſibilibus: non autem erit actio, per quam tranſmutatur materia quam ſequitur generatio & corruptio. Hæc S. Doctor.

Rurſus quodlib. 6. q. 4. art. 19. Ideo, inquit, primum cęlum, ſcilicet Empyreum, ſingulariter per ſuam quietem influit, hoc autem eſt proprium huic corpori, quòd influat abſque motu, inquantum eſt ſupremum, attingens quodammodo ordinem ſubſtantiarum ſpiritualium, pro vt Dionyſius dicit 2. de diuinis nominibus, quod diuina ſapientia coniungit principia ſecundorum finibus primorum, &c.

Audiunt hanc inferiorum, ſuperiorumque cauſarum colligationem naturalem, libentibus, & gaudentibus animis Genethliaci, cùm enim ad effectionem vnius cuiuſque, tantorum virorum ſententia, cum proximis cauſis, Aſtra & cœlum venire, ita neceſſariò dicuntur; vt ceſſante cœlo, proximæ cauſæ efficiant nihil; perbelle Aſtrologiæ fundamenta iaci exiſtimant, quæ ex conſtitutione cœli; ſtellarumque configuratione; quidquid futurum vnquam ſit, longè antè & præſentiri, & prædici poſſe profitetur.

Cæterùm nihil eſt, cur magno huic Philoſophiæ loco Genethliaci confidant. Duobus enim modis intelligi poteſt, quod Auctores citati aiunt pendere ſublunares cauſas ab æternis, & cœleſtibus. Primo ita, vt hæc ſine illis diù perdurare non poſſint, quod veriſsimè dicitur. Nam ſi quieſceret cœlum, hemiſphærium, in quo Sol conſiſteret, ſine dubio æſtuaret, breuique omnia occuparet ignis. Alterum verò nimio frigore, & ipſum diſſolueretur. Propterea ſapienter Ariſtot. libro primo Meteororum, cap. 2. ſcribit à ſuperioribus

bus lationibus omnem huius mundi virtutem gubernari, hoc eſt, ordinatè conſeruari & diſponi. & lib.8. Phyſ.tex.52. Iterum lib.2.cęli, text.20. euidentiſsimis rationibus euincit, neceſsitatem alicuius principij ſempiterni, vnde pendeant, quæ nunc mouentur, nunc quieſcunt; ordo namque in ſtatis vicibus,& motus, & quietis,& generationis,& corruptionis, ferè cęlitus adminiſtratur: nec poſſet iſta rerum viciſsitudo, quam videmus, perſtare; niſi Solis qui aſtrorum obtinet principatum; tum acceſſus, tum receſſus, & frigoris, & caloris, modum facerent.

Quoniam autem (inquit Ariſtoteles lib.2.de generat. text.56.) ſuppoſitum eſt, & demonſtratum, continuam eſſe rebus generationem, & corruptionem, dicimus autem lationem cauſam eſſe generationis; manifeſtum eſt, quod vna exiſtente latione, non contingit fieri ambo, quia contraria ſunt; idem enim, & ſimiliter ſe habens, ſemper idem natum eſt facere. Quocirca generatio erit ſemper, aut corruptio: oportet autem multos eſſe,& contrarios motus, aut latione, aut inæqualitate, contrariorum enim contrariæ ſunt cauſæ; ideòque non prima latio cauſa generationis, & corruptionis eſt, ſed quæ ſecundùm obliquum circulum, in hac enim, & continuum vnum eſt, & moueri duobus motibus, neceſſe enim ſierit ſemper continua, generatio, & corruptio, ſemper aliquid moueri; vt non deficiant ipſæ tranſmutationes, duobus autem, vt non ſolùm contingat alterum.

Infrà textu 58. Apparent autem inquit, ſecundùm ſenſum confeſſa his, quæ à nobis dicta ſunt. Videmus enim quòd adueniente quidem ſole generatio eſt; recedente autem corruptio; & in æquali tempore, vtrumque, æquale enim tempus generationis, & corruptionis, quæ ſecundùm naturam; ſed contingit ſæpè in minori corrumpi, propter ad inuicem confuſionem. Inæquali enim exiſtente materia; & non vbique eadem; neceſſe eſt generationes inæquales eſſe; & has quidem celeriores, illas autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationem, alijs fieri corruptionem, ſemper verò, vt dictum eſt, continua & erit generatio,& corruptio,& nunquam deficiet, propter eam quam diximus cauſam.

Deinde anni tempora, rerumque vices, non fierent ſine definito quodam curſu, recurſuque Solis, vt idem notauit locis citatis. Vnde Marcus Tullius lib.2. de natura Deorum, Sol inquit infleƈtens curſum, tum ad Septemtrionem, tum ad Meridiem, Æſtates, & Hyemes efficit; & ea duo tempora, quorum alterum hyemi ſeneſcenti adiunctum eſt, alterum æſtati; ita ex quatuor temporum mutationibus, omnium, quæ terra, marique gignuntur initia, cauſæque ducuntur. Hæc itaque ſapientes viri aiunt, quando aiunt à ſuperioribus cauſis gubernari inferiores, ſublunares nimirum cauſas ita à cœli efficientia pendere, vt ea ceſſante cæterorum nihil agere poſſit ordinate, & diu.

Adhæc, quia rebus animatis generatim, magna vi caloris opus eſt, vt generentur; ideo dixit ille lib.2. Phyſ.text.26. Sol & homo generant hominem: calor autem bona parte, à cœlo proficiſcitur, ideo, auctores citati, procreationem animantium cœlo tribuerunt. Sed hoc quid ad Aſtrologiam quæ omnia ex aſtris deducit?

Tandem pleraque ſunt in arboribus, in ſegetibus, in herbis, in fodinis, in aquis, in meteoris, in alijs, quæ certam cęli temperiem poſtulant, nec ſiunt niſi certo anni tempore, & quibuſdam dominantibus aſtris; ideo cœlum in ordinem generalium cauſarum referre potuerunt ſummi viri, nec propterea cęli efficientiam rebus omnibus, ſine idonea ratione, vt Genethliaci, temere admiſcent.

Altero modo intelligi poteſt ceſſante cęlo cæteras cauſas efficere nihil, hoc eſt, ſublata cęli conuerſione, vel actione, nihil omnino, quod ſub cęlo fit, poſſe, vel breui tempore ſubſiſtere, vel aliquid operis efficere. Id Cardanus, id Bellantius, id cæteri clamant Aſtronomi. Incerta ſanè res, & dubia non parum.

Primò quidem id non probatur S.Tho-

mæ,

mæ, quem ſuæ ſententiæ patronum adſciſcunt, Opuſculo 10. art. 8. quæſt. 5. de potentia à 10. ad 8. quodlib. 6. quæſt. 8. art. 19. Non Scoto in 2. diſt. 14. quæſt. 3. extrema, Non Ricardo ibidem, artic. 2. quæſt. 6. Non Durando, in 2. diſt. 14. par. 2. quæſt. 3. num. 11. Non Henrico quodl. 11. quæſt. 15. quodlib. 14. quæſt. 1. Non Gulielmo Ochamo in 2. quæſt. 23. §. quantùm ad generata per putrefactionem; Non Gabrieli in 2. diſt. 14. quæſt. vnica. dub. vltimo. Non Herueo, quæſt. 5. de natura cęli, ad 5. ad 7. ad 12. ad 14. ad 25. Non Alexandro Aphrodiſeo, ſi malunt in philoſophorum foro cauſam agere, quam in Theologorum, lib. 3. naturalium quæſtionum, cap. 4. apud Simplicium, lib. 2. cęli, text. 13. Simplicio ipſi eodem loco, & text. 20. Non Philopono aut Buccaferro, lib. 2. de generatione, text. 56. Non Achillino, lib. 4. de orbibus, dub. vlt. Non Philalteo, lib. 1. cęli, tex. 27. Non Mirandulano, lib. 22. 23. & 24. de euerſione ſingularis certaminis, Non Scaligero exercitatione 52. Non alijs innumeris.

Deinde quis dicat lapidem, vt ſit vel ad ſemihorulam, egere cęlo? nonne ab elementis, quibus conſtat, conſeruari poſſet tantiſper? num omnia ita à Cauſis extrinſecis pendent, ſicut lumen à Sole? Nonne filius ſuperſtes ſæpe eſt patri? An, non perſeuerat lapis ſublatis etiam cauſis, quibus procreatus fuit, ac ſi ſine cęlo eſſe poteſt aliquo tempore, cur non & ad centrum tendere ſine cęlo? non enim indigẽtior eſt naturalis actio, quàm ſubſiſtere naturaliter cum ſuis facultatibus integris: diceſne ingenti fragore ruentem è ſublimi lapidem hæſurum repente medio aëre ſi in nihilum redigeretur cęlum? Multiplex eſt cęlum, quo potiſſimùm ſublato dices tantum futurum miraculum?

Præterea humectandi vis, ineſt aquæ per ſe, & ex naturæ principijs. Negas? id docet Ariſtoteles, lib. 2. de generatione, text. 23. Id euincit experientia. Si veſtis ad eam quantum oportet admoueatur, quid opus eſt cęlo, vt madefiat? nonne par humiditas eſt, quæ in aqua, ex aquæ natura, non à cęlo procedit, & quæ in veſtem debet immitti? cur igitur humor veſtis à cęlo, aquæ non item dependet?

Age verò nonne cauſa quælibet per ſe præſtare poteſt effectum, quem in ſe continet? nonne continet id omne, quod eius perfectionem non excedit? calor porro ligni, ſuperatne calorem ignis? Cur igitur tali cauſæ talis effectus ex æquo non reſpondet, ſed poſtulat præterea actionem cęli? Ergo nec ſtipulam incenſa fornax, niſi cęlo concurrente comburet? talia iactant Aſtronomi, & niſi credamus, indignantur; indignentur licèt, à nullo impetrabunt fidem.

Libenter ſciſcitarer ex ijs, qui omnium rerum cauſas è cœlo ſuſpendunt; an id omne rei cauſam dicant, quod ſimul cum illa in hac rerum vniuerſitate exiſtit, an id ſolum, quod efficit rem cuius eſt cauſa? Si rebus omnibus, quæ ſunt, faciunt nomen cauſæ commune, quis eos ferat? Si autem non quodcumque eſt cauſa; ſed id ſolum, quod ſua vi rem efficit, videndum etiam atque etiam, an cęli virtute res omnes ſint. Ratio porro effectus aperit ſine dubio ſuam cauſam; Dicimus lucem effici à Sole, propterea quòd recedente Sole lux perit, accedente Sole coruſcat. Id itaque efficienter rem antecedit, quo ſublato, res vel non ſtat, vel non fit, quo debilitato imminuitur effectus, quo alio modo ſe habente, aliter, & aliter res fit. At quoquo modo ſe cęlum habeat, in terris multa fiunt, vno ſemper & pari modo; ſub quacumque cęli conſtitutione, quæcumque fulgeant aſtra, vbicumque Sol exiſtat, ignis ſemper exurit, aqua madefacit, lapis è ſublimi deſcendit, vulnus interficit: non pertinent igitur hæc ad cœli efficientiam, ſed ad proximas rerum cauſas, & cum effectu coniunctas.

Poſtremò conuenimus pridiem cum Genethliacis nihil è cœlo requirendum eſſe, eorum quæ cauſæ proximæ per ſe præſtare poſſunt; exigo nunc conuentionis fidem. Aridæ ſtipulæ imponantur igni magno; cur earum exuſtio celeſtem opem deſiderat? An quia ordinis optimi ratio poſcit, vt inferiora

B ſupe-

ſuperioribus ſubdantur? verum id quidem eſt; quoad partes vniuerſi quoad elementa generatim, quod paulò ſuprà docuimus, particulatim fallit: nam aqua vt madefaciat, operam non poſtulat ignis elementaris, quamuis excelſior ſit, neque hominis, quamuis ſit præſtantior.

An quia præcipuum in vnoquoque genere, quale eſt cęlum in ordine reliquorum corporum, cauſa eſt cæterorum? At Ariſtot. lib. 2. Met. text. 4. docuit, quòd in vnoquoque genere, cauſa ſit reliquorum, id eſſe omnium in eo genere maximum; non item hæc viciſsim reciprocari: & aurum metallis præſtat omnibus, eorum verò cauſa nequaquam eſt.

An quia circularis motus cæteris prior eſt, auctore Ariſtotele, lib. 8. Phyſ. text. 75. ſemoto priori nihil, quod poſterius ſit permanere poteſt? Nihil certè ordinatè, & vt oportet; nihil diu, & longo tempore, quomodo id intelligunt Auctores citati, & nos ſuprà explicauimus; id ſolùm conficit ratio, qua Ariſtoteles docet, motum circularem eſſe primum motuum.

An quia Sol in mundo eſt id quod in animante cor, ſine quo nihil ſit actionis? nonnulla quidem, ſed non omnis eſt cordis, & Solis ſimilitudo, eſt enim cor fons præcipuus caloris, qui ad cerebrum dimanat: Sol fons luminis, & magna ex parte caloris, non tamen omnis; ignis enim calefacit etiam abſente Sole: non igitur à Sole eſt omnis facultas agendi: ſed permulta; ſicut nec omnis motus eſt à corde, quod teſtatur S. Thomas, quæſt. 5. de potentia à 10. ad 8. Cur igitur à Sole petimus omnes effectiones? proprium eſt Dei Optimi Maximi adeſſe omnibus rebus, & cunctis cauſis opitulari.

An quia duo ſunt cauſarum genera, aliæ perfectæ & principales; aliæ adiuuantes & proximæ, cuiuſmodi ſunt omnes ſublunares, & noſtrates, quæ ſine principalibus facere poſſunt nihil? Cur obſecro calor caloris, equus equi, non dicitur cauſa perfecta, & principalis? an vnus calor non eandem naturam habet ac alius? quid requiris aliud ad cauſam perfectam, quàm, vt ſit eiuſdem naturæ cum eo quod efficit? cur cęlo tribuis omnes perfectæ cauſæ numeros? cur negas calori, quando calorem progignit?

Quare cùm nullam afferant, nec afferre poſsint idoneam rationem, cur in cuiuſcumque operis communionem cęlum ſit accerſendum; nihil incertum magis, quàm cauſas inferiores nihil efficere non concurrente cęlo, eo ſenſu quem volunt Aſtronomi.

CAPVT VIII.

De elementorum conſeruatione.

PROBAT Bellantius quæſtione ſecunda, articulo primo, elementa omnia ſubijci cęleſtibus corporibus; damus id quidem libenter, ſed illud manifeſtum non eſt, quod ſubdit, cùm elementa contrarijs viribus inſtructa inter ſe perpetuò pugnent, niſi agente cęlo continerentur in officio, fore vt mutuo ſe perderent, & ex quorundam generatione, aliorumve corruptione nimium procedente, vniuerſum interiturum.

Id fortaſſe locum habet in ijs, quæ contrarijs conſtant; deſiderant enim, quod Ariſtoteles vidit libro 2. de Anima, text. 38. aliquid, à quo contineantur, prohibeanturque, ne ad interitum vſque depugnent, & ſæuiant; At elementa, quæ certis detinentur interuallis; quæ magna quadam mole conſiſtunt; quæ mira ſibi proportione reſpondent; quæ operandi, reſiſtendique æquales vires obtinent; quæ generationis, & corruptionis ſtatas vices habent, non egent aliquo extrinſeco à quo conſeruentur; tueri ſe ſuis viribus poſſunt abundè; non enim pugnant, niſi in confinio, vbi magnæ non ſunt timendæ corruptiones; paruæ autem, & quaſi ſubitæ excu-

excurſiones in alienas regiones, ne longiùs ſerpant, integrum elementum obſtat, frangitque contrarij irruptiones mole ſua, naturali vi, & facultate: debilitantur præterea contrarij vires, quò longiùs à ſuo principio recedunt.

Quin etiam ita elemēta diſpoſita ſunt, vt vnumquodque cognatum, & affine ſit ei, cui eſt confine; altera enim ſemper qualitate ei coniungitur, magnaque raritatis, & denſitatis proportione: vbi porro vna eſt contrarietas, in certa raritate, & denſitate magna eſt agendi & patiendi æqualitas & proportio. Non conſtat igitur cur elementa nequeant ſe tueri à contrario, ſine cœli præſidio, cùm exæquatis omnium iuribus cur vnum alterum extinguat cauſæ ſit nihil.

CAPVT IX.

Materiam non præparari ad formas à cœlo ſolo.

Placet Genethliacis à cœlo præparari omnem materiam ad formas ſuſcipiendas, idque cœlum efficere, vel per ſe ſolùm, vel vtendo ad id, alijs cauſis, vt inſtrumentis. Vtrumque nobis diſplicet, & diſplicere oportet Senatui Populoque Philoſophorum.

Atque vt à priori membro faciamus initium. Omnis generatio naturalis vel eſt perfectorum, vt hominis, equi, ficus, braſsicæ; vel imperfectorum, ſeu ſponte naſcentium, vt vermium, pulicum, &c. Vt priùs agamus de perfectis, in eorum procreatione non tantùm à cœlo aio, materiam inſtrui ad formam, ſed etiam à cauſis proximis, & vniuocis. Completa enim diſpoſitione nouam oportet introduci formam priore depulſa; non enim manere poteſt prior peracta diſpoſitione contraria, nec materia omni forma carere: Supereſt igitur, vt noua inducatur: At à ſolo cœlo non inducitur forma perfectorum; & quis vidit vnquā procreari equum ſine equo & equa aut bouem ſine boue aut leonem ſine leone? ergo neque à cœlo adornatur materia ad formam equi leonis, &c. recipiendam. Quid ad hæc Aſtrologi exarabunt ne Aium aliquem haruſpicinæ auctorem in Hetruria? proferent Deucaleoneos lapides ex fabulis? dignum patella operculum.

Sed ne præcipuè quidē materia præparatur à cœlo, quod oſtendi poteſt hoc ferè modo. licèt efficientia cœli quolibet tempore vniuſmodi non ſit; conſtat enim ex multorum ſyderum viribus, non parum diſsimilibus, vno tamen eodemq. loco, vniuſmodi eſt & ſibi ſimilis: Vnde igitur oritur diuerſitas in eodem loco, & ſub iiſdem ſtellis Tritici, Lolij, Auenæ? Vnde in eadem materia diuerſæ partes os, caro, neruus? & aliæ innumeræ, niſi ex proximis, & contiguis cauſis? ab his itaque, tanquam à potentioribus, præcipuiſque adornatur materia.

Quod ipſum & alia ratione efficitur. Materia ſiquidem non momento, ſed aliquo temporis interuallo præparatur ad formas. quandiu fouendum eſt Gallinæ ouum priuſquam excludat pullum? quot dies ſemina deliteſcunt, antequam germinare incipiant? Omne quod mouetur, tempore aliquo mouetur, auctore Ariſtotele 6. Phyſicorum, text. 37. Nec formam, quæ habet contrarium, induci in inſtanti docuit idem lib. 8. Phyſicorum: At toto aliquo tempore non vna eſt ſtellarum configuratio, nec vna cœli vis, & efficientia; quo itaque modo Aſtra proſequuntur inchoatum materiæ ornatum, aut qua ratione non diſſoluitur à ſequenti, & contraria conſtitutione ſyderum, quidquid priori horoſcopo inchoatum fuerat? vt prorſus nihil videatur cœlum materiæ ſuppeditare, quo ad formas ſuſcipiendas præparetur, ſed à ſublunaribus cauſis omnia illi præſtari neceſſe ſit, quæ ad inducendas nouas formas ſunt neceſſaria.

Dabo & alteram rationem Aſtrologis ſoluendam ex ijs, quæ per idem tempus, & locum conuenerunt progigni,

gigni, ſicut homines; equi, columbæ triticum. Quid ijs magis diuerſum? quantò maior cum ijs, vel omnibus, vel nonnullis diſsimilitudo naturæ, quàm cognatio? Non enim quantùm ab equo differt triticum, tantùm cum equo conuenit, ſed longè magis differt, quàm congruat: hæc diſcrepantia cùm non à materia nuda, quæ vna eſt omnium ſublunarum rerum proficiſcatur nec cęlo tribui poſſit, cùm eodem tempore, & ſub eodem Aſtro, vtrumque ortum ponamus; à proximis equi & tritici cauſis naſcatur oportet. Deponenda igitur neceſſariò eſt Aſtrologis ſententia, in præparatione materiæ præcipuas partes agere cœlum.

Id quod magis adhuc conſpicuum fiet ex Solis actione, quam eſſe omnium Aſtrorum validiſsimã docet Ptolomæus libro 1. cap. 4. in Æſtate præſertim. At quam plurima naſcuntur intra eandem regionem, eundemque locum, ſub idem tempus perfectorum genera diſsimillima, in quibus plus valent reliquæ cauſæ ad diſsimilitudinem, quàm Solis vis maxima ad ſimilitudinem. Cedant igitur Aſtra proximis cauſis, & viribus imparia cedant valentioribus.

Accedit his ratio maniſeſta, quæ neminem patiatur hoc loco errare. Perfectorum generatio fit aut ex ſemine, aut ex ſurculo ſatiuo, vel inſito: ſemini ferè tota temperies, & virtus indita eſt ab ijs, à quibus effuſum fuit; eſt enim quid à viuente deciſum, & tale, quale id, vnde deciſum eſt. Quod multò magis cadit in ſurculum, qui pars viuens, & viuentis eſt, à quo excinditur; trahit autem alimenta ſurculus (Idem de ſemine iudicium eſt) in ſuum temperamentum, quod ab arbore vnde deciſum fuit deſumpſit. Alimentum, inquit Ariſtoteles lib. 2. de Anima, text. 45. patitur aliquid ab eo quod alitur, ſed non hoc ab alimento, ſicut neque faber à materia, ſed ab illo hæc. Superat ergo natiua vis aduentitiam & cœleſtem, ſecus ſi fiat, areſcit ſurculus, atque putreſcit.

Hactenus de perfectis. Quid de imperfectis. Animalculis; Herbulis; Lapidibus; Metallis; Fruticibus, quæ ab vniuocis cauſis non proueniunt, & natiua potiùs quàm ſatiua ſunt, de quibus Ariſtoteles lib. 2. de generat. animalium, cap. 1. Idem fermè iudicium eſt, quod de perfectis; nam & in ijs plerumque plus differentiæ, quàm affinitatis eſt; generantur tamen per idem tempus, eodem loco, eodemque præſide Aſtro, vt euidens ſit eorum diuerſam procreationem, & naturam non poſſe ad cœlum, & ſydera reuocari.

Quin terra etiam, quam locis quibuſdam totam ſaxeam, alijs argenteam, alijs ferream, vel aromaticam cernimus, non agnoſcit huiuſce ornatus cœlum auctorem. Nam & ipſa ſpectat varia ſydera, nec propterea variè imbuitur, ſed vno & eodem modo. Cur ſydera varia, variè non afficiunt huiuſmodi terram? Quin iiſdem locis, vbi auri argentique fodinæ, vbi lapicidinæ, vbi inexhauſtæ venæ, viſuntur, variæ ſtirpes, herbæ multiplices; vt neceſſe ſit fateri, aut horum varietatem non eſſe à cœlo, ſi eodem modo ea loca ſemper ſpectet, aut totius regionis vniuſmodi temperamentum, lapideum, ferreum, non eſſe à cœlo, ſi variè ad eam ſe habeat. Eligant quod voluerint Genethliaci, tanta enim varietas conſentire nequit cum aliquo cœli ſtatu: vna & ſibi ſimilis temperies non poteſt à varia conſtitutione ſyderum proficiſci.

CAPVT X.

Specificæ effectuum naturæ non proueniunt à cœlo.

RES omnes, aut natura diſsident inter ſe, & vt aiunt, ſpecie, aut accidenti aliquo, & qualitate. Vtramque diſcrepantiam à proximis cauſis ducere originē potiùs, quàm à cœlo, ſi oſtenderimus; iacebunt omnia, quæ de apparatu materiæ à cœlo dilapſo tradunt Genethliaci.

Et qui-

Digitized by Google

Et quidem Vt à priori ordiamur, naſcuntur hyeme animalia plurima, quibus multò vberior calor ineſt, quàm quem in aëre experimur è cœlo dilapſum; in æſtate item fructus, herbæ, frutices, proueniunt multæ, in quibus longè plus eſt frigoris, quam quod deſcendit de cœlo: Quanta ſiccitas per idem tempus, At humidiſsima pleraque æſtate quoque progerminant: experimurque fœliciùs, ea prouenire, quibus ex irrigatione crebra, per riuos humor accedit copioſior, areſcête cœlo, quàm quæ vberiùs perfundit cœlum in maligna terra. Quid hyeme, aut vere humidius? Multa tamen vtroque tempore naſcuntur, ſicciſsima quibus ab humidiſsimo cœlo non paratur materia, ſed ab alijs cauſis.

Præter calorem, inquies, humiditatemque Solis & Lunæ, quibus aër afficitur, manifeſtò, per temporum vices, ſunt aliorum ſyderum vires arcanæ, quæ licèt ſpargantur per aërem, eum tamen non ſemper imbuunt calore, vel frigore, humore, vel ſiccitate, ſed ijs ſolùm rebus has qualitates impartiuntur, quæ ſibi naturæ quadam cognatione, & ſympathia conſentiunt. Quare efferueſcente Solis æſtu, poſſunt frigida plurima procreari, per tacitam alterius ſyderis vim, frigidumque afflatum, qui vberius profundat, quàm proximæ cauſæ, ſed certis quibuſdam rebus, non omnibus.

Verùm ne cum Genethliacis rurſus de abditis ſyderum viribus litigemus, de quibus ſuprà. Largiamur nos vltrò, quod Aduerſarij probare nequiuerunt: non negabunt tamen, cùm rem aliquam circumſtant extrinſecus duæ cauſæ vna caloris: altera effectrix frigoris; ambarum actiones ſe mutuò impedire, ac frangere: vincere autem validiorem. Naſcatur igitur frigidus frutex, dum tropicum Cancri Sol, & frigidum ſydus obtinent, de quibus Ptolemeus lib. 1. cap. 4. & Saturnus præſertim, qui omnium eſt frigidiſsimus, vt idem ſcribit ibidem: longè plus illi caloris impertiet Sol, quàm frigoris Saturnus; tum quia Solis efficacitas maxima eſt, auctore Ptolemeo lib. 1. cap. 4 tum quia etiam ſi par eſſet Solis, & Saturni vis, tamen acrior eſt in agendo calor quàm frigus. Non extrinſecus igitur frutici aduenit frigiditas, ſed à ſemine, quod naturali vi frigidum eſt, & potens externis impreſsionibus reſiſtere: ita vt intereat priùs, quàm calidum inducat temperamentum.

Hùc accedit, quòd ſi quando frigidum ſydus, vt Saturnus, dum eſt in Cancro, poſsit cum Sole contendere, aut etiam Solem vincere; id tamen facere non poteſt, quando longiùs à nobis receſsit: Æſtate ſanè non ſemper Saturnus in Cancro exiſtit: Aut aliæ ſtellæ frigidæ, quarum congreſſus aduersùs Solis æſtum Saturno ferebat opem, abſunt nonnunquam in Capricorno, diſtrahuntur ad alia ſigna, impediuntur ab aliis calidis aſtris, vt non poſsint cum Solis, aliorumque ſyderum ardore contendere: ſemper ac perpetuò frutices quidam frigidiores in æſtate progerminant, ſemen igitur frigidam fruticis ſubſtantiam conſtituit, non inconſtans & varia ſyderum vis.

Quod de frigidis diximus, intellige de calidis, de humidis, de ſiccis, quorum caloris, humoris, ſiccitatis, niſi pars magna aliunde accederet, quàm è cœlo, multa forent, quæ variatis Aſtris gigni non poſſent, ſingulis annis. Nemo vberes annos, & ſteriles, agrorum infœcunditatem, & vbertatem frugibus noxiam, aut ſalubrem cœli temperiem, aut intemperiem nobis objiciat; nulla enim eſt cœli intemperies; ſub qua triticum, hordeum, aut legumina, aut pulegium non creſcat: exuberat quidem genus vnum, magis vno tempore, quàm alio; omnes tamen fruges ſingulis annis progerminant, quod ſanè non contingeret, ſi ſtellarum vi pubeſcerent potiùs quàm propria, & innata virtute, vt oſtendimus.

✝

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EM. NOEL.

CAPVT XI.

Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo.

NEQVE verò ex rerum diſsimilitudine ſpecifica ſolùm, oſtendi poteſt, minus in rebus eſſe ab efficientia cœleſti, quàm à ſublunari: ſed etiam ex ijs, quæ propria ſunt ſingulis ſub eadem ſpecie comprehenſis. Et quidem ea, quæ vniuſcuiuſque rei naturam ſpecificam ſequuntur, non à cœlo petenda, ſed à cauſis ſublunaribus euicimus ſuperiori capite: Iuſtam magis dubitationem habent illa, quæ ſingulis accidunt, & non comitantur ſpeciem, de quibus nunc diſſerere ingredimur, ſed res fiet exemplis illuſtrior.

Proueniunt eodem hortulo lactucæ plurimæ, nullæ alijs ſunt planè ſimiles, in foliorum numero, ac latitudine, in colore, in ſapore, in thyrſo minus, aut magis oblongo, craſſo, obtorto, in magna conuenientia maxima cernitur diuerſitas. Quo obſecro pacto vnum & idem cœlum, tantam præſtat rerum diuerſitatem? Cur non fatemur in ijs euariandis magnam eſſe vim terræ, immò & glebæ: valere etiam ſitum, ſemen, irrigationem, & alia huiuſmodi?

Quid de ſatiuis loquor? in viticulis, in Vaccinijs, in liguſtris, in quouis alio natiuorum genere, quanta diuerſitas? quanta in eodem prato varietas eiuſdem herbulæ? nihil de ijs, quæ putri materia fiunt: nihil de piſcibus in eodem lacu dico, quæ Sole clariùs teſtantur ſingulorum diſcrimina, & proprietates proximis deberi cauſis potiùs quàm cœlo.

Iam verò inter equos, inter boues, inter aſinos, quanta intercedat diſcrepantia, ſtabularij etiam, & agaſones norunt, hanc varietatem à proximis oriri cauſis hoc modo conficio.

Sublunarium cauſarum vis, & facultas non eſt res aliqua generalis, ſed ſingularis, & cuiuſdam modi, quare & actio, quæ inde proficiſcitur, ſiue vna & ſimplex ſit, ſiue ex multis collecta, non commune quid, ſed ſingularis, ac definita ſit oportet: & quoniam actio vna eademque res eſt cum effectu, neceſſariò fit, vt effectus certus, & definitus ſit; propterea ſi calor magnus eſt, calefacit multùm, ſi modicus, parum; denique modò pleniùs, modò parciùs, prout vberior, vel tenuior fuerit, fundit calorem.

Quæro & illud, effectus qui ſubeſt efficientiæ cauſæ ſublunaris ſit ne res aliqua communis, & vniuerſa, an ſingularis & definita? Non dicent eſſe communem, effectus enim in genere ſub nullius cadit efficientiam: præterea id quod fit, qua parte fit à cauſa hac definita, aut eſt paruum, aut magnum, aut neutro modo; ſi paruum, aut magnum vnius modi eſt, & definitum; ſi neutro modo, aut nihil eſt, aut ſola cogitatione eſt.

Quid quæſo eſt effectum à cauſa produci, niſi ab ea accipere ſuum eſſe? quod eſſe cùm ſit capax cuiuſdam modi, ſiue ſecundùm qualitatem, ſiue ſecundùm vigorem, ſiue ſecundùm virtutem, pugnantia omnino ſunt effectum habere eſſe à cauſa, & non habere modum vllum, ſeu non habere eſſe terminatum, & definitum.

Denique non ſunt duæ res effectus & hic effectus; quo itaque modo cauſa efficit commune quid, non tale ac definitum? ſi id quod à cauſa prodit ſingulare eſt, & vnius modi, varietas, quæ inter res eiuſdem generis, vtputà inter equos, boues, leones cernitur, velint nolint Aſtrologi, non à cœlo, ſed à proximis cauſis proficiſcitur.

Hoc ipſum explico aliter. Nam ignis vel poteſt à cœlo impediri ne calorem efficiat pro modulo caloris ſui, vel impediri non poteſt: Si primum, vel ita cœlum inhibet ignem, vt nullum penitus edat calorem, & aliquando eſſet ignis ſtuppæ proximus nec combureret, quo nil magis abſurdum: vel prohibet ne hunc fundat calorem, vel talem, & quoniam

Digitized by Google

niam nullus eſſe poteſt calor, qui non fit vnius, vel plurium graduum, non ſit definitus, & ſingularis; rurſus relabimur ad ignem, qui ſtuppam non exurit: vel denique cœlum obſtat, ne ignis ſundat calorem octo graduum, quot ipſe habet, non autem impedit, ne proferat calorem, vt quatuor, aut etiam minorem, & tunc vnus minor calor ab alio longo interuallo diuiditur; & à Cauſa proxima eſt multitudo, & varietas effectuum ſingularium, id quod inſtitueramus dicere.

Si ſecundum, id eſt, ſi cœlum non poteſt inhibere, ne ignis ſuam obeat actionem, non pertinet ad cœlum ſingularium effectuum multitudo, & diſcrepantia, ſed ad proximas cauſas, à quibus cùm probatum ſit eſſe etiam diuerſitatem rationum, & ſpecificam, nihil omnino eſt in effectu, quod à proximis cauſis non proficiſcatur.

Verùm ne in proprijs ſeorſim, & communibus hæreamus, cùm obijcere poſſint vtraque ab vtriſque ſimul pendere cauſis cœleſtibus, & ſublunaribus, ſed magis à cœleſtibus, vt omnis ad effugiendum aditus præcludatur, illud vrgeo, ſiue cœlum arcana vi agat, ſiue lumine, & motu; Cùm multifaria eius efficientia variabilis ſit, quo pacto ſit præcipua ratio eorum, quæ perpetuò gignuntur, & vno definitoque modo. Cùm ob varios acceſſus, receſſus, congreſſus ſyderum, quorum alia frigida, alia calida, alia ſicca, alia humida; nunc frigus, nunc calorem, nunc ſiccitatem, nunc humorem cœlum in hæc inferiora fundat; qui fit, vt ope cœleſti ignis perpetuò calorem promat. Num frigida quoque cœli efficientia calefacit? ò licentiam iocularem. Num ſemper calida aſtra præpollent frigidis? frigida igitur nihil cœlo, omnia debent proximis cauſis. Num frigida vis cœli, frigida quæ ſunt; calida petit calida ſicut magnetis virtus ferrum optat, cum quo naturæ illi cognatio magna intercedit, non argentum, aut aurum? nonne pudet Aſtrologos hæc dicere? Primò enim hinc ſit illos è cœlo definitè nihil poſſe effari, propterea quòd vis omnis, quæ cœlo defluit à cauſis ſublunaribus diſtrahi, diſſolui, extingui poſſit. Deinde in rebus efficiendis potiores cœli partes non eſſe. Denique nihil à cœlo progigni, ſed ab alijs cauſis quod perfectum eſt, aliqua qualitate imbui poſſe; nam vis frigifica Aſtri ſi petit frigida non calida, quæro à quo res illa frigida, effecta ſit frigida? Si à ſtella non igitur petit, ſed efficit frigida: non petit frigida ſolùm, ſed calida potiùs, quæ ſola frigeſieri poſſunt: ſi ab alia cauſa, quemadmodum magnes non efficit ferrum, ſed trahit, quod ab alijs cauſis eſt confectum, friget cœlum; cauſæ enim ſublunares ſine influxu cœli frigus præſtant: quòd ſi frigus, & calorem, & humorem, & reliqua. Euanuit igitur omnis virtus cœleſtis, omniaque in cauſarum ſublunarium iura redierunt.

Præterea, quoniam pro triangulorum, vel quadratorum ratione, volunt Aſtrologi modò pleniùs, modò parciùs, modò ferè nihil, cœlum in hæc ſubiecta corpora agere; qua ratione ignis, qui niſi opitulante cœlo efficit nihil, ſemper calefacit? Duarum cauſarum, quæ ita ad conſtitutionem effectus conueniunt, vt neutra ſeorſim effectum præſtare poſſit totum, ſi altera debilitata, aut præpedita fuerit, nunquam tantumdem effectus altera ſola edere poteſt, quantum vtraque ſolet proferre coniunctim: ignis eundem fundit calorem, cum minori, ac maiori ſyderum vi, Conſequens ergo eſt cœlum nihil in effectione caloris apponere de ſuo, ſed omnia ab igne proficiſci.

Denique vt locum hunc tandem concludamus, non rarò ſimul duo gignuntur equi, ſues, boues, agni, canes; vnus altero fortior: vnus altero maior; vnus altero pinguior; vnus altero magis gracilis; quæ fuit ratio diſparitatis tantæ? cœleſtiſnè virtus? quomodo à communi quadam efficientia, quæ ſimilis, ac par in eundem incidit locum, in eandem materiam, tam magna diuerſitas? à coniunctis, proximiſque cauſis! conclamata eſt Genethliaca diſciplina.

CAPVT XII.

In rerum procreatione nullas eſſe cœli partes.

VNVM adhuc Aſtrologiæ vulnus aperiendum eſt, quæ ad ſingulorum generationes cœlũ venire contendit. Vel enim pares vult eſſe cœli, & proximarum cauſarum vires generando; vel maiores cœli, quàm aliarum cauſarum; vel minores: Exemplum duci poteſt ab equo. In generatione ſiquidem equi, vel pares exercet vires cœlum, & ſemen, cæteræque cauſæ coniunctæ, vel minores, vel maiores. Si maiores, aliquid eſt in equo, quod non eſt à ſemine, neque à proximis cauſis effectum, ſed à ſolo cœlo; id nimirum, quod ſublunarium cauſarum vires excedit: & cur equum quoque totum non proſeminat ſine proximis cauſis? quid agunt cauſæ inferiores, ſi cœlum per ſe, ſine ope alterius cauſæ efficit quæcumque efficiuntur? ſi minores? aliquid cauſæ ſublunares præſtant ſine ope cœleſti. ſit igitur iſtud; pars vna, cur non & aliam? cur non totum? cur quidquam debemus cœlo? Si pares? Fateantur primum in effectione rerum cœli partes non eſſe potiores: Deinde nihil cauſas ſublunares iuuari à cęlo; cùm enim ſimile nihil patiatur à ſimili, neque ab æquali æquale; pares ſi ſunt cęli, & cauſæ proximæ vires, neutrum alterum afficere, aut augere poteſt. Præterea nihil certò, immò nec probabiliter ex ſyderum congreſſu de rebus ſublunaribus conijci poſſe; Nam ſit validiſsimum ſydus, ſemen verò equi infirmum, ac debile: ſydus nihil efficit ſupra ſeminis vires; imbecillis igitur prodibit equus, ſub valido ſydere. quid ergo nugantur Aſtrologi, cum horoſcopo ſuo?

Poſtremò ſi cęli vires non augent proximæ cauſæ efficientiam, ſed illud idem præſtant quod cauſa proxima, & coniuncta; fatendum neceſſario erit nihil eſſe in effectu, quod à proxima cauſa nõ ſit profectum. Eant igitur Aſtrologi, prædicent genitale cęlum, doceant cùm ſit nihil, quod à proximis cauſis non ſit profectum, quodque earum vires excedat, cur in rerum omnium efficientiam Aſtra quoque pertrahant. At rationum magna ſe inopia laborare ingenuè confitentur, proferant ſaltem experimenta, quibus ſe abundarę iactitant frequenter.

Conuenimus iam nihil in his inferiobus fieri, quod à cauſis ſublunaribus non fiat: non eget id vlla probatione. proferant, ſi poſſunt, experimenta, quæ præter cauſas ſublunares, quæ omne id quod eſt in effectu præſtant, oſtendant, neceſſarias eſſe cauſas etiam cœleſtes; ſi nulla ſunt (at verò eſſe non poſſunt) experimenta, quæ id euincant. patiantur Genethliacam in illud ſepulcrum inferri, in quo aliæ diuinationes, in quo aruſpicina, in quo ſortilegium, in quo auguria iam dudum fœtent mortalibus.

CAPVT XIII.

De cœlo inanimo.

IVLIVS Firmicus lib. 1. Matheſeos cap. 3. cui Bellantius, & Aſtrologi plures apud Albertum lib. 11. Methaphyſices, tract. 2. cap. 10. non grauatè ſubſcribunt, cœlum facit animarum ſenſu, intelligentiaque præditum. Stultum quidem eſt videre quid quiſque deliret; hunc tamen errorem, qui multorum etiam Philoſophorum mentes occupauit, quod videre eſt apud Plutarchum libro 1. de placitis Philoſophorum cap. 17. & 23. & Ariſtot. lib. 3. Metaphyſ. text. 15. lib. 1. Meteoror. cap. 2. lib. 1. cœli text. 21. Platoni id in primis Placuit,

cuit, præſertim in Timæo, in Dialogo 10. de legibus, dialogo 7. de republica, & Marſilio Ficino in argumento 10. dialogi de legibus, Carpentario lib. de doctrina Platonis, cap. 12. quos ſequitur ex Peripateticis Simplicius lib. 2. cœli, comment. 3. S. Thom. lib. 2. de anima, text. 61. Alex. lib. 3. ſuo de anima, Philoponus lib. 3. de anima, text. 59. Auguſtinus Niphus diſput. 3. Metaph. quæſt. 5. ar. 6. Achillinus lib. 3. de orbibus, dub. 1. Pauiſ. diſput. 5. Metaph. part. 1. cap. 26. Auic. tract. 2 Met. cap. 3. tract. 9. cap. 2. & Xenocrates apud M. Tullium lib. 1. de natura Deorum, Plinius lib. 2. de hiſtoria naturali, cap. 8, Philo. lib. de opificio mundi, libro de ſomnijs, lib. de Gigantibus; Nec alienum ab inſtituto noſtro, nec ſuperuacaneum fuerit paucis confutare, ad quod faciendum multæ ſuppetunt rationes; proferam de multis vnam, aut alteram.

Ac primùm cuiuſnam gratia orbi ſuo coniungitur Intelligentia, veluti forma materiæ? Gratiane orbis tantùm? nihil minus. Materia enim, cùm ſit gratia formæ, orbis potiùs ſit ob intelligentiã oportet, quam intelligentia propter orbem: perfectior enim eſt intelligentia quàm orbis; natura autem non ſubijcit perfectiora imperfectioribus, non itaq. orbis ipſius tantùm gratia, intelligentia, ad huiuſmodi coniunctionẽ pertrahenda eſt, niſi id etiã intelligentiæ conducat. An in bonum intelligentiæ id cedit? in quod bonum? vt ſit, & viuat; an vt agat? non ſanè, vt viuat, vel ſit; nam ſubſiſtens eſt, & immortalis, nobilior animo noſtro, nec eget opera corporis, vt ſit. Quin liberum, ac ſeiunctum eſſe à concretione materiæ melius, & optabilius eſt; id enim, & independentiæ, & ſimplicitatis, & perfecti nota eſt certiſsima. Neque vt agat, ad quid enim agendum præſidio corporis iuuanda eſt intelligentia? Ad mouendum? At etiam extra corpus, corporis poteſt eſſe motrix; qualis eſt Deus Optimus Maximus; multaque alia etiam corporata extrinſecè mouent.

An ad intelligendum? At intellectio non eget corporali organo, vt videre eſt in Deo: quin hebetari mentem ſocietate corporis, in confeſſo eſt. Nec alia ratione mens iuuari poteſt à corpore ad intelligendum; niſi quia corpus illi ſuppeditet ſenſibiles formas, quæ phantaſmata nominantur, vnde ipſa ſecernit rationes intelligibiles, & notas eorum, quæ intelligit. At ſi phantaſmatum vſum affingis intelligentiæ, addas oportet & phantaſiæ ſenſum, quæ certam primarum qualitatum temperiem poſtulat; vnà conſentiendi organum: vegetantem præterea animum cogeris adijcere, à quo nequit ſenſus abiungi; vt planum facit Ariſtoteles lib. 2. de Anima text. 31. & 50. lib. 3. text. 61. & 66. Quòd ſi vegetante animo intelligentias donas, & augmentum, & decrementum, & repletionem, & inanitionem, & generationem & corruptionem illis tribuas neceſſe eſt: ſi huiuſmodi commutationibus cœlũ ſubeſt, non erunt ſempiterni orbes, & orbium conuerſiones. Hæc fermè Ariſtoteles lib. 3. de Anima, tex. 61. 62. 63. 64. & 65.

Rurſus quæro, cur intelligentiam orbi deuinctam eſſe velis? An quia non poteſt eſſe extra corpus? At corpus cohæret ſine mente, in ſtirpibus, in ſaxis, in brutis; cur non poterit, & intelligentia corpore præſtantior ſe ipſa cohærere ſine corpore? Ariſtoteles ſane lib. 8. Phyſicorum, tex. 82. intelligit motorem extra magnitudinem, lib. 12. Metap. c. 30. 35. & 41. ſeiungit intelligentias ab omni materia lib. 1. cœli, tex. 100. eas ponit extra orbem.

Sin poſſe quidem ſubſtantias eſſe ſine corpore dicis, ſed non decere; multò longiùs aberras à verò. cur enim ſubſtantias corporatas, & concretas, in corporales, & ſimplices eſſe non decet, quæ, & eſſe poſſunt, & auctori rerum factu facillimæ: & mundi totius illuſtre ſunt complementum?

Hinc S. Auguſtinus lib. 1. retractationum, cap. 5. & 11. damnat quod lib. de immortalitate animæ, cap. 15. libro de Muſica, cap. 14. dixerat mundum præditum eſſe animo, & libro de agnitione veræ vitæ, cap. 6. irrationales eos appellat, qui mundum aiunt eſſe rationis compotem.

Denique nullum corpus ſimplex, capax

pax eſt animi, qui eſt ratio corporis organici, potentia vitam habentis, lib. 2. de Anima, textu 6. id quod non probabilibus, ſed neceſſarijs rationibus efficit Ariſtoteles libro tertio de Anima, textu 66. 67. 68. non enim corpus ſimplex aptari poteſt ad obeunda animi munia, ad augmentum, & decrementum, ad auditum, & viſum, ad olfactum, & tactum, quæ multiplicia variaque inſtrumenta poſtulant, At corpora cœleſtia ſimplicia ſunt, & vniuſmodi, Ariſtotele auctore lib. 1. cœli, tex. 5 6. 7. 8 9. 10. 11. 12. 13 14 15. 16.

CAPVT XIV.

Cauſas ſublunares non eſſe omnes cœli inſtrumenta.

CAVSAS ſublunares omnes inſtrumenta cœli facit Bellantius quæſt. 1. ar. 1. & 2. quæſt. 2. & quæſt. 6. eaſque ait ab illo adaptari, dirigi, moueri, ad id, ad quod eius virtus tendit, vel propendet.

Ego verò quam rationem inſtrumenti cauſæ ſublunares habeant, non video. Primo non inſtrumento, ſed cauſæ principi adſimilatur id quod fit. At quæcumque fiunt terra, marique, proximis cauſis ſimilia prodeunt, nec vllam cœli formam referunt. Deinde ab artifice mutuatur vim omnem, & efficientiam inſtrumentum; At cauſis ſublunaribus nihil à cœlo accedere virium, oſtendimus, cap. 12.

Verùm, vt vniuerſim diſputemus, Sex potiſsimùm rationes hanc inſtrumentariam ſubiectionem perſuaſere Bellantio, quarum nullum eſt robur, nulla firmitas.

An cęlum his inferioribus cauſis vtitur tanquam inſtrumento, quia perfectius eſt? Aurum perfectius eſt alijs metallis, neque propterea ijs vtitur inſtrumentis: Equus dignitate præſtat muſcis, non vtitur illis inſtrumentis, quando viſcera ſibi ligurriunt. Nec illud recipio cęlum inanimum eſſe perfectius animantibus.

An quia cęlum generalis magis cauſa eſt, quàm proxima? At elementa quoque generales magis cauſæ ſunt, quàm bos, leo, canis, nec quiſquam auſus eſt hactenus hæc illorum inſtrumenta facere.

An quia nihil agunt cæteræ cauſæ, niſi agitatæ à cęlo? id iam pridem exploſum eſt.

An quia omnis agendi vis è cœlo defluit? id quoque tanquam folium diſflauimus. ergo dices ignem à cœlo expectare vim exurendi ſtuppam? delabiturne ex aſtris vis etiam intelligendi, ſentiendi, appetendi, vegetandi? his certè caret cœlum.

An quia cęlum ſi non ſemper, certè frequenter ad agendum conuenit cum cauſis proximis? Ita ſanè: ſed id ſi inſtrumentariæ rationi ſatis eſſet, duorum nautarum, qui vnum trahunt rete, alter alterius eſſet inſtrumentum.

An tandem, quia in quolibet effectu plus cęlum ponit de ſuo, quàm proximæ cauſæ? neque id ſatis eſt ad rationem inſtrumenti, ſed ſi ſatis eſſet, nego plus à cęlo quàm ab alijs effici. & declamata cauſa eſt.

CAPVT XV.

Formas ſubſtantiales non eſſe à cœlo.

A PROXIMIS propriiſque cauſis materiam ornari, & inſtrui; mox cœleſti quadam vi extundi de ſinu, & fœcunditate materiæ formas omnes ſubſtantiales, ſi animum noſtrum excipias, ſenſere nonnulli, quos mordicus tuetur Ferne-

Digitized by Google

Fernelius Ambianus, Scotus in 1. diſtinct. 37. in 2. diſt. 18. Accuratius in 4. diſtinct. 12. quæſt. 3. art. 3. Ochamus in 2. quæſt. 23. Gulielmus de Rubeonis in 4. diſtin. 12. quæſt. 6. Maior ibidem quæſt. 13. Ioannes Baccon. in 2. diſtinct. 18. quæſt. 2. Ant. Andreas lib. 3. Metaphyſic. quæſt. 11. Achillinus lib. 3. de elen. dub. 4. A quibus non multùm diſcrepat Bellantius quæſt. 2. art. 2. qui diſpoſita materia per inferiores cauſas, formas imperfectorum ſoli efficientiæ cœleſti tribuit, perfectorũ verò etiam inferioribus cauſis, ſed vt inſtrumẽtis cęli. Quorum omnium ratio præcipua videtur: quòd nulla cauſa efficere poſsit aliquid perfectius, & præſtantius ſe, omne autem accidens imperfectius ſit ſubſtantia; impotens igitur videtur ad procreandas formas ſubſtantiales: procreantur autem formæ, vbi nulla ſuppetit ſubſtantia, quæ illas queat efficere; accenditur enim ignis à lumine, vbi nullus eſt ignis quo excitetur: prodeunt animalcula ex putri materia, vbi nullus apparet auctor generationis animatorum: pullulant herbæ è terra, in qua nulla eſt vis efficiendi viuentia: cęlum itaque præſtet hæc omnia oportet, quod virtute continet res omnes inferiores; viuentia quidem, qua vnitur, & agitatur ab intelligentia; cætera, qua perfectiſsimum quoddam & præſtantiſſimum corpus eſt, in cuius comparationem nullum aliorum veniat.

Ego verò non veriſimile ſolùm, ſed etiam verum ſemper duxi quod tradunt alij, S. Thomas 1. parte, quæſt. 45. art. 8. ad 2. & 3. quæſt. 53. art. 3. quæſt. 77. art. 1. ad 4. quæſt. 115. art. 1. ad 5. 3. parte, quæſt. 77. art. 3. De potentia Dei, quæſt. 3. art. 11. & 12. quæſt. de ſpiritualibus creaturis, art. 11. Capreolus in 1. diſtinct. 3. quæſt. 3. art. 2. in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 3. Ferrarienſis 4. contra gentes, cap. 66. Ægidius quodlib. 3. quæſt. 1. ad 2. Heruæus quodlib. 3. quæſt. 12. Henricus quodlib. 14. quæſt. 1. Durandus in 1. diſt. 3. quæſt. 3. Auerr. lib. 7. Met. comm. 129. Zimara Theoremate 114. Simplicius 5. Phyſic. tex 8. Soncinas lib. 7. Met. quæſt. 22 Dominicus Soto 2. Phyſicorum, quæſt. 4. Petrus Fonſeca lib. 5. Met. cap. 2. quæſt. 6. ſect. 3. Frandiſcus Suarez diſputat. 18. Methaphyſices, ſect. 2. num. 9. Franciſcus Albertinus in corollario primo principij ſecundi philoſophici, puncto 2. Formas ſubſtantiales effici à qualitatibus accidẽtarijs, vt inſtrumenta ſunt ſubſtantiæ: Duo enim requiro in cauſa inſtrumentaria; vt aſsimilet effectum principi cauſæ; & vt ſit quid alterius. Primum didici ab Ariſtotele libr. 7. Metaphyſ. text. 23. & 31. libr. 12. text. 24. lib. 1. de part. cap. 1. quibus ille locis vult aſsimilari artificium non inſtrumento, ſed artifici, non qua homo eſt, ſed qua formam operis mente gerit. Alterum continetur ipſa inſtrumenti notione; continetur exemplo ſeminis, quod Ariſtotel. lib. 2. de generat. anim. cap. 1. docet eſſe inſtrumentum eius, à quo deciſum eſt. dicitur verò ſemen inſtrumentum viuentis, non quod à viuente continenter moueatur, ſicut ſerra ab opifice; vel quod nouam vllam vim accipiat, quoties agit aliquid; agit enim, etiam poſt obitum viuentis; ſed dicitur inſtrumentum viuentis; quia viuentis aliquid eſt, à quo habet vim omnem agendi; & quia viuenti aſsimilat effectum. Vtrumque reperio in qualitatibus accidentarijs quæ non ſuam, non cœli, non calcodeæ, non intelligentiæ, ſed ſubſtantiæ, cui famulantur, reddunt ſimilitudinem. Calor & ſiccitas, qui ignem præbent vires ſunt ignis; & quadam ratione temperati eiuſdem proprietates faciuntque ignem ſimilem ei, cuius ſunt virtutes. Nihil autem vetat inſtrumenta efficere aliquid præſtantius ſe, & æquale cauſæ principij quorſum igitur longiùs accerſimus cauſas, quæ ex materiæ ritè inſtructæ ſinu promant ſubſtantiales formas? ipſa accidentia inſtrumenta ſubſtantiæ, virtute præcipuæ cauſſæ eas in rerum naturam effundunt.

Mihi verò non id munus in præſentiarum incumbit, vt doceam, quem auctorem ſubſtantiales formæ agnoſcant: nihil eas cœlo debere immediatè, ſatis fuerit oſtendere Aſtrologis.

Ac primùm quidem, quidquid ab intelligentia ad cœlum; vel a cœlo ad nos, deſcendit, ex accidentium genere

eſſe

Digitized by Google

eſſe oportet. Quare, quo argumento probant aduerſarij imbecillitatem accidentium promendo formas ſubſtantiales, probant, & ſtellarum inefficaciam. & ſanè multò firmiùs, nam cœli qualitas, inſtrumentum eſt, inanimati, & ſimplicis corporis, vt ſuprà probatum eſt; ſemen verò, eiùſque poteſtas eſt inſtrumentum viuentis. Quod ſi viuentis natura præſtat omni corpori, quod vita careat, Cœli facultas duplici laborat incommodo; & quòd accidentaria eſt; & quòd eſt à corpore inferioris generis, quàm viuentia. Quare & gignendæ ſubſtantiæ longè magis, quàm alia accidentia impar eſt.

Qui verò ad intelligentiam cœli motricem, huiuſmodi qualitatem inſtrumentariam reuocant, fallunt manifeſtò; intelligentia enim nullam qualitatem impartitur cœlo, ſed ordinatum motum. Quòd ſi quam qualitatem tribueret cœlo, tribueret ſine dubio vnius ſpeciei. Nam cùm intelligentia non omnes contineat ſpecies, neque ſit omne ens, immò nec omne viuens; ſed quoddam certum & definitum ens; certum, & definitum viuens, nempe compos intelligendi, non ſentiendi, neque vegetandi; habeat porrò omnes viuentium gradus, cur qualitas fluens ab intelligentia ad cœlum, à cœlo in materiam; vt continet gradum equinæ naturæ, ſufficit pro creando equo; non autem ſemen equinum deſumptum ex ipſo equo; & in quo tota vis naturæ equinæ ineſt? Quare ſi ſeminis inſtrumentariam qualitatem inefficacem putas, non minus intelligentiæ, aut cœli qualitatem facies impotentem.

Vrgeo hoc ipſum preſſiùs; vel hæc qualitas cœleſtis, nuſquam illabitur materiæ; & nunquam eam afficere poteſt; cùm inter agens, & patiens contactum intercedere oporteat; Vel delapſa per intermedium aërem deſcendit in materiam; & quidem ſi eſt diuerſa à temperie equi, aliam omnem formam progignet potiùs, quàm equi; ſin eſt ipſa temperies equi; hæc eſt ex qualitatibus, ſicut omne temperamentum mixtorum, de quo Ariſtoteles lib. 1. de generatione textu 48. Primæ itaque qualitates edunt formam ſubſtantialem, quæ certa ratione temperatæ non cœli, ſed ſubſtantiæ inſtrumenta eſſe docuimus; non ergo cœlo, ſed proximis cauſis formas ſubſtantiales debemus.

Quòd ſi fingas duplicem diſpoſitionem ad formam equi ſuſcipiendam neceſſariam, alteram ex primis qualitatibus elementorum, alteram è cœlo; commentum id quidem eſt ineptiſſimum; ſine probabili coniectura, quod infrà diſcutiendum eſt, ſed interim quæro, Cur equus genitus per vtramque temperiem non poſſit in eum, quem generat, vtramque transfundere; ſed altera expectanda ſit è cœlo? cęleſtis enim illa, in equo quamuis ſit, agendi tamen potens eſt, & efficiendi ſibi ſimilem aliam; quomodo cęli lux prolapſa in aërem aliam ſimilem lucem procreat, & hæc eadem cęli vis demiſſa per elementarem ignem, aliam, ſibi ſimilem procreauit in equo, in ſemine, in vtero, in fętu; tantò igitur aptiùs equum ab equo, dicimus proſeminari, quàm à cęlo, quanto ineptius ſubſtātiarum procreationi cęlum admiſcent Aſtrologi.

Rurſus vſus docet quotidianus, quidquid poteſt, & ſolet progignere formas; poſſe etiam, & ſolere formæ adaptare materiam; id quod rationi congruit multum. Materiæ namque diſpoſitio, licèt formam antecedat, formæ tamen eſt veluti inchoatio quædam, quæ poteſtate in forma continetur. Quin Philoſophorum plurimi, Auerroës lib. 4. Phyſ. comment. 129. Simplicius 5. Phyſic. textu 8. Soncinas lib. 7. Metaphyſ. textu 22. Ferra. libro 2. contra gentes, cap. 17. negant generationem ſubſtantialem diſtingui ab alteratione; eadémque actione, qua vltimo diſponitur materia ad ſuſcipiendas formas induci volunt formam, nec cogitari quidem poſſe adornari vltimo materiam, & non ſimul induci formam. At quod efficere poteſt formam, cur non etiam formæ inchoationem, & proprietatem? quare ſi cęlum poteſt perfectorum formas generare, poterit & materiam præparare ad formam: hoc non poteſt, alioquin ſine proprijs cauſis cęlum

Digitized by Google

lum equos, boues, elephantos gigneret: quare nec formas. Præterea ſciſcitari libet ex ijs, qui cæleſtem orbem faciunt formarum ſubſtantialium opificem: concurrantne ſtellæ omnes, an vna ſolùm, an plures ad earum procreationem? Non omnes planè, ruerent enim omnia, quæ de varijs, & contrarijs ſyderum viribus tradit Genethliaca, & Ptolomæus lib.1.cap.4.lib.3.cap.10. Cur aliæ ſtellæ benignæ, Aliæ malignæ, Aliæ ſalutares, Aliæ noxiæ dicuntur à Ptolomæo locis citatis? Nugacùrne idem libro 1. cap. 4. quo Saturnum frigificum, Martem calidum & ſiccum, Lunam, & Venerem humidam, Iouem temperatum dicit eſſe? An ea quoque, quæ frigus fundunt Aſtra, accendunt ignem, quæque calida ſunt, procreant aquam, & terram, quæ frigore continentur? Sùntne omnia conficta, quæ Firmicus lib.2. Math. cap.28. de auctore vitæ, cap.29. de Cronocratore, quæ lib. 3. toto de Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, Lunæ decretis per ſingulas cæli ſtationes tradit?

Si omnes ſtellæ æquè res omnes præſtant, quorſum tanta Mathematicorum diligentia in obſeruandis ſyderum viribus, triangulis, diametris, hexagonis, Ruit ſine dubio omne Aſtrologorum cœlum ex horoſcopis, triangulis, quadratis, configurationibus conflatum, ſi quodlibet fit à quolibet Aſtro.

Si vna quælibet ſtella ſolùm eſt generatim cauſa formarum ſubſtantialium, Quæ tandem? quomodo vna omnes? quomodo tam varias & diſcrepantes? idem qua idem ſemper facit idem, lib.2. de generatione, text. 56. Nec id ſanè Aſtrologis imponere velim, qui apud Ptolemæum lib.1.cap.4. lib.2.cap.8. fœcunditatem tribuant Soli, Lunæ, Veneri, alijſque ſtellis, quæ ſunt Solares, Lunares, Iouiæ, Venereæ.

Sin plures, vel ex quolibet ſtatu, vel etiam ex qualibet configuratione cum alijs, ſtellæ promunt formas omnes, vel fundunt varias, pro varia conſtitutione, & habitu ad cæteras. Si primum, eadem ſunt incommoda, quæ eſſe diximus, ſi quælibet procrearet quodlibet; ſi enim ſtellæ, quoquomodo ſe habeant, formas omnes educunt, fruſtra metimur earum altitudines, deiectiones, triangula, quadrata, quibus Genethliacæ arcana omnia myſteria continentur. Immò nec illud docere poſſunt Aſtrologi, cur variæ, & inter ſe maximè diſcrepantes formæ prodeant ab ijſdem, & nihil variatis aſtris.

Iam verò ſi certas formas ex certo, & definito ſtatu ſtellæ ferunt, neceſſarius eſſet certus, & definitus earum congreſſus ad accendendum ignem, ad tranſmutandum aërem, ad vertendum alimentum in carnem; expectandus eſſet certus Aſtrorum habitus, ad canes, ad homines procreandos; & quibus hæc perſuadebunt maritis, an vxoribus?

Itaque pro comperto eſſe debet, formas perfectorum non eſſe ad cœlum, vt effectricem cauſam, ſed ad accidentia & ſubſtantiam, cuius illa ſunt inſtrumenta, referendas.

Eadem plane ratio eſt formarum imperfectarum, harum enim aliquæ animæ ſunt, vermium, herbarum, fructuum, quæ cæli vim tranſcendunt vniuerſam; Quædam licèt animæ non ſint; tamen earum diſpoſitiones, vel à cauſis ſublunaribus pendent magis, quàm à cæleſtibus; vel ita à ſublunaribus, vt per has impediri poſſint cæleſtes; vt paulò antè diſputauimus. Vel igitur dependent ab omnibus; vel à certis, & definitis Aſtris: non ab omnibus; à quo enim eſſet tanta formarum varietas, quanta terra, marìque videtur? non à certis; expectandus enim eſſet Aſtrorum certus quidam conuentus, vt pediculi, vt pulices, hærent orirentur, Immò, vt hæc omnia alimentum ſumerent, & in propriam ſubſtantiam redigerent.

At vnde, dicet aliquis, animantium imperfectorum formæ, tanquam ab efficiente primario? Ariſtoteles lib. 2. de genera. animalium, cap. 1. ſtatuit in harum materia præcedere temperiem quandam, non ſeminis quidem; ſed perfectorum ſemini reſpondentem; eàmque non minùs valere ad formas educendas imperfectorum, quàm ſemen ad extundendas formas perfectorum; ſicut igitur calor eſt ignis inſtrumentum, non cui

ignis

gnis motum aliquem impartiatur, vel aliquod aliud apponat; nam etiam nullo exiſtente igne, calor attritu lapidum excuſſus, ignem generat; ſed quia calor eſt proprietas ignis naturalis, & eius virtus agens, per quam efficit quidquid efficit. Ita ea temperies, quæ loco ſeminis antecedit imperfectorum generationem, eſt inſtrumētum ſubſtantiæ, eiúſque vi formam ex poteſtate materiæ educit, cuius eſt proprietas, & inſtrumentaria vis, & cui ſimilem reddit effectum. Atque ita oportuit fieri, cùm enim huiuſmodi animantes, & ſubſtantiæ generatrice vi careant; accidentaria illis poteſtas tribuenda fuit, minor quidem ſuo effectu, ſed quæ virtute primariæ cauſæ, illum efficere poſſit. Quare ſi ſemen idoneum eſt ſuæ generationi, erit etiam hæc temperies ſuæ.

Hæc haud paulò probabilius dicuntur, quàm quæ diſputant Aſtrorum patroni, qui non reperta in proximis cauſis facultate, quæ formis imperfectorum animalium effingendis par eſſe poſſit, protinus ad cęlum confugiunt. Cur ad cęlum potiùs, quàm ad primam rerum omnium cauſam? Cur ad cęlum infirmum, & impar viuentium formis, non minus, quàm ſublunares cauſæ? Cur ad cęlum quod ab effectu longiùs abeſt, quàm elementa, multáque alia corpora eiuſdem cum effectu naturæ & proprietatis?

CAPVT XVI.

Omnium corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.

IN eodem homine duo diſtinguit temperamenta Bellantius lib. 1. q. 2. artic. 9. 10. 11. Vnum quidem formæ conſentaneum; ac debitum, ex quatuor primarum qualitatum, totidémque humorum permixtione conflatum. Hinc pituitoſi, ſanguinei, bilioſi, quibus nimirum ineſt cuiuſquam humoris maior vis, & copia. Alterum, quod materiam ſequitur, confectum ex occultioribus aſtrorum viribus, ex quo variæ hominum propenſiones, ac proprietates exiſtunt, quarum ratio non poteſt ex priori temperamento deſumi. Licèt enim Philoſophi omnia ex humorum varietate deducant; Aſtrologi tamen, inquit, docent à ſtellis tum humores ipſos variè tèmperari, vnde ſunt varij corporum habitus. Tum præter humorum temperamentum, infundi aliud ſecretum, & arcanum ex occultioribus cœli virtutibus conflatum, quod aliò trahit, quàm humores, aduerſatúrque primarum qualitatum temperamento non parum.

Cum Bellantio facit Cardanus text. 11. lib. Ptolomæi, & Fernelius Ambianus, lib. 1. de abditis rerum cauſis, cap. 8. 9. 10. 11. quamuis enim hic duobus tertium quoddam addat, Cardano, & Bellantio inauditum: duo tamen temperamenta, alterum formæ, materiæ alterum cum Bellantio, & Cardano diſtinguit.

Redeamus ad Bellantium: tres ille profert rationes, cur temperamenta hæc ſecernat; ſed huiuſmodi quæ ſola inficiatione tollantur, nec poſſint ampliùs reuocari.

Ac primum videmus, inquit, interdum ſanguineum auarum melancholicum, liberalem; phlegmaticum, intrepidum; cholericum, meticuloſum, & litigioſum: cùm hæc longè aliter opporteret eſſe ex humorum conſtitutione. Item animaduertimus Saturno ſubditos, nunc quidem ſanguineos eſſe, nunc cholericos, nunc alterius temperamenti, ſemper tamen inuidos, auaros, fœdos, vltores, obſcœnos, libidinoſos. Eos verò, quibus Mars præſidet, aliquando phlegmaticos, nonnunquam ſanguineos, aut aliter temperatos; ſemper verò, bellicoſos, iracundos, homicidas, ſtupratores, prædatores, vltores, ſanguinarios. Nec itaque temperamentum quatuor humorum, & primarum qualitatum, quod formæ cognatum eſſe diximus, eſt menſura

morum

Digitized by Google

morum, neque inde oriuntur omnes propenſiones,& proclinitates; ſed aliud admittendum eſt temperamentum annexum materiæ, ex arcanis cęli facultatibus permixtum, quod aliò longe impellat,quàm humorum temperatio poſtulet.

N que verò horum ratio ſinquit art.9. reijcienda eſt in educationem, conſuetudinem,præceptores,parentes, domeſtica exempla, & alia id genus; hæc enim præſidis Planetæ vim non pertrahunt aliò, quàm eius natura poſtulet; ſed ipſa potiùs à planeta pertrahuntur, & tanquam inſtrumenta à cęlo mouentur. Hæc ille, Cuius iners ratio, & aſſumit id,de quo diſputamus; & ea ponit principia, quæ ne Aſtrologi quidem recipere poſſunt. Aſſumit omnes, qui Saturno præſide naſcuntur, eſſe inuidos, auaros, obſcęnos, libidinoſos. Omnes qui Marte duce prodeunt in lucem, eſſe iracundos,homicidas, bellicoſos: rem omnino controuerſam,& plenã diſſenſionis,& de qua tota eſt ſuſcepta diſceptatio. Ponit præterea cęli efficientiam non trahi à proximis cauſis ad varios effectus, ſed cauſas inferiores ſequi cęli efficientiam & impulſum.id verò Aſtrologorum decretis aduerſatur, qui cęli vim, prout in variam materiam inciderit, varios edere effectus tradunt; Cum enim ex eodem agro, immò ex eadem agri, & glebæ parte,prodeunt triticum, far, hordeum, eam varietatem Aſtrologorum Magiſtri, & qui litteris hanc artem conſignarunt Ptolomæus Hieronymus Cardanus,Cyprianus Leoutius alijque veteres, & recentiores non referunt ad Aſtra, ſed in partes ſeminis diſsimiliares,& varias materiæ diſpoſitiones. Nec Ptolomæus, aut Cardanus paſsi ſunt ſuam hac de re ſententiam deſiderari, qui cęli vim à proximis cauſis varie temperari ſæpius tradiderunt, vt referemus lib. 2. cap.3.

Denique cur animi mores non ſemper ſequantur temperamentum corporis;aduentitijs cauſis tribuendum eſſe bene longa diſputatione lib.3. à cap. 12. planum fiet. Probet itaque Bellantius nihil valere ad mores vſum, inſtitutionem, familiaritatem,domeſticam diſciplinam, parentum exempla, morbos; Principum ſeueritatem, Reipublicæ inſtituta; deinde ventitet occultum temperamentum è cęlo diuinitus delapſum.

Altera Bellantij ratio huiuſmodi eſt. Humorum qualitas modum præſcribit ſpiritibus; & hi ſenſuum functionibus; hæ verò appetitionibus: itaque videmus hæc varia pro diuerſitate humorum, humores variari pro ætate, pro modo,pro tempore. At cęlum imperat humoribus; quare & rebus cæteris, quæ naturam humorum ſequuntur. Huc vſque non malè Bellantius. Neque aliud S.Thomas, & Scotus, quos eo loco teſtes excitat, docuere. Sed quid ad rem? Obſequuntur quadantenus Aſtris humores; & humoribus ſpiritus, ſpiritibus ſenſus, ſenſui appetitiones. Num propterea cogor recipere duo temperamenta? At ſtellæ, inquit, ſuum faciunt quoddam temperamentum temperamento humorum frequenter aduerſum; quod declarant mores hominem temperamento minimè reſpondentes. Reuoluimur eodem. Primum nullus explicare quiuerit, quo pacto ab ijſdem ſtellis, eodem temporis momento, in eundem, qui oritur puerum,contrariæ propenſiones deſcendant: Deinde in vno quoq; organo ſuum reſidet temperamentum: in corde vnum: aliud in cerebro, diuerſum in hepate, aliud in alijs: & quoniam non conſentiunt omnium temperationes in vno eodemq; homine contrarias dicimus eſſe propenſiones. Præterea quæ altero temperamento è ſtellis ſumpto effici dicuntur, aduentitijs cauſis præſtari contendimus,oſtendat Bellantius, in his locum nullum habere poſſe huiuſcemodi cauſas, quorum mores temperamento corporis aduerſos eſſe ait audiemus libenter eius ſapientiam, credemus duplex temperamentum arcanum alterum, & cœleſte, alterum elementare, & terrenum ſine ratione inducenda non ſunt quæ Medicis, & Philoſophis aduerſantur vniuerſis.

Tertiam rationem ita conficit. Non ſolùm per humorum,ſpirituùmque commutationem ad appetitiones multiplices cęlum nos impellit; ſed etiam per

formas

formas, ſpeciéſque ſenſibiles, quas noſtris ſenſibus, & phantaſiæ inferri poſſe à cęlo ſine ope primarum qualitatum, conſtat; Tum experimento puerorum, quibus phialam aquæ plenam ſpectantibus, colores varij agente cęlo ſine qualitatibus primis diluceſcunt; Tum ratione, quia virtutes alias cœlum continet, pleraſque longè perfectiores his formis, quas cùm poſsit generare, poterit & has ſine dubio imperfectiores. Nunquam Bellantius præclariùs ſomniauit. Phialæ colores ex lucidi, & opaci commixtione exiſtere, quotus quiſque ignorat? ſcilicet arcanas cęli vires perſecutus eſt Vitellius, qui huiuſmodi colorum cauſas aperuit, lib. 2. Perſpectiuæ, non fuit luminis refractione, reflexionèque contentus. Neque minùs ridicula eſt ratio. Eſto, (ne omnia negare videar) ſit cęlum perfectius, quàm ſpecies ſenſibiles: quomodo procedit argumentatio? None homo nobilior eſt formica? An idcirco poſſumus ſpeciem viſibilem formicæ ſine formica oculis immittere? Eſto, præſtet cęlum formas alias perfectiores ſpeciebus ſenſibilibus; An quia homo generat hominem; generare poteſt columbam? fruſtra à perfectioribus rebus, quas aut continet, aut efficere poteſt cęlum, argumentum deducitur ad ea, quæ à rebus tantùm obiectis poſſunt effici.

Poſtremò ſaxum illud dimouendum eſt. Mores, quia à corporis temperamento diſcrepant, non poſſe neque in extrinſecas cauſas, neque in diuerſorum organorum diuerſam temperiem referri: alioquin iubemus Bellantium diſcedere à ſententia, quæ & Ptolomæo, quem Ducem ſequitur, & Medicis, & Philoſophis aduerſatur vniuerſis.

Multi quidem Medicorum, & Philoſorum non nemo in eam abierunt ſententiam; vt exiſtimarint, mixtorum temperamentum non eſſe quid conflatum ex primis qualitatibus; ſed eſſe formam quandam ſimplicem, in qua virtute continentur qualitates elementorum. Ita Auicen. lib. 1. ſufficientiæ, cap. 6. & prima primi Doctrina 3. cap. 1. Gentilis, & Vgo Senenſis ibidem, Foroliuienſis eodem loco quæſt. 5. Thomas de Garbo in ſumma, tract. 2. quæſt. 1. Conciliator differentia 17. Turriſanus lib. 1. Techmi, com. 15. Albertus lib. 2. Phyſ. tract. 2. cap. 1. Hieronymus Tagliapetra lib. 2. tract. 2. cap. 13. Soncinas lib. 10. Met. quæſt. 21. Iauell. lib. 4. Methaphyſic. quæſt. 4. Albertus de Saxonia lib. 1. de gen. quæſt. 19. Buccaferrus lib. 1. de generat. digreſſ. poſt. text. 88. rurſus lib. 2. de generat. ad text. 48.

Alijs contrà temperamentum viſum eſt complexio quædam, & menſura primarum qualitatum, quæ in mixto, quaſi in mixtario contineantur, quod Galenus præfatione ad librum de temperamentis his verbis explicat. Conſtare (inquit) animantium corpora ex calidi, frigidi, ſicci, humidi mixtura, nec eſſe horum omnium parem in temperatura portionem demonſtratum eſt abundè antiquis; tum Philoſophorum; tum Medicorum præcipuis. Diximus autem, & nos, de ijs ea, quæ probabilia ſunt viſa, alio opere, in quo de ijs, quæ Hippocrates conſtituit, elementis egimus. Idem Franciſco Valeſio lib. 1. controuerſiarum cap. 6. Valeriolæ libro 1. de locis communibus, cap. 10. idem Hali. lib. 2. Techmi com. 8. idem Alexandro opuſc. de mixtione, idem Simplicio, Themiſtio, Auerroi, Nipho, lib. 5. Phyſ. text 19. idem Marſilio lib. 1. de generat. quæſt. 21. viſum eſt. At duplex temperamentum, alterum ſimplex è cęlo delapſum, alterum ex primis qualitatibus conflatum à cauſis ſublunaribus, & à priori planè diſsitum monſtrum eſt, & Ptolomæo Aſtrologorum magiſtro inuiſum, & Medicis, & Philoſophis inauditum. Ptolemæo primùm, tum Medicis, & Galeno in primis, denique, Philoſophis Bellantium aduerſari oſtendamus.

Ptolomæus enim ad primas qualitates reuocat omnia, quas ab Aſtris effici; & reliqua per has, ſine vlla arcanæ virtutis è cęlo prolapſæ mentione docet lib. 1. de iudicijs cap. 2. his verbis. Quid cōtrà obſtabit, inquit quominus, qui exquiſiuerit ſtellarum omnium, atque Solis, & Lunæ motus; vt iam nullum configurationum neque tempus, neque

locum

locum ignoret; vt quod Sol calefaciat, Luna humectet deque reliquis ſimiliter, &c.

Rurſus lib. 1. de iudicijs, cap. 4. diſſerit de viribus Planetarum, eaſque omnes in frigido, calido, humido, ſicco collocat, & ſubdit hæc ad finem. Quæ cùm ita ſe habeant; cùm quatuor ſint humores, ſeu primæ naturæ, duæ fœcundæ, & viuificæ, nempe calidi, & humidi; ex his enim omnia & coaleſcunt, & corroborantur; Itemque duæ exitiales, & detrimentoſæ aridi, & frigidi; vnde rurſus diſsipantur, & debilitantur omnia; tradidere ſimiliter veteres, & ſtellas beneficas eſſe Iouem, Venerem, & Lunam; eo quòd temperatæ naturæ ſint, & in qua plurimum inſit calidi, & humidi; Stellas verò Saturni & Martis maleficas; quòd contrariæ ſint naturæ, & effectus; Alteram enim frigidiſsimam, Alteram feruentiſsimam eſſe voluerunt; In medio verò reliquerunt Solem, & ſtellam Mercurij, vt participes vtriuſque naturæ, ſuoſque effectus accommodantes illarum ſtellarum, ad quas acceſſerint, proprietatibus.

Idem capite quinto eiuſdem libri, Planetas alios maſculinos, alios facit fœmininos, hos ex humiditate, illos ex caliditate, frigiditate, ſiccitate metitur, & æſtimat. Conſimili ratione capite ſexto, ex humido nocturnos, ex calido diurnos planetas facit. Idem capite ſeptimo, cùm Planetarum vires remitti, augerique, pro eorum varijs configurationibus ad Solem, docet; nihil omnino in his viribus ponit, niſi frigoris caloris ſiccitatis, humoris incrementa, vel decrementa. Rurſus capit. 8. de inerrantium ſtellarum facultatibus ita diſputat, vt alias faciat Saturninas, alias Martias, alias alijs Planetis ſimiles, iuxta eas vires, quas Planetis tribuerat, in primarum qualitatum efficientia. Itaque cùm omnes ſtellæ referantur ad Planetarum naturas; hi verò nihil præter vim primarum qualitatum obtineant; conſequens fit omnem cœli actionem, Ptolemæi ſententia, poſitam eſſe in primarum qualitatum effectione, ſecundùm quas capit. 9. diſtinguit ventos, quorum originem ducit à cœlo, libro ſecundo, cap. 2. gentium mores. Conſtat itaque apud probatos Aſtrologos (ſi quis tamen eorum probatur) temperamentum, vel mixtionem eſſe primarum qualitatum; vel ſimplicem qualitatem ex mixtione primarum qualitatum exortam.

Vnum etiam eſt temperamentum apud Medicos, qui hæc accuratiùs tractant, & Galenum libro de elementis; Libris de temperamentis; Libris de locis affectis; Libris de Medicamentorum facultatibus, præſertim libro ſeptimo, capit. 18. 19. 21. Libris de Methodis, maximeque capite decimo. Sed placet hic deſcribere, quæ habet præfatione ad libros de temperamentis. Conſtare animalium corpora, inquit, ex calidi frigidi, humidi ſicci mixtura; nec eſſe horum omnium parem in temperatura portionem, demonſtratum eſt abundè antiquis tum Philoſophorum, tum Medicorum præcipuis: diximus autem & nos de ijs ea, quæ probabilia ſunt viſa, alio opere, in quo de ijs quæ Hippocrates conſtituit, elementis egimus. Hoc autem opere, quod illi ordine ſuccedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæ, qualeſque ſint, ſiue generatim quis, ſiue membratim diuidat, inuenire docebo, ſumamque ab ipſa nominum interpretatione principium. Cùm namque ex calidi, frigidi, ſicci, & humidi temperatura conflari corpora dicunt, de ijs, quæ ſummò gradu ſic ſe habent, ipſis ſcilicet elementis, igne aëre aqua terra, intelligendum aiunt: cùm verò animal, ſtirpem, calidum, humidum, frigidum, ſiccum eſſe, non item; neque vllum animal, aut calidum in ſummo eſſe poſſe, vt eſt ignis, aut in ſummo humidum, ſicut eſt aqua: pari modo, nec frigidum, ſiccumve in ſummo, ſed ab eo, quod in menſura præpollet, appellationem ſortiri, vocantibus nobis id humidum, in quo maior eſt humiditatis portio, ſiccum in quo ſiccitatis, ita verò, & calidum, in quo calidum frigido præponderat, frigidum verò, in quo frigidum calido præſtat.

Nullus autem plures inuexit arcanas virtutes, aut magis abſonas, & abſurdas Fernelio Ambiano, lege duos libros, quos edidit, de abditis rerum cauſis, librum præſertim primum, capite octauo, & nono, librum ſecundum, capite octauo, nono, decimo, duodecimo, decimotertio. Temperamentum tamen in primis qualitatibus poſuit, non in ſecreta aliqua vi, quod videre eſt libro tertio de elementis, capite primo, cuius verba, quia temperamenti naturam ante oculos belliſsimè ponunt, digna ſunt quæ hoc loco deſcribantur. Elementorum confinio, inquit, proximè iuncta eſt, atque connexa temperamenti proprietas, quæ quodammodo propago, & ſoboles permixtionis eſt. In hac cognoſcenda, atque tractanda, rerum continuata ſeries expoſtulat, vt ab elementorum vi, & natura rurſum ordiamur, & ab ea maximè à qua modò, ac planè paulò ante deſtitimus. Simplices mundi naturæ, quò in permixtione integræ, & incolumes ſeruarentur; & ne ſi pauca multis, aut parua magnis componerentur, debiliorum occaſu, ea, quibus multum eſſet roboris, ac virtutis, potiùs augeſcerent, quam perfunderentur, æquales quodammodo eſſe debuerunt. Hanc æqualitatem non magnitudine molis, non pondere metiri licet; quod terræ, quàm cæterorum elementorum, vberior eſt in nobis copia; ſed poteſtatis vi, & efficientia, cui omnia planè accepta referuntur. Vis autem ea, atque facultas, non niſi efficientia principum qualitatum, quæ in mixtis elementis ſunt, obſeruatione æſtimatur; hæ porrò vſquequaque, ſæpius quodammodo pares confluunt, nempe mediocritate quadam quæ non vtique indiuidua, verùm latitudine definita limitibus coërcetur, in quorum ambitu mixtio contineretur, hos autem vltra citraque interitus eſt, atque diſsipatio. Quæ igitur intra mediocritatis huius limites inciderit, principum qualitatum concurſio, vt mixtionem, ſic & continuò temperamentum progignit. Eſt autem temperamentum, non ipſa mixtio, ſed mixtionis ratio: poterit & id earum, quæ in mixtis elementis ſunt, principum qualitatum harmonia, & concentus definiri; vt in cantu & fidibus ſoni longis locorum interuallis diſtracti, aut coniuncti quidem, ſed diſpares, & non pro rata portione diſtincti, concentum haud quaquam efficiunt, niſi primi cum vltimis temperati, & medij vtriſque reſpondentes, æqualiter dulci ſono aures compleant; ita neque diuulſorum elementorum qualitates, neque coëuntes illæ quidem temperamentum efficiant, niſi moderata & concordi quadam mediocritate, ſe mutuò complectantur; non igitur ipſa rerum primordia per ſe, & abſolutè perpenſa, temperamentum ſunt; neque illorum mixtio, ſed mixtorum comparatio; tametſi re ipſa, & ſubiecto finitima ſunt, & plurimum conſentiunt elementorum mixtio, & eorum proportio; rationibus tamen illa diſiuncta ſunt. Non deſunt, qui temperamentum à mixtione, hoc diſcrimine ſeiungant: quòd hæc maximè elementorum propria ſit; illud verò qualitatum. Nos autem illa tametſi quodammodo adinuicem ſequi videmus; ſic tamen iuncta ſunt, vt neque mixtio citra efficientium qualitatum operam; neque ſine elementorum omnium ſubſtantia, temperamentum induci poſſit; non enim ſi quis aquam, & ignem paribus quodammodo portionibus coïre ſtatuat, & coaleſcere, mutuaq. pugnantium qualitatum vi, temperationem quandam inferri, ea protinus temperamenti rationem ſubeat; vt neque ex duobus illis facta perfuſio, exacta mixtio cenſeatur; perfectum enim non eſt, ſed inchoatum, atque mancum, quod ex duorum, triumve duntaxat elementorum connexione fit; cuiuſmodi eſt plurimum genus eorum, quæ ex ſublimi deturbantur, μετέωρα Græci vocant. Quocirca temperamentū concentus quidam eſt quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permixtione. Hanc temperamenti rationem cum minimè perſpiceret, nec ſatis animo complecteretur Auicennas, ſubabſurdam commentus eſt definitionem, qua primarum qualitatum effectione mutua, quæſitam qualitatem, eamque ſimplicem emergere confirmat, quæ vna ſuperſtes, reliquis

reliquis in congreſſu pereuntibus, omnium vires poteſtate complet, eaſque quaſi ſuo ſinu complexuque recipit. Id autem, quàm abſonum ſit, quamque ſecum pugnet, hoc in primis patefacit; quod fieri nequit, vt omnes per actionem qualitates diſſolutæ euaneſcant; neque non ea tandem ſuperet, quæ validior cùm eſſet, conflictus principia dedit. ſed eſto. donemus hoc exorto temperamento, omnes illas periiſſe; quæ nam tunc reſtabit in genito corpore contrariorum pugnantia? Si plura illi non inſident, eaque contraria, qui fiet temperamenti per ſingulas ætates conuerſio? quæ inſita illi erit cauſa morbi, ſenij, mortis? Adde quòd neque dum corpus diſſolutione occidet, poterunt ſimplices naturæ in vniuerſitatem recurrere, ſuis inſtructæ qualitatibus; illas enim vnde ſibi reſument, quæ iam diſſipatæ in compoſito non manent? Itaque nouam illam qualitatem pro temperamento inuehere, cùm vanitas quædam ſit opinionis, quæ multorum animos imbecilles diu multumque vexauit; nos clariſsimorum Philoſophorum imitatione, vt elementorum ſubſtantias, ſic omnino, & qualitates incompoſito teneri fatemur, & harum perfuſione, & concentu temperamentum conſiſtere. Hæc ille.

Neque verò vt oſtendamus quàm à philoſophorum decretis hoc figmentum abhorreat, eundum nobis eſt longiùs per omnes auctores, iam pridem omnium nomina obſcurauit illuſtre Ariſtotelis lumen, cui ſi Bellantij nugamentum aduerſari conſtiterit, infinitum ſine dubio ſapientum numerum aduerſum habuerit. Ariſtoteles igitur lib. 4. Meteor. cap. 2. quod facit generationis mixtorum principium? qualitatem cœlitus demiſſam? minimè gentium. Generant autem, inquit, calidum, & frigidum dominantia materiæ; cùm autem non dominantur ſecundùm partem quidem, inquinatio, & inconcoctio fit. Infrà: Putrefactio autem eſt corruptio eius, quæ in vno quoque humido propriæ, & ſecundùm naturam caliditatis ab aliena caliditate; hæc autem eſt quæ ambientis. Putrefactio itaque, quæ eſt ſolutio proprij temperamenti non eſt apud Ariſtotelem corruptio qualitatis cœleſtis & arcanæ, ſed natiui caloris.

Idem lib. 2. de gener. tex. 7. & 8. lib. 2. de partibus animalium, cap. 1. calorem, frigus, humorem, & ſiccitatem, ea ratione docet eſſe primas qualitates, quia ab his reliquæ dependent, & his ſolutis cæteræ quoque euaneſcant neceſſe eſt. Vbi itaque eſt iſtud cœleſte temperamentum, quod non agnoſcit harum qualitatum principatum? quid poterat fingi Ariſtotelis principijs magis repugnans? Verùm non aduerſatur id ſolùm Ariſtotelis decretis; ſed multò magis experimentis, & rationi.

Per quotidiana namque experimenta videre licet, diſsipata primarum qualitatum temperie, interire mixta omnia; & ligna, & lapides, & carnes igne exuruntur, non alia actione, niſi caloris & ſiccitatis: ſublata ſubſtantia mixti, & accidentia interire neceſſe eſt, ſubſtãtiæ propria: nullum itaque eſt temperamentum, quod horum actioni non ſubijciatur. Humor, item collapſus ex aqua, nonne putrefacit omnia, in quæ incidit? quod ſanè non faceret, ſi vllum eſſet temperamentum, quod non à primis qualitatibus, ſed ſolùm è cœlo originẽ repeteret ſuã. Oſtendant deniq. aliquid, quod primarũ qualitatum efficientiã ſubterfugiat; quod ni fecerint nõ recipiet Philoſophia alias virtutes, quàm quæ his ſubijciuntur.

Accedit eodem, quòd duo temperamenta quando inducit Bellantius, cogitur fateri, poſſe eumdem hominem & meticuloſum, & audacem, & imbecillum, & firmum, & mitem, & aſperum, & ſolertem, & bardum eſſe naturaliter: cur enim duo inuexit temperamenta niſi vt oſtenderet, aliam eſſe tẽperiem, quàm è cœlo; aliam quam ex elementis haurimus. Si in idem propellit vtraque temperatio; cur duplex fingitur? Vna ſatis eſt. At hæc contraria ſunt, & pugnantia, nec idem poteſt eſſe meticuloſus & audax, imbecillus & firmus. Dicet, opinor: Contraria in ſummo non poſſe conſiſtere, poſſe verò ſecundùm gradus remiſsiores. quomodo remiſsiores? Contraria enim ſi in ſummo non ſunt; mediam quã

dam, temperiẽ faciant oportet. proinde non erit idem audax, & timidus, ſed inter audacem, & timidum medius, qui ſtatus optimus eſt, & proficiſcitur ex atra, flauaq. bili mediocriter temperatis: nec deſiderat, temperamentum cœlitus delapſum. quòd ſi ſit paulò audacior, quàm timidus; flauæ bilis vis maior id poteſt præſtare, vt opus non ſit viribus alijs occultioribus; cùm frigus, & calor variè temperati, ad metuendum, & audendum valeant plurimùm.

At inquies vnum, & eundem hominem experimur in quibuſdam actionibus me lancholicum, in alijs colericum, in alijs timidum, in alijs audacem. Eſto planè: ſed id vel extrinſecùs accedit per aduen titias cauſas, vt ſuprà diximus, vel ſi naturaliter inſit, cùm eiuſdem humoris mul tæ ſint actiones, non oportet conſimili, pariq. modo ad omnes eſſe expeditum. Denique non vna eſt omnium membrorum temperies; quid vetat in corde redundare flauam, in cerebro atram bilem: ſpiritus vitales eſſe affabrè elaboratos, animales non item: alios neruos expeditos eſſe ad motum, alios implicitos, & malè grauatos? quid igitur mirum, ſi fun ctiones aliquæ vnum, aliæ contrarium indicant temperamentum: hæc contraria temperies non in eodem eſt organo; ſed in alio, & alio. Si hæc ignoras, lege Galeni lib.2. de temperamentis, cap.5. & 6.

Item temperamenrum primarum qualitatum aut eſt à cœlo ſolùm, aut ſaltem præcipuè, nã alioquin ruerent Aſtrologicæ diuinationes ex ſyderũ obſeruatione; rueret inſtrumẽtaria ſeruitus, qua omnes cauſæ ſublunares cœlo ſubijciun tur ab Aſtrologis, vt ſup. vidimus, c.14. At quomodo quæſo te ex iiſdem Aſtris, eodem ſitu, atque ordine diſpoſitis, eodem loco, ac tempore, in eundem hominem, & in eandem hominis partem deſcendunt propenſiones ad contraria; vna per temperamentum primarum qualiratum; Altera per arcanam quandam qualitatem; vna per qualitates, quibus præparatur materia ad formas, Altera per qualiratẽ, quæ formã ipſam conſequitur? quomodo ad auaritiã ſtellæ incitant hominem, immiſſa atra bili; ad liberalitatẽ verò ingenerata alia ſecretiore virtute?

Euanuit itaque duplex temperamentũ. Vnum primarũ qualitatũ, quo imbuitur materia, priùs quàm formam ſuſcipiat; Alterũ, quo inſtruitur forma ad ſua munia obeunda; nec enim contraria in eodẽ orgauo, & corporis parte conſiſtere poſſunt: & in diuerſis diuerſa principũ qualitatum, aut humorum temperies præſtare poteſt, quidquid ſecretæ, & cæcæ virtuti arrogant Aſtrologi.

CAPVT XVII.

Rerum effectus mirabiles non commodè ab Aſtrologis referri in aſtra.

FAMILIARE eſt Aſtrologis, effectus omnes mirabiles, ad quornm cauſas mens humana vel ægrè, vel ne ægrè quidem perringit, ad ſyderum efficientiam reuocare. Itaque contendunt, vi ſyderum ingenerari rebus ſublunaribus agendi facultares illas ſecretiores, & admirabiles; quibus herculeus lapis ferrum; Adamas electrum, pilos, & ſurculos ad ſe trahunt; Echineis piſciculus nauim ſiſtit, aut certè remoratur; Hircinus ſanguis emollit adamantem; Miluus, non Elephas, gallinaceum pullum terret; Hic vero leonem; Marſi & Pſylli illæſi tractant ſerpenres; Theſſali faſcinant, quem laudant, & intuendo tabefactant pueros; Neruis ac fidibus, alijs pulſis, alij reſonant vniſoni; Catablepha animal homines ad mille paſſus conſpectum necat; Rhabarbarum flauam, Epithymum atram bilem; Agaricum pituitam educit; Struthiocamelus ferrum, coquendo exterit; Veratrum & cicuta, hominem interminunt, non coturnices, aut ſturnos; Helleborum ex Plinio, lib. 23. cap. 5. medetur morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, inſanientibus, lymphaticis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, ſpaſticis, iſiadicis, quartanis, quæ aliter non deſinunt, tuſſi veteri,

imflam-

Digitized by Google

inflammationibus,torminibus,aliàque id genus innumera alia efficiunt.

Nos verò primùm, quamuis horum, aliorùmque, quæ breuitatis gratia prætériuimus, reddi cauſa non poſſet ex vi primarum qualitatum; atque adeò opus eſſet abditis aliquot facultatibus,eas potiùs (cùm incerta res ſit) ex rerum formis, ac proprietatibus, quàm è ſtellis eſſe accerſendas exiſtimamus: comitantur enim huiuſmodi vires, certas ac definitas formas; putà Herculei lapidis, Adamantis, Ouis, Pulli, Milui; atque ita comitantur, vt ſine illis numquam ſint: euaneſcere vim Rhabarbari, Magnetis, cæterorumque, temporis diuturnitate comperium eſt; retundi vires magnetis, allio, experimentis didicimus quotidianis; vis tamen illa, niſi in magnete non reſidet. Cur igitur non exiſtimemus à forma magnetis illam naſci, niſi impediatur ab aliquo contrario? cur potiùs è cœlo eam dilabi volumus, quam naſci domi, & ex natura magnetis, quæ fons eſt, & origo omnium proprietatum magnetis? Quis aſtris ipſis, & cęlo indidit tam miras, & arcanas vires? quid ſequitur Saturni, aut Martis arcana vis? nònne ſui orbis naturâ? & negabimus ex magnetis natura profluere vires magnetis?

At eſto; non ſequantur huiuſmodi vires, formas ſubſtantiales, nec primarum qualitatum temperamentum, an propterea ingenerantur ab Aſtris? vnde, aut qua dialectica id conficis? An ſi nihil queam diſputare, quamobrem ſcamoneæ radix ad purgandum; Ariſtolodica ad morſus ſerpentum valeat, continuò ad aſtra confugiam? Quomodo cęlum in Helleboro incluſit tantam poteſtatum copiam; quomodo ita copulauit, vel diſtinxit, vt vna alteri non officeret? quomodo tot virtutibus congruentem ſedem materiàmq; parauit? Eſt fortaſſe in natura ſatis certa cauſa, cognitioni autem hominum obſcurior; cur hæc ita fiant, neſcire me fateor, à cęlo non effici perſpicio. Certe animantium proprietates è cęlo non defluunt; daret enim cęlum inanimum vires animali, quas non habet, efficeret aliquid, quod neque actu, neque poteſtate continet; quid pugnantius cum Philoſophorum decretis? cum Ariſtotelis potiſſimùm? Ad intelligentiámne confugies? non ſatis munitum perfugium, non ſentit, non vegetatur, definita eſt quodam genere, nuda mens eſt, non poteſt præſtare quæ non habet, vnius motus eſt cauſa, præterea nihili.

Deinde cęli vires, quibus formarum proprietates procreari dicuntur, perpetuò ne præſtò ſunt aëri è cęlo demiſſæ, vt ſi quam paratam materiam nanciſcantur, in eam inuadant continuò, alijs prætermiſſis? An ſub certa ſolùm ſyderum conſtitutione fluunt non quocumque tempore? Hoc poſtremum conuellit quotidiana experientia: nulla enim fit dies, nulla nox, nulla diei, noctiſque pars, qua innumerabilium rerum genera non gignantur, terra, mari, libero cęlo: quonam pacto tam multiplices vires, quolibet temporis momento cęlum, habet paratas, quas tam diſſidentibus rerum naturis tribuat?

Primum illud obſcurum eſt magis: ſiue enim in aëre ſit vis ipſa magnetis, ſiue arcana alia virtus poteſtate eam continens, trahat oportet ferrum, non minùs quàm Herculeus ipſe lapis. nam quidquid eſt poteſtate, quale alterum; eòque dignius, & melius, præſtare poteſt, quod alterum, ſi patientis ſit æqua conditio; ita lumen terram calefacit, ſicut calor ipſe; & piper ſtomachum non minùs, quàm feruens polenta; quare ſi facultas magnetis in aëre ſit, aut actu, aut poteſtate, ferrum ſi affectum ſit, vt oportet, trahet ad ſe: idcirco enim vna virtus dicitur poteſtate talis, qualis altera actu; quia efficere idem poteſt, quod altera. Cur ego aër non rapit ferrum, ſicut rapit magnes? Eia Aſtrologe quando ægrotas, cur à ſeplaſiarijs medicamenta quæris, quorum viribus morbum expellas? ſunt in promptu hæ vires in aëre, in cubili, in ſpiritu ipſo, quem ducis; eas tibi cœlum, tāquam diuina virgula compluit, cur times morbum, aut mortem? habes paratas omnium medicamentorum vires? Quid agitis vt vnum aliquem venium, pluuiam, margaritam genereis, certum ſydus expectam

dum affirmatis, quia non quorumcum-que Aſtrorum ea poteſtas ſit, vt efficere poſsit ventum pluuiam margaritam: ad gignendas tot rerum proprietates, tam diſsimiles, & planè contrarias, tam ad-mirabiles, & arcanas quemlibet cœli ſtatum parem eſſe contenditis? quid ſu-pereſt niſi, vt Ptolomæum Aſtrologiæ Magiſtrum deturbetis è cœlo: qui quod-libet Aſtrum quibuslibet progignendis idoneum eſſe negauit lib.2. de Iudicijs.

Adhuc, & illud miror in eodem aëre eſſe tot, tàmque diuerſas virtutes lapi-dum, metallorum, arborum, herbarum, animantium, pilorum, vnguium, ventri-culi, hepatis, renum, inteſtinorum, ner-uorum, adipis: ò chaos indigeſtum! rurſúſne frigida pugnabunt calidis, hu-mentia ſiccis; mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus? an contraria quoque amicè coaleſcunt caduceatore Aſtrologo?

Redite aliquando Aſtrologiæ Magiſtri in gratiam cum Philoſophia, audite ce-leberrimum illud axioma: Qui dat for-mam, dat conſequentia ad formam. Et quid conſequentius quàm proprietates facultatéſque naturales ſi cœlum, vt late docuimus cap.15. formas non gignit, cur eas vires impertiat, quæ naturaliter ſe-quuntur formam? illa, quæ naturæ lege deuincta ſunt formis, non agnoſcunt alium auctorem, quàm formam, aut cau-ſam efficientem formam. quid nugamur inter aſtra? Colligatio illa naturalis, quæ inter formas, & proprietates intercedit maxima, abundè declarat harum virtu-tum principium.

CAPVT XVIII.

Vnde rebus ſympathiæ, & anti-pathiæ.

SVNT quidam plurimarum rerum conſenſus, ſunt & diſ-ſenſus mirabiles; intercedit-que inter plurima mira quædam cognatio, & coniunctio; inter alia diſ-ſidium, & diſſenſio. de quibus Plinius lib. 10. cap.74. & lib.2. in proemio. Ag-greſſurus hominum cibos, Pax, inquit, ſimul in his, aut bellum naturæ dicetur, odia, amicitiæque rerum ſurdarum, ac ſenſu carentium. & lib.36. c.16. A mar-moribus digredienti, inquit, ad reliquo-rum lapidum inſignes naturas, quis du-bitet in primis Magnetem occurrere? quid enim mirabilius, aut qua in parte naturæ, maior improbitas? dederat vo-cem ſaxis, vt vidimus, reſpondentem homini; immò verò & obloquentem; quid lapidis rigore pigrius? Ecce ſenſum, manuſque tribuit illi: quid ferri duritie pugnacius? ſed cedit, & patitur mores; trahitur namque à magnete lapide: do-mitrixque illa rerum omnium materia, ad inane neſcio quid currit; atque, vt propiùs venit, aſsiſtit, teneturque & com-plexu hæret: ſideritim ob hoc alio no-mine appellant; quidam Heracleon: Magnes appellatus eſt ab inuentore, vt Auctor eſt Nicander, in Iada repertus; hæc ille. Horum quoque rationes Aſtro-logi, quos Ferneſius libro ſecundo de abditis rerum cauſis, cap.2. ſequitur, ad Aſtra ex more referunt; qua verò id probabilitate faciant, ſatis declarant ea, quæ ſuperiore capite ſcripſimus: quamuis enim nulla ratio explicaret, vnde vis hæc, & vnius rei in aliam tanta propen-ſio; ab alia tantùm diſsidium exiſtat, ad-huc nihil eſſet cauſæ, cur ſtellarum opem imploraremus. Præſertim ſi illæ tantis rebus impares ſunt, ſi ex varia earum conſtitutione, & commutatione, continua, & adeò conſtantium; & vno ſemper modo ſe habentium rerum cau-ſæ non aptè ducuntur. Nunc verò phy-ſicam rationem promere decreuimus eorum, quæ ſyderalibus machinis non poſſunt diſſolui. Eius, quæ inter animan-tes intercedit, ſympathiæ, & antipathiæ rationem à fine petunt recentiores non-nulli; aiunt enim conſentire, aut diſſen-tire animantes ob pabulum, ob Vene-rem, ob locum, ob paratam noxam, ob tuendam vitam. Leo ſiquidem diſsidet à Leone ob Leænam, & Venerem: Tau-rus Tauro eadem de cauſa aduerſatur. Ob pabulum duplex eſt ſympathiæ, aut anti-

antipathiæ ratio: Nam duæ animantes, aut diſsident, quia idem expetunt pabulum, vt mus, & muſtella: aut quia vna eſt alterius eſca, vt lupus, & ouis: & quibuſdam mutuus eſt hic affectus. Rurſus quædam paſtu arcent alia animantia, tametſi eo non vtantur, vt canis lupum ab oue pellit, quam ipſe non attingit. Ob noxam, quam ſibi ab alio timent, diſsident multipliciter: aliter enim homo auerſatur ſerpentem, à quo ſibi mortem intentari autumat: aliter pediculum, à quo moleſtiam, non mortem timet: aliter inimicum, aliter illum, cum quo nihil habet rixarum; ſed auerſatur eius mores. Ob Venerem eſt ſympathia inter marem & fœminam, & antipathia inter riuales exiſtit. Ad tuendam vitam & aues, & aliæ animantes ſocialem vitam degunt, & gregatim incedunt. Verùm cauſa finalis ſympathiæ, & antipathiæ nequicquam ſollicitas habuit Philoſophorum ſcholas; cauſa effectrix magis exercuit eorum ingenia, ego verò in naturæ officinis, in primarum qualitatum rationibus, vnde res omnes natura conſtantes exiſtunt, eam contineri exiſtimo.

Rerum enim omnium temperamenta, ex primarum qualitatum exiſtere permixtionibus in confeſſo eſt apud Philoſophorum gentem: has verò nemini dubium eſſe poteſt, variari poſſe modis innumerabilibus; quorum alij cognati ſint, & amici; Alij diſsimiles, ac diuerſi; Alij contrarij: idque, vel parum, vel pluſculo, vel magis, vel plurimum. non enim contrarius eſt calor frigori cuicumque; ſed certus gradus cum certo pugnat, cum quo miſceri nequit, huic aduerſatur plurimum, cum hoc illi implacabile diſsidium. Hinc prima rerum diſſenſio. oriuntur enim hinc virtutes quædam arcanæ, & humanis ſenſibus inacceſſæ, quibus vna res cum alia pugnat; oriuntur pugnantes formæ, quamquam enim ſubſtantiæ nihil ſit contrarium per ſe, ratione tamen harum qualitatū inter ipſas etiam ſubſtantias oriuntur amicitiæ, & inimicitiæ, familiaritates, & odia. Solet autem vnaquæque res quomodo affecta ipſa eſt, eodem aërem proximum afficere, idque vel propagatione eiuſdem qualitatis, ſiue tractabilis, & manifeſtæ ſenſibus, qualis eſt calor, frigus, odor, & huiuſmodi; ſiue arcanæ, & occultæ, quæ à nobis non percipitur per ſe; patet verò ex effectu, qualis eſt vis magnetis, Adamantis, ſcamoneæ, aliorumque medicamentorum: Vel emiſsione tenuiorum quorundam ſpirituum, quos effundere corpora ſolent, quæ propterea diuturnitate temporis conſeneſcunt, & deperdunt huiuſmodi vires.

Hinc triplex ordo rerum exiſtit. Primus earum, quæ cùm diuerſæ ſint, nihil tamen ſibi nocent, vel officiunt inuicem; nihil inter eas eſt amicitiæ, vel inimicitiæ; propterea quod agendi, patiendiq. vis vnius eodem modo temperata eſt, ac alterius: ſimile vero non pati à ſimili receptum eſt in ſcholis axioma. Quo in genere fulmen aurum colliquat intacto loculo, cum quo agendi, patiendiq. proportione iungitur, non cum auro: tum vina abſumit, vaſe nequidquam læſo: Eadem de cauſa Adamas, non alio cum quo conſentit, ſed hircino ſanguine, Cui impar eſt, molleſcit: qua de re Plinius lib.37.cap.3. hæc ſcribit: De diſcordia rerum, concordiaque, quam antipathiam, & ſympathiam appellant Græci, non aliter clariùs intelligi poteſt: ſiquidem illa inuicta vis duarum violentiſsimæ naturæ rerum, ferri, igniſque contemptrix, hircino rumpitur ſanguine, nec aliter, quam recenti, calidoque macerata, ſic quoque multis ictibus, tunc etiam præterquam eximias incudes malleoſque ferreos frangens. Cuius hoc ingenio inuentum? quoue caſu repertum? aut quæ fuit coniectura experiendi rem immenſi ſecreti, & in fœdiſsimo animalium? numinum profectò muneris talis inuentio omnis eſt, nec quærenda in vlla parte naturæ ratio, ſed voluntas, & cùm fœliciter rumpere contigit, in tam paruas frangitur cruſtas, vt cerni vix poſſint. expetuntur à ſculptoribus, ferroq. includuntur, nullam non duritiam ex facili cauantes. Adamas diſsidet à magnete lapide, in tantum vt iuxtà poſitus ferrum non patiatur abſtrahi; aut ſi admo-

tum magnes apprehenderit, rapiat, atque
auferat. Adamas & venena irrita facit,
& lymphationes abigit, motuſque va-
rios expellit à mente. Alter ordo eſt ea-
rum rerum, quæ contrariæ cùm ſint, pa-
rum, multumque nocent alijs, cum qui-
bus nimirum ſimultates exercent. Qua-
re nucis vmbra proximis ſtirpibus, &
arboribus grauis eſt, tranſmittit enim
noxios quoſdam afflatus. Hinc apud
Ouidium:

Ne ſata ne lædam (quoniam ſata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.

Narbonenſis etiam Taxus ſub ſe conſi-
dentes grauedine infeſtat, & non rarò
necat. Baſiliſcus eos, quos oculis affla-
rit, aut ſibilo contigerit, momento in-
terficit; Torpedo ſtuporem adfert pi-
ſcatori, etiamſi tantùm haſta tangatur;
Braſsicæ, & Rutæ tantum inimicitiæ eſt,
vt iuxtà ſeri nolint. Nihil hic de ſcor-
pionum, rabidi canis, aliarumque mor-
ſibus ferarum; nihil de medicamentis,
vel antidotis, quæ morborum cauſas,
vtputà ſibi inimicas, abigunt, vel auer-
tunt. His etiam, qui argentea vaſa inau-
rant, ſolius hydrargyri vapore eouſque
nerui emolliuntur, vt paralyſi labora-
re videantur. Concuſſo quoque tympa-
no, quod è corio lupi conſtatum ſit, aliud
ex agni corio confectum (tanta eſt ha-
rum animantium etiam poſt mortem
diſſenſio) diſſolui perhibent: & alia id
genus innumera.

Tertius rerum cognatarum ordo eſt ea-
rum, quæ mutuo ſe fouent, ac iuuant;
quo ferè modo certis noſtri corporis
partibus medici adhibent quædam, qui-
bus priuatim iuuentur, roborentur, con-
ſeruentur. Hinc Euphroſinum herba
cordi amica in paucis, de qua Plinius
lib. 25. cap. 2. aliaque plurima, de quibus
Galenus libris decem de compoſitione
medicamentorum, ſecundùm locos, Li-
bris de locis affectis, Plinius lib. 26. toto.
Huc etiam fortè pertinent Pſilli, & Mar-
ſici, quibus angues blandiuntur; Ficus
quæ alligatum ſibi furentem taurum man-
ſuefacit; Argentum viuum, quod aquam
& oleum ebibit ſtatim; naturalis quo-
rumdam hominum neceſsitudo, atque

animi propenſio, qua repentè in amo-
rem, & odium quorumdam exardeſci-
mus, quos numquam antè videramus.

Hæc prona ſatis, illud explicatu
arduum eſt, quo pacto magnes trahat
ferrum longè diſsitum: Muſtella educat
murem è penitioribus latibulis: Rube-
ta, de qua Plinius lib. 32. cap. 5. muſtel-
lam ex arbore quamquam vociferan-
tem, & auxilium vndique implorantem,
deuorandam pelliciat: Cerui ex imis
terræ cauernis ſerpentes euocent: Quod
tripliciter contingere poſſe video. Pri-
mùm nihil vetat è re quapiam virtutem
aliquam accidentalem prodire per me-
dium, & rem longius diſtantem afficere,
quæ ab ea apta eſt commoueri, non me-
dium, quod alterius eſt naturæ, & modi:
quid enim prohibet ex magnete, vim ali-
quã accidentariam per medium quæ fer-
rũ progredi ad ferrũ percellat, & agitet,
non plumbum, aut argentum, quod al-
terius eſt temperamenti. Simili vi Cha-
mæleon ſuperuolantem aquilam ad ſe
rapit deuorandam, & Rubeta quid ni
fundat vim aliquam, qua non aliæ ani-
mantes, ſed muſtella quamquam inuita,
& vociferans ad certum exitium pertra-
hatur? quidquid recipitur, per modum
recipientis recipitur, vt eſt in Philoſo-
phorum trito prouerbio: afficit itaque
hæc vis Muſtellam non alia pro condi-
tione materiæ. Deinde magna Philoſo-
phiæ approbatione receptum eſt, omnes
animantium motus aut boni, aut mali
opinione cieri; opinione ſiquidem ma-
gni alicuius boni præſentis, lætitia exi-
ſtit & voluptas: opinione boni futuri,
appetitio, & libido: opinione magni ma-
li impendentis, metus, & timor: opi-
nione mali præſentis, mœror, & triſti-
tia. Hi motus omnis proſecutionis, &
fugæ, animantibus cauſæ ſunt; fugit er-
go pullus Miluum; ouis lupum, mus fe-
lem, præſenſione imminentis mali: rur-
ſus ſequitur leo leænam, & equus equam,
antecepta notione venereæ voluptatis.
Non abibo longiùs. Hinc *animantium*
ſimultates, & amicitiæ ob cibum, ob ve-
nerem, ob alios fines, de quibus ſuprà.

Opinionis & præſenſionis vim maxi-
mam non ignoramus, dicent aliqui, ſed

igno-

Digitized by Google

ignoramus, quo auctore fiat præſenſio: quis enim in Leone mali præſenſionem facit Gallinaceo gallo canente? Cur pullo non ingerit mali præſenſionem alia auis, niſi Miluus? Cur furenti Elephanti, repentè viſo ariete, ea exiſtit ſenſio, qua omnis furor concidit? Cur ouis conſpecto lupo, triſtem ſenſionem concipit; cane viſo, non item? Cæterùm, ne id quidem ignorare poſſunt Peripatetici, qui docent res ſenſibiles per medium, & interuallum tranſmittere ſua ſimulacra ad ſenſum, quibus illum ad ſui ſenſationem commoueant: non modo propria, ſed communia etiam ſenſibilia, magnitudo, motus, figura ſuas ad ſenſum traſmittunt formas; quid mirum, igitur ſi ouis in oculis, in geſtu, in figura, in ore lupi videt ſibi paratam necem? quid mirum, ſi imminens auerſatur malum? Quod de oue, & lupo dixi, intelligo de mure, & fele; de pullo, & miluo; de lepore, & cane. quod dixi de nece, intelligo de alijs multis incommodis; quæ vna alteri animanti parat, circa pabulum, circa Venerem, circa locum, & huiuſmodi.

Deniq. tenues quoſdam ſpiritus emittere corpora ſolent, quibus afflant res etiam diſsitas, quæ propterea diuturnitate conſeneſcunt. Hoc modo crediderim baſiliſcum fundere venenum, eos, qui peſte laborant, inficere veſtes, domum, edulia: A ceruis necari ſerpentes, Nucem ſubiectis ſatis obeſſe; Taxi vmbra necari animantes. ſimile quid ex ſerpentis, rabidique canis morſu relinqui in vulnere, veriſimile fit.

Ita de ſympathia, & antipathia diſputare poſſunt qui phyſicas rationes ſequuntur. Nos verò ad Aſtrologos reuertamur; largiamur illis quod petunt.

Eſto, oriantur hæc omnia à cæca quadam & ſecretiori virtute; vnde probabis, hanc non naſci ex forma Magnetis, Adamantis, Smaragdi, Nucis, aliorumq. aut ex primarum qualitatum temperamento? Quid magis decantatum eſt in ſcholis ſapientum, quam naturam quamlibet certas ex ſe fundere proprietates: quæ cum ſuo principio arctiſsimis coniunguntur neceſsitudinis vinculis? Doceant, qui ſecretarum virtutum cauſas è cœlo aptiùs, quàm ex elementarium qualitatum temperamento, aut rerum naturis duci contendunt, cur Adamantis vires cœlum non fundat, aut in res omnes, aut in reliquos quoque lapides? Cur Magnetis vim non impertiat etiam alijs multis rebus, quæ ſimul cum Magnete generantur? Cur Euphroſino vim imprimat hilaritatis, non cæteris herbis? Vt ſe in omnem partem vertant, nihil aliud reperient, quod reſpondeant; niſi cœlum diuerſimodè afficere Adamantem, Magnetem, Smaragdum, Nucem, Ficum, Braſsicam, Rutam, pro varia eorum natura, pro varia elementarium qualitatum temperie: Cur ergo non putamus ex primis qualitatibus, & rerum naturis oriri has virtutes? quid cogit nos admiſcere in earum ortu cœli actionem, & efficientiam aliam, quàm quæ primis qualitatibus debetur? quocumque Adamas generetur ſub cœlo, quibuſcumque Aſtris fulgentibus coagmentetur, eamdem vim, & facultatem ſortitur. Rurſus huic poteſtati tanta neceſſitudo cum Adamantis natura intercedit, vt ab eo ſeiungi ſepararique non poſsit; & putamus à cœlo eam, non ab Adamantis natura aut temperamento proficiſci? quid eſt deſipere, ſi hoc eſt ſapere?

CAPVT XIX.

De criticis morborum diebus.

VOCANT morborum dies criticos, quibus ita natura cum morbo pugnat, vt ſi illa debilior fuerit, victoria inclinet ad morbum; ſin fortior, æger vergat ad ſalutem, vis enim illa, quæ membris inſita eſt, vt nocentia repellant, & noxios humores demittant, non quouis morbi tẽpore criſim aggreditur, ſed certis quibuſdam diebus. Duo quippe excretio, quæ criſis dicitur, neceſſariò exigit; vt & hu-

& humor noxius, qui eijciendus eſt,
naturam ſtimulet, ac pungat; & vt con-
coctus ſit, & præparatus: cruda enim,
ſicut immitia poma, difficilè auelluntur.
Hinc Hippocrates ſectione prima Apho-
riſmorum, aphoriſ. 22. Concocta, in-
quit, medicamentis aggredi oportet, &
mouere, non cruda. Et libro quinto Epi-
demiorum Subducere oportet ventrem;
ſi materiæ ſint concoctæ. Qua de re
planè, cumulateque diſputauit Celſus
lib. 3. cap. 14. Quando vero noxius hu-
mor naturam irritat; illa acriùs eiectio-
nem aggreditur, exeritque omnes vires,
quando corrupti humoris ſtimuli vehe-
mentiores ſunt. Quamobrem Galenus
in paroxiſmis, & in ſtatu morbi, ait, cri-
ſes præcipuè contingere; in paroxiſmis
quidem, quia tunc corruptus humor na-
turam ſtimulat, ac pungit acriùs: in ſta-
tu verò, quia concocti iam; & ſubacti
humores, quaſi matura poma, ſua ſpon-
te decidunt. Contingit vero aliquando:
vt natura magnis irritata ſtimulis, amo-
liatur indigeſtos adhuc, & peruicaces
humores; ſed magno ægroti incommo-
do, & periculo: aliquando vt ſubactos,
& ritè præparatos abigat feliciſsimè.
Hinc morborum critici dies, quibus ni-
mirum criſes ſolent eſſe ſalutares, ex
quibus decernere licet, quid de euentu
morbi ſperandum, aut timendum ſit: &
non critici, ex quibus nihil certi de
morbo conijcere poſſumus; quibus ſi
qua excretio fiat, non criſis, ſed violen-
tia quædam ſit, & impetus furentis na-
turæ, quæ cum morbo paribus adhuc
viribus luctatur, & incerto pugnæ euen-
tu.

Iudicia, inquit, Galenus lib. 1. de die-
bus decretorijs, cap. 2. ſeu criſes, omni-
bus diebus accidunt, ſed neque pares nu-
mero, neque ex æquali fide: hoc inter-
cedit diſcriminis inter illas, quòd aliæ
bonæ, aliæ malæ eueniunt, quædam cum
pluribus, & difficilioribus ſymptomati-
bus, & maiori certamine; nonnullæ ſta-
tim ab initio tutò euadunt. Rurſus idem
lib. 3. de diebus decretorijs, cap. 8. Nam
perturbationis violentia, inquit, naturam
ea, quæ moleſtant etiam ante tempus
propellere compellit: quippe virtus ipſa
eſt alienorum expultrix, quemadmodum
in opere de naturalibus facultatibus an-
tea demonſtratum eſt. Tempus autem
actionis poſt finem alteratoriæ faculta-
tis eſt: Tunc enim functionem obire,
omnibus ſecundùm naturam abſolutis,
oſtendebatur, cùm illa ab actione defie-
rit. verùm ante perfectam concoctio-
nem interim, quæ offendunt, amoliri co-
gitur, vt interdum concoctione iam ab-
ſoluta, moratur adhuc; & lentè propter
imbecillitatem munus ſubit. Vtrumque
autem in ventriculo clarè licet contem-
plari: inſtigatus enim concoctionis tem-
pus non expectat; ſed protinus etiam
idoneum, cum eo, quod moleſtat, excer-
nit. & vbi iam ſatis concoxit; interdum
lentè, ac cunctanter ſuperfluum imbe-
cillitatis vitio expellit; at cum naturali
habitu fruitur, perfectæ concoctionis
tempus ipſius recrementorum expulſio-
nis terminus eſt, quem neque præuertit,
neque præſentem adhuc moratur.

Quid porro ſit criſis, & quibus con-
ſpicua notis, tradit idem Galenus lib. 3.
de criſibus, cap. 2. Sola, inquit, ſubita
ad ſanitatem conuerſio, ſimpliciter cri-
ſis nominatur; & quidem omnino fit, per
manifeſtas quaſdam excretiones, aut ef-
fatu dignos abſceſſus; quicumque enim
aliter quieuerint, maligniùs retrocedunt:
antecedit autem huiuſmodi excretiones
& abſceſſus, non mediocris perturba-
tio in corpore ægrotantis; nam & dif-
ficiles tolerantiæ, & difficiles ſenſus, do-
lores capitis, colli, & ſtomachi, & mul-
torum aliorum membrorum; nonnullis
verò aurium ſonitus, & vani ante ocu-
los apparent ſplendores; & lacrymæ in-
uoluntariæ effluunt; & vrina retinetur;
& labrum agitatur; aut aliquid aliud
tremulum fit: obliuio, & præſertim
ignorantia; & vehemens accidit rigor;
& plurium acceſsio, conſuetas anticipat
horas; & multus æſtus, ſitiſque intole-
rabilis ſequitur; clamant, & ſaliunt, ſi-
cuti furentes; neque poſſunt in eodem
ſitu recumbere, deinde repentè multus
ſudor erumpit, aut vomitus aliquis non
paruus ſequitur; aut venter ſubitò ſol-
uitur; aut abundans fit fluxus ſanguinis:
aut hæc omnia ſimul contingunt. Vnde
non

Digitized by Google

non paruus inuadit timor inſpicientes. Et quiſpiam homo vulgaris, cùm iſtis adeſſet, ipſe re cogente, ita pronunciauit, quod iudicium tunc de vita ægrotantis ageretur. Neque enim Medicorum aliquis primus inuenit, id nomen; ſed omnino neceſſarium fuit, vt qui præſens eſſet, conturbaretur, atque adeò exclamaret; & criſin, id eſt, iudicium rem ipſam nominaret: decet autem Medicum generoſum, nec perturbari, neque futurum euentum ignorare; melius autem fuerit; ſi ſe ad prænoſcendam futuram criſin exercuerit: neque enim iſta dignotio quæ habetur de præſentis criſis euentu, multum diſtat, à prænotione eiuſdem futuræ, ſed ex eadem contemplatione vtraque proficiſcitur.

Atque his explicatis, Alij dies ſunt critici, Alij nō critici, Alij inter vtroſque medij. Critici ſunt quartus, ſeptimus, vndecimus, decimusquartus, vigeſimus, vel, vt alij tradunt, vigeſimusprimus; ſed vigeſimum anteferendum eſſe vigeſimo primo, auctorem habemus Hyppocratem, & Galenum libro 3. de diebus decretorijs c. 9.

Non critici ſunt ſextus, octauus decimus, duodecimus, decimusſextus, decimusnonus, vigeſimusſecundus, vigeſimusquintus; quamquam 6. nonnunquam criticus videatur.

Medij ſunt quintus; nonus, decimus tertius, decimusſeptimus, decimusoctauus, vigeſimusquartus; quorum 13. & 17. ad criticos propiùs accedunt.

Præter criticos ſunt indicatiui; qui indicant, quid futurum ſit alio quodam die, nam quartus, indicat quid ſeptimus, vndecimus, quid decimusquartus, decimusſeptimus, quid vigeſimus moliatur.

Neque verò critici qui ſunt, ſunt æquè critici omnes, ſed vnus alteri præſtat. Primas enim obtinet ſeptimus. Proximus eſt huic decimusquartus. Cæterùm cùm res hoc loco nobis ſit non ſolùm cum Genethliacis, ſed etiam cum Medicis, cauendum eſt diligenter, ne non ſatis prouiſa, & explorata principia ponamus, quare hæc omnia ex Galeno audiamus, quem vnum noſtra diſputatio præcipuè petit.

De ſeptima enim die ita ſcribit lib. 1. de diebus decretorijs, cap 2. Nam, quod in tot annis ſeptimum iudicantem ſubinde ſimul, & abſolutè, fideliter, manifeſtè, conſpicuè, & ſalubriter, ſextum è contrario ſemper viderim.

De ſexto ibidem ait. Iudicatur, ſed cum difficilimis ſymptomatibus, & periculo maximo, & ad hæc abſque fide, imperfectè, obſcurè, ſine notis, & ad malum.

De duodecimo, & decimoſexto ibidem ſcribit, In duodecimo, & decimo ſexto, nullum vnquam iudicatum vidi. Rurſus c. 3. Non ſoluitur morbus duodecimo, & decimoſexto.

De octauo, decimo, duodecimo, decimoſexto, decimonono, idem ſcribit ibidem.

Contrà verò docet morbos ſolui die tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima, nona, vndecima, decimaquarta, decimaſeptima, decimaoctaua, vigeſima.

Rurſus libro 1. cap. 4. Qui quarto die inquit ad peiorem ſtatum recidunt, plerique ſexto moriuntur: quo die ſi bona conuerſio contingat, ſeptima die, criſim expectandam docet.

Denique eodem libro 1. cap. 5. Septimi, inquit, naturam decimus & quartus imitatur: Maximè proximi his ſunt, Nonus, Vndecimus, Vigeſimus: Prope hos. Quintus, & Decimus ſeptimus: Poſt hos Quartus: Hunc ſequitur Tertius, & decimus octauus: At ſexti naturam nullus alius exactè imitatur. Si in octauum, vel decimum diem ſubita morbi ſolutio incidat, ſimilis ferè eſt ei, quæ in ſexto accidit. Et libro ſecundo, Quartus inquit ſeptimi, vndecimus decimiquarti indicatiuus eſt.

Eia Aſtrologi, res eſt explicatu difficilima, cauſa, quæ humores mouet per criticos dies potiùs, quàm per non criticos, Democriti profundo demerſa puteo delitеſcit penitus, altiſsimiſque naturæ occultatur tenebris. Ad occultas cœli virtutes confugite: nuſquam res, inſcitiæ aſylum confugite: nuſquam licuit maiori licentia Aſtrorum abditas vires iactare: præclarum nacti eſtis locum, venditandi admirabiles ſtellarum & arcanas virtutes. Ita planè: id enim facit

facit Carda. libro de iudicijs, cap. 15. libro de reuolutionibus cap. 9. Id facit Bellantius, id facit Donatus, & in Lunam criticorum dierum rationem referunt, quæ cæli ſigna decurrens humani cor- poris humores, per ſtata tempora mo- uet. Dupliciter autem cum Lunæ cur- ſum metiamur, & per reditum ad Solem, quem menſem ciuilem vocant; & per reditum ad certum punctum Zodiaci, quem Lunarem appellant menſem: Vtro- que menſe aiunt Lunam, per cœli quar- tos, & ſeptenarios dies commotionem, impetúmque rebus ſublunaribus afferre; Ciuilis ſiquidem menſis, diebus viginti nouem, horis ferè tredecim conſtat: quod tempus ſi in quatuor æquales partes di- uidas; continebit earum quælibet dies ſeptem, & horas ferè nouem, quo tempo- re commoueri maximè res ſublunares teſtantur, & qui circa maritima verſan- tur, & qui ruſticam artem exercent: lu- naris quoque menſis diebus viginti ſe- ptem & horis octo conficitur. Quod ſpacium ſi item in quatuor æquas por- tiones diuidas, quælibet ſeptem dies, & neſcio quid præterea continebit. hinc criſes per dies ſeptennarios aiunt fieri, quod per ſeptem dies, luna conficiat quartam Zodiaci partem. ſeptimus enim, decimusquartus, vigeſimus, vel vigeſimus primus, vigeſimusſeptimus, maximè cri- tici cenſentur. Poſt hos criticos eſſe etiam quartum, vndecimum, decimum ſeptimum, vigeſimumquartum, qui medij ſunt inter integros ſeptenarios, ſed præ- ſtat hæc omnia à Galeno, audire lib. 3. de diebus decretorijs, cap. 5.

Quemadmodum inquit, annum inte- grum, Sol diſponit; ita Luna menſem immutatione per ſeptimanas ei acce- dente. Nam à prima apparitione, ad di- chotomum, & ab hac ad plenilunium, vtrumque quidem, per ſe tempus eſt ſe- ptem dierum; ambo verò ſimul, quatuor- decim. Simili modo, ſi inde vbi ipſa æquali portione menſem diuidit, vſque ad ſecundam dichotomum connumera- ueris, ſeptem & hos inuenies dies, reli- quos etiam, qui vſque ad abſolutam Lu- næ occultationem ſunt, ſeptem. (æte- rùm aërem nos ambientem, magnas ſuſ-

cipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rurſus primùm apparet; nemo mortalium ignorat, maximè ij, quibus hoc ſtudij eſt, agricolæ, & nau- tæ, qui ſtatum aëris tunc vocant, cùm Luna primùm apparens, ſecundum ali- quem ventum ſtet. Quamobrem Aratus quodam loco veriſsime ſcribit de Luna, vbi primum poſt coitionem apparuerit, hoc modo, inquiens.

Cynthia ſi cornu, quod ſe ſuſtollit in altum
Incuruum ſpecie, velut annuat adfore cælo,
Seua procelloſi prædicet flabra Aquilonis,
Rurſus eò veniet pluuius Notus. Hanc vbi partem
Pone ſupinari conſpexeris, hinc reclinem
Sponte habitũ. Verum ſi lumen tertius ortus
Proferat, atque Dea conuoluat circulus oras
Suffuſus rutilo, mox tempeſtate ſonora
Spumoſum latè pelagus caneſcere cernes.

Quin etiam hæc in eodem libro ſcribit:

Non vnum deprehenſa diem ſibi ſigna lo- quuntur:
Sed quæ ſigna nouo dederit, nox tertia motu,
Quartáve, ſuſtollit medios dum Cynthia vultus,
Durabunt cælo: medio quæ edixerit ore,
Altera proniſa ſignantur tempora Lunæ,
Illa dehinc; donec germani luminis ignes
Accedat Phœbe, menſis poſtrema notabunt.

Non ad omne tempus, quod ab initio eſt, vſque ad finem primæ apparitionis ſigna ſufficere ait, ſed dichotomos, & plenilunij mutationes quaſdam afferre. Omnis autem velox mutatio, criſis ap- pellatur. Et ſtatum quidem in Luna falcata potiſſimum dicunt, deinde ad plenilunium transferunt, ſimiliter vocan- tes; Hoc enim validas vires etiam obti- net; hoc autem, imbeciliores quidem ſunt, ſemilunares ſtationes, Attamen, & hæ quoque, de aëre decernunt. Quare menſem à Luna immutari ſecundùm ſe- ptimanas iam eſt perſpicuum. Quòd au- tem aliæ res vniuerſæ, inde quoque mu- tantur, omnibus non perinde conſtat, ſed ijs, qui huiuſmodi accuratè obſeruarunt, in confeſſo eſt. Adhæc poſt ſeminis con- ceptionem, omnis imprægnatio, inſuper. nihilominus, hoc, & poſt partum adau- ctio. Item omne actionis initium magnas alte-

Digitized by Google

alterationes in ſeptimanos circuitus, obtinet quæ namque quotidie omnibus,quę ſubſiſtunt, incidunt,horum cauſam Luna habere obſeruata eſt,maximeque Tetragonis,& diametris ſtationibus,ea immutans. Nam ſi Luna in Tauro exiſtente, ſemen concipiatur, vel partus,vel omnino alterius cuiuſdam principium, contigerit; magnas eius mutationes faciet, quando ſigniferum percurrens in Leone, Scorpio, & Aquario fuerit. Verùm in Leone tetragonos, id eſt, quadrata ſtatio ſeptimanæ vnius exiſtit: in Scorpio diametra, duas ſeptimanas habet: ita quoque in Aquario,ſecunda quadrangularis ſtatio in tertiam ſeptimanam procedit,idque neceſſario; quòd Luna,ſicut ante diximus vicenis diebus,ſepteniſque, & particula quadam adiecta, maximè tertia diei parte,vniuerſum ſigniferi ambitum peragit;ſi namque in toto tempore totum orbem pertranſire oportet, conſtat quartam ipſius partem in ſeptem propè diebus eam expedituram. Propterea huius rei admodum meminiſſe ad futura conuenit: nempe Lunæ tranſpoſitionem tetragonon, non diębus ſeptem integris circumſcribi. Hæc quidem generatim de Luna Galenus, ſed eodem libro capite ſecundo addit.

Omnium certè ſuperiorum Aſtrorum potentia fruimur: verùm qui maximè hunc orbem exornat, & concinnat, & diſponit,eſt Sol,quippe veris, & æſtatis, autumni, & hyemis auctor, alius nemo eſt: nec alius tam manifeſtò, vel ex terreſtri limo, animalia generare poteſt,neque fruges maturare, neque ad coitum, & generis propagationem animantia prouocare. Magna ſanè, & Lunæ opera in hanc rerum ſubſtantiam apparent. verùm Solis effectibus poſteriora. Etenim menſes hęc perpetuò diſponit,idque euidenter adeò, in marinis animalibus; quamquam & hoc ipſum Solis beneficio habet; nouum enim ipſa lumen ſortitur, cum Sole primùm fruitur: Tanta verò eius portio ſemper illuminata eſt, quantum Sol aſpicit: prorſus autem deficit, luciſque expers redditur, vbi terra ſuo interuentu ipſam obtenebrat. Quapropter vt illa diſtat à Sole,omnes mutationes ſuſcipit, etenim plena eſt cùm dia metra eſt: æqua portione diuiſa, ſeu ſemilunaris, & dichotomos, cùm quadrangula: Vtrimque gibba, cùm triangula: & falcatam ſpeciem refert; vbi ſexangula eſt: atque tunc primùm noua eſt, cùm poſt Solis congreſſum apparet; obſcura omnino, cùm Solis lumine circumuallatur. Igitur fructus auget, incraſſatque, animantia implet: adhæc menſtruorum tempus mulieribus conſeruat: Item comitialium circuitus cuſtodit,indèque Solis plus, vel minus participat, Omnia ſiquidem, quæ facere nata eſt, vbi falcis figuram repræſentat, languida fiunt;valida omnia, cùm plena fuerit. Quapropter & fruges interea auget, maturàtque celerrimè, mortua corpora putrefacit, ſomno ſopitis ſub eius lumine, vel aliter diutiùs immoratis pallorem, & capitis dolorem conciliat. Vt igitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget:ita Sol ad nullam rem maximam, vel alterius cuiuſdam aſtri,vel ipſius Lunæ operam deſiderat,à nullo enim impeditur,quominus æſtatem faciat,cùm in vertice noſtro conſtiterit, aut frigus adducat,ſi humilis feratur;aut æquinoctium vtrunque diſponat, ſi mediocriter obliquus ſit. Sed ipſe veluti Rex quiſpiam maximus eſt, Luna verò, vt Hyparcus (quaſi ſub Principe dicas) non exiguus. Inter illum enim, & nos media conſtituta,terreſtrem regionem meritò gubernat,non potentia cæteros planetas, ſed vicinitate exuperans. Huius rei gratia omnino frigus locum noſtrum occupat, cùm Sol ad hyemales plagas declinauerit; tunc calor omnino nos exercet, vbi ſupra verticem noſtrum,aut propeipſum fertur. Luna vel particulares cuiuſque menſis dies diſponit, paruæ mutationis facultatem habens,eàmque non ſimpliciter ex ſe, verùm ex Solis aſpectu conſequitur.

Hæc verboſè ſatis, & Græcorum more Galenus, ſequitur & capite tertio his verbis. Vehementiores itaque mutationes eueniunt, vbi ipſa cum Sole coit. Inſuper in apparitionibus plenilunij, minores his contingunt dum dichotomos,ſeu dimidia apparet,imbecilliæ,dum

vtrinque

vtrinque gibba,& falcata videtur. Nam
validiſsima eorum, quæ priùs erant, mu-
tatio committitur, dum Luna cum Sole
coit, ac eius lumine circumuallatur,
quippe quæ priùs apparebat, nunc nulli
conſpicitur. Deinde diametra Lunæ sta-
tio tanquam diſtinguens, in binàſque par-
tes ſecans contrarias maxime Lunæ di-
ſpoſitiones, aliarum omnium eſt validiſ-
ſima: quæ verò incrementorum diminu-
tiooi maximè ſit contraria diſpoſitio,
oſtendere non eſt opus. Deinde poſt
hunc congreſſum, & plenilunium, duæ
dichotomi, medium vtraque ſecans aug-
menti tempus, prior, diminutiones alte-
ra. At omnium extremæ imbecillæque
aëris nos ambientis conuerſiones in
falcatis, & vtrinque gibbis apparitioni-
bus fiunt; magis autem in vtrinque gib-
bis: nulla ſiquidem in eis magna muta-
tio, ſicut in falcatis apparet. Quare nec
Aratus malè ipſas neglexit, tanquam
imbecillas exiſtentes, conuenitque eos
laudare, qui de eis ſcripſerint, tanquam
ne vel minimum quidem, omittentes. At
in plenilunijs conuerſiones, & his adhuc
magis in congreſsibus proprium hoc
præter cæteras habent, illa ſiquidem ce-
lerrimas ſtatim mutationes faciunt: con-
greſſus vero inæquales, & diuturnos,
quid autem ante Lunam apparentem
manifeſtò pronuncies, non eſt. Longum
autem hoc tempus occultationis eſt, in-
tegri ferè ſigni ſpatium explens, muta-
tionem verò ex incremento ad diminu-
tionem, pũctum exactè definit, liquètque
hoc Lunam momentaneo tempore per-
tranſire. Itaque verè celeres pleniluⁿ-
nij mutationes ſunt: diuturnæ coniun-
ctionales: nam occultationis tempus ſi-
bi ipſi ſimile eſt, & primæ apparitionis
tempus occultationi vicinum eſt; tum
propter paruitatem eius particulæ, quæ
de tota Luna apparet, tum ob luminis
imbecillitatem; tum ob breuitatem tem-
poris, quo ſupra terram fertur. Pergit
etiam, capite quarto, & ad rem propiùs
accedit.

Tuta, inquit, criſis euadet, cùm in toto
menſe ſtatus in ſecundo die accidit, quo
primò, & manifeſtò Luna, & longo ſatis
tempore ſuper terram iam apparet, &
lumen ſenſile de ſe emittit, adhæc vm-
bram euidenter oſtendit. Primus autem
dies tandiu Lunam ſupra terram va-
gantem habet, quandiu is adhuc quo-
que Solis lumen, quod poſt occaſum eſt,
retinet. Quare in hoc Luna ſimul cum
Solis lumine occidit, ſæpe verò & prior
eſt occidua: Primùm verò manifeſta in
ſecundo die, nunc quidem magis, nunc
verò minus, atque hoc ei accidit, tum
longitudine à Sole receſſus; qui ob pecu-
liarem Lunæ motum fit (non enim ex
æquo ſemper mouetur,) tum propter
ſignorum occaſum, non æquali tempore
euenientem; inſuper ob præteriti con-
greſſus tempus. Vnde non ſemper vnum
tempus eſt, quo clarè Luna conſpicitur,
ſæpiſsime autem triduo, in ortu Solis re-
morata, planè inuiſibilis eſt, quo nondum
hæc terrena immutare poteſt; & quo-
dammodo tempus eſt, tum peculiaris
eius circuitus, tum in nos actionis, in
idem recidit, etenim circuitus vicenis
diebus, ſeptenîſque, & tertia fere diei
parte peragitur, in tanto enim tempore
ſigniferi circulum percurit, vt quo no-
bis luceſcit circuitus, quod is quoque
eidem conueniat, numero planè intelli-
ges; ſi occultationis tempus de toto men-
ſtruo eximas: quod autem menſtruum
tempus non omnino triginta diebus con-
ſtet, ſed minus vnius diei ferè dimidio,
Hyparchus integro vno libro demon-
ſtrauit, quin & vulgus iam propè vni-
uerſum nouit menſium, alium, quem
κιλλὸν Græci nominant, quaſi mutilum
& imperfectum, dies viginti nouem con-
tinere: alium nempe abſolutum, trigin-
ta; Nam vniuerſos amborum dies quin-
quaginta & nouem eſſe oportet, ſi qui-
dem vterque omnino triginta minus di-
midia diei parte continet.

Rurſus capite octauo: Neque inquit
ſeptimi, vel quarti numerus, criſis auctor
eſt, ſed quòd Luna innouante, & immu-
tante terrena motuum quoque circui-
tus, ad hos principes numeros venire
contingat, meritò in ipſis, tanquam ſtata
alterationum tempora, inueoiuntur;
quippe non à numeris, ſed à Luna muta-
tiones terrenis adueniunt: at cum in
motu mutans conſiſtat, tempus muta-

tionibus

Digitized by Google

tionibus neceſſariò coniunctum eſt, quare etiam numerus neceſſariò. Non igitur, quòd omnis par numerus fœminam: impar maſculum referat, acutorum iudicia, imparibus diebus accidunt; neque enim impar abſolutè pari fortior eſt, neque ſi fortior, ideo fœmininus, imbecillior, neque ſi fœmininus quidem hic, maſculus aut alter ſit, acutos morbos in maſculinis numeris iudicari: diuturnos in fœmininis, rationi conſentaneum eſt. Omnia ſiquidem, quæ de numerorum virtute nugantur, tam facilè abſurda eſſe deprehendimus, vt mihi ſubinde mirari ſubeat Pythagoram illum ſapientem virum, numeris tantum tribuiſſe. Atque nunc aduersùs ipſos etiam, nobis nugari non vacat. nam ſatis eſt ad rem inſtitutam terrena Lunam alterare, & in ſeptimanis potiſsimùm, magnas parere mutationes: pòſt in quaternionibus exiguas: adhæc criſim acceſsione plurium indigere. Item acceſsiones tertio quoque die, in morbis acutis euenire; his etenim ſubiectis acutos morbos, in imparibus diebus magis, ad iudicium tendere neceſsitas erit; huius rei gratia Tertius, & Quintus meritò decernunt, non ex Lunari circuitu, decernendi potentiam ſortiti, ſed vel quod ob violentiam acceſsionis, tertius criſim quarta die futuram præuertat, vel (& per Iouem) quod natura, dum quarto die laſſa, nec incitata conquieſcit: quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardiùs venire, tertius paulò magis anticipare conſpicitur, atque ambo criſim obtinuiſſe, quod vicini ambo verè decretorio acceſsiones ſuſceperint. Iam verò, & nonus inter duos decretorios ſeptimum, & vndecimum medius, vel non factum in ſeptimo die iudicium, vel vndecimo futurum, ipſe ſibi vendicat; rariùs quidem ſeptimi, ſæpius vndecimi criſim aſſumit, etenim ſeptimi diei propria criſis, non ad nonum (modo pauci errores commiſsi ſint) vnquam peruenerit. ſed hoc libris de criſibus declarauimus: Vndecimi verò è contrario diei, cùm & exactè omnia geſta ſint; & violentia noni diei acceſsio inuadat. Porrò iudicia in huiuſmodi diebus, propter acceſſionem vehementiùs incidere clariſsimè demonſtrat, qnòd videlicet in diuturnis morbis non ſimiliter eueniunt; ſicut enim acceſsionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: ſic quoque acceſsionis vehementia criſim, quam ſtato tempore fieri compellit. Quare in omnibus ferè diebus, per acutos morbos iudicari videre licet; quoniam vltimus ipſorum dies decretorius eſt ſeptimus; & ante hunc, non quartus modò; ſed & tertius, quintus, ſextus aliquando decernunt.

Iterum capite nono. Cur autem vigeſimusprimus, multò magis vigeſimus decernat, explicabo. Primùm, quoniam huiuſmodi morbus diuturnus iam eſt, ipſas acceſsiones dies pares accipiunt; deinde quod ſeptimana non integris ſeptem diebus conſtat, nouit hoc quoque Hyppocrates, cùm enim dixiſſet, in opere prognoſtico; hi verò ex acutiſsimis morbis per quatuor in viginti ex additione perueniunt, his ſubiungit. Verùm huiuſmodi ſupputatio, per integros dies, nimirum fieri non poteſt; quippe cùm, nec annus, nec menſes ipſis integris diebus numerari poſsint; vt igitur annus ad 365. dies particulam diei maiorem quarta, adiectam habet: tum menſis ad 30. dies abſoluendos, vnius dimidium deſiderat: ſic & ſeptimana, ſexta diei parte, vt ſeptem integros habeat, indiget; quamobrem fit, vt tres ſeptimanæ non vnum, & viginti dies integros, ſed minùs ferè tota dimidia parte vnius conſequantur; ob quod etiam numerus huiuſmodi, non magis 20. quàm 21. diebus vicinum vtrique parti conuenire videas, nam cùm totus lunaris circuitus 27. diebus, & adhuc tertia vnius parte abſoluatur, ideoq; ſeptima quælibet ſeptem diebus minùs ſexſtante conſtet; tres ſeptimanæ viginti dies, & dimidium habebunt. quoniam igitur vigeſimus exactam periodum propinquam ſibi vendicat, tales iam morbi inueteraſcunt, & acceſsiones paribus diebus accipiunt; quorum vero acceſsiones in imparibus eueniunt, horum & iudicia ad 21. delabuntur. Non ſolùm autem

Lunæ

Lunæ circuitus, ſed & menſtruum tempus apparitionis virtutem quandam, in nos poſsidet, vti priùs docuimus. ipſe enim ſigniferi circuitus accommodatiſsimus eſt vniuſcuiuſque rei proprijs principijs: menſtruale verò tempus, quo Luna conſpicitur, ambientem nos aerem immutans, omnibus ex æquo hominibus communem effectum oſtendit; demonſtratum eſt autem, & hoc tempus 27. dies propemodum continere, ideòque ſeptimana eius minor adhuc priùs dicta meritò euadet; ſiue enim à 30. tres illos, qui circa coitionem ſunt, dies, in quibus nihil adhuc de aere decernitur, auferre cogites: ſiue à 29. dimidio, reliquum tempus, quo Luna manifeſtum de ſe lumen præbet; priori modo 27. dies, altero 26. & dimidium habebit: quomodo ergo mutationes corporibus noſtris accidere diximus, quaſdam proprias, quaſdam communes, proprias, quæ tanquam ad propria principia ſpectent: communes, quæ ad communem ambientis vſum.

Addit cap. 6. eiuſdem libri, facere ad rem, quo quiſque ſub cœli ſtatu, & ſub quibus ſtellis ortus, aut procreatus ſit. Fingamus enim, inquit, homine quodam naſcente, ſalutares planetas in Ariete, malignos in Tauro eſſe; is cum Luna in Ariete, in Cancro, in Libra, Capricorno fuerit, pulchre degete: cùm verò Taurum ipſum, vel tetragonum aliquod, vel diametrum ſignum occupat, tunc, & moleſtè vitam tranſiget: atque morborum initia huic, cum Luna in Tauro, Leone, Scorpio, Aquario fuerit, peſsima: ſine periculo autem, & ſalutaria ſunt, cùm Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum Luna permutat. Adhæc alterationes magnas, quas in tetragonis & diametris per ſeptimanas fieri diximus, in lethalibus quidem morbis lethales & ipſas, in ſalutaribus bonas euenire neceſſe eſt. Hæc ille.

Crediderim equidem Galenum his locis Aſtrologorum placita deſcribere voluiſſe, nihil propria ſententia conſtituiſſe, vix enim adduci poſſum, vt credam clariſsimum Medicorum magiſtrum ad prima Medicinæ, & Philoſophiæ principia offendiſſe, adeòque allucinatum fuiſſe, vt neque cum experimento, n ſecum conſentiat.

Primùm quidem per nouilunia n mas à Luna concitari mutationes bit, libro 3. cap. 4. Sæpiſsime autem quit, triduo in coitu Solis remorata planè inuiſibilis eſt, quo tempore n dum hæc terrena immutare poteſt. cap. 9. eiuſdem libri. Quamuis Luna diebus, & dimidio conficiat orbem, ginti & ſeptem diebus menſem lunare conſtare, non 29. & dimidio, & vige mum ſeptimum diem eſſe, decretorium non 29. propterea quòd, detractis trib diebus, quibus Luna cum Sole coit, qu bus nullas fermè vires habet, 27. die ſuperſint, quibus illa inferiora commo uere ſolet.

At contingit quam frequentiſsimè, vt dies morbi ſeptimus, decimusquartus, vigeſimusprimus, vigeſimusſeptimus, qu ſunt maximè critici, incidant in 28. au 29. Lunæ. Criſes, igitur, quæ his diebus contingunt, non fiunt ſemper Luna auctore. Rurſus euenit ſæpiſsimè vt ſeptimus, decimusquartus, vigeſimusprimus, vigeſimusſeptimus Lunæ, quibus illa maximos his inferioribus ciere ſolet motus, incidant in 6. diem morbi, quo Galenus ſcribit, nunquam contigere ſalubrem criſim, quam ergo habet criſis cum Luna conſenſionem?

Quid illa mediocriterne pugnant, quæ capite quarto tradit, non æquali ſemper temporis ſpatio, in coitu cum Sole, Lunam deliteſcere, ſed interdum diutiùs, interdum minùs diu, cum ijs quæ capite nono ait, perpetuò, ex menſe Lunari, detrahendos eſſe tres dies occultationis; ideòque ſemper vigeſimum ſeptimum, nunquam vigeſimum octauum diem eſſe criticum?

Quàm præclarè nugatur capite octauo; Tertium diem aiens eſſe decretorium; quia futuram, quarto die, criſim præuertit; Quintum quia eiuſdem quarti diei criſim remoratur; Vndecimum magnas obtinere vires, ex eo quòd medius inter 7. & 14. non quòd per ſe decretorius ſit: Rurſus nonum criticum eſſe, quòd inter duos decretorios per ſe 7. & 11. medius ſit, & quòd vndecimi, aut

ſeptimi

Digitized by Google

ſeptimi diei criſin ſibi vſurpet: Cur vndecimus non vſurpat potiùs iura noni? Cur octauus non vendicat ſibi criſin ſeptimi? Cur duodecimus, quem nunquam eſſe decretorium ſcribit, non aſſumit vllius alterius vim, & poteſtatem?

Adhæc, aut vis fieri criſes per dies ſeptenarios, ex eo, quòd per ſeptem dies Luna conficit quartam Zodiaci partem, quæ ſolet eſſe ratio earum mutationum, quas tu ipſe capite quinto refers, ex Arati, & agricolarum obſeruatione? Hoc perpetuum eſſe nequit, cùm non omnes ægrotare incipiant in nouilunijs, vt ſeptimus morbi dies in ſeptimum diem Lunæ, & decimusquartus morbi in decimumquartum Lunæ incidat: ſed contingit criticos morbi dies, in quemlibet diem Lunæ incidere, vt ſuprà dicebamus.

Præterea ad quartas Zodiaci partes non ſemper Luna peruenit, ſtato quodam ac definito die, ſed modò tardiores, modò velociores habet ad zodiaci ſigna recurſus; qui itaque fit, vt ſtatus, & certus ſit ſemper ſeptimus morbi dies, quem tantopere commendas?

Aut vis ſeptenarios dies, & criticos numerari non à nouilunio, ſed ab initio morbi, quod velle videris, cap. 5. & 11. tunc enim ſolent morbi, & humorum materies eſſe ita affecta, vt ad criſim aliquam commodè commoueri poſsit à Luna: At ſeptimus dies à morbi principio, & materiæ præparatio cadere poteſt in tempus, quo Luna eſt falcata, & quando feriari ais, nihilque in his inferioribus agere: incidere poteſt in tres dies nouilunij, quando nullas Lunæ eſſe vires doces cap. 3.

Deinde vigeſimus dies ſine dubio criticus eſt, & multorum quidem ſententia, & tua in primis, magis criticus, quam vigeſimus primus: At vigeſimus nullo modo pertinet ad ſeptimos dies Lunæ. Quod porrò ſcribis lib. de diebus criticis, c. 9. Lunam conficere quartam Zodiaci partem, ſeptem diebus, ſed non integris, ideo tres quartas non abſoluere vigeſima prima die, ſed vigeſima cum dimidia; euertit totam dierum criticorum ſtructuram: nam neque 20. neque 21. eſſent decretorij, deficiente alteri media diei parte, in altero redundante; Neque 27. ſed 26. criticus dici deberet, contra omnia Medicorum tabularia, contra quotidiana experimenta.

Poſtremò. Quoniam ais intereſſe quo quis genitus, vel ortus ſit horoſcopo, & illum, qui in ortu malignas habuit ſtellas in Tauro, benignas in Ariete, meliùs habiturum Luna exiſtente in Ariete, quàm in Tauro: faciamus duodecimo die morbi Lunam decurrere ſignum ſalutare, erit etiam decretorius dies duodecimus, quem negas vnquam fuiſſe decretorium.

Miſſum facio Galenum, qui Aſtrologorum potius doctrinam ijs libris de diebus decretorijs, quàm ſuam deſcripſit, maluitque aliorũ referre ſentẽtias, quàm ſuum iudicium in re grauiſsima interponere; in quo laudanda magis eſt viri modeſtia, quàm ridendi lapſus, & errores.

Venio ad Aſtrologos, Bellantium præſertim, & Gauricum, qui ab exordio morbi, non à coitu Lunæ cum Sole dies numerandos docent, quibus humores à Luna commouentur.

Aut Luna huiuſmodi vim, quæ humores exagitat, ex ſe habet, aut ab altero, putà loco, aſpectu ſyderum, lumine. Si primum placet magis; Cur decimaſexta, Cur octaua die, non idem præſtat, quod vndecima, decimaſeptima, vno verbo: Cur vnus dies potiùs, aut magis criticus eſt quàm alius? An dicent quouis die Lunam ex ſe mouere poſſe humores, illos verò non eſſe ſemper huiuſmodi commotionum capaces; vel quia crudi adhuc, & peruicaces ſunt, vel quia non ſunt ritè parati? Nihil ad rem: hoc ipſum quærimus, Cur ſeptima die materia ſit ita affecta, vt moueri poſsit, octaua non item? Hoc eſt quod diſputamus, à quo præparentur humores in ſeptimum diem, in decimumquartum, in vigeſimum; Cur ab eo, à quo diſponuntur, commoueri etiam non poſsint? cur exigant præterea Lunæ impulſum?

Si alterum ſequuntur libentiùs, aliunde eam vim Lunæ aduenire, non ſemper Lunam propellere humores, ſed aut quãdo eſt in certo loco, aut quando modo quodam ſe habet ad reliqua aſtra, vel quando tanto lumine à Sole completur.

Faciamus hodie corripi febre Platonem, cras Socratem, poſtridie Ariſtotelem; & ſit idem genus febris: manifeſtum eſt octauum diem, qui Platoni non eſt criticus, Socrati eſſe criticum; nam qui vndecimus dies eſt Socrati, Platoni eſt duodecimus, quem Galenus nunquam ſe vidiſſe criticum teſtatur: vnde neceſſariò ſequitur eidem Lunæ, in eodem ſigno exiſtenti, eandèmque cum reliquis aſtris poſitionem tenenti, ſimul ineſſe vim criticam, vt ita loquar, & non ineſſe. Ineſſe quia Socrati auctor eſt criſis, & diem præſtat criticum: Non ineſſe, quia Platoni diem duodecimum efficit, qui nunquam eſt criticus. Pudetne adhuc Bellantium, & Gauricum Genethliacæ ſuæ? Dicent fortaſſe, quamuis Plato, & Socrates eodem morbo laborent, non eodem tamen die fieri criſim in ambobus; quod eiuſdem morbi non idem ſit modus, & gradus in vtroque, nec vtriuſque humores eodem tempore, ad eam proficere temperationem, quam Luna commouere ſolet ad criſin: id verò ita paulò antè euertimus, vt conſtare nullo fulcimento poſsit. quando enim de criticorum dierum cauſa inſtituitur diſputatio, non ſuſcipitur ludicra diſquiſitio; ſed quæritur, quæ ſit cauſa, vt quibuſdam diebus fœlices eueniant criſes, & de ſtatu morbi ferri poſsit iudicium: in alijs criſes ſint inſalubres, & de morbo nihil certò conſtitui poſsit. hoc verò ſi oritur ex humorum præparatione, concoctione, & diſpoſitione; cauſa ceciderunt Aſtrologi. Cauſæ enim præparantes, ſubigenteſque rebelles humores, ſunt ratio dierum criticorum, non Luna. Præterea, quæ cauſa præparat humores ad criſim, eadem expellere poteſt, & debet ſine Lunæ auxilio: Natura ipſa, inquit, Galenus lib.3. de diebus decretorijs cap.8. eſt alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus, antea demonſtratum eſt, tempus autem expulſionis, poſt finem alteratoriæ facultatis eſt; tunc enim functionem obire, omnibus ſecundùm naturam abſolutis, oſtendebatur, cùm illa ab actione deſierit. Non Cœlum, non Aſtra, non Luna, ſed natura concoquit,

ſubijcit, diſponit humores noxios: n
itaque, non Luna expellere eos deb
excernere.

At perſpicue dicet aliquis hæc
diſputata ſunt; ſed ſi Luna non eſt
rum criticorum auctor, vnde tande
eorum cauſas eruemus? Non id agi
in præſentiarum, vt horum dierum c
ſas aperiamus. Aduerſus Aſtrologos
ſerimus, quibus, ſi probatum fuerit,
poſſe è Luna, & Aſtris criticorum d
rum probabilem haberi rationem, ab
dè, cumulateque inſtituto noſtro ſatis
ctum erit.

Verùm ne quis iure meam deſidera
poſsit ſententiam: Mihi vero ſimile fit,
naſci ex natura, & temperatione hum
rum; quatuor enim in humano corpor
aluntur humores, Atra, & Flaua bilis
Phlegma, & Sanguis, in quorum certa
quadam proportione, & temperie ſani
tas ſita eſt: vno aliquo plus æquo re
dundante, morbus exiſtit, & ægritudo
Inter hos humores illud intercedit hau
paruum diſcrimen, quod alij celeriùs,
tardiùs alij, & agunt & patiuntur. Hinc
quotidianæ febres, Tertianæ, Quartanæ,
Ex quibus poſteriores, ſicut rariùs recur-
runt, ita maximè ſunt diuturnæ; quod
Atra bilis, quæ dat febres quartanas,
agendo ſegnis ſit, & reſiſtat contrarijs
validiſsimè, ac diutiſsimè, aliæ verò quæ
humoribus minus peruicacibus conti-
nentur citius ſoluuntur. Hinc criticorum
dierum ratio diluceſcit; agunt enim inui-
cem humores in omni morbo, & patiun-
tur; adeòque interdum agendi, patien-
dique vires æquantur, vt nullus contra-
rium ſubijcere, aut loco pellere queat.
Sed tandem ſenſim ſine ſenſu vnus debi-
litat alterum; quæ pugna in ſeptimum,
in decimumquartum, in vigeſimum, in vi-
geſimumſeptimum diē diſtrahitur; quòd
ea ſit proportio inter agens, & patiens,
vt nec illud priùs debellare poſsit con-
trarium; neque hoc, cùm firmum, & vali-
dum ſit, antea frangi pellique queat. Cur
quæris dierum criticorum rationem?
Ratio eſt, proportio agentis, & paſsi, quæ
ita affecta ſunt, vt intra certum tempus
ſuſtinere pugnam poſsint, vltra non poſ-
ſint: vbi verò qui morbo fom tem præ-
bebat

Digitized by Google

bebat humor caſtigatus, & ſubactus ab alteratrice facultate fuit, vt Galenus ait, à facultate expultrice, qua nimirum viuentia noxia omnia excernunt, quod putridum, ac corruptum eſt ſecernitur, & eijcitur.

Expectas exemplum? Do libenter. Tertiana exacta, inquit, Hippocrates ſect. 4. Aphoriſ. 59 in ſeptem circuitibus ad ſummum iudicatur. Cur ita? quia humor ille tertianæ, talis eſt naturæ, vt non poſsit diutius perdurare. Quartana vero quæ humori magis peruicaci adhæret, non poteſt adeò breui tempore ſolui. Hinc Hippocrates ſect. 4. Aphoriſm. 53. Ex eo quòd viſcoſa, & craſſa materies, circa dentes, & os ægroti inueniatur; febres fortiores, & morbos magis peruicaces eſſe colligit. Cur quæſo te, aliæ febres tertio, Aliæ quarto, Aliæ quinto, Aliæ ſeptimo, Aliæ nono quoque die recurrunt? Nonne ex natura humorum id naſcitur, auctore Hyppocrate lib. 1. de morbis popularibus? quidni igitur ex eorumdem natura, & conſtitutione oriantur Criſes, & ſalutares, aut inſalubres excretiones? Non eſt meum hæc pluribus explanare, nec ad propoſitam diſputationem contra Aſtrologos pertinet, hæc ſubtiliùs limare: habent, quem conſulere poſſunt, Hieronymum Fracaſtorium, libro de diebus Criticis, qui hæc explicatiùs cognoſcere cupiunt.

CAPVT XX.

De peſtilentia, & morbis popularibus.

SCribit Fernelius lib. 2. de abditis rerum cauſis. cap. 12. & 13. peſtilentiam, & morbum omnem acutum, æſtu immoderato, excandeſcere: cùmque morbus latè vagatur in omnes, ſeu plures prouincias, eius cauſas non poſſe referri, niſi in peſtilentem vim ſyderum. Item quando morbus genus quoddam animantium; putà, boues, capellas, oues, non alia inficit, originem ducere non poſſe ab aeris putrêdine, quando eadem afficeret genus omne animalium non vnum ſolum. Ideo ab occultis Aſtrorum viribus illum deriuari.

Mihi verò nondum demonſtrauit, haſce varietates, ex cauſis ſublunaribus oriri non poſſe; quid enim prohibet, omnium vnius generis morborum popularium, ſeu Epidemiorum vnam aliquam primarum qualitatum eſſe cauſam? quid prohibet ſecundam aliquam qualitatem ex primis ortam, auctorem eſſe huiuſmodi morborum? An quia non ſemper animantibus omnibus morbus eſt communis? At multæ ſunt rerum abditæ vires, quæ afficere non ſolent, niſi ea corpora, quæ ſibi certo quodam modo, ac temperamento reſpondent; non enim vnius cauſæ vis idem ſemper efficit in quolibet ſubiecto; quod antea cumulatius diſputatum eſt. Itaque fieri poteſt, vt huiuſmodi vis deſæuiat, non in omnes, ſed in eas animantes, quæ ab ea peſtilenti vi apta ſunt infici: Nam interdum ſub eodem putri cœlo (vt ita dicam) degunt plurimi, quorum aliquos ea tabes afficit, alijs innoxia eſt; non aliam ſanè ob cauſam, niſi ob temperamentorum diuerſitatem. An quia eandem ſentimus aeris temperiem, peſtilentiæ tempore, quàm ſalubri cœlo? At vis hæc eſt occulta, nec ſentitur per ſe, ſed per effectus: ſic enim magnetis vim non animaduertimus in aere, ſed ex ferri motu. Vnde fit, vt ſæuiente morbo, non percipias ſpiritus, qui afflantur è putridis corporibus, ſentias tamen morbum inde deriuatum: Inde naſcitur, vt non ſentias putre cœlum, quod peſtilentiæ tempore ſæuit. Sicut itaque piſciculus, vt ſuprà vidimus, ſtupefacit piſcatoris manum occulta neſcio qua, & nuſquam apparente vi, niſi in manu piſcatoris. Ita aer peſtilentiæ tempore occulta quadam vi tabefacit mortales, quæ nuſquam apparet, niſi vbi

— — *Tabida membris*
Corrupto cœli tactu miſerandaque venit
Arboribuſque, ſatiſque lues, & lethifer annus.

IN ASTROLOGOS CONIECTORES
LIBER SECVNDVS.
De conceptu, & fœtu.

CAPVT PRIMVM.
Aſtra non animum, ſed corpus afficere, ſi afficiunt.

SYDERVM poteſtates, quibus fœtus afflatur, aut imbuitur, ſi quid poſſunt, id ſummum eſſe; vt corporis temperamentum variè cōmutent, ipſi quoque Aſtronomi profitentur: per ſe enim non attingunt animum, ſed corpus; quin & corporis ſubſtantiam conſtat ab ijs non immutari per ſe; Ea itaque, quæ ſubſtantiæ accidunt, Aſtra perſtringunt, ſi quid tamen efficiunt: in quibus principem locum, & qui latiſsimè pateat, obtinent ea, ex quibus, vel totius corporis, vel ſingularum partium temperamentum coagmentatur. Ex quo poſtea nonnullæ animorum propenſiones exiſtunt (nam & animum corpus, & corpus animus ſolet permouere) ex quibus anticipare ſe animo Planetarij affirmant cuncta, quæ cuique in omni vita euentura ſunt. Quare Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs Aſtronomicis, cap. 4. & 8. Aſtrorum errantium, & inerrantium vires diligenter perſecutus, vniuerſas in calido, ſicco, humido, frigido, cæteriſque, quæ ex his primis fiunt, collocat, quæ ad corpus, & corporis temperamentum pertinere planum eſt. Et cap. 2. cùm inſtituiſſet probare aliquam eſſe ſyderum vim, & efficientiam, non aliunde id efficit, quàm ex ſeminum, animantium, cæterorumque corporum quotidianis mutationibus; quas à cœlo fieri contendit. Atque, vt planè intelligeremus corpora eſſe, quæ ſyderibus obnoxia primò ſunt, Animos autem, non niſi, quia pendere ſolent à multiplici corporis conſtitutione; ſubdit, Aſtronomus propriæ ſingulorum conſtitutionis generalem cognitionem habeat collectam, à ſtatu circumſtantis cœli, *veluti corpus* alicuius tale eſſe, talem autem animum, quæ etiam conſequitur caſuum ſingularium præuiſio, nempe, quòd talis cœli ſtatus, tali conſtitutioni aptus ſit, & conducat ad proſperitatem; talis verò contrarius, & in aduerſa impellat.

Audia-

Digitized by Google

Audiamus & Theologos, immò Theologorum principem ſanctum Thomam, 1a parte, quæſt. 115. art. 4. quo inquirit Vtrum corpora cœleſtia ſint cauſæ humanorum actuum; & reſpondet his verbis: Dicendum, quòd corpora cœleſtia in corpora quidem imprimunt directè, & per ſe, ſicut iam dictum eſt; in vires autem animæ, quæ ſunt actus organorum corporeorũ, non directè quidem, ſed per accidens; quia neceſſe eſt huiuſmodi actus harum potentiarum impediri, ſecundùm impedimenta organorum, ſicut oculus turbatus non bene videt. Vnde ſi intellectus, & voluntas eſſent vires corporeis organis alligatæ, ſicut poſuerunt aliqui dicentes, quòd intellectus, non differt à ſenſu, ex neceſsite ſequeretur, quòd corpora cœleſtia eſſent cauſa electionum, & actuum humanorum: & ex hoc ſequeretur, quòd homo naturali inſtinctu ageretur ad ſuas actiones, ſicut cætera animalia, in quibus non ſunt niſi vires animæ, corporeis organis alligatæ: nam illud, quod fit in ipſis inferioribus, ex impreſsione corporum cœleſtium, naturaliter agitur; & ita ſequeretur, quòd homo non eſſet liberi arbitrij, ſed haberet actiones determinatas, ſicut & cæteræ res naturales; quæ manifeſtò ſunt falſa, & conuerſationi humanæ contraria. Sciendum eſt tamen, quòd indirectè, & per accidens impreſsiones corporum cœleſtium ad intellectum, & voluntatem pertinere poſſunt, in quantum ſcilicet intellectus, & voluntas aliquo modo ab inferioribus viribus accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. Sed circa hoc diuerſimodè ſe habet intellectus, & voluntas: Nam intellectus ex neceſsitate accipit ab inferioribus viribus apprehenſiuis; vnde turbata cogitatiua, vel imaginatiua, vel memoratiua, ex neceſsitate turbatur actio intellectus: ſed voluntas, non neceſſariò ſequitur inclinationem appetitus inferioris; licèt enim paſsiones, quæ ſunt in iraſcibili, & concupiſcibili habeant, quandam vim, ad inclinandam voluntatem; tamen in poteſtate voluntatis remanet, ſequi paſsiones, vel eas refutare; & ideo impreſsio cœleſtium corporum, ſecundùm quam immutari poſſunt inferiores vires, minùs pertingit ad voluntatem, quæ eſt proxima cauſa humanarum actionum, quam ad intellectum. Ponere igitur corpora cęleſtia eſſe cauſam humanorum actuum, eſt proprium illorum, qui dicunt intellectum non differre à ſenſu. Vnde quidam eorum dicebant, quòd talis eſt voluntas in hominibus, qualem in die inducit pater virorum, Deorũmque. Quia ergo conſtat intellectum, & voluntatem, non eſſe actum organorum corporeorum, impoſſibile eſt, quod corpora cœleſtia ſint cauſa actuum humanorum.

Rurſus articulo quinto, negat dæmones ſubeſſe actioni cęleſtium corporum, vel per ſe, vel per accidens: vel directè, vel indirectè; quia ſunt ſubſtantiæ intellectuales à corporibus ſeiunctæ. Ita ſentire debent de ſyderum poteſtate, quicumque rectè ſentiunt, & de Animi immortalitate, & de libero Arbitrio: agere nimirum illa, ſi quid agunt, in corpus per ſe; in animum non niſi indirectè; & quia animus ſequi ſolet temperamentum corporis.

Quin etiam Marcus Tullius libro ſecundo de diuinatione ſcribit hanc fuiſſe veterum ſententiam Chaldæorum: nempe animorum mores ex corporum temperamento è cœlo hauſto petendos eſſe. Cùm anni tempora, inquit, tempeſtatúmque, cœli conuerſiones, commutationéſque tantæ fiant, acceſſu ſtellarum, & receſſu; cùmque ea vi Solis efficiantur, quæ videmus. Non veriſimile ſolùm, ſed etiam verum eſſe cenſent, perinde vtcumque temperatus ſit aër; ita pueros orientes animari, atque formari; ex eòque ingenia, mores, animum, corpus, actionē vitæ, caſus cuiuſque, euentúſque fingi. Et Ariſtoteles Philoſophorum Princeps, quia animus immortalis, & impaſsibilis non poteſt ab agente corporato immutari, lib. 3. de anim. tex. 18. negat intellectũ poſsibilē moueri a ſenſu; vel organo corporeo, atque proptérea ab intellectu agēte reuocari ad actũ.

At idem lib. phyſiognomicæ, capite 1. quòd animi mores ſequantur temperationem corporis, docet his verbis; Quod

& animæ inquit ſequuntur corpora; & ipſæ, ſecundùm ſe ipſas, non ſunt impaſſibiles à motibus corporis; id manifeſtum fit valde in ebrietatibus, & ægritudinibus: multum namque animæ mutatæ videntur à paſsionibus corporis. Et è contrario, quod corpus compatitur paſsionibus animæ manifeſtum eſt circa amores, timores, & dolores; & voluptates: Ampliùs autem, & in ijs, quæ natura fiũt, magis vtique aliquis conſpiciet, quòd corpus, & anima ita ſe habent connaturalia, vt fiant cauſæ plurimarum paſsionum adinuicem; nunquam enim animal factum, vel generatum eſt tale, quod formam haberet alterius animalis, animam verò alterius; ſed ſemper eiuſdem corpus, & animam. Quare neceſſarium eſt, conſequi tale corpus, talem formam. Ampliùs autem, & ſcientes circa vnumquodque animalium ex forma poſſunt conſiderare, equites equos, venatores canes.

Atque hoc eſt totum Phyſiognomicæ, & Syderalis ſcientiæ fundamentum, vt Aſtronomi ipſi profitentur. Quale autem illud ſit, alius erit explicandi locus, in præſentia; fundamenta huius diſciplinæ patefacere ſolùm voluimus.

CAPVT II.

Philoſophis potiùs, & Medicis credendum quàm Planetarijs.

PHYSICI (Philoſophos, & Medicos appellamus hoc nomine) digniores ſunt, quam Genethliaci, quibus adhibeamus fidem. Primo quidem: quòd honeſtiorem, grauioremque ſuſtinent perſonam; Genethliaci enim, & quia non bona fide, quod Artis ſuæ eſt exercent: id quod Ptolemæus lib. 1. cap. 2. & 3. obijcit Aſtrologis ſui ſæculi; & quia inanem, & temerariam profitentur ſcientiã; & quia Reipublicæ, ac Principibus maximè pernicioſi ſunt; ſemper malè audiunt erunt apud omnes adeòque eos ſuæ conditionis, ac vitæ pudet, vt non audeant, ſic Phyſici, publicè ſuam artem profiteri:

Deinde, quod Phyſicorum longè maior eſt numerus, vt in tanta multitudine nulla cadere poſsit ſuſpicio fraudis, technarum, quibus Genethliaci ita abundant; vt nullus hactenus repertus ſit hac labe immunis.

Adhæc illi proximam, tractabilem, & omnibus expoſitam materiam tractant, eàmque varijs experimentis verſant; iſti verò ſemotiſsimam, & vix mente tenuiter perdiſcunt, quæ rarò admittit experimentum; quo fit, vt illi certis exploratiſque nitantur principijs; iſti tenuiſsimis, fallacibuſq; coniecturis.

Præterea Aſtrologi nituntur experimentis veterum (ſi tamen facta ſunt vlla Aſtrologica experimenta) ad illa nihil adiiciunt Recentiores; immò nec adijcere poſſunt, quod longiſsimi temporis indigeant: Phyſici verò, quibus paucorum dierum, aliquando etiam horarum, ſatis eſt interuallum, ad experiendum, mirum quantum proficiunt quotidianis experimentis: Et quis ſit, qui, cæteris paribus, ſenem, & exercitum per multos annos Medicum, non anteferat iuueni, nouoque in ea arte?

Accedit eodem, quòd Aſtrologi generales cauſas, quales ſũt cęli, & ſtellæ, ſpectant; Phyſici proprias, & particulares. At generales aptantur particularibus; Sol, & homo generant hominem, inquit ille, Sol, & triticum procreant triticum; Sol, & ficus efficiunt ficum; non aptantur particulares generalibus; nuſquam *ignis* præſtat aliud quàm ignem, nec frigus, niſi frigus. Illi igitur iſtis iure merito anteferuntur.

Præterea eorum, quæ experiendo Phyſici didicere, rationes etiam exquirunt, & reddunt optimas, id, quod Aſtronomis inſolens, & lubricum eſt. *Tandem* Phyſicæ diſciplinæ ab eximijs, & illuſtribus excultæ ſunt ingenijs, quale penè nullum habent, quod oſtentent, Mathematici coniectores. Quis enim Albumazares, Aomares, Firmicos, Gauricos, Bonatos, Alchabitios, Leopoldos, Cardanos,

Bellantios,

Digitized by Google

Bellantios, Guidones comparet cum So-
crate, Platone, Ariſtotele, Theophraſto,
Hyppocrate, Galeno, Auicenna, Corne-
lio Celſo, alijſque eximijs naturæ inter-
pretibus?

Vnico gloriantur Ptolemæo: At is in
alias totus incumbit Mathematicæ par-
tes, Genethliacas vix delibauit, idque non
ex ſuis ſed ex aliorum obſeruationibus,
breuiter timide, & hæſitanter: nec vere-
tur fateri ſub initium primi libri, huius
diſciplinæ imbecillitatem, ludicramque
naturam.

Poſtremò non eos eſſe arbitror Gene-
thliacos, qui cum Medicis audeant con-
tendere. Nam, ſi permultas res com-
mendat Antiquitas, Medendi artem pri-
mam omnium reperit neceſsitas: Si ſcien-
tiam auctores illuſtrant; auctores medi-
cinæ inter Deos coluit Antiquitas: Si
quid auctoritatis addit honos; non alia
diſciplina, tot, & tam celebres honores
meruit; ſi magni fiunt, quæ ſummis viris
magnopere probantur; hæc ſummos Re-
ges, hæc Principes viros, non ſolùm dele-
ctauit, ſed etiam illuſtrauit plurimùm. Si
dignitate rem æſtimamus; quid excellen-
tius, quàm tuendo hominum genus, pro-
ximè ad Dei beneficentiam accedere?
Si facultate, quid potentius, aut effica-
cius, quàm homines à certo exitio vindi-
care? Si neceſsitate; quid æque neceſſa-
rium, atque id, ſine quo viuere non licet?
Si honeſtate; quid illuſtrius, quàm ſerua-
re genus humanum? Si vtilitate; nullius
vſus neque maior eſt, neque latiùs patet:
Si compendio; Medicina nulla ars eſt
magis frugifera.

Denique Diogenes Cynicus, cùm in-
tueretur Medicos, Philoſophos, Guber-
natores, hominem ſibi videri omnium
animalium ſapientiſsimum, dicebat: Cum
autem ſomniorum interpretes, coniecto-
res, & huiuſmodi inſpiceret, nihil tunc
ſe exiſtimare inanius homine aiebat.

Sed labor longius; Cardanus ipſe huic
veritati adſtipulatur ſect. 3. Aphoriſmo-
rum, aphoriſmo 155. Aſtrologi inquit vt
diuinatores; peſsimi homines ſunt, de-
ceptores, ac malorum morum; Philoſo-
phi naturales, veritatis ſtudioſi, ac pro-
bi: ob hoc Aſtrologus tantùm verax eſt,
ac probus; quantùm in ſua diuinatione
adhæret principijs Philoſophiæ natur-
lis. Hæc Cardanus.

Hinc fit, Phyſicorum dogmata, & pr-
nunciata Aſtronomicis præceptionib-
longè eſſe certiora: nec Phyſicis po-
Aſtronomos fidem derogare, ſed cùm
re quapiam Mathematici à Phyſicis
ſcrepant, Phyſicis potiùs habendam e-
fidem, quàm Planetarijs. Quare quan-
ab horum doctrina illi diſsident, lap-
eos eſſe oportet: quando alicuius
proximam, & idoneam cauſam Phyſ-
tradunt; fruſtra à Mathematicis eiuſde-
cauſas cęlo quæri. Si quæ igitur Aſtr-
nomis reſtant, ea ſolùm reſtant, quori-
Phyſicis nulla ſuppetit ratio in ſublun-
ribus; nulla autem res eſt, cuius Phil-
ſophi, & Medici idoneas non profera-
rationes, nihil igitur eſt hac facultate
magis inane. Cur cœlum diuexas Aſtr-
loge, vt eius rei rationes proferas, cui-
cauſæ ſuppetunt ſub cœlo? Si effect-
habet in ſublunaribus ſuam cauſam pe-
ſpicuam, & manifeſtam, quid attinet ſ-
cretam aliam, & cæcam toto cœlo pe-
quirere? Si in hoc perſiſtas ſtudio, eue-
tes ſcientiam omnem; nam ſi cuiuſq-
rei cauſam, quæ in promptu ſit, deſpici-
faſtidioſus, & nouam aliam, abditàmqu-
quæras è cœlo; aut potiùs cudas don-
tuæ; poteris eadem quoque ratione
quancumque cauſam, licet ſenſibus e-
poſitam, aſpernari, & exigere ignota-
aliam ex Aſtris; ex quo fiet, vt dum n-
tas cauſas faſtidis, & ignotas non aſ-
queris, omnes tollas demonſtration-
per cauſas.

Fiet præterea quodlibet ex quolib-
in totius contemptum Philoſophiæ; N-
ſi cuiuſpiam effectus cauſam paratam,
aptam è proximo ſumptam repudias;
tibi ſimilis eſſe vis, idem in alijs pe-
lanter præſtare debes; quod ſi faci-
nullis rebus ſuæ, id eſt, proximæ, & a-
quatæ, conſtabunt cauſæ, ſed ſolùm co-
munes, & generales, nutante verò,
potiùs ſublata propria, certàque cau-
liberũ erit, quodlibet fingere de quol-
Concludamus igitur, cùm cœlo no-
aſsignanda efficientia, niſi eorum,
rum nulla ſub cęlo cauſa poſsit oſt-
nih

nihil autem ſit, cuius Metaphyſicus, Phyſicus, Medicus, Philoſophus, non poſſit proximam afferre cauſam; futilem, & inanem eſſe eam diſciplinam, quam Genethliaci profitentur.

CAPVT III.

Ex aſtrorum, quæ conceptui præſunt, ſolo congreſſu nihil de fœtu poſſe decerni.

HÆc generatim aduersùs Aſtrologorum nationem principio protuliſſe ſufficiat. Nunc accedamus ad eas ſtellas, quæ conceptui præſunt, vel præeſſe dicuntur; oſtendamùſque ex eorum conſpectu, nihil poſſe de fœtu certo conſtitui; quòd cœli vires ad id parum valeant ſolæ, niſi aliæ quoque cauſæ proximæ accedant, quas Aſtronomi obſeruare non ſolent; & ſi Medicina, aut Philoſophia carent (vt carent omnes) ne poſſunt quidem. Nam alias etiam cauſas obſeruandas, præter Aſtra docuit Aſtrologorũ Princeps Ptolemæus, qui de hoc toto genere modeſtiſsimè diſputauit, & animaduertens, ſe in præcipitem, & lubricam incidiſſe materiam, vndequaque iubet auxilia conquiri ad prædicendum, & non in ſolo cœli conſpectu hærendum; Nam libro primo de iudicijs cap. 2. Si quando, inquit, in prædicendo erratum fuerit commiſſum, ex eo vſu veniet, quòd ſubiecta exempla diſsimilia fuerint inter ſe. Atque hæc vna eſt in aëris exploratione, difficultas, ad quam nulla accedit cauſa comperiendorum motuum cœleſtium; quod autem ad Genethliaca, & alia ſingillatim, & particulariter compoſitarum rerum iudicia attinet, permulta cernere eſt, quæ ſingulares conſtitutiones illarum adiuuent, & conficiant. Quis enim neſciat, quantum ſeminum diuerſitas, ad proprietatem generis vniuſcuiuſque momenti habeat? cùm, & hoc ipſi cœli circumfuſi, & definiti omnibus te ris hemiſphærij ambitus opus ſit, vt v res omnibus ſeminibus inſtruantur, qu bus vnumquodque in ſui generis eff ctione & informatione excellat; vt ho minis, equi, & cæterorum: Loci etiam, quibus gignimur, ne ipſi quidem medic cres mutationes afferunt conſtitutionibus; nam & ſingulorum generum ſemi nibus propoſitis, vt exempli gratia humanis, & eodem in ſtatu aeris, tamen multũ diuerſis in locis genitos, & corporibus, & animis inter ſe differre comperimus. Et, vt hæc omnia paria faciamus, ipſam tamen educationem, & conſuetudinem non nihil ad vitam degendam ſingillatim conferre conſtat. Quocirca etſi vis maxima eſt circumfuſi cęli; quòd hæc omnia, quæ diximus, & ipſum in talem modum adornarit; cùm illa contrà in hoc nihil contulerint; tamen niſi quis, & ipſa coniunxerit cum cæteris cauſis, multùm turbabuntur, qui omnia arbitrati fuerint ſeſe collecturos, ex ſolo ſuperiorum motu, etiam quæ ab illis abſolutè non dependent.

Et infrà. Atque ſicut non vertimus Medicis vitio, cùm & de morbo, & de ægrotantis natura ſæpe percuntantur, ità etiam hac in profeſsione, ne pigeat aſſumere, & genus, & regionem, & alimoniam; atque adeò non nihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.

Rurſus capite tertio. Non autem exiſtimandum eſt, omnia à ſupernis cauſis, in res rectè humanas deriuari, tanquam inuiolabili, & diuino quodam edicto propoſito ſingillatim: ità vt nulla alia vis obſiſtere, quin illa ita graſſentur; valeat. Nam ipſe quidem cœleſtium corporũ motus ſempiternus eſt, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege; Inferiora autem, mutationibus ſubijciũtur, de ſuperioribus quidem, & primis cauſis; ſed accidit hoc illis per conſequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.

Iterum infrà. Quod ipſum, inquit, animaduertere eſt, ſimiliter geri in omnibus, quibus naturalia ſunt principia; Nam, & ſaxa, & gemmæ, & animantes,

atque

atque inſuper etiam vulnera, & morbi, & ægritudines; partim neceſſarias habent effectiones; partim ex eo, quod contrariam habent effectionem, dependent. Atque ita exiſtimare par eſt, naturæ ſtudioſos prædicere hac ſcientia euenturas res hominibus, non inanitatem quandam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes effectionum vires; euitari non poſſunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuerſiones admittant. Hoc modo, & Medici, ſi qui in notandis morbis exercitati ſunt, planè præuident, qui lethales ſint, quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia ſunt, ita audiemus differentem Genethliacum: vt ſi, verbi cauſa, talem orationem habeat, quoniam talis eſt, de qua loquor, conſtitutio, fiet ſi proprietates aëris tali modo conuertantur, magis quidem, aut minus ad ſubiectas congruentias, vt illinc talis quiſpiam morbus exiſtat, eodem modo & Medici prædicunt de vulneribus, vel vt ſerpant, vel vt putreſcant; ſimiliter & de metallis exemplum dari poteſt; vt ſi quis doceat lapidem Magnetem, id eſt, Herculeum, ferrum ad ſe trahere; nam quemadmodum horum vtrumque per ſe tendit ad rectam viam, à qua primæ illius naturæ, vita petitur, ſi relictum ſibi ſit, ignoratione contrariæ affectionis; ſed ſi Medicinam contrariam vulneri appoſuerimus, neque illud iam ſerpet, neque putreſcet: neque lapis Herculeus illito allij ſucco, ferrum trahet; ſicut igitur hæc obſiſtunt, & contrarias effectiones inducunt naturaliter, & fatali lege; ita in his quoque rebus fit de quibus loquimur; ignorata enim, aut præuiſa quidem, ſed neglecta tamen, ea, quæ hominibus euenire debeant, haud dubiè ſeriem illius primæ naturæ ſequuntur: præuiſa autem & ſortita curam naturaliter & fatali etiam lege, aut auertuntur penitus, aut leuiora efficiuntur.

Hæc Aſtrologorum Magnus Magiſter, nec vllum cæterorum puto ita deſipere, vt adimat cæteris rebus omnibus infra Lunam poſitis vim omnem, & efficientiam, negetque ignem ſtuppæ applicatum comburere, aut ficum producere ficos, equam procreare equum, homines ſcribere, vel ambulare, contendens à ſolo cœlo hæc omnia præſtari, ceſſantibus nihilque agentibus cauſis ſublunaribus.

Quo conſtituto, vt aliquid fiat, non ſatis eſſe cœli vim, & efficientiam; ſed requiri præterea ſublunarium cauſarum operam: manifeſtum eſt, quoties pluribus cauſis opus eſt, vt aliquid fiat, earum vna ſi deſideretur, vel impotens ſit, non poſſe quod agebatur, perfici. Hinc monſtrorum informitas, corrupto principio aliquo, vt ait Ariſtoteles lib. 2. Phyſicorum tex 83. & lib. 4. de generatione animalium, capite quarto. Hinc animalium ſterilitas ex Patris, vel Matris vitio, vt idem explicat lib. 7. de hiſtoria animalium, capite 1. 2. & 3. Hinc non ſemper poſitis, ſcientia, & appetitu ſentiente, ſequitur in homine motus ad locum, niſi accedat etiam voluntas, vt docet idem lib. 3. de anima, tex. 46. Hinc non quoties vigil eſt ſenſus, & expedita mens, fit intellectio, niſi adſint, & phantaſmata, ſine quibus intelligimus nihil; vt idem declarat ibidem, tex 39. Hinc cauſarum, quarum vna ab altera dependeat, in opere quopiam, numerus repugnat infinitus; deeſſet enim prima, qua ſublata, nihil efficerent reliquæ, vt idem diſputat lib. 2. Metaphyſices, textu quinto.

Denique ne fiat inductio prolixior, pugnantia ſunt iſta: Operi neceſſarias eſſe plures cauſas; & ab vna duntaxat earum confici poſſe. Ad conſtitutionem fœtus plures neceſſarias eſſe cauſas, negabit nemo; Requiritur materia, cuius mira eſt varietas, vt videre eſt apud Hippocratem libro de genitura, libro de natura pueri, apud Galenum lib. 14. de vſu partium cap. 6. Apud Ariſtotelem libro quarto de Generatione animalium. Requiritur vis formatiua de qua Ariſtot. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. & 4. Requiritur idoneus locus, quo conformetur; nam vteri figura, ſitus, durities, humiditas, lenitas, vlcus auctoribus Hippocrate libro de ſterilibus, Ariſtotele lib. 7. de hiſtoria animalium, cap. 3. multum

rum impediunt conformationem fœtus: Requiritur alimentum; quo nutriatur, & augeſcat genitura: Requiritur naturalis calor, quo foueatur: Requiritur bona conſtitutio matris. Si mulier, inquit Hippocrates libro primo de morbis mulierum, ægrotauerit, aut debilis fuerit, aut ſaltauerit, aut onus leuauerit, aut percuſſa fuerit, aut animi deliquio correpta, ſi timeat aut exterreatur, ſi vociferetur, aut intemperatè viuat, fœtum corrumpit. Et libro Aphoriſmorum ſectione 5. aphoriſm. 31. Mulier vtero gerens, ſecta vena abortit, & magis, ſi maior fuerit fœtus. Galenus lib. 7. de vſu part. cap. 8.

Proinde, inquit, cùm vitium aliquod fœtui acciderit huiuſmodi; vt non ampliùs alimentum, quod ſatis ſit, attrahere queat: aut cum in mulieris corpore delictum huiuſmodi contigerit, vt non ſatis ſanguinis ſuppeditare ampliùs poſſit, eo caſu operum naturæ ordo confundatur neceſſe eſt. Et concludit: Non ita autem multò pòſt fit abortus; cùm ſcilicet nutrimentum omnino defecit.

Iam verò, ſi mater intemperatè viuat; ſi corripiatur morbo; ſi timeat aut ſaltet; ſi incidat ſibi venam, quid agent ſtellæ feraces? ſolæne vindicabunt fœtum ab interitu? At quonam modo repugnantibus proximis cauſis, ſine quibus cœlum facit nihil? Cur Hippocrates iubet puellam ſaltare ad abigendum fœtum, libro de natura pueri, ſi à ſolis ſtellis fœtura, vel abijcitur, vel retinetur? An quando mulier concepit dominantibus prolificis ſtellis, de quibus Ptolemæus lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 8. non poterit per id tempus, quo in vtero gerit, ampliùs ſaltare, timere, percuti, tollere onus, comedere, aut bibere intemperatè? Quid vanius?

Laborante graui quopiam morbo matre, medenturne ſtellæ fœtui; an matri etiam? Si matris cur ſpectas natales ſtellas, quando de mulieris vita agitur? ſcrutari debueras genitales ſtellas filiorum, vt de matris ſanitate, & morbo, vita, & interitu pronunciares: Si fœtus ſolùm, finge quantam velis, ſtellarum fœcunditatem; Laborante matre, fœtus tandem interibit; faciamus deficere alimentum, aut putridum, & corruptum eſſe (nam deficere aliquando ſcribit Galenus lib. 7. de vſu partium, cap. 8.) Vndenam ſtellæ côportabunt alimentum in mulieris vterum? An nunquam fœcundæ ſtellæ fulgent, quando viri accedunt ad effœtas mulieres vel ſteriles? Anile ſomnium. Suntne vlla medicamenta, quæ tollant ſterilitatem? quid facient genitalia ſydera? nullum eſt apud Medicos remedium ad fœcunditatem procurandam? rideantur medicorum pharmaca, Solis Aſtris ſupplicetur! Si magis fœtus pendet à proximis cauſis, quàm à cœlo, quid nugatur Aſtrologus circa geniales ſtellas? quam tandem ex Aſtrorum inſpectione de conceptu facere poteſt coniecturam? Attelanas ille fabulas obtrudere poteſt, probabilem præſenſionem exhibere poteſt nullam.

Duo hoc loco pro ſua cauſa reſpondere poſſunt Mathematici. Primò, ſtellas Geniales eſſe artificem vniuerſalem, & principem, ſublunares cauſas veluti eius inſtrumenta. Artificis autem cùm ſit aptare ſibi inſtrumenta, ſtellas quoque conceptui Præſides parare ſibi omnes cauſas neceſſarias ad tuendum, & perficiendum fœtum. Secundò, reſpondere poſſunt ex ſola quidem ſtellarum côfiguratione, nihil certi pronunciari poſſe de fœtu, ſe verò non Aſtra ſolùm, ſed alias etiam cauſas ſpectare, quando aliquid de conceptu ſtatuunt.

Hoc poſtremum capite ſequenti diſcutiendum eſt: Primum ſatis reuellunt, quæ diximus. Quid enim medicamenta faciunt, ſi Aſtra totum generationis negotium peragunt, ſi aptant omnes cauſas ad procreationem neceſſarias? Leuis igitur fuit Hippocrates, qui librum de ſterilibus ſcripſit, multaque huic morbo præſcripſit medicamenta, ſyderum nulla habita ratione: Leuis Galenus, qui medicamenta, prægnantibus fecit: Mentiti ſunt innumeri alij, qui de curando fœtu ſumma cum laude ſcripſerunt; ſola enim Aſtra præſtant quæcunque incolumitati fœtus opportuna ſunt.

Nonne ſub iiſdem Aſtris degunt, & ſteriles, & fœcundæ mulieres? Cur ſtellæ artifi-

artifices conceptus non aptant; æquè omnes ad generationem, ſi præſtant omnes cauſas generationi neceſſarias? Cur per quotidiana experimenta videmus ſub quacunque cœli configuratione medicamentis procurari abortum? non ne id efficit, plus in fœtibus valere proximas cauſas, quàm prolificas ſtellas? Quid, quod hoc totum aduerſatur Ptolemæo Aſtronomorum Magiſtro libro primo de iudicijs, cap. 3. vt ſuprà retulimus: qui docet Aſtra ſæpe impediri à cauſis inferioribus; quod ſcribit etiam in Centiloquio can. 5. Sed veniamus ad ſecundum, de quo dicebamus.

CAPVT IV.

Aſtrologi non obſeruant, nec obſeruare poſſunt fœturæ omnes cauſas.

Hactenvs diximus ex ſolo ſyderum ſtatu, quæ conceptui præſident; nihil poſſe Planetarios certò de fœtu prædicere; ſed quoniam aliqui iactant ſe cum obſeruant de cœlo, ſpectare etiam, quomodo aliæ cauſæ ſe habeant; diſquirendum eſt, an id faciant; immò an facere poſsint. Nam non in ſolo cœli aſpectu hærendum, ſed proximas præterea cauſas diligenter inſpiciendas eſſe ſcribit Ptolemæus lib. 1. de iudicijs, cap. 2. vt ſuprà retulimus, idque declarat exemplo medicinæ.

De qua re grauiſsimè etiam diſputat Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex. 16. & 17. docetque Aſtronomo omnes perneceſſarium eſſe cauſas perſcrutari, & vndecunque conquirere auxilia ad prædicendum.

Ita præcipiunt Aſtrologorum Principes, ſed in ſuis iudicijs nihil de alijs cauſis; omnia deducunt ex ſyderum ſtatu. Itaque ſitulam fecerunt, non hauſerunt aquam è puteo. Legantur eorum libri; Mentiar, ſi quid in eis reperitur de materia, de nutrimento, de natura fœtus, de habitu mulieris, de complexione, de cibo, de potu, de exercitatione, de curis, vnico verbo, ſi non ſunt toti in contemplatione ſtellarum.

Spectantne parentum complexionem naturalem? At è quibus eam ſignis colligunt? An è cœlo, & ex Aſtris, quibus illi geniti ſunt? non profectò; ad iudicandum enim de fœtu quocunque, non ipſius ſolùm genituram obſeruare oporteret, ſed etiam parentum: Parentum dixi? immò auorum, atauorum, maiorumque omnium; vt enim fœtus pendet à conſtitutione parentum, & conſtitutio parentum non aliunde cognoſci poteſt, quàm ex eorundem natalitijs Aſtris; ſic & parentum temperamenta, non ſolùm ex proprijs Aſtris, ſed etiam à maiorum conſtitutione, & ſtellis vnde eorum conſtitutio hauſta fuit, repetenda eſſet. Eundum itaque erit, vt de fœtu iudicare poſſis, per ſingulos maiorum gradus, perque infinitum ſucceſſionum ordinem; & quoniam nemo eſt, qui poſſit Maiorum ſuorum omnes genituras proferre, conſequens eſt, non poſſe Aſtrologum omnes cauſas inſpicere, è quibus fœtus ducit originem. Dices non ex Aſtris parentum temperamentum colligi, ſed ex externo corporis habitu, ex multis varijſque accidentibus, & operationibus. At hæc egent diuturna obſeruatione; Genethliaci verò vno die conficiunt genituras. Quid, quòd parentes ſæpè longè diſtant, & obſeruari non poſſunt; ſæpe diem obiere ſuum; ſæpe detinentur morbo aliquo, nec poteſt Aſtrologo eorum natalis conſtitutio eſſe perſpecta. Denique nihil magis lubricum, quàm ex externis ſignis de interna corporis conſtitutione coniecturam facere, quod libello de ſignis complexionum accuratius docuimus.

Quòd ſi Cardanus, qui & Philoſo-phum, & Medicum egit, in ſuis illis iu-dicijs, quæ ad finem commentarioru Ptolemæi adiunxit, in prædicendo ſte-larum ſtatum, conſiderat præterea nih Quid facient puri Aſtrologi, qui nih præter

præter ſtellas norunt? Si Magiſtri Mathematicorum, à quibus hanc diſciplinam cæteri tanquam è fonte hauriunt, cœlo toti defixi, nullam habent cæterarum cauſarum rationem, quid aget vulgus Aſtrologorum, qui nituntur maiorum diſciplinæ, & tanquam oues pabulabundæ duces ſequuntur ſuos, pecoriſq. Magiſtros?

Ego verò etiam ſi velint Genethliaci has cauſas inquirere, non video poſſe; faciuntne id tanquam Aſtrologi? ſaltant extra chorum: Tanquam Medici? vbi didicerunt Medicinam? Audiendi potiùs ſunt Medici de re medica, quàm Genethliaci. Cur Medici, qui exercitatiſſimi ſunt, non profitentur iudiciariam, & inanes diuinationes? profiteri certè poſſent, ſi Aſtrologus, quà Medicus, eam artem exercet.

Largiamur, aliquando compertum habere parentum habitum; At non ſemper ab eodem viro genituram fortem, ſed neque ſemper debilé; ſed alias aliam procedere ſcribit Hippocrates libro de genitura, quam ſeminum inconſtantiam, proficiſci ex varijs eiuſdem corporis cómutationibus, quas ſingulis diebus, vel potiùs horis experimur, docet idem Hippocrates. Quis autem obſeruare poteſt omnes mutationes, quæ ſingulis momentis humano corpori contingunt? Concedamus id quoque notare Aſtrologos; num obſeruare etiam poſſunt mulierum cibum, potum, ſomnium, vigilias, occultos animi motus, appetitiones, mœrores, lætitiam, timores, curas, ſollicitudines, ſaltationes, negotia, repentinos caſus, à quibus fœtum pendere, quamdiu in vtero materno continetur, ſuprà probatum eſt? Niſi enim hæc omnia cognita, & perſpecta habeant, non minus incertis ducentur indicijs, quàm qui viſa trabe, aſſerat ex ea cymbam fabrefactum iri; quia cymba non fit ſine trabe: qui leui nube conſpecta, pluuias ſtatim futuras denunciet; quia ſine nube non pluit: qui incidit in equum in nemore paſcentem, & inde equeſtre bellum vaticinetur; ſpectatis enim Aſtris, de vita, de morte, de integritate, de ægritudine, de ſexu, de incolumitate fœtus temere denunciant; quæ ab innumeris alijs cauſis, Aſtrologis planè ignotis, dependere, nulli dubium eſſe poteſt.

CAPVT V.

Quæ de parentum ſtellis Aſtrologi comminiſcuntur.

SOLEM, & Saturnum Patribus: Lunam & Venerem Matribus naturaliter aſsimilari ſcribit Ptolemæus lib. 3. cap. 4. Quapropter, inquit, quemadmodum harum ſtellarum qualitates ad inuicem, & cum alijs inuenientur; ita fore parentum qualitates, exiſtimandum eſt.

Quid hac fabella frigidius? & quid habet Saturnus commune cùm patribus frigidiſsimus cùm calidis? & qui niſi ſint fœmina calidiores, patres non fiunt? Dicant, ſi poſſunt, cur non potiùs Iouios fecerunt patres? quid enim de Ioue idem Ptolemæus libro primo, capite quarto? Stella, inquit, Iouis, temperatæ naturæ eſt; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æſtuoſam Martis; calefacit autem, & humectat, ſed quia calofaciendi vis præcellit, ideo fœcundi ab illo venti excitantur.

Cur non potiùs præficitur patribus Iouis, quàm Saturni ſydus? An quia humidum Iouis alienum eſt à patribus? magis aliena eſt Saturni ſiccitas, humidum enim, & calidum iuuenile temperamentum eſt; & fœcundum: Aſtrologi verò ſenile temperamentum ex frigido, & ſicco attribuunt patri; Quid magis præpoſtorè aſciſcere potuerunt? *An fabuloſam* Saturni canitiem dignam auctoritate patris exiſtimarunt? quando ceſſabunt fabellæ? Sed & illud rogo, Saturnus, & Sol præſuntne patribus, quia generant, An quia mares ſunt? Si quia mares, non præerunt parentibus modò,

ſed

ſed etiam fratribus,& filijs. At his alias ſtellas præficit Ptolemæus libro 3.cap.5. lib.4.cap.5. Præerunt etiam omnibus ciuibus, & accolis eiuſdem loci.

Si quia generant, eodem res recidit; nam & fratres, & filij, & conſanguinei, & vicini, & amici, & ciues generant: & non rarò ſimul, quorum omnium diſpar, & diſſimilis eſt conditio. Explicent, obſecro, cur hæ ſtellæ non agunt, niſi in eos, qui generationi dant operam, & quando generationi dant operam? an non idem corpus habent, eaſdemque qualitates ante, & poſtea?

Adhæc non video, quid hæ ſtellæ parentibus afferre poſſint, quod ijſdem nō afferant, etiamſi non generent: Quid in illis immutant? An fortunas? ſunt nimis externæ: An dignitatem? continuò cadent è Magiſtratu: An valetudinem? & hanc aliunde, quàm à ſtellis repetit Ariſtoteles, lib.7. de hiſtoria animalium, capite primo, Galenus libro quartodecimo de vſu partium. probent mihi ineptum eſſe Ariſtotelem, deſipere Galenum.

Sed eſto, afficiantur parentes ab Aſtris; ſæpe aptius ad generationem Matres afficerentur à Sole, quàm à Luna; Videlicet, ſi frigidæ; & humidæ nimiùm eſſent; ſæpe meliùs patres commouerentur à Luna; nimirum ſi nimiùm eſſent ſicci. Denique cùm alijs vnum, cum alijs aliud ſydus congruit magis; quo igitur conſilio, vnam de omnibus legem ſtatuunt? Non ſecus hi faciunt, quàm ſi phlebotomiam omnibus morbis adhiberent; quia morbi frequenter ex vitioſis humoribus exiſtunt, quos expedit vnà cum ſanguine imminuere. At quid longo morbo defeſſis, aut viribus pœnè conſumptis? quid morbis nonnullis, quibus phlebotomia lethalis eſt, præcipieſne emittere ſanguinem? Nec illud præteribo, quod Genethliaci docent, has ſtellas in occaſu, ſenectutem; in ortu pueritiam: medio cœlo iuuentutem portendere. hinc enim fit, quamdiù hæc Aſtra ad occaſum vergunt, nō conuenire ad procreandum niſi ſenes; in medio cœli dum ſunt, non dare operam, niſi iuuenes: dum oriuntur ſolùm, pueros concumbere. Quis audiuit vnquam tam lepidum apologum?

CAPVT VI.

Cur filij ſimiles parentibus.

SATIS opinor, ſuperque labefactata ſunt Mathematicorum Apoteleſmata, quibus in vtero materno ab Aſtris, fœtum efformari volunt: Verùm ne qua vel illis ad tergiuerſandum, vel nobis ad præuaricandum, facultas reliqua foret, ſuam natura interpoſuit auctoritatem, & publicam fidem. In ore filiorum, in oculis, in frontibus, in linguas, in moribus, ſuum ſculpſit teſtimonium, ſimilitudinem,& quaſi imaginem, parentum: vt hac tam illuſtri, tamque conſpicua nota filios à ſtellarum dominatu vindicaret; Et ad parentum iura reuocaret. Naturaliſsimum, inquit Ariſtoteles lib.2. de anima, text. 24. viuentibus eſt; quæcumque perfecta, & non mutilata ſunt, generare ſibi ſimile. Cùm igitur filij referant parentes; fruſtra Genethliaci è cœlo accerſunt cauſas fœtuum effectrices. Cur obſecro ſtellæ aſſimilant filios parentibus, potiùs quàm alijs quibuſcunque? An quia parentes indefinitam ſtellarum efficientiam finiunt ac terminant? At ea quæ puerum conformant in vtero, formam etiam, & ſimilitudinem in eo exprimunt oris,& totius corporis: nihil eſt cauſæ, cur ſtellæ ſimiles reddant filios parentibus potiùs quam alijs quibuſcunque: nullæ igitur ſunt ſtellarum partes in conformatione fœtus. Indefinitam dicet aliquis co... efficientiam finiunt, ac terminant pare... tes, ideò parentum potius, quàm al... rius referunt ſimilitudinem. quicu... iſta loquitur fateri debet, nihil ex ſte... pronunciari poſſe de fœtu; general... enim quod eſt, nihil indicare valet ... gulare

gulare, & determinatum. Commune, inquit Ariſtot. lib.4. de generatione animalium, cap.3. ſemper in generando magis quod proprium, & particulare eſt; Coriſcus enim & homo, & animal eſt: ſed proprius à proprio diſtat homo, quàm animal, generat autem, & quod particulare eſt, & quod genus eſt; ſed magis quod particulare.

Nec naturæ modo Antiſtites Philoſophi: ſed Poëtæ etiam rem tam perſpicuàm viderunt.

Horatius lib 4. Carminum, Ode 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis:
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ columbam.

Virgilius libro quarto Æneidos:

Saltem, ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles, ſi quis mihi paruulus aula
Luderet Æneas, qui te tantum ore referret.

Iterum Ecloga prima:

Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hædos
Noram

Martialis libro ſexto Epigrammatum ad Nepotem:

Eſt tibi, qui patris ſignatur imagine vultus,
Teſtis maternæ nata pud citia.

Iterum eodem libro ad Cinnam:

Pater, ex Marulla, Cinna, factus es ſeptem,
Non liberorum (namque nec tuus quiſquã,
Nec eſt amici, filiuſve vicini)
Sed grabatis, tegetibuſque concepti
Materna produnt capitibus ſuis furta.
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur eſſe ſe Cogi ſanitra.
At ille ſima nare, turgidis labris,
Ipſa eſt imago Pannici paleſtritæ.
Piſtoris eſſe tertium, quis ignorat?
Quicumque lippum nouit, & vidit Damã
Quartus cinæda fronte candido vultu.
Ex concubino natus eſt tibi Lygdo:
Præcide, ſi vis, filium, nefas non eſt.
Hunc verò acuto capite & auribus longis,
Quæ ſic mouentur, vt ſolent aſellorum,
Quis Morionis filium, neget Cyrtha?
Duæ ſorores illa nigra, & hæc rufa:
Croti choraulæ, villicique ſunt Carpi.

Heſiodus lib. primo Operum & Dierum:

Et ſimilem ſobolẽ genitrices patribus edunt.

Euripides in Electra:

Solet enim idem ſanguis paterni
Pleraque ſimilia corpori producere.

Nec ſolum filios parentibus ſimiles prodire tradunt Poëtæ, ſed cauſam etiam ſimilitudinis attigerunt cumque in vnaquaque re plorimum materiam valere, animaduertiſſent ab ea fœtus conſtitutionem, & vim ſingularem petunt.

Virgilius libro primo Georgicorum:

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati durum genus.

Durum (inquit Seruius) propter lapidem, vnde nati ſumus.

Idem libro quarto Æneidos:

Nec tibi diua parens generis nec Dardanus autor,
Perfide, ſed duris genuit te cautibus horrens
Caucaſus, Hyrcanæque admorunt vbera tigres.

Et libro octauo Æneidos:

Genſque virum truncis & duro robore nata.

Ouidius lib. primo Metamorphoſeon:

Inde genus durum ſumus, experienſque laborum,
Et documenta damus, qua ſimus origine nati.

Idem in epiſtola Didonis ad Æneam:

Te lapis & montes, innataq; rupibus altis
Robora, te ſæuæ progenuere feræ.

Statius libro tertio Thebaidos:

——Scopuliſque ſata vel robore gentes.

Et libro primo Syluarum in epithalamio Stellæ & Violantillæ:

Duro nec enim ex adamante creati:
Sed tua turba ſumus.

Cur nos diutius Poëtæ morantur? Nonne & Iuriſconſulti ſapientiſsimi viri ad l. Gallus, ff. de liberis & poſthumis. quoties dubitatio incidit ad quem maritum proles pertineat; ad mortuum, an ad viuum, ex ſimilitudine prolis de lite ſtatuendum eſſe docent? Legatur Alciatus l. quæret. de verborum ſignificatione: legatur Alb. l. ſeptimo menſe, ff. de ſtatu hominum: legatur Rephaël Fulgoſius conſil. 2.12. col. 3. legatur Marcius Salomanius l. Gallus, ff. de lib. & poſthumis: legatur Andreas Tiraquellus l. ſeptima,

connu-

connubialium Gloſſæ primæ, parte ſeptima, num. 52.

Nos verò illud potiùs inquiramus, cur filij aliquando patri, aliquando matri, non rarò auo alijſque maioribus, interdum nulli ſuorum ſimiles procreentur, & Ariſtotele duce, ac Myſtagogo id inquiramus, is enim libro primo de Generatione animalium, cap. 19. ita differit: Atque vt filij ſimiles ſint parentibus ratio exigit; ſimile eſt enim, quod ad partes acceſſerit, ei quod remanet. Itaque ſemen manus, aut faciei, aut totius animalis, eſt manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum, & quale illorum quodcumque eſt actu, tale ſemen potentia eſt, aut corpulentia ſua, aut facultate, ſiue virtute, quam in ſeipſo contineat.

Et libro quarto, cap. 3. Eædem, inquit, cauſæ ſunt, & vt alij parentibus ſimiles generentur, alij diſſimiles, & alij patri, alij matri, tum corpore toto, tum partibus ſingulis; & parentibus magis, quàm maioribus ſuis, & ijs potiùs, quàm quibuslibet; ac mares potiùs, patri, fœminæ matri, alij nulli conſanguineo ſimiles, ſed tamen homini ſimiles, alij ne homini quidem, ſed monſtro: Qui enim ſuis parentibus ſimilis non eſt, monſtrum quodammodo eſt; diſceſſit enim in eo, quodam modo natura ex proprio genere, cœpitque degenerare. Sed initium primum degenerandi eſt, fœminam generari, non marem. verùm hoc neceſſarium eſt naturæ; genus enim ſeruari oportet eorum, quæ fœmina, & mare diſtinguuntur. Sed cùm fieri poſſit, ne aliquando ſuperet ſemen maris, aut ob ætatem iuuenilem, ſenilemve; aut ob aliam huiuſmodi cauſam, fœminam ob eam rem gigni neceſſe eſt; At monſtrum gigni non neceſſe eſt, ſcilicet ad cauſam cuius gratia, & finem, quamquam per accidens neceſſe eſt; nam principium hinc ſumatur oportet.

Et infrà. In generatione interdum patrem, interdum matrem docet dominari quando pater dominatur, filios patri naſci ſimiles; quando mater, matri.

Sed cùm omnes, inquit, quod mutatur, non in quodlibet; verùm in ſibi oppoſitum tranſeat; ideo & quod in generatione non ſuperatur tranſeat in oppoſitum neceſſe eſt, pro ea facultate, qua non ſuperauit, quod generat, mouetque. Quòd ſi quà eſt mas, non potuit, fœmina gignitur; ſed ſi quà eſt Coriſcus, aut Socrates, non patri, ſed matri ſimilis gignitur; vt enim omnino patri mater opponitur, ſic ſingulis generationibus ſingulæ gænerantes opponuntur; ſimiliq. modo in ſequentibus facultatibus agitur; ſemper enim in ſequentem, & proximum maiorum potiùs tranſitur, tàm in patre, quàm in matre. Inſunt autem motus alij actu, alij potentia: Actu inſunt motus eius qui generat, & vniuerſalium, vt hominis, & animalis: Potentia inſunt motus fœminæ, & maiorum, tàm in patre, quàm in matre. Mutatur igitur tranſiens in oppoſita; motus autem eorum, qui creant, ſoluuntur in propinquos. Verbi gratia, motus eius, qui generat, ſi ſoluatur, primùm differentia minima, in motum patris tranſibit, mox in aui, atque deinceps adhunc modum in cæteros ſimiles. In fœminis quoque tranſitus fit; motus enim concipientis, in motum ſoluitur matris; ſi non in eum, in auiæ, eodemque modo, in ſuperiores; ſed potiſſimum, ita natura fert, vt qua mas, & qua pater eſt ſimul, & ſuperet, & ſuperetur; parum enim diſcriminis eſt Itaque, vt ſimul vtrumque eueniat nequaquam difficile eſt; Socrates enim vir talis quis eſt: quamobrem mares magna ex parte ſimiles patri exiſtunt, fœminæ matri, ſimul enim in vtrumque diſceditur. Opponitur autem fœmina mari, mater patri, diſceſſuſque in oppoſita fit; ſed ſi motus, qui à mare eſt, ſuperarit, qui verò à Socrate eſt, non ſuperarit, aut hic ſuperarit, non ille, ita eueniet, vt mares ſimiles matri; fœminæ ſimiles patri, generentur. Item ſi motus ſoluantur, & quà mas eſt ſeruetur, Socrates autem ſoluatur in patris, mas erit auo ſimilis: aut alicui cæterorum ſuperiorum maiorum, prout ſolutio tetenderit: ſed ſi quà eſt mas ſuperetur, fœmina erit ſimilis potiſſimùm matri. Si autem, & hic ſoluatur motus,

matri

matri aſſimilabitur ; matris , aut alicui ; ſuperiorum pari ratione: Idem modus partium quoque eſt , ſæpe enim aliæ pa- tri ſimiles , aliæ matri , aliæ maiorum alicui ſimiles,cōſtituuntur; inſunt enim, & partium motus,alij actu,alij potentia, vt ſæpius diximus . Omnino ſubijcienda ſunt,tria illa: Vnum,quod modò dixi, motus ineſſe,alios potentia,alios actu: Alte- rum,degenerare in oppoſitum, quod ſu- peratur: Tertium , tranſire in motum proximum id, quod ſoluitur, & ſi minus ſoluitur in propinquum; ſi magis, in re- motiorem diſcedere ; demumque ita confundi, vt nemini ſuorum ſimiles pro- deant ; ſed commune tantùm relinqua- tur, vt homo ſit ; cuius rei cauſa eſt ; quod commune particularia conſequi- tur omnia ; homo enim vniuerſale eſt ; Socrates patet; & quæcunque eſt mater, particulare eſt . Cauſa, vt motus ſoluan- tur eſt, quòd omne agens patitur etiam à patiente ; vt quod ſecat, hebetatur, ab eo quod ſecatur ; quod calefacit, refri- geratur à caleſcente; denique quodcun- que mouet, excepto primo, mutuò mo- uetur aliquo motu : Verbi gratia, quod pellit, pellitur quodammodo, quod pre- mit , premitur ; interdum autem ita fit ; vt quod agit , magis patiatur ; quàm agat , & refrigeretur quòd calefacit , & caleſcat quod frigefacit , cùm autem nihil fecerit , aut minus quàm ipſum af- fectum eſt . *Dixi de ijs* , cùm de ratio- ne agendi, patiendique docerem : vide- licet quibus quod patitur , nec ſupera- tur , aut defectu facultatis eius , quod coquit & mouet , aut copia , frigidita- teque eius, quod concoquitur,& diſtin- guitur ; cùm enim partim ſuperet , par- tim non ſuperet, facit multiforme, quod conſtituitur, vt athletarum nonnullis per vſum cibi nimium accidit ; cùm enim per copiam paſtus natura nequeat ſupe- rare, vt proportione augeat, formamq; ſeruet eamdem, diuerſæ efficiuntur par- tes , & adeò interdum, vt nihilo ferè ſi- miles primis euadant. Proximus huic eſt morbus , quem Satyriam appellamus etenim in eo præ abundantia fluxionis aut flatus crudi in partes faciei decum- bentis, facies animalis diuerſi , & Saty-

ri apparet . Sed quam ob cauſam mares, & fœminæ generentur , & alij parenti- bus ſimiles,fœminæ fœminis, mares ma- ribus , alij è diuerſo fœminæ patri, ma- res, matri, denique ſuis ſimiles, alij ſuo- rum nemini ſimiles exiſtant , idque tum corpore toto , tum partibus ſingulis , de ijs , inquam , omnibus dictum iam eſt . Sententiæ autem aliorum , etiam naturæ interpræetum, ſunt de his rebus, ſcilicet, quamobrem ſimiles parentibus generen- tur; afferunt illi duplicem modum ratio- nis ; nonnulli enim ita conſent , vt ab vtrouis plus ſeminis venerit , ei ſimiles magis , generentur æquè toti totum , & parti pars , quaſi ex vnaquaque parte ſemen decidat ; ſed ſi pars de vtroque venerit; ſimilis neutri procreatur. Quod ſi falſum eſt , nec omni ex parte decedit; conſtat , nec ſimilitudinis, nec diſſimili- tudinis id cauſam eſſe , quod referunt , tum etiam quemadmodum ſimul & fœ- mina fit , & patri ſimilis ; aut mas , & ſi- milis matri , non facilè explanare poſ- ſunt; qui enim, vt Empedocles, aut De- mocritus , cauſam de mare , & fœmina reddunt, impoſſibilia modo alio dicunt; ſed qui plus, minuſve à mare, aut à fœ- mina ſeceſſerit, alterum marem, alterum fœminam gigni cauſantur , ij nequeunt explicare, quemadmodum fœmina patri ſimilis, mas ſimilis matri reddatur; ſimul enim plus de vtroque venire impoſſibi- le eſt . Adhæc,cur ſimiles maioribus ſuis magna ex parte,remotiſque generentur; cùm nihil ſeminis ab illis ſeceſſerit, nihil profectò iſti , quod bene tueantur , ha- bent . Sed , qui reliquum ſimilitudinis modum afferunt , ij tum cætera , tum verò hoc melius dicunt ; ſunt enim , qui ſemen genitale dicant , quamuis vnum , tamen veluti omnifariam quamdam eſſe multorum ſeminum mixtionem . Itaque vt ſi quis multa ſaporum genera , in eo- dem humore miſcuerit , moxque inde ſumat, poſſitque ſumere ſemper non tantumdem ex vnoquoque , ſed modò illius plus , aliàs etiam ex hoc ſumat , ex illo nihil ſumat : ſic in ſemine genita- li eſſe, cùm ex multis , ac varijs mixtum ſit ; è quocunque enim gignente acceſſe- rit plurimum , ei ſimilem forma gene- rari .

rari. Sed hæc ratio nec plana eſt, & paſſim fictitia eſt; vult hæc non actu, ſed potentia ineſſe, quam omnifariam ſeminis mixtionem appellat, & quidem ita dici melius eſt; illo enim modo impoſſibile eſt, hoc poſſibile. Verùm, qui ita cauſam reddunt, nullo modo afferre rationem de omnibus facilè poterunt, cur fœmina, cur mas gignatur; quamobrem ſæpenumero fœmina patri ſimilis, mas matri proueniat, atque etiam de maiorum ſimilitudine. Adhæc qua de cauſa interdum homo quidem, ſed nulli ſuorum ſimilis generetur. Aliàs vſque adeò procedendo degeneret, vt demum ne homo quidem, ſed animal tantùm aliquod exiſtat, quæ monſtra dicuntur.

Explicationem horum ſi aliquis deſiderat, præſtabo paraphraſim breuiſsimam. Quoties plures cauſæ vnum quid efficiunt, illa, quæ actuoſa magis eſt, aſſimilat ſibi magis effectum, & quò fortior fuerit alijs, eò magis ſibi ſimilem effectum reddit: ad procreationem autem fœtus, mater, paterque conueniunt. Quicumque igitur maiori vi præditus fuerit, & ea ratione, qua alteri præſtat, magis fœtum ſibi ſimilem efficiet, & eatenus reddet ſibi ſimilem, qua ſuperat alterum. Contingit interdum matrem efficacem magis eſſe, interdum patrem, ratione vel alimenti, vel laboris, vel temperamenti naturalis, vel morbi, & accidentarij temperamenti; patri igitur interdum, interdum matri magis ſimiles filij procreantur. Rurſus contingit aliquando patrem vna in re, matrem in alia ſuperare; aliquando igitur vna parte patrem, alia matrem filius referat neceſſe eſt; nam ſi pater ſuperat quà mas eſt, non quà Socrates; mater contrà ſuperat, quà talis eſt, non quà mulier, procreabitur mas, ſed ſimilis matri, non patri: Si mater fortior fuerit quà mulier, & pater quà Socrates, gignetur mulier, ſed ſimilis patri; ſi impediatur pater ne poſſit ſibi perfectè fœtum aſſimilare, aſſimilabit auo, vel alijs maioribus, quibus ipſe genitus eſt: denique interdum cauſæ, quæ fœtum conſtituunt, ita & agunt, & patiuntur, vt earum vires omnino miſceantur, ſicut multi ſapores vno aliquo liquore miſceri ſolent, & tunc nulla cauſarum valet ſibi ſimilem fœtum reddere, ſed procreatur fœtus ab vtroque parente diſſimillimus. Hæc Ariſtoteles eo loco.

De qua re iterum libro ſeptimo de Hiſtoria animalium, capite ſexto. Gignuntur quoque læſi ex læſis, verbi gratia, claudi ex claudis, cæci ex cæcis. Denique ſimiles ſæpenumero in re, quæ præter naturam comitetur, & ſigna habentes ſibi cognata hæreditaria, vt verrucas, vt næuos, aut cicatrices, aut aliquid aliud generis eiuſdem. Iam tale quid, vel tertia prole poſt regeneratum eſt, vt cùm quidam ſuo in brachio puncti notam haberet, filius non id retulit, ſed nepos, ea corporis parte nigritiem quandam habens confuſam prodijt: ſed rarò hæc eueniunt. Integri autem è mancis ne gignantur, nulla res obſtat, & ſæpiſsime ita agitur: Similes etiam aliqui parentibus, aut auis, ſuiſque maioribus generantur, Aliqui ſimilitudinis nihil referunt; Redditur etiam vel poſt plures eiuſdem proſapiæ, vt in Sicilia eius, quæ adulterium cum Æthiope commiſerat filia, non colorem patris Æthiopis retulit, ſed qui natus ex hac eſt, is auum Æthiopem regenerauit. Fœminæ magna ex parte matri, mares patri proueniunt ſimiles: ſed fit etiam è diuerſo, vt fœminæ patri, mares matri ſimiles procreentur: particulatim etiam ſimiles fiunt, vt alia corporis parte ſimiles ſint patri, alia matri; gemini, vel diſsimiles inter ſe nati iam ſunt, ſed plurimi magna ex parte ſimiles prodeunt; nam & quædam cùm ſeptimo die à partu concubuiſſet, concepiſſetque, peperit ſimilem ſuperiori quaſi geminum: naturæ etiam ratione aliæ ſibi, aliæ ſuo marito ſimiles generant, vt equa Pharſalia cognomine Iuſta.

Hæc Peripateticorum princeps, ſed & eadem Epicuri Præco, & quaſi Pica Lucretius, lib. 4. rerum naturalium:

Et commiſcendo cum ſemine fortè virili
Fœmineum, mulſit ſubita vi, corripuitque.
Tum ſimiles matrum, materno ſemine fiunt,

Vt patribus patrio, ſed quos vtriſque paren-
tum,
Eſſe vides miſtim, miſcentes vulta figura,
Corpore de patrio, & materno ſanguine
creſcunt.

Eadem Empedocles, cæterique omnes Philoſophi apud Plutarchum, libro quinto de placitis Philoſophorum, capite vndecimo.

Eadem & Medici, & Medicorum parens Hippocrates libro de genituras Galenus libro de fœtu, & Auicenna 21. Tegni.

Nec aliam cauſam præterire debeo fœtus in varias formas affigentem imaginationem, eorum, qui generationi dant operam.

Vnde Ariſtoteles ſect. 10. problem. 12. quærenti cur proles cæterorum animantium magis, quàm hominis, ſui parentis ſimilitudinem gerat. Reſpondet. An quòd homo vago, varioque plurimùm animo in coitu eſt? prout autem pater, materve in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant: cætera verò animantia omnia, aut certè plurima, rei tantùm ipſi intendunt. Quare Hippocrates apud Cœlium Rodiginum libro 11. lectionum antiquarum, capite 15. Cùm Æthiops, quæ pulcherrimum filium ediderat, ſuſpecta eſſet adulterij, iuſsit ſpectari, quid artis Pictoriæ in eius cubiculo eſſet, repertiſque egregijs ſignis, omni eam ſuſpicione liberauit. Marcus item Tullius libro primo Tuſculanarum quæſtionum ita ſcribit: *Similitudo magis apparet in beſtijs, quarum animi ſunt rationis expertes, ſed in ijs quoque phantaſmata ſuam vim habent.* Id quod Iacob Patriarcha intellexit Geneſ. cap. 30. *tollens enim virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticauit, detractiſque corticibus in his quæ ſpoliatæ fuerant candor apparuit: illæ verò, quæ integræ fuerant, virides permanſerunt: atque in hunc modum vbi color effectus eſt varius, poſuit Virgas in canalibus, vbi effundebatur aqua, vt cùm veniſſent greges ad bibendum, ante oculos haberent varij coloris virgas, dum concumberent, factumque eſt, vt ipſo calore coitus, oues intuerentur virgas, & parerent maculata, & varia, & diuerſo colore reſperſa.*

Neque verò, vt hæc argumentatio magis, ac magis in Genethliacam vanitatem exacuatur, pigebit me hic adſcribere Plinij verba, libro ſeptimo Naturalis Hiſtoriæ, capite 12. qui varia huius rei exempla recenſet. In Lepidorum genere, inquit, tres intermiſſo ordine, obducto membrana oculo, genitos accepimus. Similes quidem alios auo: & ex geminis quoque alterum patri, alterum matri: Annoque poſt genitum, maiori ſimilitudine, vt geminum. Quaſdam ſibi ſimiles ſemper parere, quaſdam viro, quaſdam nulli, fœminam patri, marẽ ſibi. indubitatum exemplum eſt Nicæi nobilis Pictoris Byzantij geniti, qui adulterio Æthiopis matre nata, nihil à cæteris colore differente, & ipſe auum regenerauit Æthiopem. Iterum infra: Antiocho Regi Syriæ è plebe nomine Artemon in tantum ſimilis fuit, vt Laodice coniux Regia, necato iam Antiocho, mimum per eum commendationis, Regnique ſucceſsionis peregerit. Magno Pompeio Vibius quidam è plebe, & Publicius etiam ſeruitute liberatus, indiſcreta propè ſpecie fuere ſimiles; illud os probum reddentes, ipſumque honorem eximiæ frontis. Qualis cauſa patri quoq. eius Monogenis coci ſui cognomẽ impoſuit, iam Strabonis à ſpecie oculorum habenti, vitium imitata, & in ſeruo: Scipioni Serapionis, is erat ſuarij negotiatoris vile mãcipium. Eiuſdem familiæ Scipioni, poſt eum cognomen Salutio Mimus dedit; ſicut Spinter ſecundarum, tertiarumque Pamphilus collegio Lentuli, & Metelli Coſſ. in quo perquam importunè fortuitum hoc quoque fuit, duorum ſimul Conſulum, in ſcena imagines cerni. E diuerſo Lucius Plancus Orator hiſtrioni Rubrio cognomen impoſuit. Rurſus Curioni patri Burbuleius, itemque Meſſalæ Cenſorio Monogenes, perinde hiſtriones; Suræ quidem Proconſulis, etiam rictum in loquendo, contractionemque linguæ, & ſermonis tumultum non imaginem modo Piſcator quidam in Sicilia reddit. Caſſio Se-

uero

Digitized by Google

uero celebri Oratoris armentarij Mirmilonis obiecta ſimilitudo eſt. Toranius M. Antonio iam triumviro eximiòs formæ pueros, Alterum in Aſia genitum, Alterum trans Alpes, vt geminos vendidit, tanta vnitas erat. poſtquam deinde ſermone puerorum detecta fraude, à furente Antonio increpitus eſt, inter alia magnitudinem precij conquerente, (nam ducentis mercatus erat ſeſtertijs) reſpondit verſutus ingenij Mango, ob id ipſum ſe tanti vendidiſſe, quoniam non eſſet mira ſimilitudo in vllis, eodem vtero editis, diuerſarum autem gentium natales, tam concordi figura reperiri, ſupra omnem eſſe taxationem. adeoque tempeſtiuam admirationem intulit, vt ille proſcriptor animus, modo, & contumelia furens, non aliud in cenſu magis, ex fortuna ſua duceret.

Probent nunc Aſtrologi, omnes Philoſophos in re hac hallucinatos eſſe, omnes ſcriptores deceptos; ſe ſolum verum vidiſſe. Erraſſent autem, ſi in parentes filiorum ſimilitudinem retuliſſent, quæ à ſtellis, ſtellarumque configuratione eſt. Doceant, cur grauiſsimi viri nullam ſtellarum mentionem fecerint ſi exiſtimarunt fœtus conformationem, à conſtitutione cœli pendere. Dicant cur ſub quacunque conſtellatione formetur fœtus, ſi mas fortior eſt, ſi magis robuſtus, ſi præcipuas in generatione partes egit, Patri ſimilis prodeat puer: ſi verò prædominatur mulier, matris referat ſimilitudinem, quæcunque tandem effulgeant ſtellæ. Præterea ſi Aſtra conformant puerum in vtero, cur patri potiùs, quàm vlli alteri virorum ſimilem effingunt? Saturnus quidem, & Sol, qui patribus præſunt, Socrati potius, quàm Platoni non fauent: Luna, & Venus omnibus matribus adſunt. Vnde igitur ſimilitudo cum hoc patre, cum hac matre, potiùs quàm cum alijs?

Rurſus cum eodem temporis momento, ſub ijſdem ſtellis Gemini ſeminentur, cur vnus aliquando patri, alter matri ſimilis prodeat, explicare oportet Aſtrologos. Reſpondere præterea debent, cur omnes, quæ eodem tempore vtero concipiunt (concipiunt autem plurimæ) ſimiles patri, vel matri, vel alteri maiorum liberos non fundant. Ad hæc, cur quædam ſemper ſibi, quædam marito, quædam nulli maiorum, quædam mares ſibi fœminas viro, ſimiles edant. Item Niceus Nobilis Pictor, ex adulterio Æthiopis matri nihil à cæteris differens natus, auum Æthiopem cur regenerarit? Cur in Lepidorum genere, tres intermiſſo ordine obducta membrana oculo, geniti fuerint? Poſtremò, cur cogitatio, quæ ſub ipſo conceptu parentum, animos commouet, effingat, aut miſceat ſimilitudinem? Expediant hos nodos, ſi poſſunt; ſi non poſſunt audiant Marcum Tullium, de diuinatione libro ſecundo. Quis non videt, inquit, & formas, & mores, & pleroſque ſtatus, ac motus effingere à parentibus liberos, quod non contingeret, ſi hoc non vis, & natura gignentium efficeret, ſed temperatio Lunæ, cœlique moderatio. abiectiſque Aſtrolabijs, redeant aliquando ad Philoſophorum medicorumque exedras.

CAPVT VII.

De ſexus diuerſitate.

PRIMARII ſexus, inquit Ptolemæus libro primo de iudicijs cap. de ſtellis maſculinis, & fœmininis, duo ſunt, maſculinus, & fœmininus conferenda ex ſuprà dictis naturis, humiditas ad fœmininum, quòd illa in hoc ſexu abundet, reliquæ verò ad maſculinum apponentur. Proinde conuenienter traditur Venus, & Luna fœminini ſexus, Sol verò, Saturnus, & Iupiter, & Mars, maſculini. Et infrà: Cæterum ipſæ etiam ſtellæ maſculinas, fœmininaſque vires ſuſcipere dicuntur, pro eo, atque erga tales ſe habuerint, maſculeſcere quidem matutinas, & antecedentes, Veſpertinas, & ſequentes effœminari. Ita ſexuum diuer-

diuerſitatem diſtinguit Ptolemæus, cum eo loco, tum libro tertio, capite ſexto, quæ reliqui Aſtrologi tanquam oracula è cœlo delapſa impensè venerantur. At Philoſophi, & Medici diuerſitatem ſexus deducunt ex parentum habitu, & conſtitutione, quorum, vt magna poteſtas, ita mira eſt varietas.

Si ab vtriſque parentibus, inquit Hippocrates libro de genitura, ſemen fortius prodierit, partus erit maſculus; ſi verò debile, fœmina naſcetur. Verum autem multitudine, ac copia præualuerit, iuxta illud ipſius partus naſcetur; ſi enim multò plus fuerit debilis ſeminis, quàm fortioris ſuperatur forte, & debile permixtum in fœminam tranſit; ſi verò plus fuerit fortis ſeminis quàm debilis, ſuperatur debile, & in mare tranſit. Quemadmodum ſi quis ceram, & adipem miſceat, & de adipe tamen plus conijciat, eaque ad ignem liquefaciat, quamdiu quidem liquida fuerint, non apparet, vtrum tandem horum ſuperet, vbi verò congelata fuerint, tunc iam conſpicuum eſt, quòd adeps ceram copia ſuperet. Sic habet etiam maſculi, & fœminæ genitura. Quod verò in fœmina, & in viro, genitura fœminina ſit, & maſculina, ex factis manifeſtis coniectare licet; multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex proprijs viris, verùm ad alios viros tranſgreſſæ, maſculos genuerunt; & viri illi ipſi, ad quos mulieres fœminas pepererunt ad aliarum mulierum mixturam progreſsi, maſculos genuerunt. Atque hæc ſane ratio declarat, tum virum, tum fœminam, & fœmineam, & maſculam genituram habere; nam apud quos viros fęminas pariebant, ſuperabatur fortius, à copia debilioris, & gignebantur fœminæ.

Idem libro de natura pueri, quod fęmina poſteriùs conformatur, & coarticulatur, cauſa hæc eſt; quod genitura fęminea debilior eſt, ac humidior, quàm maſcula, & iuxta hanc rationem neceſſe eſt, poſteriùs conformari fęminam, quàm maſculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior eſt in fœmina, quàm in maſculo.

At non ſemper ijdem parentes eodem modo affecti ſunt, ideoque non ſemper ex ijſdem ſimile ſemen procedit, nec ijdem ſemper mares aut fęminas generant, ſed nunc marem, aliàs fęminam fundunt.

Non ſemper, inquit Hippocrates libro de genitura, ab eodem viro genitura fortis, ſed neque ſemper debilis, ſed aliàs alia, atque ſic etiam in muliere res habet: vt minimè mirandum ſit, eaſdem fęminas, eoſdemque viros ſobolem maſculam, & fœmininam producere. Hippocratis doctrinam cumulatè confirmauit Galenus libro decimoquarto de vſu partium, capito ſexto, oſtenditque tàm in viro, quàm in fęmina fortiorem partem eſſe dexteram calidioremque, non ſolùm, quòd fętus à ſiniſtra nutriatur, ſed quòd plus ab hepate in illam caloris redundet; hepar enim cùm ad dexteram partem ſitum ſit, partes quæ ad hepar propiùs accedunt, neceſſariò calore maiori perfunduntur. Et quoniam maſculus fęmina calidior eſt, fętum, qui in dextera parte matris formatur, vel ex dextero patris latere deciſus eſt, marem eſſe oportet. contingere quidem poteſt, vt ſemen adeò forte ſit, vt etiam in ſiniſtra parte mas generetur; vel adeò debile, vt in dextera fęmina gignatur, ſed cæteris paribus dexteram partem contendit Galenus maribus, ſiniſtram fœminis aptiorem eſſe formandis. Quare ſubdit. Poteſt accidere, vt interdum à caloris, qui ſemini ineſt, vi ſubacta, maſculum pro fęmina fętum fieri permittat, hoc certè eſt rarum, magnoque eget exceſſu, vt plurimum autem maſculus in dextera, fęmina in ſiniſtra parte inuenitur.

Hac ratione ſi Galeni doctrina accipiatur, nulla illi erit cum Ariſtotele lib. 4. de generatione animal. contentio; hic enim eos arguit, qui inuiolabili naturæ lege, aiunt mares in dextro, fęminas in ſiniſtro latere conformari: non Galenum, qui dextrum latus aptius eſſe contendit ad mares conformandos, ſiniſtrum ad fęminæ generationem.

Sed iuuerit Ariſtotelem ipſum hac de re au-

Digitized by Google

re audire differentem. Nam libro quarto de generatione animalium, capite primo. His, inquit, ita ſubiectis, apertius fortaſſe iam fuerit, qua de cauſa alterum mas, alterum fœmina fiat; cùm enim principium non ſuperat, neque concoquere poteſt, propter caloris inopiam, neque ducit in ſuam formam, ſed tantiſper ſuperatur, mutari in contrarium neceſſe eſt, contrarium autem maris fœmina eſt, & cùm facultatis ſuæ virtutis differentiam habeat, inſtrumentum quoque habet auerſum, itaque in tale mutatur. Parte autem aliqua opportunè mutata, conſtitutio tota animalis multò diſcrepat forma. Licet hoc perſpicere in ſpadonibus, qui vna parte truncati, à priſtina forma diſcedunt, parumque à fœmina ſpecie diſtant, cuius rei cauſa eſt, quòd partes nonnullæ principia ſunt, principio autem mutato, multa ex ijs, quæ ſequuntur, mutari, & dimoueri neceſſe eſt.

Adhuc capite ſecundo eiuſdem libri: Nouella & ſeneſcens ætas magis quàm florida fœminas generat; in altera enim calor nondum perfectus eſt; in altera deficit. humidiora etiam, & effœminatiora corpora fœminam potiùs gignunt, & ſemina humida magis, quàm ſpiſſa hoc idem faciunt; hæc enim omnia eueniunt caloris naturalis inopia; flatibus item Aquilonijs, magis quàm Auſtrinis mares gignuntur.

Infrà: Paſtores aiunt intereſſe ad Maris, ac Fœminæ pecoris fœturam, non ſolùm, ſi ita accidit, vt initus Aquilonijs, Auſtriniſque flatibus fiat, ſed etiam, ſi cùm pecus coit, ſpectat ad Aquilonem, aut Auſtrum. Ita minimo interdum memento, cauſa datur caliditatis, aut frigiditatis hæc verò cauſam complent generationis.

Ita ſexuum diſcrimina ex imbecillitate vel robore parentum, ex multiplici variaque viri, ac fœminæ temperatione; ex alimento quo fit genitura petunt viri doctiſſimi, ſed, quid adhæc Genethliaci? negabunt debiles maritos fulgentibus maſculinis ſtellis, poſſe ad vxores accedere ſuas? fumos vendunt. An dominantibus virilibus Aſtris, fatebuntur gigni fœminam? ruit tota Genethliaca diſciplina. An fœminas tunc concipere poſſe inficiabuntur? quo id modo, ſi omnia ad conceptum neceſſaria parata, & expedita ſint? Quid? quando nocte eadem, eademque noctis hora, addo etiam momento, matres plures concipiunt: pariunt autem mares aliæ; aliæ fœminas: obdormiuntne ſtellæ, & ſtertunt? Iterum perit omnis Aſtrologia, quæ è ſyderum dominatu ſexuum diuerſitatem facit. agunt, vimque ſuam etiam tunc exercet, eadem ergo ſtella fœminam, & marem generat, Cyziceni ſtateres, ex Cybele Leonem, quid adhuc cœlo hæremus? An reſpondebunt non eodem loco dare procreationi operam plures parentes, pro locorum autem, vel minima diuerſitate, etiam intra eandem ciuitatem diuerſos, immò & contrarios eſſe ſyderum aſpectus. Sit ita. At ſi, vel minima commutatio loci contrarios facit Aſtrorum aſpectus, quæ ars, quæ diſciplina, obſeruauit, quid vnaquæque ſtellarum intra eadem mœnia, in hac domo efficere ſoleat, quid in illa; immò quid in hac ædium parte, quid in illa, hæc vel illa ſtella valeat. Turdus ſibi ſuum creauit malum.

CAPVT VIII.

Fœtus ab alimento potiùs quàm à ſtellis pendet.

ADDERE poteram non pauca de ſterilibus, quæ mihi ſuppeditant Hippocrates lib. de ſterilibus, & ſect. 5. Aphoriſm. 63. Ariſtoteles libro 7. de hiſtoria animalium, capite primo, & libro 2. de generatione animalium, cap. 5. & 6. In quos quando incidunt prolificæ ſtellæ vim omnem amittunt; ſed gratia breuitatis ad alimentum tranſgredior.

Matris ſanguine ali fœtum, in vtero quamdiu eſt, docet Hippocrates libro primo, de natura pueri, Ariſtoteles libro ſeptimo de hiſtoria animalium, capite ſecundo, Galenus libro ſeptimo, de vſu partium, capite octauo. Multum autem intereſt quanto, qualive ſanguine paſcatur. Cùm vitium, inquit Galenus, aliquod fœtui ipſi acciderit eiuſmodi, vt non amplius alimentum, quod ſatis ſit, trahere queat; aut cùm in mulieris corpore delectum huiuſmodi contigerit, vt non ſatis ſanguinis ſuppeditare amplius poſſit, eo caſu operum naturæ ordo confunditur, ac perturbatur, contrarijs autem affectibus maximè cõprehendantur neceſſe eſt: impleantur quidem lacte ante tempus, cùm fœtus eſt imbecillis: gracileſcant autem poſtea, cùm matres alimenti penuria laborant. Vnde Hippocrates dicebat: Mulieri in vtero habenti, ſi lac ex mammis fluxerit copioſum, fœtus redditur imbecillis, nempe quod ſuperfluum eſt omne, ſurſum ad mammas aſcendit, quod fœtus in venis reliquit, cùm ipſe præ imbecillitate, quantum ſibi ad moderatam nutritionem ſatis eſt, trahere nequit: Quando verò rurſus, inquit, mulieri in vtero habenti, ſi mammæ graciles repentè fiant, & tunc fœtum quidem fortem eſſe putandum eſt, ſed copioſum ei alimentum deeſſe; nam primum quidem ex venis matrici communibus, ſanguinem trahit, atque interim mammæ gracileſcunt; Non ita autem multò pòſt fit abortus, cùm ſcilicet nutrimentum omnino deficit. Hæc Galenus.

Nos vt ab inopia alimenti ordiamur. Quoniam fœtus ex ſanguine, qui matri redundat, nutritur: deeſſe illi pabulum neceſſe eſt, quoties matri nihil redundat alimenti, ſed abſumit totum; vel quòd ſiccioris ſit tẽperamenti; id quod de auibus tradit Galenus ibidem, cap. 14. vel quod pinguiores ſint, pingues enim rarò fœcundas eſſe ſcribit Ariſtoteles libro ſecundo, de generatione animalium, capite quinto. Incidat itaque ſterilitatis ferax concurſus, in huiuſmodi mulierem: curabitne illam an non? ſi non, feraces ſtellæ fœtui ſatis non ſunt, ſed inhiberi iuuarique poſſunt, alijs cauſis; immò, & caſibus qui euenturi ne ſint, & quando euenturi, & quibus de cauſis, & quamdiù duraturi, cùm ignorari ſoleat, fruſtra Aſtrologi ſolicitant cœlum, vt de futuro fœtu reſponſa reddant. Si curabit, mutabitne repentè aridiorem mulierem in humidiorem, aut pinguem in gracilem? Quis vidit vnquam momentaneas haſce commutationes? An ſenſim potiùs & paulatim? At momentaneus eſt ſtellarum aſpectus, & quod vna conſtellatio inchoauit, alia ſuperueniente deſtrueretur; ſuperuenire ſingulis momentis nouas, & contrarias ſtellarum formas Genethliacum axioma eſt.

Nec illud quærere omittam, an hæc matrum curatio, quam ſtellæ conceptui præſides ferunt, pertineat vllo pacto ad natales ſtellas, ſub quibus matres natæ ſunt: ſi nihil pertinet, plus obtinuimus quàm petebamus; habemus enim fruſtra à Genethliacis obſeruari natales ſtellas matrum: ſi pertinet quidquam, Primò pugnare ſtellas maternas, cum ſtellis fœtus neceſſe eſt; & pugnare ad poſtremam vſque Genethliacæ artis euerſionem. Deinde ſi qualis mater futura ſit, aut quales procreatura liberos; ex ſuis, & filiorum pendet ſyderibus; non ſatis erit ſtellas, quæ conceptui præſunt, inſpicere, matrum etiam natales ſtellas rimari te oportet, idque per auos, & atauos eundo ad primum vſque hominem, atque adeò ad mundi exordium perueniendum.

Rurſus ſi mater abundè ſuppeditet alimentum fœtui, ſed ſanguis, quo infans in vtero alitur, ſit impurus, malignus, inconcoctus, vel huiuſmodi ſanguinis improbitas manat à ſyderibus natalitijs matris, vel infantis etiam, vel ab alijs cauſis. Si aliunde quàm è cœlo, cur de fœtuum euentis canunt reſponſa de cœlo, quorum ratio è nutrimento pendet, hoc ab alijs cauſis non cœlo elaboratur. At ſi matris natalitia ſydera apparant nutrimentum fœtui: matris potiùs quàm fœtus illi ſpectandæ ſunt ſtellæ, qui de fœtu vult vaticinari. Quid matris dixi? Auiæ, proauiæ, atauiæ, & omnium, quæ matrem anteceſſerunt Aſtra perueſtigan-

Digitized by Google

ſtiganda ſunt, vt de fœtu certò aliquid habeas.

Contra verò ſi fœtus Genitalia ſydera parant alimentum, inuadunt alienam ditionem; ſanguinem enim matris elaborant, quæ ſub alio ſtellarum congreſſu genita, ſub alijs ſtellis, quàm fœtus degit: quantum erit diffidij inter matris, & filij horoſcopos? quanta diſſenſio & pugna inter vtriuſque cœlum? quanta in prægnantis vtero perturbatio? alijs huc, alijs illuc ſanguinem auertentibus Aſtris: & tandem ſubeundum eſt illud incommodum, vt de fœtu fiat iuditium, conferenda eſſe matris & fœtuum ſydera, & expendendum quæ quibus præſtent.

CAPVT IX.

Quæ matri vtero gerenti accidunt, afficiunt & fœtum.

Accidvnt geſtantibus vtero, plerique caſus, à quibus nec fœtus poteſt eſſe immunis. Scribunt enim Ariſtoteles libro 7. hiſtoriæ animalium, cap. 4. Paulus Ægineta lib. primo rei Medicæ, capite primo, Plinius libro primo hiſtoriæ natural. capite 6. alijque grauiſſimi viri. Grauidis inceſſere dolores capitis, vertigines, faſtidium in cibis, appetitus abſurdos, languores plurimos, oculorum moleſtias, & tenebras: Ad bonum autem habitum, & valetudinem, vitamque fœtus refert, primum hæc curare remedijs, quæ præſertim præſcribit Paulus Ægineta loco citato: & prudenter cauere ab ijs quæ officiunt embryoni. Adeoque, inquit Plinius loco poſito ſuperiùs, inceſſus, & quidquid dici poteſt, in grauida refert, vt ſalſioribus cibis matres vſæ, carentem vngulis partum edant.

Et capite ſeptimo. Plerumque, inquit, abortus cauſa fit odor à lucernarum extinctu. Hippocrates ſect. 5. Aphoriſmorum, Aphoriſ. 24. Mulieri vterum geſtanti, ſi aluus multùm fluxerit, periculum eſt, vt abortiat. Et Cornelius Celſus, libro ſecundo, capite ſeptimo, Mulieri grauidæ, ſine modo, fuſa aluus, elidere partum poteſt.

Narrat Hippocrates, libro de natura pueri, abortum ſaltatricis cuiuſdam, ex ſeptem ſaltibus, ideo libro de aëre, aquis, & locis, Si, inquit, Hyems auſtralis fiat pluuioſa, & clemens: ver autem boreale, & ſiccum, & tempeſtuoſum: primum quidem mulieres quæ vterum geſtant, & partus ipſi, qui ad ver inſtant, abortum facturas eſſe veriſimile eſt: quæ verò etiam pepererint, impotentes, ac morboſos pueros parere, ita vt, aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles, ac morboſi viuant.

Rurſus ſectione quinta, Aphoriſ. 31. Mulier vterum gerens, ſecta vena, abortit, & magis ſi maior fuerit fœtus. Aphoriſ. 44. Quæcunque præter naturam tenues exiſtentes vterum geſtant, abortiunt, priuſquam craſſeſcant. Aphoriſmo 15. Quæcunque vtero habentes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariunt, & periculoſæ, aut abortum facientes, periclitantur.

Denique Ariſtoteles libro ſeptimo Politicorum, cap. 16. Sicut quæ gignuntur è terra, inquit, ſic fœtus ex prægnante matre, bonam, malamque valetudinem contrahunt. Et Hippocrates libro de genitura: fœtus præter ſuos, inquit, matris labores participat, qui locus optimum interpretem nactus eſt Federicum Bonauenturam lib. octauo de octomeſtri partu, cap. 17.

Atque hæc quidem incommoda fœtibus eueniunt à matribus: Matres verò propter fœtum non minora ſubeunt vitæ diſcrimina. Mulierem vterum gerentem, inquit Hippocrates ſectione quinta Aphoriſmo 30. ab aliquo acuto morbo corripi lethale eſt. & Aphoriſmo 43. Si mulieri prægnanti ignis ſacer, in vtero fiat, lethale eſt. Præterea euenit, inquit Ariſtotules libro ſeptimo, de hiſto-

Digitized by Google

hiſtoria animalium, capite quarto, vt mulieres à conceptu corpus totum grauentur, & oculorum caligines, & dolores capitis moueantur, quæ alijs maturiùs, & ferè die decimo accidunt; alijs ſeriùs, prout magis, minuſve ex materia ſuperuacua tentantur, nauſeæ item, & vomitus plurimas capiunt, & præcipuè, quibus purgationes conſtiterint, necdum ad vbera tranſeunt.

Ita matres afficiunt ſuos fœtus, hiſque morbis, & moleſtijs à fœtu afficiuntur matres, quæ omnia ex matrum tolerantia, ex Medicorum ſolertia, ex obſtetricum ſedulitate, ex adiacentis aëris temperatione ex aliorum conſilio, & imperio pendere nemo inficiabitur. Quid inter hæc agent concepti fœtus præſides ſtellæ? Artem fortaſſe, & diligentiam Medico, aut obſtetrici inſpergent, qua ab his morbis prægnantem eximant? Trahent Medicum etiam non vocatum ad prægnantem? Facient, vt mater patienter ferat Medicorum operã? Præſtabunt, ne dominus præcipiat ancillam ſaltare? Auertent prægnantium inſanas cupiditates? lenibunt graues curas? Anicularum næniæ.

Agedum, videntne Aſtrologi ea, quæ in matribus ex matrum affectionibus, fœtibus contingunt in pueri, an in matris ſtellis? Si in pueri, indignè ferent natales ſtellæ matris, ſuum partum alienis vexari ſyderibus; ſi in matris, filij horoſcopus vacat: Arbitraberis matris, & filij ſyderalem configurationem ſimilem eſſe, At filij, & matris diſſimillimum eſt vitæ, moriſque genus: An exiſtimabis matrem diuexari à filij ſtellis, quoties ſunt validiores: Rurſus filium ſequi matris Aſtra, quando firmiora ſunt ſuis? Qua igitur imprudentia è ſtellis natalitijs matris, de eius vita, morte, matrimonio, & liberis diuinas? ſpectandi, tibi erant fœtus, priuſquam aliquid pronunciares de matre. Addo, antequam de fœtu vaticinareris, expendendum tibi fuiſſe, & qui ex eo filij eſſent prodituri: eorum enim ſtellis aliquando eſt exagitanda mater: ſi verò in matris horoſcopo qui fortior eſt, & vincet infantis ſtellas, cernis quid fœtui euenturum, quid non euenturum ſit, vnde noſti vtrius horoſcopus matris, an fœtus ceſſurus ſit alteri? Si matris filijque ais te ſtellas conferre, & earum vires expendere, fatendum tibi erit è ſtellis quæ conceptui præſident, nihil poſſe de fœtu certo ſtatui, niſi conſulantur, filiorum, nepotum, & omnium futurorum ſeculorum ſtellæ, quod nullus Aſtrologorum ſolet, aut poteſt facere.

CAPVT X.

Monſtra non poſſe ad Aſtra reuocari.

MONSTRORVM rationes; vt aliarum rerum omnium, è cœlo quærunt Mathematici. Ptolemæus libro tertio de prædict. Aſtrolog. In his, inquit, luminaria frequentiùs inueniuntur remota, vel ab aſcendente adpuncta, & quod ab infortunijs anguli continentur, cùm hoc igitur ſic inuentum fuerit, conuenit, ſi hoc, illud fortè contigerit, quod in miſeris, & infortunatis natiuitatibus, multoties euenire dicitur. Et ſi natiuitates illæ monſtruoſarum figurarum non fuerint; vt præteritam coniunctionem, vel præuentionem obſeruemus; quantus coniunctionis; vel præuentionis; necnon loci luminarium natiuitatis hora diſpoſitores planetas deprehendamus: quoniam ſi loca eorum in natiuitatibus, & locus Lunæ, vel aſcendentis. Iterum omnia, ſcilicet, vel plura loca conuentionis, vel præuentionis non alligentur, erit natus formæ monſtruoſæ: Hæc autem, ſi ſic fuerint, & cum hoc in quadrupedibus; vel feralibus ſignis, luminaria reperiamus, fuerintque infortunæ in angulis exiſtentes, non erit natus ex hominibus; ſi qua verò fortunarum, cum luminaribus teſtimonium non habuerit, ſed eis infortunæ

tunæ

Digitized by Google

tunæ teſtificatæ fuerint; natus non erit domeſticus; eritque natura ipſius ex ferarum impedientium naturis. Quòd ſi Iuppiter, aut Venus luminaribus teſtificetur: erit natus ex animalibus domeſticis, vt ſunt canes, furones, & his ſimilia; ſi Mercurius autem teſtificetur: natus erit ex animalibus, quibus opus habent homines, & vtuntur, vt ex Gallinis, Porcis, Bobus, Capris, & his ſimilibus: At ſi luminaria mouentur in ſignis, quorum imagines ſunt hominis, omniaque ſimiliter fuerint: natum ex hominibus, vel ex ijs, quæ cum hominibus conuerſantur fore non dubitamus, niſi, quod eum monſtruoſam formam habere dicemus.

Item Cardanus, Perſpicuum eſt, inquit, quòd Sol, & cæteri planetæ, cùm ſunt in Piſcibus, decernant ſurditates, & muticates; Piſces enim parum audiunt, & voce carent.

Iulius etiam Firmicus lib. 7. cap. 6. Luna, inquit, ſi in contortis, vel ferinis ſignis fuerit inuenta, hoc eſt, in Tauro, Cancro, Scorpione, Capricorno, vel Piſcibus, nec dominus eius ſigni cum Luna ſit partili ſocietate coniunctus, & alia etiam maleuola ſtella ipſam, aut diametra, aut quadrata radiatione reſpiciat, aut cum ca ſit parteliter conſtituta: ſecunda verò maleuola ſtella in anaphora ſit horoſcopi, & dominũ fortunæ reſpiciat; quadrupes de quadrupede naſcetur, præſertim ſi dominus horoſcopi, & dominus fortunæ in ijs ſignis, in quibus diximus, fuerit inuentus. Si verò dominus fortunæ aut dominus horoſcopi in humano ſigno fuerit conſtitutus, & in ſexto ab horoſcopo loco, cæteris omnibus, ſicut diximus, conſtitutis: naſcetur ex homine portentum. Si maleuolæ ſtellæ in cardinibus partiliter fuerint collocatæ in cardinum anaphoris: Sol verò, & Luna in cardinibus poſiti, diametra ſe radiatione percutiant, beneuolæ autem ſtellæ, neque in cardinibus ſint poſitæ, neque in anaphoris cardinum, ſed ſub radijs ſint Solis abſconſæ: aut quadrupes naſcetur, aut monſtrum. Si verò Mars, aut Sol, aut Luna, aut horoſcopus, quadrata aut diametra radiatione reſpiciat, & fuerit natus quadrupes, ſacrificijs publicis deſtinabitur. Si verò cæteris ſic, vt diximus, ordinatis, Iupiter, & Venus extra ordinem poſiti, aut Solem, aut Lunam, aut horoſcopum viderint; quadrupes quod natum fuerit aut coletur ab hominibus, aut templorum, & ſimulacrorum conſecrationi deſtinabitur.

Item capite octauo, Sol, inquit, ſi in horoſcopo fuerit inuentus, & Luna in medio cœli, maleuolæ verò ambæ ita ſint diuiſæ, vt vna Solem, altera Lunam, anaphoram teneat, & ab ijs aliæ ſint beneuolæ ſtellæ; cæcos efficiunt, aut luminibus vitiatos. Sed ſi Luna cum Sole synodica radiatione coniuncta fuerit, & ſit in anaphoris, aut epicataphoris cardinum conſtituti, & Saturnus, & Mars in cardinibus ſint partiliter collocati: oculis vitium cæcitatis infertur. Semper autem generaliter, ſi in maleuolauolarum anaphora Sol ſint, & Luna conſtituti, vitium oculis faciunt inferri. Hæc Genethliaci de monſtrorum cauſis.

Mihi verò horum cauſæ promendæ ſunt ex officinis Phyſicorum, & obijciendæ ijs, qui ſpectant & admirantur aſtra, præterea nihil. Et Ariſtoteles quidem libro 2. Phyſ. text. 82. Monſtra dicit eſſe peccatum illius, quod propter aliquid agit, quo fruſtratur, aliquo corrupto. Empedocles apud Galennm libro de hiſtoria philoſophica docuit, oriri monſtra, ſi plus iuſto fuerit ſemen, ſi minus, ſi diuulſum, ſi euanidum, ſi inordinato motu emiſſum.

Tria verò monſtrorum genera ſunt. Quædam enim à progenitoribus differunt ſpecie. Mulier auctore Plinio lib. 7. naturalis hiſtoriæ, cap. tertio Elephantem enixa eſt; & inter initia Marſici belli ſerpentem peperit ancilla quædam; & Hippocentaurus in Theſſalia natus dicitur.

Quædam verò eandem cum parentibus retinent ſpeciem, ſed non eadem membra, vel non eodem ordine. Franciſcus Valeriola lib. 4. Obſeruationum Medic. obſeru. 2. narrat Auenione à ſe viſum puerum duplici corpore, ab imo ventre ad pectus, vno capite, prægrandi, quatuor cruribus, totidem brachijs, ſeptem in ſingulis pedibus digitis non ſatis diſtinctis,

diſtinctis, ſex in manibus ſingulis. Et ſanctus Auguſtinus lib. 16. de ciuitate Dei cap.8. Ante annos, inquit, aliquot, noſtra certè memoria, in Oriente natus eſt homo duplex ſuperioribus membris, inferioribus ſimplex, duo erant capita, manus quatuor, venter vnus, pedes duo, & tandiu vixit, vt multos ad eum videndum fama traxerit.

Quædam denique ſunt ex duabus, vel pluribus ſpeciebus compoſita, quæ refert Ariſtot. 2. Phyſ. text. 83. bouigena, viriprora, vitigena, oleoprora. Marcus Varro, hæc monſtra bigeneres vocauit. Apud Ariſtotelem Agnus capite bouis: vitulus capite pueri: puer capite ranæ inuenitur, lib.6. de hiſtoria, cap.23. Apud alios Cynocephali leguntur canis capitibus latratus edere, beſtijs ſimiles, magis quàm hominibus, de quibus Solinus, Diodorus Siculus, & alij.

Hæc ſunt monſtrorum genera: nunc cauſas inquiramus, quas quatuor numero faciunt Peripatetici libro 2. Phyſic. tex.82. Themiſtius, Aueroës, Simplicius, S. Thomas, Auguſtinus Nyphus, Ferrarienſis, Dominicus Soto, Franciſcus Cardinalis Toletus, Benedictus Pererius libro 9. de principijs, cap.10 Materiam ex qua formatur viuens, hæc enim ſi deficiat, ſi redundet, ſi commixta & confuſa ſit; monſtri cauſa exiſtit. Agens aut principale, aut inſtrumentale, aut vtrumque, huiuſmodi eſt vis formatiua fœtus, & accidentia illa quæ in Philoſophorum ſcholis toties audiuimus in virtute ſubſtantiæ producere ſubſtantiam. Vterum & locum in quo formatur viuens, nam auctore Hippocrate libro de genitura ſicut cucumer adhuc cucumerario cohærens, recipit figuram vaſis in quo alitur, & creſcit; ita fętus habet formã vteri quo formatus fuit. Tunicam denique qua fœtura obuoluitur; nam ſicut ouum continetur cortice, ita geniturã complectitur tunica quædam, quæ ſecundina vocatur, teſte Hippocrate libro de genitura. Itaque auctore Ariſtotele lib.4. de generatione animalium, cap. 4. ex ouis, habentibus duo vitella, ſi deſit mẽbrana quæ ea diſterminet, naſcitur pullus: vel biceps, vel quatuor pedibus. Ita rupta ſecundina, qua fœtura continetur, Monſtrum aliquod fieri neceſſe eſt. Ita ſine ſtellarum ope monſtra procreari exiſtimant Peripatetici, ſed quid eorum Princeps, & Magiſter Ariſtoteles? Proximum inquit lib. 4. de generatione animalium cap.4. ab ijs quæ iam explicauimus, eſt vt cauſam de monſtris reddamus; ad extremum enim cùm motus ſoluatur, & materia non ſuperetur: remanet quod maximè eſt vniuerſale, id eſt, animal. Iam puerum ortum capite arietis, aut bouis referunt, idemque in cæteris membrorum nominant animalis diuerſi: vitulum capite pueri: ouem capite bouis natam aſſeuerant. quæ omnia accidunt quidem cauſis prædictis, ſed nihil ijs quæ nominant eſt, quamuis ſimilitudo quædam generetur, quod euenit etiam non in Monſtrum peruerſis. Quamobrem ſæpenumero per conuitium nonnulli deformes aſsimilantur, aut capræ ignem afflanti, aut arieti peculeo. Phyſiognomon quidam, omnes ad duorum, aut triũ animalium formas redigebat, & dicendo plerumque perſuadebat. Sed enim impoſsibile eſſe, vt tale monſtrum gignatur, id eſt alterum in altero animal; tempora ipſa grauiditatis declarant, quæ plurimum diſcrepant in homine, & cane, in oue, & boue, naſci autem nullum, niſi tẽpore ſuo poteſt. Partim igitur hoc modo, dicuntur monſtra; partim quòd forma prodeant multimembri, ſcilicet multis pedibus, aut multis capitibus, ſed profectò rationes monſtrorum, & oblæſorum animalium propinquæ, & ſimiles inter ſe quodammodo ſunt; Monſtrum enim oblæſio quædam eſt. Democritus verò monſtra fieri, ea de cauſa ſcribit, quòd duo ſubeunt ſemina; Alterum antè, alterum poſtea, quæ cùm in vtero confundantur, euenit vt membra coaleſcant, atque diſsideant. Auibus verò quoniam coitus agitur crebrò, idcirco ſemper, & & oua, & colorem euariare autumat: ſed ſi ita ſit, vt ex vno ſemine, eodemque coitu plura generentur, quod patet: præſtat non circumire, via omiſſa breui, & facili; ijs enim tunc maximè id accidere neceſſe eſt, cùm ſemina non diſtinguuntur, ſed ſimul ſubeunt: quòd ſi fœmini

maris

Digitized by Google

maris cauſa tribuenda eſt, hoc modo di-
cendum ſit,ſed enim ex toto potiùs, cau-
ſam in materia, conſtituendiſque con-
ceptibus eſſe cenſendum eſt. Quamo-
brem, monſtra huiuſmodi raro admo-
dum fiunt in ijs; quæ ſingulos pariunt,
ſed crebriùs, in ijs quorum partus eſt nu-
meroſus; non modò quòd ſæpe pariant,
vt columbæ: verùm etiam quòd multos
ſimul conceptus intra ſe continent, &
temporibus omnibus coëunt. Hinc ge-
mina pariunt etiam plura; cohærent
enim conceptus, quoniam in propinquo
alteri alter eſt: quomodo interdum fru-
ctus arborum complures: quòd ſi vitella
diſtinguuntur membrana, gemini pulli
diſcreti,ſine vlla ſuperuacua parte gene-
rantur, ſed ſi vitella continuantur, nec
vlla interiecta membrana diſterminan-
tur,pulli ex ijs monſtriferi prodeunt,
corpore,& capite vno, cruribus quater-
nis,alij totidem, quoniam ſuperiora ex
albumine generantur, & priùs (vitellum
enim cibus ijs eſt) pars autem inferior
poſtea inſtituitur,quamquam cibus idem
indiſcretuſque ſuppeditatur.Iam ſerpens
etiam biceps viſus eſt videlicet eadem
de cauſa; nam id quoque genus oua pa-
rit, & multa numero, ſed rariùs in eo
monſtri inſtitutio euenit propter vteri
formam; porrecta enim inuerſum copia
ouorum continetur pro vteri longitudi-
ne. Nec verò in genere apum, aut ve-
ſparum tale quid accidit, cellulis enim
diſcretis partus earum continentur: at in
gallinis è contrario fit. Vnde apertum
eſt,cauſam euentorum huiuſmodi in ma-
teria eſſe putare oportere;vt enim in ijs,
quæ plura pariunt, magis, ſic in ijs quæ
pauciora, minus id accidit.quocirca ho-
mini minus; ſingulare enim perfectumq.
parit, nam & homini locis, quibus
mulieres præfœcundæ ſunt, magis id
euenit,vt in terra Ægypto. Capris verò
& ouibus magis vt fecundioribus acci-
dit, atque etiam magis multifidis, multi-
fera enim id genus animalia ſunt, nec
partum perficiunt, vt canis; cæcos enim
magna eorum pars ſolet parere, quod
quam ob cauſam accidat, & quam ob
rem pariant multos, poſtea explicabi-
mus. Sed enim hæc propenſiora ſunt

ſuapte natura ad monſtrificam portio-
nem, quando non ſimiles ſibi generant,
ſed imperfectos. nam & monſtrum quid
diſsimile eſt quamobrem ijs quibus talis
natura eſt, faciliùs caſus hic obuenit, in
ijs enim potiſſimùm, & quæ metachæra
appellantur, conſiſtunt, quæ aliquatenus
labe monſtrifica ſunt affecta; nam deeſſe,
aut ſupereſſe quidquam monſtruoſum
eſt; monſtruoſum enim eſt res præter na-
turam, ſed præter eam, quæ magna ex
parte ſit;nam præter eam,quæ ſemper,&
neceſſariò eſt,nihil fit, verùm in rebus ijs,
quæ magna quidem ex parte ita fiunt,ſed
aliter etiam poſſunt fieri, euenit, quod
præter naturam conſtat;nam & inter eas
ipſas, quibus accidit quidem præter
hunc ordinem, ſed nunquam quolibet
modo, minus monſtrum eſſe videtur;
quoniam quod præter naturam ſit, idem
etiam ſecundùm naturam quodammodo
eſt, cùm naturam materiæ, natura for-
mæ non ſuperat, quamobrem, nec ea
monſtri nomine appellantur, neque vbi
fieri aliquid ſolet, vt in fructibus. Vitis
enim quædam eſt, quam aliqui capneum
vocant, quæ cùm vuam albam ſoleat fer-
re, ſi nigram tulit, monſtrum id eſſe
non putant; quoniam ſæpiſsime id face-
re ea ſolet, cauſa eſt, quòd ſua natura
inter albam, & nigram eſt,itaque non
longè diſceditur, nec præter naturam
ferè; non enim, in aliam naturam tran-
ſitur.

Has tradunt monſtrorum cauſas Peri-
petetici. Strato verò Lampſacenus apud
Plutarchum libr. 5. de Placitis Philoſo-
phorum cap. 8. in ſemine omnes mon-
ſtrorum cauſas vidit, quas vidit & Em-
pedocles inter Poetas ſummus Philoſo-
phus,inter Philoſophos princeps Poeta,
apud Galenum,libro de hiſtoria philoſo-
phica, Monſtra,inquit,naſcuntur ſi mul-
tum fuerit ſemen: ſi parum: ſi diuulſum:
ſi euanidum: ſi inordinatum. monſtro-
Eaſdem & Medici faciunt
rum cauſas, quorum ſententias paucis,
ſed lectiſsimis verbis complexus eſt
Franciſcus Valeriola,libr. 4. Medicarum
obſeruationum obſeruatione ſecunda,
Ludibria,inquit, hæc ſunt ludentis natu-
turæ, quæ vel ad materiæ copiam, aut
defectum;

Digitized by Google

defectum aut ad ſitus in vtero peruerſionem, aut ad formatricis naturæ vitium, & impotentiam, aut ad locorum vitium, figuram, poſitionemque, aut ad impedimentum, quod in illis ſit, referenda ſunt.

Hęc quę de monſtrorũ cauſis ſapientiſſimi viri Philoſophi & Medici tradunt, naturæ ipſius certiſsimis ſunt confirmata iudicijs, & quotidianis comprobata experimentis. Promant iam Aſtrologi quantam volunt ſyderum benignitatem, ſi vterus diſtortus, ſi aliqua parte mancus, ſi durior, ſi mollior, ſi laxus ſit; fœtus aptè formari nunquam poterit.

Rurſus cogitent monſtrifica quæcumque aſtra, ſi parum in vtero ſit materiæ, vnde illa effingent plura capita, plures pedes, plura membra, quàm natura fœtus poſtulet? vtero, membranis, ſemine, ex naturæ præſcripto ritè diſpoſitis, quomodo aſtra fingent monſtrum?

Nihil igitur aſtris iuris eſt in formãdis monſtris, nihil in procreatione fętus, ſed omnia ſibi vendicant materia, vterus membranæ, vis formatiua & cætera huius generis.

Præterea redeunt ne aliquãdo eædem ſtellarum configurationes, an nunquam? Si redeunt, cur eadem non procreantur Monſtra? Cur certis ſtatiſque temporibus non redeunt monſtra: quemadmodum redit æſtas, & hyems, poma, & fruges, auium nidificatio, procreatio pecudum, quæ omnia è ſyderum congreſſu Aſtrologorum ſententia pendent? Si non redeunt, vnde norunt monſtrificam, vt ita loquar, vim ſtellarum? Addo monſtra eſſe per accidens, libr. 2. Phyſicorum text. 80. At id, quod à conſtitutione cœli, & ordinatiſsimis cœlorum motibus proficiſcitur, non eſt per accidens, ſed per ſe intentum; pugnantia itaque hæc ſunt, eſſe monſtrum & eſſe à cœlo effectore.

Deinde cùm multi ſimul procreantur, doceant cur nunquam plura, immò ne duo quidem monſtra ſimul gignantur? & ſi gignuntur, cur nunquam ſimilia planè gignantur?

Conſtat, & illud quo die monſtrum naſcitur, aut gignitur, naſci & procreari plures integros, & omnibus partibus abſolutos. Cur ita? Cur ſtellæ per id tempus præſides non omnes ad inuſitatam formam traducunt? Quid in hunc plus iuris habent, quàm in illos? Integri qui formantur à quo quæſo formantur? à ſtellis? At illæ eo tempore, eoque die in ſignis contortis ſunt, in quibus Aſtrologorum ſententia, vt vidimus, non poſſunt integros conformare: An à vi formatiua ſeminis, & proximis cauſis? fatendum erit, ſtellas nullam vim in conformatione fœtus exercere, quod ſi Aſtrologi admittant: & illud tandem admittendum erit è ſtellarum configuratione nihil de fœtu decerni poſſe, aut cognoſci.

Quid illud, mediocriſne ſtuporis, ac tarditatis eſt, quod ait Cardanus, quando Planetæ ſunt in piſcibus, naſci filios mutos; quia piſces voce carent; Aliæ credo ſtellæ fari poſſunt: Quod ait Ptolemæus, ſi luminaria mouentur in ſignis, quorum imagines ſunt hominis, natum futurum monſtruoſum quidem, ſed ex hominibus, ſi in figuris brutorum, futurum ex brutis: quam monſtruoſum eſt? ita ne ſtellæ generant ſibi ſimile?

Cur ſapientiſsimi viri, Ariſtoteles in primis, qui de monſtrorum cauſis diſertè, & acurate diſputarunt, nullam aſtrorum mentionem fecerunt? An ignorarunt ea, quæ Pictoribus, Fabris, Architectis, Sutoribus perſpecta ſunt? Non ita; ſed quod ad omnia naturæ arcana, aditum ſibi fecit ſingulare Ariſtotelis ingenium, Aſtrologica non attigit, non quod aſſequi non potuerit, ſed quod fictitia, nullaque ratione conſtare intellexit.

Denique, qui monſtra aiunt è ſtellis proficiſci, omniane, an aliqua aiunt eſſe à ſtellis? non omnia, quia ſub quocumque ſtellarum ſchemate coëant animantes, diuerſorum generum, monſtra prodire per quotidiana experimenta didicimus. qua de cauſa, Deus Leuitici cap. 19. num. 19. præcipit, Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus. Si aliqua, quæ eſt cauſa, cur hæc potiùs cœlum auctorem habeant quàm alia?

CA.

Digitized by Google

CAPVT XI.

Ratio qua ſecundùm Aſtrologos fœtus ſtellis reſpondet.

NON præteribo quæ Planetarij de fętu docent, apud Conciliatorem differentia 49. fermè extrema. Talem, inquit, Planetarum ordinem & modum, in embryonis ducatu adinuenit in vnoquoque menſe dominantium. Poſuit namque menſe primo ſuper conceptionem, Saturnum dominari, frigidum, & ſiccum; tunc enim ſemen aquoſum eſt, & fluxibile, & indiguit aliquo, quod ipſum ſiſteret, conſtringeret, & fixaret. Secundo quoque menſe ſuper ipſum Iupiter dominatur fortunans, calidus, & humidus, augmentatiuus; eſt namque virtutis creſcentis origo; Tunc enim conceptus eget calido dilatante, ipſius materiam, & humiditate, ad extenſionem dilatante. Reliquo menſe Mars accurrit, qui ſua caliditate iam finientem embryonem calefacit, & deſiccat. Menſe autem quarto ſuperuenit Sol, vt cœli, mundique princeps, qui ſua caliditate viuifica in tantum perficit embryonem, vt ſpiritus in ipſum gradiatur rationalis. Quinto verò menſe, Venus ordine ſuper occurit, frigiditate, & humiditate contemperans, quod calidum Martis & ſiccum, ac Solis, carnemque augmentat. Reliquo nimirum menſe aduenit Mercurius humida exiccans, ſuperfluo contemperantiam inducendo. Luna quoque ſeptimo adijcitur menſe, carnem & pinguiorem ſua humiditate infantem nutriens. (cùm ipſa vittutis naturalis ſit origo.) Denique menſe octauo reuertitur Saturnus.

Quam vellem hæc conficta eſſe à Cōciliatore in odium Mathematicorum, quàm nollem legi apud Albumazar, apud Cardanum, apud Maternum, alioſque Aſtrologiæ Magiſtros? Ergo vbicunque ſit Saturnus, ſiue in Oriente, ſiue in Occidente, ſiue in Medio, ſiue in Imo cœlo, in quacumque domo, in quocumque ſigno, & in quocumque gradu ſigni, quomodocumque ſit, cum alijs aſtris conſtitutus, Primo menſe fœtui præſidet, & quocumque tandem tempore ille concipiatur? Et vbi ſunt Aſtrorum congreſſus, configurationes, anguli, aſpectus, aſcenſus, deſcenſus, domus, antiſcia, ortus, occaſus? In nihil reciderunt hæc omnia. O inter ſe pugnantia principia.

CAPVT XII.

Egregium Aſtrologorum figmentum.

LIBEAT librum hunc de fœtu egregia fabella concludere. Explicare, inquit, Iulius Firmicus libro ſecundo Matheſeos cap. 27. debemus duodecim ſigna, quas partes humani corporis teneant, hoc enim, & ad apoteleſmata, vehementiſsimè proficit, præſertim cùm locum valetudinis, vel vitij voluerimus inuenire. Caput hominis in ſigno Arietis eſt; Ceruix in Tauro; Humeri in Geminis; Cor in Cancro; Pectus & ſtomachus in Leone; Venter in Virgine; Renes, & vertebræ in Libra; Natura in Scorpione; Fœmora in Sagittario; Genua in Capricorno; Tibiæ in Aquario; Pedes in Piſcibus; & ſic per hæc ſigna, tota membra hominis diuiduntur. Hæc ille.

Quis audiuit tantam fingendi licentiam? quid eſt fabula, ſi hæc eſt diſciplina? Cur non ponunt cor in Leone? Cur ceruicem potiùs in Tauro, quàm in Piſcibus

Digitized by Google

ſcibus collocant ? Cur cor in Cancro, Pectus in Leone eſt ? nonne pectore continetur etiam cor ? obliti ſunt hepatis præcipui membri in homine; Cerebri, cui principatum tribuunt multi. O licentiam iocularem ? Hæc ludibria habent fidem apud homines ?

Prouoco ad Ptolemæum Mathematicorum Principem, qui libro 1. cap.8. ex Arietis ſtellis alias facit Iouias, Alias Martias, Alias Saturninas, Alias alterius naturæ. Stellæ in capite Arietis, inquit, effectus habent commiſtos, ex viribus Martis, & Saturni: quæ in ore ſunt, idem poſſunt quod Mercurius, & non nihil quod Saturnus; quæ in poſteriore pede Martiæ; quæ in cauda, Venereæ ſunt. Nego igitur harum ſtellarum vires eſſe miſcendas; Nego ad vnum membrum omnes poſſe trahi: non in Philoſophiam, & in Medicinam ſolùm, ſed multò turpius in Genethliacam hæc peccant.

IN

Digitized by Google

IN ASTROLOGOS CONIECTORES
LIBER TERTIVS.
De natali, & partu.

PROEMIVM.

EA, quæ ad conceptum, & fœtum ſpectabant, iam auſpice Deo, exegimus, ſatiſque videmur oſtendiſſe, quàm multis cauſis, ac modis lubricum, ac fallax fieri ſoleat Aſtrologorum iudidicium, de fœtu: ſequitur iam alterum quod ferre ſolent de Partu, & nato puero, ex Natalitijs Aſtris, in quæ cuiuſque ortus incidit. Et quidem facilius fuerit, ex materni vteri ergaſtulo eductum, & libero apertòque cœlo fruentem, huc illucque pro voluntate, pro cupiditate, pro ambitione, pro ſtudio, pro timore, pro amore, pro iracundia, pro honeſtate, pro commodo, pro incommodo, liberè vagantem hominem à ſyderum dominatu eximere; quàm aluo incluſum & extrinſecis cauſarum factionibus impeditum, nihil ex ſe, & per ſe agentem.

Sed priuſquam natalitias ſtellas vocemus ad calculum, non abs re fuerit, paucis humanam libertatem aſſerere: quam etſi hac tempeſtate, metu nimirum publicæ poteſtatis, non audent Genethliaci aperto Marte oppugnare, occultis tamen cuniculis eam petere non dubitant.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Liberum arbitrium ex omnium gentium conſenſu.

OMNIA quidem, quæ Aſtrologi è ſtellis denunciant, perſtringunt nec leuiter humanę voluntatis libertatem, ſed ea, quæ à natalitijs ſtellis euēctura homini iam nato, in omni vita, pronunciant: apertiùs ſyderali neceſsitati noſtras mentes ſubijciunt. Quamobrem huius tertij libri principio humanis voluntatibus eam ineſſe libertatem oſtendendum eſt, vt quò, aut vnde voluerint, poſsint ſe, & conuertere, & auertere, ita planè, vt nulla fati, aut neceſsitatis lege teneantur, ex quo efficietur nihil mortalibus à natalitijs aſtris, ab Aſtrologorum prædictionibus, magnopete timendum, ſperandùmve eſſe.

Ne verò argutijs potiùs, ſe à nobis circumueniri, quàm veritate premi Planetarij exiſtiment, omnium gentium; omnium ſeculorum; omnium diſciplinarum conſenſu, contra eos agemus, humanis enim mentibus inſitam libertatem, in vtramque partem agendi facultatem, omnes ætates, omnes nationes, omnes doctrinæ agnouerunt.

Agnouerunt primùm Theologi, quibus quotidie, Spiritus ſancti numen, Vatum oracula, Apoſtolorum literæ, Conciliorum decreta, illam inculcant.

Agnouerunt Patres Græci, S. Ignatius epiſt. ad Magneſianos. S. Dionyſius Areopagita libro de Diuinis nominibus c. 4. parte 4 exſtrema. S. Iuſtinus Martyr in Apolog. ad Antoninum Imper. Athenagoras Iuſtino æqualis in Apolog. ad eundem. S. Irenæus lib. 4. c. 71. 72. Clemens Alexandrinus, libro 1. ſtrom. exſtremo lib. 5. item extremo, quo & Platonis vſus eſt auctoritate Origenes lib. 2. cont. Celſum. pag. 780. lib. 3. de principijs, cap. 1. Euſebius Cæſarienſis lib. 6. de præparatione Euangelij, cap. 5. S. Athanaſius ſerm. de paſsione, & Cruce Domini, & oratione contra Idola. S. Baſilius ſerm. de libero arbitrio, & in oratione quòd Deus non ſit auctor malorum. S. Gregorius Nazianzenus Apolog. prim. fermè in initio, Gregor. Nyſſen. lib. 8. Philoſophiæ, cap. 3. S. Ioannes Chryſoſtomus homilia 60. in Matthæum, & ſerm. ſecundo de fato. S. Epiphanius hæreſi 16. S. Cyrilus Epiſcopus Alexandrinus lib. 2. in Inannem cap. 13. lib. 9. cap. 10. S. Ioannes Damaſcenus lib. 2. de fide, cap. 26.

Agnouerunt Patres Latini. Tertullianus lib. 2. aduersùs Marcionem, circa medium, S. Cyprianus libro primo epiſtolarum, epiſt. 3. ad Cornelium Lactantius libro 4. diuinarum inſtitut. cap. 20. S. Ambroſius lib. 7. de Iacob cap. 3. lib. 2. de Cain cap. 7. & Pſal. 40. Optatus Mileuitanus libro ſeptimo in Parmenianum, S. Hilarius Pſal. 2. S. Hieronymus epiſt. ad Creſiphontem extrema, & in cap. 26. Hierem. in epiſt. ad Damaſum de filio prodigo epiſt. ad Hedibiam q. 10. lib. 2 contra Iouinianum. S. Paulinus epiſt. 2. ad Seuerum epiſt. 4. & epiſt 8. ad eundem. S. Auguſtinus lib. 5. de Ciuitate Dei, cap. 10. lib. 11. cap. 6. lib. de prædeſtinat. Sanctorum, cap. 8. lib. 83. quæſt. q. 29. lib. de Gratia & libro arbitrio, toto, S. Leo ſerm. 16. de Paſsione, Proſper

Aquita-

Aquitanus in reſpôſione ad ſextam propoſitionum Gallorum, S.Bernardus libro de Gratia & libero arbitrio. S. Fulgent. lib. de Incarn. & Gratia Chriſti, cap.20, S.Gregor.lib.33. moralium c. 25. S. Anſelm. ad cap. 2., epiſt. 2. ad Timotheum.

Agnouerunt Philoſophi, qui de moribus ſcripſerunt, Ariſtot. lib.3.& 6. Ethic. de Conſilio, de Electione, de Gnomi, de Syneſi, copioſè diſputans, totam vim, ac rationem virtutis, & vitij in eligendi libera facultate collocauit.

Agnouerunt Phyſici, Philoſophorum Princeps libro tertio de anima, textum 57. Senſitiua; inquit, imaginatio, ſicut dictum eſt, & in alijs animalibus ineſt, deliberatiua autem in rationalibus: vtrùm enim aget hoc, an hoc, iam rationis eſt opus, & neceſſe eſt vno menſurare; maius enim perſequitur. quare poteſt vnum ex pluribus phantaſmatibus facere, & cauſa hæc eſt, quòd opinionem non videtur habere, quoniam ea, quæ eſt ex ſyllogiſmo non habet: hęc autem illam. Quapropter deliberatiuum non habet appetitus: Vincit autem aliquando, & mouet voluntatem, aliquando autem illa hunc: ſicut ſphæra, appetitus appetitum, cum incontinentia facta eſt. Natura autem ſemper ſuperior, principalior eſt, & mouet, adeò vt tribus lationibus iam moueatur.

Agnouerunt Metaphyſici. Et Ariſtoteles lib.9. Metaphyſ. text.10. Quoniam, inquit, quod poteſt, aliquid poteſt, & aliquando, & aliquo modo, & quæcumque alia neceſſe eſt adeſſe in definitione: & quædam quidem ratione poſſunt mouere, & potentiæ eorum cum ratione; quædam verò irrationalia, & potentiæ irrationales: & illas quidem neceſſe eſt in animato eſſe; has verò in ambobus, huiuſmodi quidem potentias neceſſe eſt, vt cùm quoad poſſint actiuum, & paſsiuum approximent, hoc quidem faciat, illud verò patiatur: illas verò non eſt neceſſe; hæ enim omnes, vna vnius factiua, illæ verò contrariorum. Quare ſimul ne faciat contraria? hoc verò impoſsibile eſt. Neceſſe eſt igitur, aliud quiddam eſſe, quod dominetur? Dico autem ſiue appetitum, ſiue electionem; quodcunque enim appetat, principaliter hoc faciet, cum quoad poſsit, approximet paſsiuo.

Agnouerũt Medici. Cur enim vel præſcribit Hippocrates, tribus de diæta libris victus rationem, ſi non poſſumus nobis ipſis temperare? vel Galenus ſuadet paruæ pilæ exercitationem, ſi liberum non eſt, qua re ſe quiſque velit exercere? vel Celſus ſanxit canones de ſanitate tuenda, ſi eius præcepta ſequi penes nos nequaquam eſt? vel alij omnes morbo cuique medicinam parant, ſi neceſsitas nullum prudentiæ locum reliquit?

Agnouerunt Iuriſconſulti, qui, niſi malè rectève viuendi facultas in nobis eſſet, per ſummam iniuriam tantam legum pœnarumque varietatem cõſtituiſſent, ad hominum libidinem reprimendam: & quidem longè aliter, quàm bruta ſoleant, aut homines mente capti coërceri.

Agnouerunt rerum publicarum Moderatores, qui non animaduerterent in ciues, niſi integrum illis eſſet, perturbationibus, quibus incitantur, quoties perperam agunt, imperare: non adhiberent in conſilium prudentes viros, & longo rerum vſu eruditos, niſi in libera noſtra poteſtate eſſet illud capere conſilium quod è Repub. maximè ſit. Nec tam anxie imminentes Reipub. calamitates amoliri conarentur ſi omnia ineluctabili fato euenirent. Nec tanta animi prouiſione ſuis ciuibus conſulerent ſi omnia ineuitabili Aſtrorum motu agitarentur.

Agnouerunt Rethores, quorum inanis omnis ad perſuadendum apparatus eſſet, ſi inflexibilis neceſsitas aures, animoſque audientium teneret.

Agnouerunt ipſi etiam Mathematici, Ptolemæus libro primo de iudicijs, capite 3. Neque, inquit, in ijs rebus quæ neceſſariò accidunt, ignoramus ſubitis, & inopinatis aduerſitatibus, animos percelli, & ſucceſsibus extolli, ſed præuiſio futurorum animum componit, & moderatur, meditatione abſentium tumque præſentium, & præparat ad percipien-

Digitized by Google

da ventura cum tranquillitate, & conſtantia.

Poſt pauca. Quæcumque à prima cauſa, vel in vniuerſum, vel ſingillatim mouentur, hæc inuariabili modo procedunt; cum illa inſuperabilis ſit, & omni contra nitente vi præſtantior: quæ autem ſe aliter habeant, eorum quibus contrariæ affectiones contigerint, facilè eſſe conuerſionem: quibus verò defuerint, illas primas cauſas ſequi: hoc verò fit in ſcientia hominum, non illarum neceſsitate, & potentia.

Idem in cétiloquio, ſi poteſt, qui ſciens eſt, multos ſtellarum effectus auertere, quando naturam earum nouerit, & ſe ipſum præparare.

Iulius item Firmicus libro primo Matheſeos, capite 3. Inuocemus, inquit, ſuppliciter Deos, & religiosè promiſſa numinibus vota reddamus, vt confirmati animi noſtri diuinitate, ex aliqua parte ſtellarum violentis decretorum poteſtatibus reſiſtamus. Hoc debere nos facere vir diuinæ ſapientiæ Socrates docuit. Nam cum quidam ei de moribus ſuis cupiditatibuſque dixiſſet, quos ille ſimili ratione collegerat: Sum, inquit, vt dicis, agnoſco, confiteor, & vir prudentiſsimus latentia corporis vitia, facili confeſsione detexit. Sed hæc inquit omnia à me prudentia, ac virtutum auctoritate ſuperata ſunt, & quidquid vitij corpus ex praua concretione habuerat, animi ſibi bene conſcia diuinitas temperauit.

Rurſus Albumazar ijs, qui Aſtrologiam inutilem eſſe obijciunt, reſpondet, percommodam eſſe. Nam qui conſcius, inquit, eſt futurorum euentuum, poterit ſibi præcauere mutando bonum, in quo futura eſt paſsio; poterit etiam aliquando totum à ſe malum repellere; & futuram infirmitatem, aut hoſtium inuaſionem deuitare.

Agnouerunt denique Gentes vniuerſæ, omnes populi, cunctæ nationes, omneſque ætates; quæ quotidiano vſu & experimento viderunt nos odiſſe, quod aliquando amabamus; amare, quod maximè auerſabamur; quod fugiebamus ſequi; fugere quod ſequebamur,

Huic conſtantiſsimæ veritati omnium populorum, omnium diſciplinarum conſenſu firmatæ, ſyderum ductus, & dominatus aduerſari nemo non videt. Iactant quidem Genethliaci ſalua libertate ſe de futuris euentis dicere, ſed ſuas prædictiones tam firmas, ac ratas eſſe volunt, quàm, quæ ineuitabili neceſsitate eueniunt contendentes ſi quid in Aſtrologicis denunciationibus deprehendatur falſum, id in Aſtrologum, non in Aſtrologiam referendum eſſe, quaſi nullus poſsit eſſe error in prædicendo, niſi in Aſtrologiam peccatum fuerit. Hinc Ptolemæus libro primo de iudicijs, capite primo.. Primum quidem intelligendum, inquit, multa errata eorum, qui parum accuratè in re magnæ, & multiplicis conſiderationis verſantur, derogare fidem ſcientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam, quæ veritatem complectuntur; quod non rectè fit, nam hæc imbecillitas non eſt ſcientiæ, ſed profeſſorum.

Quantum itaque ſuæ Genethliaci arti firmamenti ac certitudinis aſtruunt, tantum ex liberis voluntatibus detrahant neceſſe eſt: quæ ſi liberæ ſunt, vt verè ſunt, non ex cœli præſcripto, ſed ſuo arbitratu viuere debent; nihil enim liberæ voluntati aduerſatur magis, quàm alieno imperio, & ducatu huc, & illuc circumferri: Aut certis prædictionibus magis repugnat, quàm humanæ mentis in vtranque partem agendi libertas.

Et quid de noſtris appetitionibus conijcere poteſt probabiliter Aſtrologus, ſi libera eſt voluntas, & in vtranque partem æquæ parata; voluet illa, ac reuoluet pedes, quò nunquam putatum eſt, recta procurret, deflectet in ſiniſtrum latus, apparebit in dextro, latebit in mæandris, deſiliet repentè in lucem, eludet omnes præſentiones, Aſtrologorumque obſeruationes.

Atque ne vllus ſit ambigendi locus Aſtrologos verbis ſolum retinere liberum arbitrium, re & factis negare plerique omnes veteres, ex quibus initia, vel incrementa ſumpſit hæc ars luce palam docuerunt nullam eſſe humanæ voluntatis libertatem, ſed homines

Digitized by Google

nes veluti muta pecora agi ſtellarum vi. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur, tradidere, id Chaldæi, qnos Marcus Tullius lib. 2. de diuinatione refellit, Id omnes Genethliaci, qui per Auguſtini, Baſilij, Chryſoſtomi, Cyrilli, Theodoreti, Gregorij tempora floruerunt, qui eo nomine potiſſimùm ab his Patribus confutantur, quod humanæ mentis libertatem euerterent, vt non poſsint recentiores Aſtrologi retinere veterum diſciplinam, niſi quemadmodum illi ita hi humanæ mentis libertatem penitus tollant.

CAPVT II.

Humanas mentes ſyderum poteſtati non rectè ſubijci.

HVMANAE mentis liberam in vtranque partem agendi poteſtatem, ſatis iam videmur commonſtraſſe omnium Gentium teſtificatione: nunc liberas voluntates à ſyderum dominatu vendicare aggredimur.

Ac primùm naturam omnibus, quibus ineſt, rationis, & ordinis cauſam eſſe, vt confeſſam iam rem, & manifeſtam pronunciat Ariſt. lib. 8. Phyſ. t. 15. lib. 3. cœli, tex. 23. & 24. quin lib. 2. de cœlo, tex. 69. non aliam reperit rationem, cur ſupremo orbi aſtra multa, ſingula inferioribus affixa ſint; niſi quia cùm natura æqualitatis, & ordinis auctor ſit, vni conuerſioni, ſtellas multiplices: vni verò ſtellæ multiplices conuerſiones attribuit, vt ordine quodam paria faceret omnia. Iam verò quid à recto ordine cogitari poteſt abhorrentius, quàm incorporeas animorum naturas ſyderalibus, & corporatis neceſsitatibus ſubijcere? Natura (inquit Ariſtot. lib. 3. de anima, text. 57.) ſuperior, ſemper principalior eſt, & mouet. Et Ptolemæus libro primo de iudicijs, cap. 3. Semper, inquit, minor cauſa maiori ſuccumbit. In omni ſanè cauſarum genere cernimus regi, gubernarique à perfectioribus, imperfecta: ab imperfectis perfectiora nuſquam. Præſtat elementis cœlum, propterea ex neceſsitate ait Ariſtot. libro 1. Meteororum, cap. 2. continuus quodammodo hic mundus inferior eſt ſupernis lationibus, vt omnis ipſius virtus inde gubernetur. Vnde enim motus principium omnibus ineſt, illam cauſam putandum primam. Dignitate nos ſuperamus animantes cæteras, idcirco & ijs imperamus, ijſque vtimur, omniumque finis ſumus, id quod docet Ariſtoteles lib. 2. Phyſic. text. 34. Quid in artibus? audiamus eundem libro primo Ethicorum, capite primo. Quæcunque artes huiuſmodi ſunt, ſub vnam aliquam facultatem, & potentiam reducuntur: quemadmodum ſub equeſtrem frænorum effectrix, aliæque omnes, quæ equeſtria inſtrumenta conficiunt; atque hæc, omniſque demum actio bellica, ſub militarem: atque eodem modo ſub alijs aliæ, atque in ijs omnibus fines earum, quæ Architectonicæ habentur, magis quàm reliqui omnes, aliarum, quæ ſubiacent expetendi ſunt; uam illos quoque horum cauſa ſectamur. Quò pertinet & illud ex procemio Metaphyſices. Quare, & eos, qui in vnaquaque re architecti ſunt honorabiliores, & doctiores, ac eis, qui manibus operantur, ſapientiores putamus, quoniam cauſas eorum, quæ fiunt, ſciunt: illi verò ſicut, & quædam inanimata faciunt quidem, ſed neſcientia faciunt ea, quæ faciunt, vt ignis comburit, ſed inanimata natura quadam horum ſingula faciunt, manibus laborantes, propter conſuetudinem, tanquam ſapientiores ſint, non prout actiui ſunt, ſed prout rationem habent, cauſaſque cognoſcunt.

Quid in virtutibus? nonne idem lib. 3. Ethicorum, cap. 1. iuſtitiam, quàm inter cœteras virtutes Heſperum, & Luciferum facit, ita cum lege coniungit, vt legitima omnia ex iuſtitia etiam affirmet eſſe, ideoque iuſtitiam virtutibus cæteris imperare vnà cum lege? Lex, inquit, præcipit, & id quod fortis viri opus eſt, vt non deſerere ordines, non fugere,

non abijcere arma; & id quod eſt temperantis, vt non committere adulterium, non contumelioſè ſe gerere; & id quod eſt manſueti, vt non verberare, non maledicere: ſimili modo quoque ſecundùm alias virtutes, & vitia, alia iubet, alia prohibet. Rurſus lib. 6. capite octauo cum prudentiam diuiſiſſet in familiarem, Legum latricem, & Ciuilem, cuius altera pars cōſultat, altera iudicat eam, quæ cæteris antecedit, nempe Legumlatricem, facit etiam alij præſidere, inſtar Architectonicæ.

Quid in ſcientijs, & habitibus in rerum contemplatione poſitis, ſapientia, vt præſtat, ita & præeſt reliquis, quam Ariſtoteles ſcribit libro primo Metaphyſices, cap. 2. principaliorem, quam ei ſubminiſtrantem, potiùs ſapientiam eſſe: non enim vt ſapienti præcipiatur, ſed vt ille præcipiat: nec vtile ab altero, ſed vt ab eo minùs ſapienti ſuadeatur, docet. Eodem pertinet illud libri 6. Ethicorum, cap. 7. vbi cum prudentiam virtutum Principem, & Aurigam feciſſet, ſubdit ad finem capitis vltimi At verò prudentia neque præſidet ſapientiæ, neque melioris, quàm ipſa, partis eſt, quemadmodum neque ſanitati medicina; neque enim ipſa vtitur, ſed vt fiat prouidet, quocirca illius cauſa præcipit, non autem illi. Simile præterea illud eſt, ſi quis ciuilem propterea quòd de omnibus præcipit, quæ in ciuitate ſunt, Dijs præeſſe, ac dominari etiam diceret. Exercitui mundum comparat lib. 12. Metaphyſices, text. 52. Quemadmodum, inquit, exercitus, etenim bene eſſe eius in ordine, & dux ipſe eſt, ac magis ipſe: non enim ipſe propter ordinem, verùm ordo propter ipſum eſt: cuncta autem coordinata quodammodo ſunt; verùm non ſimiliter, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita ſe habent, vt ſi vllum alteri ad alterum, ſed ſunt ad quippiam; ad vnum namque coordinata ſunt omnia: verùm quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcumque facere, ſed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata ſunt, mancipijs verò & beſtijs parum, quoad commune conferat, ſed vt plurimum, quodcunque contingit, tale namque principium cuiuſque eorum natura eſt.

His planum fit, eum rerum naturis ordinem inditum eſſe, vt præſtantiora dominentur, ignobiliora deſeruiant: propterea nihil peruerſum, nihil præpoſterum, nihil à naturæ conſilio magis alienum fingi cogitariue poteſt, quàm humanas mentes cœleſtibus orbibus ſubijcere; hoc eſt, incorporales ſubſtantias corporatis; impartibiles, & ſimplices partibilibus, & concretis; rationis, & ſapientiæ participes ratione & ſapientia carentibus; ſentientes, mutis, ac ſurdis; motrices ſui, & aliorum ijs quæ motoris indigent, virtutum, & beatæ vitæ capaces, expertibus virtutis, & beatitudinis famulari.

CAPVT III.

Altera ratio ex fine.

ET cui nam bono ſit, ſi noſtris voluntatibus ſydera moderentur? ſi nulli, fruſtra id eſſe oportet, Deus autem, & natura, quod fruſtra ſit, faciunt nihil, auctore Ariſtotele libro primo cœli, tex. 32. lib. 2. text. 59. cui inquam id bono eſt? An ſyderibus? Egregiam verò laudem ſyderibus affigūt, quin ea reijciunt cauſam tot vitiorum, quæ inter homines graſſantur. Neque vero aliunde morum innumeras prauitates, & corruptelas, quàm à rectiſſimis ordinatiſsimiſque cœli conuerſionibus proficiſci exiſtimandum eſt: ſcilicet à ſempiternis, & à Deo conſtitutis orbibus manare debuerunt peruerſæ, & immanes multorum naturæ, Neronis, Claudij, Heliogabali, & cæterorum eiuſdem ordinis monſtrorum.

An bono eſt humanis mentibus? At per huiuſmodi Aſtrorum dominatum, omni ſolertiæ, ſapientiæ, virtutis, laude ſpoliantur; nullus erit in pretio labor, ceſſabit in edomandis animi perturbationibus

bus ſtudium langueſcet omnis ad virtutem conatus; quin etiam, qui modò rectam rationem colunt, abijcient eam curam, nec aduersùs ſyderum vim niti audebunt, fracti multis difficultatibus, quas obijcit virtus; abijcient mortales omne recti, honeſtique ſtudium;& orbis terrarum, qui ex fabuloſo illo chaos emerſerat, in verum iam chaos, ideſt, in ſummam rerum omnium perturbationem prouoluetur?

An denique id rerum vniuerſitati conducibile eſt? Et quid in ea præclarum, & illuſtre fuerit, ſi mundi apparatus omnis, ac ſplendor eò ſolùm ſpectet, vt omnia aſtris obtemperent? Certè cùm duo quædam bona in deliberationem, atque diſceptationem veniunt, amplectitur, & perficit natura id quod melius eſt, quod vidit & Ariſtoteles libro primo de Generatione animal. capite quarto; Si mundum igitur omnem, in vnum aliquid referri oportuit, optimum id, ac præſtantiſsimum eſſe neceſſe eſt; Vtrum autem præſtantius quid ſit, humana mens, intelligendi ſapiendique potens: An cœlum nullo ſenſu, ſolertiaque præditum, qui non videt, videre quid poſsit, haud video. Ariſtoteles lib.12. Metaphyſices, text. 51. de primo entium. Si non intelligit, inquit, non erit optima ſubſtantia; ſi quidem eò quòd intelligit, ei honorabilitas ineſt. & lib. 1. de Anima text. 82. Dubitabit autem vtique aliquis, & quid eſt, vnum faciens ipſa, materiæ enim ſimilia ſunt elementa, principaliſsimum enim eſt illud, quod continet, quodcumque eſt: Anima autem aliquid eſſe melius,& præſtantius impoſsibile eſt: impoſsibilius autem adhuc intellectu; rationabiliſsimum enim eſſe, hunc, antiquiſsimum, & dominum ſecundùm naturam. Non eſt igitur noſtra mens, propter cœlum, ſed cœlum in noſtrum vſum, & commodum; ſemper enim habet rationem optimi, id, cuius gratia aliud eſt, ait Ariſtotel. libro 2. Phyſic. text. 23. lib. 5. Metaphyſic. text. 3. Intellectu autem nihil melius, aut præſtantius, vt idem teſtatur lib. 1. de Anima, tex. 82. & lib. 12. Metaphyſic. text. 37.

Nonne ad Sapientiam nos, pietatemq; nati ſumus? At Sapienti auctore Ariſtotele, libro 10. Ethicorum, capite 7. & 8. famulantur omnia, tanquam alteri Deo. Propter quod Simonides ſapientiam non humanam, ſed diuinam poſſeſsionem fecit. quod Ariſtoteles lib. 1. Metaph. c. 2. ita improbat, vt ſapientiæ non improbet in res omnes principatum. Si quid, inquit, Poetæ dicunt, ſecundùm Prouerbium, multa mentiuntur, nec aliam quam huiuſmodi decet honorabiliorem putare; quæ enim diuiniſsima, eadem etiam honorabiliſsima eſt: & libro 12. text. 39. Iſtud magis, inquit, quàm illud eſt diuinum, quod intellectum videtur habere, & ſpeculatio optimum, & maximè delectabile eſt. Si igitur ita bene ſe habet Deus ſemper, vt nos aliquando, admirabile eſt, quod ſi magis, adhuc admirabilius eſt. Item libro 10. Ethicorum, cap. 7. de ſapientis fœlicitate diſputans, Talis, inquit, vita præſtantior eſſet, quàm homini conueniat; non enim quatenus homo eſt, ita viuet, ſed quatenus diuinum quid, in ipſo ineſt: quantò autem id præſtat compoſito, tantò quoque eius operatio ab operatione diſtat, quæ ex virtute alia exiſtit. Sicut igitur intellectus diuinum quid eſt, ſi ad hominē reſpiciamus, ſic vita quæ ex intellectu traducitur, ſi humanæ vitæ cōparetur, diuina etiam ipſa eſt: neque verò oportet quemadmodum nonnulli monent, vnumquemque cùm ſit homo, humana, & cùm ſit mortalis, cogitare mortalia: ſed quatenus licet immortalem ſe reddere, omniaque efficere, vt ex præſtantiſsimo omnium, quæ in ipſo eſt, vitam traducat; nam licet id mole ſit parum, vi tamen, & pretio omnia longo interuallo antecellit. cap. 8. Dei, inquit, operatio cum beatitudine excellat, contemplatiua erit: & ex humanis ea erit fœliciſsima, quæ huic maximè eſt cognata; argumento illud eſt, quòd cætera animalia, quæ tali operatione penitus carent, expertia fœlicitatis quoque ſunt; Dijs enim beata tota vita eſt, hominibus autem eatenus, quatenus ſimilitudo quædam eiuſmodi operationis, in ipſis ineſt. Et infrà. At qui ex intellectu operatur;

Digitized by Google

huncque extollit, atque optimè afficit, is eſſe Deo chariſsimus videtur. nam ſi aliquam humanarum rerum curam Dij habent, ſicut videtur, conſentaneum eſt ipſos, re illa, quæ optima eſt, atque ipſis maximè cognata, delectari, qui eſt intellectus: eoſque qui eam maximè amant, & honorant, remunerari: vtpote, qui eorum, quæ ipſis ſunt amica, curam habeant, recteque & honeſtè agant: hæc autem omnia ſapienti maximè ineſſe obſcurum non eſt; is igitur eſt Deo chariſſimus. I nunc, & homines ſapientiæ compotes cœlo ſenſu carenti ſubde tota reclamante natura.

CAPVT IV.

Tertia ratio ex dominatu mentis in corpus.

ACCEDIT his, quæ ſuperiori capite diſputata ſunt, quòd etiam ſi deceret maximè, fieri tamen non poſſet, vt humana mens ſyderum ductu, ageretur, in ea, quæ appetit, aut molitur. non enim ſydera mentem afficiunt, per ſe, ſed per corporis immutationes, vt tradit Ptolemæus lib. 1. de iudicijs, cap. 1. & 2. Metienda igitur, atque exiſtimanda eſt ſyderum poteſtas ex ſtatu corporis noſtri, tantùmque illa valere poteſt ad incitandam mentem, quantùm impreſsione corporali, cuius noſtrum corpus ſit capax, humana mens percelli poteſt. Experimur autem, ita ſe corpus ad animum habere: vt primò quædam animus, aut facere non poſsit, aut non niſi mutilè, & præpoſtere, flacceſcente corpore. Deinde, vt animus impulſus quoſdam imprudens, ac nolens patiatur ex inſolentia corporis, & ſenſus, ſubditur enim illi politico, non deſpotico iure auctore Ariſtotele libro primo Politicorum, cap. 3. Nunquam autem ea eſt horum impulſuum vis, vt ei noſtra mens, (modò ſit ſui compos) nequeat obſiſtere. Huic rei fidem faciunt tum vſus propè quotidianus, tum naturalis, ac ſubitus angor conſcientiæ, animo ſe ipſum incuſante, quod ceſſerit cupiditati, quod libidini non reſtiterit. Clariſsimum ſanè naturæ teſtimonium, quod potuiſſet non cedere. Quoniam autem bonum omne ad quod corporalis appetitus impellit, corporale eſſe neceſſe eſt, quo longè præſtantius eſt honeſtum, & incorporale; conſequens ſit quodcumque bonum motus corporalis menti obtendat, reſpui ab ea poſſe, boni præſtantioris amore, quod obijcit rectà ratio; quæ cum nulla ſyderum vi, inhiberi poſsit, ne obijciat virtutis honeſtatem; nam ſtellæ nullâ vim exercent, niſi in corpus, Bonum autem rationis, & honeſtum in ſola ratione reſidet; Libera itaque ſit neceſſe eſt, mens à ſyderum dominatu. Et ſanè Aſtra, vel organum phantaſiæ ita deprauant, vt ad liberum vſum rationis ineptum planè ſit, & tunc non vitio, ſed morbo tribuendum eſt quidquid homo efficit: Vel non tanta eſt organi perturbatio, quin mens ſuo munere fungatur, & tunc niſi animus aliò ſponte cogitationem intendat, fieri non poteſt, quin animaduertat, qnale ſit id, ad quod incitatur à ſenſu, quantòque ſint illo meliora, quæ recta ratio obijcit; cùm enim apto vtatur organo, nec ſit impedita, reſque ex ijs ſit quæ cadunt in humanam mentem, cur cæcutiat media luce, nihil omnino eſt cauſæ: ſpecie ergo potioris boni deponere poteſt, ſi velit, cupiditates quas ingerit ſenſus minoris boni. Offundere ſæpe tenebras ſolet ſenſus, per quas animus nequit rationes omnes diſpicere quibus ab amore boni ſenſibilis auocari poſſet; ſed per ſuam ignauiam paſſus eſt ſibi eas offundi, quas diſcutere poterat: & ſponte, ac libens in eas ſe coniecit anguſtias, vt quid agat, clarè non videat; ideoque eius impotentiæ crimen, in ipſum iure recidit, qui eam caliginem, cùm adhuc ſui iuris eſſet, diſcutere noluit. Id quod Ariſtoteles lib. 3. Ethicorum, cap. 5. declarat his verbis. Quod ſi quis dixerit, omnes id appetunt, quod bonum eſſe ipſi videtur, viſionis autem dominium hab nemo,

Digitized by Google

nemo, ſed talis vnicuique finis apparet, qualis quiſque eſt. Verum ſi vnuſquiſque habituum ſibi quodammodo in cauſa eſt, viſionis quoque quodammodo erit: ſin autem nemo ſibi eſt cauſa, vt mala agat; ſed ex ignorantia finis ea agit, ex quibus ſummum bonum conſequuturum ſe exiſtimat, appetitio vero finis minime ſpontanea eſt, ſed oportet vnuſquiſque, vt idoneus natus ſit, habeatque quaſi viſum quo recte valeat diſcernere, & id quod vere bonum eſt eligere: ſique is eſt bono ingenio præditus, cui bona hæc naturæ affectio inſita eſt, quod enim maximũ eſt, & pulcherrimum, quodque ab alio accipere, aut diſcere nullo modo licet, id quale natura eſt, tale ipſe habebit. Atque ita quidem bene, ac recte naturа eſſe affectum ipſa erit perfecta, & vera naturæ habilitas, atque aptitudo. Sic iudicij caligantis errores in noſtra poſuit poteſtate Ariſtoteles.

Quod fieri diximus ex prauo habitu, contingere etiam poteſt ex affectus vehementia. Ratio tamen initio perturbationis ſaltem, & agnoſcere, & reprimere potuiſſet graſſantem libidinem. declarat id Ariſtoteles exemplo incontinentis libro ſeptimo Ethicorum, cap. 3. Noſtraque culpa fieri quidquid ex huiuſmodi errore fit, docet idem libro tertio de anima, text. 47. Amplius & præcipiente intellectu, & dicente ratiocinatione, fugere aliquid; aut proſequi, non mouetur, ſed ſecundùm concupiſcentiam agit: vt incontinens, & omnino videmus quòd qui medendi artem habet, non medetur; Tanquam aliud quidpiam principatum obtineat agendi per ſcientiam, ſed non ſcientia. At verò neque appetitus huiuſmodi dominus eſt; continentes enim, appetentes, & concupiſcentes, non operantur ea, quorum appetitum habent, ſed ſequuntur intellectum. Conſtat itaque priuſquam libidine mens abſorbeatur, penes eam eſſe iudicium, quodammodo illecebrarum, & niſi ſenſum coerceat, ipſam ſibi cauſam eſſe ruinarum.

Si ergo in eo poſita eſt omnis ſtellarum facultas, vt corpus titillent, ac moueant: nullam autem commotionem poſſunt inferre menti, quæ præſtare ſe poteſt ſuperiorem omnibus corporis commotionibus, in quibus incitandis, valent ſtellæ (ſi tamen valent quidquam) vnde Aſtrologus noſter vaticinari poſſit, ſuſpenſa adhuc mente, ac paribus in vtramque partem momentis librata, nihil habet ex aſtris. Sapientes certè viri, S.Thom. 1. part. quæſt. 14. art. 13. Scotus in quodlibeto 39. quæſt. 1. Durandus, & alij, ne Deum quidem ex cauſa libera, & ad vtrumque æquè parata cognoſcere poſſe contendunt, quid futurum, vel non futurum ſit. Et probabilis omnis prædictio, quæ non temere, non fortuitò feratur, vt plurimum ſaltem ſortiatur effectum oportet; at agentibus ſtellis integrum eſt voluntati ſequi, vel reſpuere earum ductum, euentuſque eſt ad vtrumlibet, ac liber: & denunciamus adhuc amicitias, connubia, peregrinationes, magiſterium, aliàque innumera, quæ ſcribit Ptolemæus libro quarto de iudicijs, capite 3.

Non pigebit me iterum inuictam mentis noſtræ poteſtatem confirmare aduerſùs corporis impulſus, in quod cœlum agit. In confeſſo namque eſt iure animum corpori; appetitui rationem præeſſe, cui rei non ſolùm fidem facit Ariſtoteles, & in Ethicis paſsim, & libro primo Politicorum, cap. 3. lib. 1. de Anima, textu 82. lib. 3. textu 46. ſed & naturalis ratio. Nam quod mente poteſt proſpicere, natura imperat ait Ariſtoteles libro 1. Politicorum, cap. 1. quod autem poteſt corpore hoc facere, paret natura, & ſeruit. cap. 3. Imperare, inquit, & parere non ſolùm neceſſariorum ſunt, ſed etiam vtilium, ac ſtatim ex generatione quædam diſtincta ſunt; Alia quidem ad imperandum, Alia verò ad parendum; & ſpecies multæ, & imperantium, & parentium ſunt: & ſemper melius imperium meliorum parentium eſt, ceu hominis, quàm beſtiæ; nam, quod à melioribus proficiſcitur, melius eſt opus. Et poſt pauca. Animus quidem in corpus dominicum habet imperium: mens verò in appetitum ciuile, ac regium. In quibus clarum eſt, ſecundùm naturam, & vtilitatem, imperari ab animo corpori, & ab ea par-

Digitized by Google

ea parte, quæ habet rationem, ei parti, quæ ſubiacet perturbationi; æqualitatem verò ac viciſsitudinem omnibus nocere. Quin etiam ex eadem cauſa deducit ibidem Ariſtoteles, quoſdam natura ſeruos eſſe, quòd imbecillæ mentis ſint; quoſdam Dominos, quòd ratione præcellant, vt illorum interſit ſubeſſe prudentioribus. Neque vllus obijciat ſæpe appetitum imperare rationi; quia vt idem docet Ariſtoteles, oportet conſiderare naturam, non in corruptis, ſed in integris. Quocirca eum hominem, qui & animo, & corpore optimè diſpoſitus ſit, inſpiciendum, in quo certè id quod diximus manifeſtum eſt; nam prauorum quidem, aut prauè diſpoſitorum ſæpe inuenietur corpus imperare animo; ſed ex eo, quòd peruersè, & præter naturam ſe habeant; natura integra exiſtēte, quod mente præpollet, dominatur ſemper.

Ex quibus perſpicuum eſt mentium eſſe corporibus imperare, animorùmq. in corpora naturale ius eſſe; neque hoc quale quale ius eſſe, ſed tale, quod mens, & exerceat paſsim, & pro arbitratu vtatur; qualis enim ordo naturæ eſſet, dominari mentem debere, ſed non poſſe ſenſum ſibi ſubijcere, etiam ſi maximè conetur? Nonnè illud in naturam caderet, quod eſt apud Ariſtotelem libro primo cœli, text. 72. Fruſtra calceamentum dicimus, cuius non eſt calceatio? Quadraret, & illud, quod idem Philoſophus libro 2. cœli, textu 50. probat, ſi vis motrix ineſſet aſtris, & organa motus defutura non fuiſſe. Irrationabile eſt, inquit, nullum organum ipſis præbuiſſe naturam ad motum (nihil enim, vt contingit, facit natura,) neque curam quidem animalium habuiſſe: quæ autem tam pretioſa ſunt, deſpexiſſe; ſed videtur tanquam ex induſtria, abſtuliſſe omnia, per quæ contingebat progredi per ſe ipſa, & quamplurimum ſemouiſſe ab ijs, quæ organa ad motum habent. Quadraret, & illud quod idem lib. 3. de anima, tex. 44. & 45. docet plantis ſenſum, & motum deeſſe, quia carent inſtrumentis ſenſus, & motus, natura autem ſicut nihil facit fruſtra, ita nec deficit in neceſſarijs.

Atque hinc liquet, ſi naturale eſt imperium mentis in corpus, & ſenſum, quæ rationem ſemper ſpectat, coërcetque corporales commotiones, nihil Mathematicos habere certi ac conſtituti, immò nec veriſimilis, aut probabilis ex ſtellis, quæ ſi quam nactæ ſunt vim, eam omnes in ſolum corpus exercent, cui mens præſidet, ac moderatur pro conſilio, & arbitratu ſuo.

CAPVT V.

Poſtrema ratio ex Dei prouidentia.

ACCEDAT poſtremò diuinæ mentis prouidentia, quam quia mundi, totiuſque ordinis cauſam dixerat Anaxagoras, ſobrium illum appellat Ariſtoteles, primo Met. ſumm. 2. cap. 2. comparatum ad antiquiores vana dicentes.

Prædicat mirificè Dei admirabilem ſapientiam in diſpoſitione vniuerſi, idem Auctor lib. 12. diuinorũ, tex. 52. Quemadmodũ exercitus, etenim bene eſſe eius, in ordine, & dux ipſe eſt, ac magis ipſe; non enim ipſe propter ordinem, verùm ordo propter ipſum eſt, cuncta autem coordinata quodammodo ſunt. Verùm non ſimilia, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita ſe habent, vt ſit vllum alteri ad alterum, ſed ſunt ad quidpiam; ad vnum namque ordinata ſunt omnia. Verùm quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcunque facere, ſed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata ſunt; mancipijs verò & beſtijs parum quo ad commune conferat, ſed vt plurimum quodcunque contingit; tale namque principium cuiuſquam earum natura eſt. Et tex. 55. cùm accuratè, ac ſubtiliter peruestigaſſet rationē, ac principium totius ordinis, quo mundus omnis continetur, ſubijcit ad finem. Entia nolunt malè gubernari; non eſt bonum

plura-

pluralitas principatuum: vnus ergo Princeps. Atque huius quidem ſapientiſsimi Principis gubernationem(ei enim quod optimum eſt conuenit ſapientis nomen, vt idem auctor eſt libro primo Metaphyſices capite 2.& lib.6.Ethicorum cap.7.) Si quam optimam, & numeris omnibus abſolutam eſſe oportet, quis putet, ab illo, vitam hominum in ſyderum poteſtate fuiſſe collocatam? Vnus eſt omnium finis vltimus, cuius vnuſquiſque capax, & appetens eſt, vt probat Ariſtoteles libro primo Ethicorum cap. 1. & 2. quem actionibus noſtris omnibus, præpoſitum eſſe oportuit, vt idem docet eodem libro, capite nono: In has porro actiones, quibus ad fœlicitatem peruenitur, ſi vllum ius Aſtra haberent, multa ſanè incommoda pateremur. Primò rem optimam & diuiniſſimam ſtellis ſenſu carentibus Deus commiſiſſet. An non melius eſt hominem ſponte ſua fœlicem infœlicemque fieri, quàm cæco ſtellarum impulſu? Præterea, multi quibus naſcentibus parum benignæ ſtellæ affulſerunt, quanto bono innocentes, & inuiti fraudarentur? Denique quid ab ordinis ratione magis aberrat; aut à Dei prouidentia magis eſt alienum, quàm ſtellas facere auctores bonarum, malarumque actionum, quæ nec malæ malos, nec bonæ bonos internoſcunt?

Mitto iam, quod ad Aſtronomicæ vanitatis cumulum non parum facit, morbos, peſtilentias, bonorum iacturam, monſtruoſos partus, filiorum inopinatos obitus, non rarò Dei Optimi Maximi ira ſolitos immitti, id quod non modò diuinis litteris traditum eſt, ſed & Gentilium *hiſtorijs*. Nam propterea Capitolinus in Maximo & Balbino, Liuius lib. 4. & 7. ab Vrbe condita, Valerius Maximus libro 2. titulo de Inſtitutis Antiquorum, perhibent inſtitutas fuiſſe expiationes, & ſacrificia, quibus placato Numine auertâtur huiuſmodi calamitates. Quod Poëtæ quoq; ſcribunt paſſim, Homerus Iliadū libro primo, Heſiodus de opere & diebus. Num ergo expectare debet Deus Aſtrologorum horoſcopos, quando hæc molitur? An præter ordinem agitare cœlum? An nullam oportuit eſſe ſtellarum vim, cui Deus, cogeretur aut ſuam gubernationem attemperare, & non pro ſuo arbitratu, ſed pro ſyderum influxu, & exigentia, rebus humanis conſulere: aut eam ſingulis diebus ludificare in Aſtrorum contemptum, & ludibrium Aſtrologorum?

CAPVT VI.

Aſtrologos ignorare ſtellas, quæ conceptui præſunt.

SATIS ex libero arbitrio, ex Dei prouidentia, & gubernatione, videmur labefactaſſe Aſtrologorum prædictiones. Nunc ex ipſius Aſtrologiæ principijs, quæ omnes Genethliaci recipiunt, huius artis vanitatem efficere placet. Nam Ptolemæus libro tertio, capite ſecundo duo ſancit pronunciata, quibus vti qui velit, tabellis aget ſignatis in Aſtrologos. Vnum quidem, omne corporis temperamentum, ac conſtitutionem, omnemque qualitatem, quæ puero accedit, pendere ex hora conceptus, neque mutari à natalitijs, vel alijs quibuſcunque ſtellis, ſed potiùs quidquid ab his ad infantem deſcendit, trahi in rationem, iam conſtitutam per priores opifices ſtellas, quæ corpus efformarunt. Alterum pronunciatum Ptolemæi eſt, Tempus, quo concipitur fœtus, ignorari ferè, in coniugibus præſertim, quorum frequens coniunctio nullum relinquit argumentum, in quam potiſsimùm horam conceptus inciderit. Quare Hippocrates libro de natura pueri, & Ariſtoteles 4. de generatione animalium, capite ſeptimo, libro ſeptimo de hiſtoria animalium, capite quarto monent, non raro falli mulieres, opinantes ſe concepiſſe, cùm non conceperint, falli verò menſe vno interdum; eoque amplius: itaque lib. tertio Apoteleſmatum, Ptole-

Ptolemæus principium ſeminale, inquit; maxima ex parte ignorari, & non poſſe, niſi aut caſu, aut obſeruatione deprehendi; Caſu, inquit Græcus interpres, quando contingit mulierem ſentire conceptionem: obſeruatione, quando conſultò vir abſtinet à coitu, vt notare poſſit conceptus tempus. Itaque Ptolemæus loco citato, cùm, inquit, hora conceptus ignorabitur, ſicut multoties euenire compertum eſt, initium, quod eſt in infantis exitu neceſſario conuenit obſeruare.

Ex his pronunciatis colligi poteſt huiuſmodi ſyllogiſmus. Tota corporis & animi conſtitutio, quæ pendere poteſt ex ſyderum vi, ingeneratur puero ſub eius conceptu, nec variatur poſtea à puerperij ſtellis, ſed harum facultas, ac vis ab eo quod per ſe valeret, transfertur ad proſequendam conſtitutionem, quam genitalia Aſtra inchoarunt: Sed tempus conceptus, & cœli configuratio, ſub qua fœtus formatus fuit, ignoratur: Ergo Aſtrologos ignorare neceſſe eſt, quali ſyderum afflatu imbutus ſit puer, & quid in eius corpus, aut animum defluxit ex ſtellis.

Hic ſyllogiſmus ita anguſtè contortus mirum quantum diuexat Aſtrologos, qui propterea labentem Genethliacam ſuam pluribus adminiculis fulcire nituntur. Aiunt enim ortus & conceptus ſtellas ſibi occinere, & ita correſpondere, vt ex illis hæ, & ex his illæ colligi poſſint; natales autem ſtellas obſeruari poſſe, haud magno negotio; genitales quoque propterea haud difficile eſſe, inueſtigare. Cæterùm vim huius ſyllogiſmi, niſi me mens egregiè fallit, nondum elapſi ſunt; ſiquidem Ptolemæus ait, natales ſtellas transferri à ſua natali vi, & impulſu, trahique aliò longè à genitalibus, ad proſequendum id, quod genialibus Aſtris inchoatum fuit: At quænam fuerint genitales ſtellæ, ſcire nullus poteſt. Nullus igitur intelliget, quò natales ſtellæ tranſlatæ, quidve facturæ ſint. præter naturam enim ſuam agent quidquid agent, ſed quid illud tandem ſit, ignorari neceſſe eſt.

Quod denique aiunt locum Lunæ in natiuitate eundem eſſe, qui in conceptione fuit, diſertiſsimè refellit Picus Mirandulanus, libro nono, cap. 3. 4. 5. de qua re capite ſequenti. Interim multa eſſe, quæ partuum tarditatem, aut feſtinationem faciant, nemo ignorat, morbi, diarrhœæ, renum calculi, dolores, febres, corporis gracilitas, infantis habitus, ſitus, robur, moles, errata denique omnia, quæ in ſex rebus non naturalibus admitti poſſunt, & ſolent. Quare ridiculi ſunt quicunque, aut ex nouilunio, aut plenilunio, quod natalem horam proximè anteceſsit, & ex planeta, qui eo tempore plus virium obtinet, inquirunt natalis horam, non ſolùm quia hanc ſycophantiã Mathematicis rationibus reiecerunt, Abraham Iudæus, Alchibitius, Henricus Butenſis, alijque Aſtrologiæ Magiſtri, ſed etiam quia cùm multa præter Aſtra, accelerare, aut remorari poſsint partum, vt diximus, fruſtra ab Aſtris petitur natalis hora, quæ à proximis, & coniunctis cauſis plurimum pendet. procedat horum ratio, aut commentum? quando partus obſtetricantibus ſtellis prodit in lucem, at quando alijs agentibus cauſis funditur, inſania eſt à cœlo repetere natiuitatis tempus.

CAPVT VII.

Aſtrologos ignorare veram natalis horam.

INTER conceptus, & natiuitatis horam, perbellè ludunt cœli curatores, & nunc ex natali hora tempus conceptus, nũc ex hora conceptus natale tempus, pudenda circulatione, colligunt; ponunt enim tanquam exploratiſsimum, Ptolemæi præſertim teſtificatione in centiloquio, numero 51. Locum,

Locum, quem Luna tenet, quando infans prodit in lucem, eſſe horoſcopum conceptus: contrà verò locum, in quo Luna fuit tempore conceptus, eſſe horoſcopum natalis. Quare ſi interroges, qua ratione natalem horam cognoſcant, reſpondent parentum & obſtetricum relatione. Incertam totam hanc rem aio, quæ eſt totius genituræ fundamentum, & magnis erroribus expoſitam, propterea quod horologia ſemper fallant aliquid, nec ea, quæ inter horarum terminos innumera cadunt, momenta indicent, & noſtra vulgata horologia, quibus Italia vtitur, ab occaſu Solis ducant initium, incertum admodum, & anceps; vbi præſertim horizon non eſt liber, & quando nubilo cœlo obſeruare accuratè non licet occaſum Solis, & quoties poſt Solis abſceſſum, horologium non ex æquo diuidit temporis interualla, & quando his omnibus accuratè notatis obſtetrices obſeruare non poſſunt illud tranſuolantis temporis leuiſsimum momentum, quo primum infans trahit ſpiritum, & quando primum ab Aſtris afflatur. Sed non eſt neceſſe cauſam vrgere rationibus, vbi reus fatetur. Aſtrologi ipſi fatentur incertam hanc horam, ideoque eam vocant horam exiſtimatam, ſiue ſuſpectam, eique nihil fidendum palàm docent, ſed methodum ſe adinueniſſe iactant, qua ſine errore ortus hora reperiatur. Mentiuntur in caput ſuum. Nulla iniri poteſt ratio, qua oſtendatur, quo momento temporis ortus ſit ille, qui quolibet oriri potuit, quolibet autem tempore naſci poſſe homines, & verè naſci, deſipiat, qui vocet in dubium. Incerta cum itaque ſit natalis hora, & obſcurior hora cõceptus, qua ratione Planetarij deprehenderunt locum Lunæ tempore ortus eſſe horoſcopum conceptus: & locum, quem Luna occupat tempore conceptus, eſſe illum ipſum qui eſt in ortu horoſcopus. An ita traditum eſt antiquis. Et vnde id antiqui hauſeruut, qui ignorantes veram natalis, & conceptus horam notare neutiquam potuerunt, ita ſibi occinere, certoque reſpondere vt nuſquam puer naſci poſsit, niſi quando Lunà eum locum habet in ortu, qui in conceptu fuit horoſcopus. Rem per ſe perſpicuam ſapientibus, vulgo explicabimus exemplo. Dicatur à parentibus Cardanus natus prima hora noctis, hæc hora exiſtimata vocatur ab Aſtrologis, non vera; quare aut ſeriùs, aut citiùs ille in lucem venit; ſi dicas, citiùs, ſciſcitabor, an poſsit quiſquam ſeriùs naſci? ſi poteſt; Quare negas Cardanum ſeriùs ortum? ſi non potuit aliquis naſci poſt primam horam noctis, fatendum erit, non quolibet tempore naſci poſſe mortales. Si ſeriùs, quæram cur non reſpondeas citiùs; & reponam eandem quæſtionem, quæ priùs fuit. Iterum ſi qua methodo inueſtigare potes horam, quam parentes Cardani natali adſignarunt, non eſſe veràm: vel ea hora potuit Cardanus, aut alius quiſpiam naſci, aut non; ſi potuit, qua methodo deprehendes illam exiſtimatam eſſe horam, non veram; ſi non potuit, nec quolibet tempore liceret coire coniugibus, nec quacunque hora poſſent homines naſci: nec Genethliaci docerent, ex qualibet cœli conſtitutione dicere mortalium fata: ſi confugiant ad horam conceptus, & ex ea deduci poſſe contendant, veram partus horam, meminerint eiſdem incommodis ſubeſſe horam etiam conceptus; ſi quidem conceptus etiam hora, alia eſt exiſtimata, alia vera, qua methodo internoſces, inter veram & exiſtimatam? redibis ad natale tempus, ex ſartagine in prunas, ex prunis ad ſartaginem.

Vna ſuper eſſe poteſt ratio inueſtigandi veram natiuitatis, & conceptus horam, qua plerique per euidentia reſtituere ſolent verum horoſcopum. ſed hanc nullam eſſe, probabimus lib. 4. cap. 47.

CAPVT VIII.

Ea quæ à pluribus tranſiguntur, non poſſe ex vnius horoſcopo conijci.

NON poſſunt Aſtrologi perſpectas habere conceptus ſtellas, quæ ſubitæ, quæ momentaneæ ſunt, ſed faciamus eas notas eſſe, & probè notas: adhuc aio nullam eos poſſe ex huiuſmodi Aſtris coniecturam facere, idque ex eorum principijs ineuitabili ratiocinio conficio.

Ex ijs enim, quæ nobis in lucem editis accidunt, nihil ferè eſt, quod ab vno, & in vno tantùm homine confici poſsit, quodque ad plures non pertineat, Proſpera, & aduerſa valetudo, coniugium, filij, amicitia, mercimonium, magiſterium, dignitas, omnia, quæ Aſtrologi præſagiunt, vel præſagire profitentur, plures ſine dubio attingunt.

Ea, quæ à pluribus hominibus peraguntur, à genitalibus ſingulorum Aſtris pendere, in confeſſo eſt Aſtrologis: quo igitur modo ex vnius horoſcopo deducere queunt, quæ quiſque in omni vita facturus, vel non facturus ſit?

Syderum, oro, quorum quædam vnius, quædam alterius geneſim fecerunt, quales ſunt vires? An tales, quæ non oppugnent ſe, nec iuuent? At quomodo ad vnum, & eundem effectum conſtituendum, conuenient ij, qui diuerſis ſub Aſtris orti ſunt? Peribunt, quæ de contrarijs ſtellis, angulis, quadratis, hexagonis, tetragonis docent Genethliaci. Ptolemæus libro primo, docet quidem aliqua eſſe Aſtra inconiuncta, ſed pauca, reliqua omnia coniuncta, & pertinentia eſſe tradit. An contrariæ mutuoque pugnantes; ſi pugnantes, quando plures ad vnum aliquod negotium conuenire oportet, aut paribus ſydera viribus concurrunt, & ita ſe mutuo impedient, vt nihil plane efficiant; aut vnius Aſtra validiora ſunt, quam alterius, ac proinde ſuum aſſequentur effectum præpeditis alijs, nihilque efficientibus: ſed, quæ ſint validiora, quæue æquata viribus Aſtrologus ignorat, niſi omnium, qui ad vnum aliquod negotium conueniunt genitales, & natales ſtellas inſpexerit; nemo autem cognoſcere poteſt eorum omnium genituras, qui ad vnum opus conuenire poſſunt, nihil ergo ex Aſtris dicere poteſt Genethliacus. An cognatæ & amicæ? Primùm acriùs in vnum aliquod conſpirabunt inſcio Aſtrologo: Deinde id non placet Aſtrologis, & Ptolemæo præſertim, libro primo, capite de diurnis, & nocturnis ſtellis. Si ſtellis, inquit, bonæ conſtitutionis ſimilia applicata fuerint, augentur vires bonitatis illarum, ſed exitialibus admiſta diſſimilia coërcent vehementiam malitiæ illarum, qua de re frigidam Saturni ſtellam attribuere calori diurno, ac Martis ſiccam humiditati nocturnæ; hoc enim modo vtroque ad temperatam conditionem accedit, poſtquam à contraria conſtitutione correpta, moderationem adepta fuerit.

Rurſus capite ſequenti. Neque ignorandum vires, tum Lunæ, tum trium ſtellarum, Saturni, Iouis, & Martis, intendi, aut remitti, configurationibus erga Solem; Luna enim ab Oriente vſque ad primum incrementum, cum quaſi dimidiata apparet, efficiens eſt humiditatis maximæ. inde verò vſque ad plenilunium caloris; hinc aliam, atque iterum ad dimidiationem ſiccitatis, atque etiam hinc, ad interlunium vſque frigiditatis; & ſtellæ, quas diximus mutuatoriæ vſque ad proximam ſtationem, humoris plurimum habent; à prima verò ſtatione, vſque dum oriantur de nocte, magis calefaciunt. Hinc etiam vſque ad ſecundam ſtationem magis deſiccant, à qua quidem, donec occultentur, magis frigefaciunt. Atque has ſingulas vires in vniuerſum quidem in confuſo, cœlum nobis exercet, quibus præualentibus, varietates conſtitutionum plurimæ exiſtunt, ex commixtione diuerſarum ſtella-

ſtellarum, coërcente ſemper contraria natura, vniuſcuiuſque effectuum vehementium.

Item capite de genere euentuum: Sed multis, inquit, ſibi dominationem vindicantibus, propter æqualitatem reſpectus, ad vtrunque locum, præponatur reliquis, vel cardinalior, vel potentior, vel qui magis conditionalis, ſectæq. fuerit.

Denique nihil eſt apud Genethliacos magis certum, & exploratum, quàm ſtellas inter ſe pugnare, ſe præpedire, ac inhibere, hinc rerum omnium varietatem, hinc huius artis difficultatem, hinc pugnantes, & contrarios effectus illi oriri contendunt.

Ex quibus neceſſariò fit, quidquid inter plures homines tranſigitur, prædici non poſſe ab Aſtrologis futurum ne fit omnino, aut non futurum, quantum, aut quale, aut vbi, aut quando futurum ſit, niſi perſpectis, & inter ſe diligenter collatis eorum omnium ſtellis, qui ad huiuſmodi negotium conuenire debent. At non poſſunt Aſtrologi ire per omnium ciuium horoſcopos; quid ciuium, dixi? Omnium potiùs mortalium, qui tempore eodem viuunt, quibuſcum vnicuique negotium aliquod eſſe poteſt; nullus enim hominum tanta eſt locorum intercapedine ſeiunctus, qui non poſſit ad alium accedere, cum eo agere, contrahere, loqui, pati, efficere. Quid hinc ſequitur aliud, niſi ineptire omnes Aſtrologos, qui alijs amplos pollicentur honores à multorum ſtellis pendentes: alijs fortunatos amicos, alijs fratres, aut ſorores, alijs denunciant interfectiones, & neces. Perinde ac ſi ex vnius ſtellis res penderet, quæ ex multorum geneſi dependet, vt deſipere omnes oporteat, qui huiuſmodi ludibrijs habent fidem.

Atque hinc patet Aſtrologorum error, vel potiùs fraus maxima, qui ſi conſulantur de re quapiam inter Socratem videlicet, & Platonem tranſigenda, dum Platoni potiùs interroganti reſpondent, ex Platonis Genethliaco rem totam metiuntur; perinde ac ſi Socratis Aſtra nihil agerent. Poſteà verò ſi contingat eadem de re interrogari à Socrate, in Socratis duntaxat horoſcopum mentem, & cogitationem omnem defigunt, perinde ac ſi Platonis ſydera nihil in Platonem virium haberent, & quod magis mirari ſoleo, quo quo modo conſulant horoſcopos; & ſiue ex Socratis, ſiue ex Platonis Genethliaco dent reſponſa, prædictionem ſortiri volunt eandem veritatem.

Reſpondere nonnulli ſolent, Platonis horoſcopo affici etiam Socratem, & in communionem, & ſocietatem trahi ſuæ efficientiæ, rem omnino abſurdiſſimam, & Aſtrologicis principijs repugnantem; nam aliæ ſtellæ, vt Aſtrologi tradunt, alijs officiunt, aliæ iuuant alias, aliæ officiunt partim, & partim iuuant. Id Ptolemæus locis paulò ſuperiùs poſitis docet, id ſcribit Cardanus libro de Iudicijs, cap. 6. id tradunt, quotquot Aſtrologiam via, & ratione tradiderunt. Sed, ſi Platonis genitale ſydus ad Socratem etiam pertinet, & rurſus Socratis Genethliacum pertinet ad Platonem: vincit autem fortius quod fuerit, ſi pugnant: ſi conueniunt, efficaciùs agunt. Vnde tandè Aſtrologus intelliget, vtrius ſydus fortius ſit, niſi vtriuſque horoſcopum inſpexerit? Non poteſt autem inſpicere, vt planum fiet capite ſequenti, cùm ſæpe accidat, vnius horoſcopus dum ſpectatur, nondum natum, aut conceptum eſſe illum, cum quo negotium tranſigendum eſt. Conſequens itaque ſit, nullo certo diſciplinæ ductu, ſed caſu, ac temerè in veritatem incidere aliquando eos, qui nugatoriam hanc artem profitentur.

* *
*

CA-

CAPVT IX.

Nec plures horoſcopos ſatis eſſe ad prædicendum.

DVORVM, quos ad opus aliquod oportet conuenire, aliqui ſunt naturaliter definiti, ac certi, vt ij, quorum vnum patrem, alium filium fecit generatio naturalis. aliqui verò indefiniti, & quodammodò arbitrarij, quos voluntas potiùs, quàm natura copulat: vt ſi duo ſocij ſint in negotio, in pugna, in ſtudio litterario, in itinere, & huiuſmodi alijs. Et quidem indefiniti cùm ſunt, antequam ad opus conueniant, genitales eorum ſtellæ nequeunt obſeruari; ignorato enim eo, cum quo Platoni res futura ſit, qui poſſunt ſciri eius natalitia Aſtra? An naturalem ſpectabunt ſympathiam? ex hac enim propenſio magna eſt vnius ad alterum: At quorum ſympathiam obſeruabunt? omniumne hominum? opus eſt ſupra vires humanas: An ciuium ſolùm? Oportet igitur perſpectas habere omnium, non modò qui ſunt, ſed etiam qui futuri aliquando ſunt, naturas, & noſſe, cui magis, cui minùs, cui ferè nihil natura Platonis conſentiat. Id verò vnde cognoſcent? Ex ſtellis? quis omnium ciuium, qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt, horoſcopos perueſtigare poteſt? ex alijs cauſis? nihilo faciliùs, immò longè difficiliùs quis poteſt obſeruare omnium ciuium mores, conſuetudines, procliuitates, ſtudia, & alia ſexcenta, quæ loquacem percenſendo defatigarent Homerum.

Atque hinc pateſcunt ineptiæ Mathematicorum prædicentium alijs amplas hæreditates ex alieno teſtamento, alijs honores, & dignitates ex aliorum electione, alijs victorias ex militum concertatione, & virtute, alijs amicitias principum virorum, alijs felicem nauium appulſum, alijs inſtitutores, educatoreſque egregios, & eorum qui denunciant odia, inimicitias, æmulationes, inſidias, contentiones, lites, probra, vulnera, neces filiorum, fratrum, conſanguineorum, quæ non magis ab ipſis, de quibus agitur, quàm ex alijs, quibuſcum res eſt futura, pendent, & ab aliorum magis interdum quarum genituras, nec notarunt nec notare poſſunt. Atque ideò tam multos tam crebrò in ſpes erigunt vaniſſimas, & quidem pretio emptas non exiguo: Coruum nimirum deducunt hiantem, Murem pro leone, quod ait Syneſius, oſtendunt. Sed theſaurus, vt eſt in prouerbio, carbones erant. Quid enim poterant ex ſtellis coniectare, quas ignorabant? Vel ſingulis ſuas præſidere volunt ſtellas, & fatendum eſt, quando non poſſunt omnium, quibuſcum agendum eſt, horoſcopi in calculum vocari, nullam è cœlo Aſtrologos futurorum habere cognitionem. Vel aliqui ſunt à ſyderum poteſtate exempti, & fruſtrà ſollicitantur Aſtrologorum cortinæ.

Obſeruent itaque, ſi poſſunt, omnium horoſcopos hominum, explorent, quis à quo vincendus ſit, quis à quo diſſideat, quis quibuſcum conſentiat, qui cui ſit occurſiuus; priuſquam de viro aliquo, aliquid pronuncient: omnium hominum dixi? nimis multum. Ciuium ſaltem? cum ijs enim frequentiùs, quàm cum exteris verſamur. Quid ciuium? nimium etiam eſt. Vicinorum ſaltem? aut conſanguineorum, cum quibus quotidiana ferè eſt vitæ conſuetudo, & rerum communio, Genituras inſpiciant, quorum ſi genitales ſtellas explorare ſe poſſe deſperant: ratum, ac firmum ſit, cùm incidit quæſtio de euentu quopiam, qui plures neceſſariò requirat, nihil de eo certi poſſe pronunciari. quid certi? ne probabile quidem. Nam huiuſmodi res, vel non minùs pendet à Socrate, quam à Platone; & conſtat rem illam ex Socratis tantùm Aſtris non poſſe probabiliter cognoſci, ſed fortuitò prædici, quidquid prædicitur: Vel magis pendet à Socrate, quàm à Platone, & tunc quoniam incertum eſt, an id exiguum, quod de ſuo Plato deberet opponere, appoſiturus ſit,

rus ſit, res manet anceps, ac dubia. Incertum autem oportet eſſe, ſi Plato quæcunque agit, agit ex ſyderum impulſu, & Platonis ignorantur Aſtra genitalia.

Iam verò, cùm nullum fermè negotium ſit, quod multorum, & diuerſiſſimorum hominum operam non requirat. Requirit mercimonium, requirit matrimonium, requirit magiſtratus, requirit procreatio, requirit litterarum ſtudium, requirit ſeruitus, requirit dominatus, ſequitur neceſſariò, omnia fermè, quæ in humanam vitam cadunt, à Genethliacorum notitia eſſe extranea.

Sin ij, quos ad rem aliquam faciendam conuenire oportet, certi ſunt, & natura definiti, vt pater, & filius; fratres, & ſorores; (ſi is, qui ab hoc homine genitus fuit, ab alio procreari non potuit;) vel ex horoſcopis filiorum vaticinantur, de parentibus, & deſcendendum illis erit per omnem poſteritatem, vſque ad vltimum mortalium; cur enim de Platonis vita decernunt è ſtellis Calliæ filij, & de Callia non pronunciabunt ex filij horoſcopo? Item quando plures quis ſuſcepit filios, ac liberos, fortunatos, vel infortunatos, mercatores, aulicos, Religioſos, milites, cuius ſtellas ſpectabimus? Vel è ſtellis patris de filio iudicant, id verò nihil ominùs lubricum, & incoſtans eſt. Primò, vnde conijcient illum, qui pater eſt futurus, matrimonio copulandum? id enim multorum requirit conſenſum, quorum ſtellas ignorari neceſſe eſt, vt vidimus paulò antè, ſi id norunt, vnde norunt, quam ſit ducturus vxorem, quam ad rem duas oportet concurrere familias, loco ſæpe remotiſſimas, cognitione alienas, conditione diſpares; non duas tantùm, quæ conuenient, noſſe oportet, ſed omnes, quæ conuenire poſſunt, vt ſtatuatur quæ potior ſit in horoſcopo. Magnum opus, nec Aſtrologorum diligentia par: vel ſi id quoque ſciatur, Vnde intelligent, an hæc fœcunda ſit? ſi fœcunditas conſtat, an cum hoc viro gignere queat? ſi hoc compertum ſit, an alere poſſit fœtum? ſi & id teneatur, an ab alijs, quos inter agit, ac viuit, moleſtias paſſura ſit, quibus ſuprà diximus fœtus intra materna viſcera frequenter elidi. Nihil igitur de filio ſtatui poteſt ex paterna geneſi, neque ex materna, iiſdem de cauſis; oporteret enim ſcrutari omnium genituras, inter quos mater victura eſt: longæ ambages, quæque Ægyptium, Cretenſem, Lemnium, Cluſinum, labyrinthos ſuperent.

CAPVT X.

Quæ de coniugijs effutiant Aſtrologi pugnantia.

HIc locus monet me, ne ſilentio prætercam, quæ de coniugijs docent Genethliaci, & Genethliacorũ princeps Ptolemæus libro quarto de Iudicijs, cap. 4. In maſculorum itaque coniugijs, inquit, lunares qualitates, hora natiuitatis viri, nos ſubtiliter inſpicere non eſt inconueniens: Primitùs enim obſeruandum eſt, ſi in altera duarum quartarum Orientalium Luna permaneat; tunc in iuuentute matrimonium faciet, vel poſt ſuorum annorum plenitudinem, iuuenculam in vxorem accipiet: Si autem in altera duarum Occidentalium exciterit, tardè vxorabitur, vel vetulam ducet: Quòd ſi ſub radijs fuerit, & in figura cum Saturno ſocietatem habuerit, nunquam vxorabitur. Poſt hæc autem obſeruabimus, ſi in vnius figuræ ſigno Luna fuerit, vel ſi ad vnum ſolum Planetam Ieltaſal habuerit, vni tantùm vxorabitur: ſed ſi in ſigno duorum corporum, vel multarum figurarum permanſerit; & in eodem ſigno pluſquam ad vnum Planetam Ieltaſal habuerit, ſibi quamplures deſponſabit. At ſi Planetæ, cum quibus ex coniunctione, vel aſpectu Ieltaſal habuerit, fortunæ fuerint, ſua ſponte conuenientes erunt, & aptæ: ſi autem infortunæ fuerint, erit contrarium. Nam ſi ad Saturnum Ieltaſal habuerit, erit eius vxor labo-

laborioſa, & ipſius qualitates erunt fe-rales: ſi verò ad Iouem Ieltaſal habuerit, conueniens erit, & idonea: ſi ad Martem, animoſa erit, & indomita: ſi ad Venerem, erit formoſa, valdeque iocoſa: ſi ad Mercurium, erit boni intellectus.

Hæc de virorum coniugijs. Quid de mulierum? In fœminarum, inquit, matrimonijs ſolares qualitates, hora natiuitatis fœminæ ſunt obſeruandæ. nam cùm Sol in altera quartarum Orientalium fuerit, ſcilicet in figura; in iuuentute viro deſponſabitur, vel in ſenectute virum iuuenem accipiet: At ſi in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè marito ligabitur, vel in prima iuuentute ſeni marito deſponſabitur: Quòd ſi in ſigno vnius fuerit figuræ, & in eo Planetam matutinalem inuenerimus, vni tantùm viro tradetur: & ſi in ſigno duorum corporum, vel plurium figurarum extiterit, aut in figura pluſquam vni matutinali Planetæ fuerit aſſociatus, multos maritos habebit. Item ſi in figura Solis Saturnus aſſocietur, erit ſuus vir probus, & iuſtus, & laborioſus: ſi verò cum Ioue Sol ſocietatem habuerit, humilis erit, & magnanimus: ſi autem cum Marte, erit crudelis, & nullius dilectionis, nec humiliabit ſe: & ſi cum Venere, erit probus, & formoſus. Hæc Ptolemæus, Eadem Cardanus, & alij.

Sic Lunā marito, ſic Solem vxori præficiunt illi, qui vt vidimus lib. 3. c. 4. Solē, & Saturnum Patribus, Lunam, & Venerē matribus præſidere docuerunt. Oportuiſſet mendaces eſſe memores; ſed liceat iſtis ex quolibet facere quodlibet, figere, refigere ſigna, dare & adimere ſtellis dominatum, pro arbitratu, pro libidine, pro ludibrio. Faciamus, quæſo, vxorem ſub ijs ſtellis genitam, quæ plures poſtulant maritos, virum item genitum fulgentibus Aſtris, quæ plures illi vxores deſtinant, qua ratione ex his tricis ſe expedient Aſtra? Vterque primas nuptias celebrauit, vtrique ſtellæ fecundum coniugium pollicentur; diſſoluentne matrimonium? Inter Chriſtianos non licet. Decedet vxor, euaneſcet vis ſtellarum, quæ illi portendebant ſecundas, & tertias nuptias. Morietur maritus? redit idem incommodum. ſuperabunt eius ſtellæ, quæ fuerint firmiores? Quis metiri poteſt Aſtrorum vires? quis omnium horoſcopos ad calculum vocare? Quod ſi maritus Saturni beneficio ortus ſit, cur non poteſt ducere vxorem iracundam formoſam inſtabilem? quis experitur huiuſmodi difficultates in contrahendo matrimonium? Quid in tanta ſyderum pugna nugaris, Aſtrologe, vnam de quamplurimis cauſis vidiſti, ſi vidiſti, eamque nec præcipuam, nec ſtabilem, ſed in varias partes commutabilem; & vaticinaris adhuc in perniciem, & exitium multorum, quos nunc vana ſpe accendere, nunc falſo timore exanimare ludus tibi eſt.

CAPVT XI.

Alter Aſtrologorum error.

NEQVE verò illud minùs improbauerim, quod cùm Aſtrologi de fortuna cuiuſquam, qui ad Principis alicuius aulam, obſequiumque proficiſcitur, interrogantur, ſolent vtriuſque horoſcopos comparare, & ex vtriuſque conſenſione ſtellarum, fœlicem euentum, & obſequium denunciare. Conſulant ſanè Aſtra Principis, quid inde? Cur non perpendunt aulicorum inſidias, criminationes, odia, quoties his deijcitur ille, quem in excelſo, atque illuſtri loco Princeps collocarat? At non cadat è Principis tutela. Quid ſi princeps priùs moriatur, quàm illo familiariter vti queat? vel antequam adſit opportunitas aliqua euehendi ad magnam dignitatem, quem familiarem habet? Sit diu Princeps ſuperſtes. Quid ſi ab alijs pluribus iam ſit occupatus, eorumque artē deuinctus, & obſequijs, quos dum munificè proſequitur, non multum redundat in nouos homines?

Digitized by Google

mines? Verùm non ſint illi plurimi. Quid ſi vnus geneſim habeat magis Principi amicam? Adhæc? Quid ſi adſcito iam aulico in Principis familiaritatem, calamitas aliqua ſic Principis opes atterat, vt in multos annos ab alijs ſubſidia ipſe potiùs imploret, quàm exhibere queat?

Quid ſi bene educatus Princeps horoſcopum emendauit, vel bonum deprauauit malè inſtitutus; vel iratus repentè diſſuat amicitiam? Accidit tandem aulicis, in Principum palatijs, quod in vrbe Roma veterum candidatos pati ſolitos ſcribit Tullius: Ciuitas ex nationum conuentu conſtituta, in qua multæ inſidiæ, multæ fallaciæ, multa in omni genere vitia verſantur, multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum ſuperbia, multorum odia, ac moleſtiæ perferendæ ſunt, ad quæ nulla ſtellarum virtus pertingere poteſt.

CAPVT XII.

Nec vtplurimùm eueniunt quæ ſunt ex Aſtris.

OSTENSVM iam eſt ex rebus humanis, ſi quæ in Aſtrorum poteſtate poſitæ ſunt, ea, quæ nonniſi à pluribus tranſigi, & confici queunt (cuiuſmodi ſunt omnia, de quibus Aſtrologi reſpondere ſolent) nonniſi ex multorum genituris cognoſci poſſe. Probatum præthereà eſt, non poſſe vnius, nedum multorum genitalia Aſtra obſeruari, propter incertam generationis horam. Denique docuimus Aſtrologorum ſententia, natales ſtellas vim omnem, & efficientiam mutuari à genitalibus, quas Genethliaci ignorant. Ex quibus efficitur, eos non poſſe ex Aſtris mortalium conſtitutionem, aut têperamentum cognoſcere. Nunc etiamſi, notatis Aſtris, hominum temperamenta perſpecta haberent; lubricum adhuc, ac temerarium eorum eſſe iudicium, ex naturali temperamento deſumptum probare ingredimur; idque propterea quòd multis, magnis, frequentibus, neceſſarijs, diuturnis, efficaciſſimis, varijs, ineuitabilibus cauſis, hominum temperationes ſubinde commutari ſoleant.

Fingamus enim Socratem ſtellarum vi natum, vel iracundum, vel ad Venerem pronum, vel pecuniæ cupidum, vel honoris appetentem, vel aliter affectum; Aio non poſſe adhuc Aſtrologos Socratis euentus præſagire. Ad hæc enim, ferè prodire non ſolet quiſquam; niſi præſtent alij, vel occaſionum momenta, vel exequendi opportunitatem, vel adiumentum aliquod, vel conſilium, vel conſenſum, vel opem, vel laudem, vel tolerantiam, vel inſcientiam: nihil ergo è ſtellis Aſtrologi perſpicere poſſunt, niſi adepturum Socratem honores, ſi alij ei obtulerint, multum collecturum pecuniæ, ſi opportunitas ſeſe obtulerit; ad ſcientiam peruenturum, ſi ſtuduerit; ducturum vxorem, ſi nihil difficultatis obſtiterit; victurum in multos annos, niſi priùs obierit, vel moriturum breui, niſi ſuperſtes fuerit. ſi quid præſentire poſſunt è cœlo, hæc ſolùm poſſunt Aſtrologi, quæ nulli ignorare licet. præclara verò vaticinatio, profundum oraculum è quam plurimis cauſis, quæ ad opus neceſſario requiruntur, vnam duntaxat Genethliaci norunt, cœlum, cuius vis à proximis cauſis in contrarias partes trahitur, & confidenter de futuris euentis pronunciant. Quis neſcit ollam vnam eſſe è cauſis conuiuio neceſſarijs? quoties quis ollam viderit in amici domo, opiparum ſtatim inde vaticinabitur conuiuium? dormire cogetur incœnatus, & argumentationis ſuæ fallaciam fame cruciante cognoſcere.

✝

CAPVT XIII.

Omnia, de quibus Aſtrologi vaticinari ſolent ex ſyderum ductu, pendere à cauſis ſublunaribus.

HORVM, quæ iam natis infantibus contingunt in omni vita, duplex eſt genus: Vnum quidem eorum, quæ natiuum corporis temperamentum ſyderali, vel alia vi coagmentatum, conſeruant, ſeu quadantenus immutant, cuiuſmodi commutatio non parum valet ad vitæ breuitatem, ſeu longitudinem, ad rerum agendarum facultatem, ſeu difficultatem, ad affectus animi varios.

Alterum eorum, quæ propriè ſpectant ad rationem morum, humanarumque actionum. Hæc duo rerum genera poſthac nobis expendenda ſunt, probandumque illorum euentus pendere nihilo minùs, immò multò magis, à ſublunaribus cauſis, quàm à cœleſtibus; quæ cùm ſexcentis modis in ſingulas horas, in ſingula horarum momenta variari ſoleant, omnes Aſtronomicas prædictiones eludunt.

Nihil eſt autem, cur reſpondeant Aſtrologi, ipſis quoque ſublunaribus cauſis motionem omnẽ, & modum præſcribi, à certo quodã ſtatu cœli; nam à quo ſtatu? à proprio ne ſingulorum; an ab aliquo communi multis? non à communi: deducendæ enim cauſæ ſunt ad certos, & definitos effectus, non ad communes; id præſtare non poſſunt communes influxus ſtellarum. Effectus ſingularis, inquit Philoſophus lib. 2. Phyſ. tex. 33. ſingularis adſignanda eſt cauſa nõ communis: Non à proprio; obſtat enim quòd ſingulis cauſis ſuæ ſunt ſtellæ; nec vllus horoſcopus inuadere poteſt dominatum alterius; & ſi inuadat, deturbata poſſeſsione, reus ſit ab alijs. In qua ſtellarum inter ſe certantium pugna, planè caligat Aſtrologorum acies, vt ſupra diſputauimus.

Age igitur, oſtendamus ſublunarium cauſarum vi mutari, vel aliò trahi quidquid in conceptu, vel partu ſyderales cauſæ infantibus indidere, quod vt planius fiat, à primo genere cauſarum, quæ variare ſolent natiuum corporis temperamentum exordiamur, percurramus verò plurimas, ſi non omnes, vt innoteſcat, quot modis natura ludificare ſoleat vim, & conatus ſyderum, quibus auctoribus Genethliaci tam multa, tàm certò, tàm conſtanter denunciant mortalibus.

CAPVT XIV.

Parentum, & obſtetricis ſedulitate mutari temperamentum, quòd puer è ſtellis hauſit.

TEMPERAMENTVM nihil eſt aliud, quàm certa quædam qualitatum, humorumque ſymmetria, & proportio, quæ ſi integra ſit, ſanitas exiſtit, ſin minus, febres, morbi, mors. Immò ſanitas ipſa non eſt aliud, quàm huiuſmodi temperamentum, auctore Galeno libro primo de differentijs morborum, & lib. de genitura. Temperantia, inquit, ſeu ſymmetria calidi, & frigidi, ſicci, & humidi, naturalis eſt ſanitas. Receperunt id omnes Medici. Receperunt omnes Philoſophi.

Hinc planum fit, quæcunque momentum aliquod habent ad ſanitatem, ad morbum, ad vitam, ad mortem, valere etiam ad temperamentum tuendum, corroborandum, minuendum, diſſoluendum.

Intereſt autem temperamenti non parum, qua cura, ſolertiaque recens natus infans

infans foueatur præſertim ex octomeſtri partu, qui rarò vitalis eſt, de quo Hippocrates lib. de octomeſtri partu ita ſcripſit. His infantibus alimenta, ac reſpirationes periculoſe mutantur; ſi quid enim morbidum inducunt,per os,& per nares inducunt. De remedijs, quibus infantes huiuſmodi adiuuari poſſunt,ſcribit Ariſtoteles libro ſeptimo de hiſtoria animalium, capite quarto, plura verò Hippocrates libello de octomeſtri partu. Vniuerſim de omnibus infantibus multa tradit Galenus libro primo de de tuenda ſanitate. Sed de obſtetrice priuatim hæc Ariſtoteles libro ſeptimo, de hiſtoria animalium, cap. 10. Iam verò obſtetricis officium pars ingenij, perſpicaciſque intelligentiæ eſt; non ſolùm enim difficultati partus opportunè expediteque ſuccurrendum eſt, ſed etiam contra ea,quæ accidunt, protinus agendum ingenioſè; & in ſecando, deligandoque vmbilico infanti prudentia requiritur, & peritia.

In nutrice verò quantum momenti ſit in vtranque partem declarat quod Philoſophus lib. 7. de Hiſtoria animal. c.10. tradit: declarant,quæ eodem lib.cap.12. idem ſcribit his verbis: emittere dentes etiam maturiùs infantes, quorum nutrices lac habent calidius. Solent pueri plurimum conuulſione excipi, & præcipuè corpulentiores, & lacte veſcentes copioſiore, craſſioreque, & nutricem lactentes ſucci plenam,& corpulentam: nocet etiam ad hoc morbi genus,vinum, magiſque nigrum, quàm album; & quod minus dilutum eſt;atque etiã ex cibis,qui inflant,plurimum obſunt, & ſi aluus ſubſtiterit,nociuum eſt. Plurimi ante ſeptimum diem intereunt, vnde fit, vt nomina ſeptimo die imponantur, tanquam ſaluti iam pueri magis credamus.

Multa de lacte parentum,& nutricum diſputat Galenus lib. 14. de vſu partium, ſed præſtat hac de re audire Hippocratem libro 4. de morbis ferè extremo. Cæterùm, inquit, calculi morbo principium oboritur à lacte, vbi puer lac impurum ſugit. Lac autem in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis, ac potibus, & alimentis impuris vtatur; Conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipſa ad lac. Habet autem ſe res hoc modo: Si nutrix ſana non fuerit, ſed bilioſa, aut aquoſa, aut pituitoſa, lac etiam puero morbum generat; Conſentiunt enim corpus, & ventriculus, plurimum verò ipſi ad lac cedit, de eo quod ipſa plurimum in ſe habuerit. Et puer ſi de nutrice lac non purum ſuxerit,ſed bilioſum veluti dixi morboſus fit, ac debilis: & in præſens maximè affligitur,quandiù lac prauum, ac morboſum ſuxerit. At vbi ſuxit lac non purum, ſed terreum, ac pituitoſum,& habuerit puer venas de ventriculo ad veſicam cadentes amplas, ac attrahentes procedit autem, & quod bibet nutrix, & lac in ventriculum pueri tale, quale trahit à ventriculo, de lacte in totum ſimiliter, prout venæ ad ventriculum detrudere poſſunt. Si quid ſanè in lacte non purum fuerit, id quo veſica fruitur lapis fit tali modo, veluti in aqua non pura in calce,aut in vaſe æneo turbata,& rurſus ſedata, fæx conſeruatur, fit in medio. Rurſus libello de aëre, aqua, & locis,ex lacte calidiori, & bilioſo calculum in pueris procreari tradit.

Obſeruatum eſt quemdam, vt Martinus Vratislauienſis ſcribit comment. de Monſtris cap. 15. qui capræ lacte nutritus fuerat, ſemper ſaltare ſolitum, plantaſque, vt capræ ſolent, abradere petulanter. Alium ſuillo ſanguine paſtum cœno ſemper delectatum.

Docent & Medici,eos qui à ſeneſcentibus iam nutricibus lactantur, citiùs ſeneſcere, quàm qui à iuuenibus ſugunt. Fauſtina Marci Antonini Imperatoris & Philoſophi vxor, cùm ſanguinem gladiatoris cuiuſdam, cuius amore deperibat, calidum ebibiſſet, non ita multò poſt Commodum Imperatorem ex marito concepit hominem crudelitate inſignem, quique gladiatoris potiùs quam Principis perſonam geſsit.

Conſentiunt Medici omnes multò ſalutarius eſſe lac maternum, quam nutricis, quod & Plutarchus libro de liberis educandis confirmat his verbis. Oportet, vt mihi profectò videtur, vt matres filios educent, eiſque vbera porrigant;

G a

Digitized by Google

rigant; quoniam maiori cum charitate, & impenſa magis diligentia, nutriant; vt quæ natos ex intimo, &, vt dici ſolet, ex cordibus ament. Nutrices verò & alumnæ ſuppoſitam quandam, & arreptitiam beneuolentiam habeant; vtpote mercedis gratia diligentes. Quod matres eos, quos progenuerunt, nutrire, alereque conueniat, ipſa etiam natura demonſtrat, vnicuique etiam animantium generi, quæ pariunt; idcirco ſimul & lactis alimenta ſuppeditauit; eius quoque ſapientem fuiſſe prouidentiam conſtat, quæ duplices mulieribus mammas dedit, vt ſi gemellos peperiſſe contigerit; duplices ad alendum fontes haberent. Præterea vt maiore eos, quos procrearant, amore beneuolentiaque fouerent, quod medius fidius haud iniuria factum eſt; victus enim cibiq. ſodalitium, quoddam beneuolentiæ. & amoris incrementum exiſtit; nam & belluæ dum à ſocijs paſtus auellunt, magnum præſeferre deſiderium videntur. Danda præſertim opera, vt matres, quemadmodum enarratum eſt filios educent, ijſque vbera porrigant.

Plutarchus quidem moralem nimis diſputationem inſtituit: Phauorinus apud Aulum Gellium, lib. 12. Noctium Atticarum, c. 1. è Philoſophiæ penitioribus principijs eandem rem conficit. Quod eſt, inquit, hoc contra naturam, imperfectum, atque dimidiatum matris genus, peperiſſe, ac ſtatim ab ſe ſe abiecisse? aluiſſe in vtero ſanguine ſuo, neſcio quid, quod non videret: non alere nunc ſuo lacte, quod videat iam viuentem, iam hominem, iam matris officia implorantem? An tu quoque putas, naturam fœminis mammarum vbera, quaſi quoſdam næuos venuſtiores, non liberorum alendorum, ſed ornandi pectoris cauſa dediſſe? Sic enim, quod à vobis ſcilicet abeſt, pleræque prodigioſæ iſtæ mulieres, fontem illum ſanctiſsimum corporis, generis humani educatorem, areſacere, & extinguere, cum periculo quoque auerſi corruptique lactis, laborant: tanquam pulchritudinis ſibi inſignia deue nuſter quod quidem faciunt eadem væcordia, qua quibuſdam commentitijs fraudibus? nituntur, vt fœtus quoque ipſi in corpore ſuo concepti aborriantur: ne æquor illud ventris irrugetur, ac de grauitate oneris, & labore partus fatiſcat. Quod cùm ſit publica deteſtatione, communique odio dignum, in ipſis hominem primordijs, dum fingitur, dum animatur, inter ipſas artificis naturæ manus, interfectum ire: quantulum hinc abeſt, iam perfectum, iam genitum, iam filium proprij, atque conſueti cognati ſanguinis alimonia priuare? Sed nihil intereſt, (hoc enim dicitur) dum alatur, & viuat, cuius id lacte fiat. Cur igitur iſte qui hoc dicit, ſi in capeſſendis naturæ ſenſibus; tam obſurduit, non id quoque nihil intereſſe putat, cuius in corpore, cuiuſque ex ſanguine concretus homo, & coalitus ſit? An qui à ſpiritu multo, & calore exalbuit, non idem ſanguis eſt nunc in vberibus, qui in vtero fuit? Nonne hac quoque in re ſolertia naturæ euidens eſt, quod poſtquam ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore, in ſupernas ſe partes profert, & ad fouenda vitæ, atque lucis rudimenta præſtò eſt, & recens natis notum, & familiarem victum offert? Quamobrem non fruſtrà creditum eſt, ſicuti valent ad fingendas animi, atque corporis ſimilitudines, vis & natura ſeminis; non ſecus ad eandem rem, lactis quoque ingenia, & proprietates valere. Neque in hominibus id ſolum, ſed in pecudibus quoque animaduerſum. Nam ſi ouium lacte hœdi, aut caprarum agni alerentur: conſtat fermè in his lanam duriorem, in illis capillum gigni tenuiorem. In arboribus etiam, & frugibus maior plerunque vis, & poteſtas eſt, ad earum indolem, vel detrectandam, vel augendam aquarum, atque terrarum, quæ alunt, quàm ipſius quod iacitur ſeminis. Ac ſæpe videmus arborem lætam, & nitentem, in locum alium tranſpoſitam deterioris terræ ſucco deperijſſe. Quæ (malum) igitur ratio eſt, nobilitatem iſtam nati modo hominis, corpuſque, & animum benignè ingenitis primordijs inchoatum, inſitiuo degenerique alimento lactis corrumpere? præſertim ſi iſta, quam ad præbendum lac

tunc

tunc adhibebitis, aut ſerua, aut ſeruilis, & (vt plerumque ſolet) externæ atque barbaræ nationis, ſi improba, ſi informis, ſi impudica, ſi temulenta eſt. Nam plerunque ſine diſcrimine, quæcunque id temporis lactans eſt, adhiberi ſolet. Patiemurne igitur infantem hunc noſtrum pernicioſo contagio infici, & ſpiritum ducere in animum, & corpus ſuum ex corpore, & animo deterrimo? Id hercle ipſum eſt, quod ſæpenumero miramur, quoſdam pudicarum mulierum liberos, parentum ſuorum neque corporibus, neque animis ſimiles exiſtere. Scitè igitur & peritè noſter Maro, cùm verſus illos Homeri conſectaretur.

Οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα Πηλεὺς
Οὐ δὲ Θέτις μήτηρ. γλαυκὴ δέ σε τίκτε
θάλασσα.
Πέτραι, τ' ἠλίβατοι ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής.

Non paritionem ſolam, tamque illam, quam ille ſequebatur, ſed alituram quoque feram, & ſæuam criminatus eſt. Addidit enim ferè de ſuo:

Hircanæque admorunt vbera tygres:

Quoniam videlicet, in moribus inoleſcendis, magnam ferè partem ingenium altricis, & natura lactis tenet: quæ à principio imbuta paterni ſeminis concretione, ex matris etiam corpore, & animo recentem indolem configurat. Et præter hæc autem, quis etiam illud negligere, aſpernarique poſſit, quod quæ partus ſuos deſerunt, ablegantque à ſe ſe, & alijs nutriendos tradunt, vinculum illud, coagulumque animi, atque amoris, quo parentes cum filijs natura conſociat, interſcindunt, aut certè quidem diluunt, deteruntque? Nam vbi infantis aliorſum dati, facta ex oculis amotio eſt, vigor ille maternæ fragrantiæ ſenſim, atque paulatim extinguitur, omniſque impatientiſſimæ ſollicitudinis ſtrepitus conſileſcit. Neque multò minor amandati ad nutricem aliam filij, quàm morte amiſſi obliuio eſt. Ipſius quoque infantis affectio animi, amoris, conſuetudinis, in ea ſola vnde alitur occupatur: & proinde (vt in expoſitis vſu venit) matris, quæ genuit, neque ſenſum vllum, neque deſiderium capit. Ac propterea obliteratis, & abolitis natiuæ pietatis elementis, quidquid ita educati liberi amare patrem, atque matrem videntur, magnam ferè partem non naturalis ille amor eſt, ſed ciuilis, & opinabilis. Hæc Phauorinus Græca oratione, quæ nobis Aulus Gellius Latinis literis repræſentauit.

Vnde Aſtrologus nouit, quæ ex tanta lactentiû multitudine aſciſcenda ſit puero nutrix? vnde inueſtigat, quæ ſe ſe obtruſura ſit, quæ ab alijs ſit parentibus præ cæteris laudanda, quæ commendatione alijs anteferenda ſit? Qua fronte definiet quo nutrix eduliorum genere vſura ſit, an inductura cibis pituitoſis, flatuoſis, terreis, aquoſis, an coitura cum marito? Rimetur horoſcopos, quantum velit, vertat Aſtrolabia omnia, ſi hæc ignorat, quæ noſſe non poteſt, fiet infans nihil illo tale cogitante, calculoſus, valetudinarius, morboſus ac debilis; & cui præſagiebat diuturnam vitam, integram valetudinem, firma latera, vel ipſo vitæ ingreſſu extinguetur, vel inter viuos hominis cadauer aget.

CAPVT XV.

A victu magis quàm ab Aſtris temperamentum pendere.

Nihil eſſe, quod naturale temperamentum foueat magis, quàm victus, teſtatur Hippocrates tribus de diæta libris, quibus etiam proſecutus eſt diligenter ſingulorum eduliorum vim, ac naturam; & quibus quæque noceant, quæve vtilia ſint luculenter edocuit. Fecit idem aſſertor ſanitatis, Cornelius Celſus, libro 2. capite 17. & alijs ſequentibus. Ad ea, inquit, veniendum eſt, quæ nos alunt: id eſt, cibum, & potionem. Hæc autem non omnium tantùm morborum, ſed etiam ſecundæ valetudinis, com-

Digitized by Google

munia præſidia ſunt, pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe. Primò vt ſani ſciant, quomodo his vtantur: Deinde vt exequentibus nobis morborum curationes, liceat ſpecies rerum, quæ aſſiduò, neceſſariæ erunt ſubijcere, neque neceſſe ſit eas ſubinde ſingulas nominare. Scire igitur oportet omnia legumina, quæque ex frumentis panifica ſunt, generis valentiſsimi eſſe. (Id valentiſſimum voco, in quo plurimum alimenti eſt.) Item omne animal quadrupes domeſticum: Omnem grandem feram, quales ſunt capræ, ceruus, aper, onager: Omnem grandem auem, quales ſunt anſer, pauo, & grus: Omnes belluas marinas, ex quibus cœtus eſt, quæque his pares ſunt: Item mel & caſeum; quo minus mirum eſt, opus piſtorium, valentiſſimum eſſe; quod ex frumento, adipe, melle, caſeo conſtat. In media verò materia numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſumimus. Ex quadrupedibus leporem, aues omnes à minimis ad phænicopterum. Imbecilliſſimam verò materiam eſſe, omne olus, & quidquid in cauliculo naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis, omnia poma, oleas, cocleas, itemque conchylia: ſed quamuis hæc ita diſcreta ſunt, tamen etiam quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt; aliaque res alia valentior eſt, vel infirmior; ſi quidem plus alimenti eſt in carne, quam in vllo alio. Firmius eſt triticum quàm milium; id ipſum, quàm hordeum; & ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, deinde, cui nihil ademptum eſt, quod αὐτόπυρον Græci vocant. Infirmior eſt ex polline. Infirmiſſimus cibarius panis. Ex leguminibus valentior faba, vel lenticula, quam piſum, Ex oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi, in quibus cæpam quoque & allium numero: quàm paſtinaca, vel quæ ſpecialiter radicula appellatur. Item firmior braſſica, beta, & porrum, quàm lactuca vel cucurbita vel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum valentiores ſunt vuæ, ficus, nuces, palmulæ, quam quæ poma propriè nominantur. Atque ex his ipſis firmiora quæ ſuccoſa, quàm quæ fragilia ſunt, Itemque ex his auibus, quæ in media ſpecie ſunt, valentior ea, quæ pedibus quàm quæ volatu magis nititur: & ex his quæ volatu fidunt, firmiores ſunt quæ grandiores aues, quàm quæ minutæ ſunt, vt ficedula, & turdus; Atque ea quoque, quæ in aqua degunt, leuiorem cibum præſtant, quàm quæ natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas verò quadrupedes leuiſſima ſuilla eſt, grauiſſima bubula. Itemque ex feris, quo maius quodque animal, eò robuſtior ex eo cibus eſt. Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quibus maximè vtimur, tamen grauiſſimi ſunt, ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde qui quamuis tenuiores, tamen duri ſunt, vt Aurata, Coruus, Scarus, Oculata, tum plani, poſt hos etiam leuiores Lupi, Mullique & poſt hos omnes ſaxatiles.

Item Galenus, libro primo de facultatibus alimentorum. De facultatibus, inquit alimentorum, plerique præſtantiſſimorum Medicorum præcipuo ſtudio in eam ſpeculationem conuerſi conſcripſerunt, quòd omnium quæ ſunt in medicina, ea propemodum ſit vtiliſſima: nam alijs præſidijs non omni tempore vtimur, ſine alimento autem ne viuere quidem neque ſecunda, neque aduerſa valetudine poſſumus. Meritò igitur præſtantiſſimorum Medicorum plurimi facultates, quæ eis inſunt, diligenti magnoque ſtudio perueſtigarunt.

Idem libro de tenui victus ratione. Cùm victus, inquit, attenuans ratio pleriſque diuturnis morbis adeò conferat, vt ſola ea ſine vllo alio medicamento ſublati ſæpe fuerint, operæpretium fuerit, aliquid de ea præſcribere: ſunt enim quos præſtiterit ſola victus ratione, ſine medicamentis perſanare.

Rurſus libro de cibis boni, & mali ſucci. Annonæ, inquit, caritas aſſidua, quæ non paucos ab hinc annos multas nationes Romano Imperio ſubditas afflixit, ijs, qui non omnino rudes ſunt, planè ſignificauit, quantum vitiati corporis ſucci ad gignendos morbos vim habeant: nam qui intra vrbes degebant,

Digitized by Google

bant, ſicuti moris eſt, dum ſibi æſtate pararent quæ in proximum annum victui ſuffectura eſſent, vniuerſo ex agris frumento, hordeoque, fabis, lentibuſque aſportatis; cereales reliquos fructus, quos legumina, & chedropa appellant, eorum etiam parte in vrbes aduecta agricolis relinquebant. quæ cum illi per hyemem conſumpſiſſent, mali ſucci alimentis toto vere veſci coacti ſunt: teneris namque fructibus, arborumque germinibus & extremis ramulis, tum bulbis, & mali ſucci plantarum radicibus alebantur, agreſtia quoque olera, & quidquid ſors illis vberiùs attulerat; vtpote herbas ferè omnes virentes decoctas, quas nemo vnquam priùs deguſtauerat ad ſatietatem edebant. Ea propter cernere erat nonnullos vltimo vere, ſed ferè omnes incunte æſtate multis, varijſque modis per cutem vlceribus laborantes, ex his namque alia Eryſipelatode, alia erant Phlegmode, alia ad Herpetis ſimilitudinem ſerpentia, nõnulla impetiginem, vel ſcabiem, quaſi & lepram referre videbantur, ſed ex his, quæ ſe mitiſsimè per cutem extulerunt, vitioſos humores ex viſceribus, & imis corporis partibus extraxerunt.

Nec omiſerim quæ Paulus Ægineta libro primo, capite 23. ſcribit. Senectus, inquit, cùm ſicca frigidaque exiſtat per calefacientia, & humectantia corrigi debet. Imbecilliores ter die cibo reſici debent, ad tertiam quidem horam panis exiguo cum melle Attico, ſeptima verò hora vbi frictionem exercitationeſque ipſis congruas, & balneum fuerint experti, primum ſanè quæ aluum emolliunt aſſumant; deinde piſces, aut auiculas: Hinc in cœna quæ optimi ſucci ſunt, & ægrè corrumpuntur: non prohibeo tamen vinis ex melle præparatis vti, præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam de podagra ſuſpicio eſt, quando petroſelinum vino rectè inijcitur. At ſi quando pituita in ventriculo collecta, neceſsitas eſt, aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem victus rationem digrediendum eſt, ac ficus maturæ ante alium cibum ipſis exhibeantur. Per hyemem verò caſſiæ, ſi nullum in dextro præcordiorum ſymptoma accidere ſentiat.

Idem capite 53. deſcribit victus rationem pro ſingulis anni temporibus, cap. 54. ijs qui labore exercentur, cap. 55. ijs qui iter agunt cap. 56. ijs qui nauigant cap. 71. Inter frigidas, inquit, intemperies, tres numerantur differentiæ; ex quibus ſicca eſt deterrima; quod enim ſucceſſu temporis ſeneſcentibus obuenit, id ſtatim ab initio hos affligit. Itaque humectare eos, & calefacere oportet quod commodè fiet exercitijs mediocribus, cibo humido, & calido, vini calidioris potu. Cap. 73. Cùm de alimentorum facultatibus pars inquit ſit operis, quo de ſanitate tuenda præcipitur, proximũ eſt dictis, vt eum ſubijciamus, vbi priùs quàm particularia proſequamur, pauca quædam prælibabimus: quæ igitur attenuandi virtutẽ habent, meatus aperiunt viſceribus adhærentia abſtergunt, craſſa, incidunt, quòd ſi diutius in cibum ea adhibeas, ſeroſa, bilioſaque contrahes excrementa, ac ſi vberiùs ingeras, ſanguis ater, & vitioſus redditur.

Quorſum Medicos grauiſsimos viros in re certiſsima fatigamus? ipſi etiam Poëtæ intellexerunt, quantum in ratione victus momenti ſit. Horatius lib. 2. Satyr. 2.

Accipe nunc victus tenuis, quæ quantaque ſecum
Adferat. In primis valeas bene; nam variæ res
Vt noceant homini credas: memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit, at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,
Dulcia ſe in bilem vertent; ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita: vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia?

Et Iuuenalis in ſuorum temporum ingluuiem acerrimè inuehitur Satyra ſecunda, & enumeratis quibuſdam edulijs, quæ nullis ſunt ornata macellis, ſubdit:

Hæc olim noſtri iam luxurioſa Senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto
Ipſe focis breuibus ponebat holuſcula, quæ nunc

Squallidus in magna faſtidit compede feſſor,
Qui meminit calida ſapiat quid vulua popina.

Vertant Genethliaci ſua aſtrolabia, ſpectent ſydera, rimentur abditas Aſtrorum vires, obſeruent ſtellarum configurationes, quanam è ſpecula proſpicient, quo quiſque alimentorum genere ſit vſurus? quanta in his diuerſitas pro natura locorum, pro anni temporibus, pro ætate, pro copia, vel inopia, pro eorum, quibuſcum quiſque viuit, conditione, pro valetudine, pro Medicorum conſilio, pro palato, pro patriæ conſuetudine, pro vſu domeſtico, pro ſubita, ac fortuita neceſsitate, pro amicorum inuitatu, pro propria libidine, pro familiarium arbitratu, tantumne cauſarum in vno ſyderum ſchemate videtur? Si hæc omnia non vident, nihil vident, ſed temerè effutiunt, quidquid effutiunt de hominum temperamento.

CAPVT XVI.

Plus labores valere ad tuendum vel mutandum corporis temperamentum quàm Aſtra.

VENTIANTVR Aſtrorum internuncij in ſtellis videri vniuſcuiuſque victum & cibaria, adhuc non viderunt eius temperamentum, cuius vident geneſim: magnam enim vim ad ſanitatem, vel tuendam vel labefactandam habet exercitatio, & labor. Oportet, inquit Hippocrates libro primo de Diæta ſcire quomodo ciborũ fortium natura vim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addore oporteat, prout ſingulorum occaſio ſeſe obtulerit. Et ſi relata iam etiam cognouerit, nondum ſufficiens eſt hominis curatio; propterea, quòd homo edens ſanus eſſe non poteſt, niſi etiam laboret. Contrarias enim inter ſe vires habent cibi, & labores; verùm inter ſe mixtis conferunt ad ſanitatem. Labores enim, ea quæ inſunt conſumere ſolent; cibi autem, & potus ea, quæ euacuata ſunt, explent. Oportet autem, velut par eſt, laborum vim pernoſcere, tum naturalium, tùm eorum, qui per vim fiunt, & qui ex ipſis carnem in augmentum properanr, & qui in defectum; & non ſolum hæc, ſed etiam menſuram, ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum ſtaturas, ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes ventorum, & ad ſitus regionum, in quibus degunt, & ad anni conſtitutionem ac ſtatum.

Rurſus idem Hippocrates eodem libro. Curſibus vtendum eſt velocibus, quo & corpus humore euacuetur, & humor amplius ſiccetur; luctis autem, & fricationibus, & huiuſmodi exercitijs vti non conducit, ne meatus cauiores redditi repleantur; à talibus enim animæ motum grauari neceſſe eſt. Confert & deambulationibus vti; his verò neutrum ſæpe fieri oportet, ſed ſæpius alterutrum pro corporis natura, poſt hæc paulùm conquieſcere opus eſt.

Galenus quoque libro primo de ſanitate tuenda. Nutricibus inquit triplex infantibus excogitata dimotio eſt, in cunis, in lectulis pendentibus, in ſuis ipſarum vlnis, vbi iam hoc aliud quoque nobis æſtimandum oritur ad ſanitatis tutelam vel in primis neceſſarium. Cùm Aſclepiades planè, aperteque exercitationes damnet, Eraſiſtratus verecundius, timidiuſque decernat, Cæterum idem cum Aſclepiade ſentiat: Reliqui verò Medici non ſolùm ad bonam corporis habitudinem, ſed etiam ad ſanitatem eas prædicent. Porro exercitationum tria ſaltem prima notantur genera; vtique quot motionum differentiæ, quippe aut à nobis ipſi mouemur, aut ab alijs, aut à medicamento. Horum tamen tertia ſpecies ad ſanos nequaquam pertinet.

Sed

Sed qui ab altero præſtatur motus, nauigando, equitando, vehendo, atque vt paulò antè dictum eſt, in cunis, lectulis, vlniſque obitur: Recenter tamen nati puelli tam valentem motum, quàm qui vehiculis, nauigijs, equiſque præſtatur, adhuc non deſiderant. At qui iam tertium, aut quartum annum agunt, hos vehiculo, nauigioque modice agitare licet: ſeptemni verò etiam valentiora exercitia tolerant, ita vt equitare iam aſſueſcant. Per ſe verò moueri tunc primùm cuiuis licet, cùm iam repere cœperit, magiſque etiam cùm ingredi; immaturè verò omnino cogendi non ſunt, ne crura eorum pondere vitientur. Sanè vel hac ætate facile declaratur quãta ſit naturæ noſtræ cum exercitijs ſocietas, cùm pueros, ne ſi concluſeris loco aliquo prohibeas, quominus diſcurrant, ac pullorum vitulorumque ritu laſciuiant. Quippe ſua cuique animanti natura ſatis eſt ad proprias, conuenienteſq. exercendas appetitiones, quibus ſanitatem, ſalutemque tueatur. Verùm Aſclepiades nihil horum cogitans, per magnum otium capriunculas texit, quibus docere conatur, nihil ad bonam valetudinem exercitia conferre. Verùm huic poſtea, quod par eſt, reſpondebitur, ceu garrulitate ad finem potiſſimùm taxanda; eſt enim nobis hoc loco propoſitum, non Sophiſtarum nugas refellere, ſed quod ad ſanitatem conducit præcipere.

Idem libro de exercitatione paruæ pilæ. Quantum, ait, ad valetudinem tuendam exercitationes conferant, & quod opus ſit, vt illæ cibos præcedant, cùm veterum multi, & Philoſophorum, & Medicorum optimi diligenter ſint executi, nullus tamen, ò Epigenes, hactenus quantò hæc, quæ parua pila fit exercitatio, reliquis præſtet ſatis expoſuit. Quare nunc licere nobis arbitror de ea, quatenus eius cognitionem habemus, diſſerere, ſub te præſertim omnium in hac arte exercitatiſſimo iudice: quæ porrò & in aliorum dicta erunt vtilitatem, quoſcunque huius tu libelli participes eſſe volueris. Ego igitur ſic ſentio eas omnium eſſe vtiliſſimas exercitationes, quæ non corpus ſolùm exercere, verùm etiam animum oblectare poſſunt; vnde ſapientes mihi, humanæque naturæ probè periti fuiſſe videntur illi, quicunque venationes, & alias animalium capturas laborem voluptate, oblectatione, laudis cupiditate temperantes, primi inuenerunt: adeò enim potentes ſunt, qui in ea fiunt motus animi; vt multi morbis fuerint delectatione liberati.

Rurſus capite tertio eiuſdem libri multis nominibus commendat exercitationem paruæ pilæ. Immò reuera id ſolùm eſt, inquit, quòd omnes corporis particulas cum iuſtitia mouet; dum enim procedimus, aut recedimus, aut nos in obliquum transferimus, alij atque alij nerui, ac muſculi plus fatigantur, quicunque enim vno motionis genere, crura mouent, quemadmodum, qui ſine ratione curſitant, ſicque qui crebrò ſeſe in obliquum transferunt, partes inæqualiter exercent; verùm quemadmodum cruribus, ſic & brachijs exercitatio hæc ſumma cum iuſtitia mouet, propriumque partitur opus, ſiquidem in omni figura pilam excipere conſueuerunt. Hic enim neceſſe eſt figurarum varietatem, alios, atque alios muſculos vehementiùs tendere, adeò vt omnes viciſſim laborantes, intermiſſionem his habeant æqualem; qui, dum alij operantur, quieſcunt: atque ita viciſſim omnes operantes, & quieſcentes, neque ſegnes omnino relinquuntur, neque ſoli laborantes, laſſitudine corripiuntur. Quòd autem & oculos exercere oporteat, hinc videre licet, ſi animaduertimus, quòd niſi quò vergat pila, diligenter præuiderit, quominùs eam attingat, ipſum aberrare neceſſe eſt, In hoc autem & conſilium æquale ſollicitudini opus eſt; tum illam ne humi in caſſum deijciat, tum vt verſantem in medio eandem aſſequi prohibeat, vel ipſe transmiſſam rurſus accipiat. Atque ſollicitudo quidem corpus ſola extenuat, cuipiam verò exercitio, ac laudis deſiderio commiſſa, vtpote in lætitiam deſinens, ad bonam corporis valetudinem, atque animi prudentiam plurimum confert. Illud autem exercitium non modicum præſtiterit, quòd ambo, corpus videlicet, & animum,

Digitized by Google

mum, pro ſua vtriuſque virtute iuuare poſsit. Hæc multaque alia de vſu paruæ pilæ Galenus.

Cornelius verò Celſus non ſanis modò, ſed ægris etiam corporibus exercitationes vtiles eſſe putauit. Geſtatio inquit lib. 2. cap. 24. longis etiam, & inclinatis morbis aptiſsima eſt, vtiliſque & his corporibus, quæ ex toto febre carent; ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt, & ijs, quibus lentæ morborum reliquiæ remanent, nec aliter eliduntur. Aſclepiades etiam, in recenti, vehementique febre, præcipueque ardente, ad excutiendã eam geſtatione dicit vtendum eſſe; ſed id periculosè fit meliuſque quiete huiuſmodi impetus ſuſtinetur: ſi quis tamen experiri velit, ſic experiatur, ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla durities, nullus dolor viſceribus, aut capiti, aut præcordijs ſubierit. Et ex toto nunquam geſtari corpus dolens debet, ſiue id in toto, ſiue in parte eſt. Si tamen ſolis neruis dolentibus, neque vnquam in recenti febre, ſed in remiſsione eius. Genera autem geſtationum plura ſunt adhibenda, quæ ſunt pro viribus cuiuſque, & pro opibus; ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humido obſint. Geſtationum leuiſsima eſt nauis vel in portu, vel in flumine; vehementior alto mari naui, vel lectica, aut ſcamno; acriorè vehiculo; atque hæ ipſæ intendi, & remitti poſſunt; ſi nihil eorum eſt, ſuſpendi lectus debet, & moueri; ſi ne id quidem eſt, certè vni pedi lecti ſubijciendus funiculus eſt, atque ita lectus huc, illuc manu impellendus. Et lenia quædam genera exercitationum infirmiſsimis conueniunt; vehementiora verò ijs, qui pluribus iam diebus liberati ſunt, aut ijs, qui grauium morborum initia ſic ſentiunt, vt adhuc febre vacent; quod & in tabe, & in ſtomachi vitijs, & cùm aqua cutim ſubit, & interdum in morbo regio fit, aut vbi quidem morbi, qualis comitialis, qualis inſania eſt ſine febre, quamuis diu maneat, in quibuſdam affectibus. Ea quoque genera exercitationum neceſſaria ſunt, quæ comprehendimus eo loco, quo quemadmodum ſane neque firmi homines ſe gerant, præcepimus. Ita Celſus.

Sicut porrò moderata, & tempeſtiua exercitatio ſalutaris eſt; ita nimia, vel intempeſtiua noxia cenſetur. Itaque Plutarchus libro de liberis educandis. Verum ne corporis quidem exercitatio eſt prætermittenda, ſed mittendi in ludum eius rei pueri, vt in eo genere quantum ſatis eſt elaborent, cum propter corporis concinnam conformationem, tum roboris gratia, nam bonæ ſenectuti fundamentum in pueritia iacitur, firma nimirum ad ſanitatem conſtitutio. Quemadmodum igitur tranquillo cœlo adornanda ſunt, quæ aduerſus tempeſtates faciunt: ita in adoleſcentia moderationem & temperantiam ad viaticum ſenectuti parandum adhibere par eſt: ſic autem labori moderandum eſt, ne eo exercitati ad litterarum ſtudia animum deſpondeant. Nam vt ait Plato ſomni, & defatigationes diſciplinarum ſunt hoſtes. Quid his tam inſiſto? cùm ad id, quod dictum, longè principalius explicandum ſummo ducar ſtudio: Militaribus namque certaminibus pueros exercere conueniet, vt in iaciendis haſtis, tractandis arcubus, venationibus. Bellum educatam in vmbra corporis habitudinem repudiat; Mecilentus autem miles, bellicis aſſuetus certaminibus, pugiles, & ſtructas prælio acies propulſat. Quid agis, dicit quiſpiam, tu cùm de ingenuorum educatione liberorum daturum te præcepta ſpoponderis, mox inopes, ac populares ita videris prætermiſiſſe, vt ſolis inſtitutionem locupletibus exhibere cogites; Quibus occurrere haud certè difficile eſt; ego namque hanc ipſam inſtitutionem communem omnibus, ac vtilem eſſe maximè velim: verùm ſi propria laborantes indigentia, meis vti commonefactionibus nequiuerint, fortunam non autem me conſulentem accuſent; Enitendum itaque pro viribus, vt optima pueris vel etiam ipſis pauperibus fiat educatio; ſin minùs poſſibili ſaltem vtendum erit. Et iſta quidem, quæ grauiter in ſermone obijci poterant, adduxi, vt quæ ad rectam iuuenum inſtitutionem non ferunt, adiungam.

Illud

Illud igitur aſſero, ad honeſta pueros exercitia non plagis, aut verberibus, ſed monitis, ac rationibus adduci oportere; omitto enim ea magis ſeruos decere, quàm liberos, liberis autem pueris maiorem laudes, ac vituperia, quàm verbera afferunt commoditatem; illa enim ad honeſta incitant: hæc à turpitudine cohibent; mixtim verò, & alternis vtendum erit obiurgationibus, & laudibus; poſtquam vehementer obiurgarint, pudore agendum erit, rurſuſque laudibus reuocabunt; iiſque imitandæ nutrices erunt, quæ vbi infantes lugere coegerint, vbera denuò ad eos ſolandos admouent. Cauendum autem erit, ne immodicis elati laudationibus intumeſcant; quoniam nimijs demolliti laudibus franguntur. Pleroſque iam ego patres vidi quibus amor nimius, ne amarent, cauſa exitij: quid enim eſt, quod dicere velim, vt exemplo luculentior fiat oratio? Nam cùm hi feſtinent, vt filij in cunctis ocyùs antecedant, immenſos illis labores adijciunt, ſub quibus defeſſi corruunt; & alioquin pondere moleſtiarum oppreſſi, doctrinam minùs conſuetè percipiunt: Plantæ enim cùm modicis aluntur aquis, cum multis ſuffocantur: eodem modo animus, cùm mediocri vegetatur labore, ſub nimio demerſus opprimitur. A continuis igitur laboribus danda quædam pueris reſpiratio; reminiſci enim oportet, omnem noſtram vitam in remiſsionem, ac ſtudium eſſe diuiſam, quocircà non vigiliam modò, verumetiam ſomnum eſſe repertum, non bellum ſolùm, ſed & pacem, non Hyemem tantùm, ſed & Æſtatem, non operoſos, ſed & feſtos dies, &, vt generatim eloquar, laboris condimentum eſt otium, idque non in animantibus modò, ſed etiam in ijs, quæ anima carent, conſpicias; arcus enim, Lyraſque remittimus, vt tendere poſſimus, ac ſummatim corpus quidem indigentia, & replemento, animus verò remiſsione, atque labore conſeruatur.

Tanta cùm exercitationibus, & laboribus vis ſit, ad valetudinem conſeruandam, vel affligendam, quis ferat Aſtrologos omnia è ſyderum poſitione metientes, an mentientes? Quid hoc genere magis liberum otioſis; magis incertum liberis hominibus? quid magis neceſſarium indigentibus, quid magis fortuitum vniuerſis? quid erramus per Aſtra, & è cœlo quærimus cauſas humanarum actionum? nonne & genus, & modum exercitationis, multis imponit neceſsitas, alijs voluptas, comitatus alijs, alijs contubernium, alijs eorum imperium, quibus ſubſunt, alijs euentus varij, qui fallunt ſapientum prudentiam, fallunt beatarum mentium intelligentias, vnius Dei ſolùm præſenſioni ſubſunt.

CAPVT XVII.

Sedes, & domicilium magis, quàm Aſtra, afficiunt temperamentum.

QVid cœli temperies? parumne promouet corporis vires, & ſanitatem? Hippocrates libro de aëre, aquis, & locis: Quare, inquit, ſi quis ad vrbem ſibi incognitam perueniat, circumſpicere oportet aëris ſitum, quomodo ſcilicet ad ventos, & Solis exortus iaceat: non enim æquales vires ſunt ad Septentrionem ſitæ, & vergentis ad Auſtrum, neque eius, quæ Solem exorientem, & quæ eundem occidentem ſpectat. Hæc igitur diligenter oportet perſcrutari, ac ſimul quomodo ſe habeant circa eam aquæ, num paluſtribus vtantur, & mollibus, aut duris, & ex ſublimi loco prolabentibus, & ſcaturientibus ex petris, ſiue ſalſis, & crudis. Terra etiam ipſa conſideranda, nudane ſit, & aquis carens, aut denſa, & aquoſa, & an concaua ſit, & æſtuoſa, vel alta, & frigida. Hominum inſuper diæta perquirenda, qua maximè capiantur, an bibuli ſint, & lurcones, & otio dediti, aut exercitijs varijs vtentes, & tolerantes laborum, cibo-

rumque

rumque plus appetentes, quàm poculorum; ex his enim ſingula ſunt inueſtiganda. Nam qui hæc omnia probè, quantum fieri poteſt, cognouerit, aut horum plurima, cum non latere poſſunt, cùm in vrbem etiam ignotam peruenerit, neque morbi regioni peculiares, & patrij, neque communis regionis natura, quæcunque tandem ea fuerit, vt non poſsit in cognoſcendis morbis dubius hærere, aut errare, ſicubi ad morborum curationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire ſolent, qui non priùs prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea ſtudioſè rimatus fuerit, vniuſcuiuſque temporis, ac anni futuri conſtitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi communi affectione ciuitatem ſint inuaſuri, tum Æſtate, tum Hyeme, & quæcunque pericula vnicuique ſint timenda, ex diæta, & victus immutatione.

Ariſtoteles lib. 7. Politicor. capite 11. Vrbs autem, quod terræ, mariſque particeps eſſe debet, & quod ad totam regionem ſimiliter debet eſſe communis, quantum fieri poteſt, dictum eſt priùs. Ipſius autem ad ſeipſam optandum eſt poſitionem ſortiri ad quatuor reſpicientes: Primum ad ſanitatem; ad Orientem enim Solem conuerſæ vrbes, & ad eos ventos, qui inde perflant, ſalubriores ſunt: Secundo loco quæ ſunt ſecundùm Boream ſitæ; hæ namque ſunt ad hyberna potiores.

Iterum infrà: Cùm oporteat de ſanitate habitantium curam habere, hoc autem ſit primum in ſitu, & qualitate locis Secundum in aquarum ſalubrium vſu, in ea quoque re eſt diligentia meritò adhibenda: Quibus enim plurimùm, & frequentiſsimè vtimur ad corpus, ea plurimùm important ad ſanitatem; aquarum autem, & ventorum potentia talem habet naturam: Quapropter in ciuitatibus, quæ rectè ſapiunt, diſtinguendus eſt aquarum vſus, ſi non omnes ſint pares, nec abundantia ſit earum aquarum, vt aliæ ſeorſim aquæ ad cibum, & potum, aliæ ad aliam indigentiam deputentur.

Vitruuius libro primo, cap. 4. In ipſis verò mœnibus ea erunt principia. Primò electio loci ſaluberrimi, is autem erit excelſus, & non nebuloſus, non pluuioſus, regioneſque cœli ſpectans neque æſtuoſas, neque frigidas, ſed temperatas. Deinde ſi euitabitur paluſtris vicinitas; cùm enim auræ matutinæ cum Sole oriente ad oppidum peruenerint, & ijs ortæ nebulæ adiungentur, ſpirituſque beſtiarum paluſtrium venenatos, cum nebula miſtos, in habitantium corpora flatus ſpargent, efficient locum peſtilentem. Item ſi ſecundùm mare erunt mœnia, ſpectabuntque ad Meridiem, ſiue ad Occidentem, non erunt ſalubria; quia per Æſtatem cœlum meridianum Sole exoriente caleſcit, Meridie ardet; Item quod ſpectat ad Occidentem, Sole exorto tepeſcit, Meridie calet, Veſpere feruet. Igitur mutatione caloris, & refrigerationis, corpora, quæ in ijs locis ſunt, vitiantur.

Et poſt pauca: Licet etiam conſiderare hæc ita eſſe, quòd Æſtate non ſolùm in peſtilentibus locis, ſed etiam in ſalubribus, omnia corpora calore fiunt imbecilla; & per Hyemem etiam, quæ ſunt peſtilentiſsimæ regiones, efficiuntur ſalubres, ideò quòd à refrigerationibus ſolidantur. Non minùs etiam quòd quæ à frigidis regionibus corpora traducuntur in calidas, non poſſunt durare, ſed diſſoluuntur: quæ autem ex calidis locis ſub Septentrionem regiones frigidas non modò non laborant in mutatione loci, ſed etiam confirmantur.

Denique infrà: Itaque etiam atque etiam reuocandam cenſeo veterum rationem; Maiores enim è pecoribus immolatis, quæ paſcebantur in ijs locis, quibus aut oppida, aut caſtra ſtatiua conſtituebant, inſpiciebant iecinora, & ſi erant liuida, & vitioſa, prima talia immolabant, dubitantes an morbo, an pabulo læſa eſſent; cùm pluribus experti erant, & probabant integram, & ſolidam naturam iecinoris ex aqua, & pabulo, ibi conſtituebant munitiones: Si autẽ vitioſa inueniebant, iudicabant humanis corporibus peſtilentem futuram, naſcentem in ijs locis aquæ, cibiq. copiam, & ita tranſmigrabant, & mutabãt regiones, quærẽtes omnibus rebus ſalubritatẽ.

Corne-

Digitized by Google

Cornelius item Celſus, vir optime de hominum incolumitate meritus lib. 2. cap. 1. Vbi, inquit, eſt æqualitas, ſaluberrimi ſunt ſereni dies, meliores pluuij, quàm tantùm nebuloſi, optimeque hyeme, qui omni vento vacant; æſtate, quibus Fauonij perflant. Si genus aliud ventorum eſt, ſalubriores ſeptentrionales, quã Subſolani, vel Auſtri ſunt; ſic tamen, vt in hæc, interdum regionum ſortes mutentur; nam ferè ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, ſalubris; à mari, grauis eſt. Neque ſolùm in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt, ſed priores morbi quoque, ſi qui inciderunt, leuiores fiunt, & promptiùs finiuntur. Peſſimum ergo cœlum eſt, quod ægrum facit, adeò vt in id quoque genus, quod natura peius eſt, in hoc ſtatu ſalubris mutatio ſit.

Inter ſummos hos viros Marcum Tullium mihi videor numerare poſſe, cuius alij dicendi, ego doctrinæ etiam copiam admirari ſoleo lib. de fato: Inter locorum naturas, inquit, quantum intersit videmus: alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes, in alijs eſſe pituitoſos, & quaſi redundantes, in alijs exſiccatos, atque aridos: multaque ſunt alia, quæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cœlum; ex quo acutiores etiam putantur Attici: craſſum Thebis; itaque pingues Thebani, & valentes.

Quid ad hæc Planetarij! faciuntne homines vaſa Samia, quæ domicilium mutare non poſſint? aut Lotophagos, loco cui ſemel inſederunt, inſeparabiliter adhæreſcentes? deſerunt illi ſolum frequenter; idque non agentibus ſtellis, ſed varijs de cauſis, nunc e proximo, nunc de longinquo petitis; quæ ſicut longiſſime abſunt ab Aſtris, ſic valetudo, cui ex domicilio accedit, receditque, non parum, prorſus ineptè ex ſtellis petitur.

CAPVT XVIII.

Quid conſuetudo, & vſus aduerſus Aſtrorum vim poſſint.

Obeſt præterea plurimum valetudini, & naturali temperamento eorum, quibus quis aſſueuerit, repentina commutatio, & ab extremis ad extrema tranſitio.

Quare. Cornelius Celſus li. 1. c. 3. Neq; verò, ait, ex multa fame nimia ſatietas, neq; ex nimia ſatietate fames idonea eſt; periclitaturq; & qui ſemel, & qui bis die cibum incontinenter contra conſuetudinem aſſumit. Itemque ex nimio labore, ſubitum otium, neque ex nimio otio ſubitus labor ſine graui noxa eſt: Primò, cùm quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſueſcere, omnem autem laborem faciliùs vel puer, vel ſenex, quàm inſuetus homo ſuſtinet: Atque ideò quoque nimis otioſa vita vtilis non eſt; quia poteſt incidere laboris neceſſitas: Si quando tamen inſuetus aliquis laborauit; aut multò plus quàm ſolet, etiam is, qui aſſueuit; huic ieiuno dormiendum eſt, multò magis ſi etiam os amarum eſt, vel oculi caligant, aut venter perturbatur; tum enim non dormiendum tantummodò ieiuno eſt, ſed etiam in poſterum diem permanendum; niſi citò id quies ſuſtulerit, quod ſi factum eſt, ſurgere oportet, & lentè paulùm ambulare; & ſi ſomni neceſſitas non fuit, quia modicè magis aliquis laborauit; tamẽ ingredi aliquid eodem modo debet.

Infrà: Si aſsidua, inquit, fatigatio vrget, inuicem modò aqua, modò vinum bibendum eſt, raroque balneo vtendum, leuatque laſſitudinem etiam laboris mutatio; eumque, quem nouum genus laboris preſſit, id quod in conſuetudine eſt,

eſt, reficit; fatigato quotidianum cubile tutiſſimum eſt, inſolitum contrà laxat: quod enim contra conſuetudinem eſt; nocet, ſeu molle, ſeu durum.

Item Galenus lib. de curandis animi morbis. Neque ait deterreri quempiam oportet, ne ſeipſum conetur meliorem efficere, etiam ſi factus quinquagenarius ſit, quinetiam omni ratione conabitur ipſum corpus in melius reſtituere, quamuis compertum habeat ſe nunquam Herculeam valetudinem conſecuturum.

Infrà: Omnium autem maximè tui ipſius te pudeat, quod quidem ſi feceris, poteris quandoque expertem illam rationis vim, qua excandeſcimus, quaſi feram quandam mitigare, ac manſuefacere; alioquin abſurdum admodum ſit, viros equitandi peritos, vbi equos acceperint, breui eos ad parendum idoneos reddere; te autem, qui non aliquid extrinſecus animal acceperis, ſed rationis illā expertē vim, quæ in tuo ipſo animo eſt, & cum qua ſemper meditans, ratio ſimul habitat, non poſſe itidem mitiorem reddere, & quamuis non ita continuò, at longiori ſaltem ſpatio.

Infrà: Adhuc delige optimum vitæ genus, id iucundum efficiet conſuetudo.

Ac de mutanda ratione victus, hæc Hippocrates ſcribit apud Galenum libro de conſuetudinibus, cap. 1. Atque facilè addiſci poteſt, quod vitioſa diæta comeſtionis, & potationis, ipſa ſibi ipſi ſemper ſimilis, tutior vt plurimùm eſt ad ſanitatem, quam ſi quis repentè magnam mutationem faciat, ad aliud melius; quandoquidem & ijs, qui bis cibum capiunt, in die, & ijs qui ſemel cibum capiunt, repentinæ mutationes, noxas, infirmitateſque inferunt. Et ij ſanè, qui prandere non conſueuerunt, ſi pranſi fuerint ſtatim infirmi fiunt, & toto corpore graues, & imbecilli; & tardi; ſi verò etiam ſupercœnauerint, acidum ructantes, quibuſdam etiam ſputile, hoc eſt, humida deiectio aduenit, quando præter conſuetudinem onere grauatus eſt ventriculus, ſolitus ſuperſiccari; & non bis intumeſcere, neque bis elixare cibaria.

Idem de eadem re Magis Laborauerit, ait, ſi ter in die cibū capiat ad ſaturitatem, & adhuc magis ſi pluries; quamquā ſanè multi ſunt, qui facilè ferunt ter in die cibum capientes ad ſatietatem, ſi ſanè ita fuerint aſſueti; quin & qui bis cibum in die capere conſueuerunt, niſi pranſi fuerint, imbecilles, & infirmi fiunt, & ad omne opus timidi, & cardialgici, pendere enim videntur ipſius viſcera, & mingunt calidum & viride, & ſtercus comburitur. Sunt & quibus os amareſcit, & oculi cauantur, & tempora ſaliunt, & extrema frigeſcunt; & plurimi quidem eorum, qui pranſi non ſunt, cœnam comedere non poſſunt; ſi verò cœnauerint, ventriculum grauant, ac multò magis ægrè cubant, quàm ſi pranſi fuiſſent. cùm ergo talia ſanis eueniant ob dimidij diei mutationem, diætæ præter conſuetudinem, neque addere commodè videtur, neque detrahere. Si igitur hic qui præter conſuetudinem cibum capit, ſemel tota die exinanitis vaſis cœnauerit quantum ſolebat, veriſimile eſt ipſum multò magis grauari, ſi verò longiori adhuc tempore exinanitis vaſis, derepentè poſt cœnauerit, magis vtique grauabitur.

Cibos etiam, quibus quis aſſuetus eſt, quanquam minùs ſalubres Hippocrates ibidem præ ſalubrioribus commendat. Multi, inquit, facilè ferunt eſculenta, quibus aſſueti ſunt; etſi non ſint bona natura; ſimiliter autem & poculenta.

Galenus verò libro de conſuetudinibus, capite ſecundo, docet cur quis faciliùs concoquat cibos, quibus eſt aſſuetus, quicunque illi tandem ſint: Quia cibum in qualitatem nobis familiarem redigi oportet, vnus autem cibus vni familiaris eſt, alter alteri: Aliud enim nutriens, inquit, alij corpori familiare eſt, ideoque animantes ad familiaria nutrimenta, à nullo doctæ, ſed à natura impulſæ accedunt; iumenta quidem ad herbas, paleam, fœnum, & hordeum, leones autem ad carnes, ſicuti etiam pardales, & lupi. Quemadmodam igitur animalibus ſecundùm genus non parua differentia familiarium vnicuique nutrimentorum eſt, ſic etiam, & ſecundùm ſpeciem in generibus reperiuntur differentiæ magnæ, cùm alij ne guſtare quidem vinum poſ-

ſint

Digitized by Google

ſint, alij autem plurimùm innoxiè bibant, alij Boum, & Hircorum, & Arietum carnes cum delectatione comedant, innoxieque concoquant, alij nec odorem ipſarum ſuſtineant, nec eſum; & ſi per alterius eſcæ penuriam, vt in fame fit, huiuſmodi carnes ingerere cogantur, cõcoquere ipſas nequeunt citra nocumentum, ac appetitum ex ablatione ſubuertunt, grauanturque derepentè, ſi quis nutus ipſis ſuperueniat, nec ipſum quoque innoxium tolerant. Quoniam autem hæc ita ſe habere conſpiciuntur: Primum quidem illius meminiſſe oportet; homines aſſumere, quæ ſuauiora ſunt, alios alia ſecundùm naturæ familiaritatem; accedere autem ad talium eſum libentiùs, tanquam ea ſibi ipſi concoctu faciliora viſa ſint eſſe: auerſari autem & fugere quæ inſuauia ſunt, concoctuque difficiliora, ita vt conſuetudo ſignum ſit, familiaritatis naturalis. Quod autem, & vt cauſa ſæpenumero fiat, conſtat ex ijs, quæ in principio quidem in ſuauitate, aut nocumento; à quibuſdam ingeſtis afficiuntur; ſi autem ipſis paulatim aſſueſcere ſuſtinuerint, inſuauitate, aut nocumento, non ampliùs afficiuntur; cauſa autem & huius rei talis eſt, ſicut vnumquodque eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, ſecundùm aliquam qualitatem alterantur, ita & ipſum quodammodo afficit id, quod alterat; licet autem huius rei euidens capere argumentum ex humorum ab vnoquoque cibario genitorum differentia: nam alia quidem melancholicum gignunt ſanguinem, alia pituitoſum, vel qui pallidam flauamque nominatam bilem, non paucam habent, ſicuti nonnulla purum ſanguinem; differentiam ergo aliquam eorum quæ nutriuntur inter ſe, neceſſe eſt fieri ſecundùm nutrientis ſanguinis ideam; euidens autem argumentum aſſimilationis nutrientium ad id, quod nutritur, eſt ipſa plantarum, & ſeminum tranſmutatio eo vſque ſæpenumero facta, vt quæ maximè nocua in alia terra erant, ſi in aliam tranſplantata fuerint non ſolùm innocua, ſed etiam vtilia fiant, frequens enim eſt horum experientia apud eos, qui de agricultura, & de plantis commentarios compoſuerunt, quemadmodum & tranſfiliationis ſecundum regiones factæ apud eos, qui de animalium hiſtorijs ſcripſerunt. Quoniam igitur non ſolùm alteratur id quod nutrit, ab eo quod nutritur, ſed & ipſum aliquo modo exigua quadam alteratione alterat, neceſſe eſt exiguam hanc alterationem, tractu temporis notabilem fieri, ita vt ad æqualem vim cum familiaritate naturali veniat ea, quæ ex diuturnis conſuetudinibus fit, ac in ijs quidem, quæ comeduntur, & bibuntur inueuta mihi videtur cauſa facultatis, conſuetudinum, Hæc ille.

Tanta eſt conſuetudinis vis, vt ne praua quidem tuto omittatur, nec conſuetudines ipſæ, inquit Galenus lib. 5. de ſanitate tuenda, cap. 11. tametſi prauæ ſunt diſplicentibus, adhuc ſibi corporibus mutandæ non ſunt, quin nec per ſummam ſanitatem ſemper id tentandum, ſed tunc cum is, cui mutandæ ſunt à ciuilibus curis vacat &c. Legantur, quæ lib. 9. de methodis cap. 4. idem narrat, de adoleſcente, qui per triginta dies exercitationem, cui aſſueuerat, omiſerat.

Longior ſim, ſi adferam quæ Galenus lib de conſuetudinibus c. 3. diſputat de vi conſuetudinis, ex alteratione externa, cap. 4. de conſuetudine exercitiorum corporis, & animi. Quare à Medicorum theorijs ad Poetarum amœnitatem animi cauſa tranſgrediamur: non enim Medici ſolùm rigeſcere & emolleſcere noſtra corpora conſuetudine, vſque contra genitalium, natalıumque ſyderum vim docuerunt, ſed Poëtæ quoq; experti ſunt, à quibus diſcere potuerunt Aſtrologi conſuetudinis vim: nam Ouidius 3. libro de Ponto:

Hoc quoque Naſo feres, etenim maiora tuliſti,
Iam tibi ſentiri ſarcina nulla poteſt.
Ductus ab armento taurus detractat aratrum,
Subtrahit & virgo colla nouella iugo.
Nos, quibus aſſueuit fatum crudeliter vti,
Ad mala iã pridẽ non ſumus vlla rudes.

Idem libro 3. de Triſtibus:

Quiq; fugax rerum, ſecuraq; in otia natus,
Mollis, & impatiens antè laboris eram.

Vltima

Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum,
Perdere diuerſæ nec potuere viæ.
Sufficitq; malis animus, nam corpus ab illo
Accipit vires, vixq; ferenda tulit.

Idem libro 5. de Triſtibus:

Pone metum, valeo, corpuſq; quod antè laborū
Impatiens nobis, inualidumq; fuit.
Sufficit, atque ipſo vexatum induruit vſu.
An magis infirmo non vacat eſſe mihi?

Idem libro 4. de Triſtibus:

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet, & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore ſæuorum compeſcitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet:
Quæq; ſui iuſsis obtemperat Inda magiſtri
Bellua ſeruitium tempore victa ſubit.
Tempore vt extentis tumeat facit vua racemis,
Vixq; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in canas ſemen producit ariſtas,
Et ne ſint triſti poma ſapore facit.
Hoc dentem tenuat terrã renouantis aratri,
Hoc rigidas ſilices, & adamanta terit.
Hoc etiam ſæuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctum, mœſtaq; corda leuat:
Cũcta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas,
Præterquam curas attenuare meas.

Idem libro 4. de Ponto:

Gutta cauat lapidẽ, conſumitur annulus vſu,
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

Idem libro 1. de Arte amandi:

Ferreus aſſiduo conſumitur annulus vſu,
Interit aſſidua vomer aduncus humo,
Quid magis eſt durum ſaxo, quid mollius vnda?
Dura tamen molli ſaxa cauantur aqua.

Quæ exempla deſumpta ſunt ex Lucretio, libro primo de Natura rerum.

Quin etiam (inquit) *multum Solis redeuntibus annis,*
Annulus in digito ſubter tenuatur habendo,
Stillicidi caſus lapidem cauat, vncus aratri
Ferreus occulto decreſcit vomer in aruis.

Idem lib. 2.

Nam leuiter quamuis quod crebro tunditur ictu.
Vincitur in lõgo ſpatio tamen, atque labaſcit.
Nonne vides etiam guttas in ſaxa cadentes
Humoris longo in ſpatio perfodere ſaxa?

Quid Propertius noſter libro ſecundo?

Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Mox venit aſſueto, mollis ad arua iugo.

Claudianus quoque libro ſecundo in Ruffinum:

—Iam nulli, inquit, *flebile damnum,*
Sed virtus ſolemnis erat, campuſque furorẽ
Expoſitus ſenſumque mali detraxerat vſus.

Hinc tandem ſapienter Marcus Tullius libro ſecundo, de diuinatione: Illudne, inquit, dubium eſt, quin multi cùm ita nati eſſent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, reſtituerentur, & corrigerentur ab natura, cùm ſe ipſa reuocaſſet, aut arte, aut medicina? aut quorum linguæ ſic inhærerent, vt loqui non poſſent, eæ ſcalpello reſectæ liberarentur? Multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione ſuſtulerunt, vt Demoſthenem ſcribit Phalereus, cùm Rho dicere nequiret, exercitatione feciſſe, vt planiſsimè diceret.

At cuius tandem horoſcopi tanta lux eſſe poteſt, qua Aſtrologi præuideant, quibus de cauſis, cuius ſuaſu, qua occaſione, quo caſu, cuius imperio, aut vi conſuetudinem aliquam quis ſit ſuſcepturus in ijs omnibus, quæ in humanam vitam cadunt, aut cadere poſſunt? nimium quantum ſibi arrogant, qui hæc omnia in ſtellis inſpicere ſe poſſe confidunt: ſupra humanas vires ſpondent, qui tot rerum præſenſionem nobis pollicentur.

CAPVT XIX.

Medicamentorum vim, & Medicorum peritiam cum Aſtris pugnare.

QVID ego medicamentorum vim,aut Medicorum peritiam commemorem? quàm multa medicamentis vitia corriguntur? Reſecantur exuperantiæ, replentur inanitates, debilia corroborantur, effræna cohibentur, fouetur memoriæ domicilium,vegetantur ſenſus, corpus tandem animo tanquam equus indomitus, facilior, promptior, aptior redditur. Quoties impendentes morbos ſeduli Medici auertunt? quoties vitioſum corporis habitum emendant in melius? quoties oppreſſas morbo vires ſubleuant? quoties lapſas confirmant? quoties propè fugientem animum remorantur ac ſuſtinent? Adeò eorum opera illuſtris aliquando fuit,vt mortuos etiam ad vitam ab ijs reuocatos antiqui exiſtimarint, vt refert Plinius libro ſeptimo, capite ſeptimo; Non quia vita functos reddiderint luci, ſed quia morti proximos, & letho adiudicatos, atque etiam quoſdam, qui mortui putabantur, cùm non eſſent, ſanitati reddiderint. Quo in genere ſcribit Cornelius Celſus libro ſecundo, capite ſexto. Aſclepiadem celebrem Medicum, cùm in funus incidiſſet cuiuſdam, quem imperiti nonnulli Medici extinctum putabant, & intellexiſſet eum viuere, qui efferebatur, à ſepulchro ad lectum reuocaſſe. Ab alijs ſcribit Apuleius libro quarto Floridorum, ſæpe animam in corporis latibulis deliteſcentem medicamentis prouocatam fuiſſe: Sed hæc alij viderint. Nos oſtendamus, medicamentorum vi, naturale temperamentum, quod è natalicijs, vel genitalibus ſtellis hauſimus (ſi tamen hauſimus) commutari ſolere, adeò frequenter vt Aſtrologi, ne corporis quidem conſtitutionem, & habitum è ſtellis, quantalibet arte polleant, cognoſcere poſsint.

Quamcunque temperiem, quã ex vtero materno corpus humanum tulerit, medicamentis corrigi,& aliò conuerti poſſe conſtat. Hinc Galenus lib. 7. Methodi, cap. 10. Calida inquit intemperies refrigeranda eſt,frigida verò calefacienda: ſimiliter humida ſiccanda, & ſicca humectanda. Quòd ſi per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies conſiſtat, miſcenda amborum conſilia ſunt, ac quæ humida, calidaque, ſiccanda & refrigeranda, quæ verò humida, & frigida, ſiccanda, & calefacienda; ad eundem modum, ſicca, & frigida humectanda, & calefacienda, ſicca verò, & frigida humectanda, & refrigeranda. Scire autem licet harum omnium potiſsimum eſſe, inter ſimplices ſiccam, inter compoſitas ſiccam & frigidam.

Idem lib. 3. de temperamentis, cap. 3. Illud fortaſſe, inquit, diſſonare videbitur; quod ex ijs, quæ vt nutrimentum comeduntur, aliqua cuti impoſita, hanc erodunt, atque exulcerant, ſicuti ſinapi, muria, allia, cæpæ. Verùm hæc quoque cum poſitis à principio hypotheſibus concordant; Etenim fit propterea quòd mutantur, alteranturque, dum & in ventre coquuntur, & in venis in ſanguinem vertuntur; Propterea quòd vno loco non permanent, ſed in multas partes diuiſa quoquo versùs feruntur; Adde & quòd non ſolùm multis ſuccis miſcentur, ſed etiam cibis,cum quibus ſumuntur; Adhæc, quòd celeriter eorum concoctio, & partium ſeparatio conficitur, ita vt quod conueniens in eis eſt, aſsimiletur, quod ſuperuacaneum eſt acre, per aluum, vrinam, & ſudores excernatur. Propter hæc inquam omnia, quod foris impoſitum exulcerat, id comeſtum non exulcerat;& ſi vnum quodlibet iſtorum illis accederet, ſatis eſſet ad ea, quæ foris ſunt integra conſeruanda, verbi gratia, mutatio ipſa prima; ſi namque non maneat ſinapi, quale extrinſecus fuit,cùm eſt aſſumptum; manifeſtum eſt,

H nec

Digitized by Google

nec vim eius manere; quod ſi tum dirimuntur eius partes, tum ſparguntur, multò vtique magis ſic cenſendum eſt. Iam ſatis erat, quòd non eodem loco remaneret, cùm nec circa cutem aliquid efficere poſſe videatur, niſi diutius immorentur: ſed nec mixtio ipſa, cum multis cibis parum momenti habet; ſi enim id citra alium cibum ſolum aſſumas, facilè intelliges quantum moleſtiæ, & mordicationis ventriculo afferat. Cùm igitur prædictorum vnumquodque per ſe ſatis prohibere poſsit, quominus ſinapi, quod foris facit in cute, idem facere intus poſsit, multò arbitror magis, vbi omnia ſimul conueniunt; nam & coquendo alteratur, & ſecernitur, & expurgatur, & cum multis alijs miſcetur, & variè diſtributum, in omnem partem fertur, nec in vlla moratur. Quod autem ſi acrimoniam ſuam ſeruaret, interna quoque omnino exulceraret, ex ijs, quæ ſponte accidunt vlceribus intelliges; gignitur enim non rarò alijs ex vitioſo cibo, alijs ex quapiam in ipſo corpore corruptela, & putredine, viſcoſus ſuccus, quem cacochymiam vocant, hoc aliquando interiorum quoque aliquid exulceratur, magna tamen ex parte cutis; quoniam in hanc excrementa, quæ habitu corporis colliguntur, natura expellit, multis, & aſsiduis vlceribus afficitur, quippe cancri, phagedænæ, herpetes erodentes, carbunculi, multæque aliæ vlcerum generationes, ab huiuſmodi cacochymia naſcuntur. Nec igitur talium quidpiam eſt dubitandum; ſed nec cur medicamentorum nonnulla, cum nihil nos extrinſecus offendant, intrò aſſumpta, magnum adferant malum, alia rurſus intrò aſſumpta aliquando lædant, nonnunquam conferant, aliqua non ſolùm intrò aſſumpta, ſed etiam extrinſecùs applicata offendant; quippe vt ſemel dicam nihil foris, intuſque parem agendi facultatem habet; neque enim, aut viperæ venenum, aut rabidi canis ſpuma, aut aſpidis virus (quæ tamen ſi extrinſecus corpori occurrant offendere creduntur) parem vim habent, vel ſoli cuti applicata, vel intrò aſſumpta; ſed nec illud eſt mirandum, ſi cæ-
terorum medicamentorum vis ad pro-
fundum non peruenit, neque enim ne-
ceſſe eſt, vt omnia parem habeant vim;
quòd ſi ex ijs, quæ initio ſumuntur non
pauca certo tempore, & certa quanti-
tate, & in mixtura cum cæteris accepta
conferunt, intempeſtiuè autem, & lar-
giùs, nec cum alijs admiſta lædunt, ne
id quidem dubitationem vllam diſputa-
tioni pariat; ſi quidem id tum cibis, tum
igni, tum verò omnibus, vt ſic dicam,
quæ corpori occurrunt accidere ſolet;
nam & mediocris nobis flamma nonnun-
quam opus eſt, eaque vſi plurimum ex
ea iuuamur, cùm tamen immodica flam-
ma nos vrat; ad eundem modum & fri-
gida potio, quæ mediocris eſt, confert,
quæ immodica eſt, maximam adfert læ-
ſionem.

Quàm multa de ratione ſiccitatis &
humoris ſuperflui, emendanda tradit Ga-
lenus libro tertio de ſanitate tuenda,
capite duodecimo, De regendis corpo-
ribus, quæ calidiorem naturam ſortita
ſunt libro ſexto eiuſdem operis, capite
tertio, De fouendo corpore, natura fri-
gidiore, capite quarto, De laſsitudine
emendanda, Libro tertio, capite octauo,
De corporibus lapſis reuocandis, Libro
quinto, capite ſecundo, De gracilitate,
aut procuranda, aut tollenda, Libro
ſexto, cap. 18. De totius corporis opti-
mo habitu reſtituendo, Libro ſexto, ca-
pite 13. Hæc quidem generatim. Singu-
la præterea membra libro ſeptimo de
Methodis, capite tertio idem Galenus
docet medicamentorum vi alterari, &
ad certam temperiem reuocari. Quo-
niam, inquit, vnaquæque animalis par-
ticula propriam actionem edit, qua tan-
tùm ab aliarum actionibus differt, quan-
tùm ipſa particula ab alijs, quæ illas
edunt eſt diuerſa, qui tueri actionem
vult, hic temperamentum earum cuſto-
diat oportet: cuſtodiet autem, ſi id, quod
ad calidius eſt conuerſum, refrigerabit,
quod ad frigidius eſt inclinatum calefa-
ciet: Pari modo, ſi quod ad ſiccius eſt
alteratum, humectabit, & quod ad hu-
mentius eſt verſum ſiccabit: Rurſus quo-
que ſi ſiccabit, ac calefaciet, quod humi-
dum eſt redditum, ac frigidum: Siccabit
pariter,

pariter, & refrigerabit, quod humidius ſimul, & calidius euaſit, & in reliquis duabus coniugationibus ad portionem; ſemper enim pro eo quod exuperat inducendum eſt eouſque contrarium, quoad particulam in ſymmetriam vendicauerimus.

Nihil attinet referre, quæ de temperanda ventriculi *nimis* calida vel nimis frigida complexione ſcribit Galenus tum lib. 7. de Methodis, cap. 4.5.6.7.8.9.10. tum lib 6. de ſanitate tuenda, cap.10. De educendis humoribus, qui ventriculum afficiunt lib.7. de Methodis, cap.11.12.& 13. De cuſtodiendis ijs qui renum calculo laborant, lib.6. de ſanitate tuenda, cap.11. De inhibenda capitis effluxione ibidem cap.9 12.13. De curandis iecinoris affectionibus lib. 8. de compoſitione medicamentorum ſecundùm locos, c. 7. lib.5. de locis affectis, cap.7. De humoribus cerebrum infeſtantibus arcendis, lib.3. de locis affectis, cap.7. De memoriæ & rationis curatione, lib.3. eiuſdem tituli, cap.5. De cephalæa, cap. 9. De apoplexia, & neruorum reſolutione, libro 3. de locis affectis, cap. ſexto & decimo, De affectibus oculorum, aurium, linguæ, lib.4. cap.2. lib.5. cap.5. De medulla ſpinali, lib 4. cap.3.& 4. De cordis & pericardij cura, libro 5. cap.2. De ſanando thorace, libro item quinto, cap.3. De inteſtinis, libro ſexto, cap.2. De veſica, cap.4. Sed præterire non debeo, quæ idem libro nono, cap. 2. De compoſitione medicamentorum ſecundùm locos habet. Ex horum, inquit, genere eſt lien, qui ex hepate in ſeipſum, veluti fæcem ſanguinis trahit; quemadmodum veſica ex hepate bilem; & renes vrinã. Si igitur præ imbecillitate huiuſmodi ſanguinem ad ſe trahere non poteſt, vitioſus humor vniuerſo corpori affricatur; Ob id itaque, naturalem ipſius firmitatem cuſtodire oportet, quo conueniens ſibi alimentum trahat; per quam actionem vniuerſo corpori ad humorũ bonitatem confert; & generata *in* ipſo recrementa in ventrem dimittere poteſt, vna cum ciborum recrementis excernenda. Ea gratia valde amara medicamenta illi offerimus, quædamq; *ipſis* ex auſteris miſcemus, quædam verò ad materiam commoda, ad cæterorum videlicet malagmatum præparationem apponimus; quale pharmacum eſt cera, reſina, pix, bitumen, & quæcumq; alia huiuſmodi. Iuxta primam autem rationem, & acetum, & acetum mulſum viſceri commoda ſunt; vtpote ſiccare, & attenuare craſſos humores potentia citra calefactionem.

Rurſus lib.6. De locis affectis, cap.1. Cùm ſplen, inquit, multa habeat accidẽtia cum hepate communia, illa nulla re differre videntur; niſi quòd quædam magis, quædam verò minùs alterutri euenire ſolent; Nam quod ad caloris rationem pertinet, vniuerſum corpus vt ſplen imbecillitate affectus eſt, magis nigreſcere videtur; nam hoc ei natura officium dedit, vt melancholicum ſanguinem ex hepate ad ſe trahat, quo ipſum ali iam demoſtratum eſt; Igitur attrahendi facultate illi facta imbecilliore, ſanguis in vniuerſum corpus impurus tranſmittitur, quocirca color *nigrior* euadit. Quinetiam hepatis exemplo ſæpenumero excrementa ex ſe reijcit, ita vt & vomitione, cui nauſea quoque accedit, melancholicum ſanguinem aliquando excernat; qui interdum per inferiora quoque decidere videtur. At citra huiuſmodi euacuationem athymias, id eſt, animi defectiones, & dithymias, id eſt, mœſtitias melancholicas facit, ac nonnunquam ciborum vehementiſsimas appetitiones, præcipuè quando exquiſitè aceſoſum eſt, id quod ad ventrem fertur excrementum.

Non ſolùm immutare poſſunt medicamenta, tum totius corporis, tum ſingulorum membrorum temperamentum, ſed planè etiam diſſoluere. Quare Galenus lib. 3. de medicamentorum facultatibus, cap.18.& 19. contendit medicamenta frigida ſolùm quantitate interimere; Quinetiam lib.3. de temperamentis, cap.3. quædam eſſe medicamenta tradit, quæ corpus ipſum erodant & abſumant, & lib.3. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, cap.21. Quoniam, inquit, de ijs etiã medicamentis, quæ eroſione, ac putredine interimere ſunt nata;

H 2 dictu-

dicturum me, quod tempore pernicioſiora reddantur, & ipſo genere naturam noſtram corrumpere poſsint, non vt refrigerantia duntaxat, multitudine, ſum pollicitus, tempus eſt nunc promiſsis ſatisſacere. Iterum cap. 12. Cæterum inquit quæ nos contactu, aut per putredinem, aut per eroſionem, interficiunt, ea quidem recta ratione humanæ naturæ deleteria exiſtimanda ſunt, toto genere, non vt frigefacientia duntaxat quantitate, &c.

Tanta cùm ſit medicamentorum vis, in vtranque partem à Medicis potiùs, quàm ab Aſtris repetendam eſſe, humani corporis conſtitutionem nemo nó intelligit; hi enim medicamenta tractant, & pro peritia, aut imperitia, pro vſu, aut inſolentia, pro timiditate, aut audacia, in contrarias habitudines noſtra corpora conuertunt, & ab eo temperamento deijciunt, quod à natiuitate obtinuerunt. Quare Galenus lib. 4. Methodi, cap. 4. cùm ſalutarem in primis eſſe emiſsionem ſanguinis, vſque ad animi deliquium docuiſſet, in tempore factam; idque certiſsimis experimentis comprobaſſet, niſi tamen tempeſtiue vſurpetur plurima monet ex ea oriri in commoda his verbis. Ex ſanguinis emiſsione, quam vſque ad animi defectum faciendam paulò antè diximus, non paruum ſubſequetur incómodum, niſi opportuno tempore, aut debita menſura fiat; Duos namque in ipſis Medicorum manibus perire vidi, qui poſtquam animo linquerentur, nuſquam reuixerunt; multi verò etſi non protinus, at poſtea propter virtutis infirmitatem perierunt, quos ſi quis citra reſolutionem euacuaſſet, minimè perijſſent: Quin etiam alij in morbos inciderunt longos, poſtquam immodica inanitione reſoluta vis naturalis fuit, alijs cùm immodicæ vacuationis noxam reſarcire non potuiſſent, in omne reliquum vitæ tempus, totius corporis temperamētum redditum eſt, frigidius.

Quid hic agunt Aſtra? Quidquid illa aſtruunt, deſtruit Medicus; & obtruduntur adhuc Aſtrologicæ prædictiones. At quibus? ijs nimirum qui Medicorum ope quotidie tentant', aut hepatis, aut ventriculi, aut renum', aut capitis intemperiem naturalem, caſtigare, aut coërcere.

Duo ſanè Galenus in Medico requirit; doctrinam, & experientiam, cui alterum deſit, illum graſſari in genus humanum, labefactare noſtra corpora, ad certum vocare interitum, grauiſsime monet. Faciamus aliquem benignis ortum ſtellis in huiuſmodi Medicum incidere: Quid aget cœlum? quò ſe vertet? an repentè ex rudi faciet expertum Medicum? an docebit illum ſine magiſtro? Non eſt expertus huiuſmodi ſtellarum vim ille, qui vt eſt apud Galenum comment. primo, in Prognoſt. Hippoc. ægrum incipientem ſudare dimiſit in balneum, cum autē eum large ſudare videret impenſe gauiſus eſt, tanquam exquiſitè opportunitatem temporis coniectaſſet, ſed paulò poſt mortuo ægroto à familiaribus tanquam homicidij reus actus in iudicium fuit. Deplorat Galenus libro octauo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, capite primo Medicorum imperitiam, & tarditatem, qui contraria medicamenta adhibentes multorum temperiem reſoluunt, multoſque interimunt. Quod ipſum inquit vel maximè circa affectiones oris ventriculi, videre contingit, præſertim cum fuerit inflammatum; Eius enim itemque Iecinoris inflammationes aſtringentium complexu opus habent; ſi namque per relaxatorium medicationum ductum, citra admixtionem facultatis robur addentis curentur, periculum incurrunt de ipſa vita. Atque hoc ipſum, cum omnes empirici Medici per experientiam edocti ſint, & omnes dogmatici, in ipſis artis operibus obſeruent; non pauci tamen huius temporis Methodici (neque enim de omnibus dico) innumeros ſtomachicos in animi deliquium inducunt, omnes verò hepaticos occidunt; nullum enim ego vidi ſanatum ex his, qui in huiuſmodi Medicum inciderunt.

Item libro de præcognitione ad Poſthumum, cap. 1. Si vulgares Medicos inquit audiamus, quæ ſingulis morbis euentura ſunt, ægrotantibus præcognoſcere

ſcere non poſſumus; nam ex quo numerus eorum, qui videri potiùs, quàm eſſe volunt, non ſolùm in Medicina, ſed in alijs etiam artibus maior eſſe cœpit, neglecta ſunt, quæ in diſciplinis erant pulcherrima, dataque eſt opera, vt ea dicantur, & ſiant quibus vulgi gratiam ineant, & ab eis approbentur: dico autem quibuſuis adulari, quotidie ſalutare, diuites per vrbem comitari, Principes domum reducere, in conuiuijs diſcumbere, atque in eis tum miniſtrare, tum iocos, & facetias ſerere: Quidam verò non hæc modo faciunt, ſed pretioſo quoque veſtitu, & annullorum ornatu, magnoque ſubſequentium comitatu, & argentea ſpicillorum ſupellectile populo perſuadent, ſe dignos, qui beati, & amabiles ab omnibus habeantur. Atque cùm partim illecebris, partim oſtentatione, iudicium illorum, qui res veras iudicare neſciunt, perſtringant; multa (vt ipſi putant) bona conſequuntur: vt autem ſentio, veris omiſsis, falſa bona arripiunt, & tales cùm ſint, in cæteris quoque Medicinæ præcepta tranſgrediuntur: qui minimo etiam tempore ſe docturos polliceantur, magnumque diſcipulorum numerũ contrahunt, per quos, plurimum ipſi poſſunt in vrbibus in quibus verſantur.

Rurſus libro quinto de ſanitate tuenda, capite 11. Quò magis, inquit, de Medicis omnibus mirari cuipiam licet, quicunque nullo priùs facto naturarum diſcrimine, de ſanitate tuenda ſcribere ſunt aggreſsi; ſicut enim fieri non poteſt, vt vnum calepodium ad omnes homines, ſutor accommodet, ita nec Medicus vnam omnibus vitæ ſpeciem, quæ conducat. Hac igitur de cauſa quidam ſaluberrimũ eſſe affirmant abundè quotidie exerceri; quidam nihil obſtare, quominus in quiete prorſus degatur; & ſunt quibus lauari maximè ſalutare eſſe videatur, alijs minimè.

Item cap. 1. eiuſdem libri. *Eſt verò illud veluti elementum, inquit, totius artis, quæ valetudinem tuetur, quod numeroſæ ſunt hominum naturæ, prout in confeſſo eſt omnibus* tum Medicis, tum Gymnaſtis, quorum tamen plurimi, ita de valetudine tuenda ſcribunt, quaſi de vno homine agant; idque ne vno quidem oſtenſo, quem priùs iuuerint; quanquam non vnum ſed multos, quos morbis priùs aſsiduis implicatos, ipſi poſtea multis annis in ſanitate, ſua opera ſeruaſſent, indicaſſe, ac ſic ad ſcribendum acceſsiſſe par erat. At nos ipſis rerum effectis id oſtendimus, & ijs qui priùs aſsiduis premebantur morbis, inde adeò quòd ſanitatis præceptis paruiſſent, in omni integritate ſeruatis, ſic demum de ipſis ſcribere ſumus ingreſsi; quippe alios exercitari in totum vetuimus, ac ſolis vitæ actionibus contentos eſſe, ſuaſimus, alios de multitudine exercitationum demere aliquid iuſsimus, vt totum ad minimum contraheretur, alijs qualitatem totam, aut ordinem, aut tempus, alios vniuerſam ſpeciem mutare iniunximus. Æquè vero de balneis præcipientes, vtique, quod aut omnino ab his ſuperſedendum eſſet, aut ſæpius quàm antè vtendum, aut rariùs, aut ante cibum tantùm, aut etiam poſt cibum, aut calidioribus, quàm antè, aut magis tepidis, aut frigidioribus, prorſus omnis morbi expertes, multis annis reddimus: At nihil horum facere licuiſſet, ſi neque naturales corporum differentias, compertas habuiſſemus neque debitam cuique ſalubrem victus rationem.

Duplici exemplo quantum Medici ſolertia valeat, declarat idem auctor lib. 9. de Methodis, cap. 4. Duo erant, inquit adoleſcentes, alter liber, & palæſtræ peritus: alter ſeruus haud inexercitatus ille quidem, cæterùm in palæſtra parum vehemens; prior vbi febricitare prima hora noctis cœpiſſet, poſtridie eum manè circa horam diei tertiam, vidimus, cùm autem inueniſſemus febrem admodum calidam, ſed pulſus æquales, maximos, celeres, frequentes, vehementes, tum caloris qualitatem, quæ tactum minimè morderet; iam verò & vrinas, tum craſsitudine, tum colore à naturali habitu, non multùm alienas; audiens præterea hominem, circiter triginta dies exercitationis conſuetudinem intermiſiſſe, pridie tamen exercitaſſe vehementiùs, cæterùm non multum, ſumpſiſ-

Digitized by Google

ſe autem ſolitos cibos, atque eos con-
coxiſſe, quamuis tardè & ægrè, vtpote
cùm febris veſpere occupaſſet, cùm in-
terim rubicundus plenuſque homo ap-
pareret, atque plenitudinis ſenſum ſe
percipere diceret, faciente interim quo-
dam eorum, qui aderant, de vena ſecan-
da mentionem, viſum eſt nobis eius au-
xilij conſiderationem, in aliud tempus
reijcere; ſimul vt certiùs ſciremus cuius
generis febris eſſet; ſimul neceſſariò pro-
pter eam, quæ præceſſerat euacuationis
tarditatem; cùm autem veſperi ſimilem
vigorem, tueri febris eſt viſa, ceu nihil
ſenſibiliter remittens, ſuſpicio iam erat
ſynochon eſſe, hancque ex obſtructione
ſanguinis, & abundantia, præ carnis co-
pia; & cùm parem magnitudinem febris,
per totam noctem ſeruaſſet, poſtero die
viſum eſt Medicis omnibus, qui inuiſe-
rant, ſanguinem eſſe mittendum; diſcor-
dia verò orta de tempore, & vincenti-
bus ijs, qui id in ſequentem diem diffe-
rendum ſuaderent; febris per totam eam
diem viſa eſt, ſuum vigorem augere;
mox tertia ſequente nocte, alia quidem
acceſsio minimè incidit, quæ primæ ad
portionem reſponderet; erat tamen
æſtus ipſe laboranti intolerabilis, vrge-
batque eum tentio totius corporis, tum
capitis pulſatio, atque ob hæc grauis vi-
gilia, iuuene ſe in aliam, & aliam figu-
ram coarctante, atque cùm vltrà ferre
non poſſet; hora noctis octaua, mittit ad
me miniſtrum, rogatque vt ad ſe omni-
no veniam: ipſe annuo, atque abeo, in-
uenioque febrem calidiſsimam, pulſum
qualem prædixi; quoniam autem neque
in hac, neque in lotio, neque in ipſa ca-
loris qualitate indicium aliquod humo-
rum putreſcentium apparuit, optimum
factu viſum eſt, venam incidere, ante-
quam putredo inciperet, auſero itaque
ab homine de induſtria euſque ſangui-
nem, quoad animo linqueretur; maxi-
mum planè vbi valentes vires ſunt, con-
tinentis febris remedium, id, quod tum
ratione, tum experientia didici: primò
namque in contrarium ſtatū agitur cor-
pus, celerrimè ex animi defectu refrige-
ratum, hoc verò nemo inuenire poteſt,
neque quod ipſis ægris, neque quod na-
turæ, quæ animantes gubernat, iucun-
dius vtiliuſque ſit: poſtea in huiuſmodi
corporibus neceſſariò ſuperuenit alui
deiectio, nonnunquam etiam bilis vomi-
tus, quas res ſtatim à toto corpore ſu-
dores, madoreſque excipiunt, quæ om-
nia cùm hic quoque contigiſſent, proti-
nus febrem extinxerunt; vt quidam ex
ijs qui aderant, iugulaſſe me febrem per
iocum dicerent. Verùm quo narrationē
omnem abſoluam, nihil mali erit pauca
quædam addidiſſe; poſt duas namque
à ſanguinis emiſsione horas, paululum nu
trimenti dato, ac iuſſo quieſcere, diſceſ-
ſi. Quinta hora reuerſus tam profundo
ſomno indormientem inueni, vt tangen-
tem me pulſum, non ſentiret. Cùm ve-
rò & miniſtri altum adeò illi ſomnum
fuiſſe dicerent, vt nec cùm madores eius
abſtergerent, expergiſceretur; ſuaſi ita
facerent, eſſe namque hominem iam
prorſus à febre liberum; reuerſus autem,
& decima rurſus hora, etiam tum dor-
mientem inueni, egreſſus autem iterum,
ad alios viſendos ægros, redeo hora
prima noctis, non tamen, vt antè tacens,
ſed voce de induſtria ſublata, quo ægrum
à ſomno excitarem, quod cùm ita acci-
diſſet, vbi ſolo ptiſanæ cremore ipſum
nutriui, diſceſsi; cuius modum poſtero
die iniungens, tertio leuatum dimiſi. Ac
quæ ad hunc pertinebant infirmum,
ita ſunt geſta, quæ verò ad alterum
nunc dicam.

Is cùm toto die multùm laboraſſet,
deinde lauatus paucula comediſſet, cœ-
pit nocte febricitare, totum etiam con-
tinuans ſequentem diem, hunc nos poſt
ſecundam noctem vidimus, in cæteris
quidem omnibus, iam dicto iuueni ſimi-
liter affectum, verùm putreſcentiam hu-
morum euidentes præbentem notas. Itaq.
venam huic quoque protinus incidimus,
& vſque ad animi defectum euacuaui-
mus, poſt id modico interpoſito ſpatio,
cibauimus primo mulſa, Deinde, vna
interpoſita hora ptiſanæ cremore, atque
hæc omnia, intra quintam acta ſunt ho-
ram. Cùm autem ſimilis ſibi perſeuera-
ret febris, ſynochon eam fore ex putre-
dine expectauimus, itaque accidit; Quip-
pe cùm eam ſecunda noctis hora pari
magni-

magnitudine cerneremus, tertiæ diei acceſsionem, futurane eſſet, an ſecus, diligenter obſeruare volebamus, cuius in ſeptimam horam noctis ſuſpicio erat: Itaque cùm ſummo mane superueniſſem inueni quod expectaram: nam nec terciana inciderat acceſsio, febriſque remiſſior paulùm, quàm veſperi erat. Vt autem rurſus hominem meridie vidi, eratq. iam certiſsimum, & febrem decreuiſſe, & ſynochon febrem eſſe, ſed aſsiduè decreſceret, ſanius viſum eſt, tunc quoque hominem ſimiliter nutrire; quarta verò exacta nocte, manifeſtè minor quarto die erat, quo rurſus ad eundem modum, homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc ſecuta eſt, quinta nocte, magnitudinem remittere, ſic vt quinto die, liquidò appareret, minorem eſſe febrem. Itaque ad portionem minuentis febris, vrinæ quoque concoctio præceſſerat, eratque haud obſcurum ſeptima die, quod factum eſt, finiendum. Hanc quoque igitur planè continentem, ex humorum putredine febrem, quæ aſſiduè decreſceret, vidimus.

Nec minori aut ſolertia, aut diligentia vſus eſt idem Galenus libro quarto de locis affectis cap. 5. Cùm viderem hominem, integra valetudine inquit huiuſmodi cruorem euomentem, hoc eſt, tenuem & ſaniei ſimilem, interrogaui qua victus ratione antea fuiſſet vſus, ille verò inter alia, quæ narrauit hoc quoque addidit, quòd cùm nocte quadam ſitiret, miſſo puero qui aquam afferret ex immundo fonte bibiſſe, quibus auditis ſciſcitatus ſum appar uiſſentne aliquando ſanguiſugæ in ipſo fonte, qui cùm id quoque fateretur, appoſito ſubinde idoneo pharmaco hirudinem vomitione reiecit: Porrò cùm alius quiſpiam huiuſmodi cruorem emungeret, & expueret, ipſo narrante, audiui eum rure Æſtatis tempore in ſtagno quodam cum cæteris iuuenibus iuuenili ludo, qualem adoleſcentes in aqua ludere ſolent, exercitatum, tunc ego ſciens in huiuſmodi ſtagno ſanguiſugas eſſe, duxi laborantem ad ſplendorem, conuerſoque directè ad Solis radios narium foramine, in eo loco, vbi naſus ad oris regionem perforatur, hirudinis in meatu latentis caudam aſpexi.

Intelligis ne adhuc quantum valeat naui Medici ſolertia, & induſtria? vides quantum in experto Medico, ſit momenti, Vident id quidem ſapientes viri, qui difficillimis vitæ periculis, damnatis Planetarijs Medicorum opem implorant, & minitantibus mortem Aſtris, à Medicis ſalutem, & incolumitatem exquirunt. eiſque omnes vitæ rationes committunt, Vident id Principes Vrbes, quæ magno propoſito ſtipendio è remotiſsimis etiam regionibus Medicos fama, & arte inclytos conducunt. Vident id gymnaſia ſapientiæ, & publicæ Academiæ, in quibus à celeberrimis viris traduntur Medicinæ præcepta. Iam verò ſi Medici pro experimento, pro doctrina, aut quæ natura frigidiora ſunt calefaciunt, aut calidiora caſtigant, aut coërcent redundantia, aut debiliora confirmant, aut caduca ſuſtinent, aut noxia ſubducunt, aut inducunt ſalutaria; vno verbo, ſi ex vno in aliud permutant natale, & ſi Deo placet, è ſtellis petitum temperamentum, omnis illa quam Genethliaci profitentur de vniuſcuiuſque temperamento è cœlo hauſta cognitio perit, omneſque Aſtrologiæ prædictiones labaſcunt quarum vnum eſt fundamentum, vt initio huius operis dicebamus, quòd animi mores ſequantur corporis temperamentum, & corporis temperatio dependeat à natalitijs Aſtris.

CAPVT XX.

Caſum non cohærere cum Aſtrologorum præſagijs.

LONGVM eſſet percenſere caſus hominum multiplices; quoſdam fortuitos, alios voluntarios, quibus valetudinis, & temperamenti ratio variatur quàm maximè & quàm frequenter.

Digitized by Google

Primum quidem, quàm multis mortalium vita expoſita ſit caſibus, vidit Horatius Flaccus libro ſecundo carminum, ode 13.

Quid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas, nauita Boſphorum
Panus perhorreſcit, neque vltra
Cæca timet aliunde fata:
Miles ſagittas, & celerem fugam,
Parthi, catenas Parthus, & Italum
Robur. ſed improuiſa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.

Innumeris hoc ipſum docere poſſem exemplis, ſed vnum ſit ſatis: nam Octauianus Auguſtus, inſtar omnium eſſe poteſt, is qui ad Imperium orbis terrarum peruenit, is de quo Poëta:

Hic vir, hic eſt tibi, quem promitti ſæpius audis,
Auguſtus Cæſar Diuum genus, aurea cōdet
Sæcula, qui rurſus Latio regnata per arua
Saturno quondam, ſupra Garamantes, & Indos
Proferet imperium.

In Octauio quoque Auguſto, inquit Plinius libro ſeptimo, capite 45. quem vniuerſa mortalitas in hac cenſura nuncupat, ſi diligenter æſtimentur cuncta, magna ſortis humanæ reperiuntur volumina: Repulſa in Magiſterio equitum apud auunculum, & contra petitionem eius prælatus Lepidus: Proſcriptionis inuidia: Colleglum in Triumuiratu peſſimorum ciuium, neque æqua ſaltem portione, ſed prægraui Antonio: Philippenſi prælio morbus, fuga, & triduo in palude latebra ægrotanti, & (vt fatentur, Agrippa, & Mœcænas) aqua ſubter cutem fuſa, turgida latera: Naufragia Sicula, & alia, ibi quoque in ſpelunca occultatio: Iam in nauali fuga, vrgente hoſtium manu, preces Proculeio mortis admotæ: Cura Peruſinæ contentionis: ſollicitudo Martis Attiaci, Pannonicique belli, ruinæ e turri: Tot ſeditiones militum, tot ancipites corporis morbi: ſuſpecta Marcelli vota, pudenda Agrippæ ablegatio, toties petita inſidijs vita: incuſatæ liberorum mortes, luctuſque non tantùm orbitate triſtes: adulterium filiæ, & conſilia patricidæ pa

làm facta: Contumelioſus priuigni Ne-
ronis ſeceſſus: Aliud neptis adulterium
iuncta deinde tot malis inopia ſtipendij,
rebellio Illyrici, ſeruitiorum deluſus,
iuuentutis penuria: peſtilentia vrbis, fa-
mes ſitiſque Italiæ: Deſtinatio expiran-
di, & quatridui inedia, maior pars mor-
tis in corpus recepta: iuxta hæc Varia-
na clades, & maieſtatis eius fœda ſug-
gillatio: abdicatio poſthumi Agrippæ
poſt adoptionem, deſiderium poſt rele-
gationem: Inde ſuſpicio in Fabium, ar-
canorumque proditionem: Hinc vxo-
ris, & Tiberij cogitationes, ſuprema eius
cura. In ſumma Deus ille, cœlumque
neſcio adeptus magis, an meritus, here-
de hoſtis ſui filio exceſsit.

Quæ Plinius de Octauiano Auguſto
commemorauit refricarunt mihi Publij
Ventidij Baſsi Aſculani memoriam, quo
haud ſcio, an ex omni vetuſtate profer-
ri poſsit illuſtrius exemplū ludentis for-
tunæ. Hunc Aſculi in Picæno humili lo-
co natum, Pompeius Strabo Magni Pom
peij pater, bello ſociali, quo & Aſcula-
nos ſubegit, vnà cum matre cœpit, &
ætate adhuc impuberem, in ſinu matris,
triumpho ſuo Populi Romani oculis ſub-
iecit, puer adhuc, in opulentiſsima vrbe
ſordidam paupertatem expertus, poſtre-
mæ fortunæ ſpecimen dedit; vbi adole-
uit comparandis mulis, & vehiculis ijs,
qui in prouincias proficiſcebantur, vi-
ctum ſibi quæſiuit; quo in quæſtu fortè
fortuna Iulio Cæſari in Galliam profi-
ciſcenti innotuit, & à mulionum ad cla-
riſsimi Imperatoris familiaritatem eue-
ctus, ciuili bello, mandata ſibi à Cæſa-
re pleraque impigrè, ac ſtrenuè fecit,
proptereaque in ampliſsimum ordinem
adlectus eſt, mox Tribunus quoque ple-
bis creatus fuit, deinde præturam ac-
cepit, mirantibus ſtabulis, quæ ſæpius
emundarat; poſt Cæſaris necem, cum
Marco Antonio Reipublicæ hoſtis indi-
catus, ſed coniunctis poſtea partibus ra-
ro fœlicitatis exemplo, non ſolùm pri-
ſtinam dignitatem recuperauit, ſed etiam
Pontificatum adeptus eſt, viditque vrbs
Romana ſacrorum cuſtodem, quem ſta-
bularium vidit, neque hic fœlicitatis fi-
nis, Conſulatum quoque obtinuit: Enim-
uerò

Digitized by Google

verò indignè id Populus Romanus tulit, qui Ventidium Baſſum meminerat curandis mulis victitaſſe, nec ferre poterat mulionem in ea vrbe Conſulatum gerere, in qua M. Cato, Cæcilius Metellus, Æmilius Paulus, repulſam paſsi ſunt, quare per vias vrbis verſiculi proſcripti ſunt.

Concurrite omnes Augures, Aruſpices,
Portentum, inuſitatum conflatum eſt recens;
Nam mulos qui fricabat, Conſul factus eſt.

Aliud adhuc maius portentum Romanorum oculis ſubiecit fortuna: ille Ventidius, qui inter viliſſima mancipia in triumpho à Pompeio Strabone ductus fuerat, ex Parthis, quos tribus prælijs fudit, triumphum duxit amplisſimum, & in ſublimi curru triumphantem Romani ſpectarunt, quem in maternis vlnis captiuum ante Strabonis currum conſpexerant: tandem vita functus, publico funere elatus eſt, Pompeij Magni cadauere, in Ægypti littore, marcidis piſcatoriæ nauiculæ reliquijs exuſto.

Quæ poteſt eſſe in tanta rerum inconſtantia, conſtans & ſemper eadem corporis temperatio? quis neget in tanta viciſſitudine vices temperamenti? Æneus ille ſit oportet, qui tantis motibus non frangitur, mutari non poteſt, ſi in tantis mutationibus humani corporis conſtitutio non mutatur.

Deinde verò permagnam eſſe vim huiuſmodi rerum, quæ caſu & fortuna agitantur, ad commouendam corporis conſtitutionem, declarant turbidi animi motus, quos concitare ſolent. Sunt porrò inquit Galenus lib. 12. Methodi, cap. 5. Affectus animi, timor ſubitus & vehemens, præterea quæ contraria huic timori eſt, voluptas maxima. ſcimus enim malorum occaſione perijſſe quoſdam. Iam reliqui quoque magni timores, & cum his maximè voluptas, etſi non pullulant, at certè facilè reſolubilem infirmumque ſpiritum reddunt. Triſtitias verò & anxietates, & ira, & curam eo genere ſunt noxiæ, quo frequentes vigiliæ, quoniam vires reſoluunt.

Rurſus, libro 3. de locis affectis capite 7. *Etenim ſummis tum Medicis tum* Philoſophis in confeſſo eſt, humores, & omnino corporis temperaturam, animæ actiones inalterare. Et lib. 5. eiuſdem operis, cap. 1. Mori, inquit, contingit nonnullos vehementi dolore, & timore graui, & voluptate maxima. Iterum; Quibus vitale robur infirmum eſt, animi verò affectiones ob imperitiam fortes, his animæ eſſentia facilè diſſolui poteſt, atq; aliqui ob mœſtitiam perierunt; ſed non illico. Iterum libro de paruæ pilæ exercitatione, cap. 1. Tantum, inquit, in ipſa poteſt motio animæ, vt multi præ ſola lætitia morbos euaſerint, multi etiam præ mœrore ægrotauerint, neque vlla tam vehemens eſt corporis paſsio, vt affectiones animi vincat; non igitur parui pendere oportet, huius mutationes, qualeſnam ſint, immo verò longè magis, quàm corporis motus obſeruare, tum alijs de cauſis, tum quòd corpore dignior ſit anima. Item libello de incantatione, cap. 1. ſi tamen eſt Galeni. Ex timore, inquit, triſtitia, lætitia, ſtupore, non ſolùm corpus in colore mutatur, ſed etiam in multis alijs rebus, vt in veneris ſolutione, ſiue conſtipatione, vel nimia defectione: ego autem vidi iſta ſanitatis, & diuturnarum paſſionum fuiſſe cauſas, maximè illarum, quæ corruptiones ſunt mentium, in ſanis autem fuere infirmitatis cauſæ hæc eadem: Vnde Socrates, incantationes, inquit, verba ſunt, decipientia rationales animas; ſecundùm ſpei aut ſecundùm timoris incenſionem. Libro præterea 2. de criſibus, cap. 13. Hæc, inquit, communia ſigna ſunt omnium febrium ephemerarum; propria verò ſingulis, quæ à me dicta ſunt, etiam in primo libro Artis curatiuæ, ad Glauconem; nunc verò inchoabo ſermonem ab effectibus animæ, à cura, à timore, ab ira, triſtitia, ſiquidem remanentibus adhuc animi affectibus conſideratio fiat, ex pulſibus maximè tentandum eſt facere dignotionem, quemadmodum in libris de pulſibus ſcriptum eſt: poſt autem etiam ex alijs inueſtigandum; quòd ſi illi quidem affectus ſedati fuerint, diſpoſitio verò remanſerit, debile quidem & hic in pulſibus iudicium inuenies illarum, quæ febrem anteceſſerunt, paſſionum, tibi

etiam

Digitized by Google

etiam ſine pulſibus reliqua omnia ſufficient, communiter enim omnibus vrinæ rufiores, adeſt autem ijs, qui ob triſtitiam febricitant, acritudo potiùs, quàm multitudo caloris, ſicut ijs, qui ob iram, contrario modo: ſed & ſanitas corporis in ijs, qui triſtitia, quàm in ijs, qui cogitationibus vexati ſunt, manifeſtius apparet; & oculorum concauitas, & quædam inſolita decoloratio; & hæc quidem communia ſunt etiam aliorum, qui quacunque ratione cogitationibus impliciti ſunt, indicia, ſed præcipuè ex oculis ſunt cognoſcendi; licèt enim ex his etiam in ſanis animi affectum conijcere, in ægris autem manifeſtiſſima ſigna ſunt ei, qui inſpiciendi habet facultatem: ſi quidem illos, qui propter diſciplinarum, aut propter meditationem aliquam cogitauerunt, ab ijs quos triſtitia corripuit, diſcernere oportet, eos autem qui nimiùm vigilarunt, diſtinguit decolorationis modus; nam ſubhumida ipſis facies eſt, & oculorum motus manifeſti; vix enim attollunt palpebras.

Ita cùm pendeat corporis conſtitutio, ab animorum conſtitutione, & ea quæ caſu, & fortuna in hominum vitam quotidie veniunt, nunc debilitare metu, nunc liquefacere futili lætitia, nunc vrere deſiderio, nunc affligere moleſtijs, nunc inflammare odio, nunc iracundia incendere, nos ſoleant; quis non videat, quam corporis conſtitutio, & ſtatus pendeat à quotidianis caſibus, & fortuitis euentis? At nullius horoſcopi tanta lux eſſe poteſt, vt non dico rariores, ſed propè quotidianos, neque hos omnes, ſed paulò frequentiores, non multorum, ſed vnius hominis caſus demonſtrare poſsit; Vt mihi quidem facilius videatur eſſe, frondium, fluctuum, arenarum, atomorum numerum inire, quàm tot caſus tam varios, tam inopinatos, tam inexcogitabiles, tam præter omnium hominum opinionem in calculum vocare? Diſertiſsima M. Tullj Ciceronis libro ſecundo de diuinatione, de hac re diſputatio hoc loco deſcribatur. Poteſt ne, inquit, earum rerum, quæ nihil habent rationis, quare futuræ ſint, vlla eſſe præſenſio? quid eſt enim aliud ſors, quid fortuna, quid caſus; quid euentus, niſi cùm ſic aliquid cecidit; ſic euenit, vt vel non cadere, vel non euenire, vel aliter cadere, atque euenire potuerit? quomodo ergo id, quod temere fit cœco caſu, & volubilitate fortunæ præſentiri & prædici poteſt?

Infrà: Qui poteſt prouideri quidquam futurum eſſe, quod neque cauſam habet vllam, neque notam cur futurum ſit? Solis defectiones, itemque Lunæ prædicuntur in multos annos ab ijs, qui ſyderum curſus, & motus numeris perſequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ neceſſitas perfectura eſt. Vident ex conſtantiſſimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbram terræ, quæ eſt meta noctis, vt eam obſcurari neceſſe ſit: qnandoque eadem Luna ſubiecta Soli; atque oppoſita noſtris oculis, eius lumen obſcuret, quo in ſigno quæque errantium ſtellarum, quoque tempore futura ſit, qui exortus quoque die ſigni alicuius, aut qui occaſus futurus ſit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem ſequantur, vides. Qui theſaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid ſequuntur? aut in qua rerum natura ineſt, id futurum? quòd ſi ea, quæ ſunt eiuſdem generis, habent aliquam talem neceſſitatem, quid eſt tandem quod caſu fieri, aut forte fortuna putemus?

Quid enim eſt turpius, quàm ſortis, & caſus è cœlo ducere rationes? quæ ſi rationem haberent, non eſſent neque ſors neque caſus. Quare, aut non intelligimus ſtadhuc quid temerè, & cæco caſu fiat: aut ea, quæ caſu eueniunt, Aſtrorum fatali neceſsitate ſoluta, & libera exiſtimamus.

CAPVT XXI.

Vitia, quæ obſunt valetudini, obſtare ſtellarum propenſionibus.

QVID de vitijs dicam, quibus, vt nihil voluntarium magis, ita à ſyderali neceſsitate nihil magis liberum, ac ſolutum. Non negabunt, opinor, Genethliaci illa officere plurimùm corporis incolumitati. Siquidem Hippocrates libro de flatibus, multipliciter eos, qui gulæ indulgent, docet peccare in ſanitatem. Primùm quidem, inquit, cùm quis plures cibos liquidos, aut ſiccos ingerit in corpus, quàm vt ipſum corpus ferre queat; neque laborem ſaltem aliquem ciborum multitudini adiungit: deinde cùm varios, & diſſimiles inter ſe cibos aſſumit; ſeditionem enim mouent, quæ ſunt diſſimilia, aliaque citiùs, aliaque difficiliùs coquuntur. Quare libro 1. Aphoriſmorum, aphoriſm 14. Cibus varius inquit, morbos generat: turbulenta enim, & inæqualis eſt eius concoctio. Quò ſine dubio ſpectauit Quintus Horatius lib. 2. Satyra 2. ſcribens:

—————At ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. Vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia?

Sed lectiſsima ſunt, & digna, quæ hoc loco ponantur, quæ idem Hippocrates libro eodem de flatibus, ſcribit: Quando igitur corpus cibis, inquit, expletum eſt, ac ſpiritus quoque multitudo vehementer excellit, dum cibi in ventre diu immorantur, & inferior venter, vel aluus ipſa ſit obturata, per vniuerſum corpus permeant flatus, ſanguineque plenas corporis partes, maximè patentes frigefaciunt: frigefactis autem his locis, vnde fontes, & radices ſanguinis prodeunt, per vniuerſum corpus horror conſequitur: vniuerſo autem ſanguine frigefacto, totum corpus horret. Quæ ratio eſt, cur primùm horrores ante febres corpus côcutiant, quantòque maiore impetu multitudinis, & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tanto maior ſit horror, & à pluribus videlicet, & frigidioribus fortior, à paucioribus, & minùs frigidis minùs fortes, cum horroribus, & tumores corporis accidunt.

Non recenſebo verba, quibus idem docet, nimio cibo præfocari naturalem calorem: & eos, quorum vita ſagina eſt, nec diù, nec ſanè viuere. Legimus apud Cœlium Rhodiginum lib. 13. variarum lectionum, cap. 25. multos ob ingluuiem morbo articulari, & podagra laborantes, bonorum proſcriptione ad ſimplicê, tenuemque vitam reuocatos conualuiſſe.

Veneris porrò vſu corporis robur imminui nemo ignorat? Id intellexerunt priſci athletæ, quorum multi ab hoc ludibrio penitùs abſtinuerunt, quos nominat Plato libro 8. de legibus. Intelligunt & Turcæ luctatores hodie, qui tuendarũ virium ſtudio Veneris omnem vſum fugiunt: cuius rei cauſam reddit Medicinæ magiſter Hippocrates libro de genitura: Quia id, quod Venere excernitur, robuſtiſſimum quid eſt. Et libro 4. de morbis: Non minima, inquit, nec debilis pars excernitur. Et Ariſtoteles ſect. 4. problemate 6. quærenti, cur maximè animantium omnium homo poſt concubitum lãgueſcat? reſpondet, proportione ſui corporis plurimum emittere ſeminis. Video equidem non ſatis conſtitutum eſſe apud Medicos ſitne omnis vſus Veneris corporis noxius, an immoderatus ſolùm: nam referunt Aulus Gellius lib. 19. c. 2. Macrobius libro 2. Saturnalium, ſub finem, auream Hippocratis ſententiam, coitum partem eſſe morbi teterrimi, quẽ noſtri comitialem dixerunt: quam ſententiam dignam per thalamos omnes ſcribi. Clemens Alexandrinus libro 2. Pædagogi, cap. 10. Democriti, & Galenus lib. 3. Epidemiorum, commento 1. textu 4. Sabini auctoritate cõfirmant; & Theophraſtus

ſtus libro 2. de cauſis plantarum, animalia fœcunda citiſſimè ſeneſcere ſcribit. Nec Iulius Cæſar Scaliger exercitatione 269. aduerſus Cardanum, eorum probat iudicium, qui exiſtimant retentũ ſemen prohibere concoctioné, & augere melancholiam, propterea quod exonerari ſolet natura, vbi oppreſſa eſt, per ſomnia, vigilantibuſque defluat ſine ſenſu, quando redundat; ſed quomodocumque ſe res habeat, luxuriæ vitium valetudini valdè pernicioſum eſſe in confeſſo eſt apud omnes; vitia verò voluntaria eſſe, & à ſyderũ poteſtate aliena, Genethliaci etiam profitentur: velint ergò, nolint, neceſſe eſt corporis conſtitutionem non pendere à cœlo, ſed à multis præterea cauſis, nec de eo quidquam ex aſtris illis conſtare poſſe.

CAPVT XXII.

Prouidentia diuina eludit Aſtrologorum prædicta.

NON vitia modò, ſed etiam vitiorum pœnæ ſolent corporis temperationem afficere non rarò: peſtilentias enim, ægritudines, morbos, Dei Optimi Maximi de noſtris ſceleribus iuſtas pœnas ſumentis ira immitti, non modò diuinis litteris, ſed etiam Gentilium hiſtorijs, Poëtarumque carminibus traditum eſt. Hinc Horatius libro 3. Ode 6.

Dij multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſa.

Et infra:

Fœcunda culpæ ſecula nuptias
Primùm inquinauere & genus, & domos,
Hoc fonte deriuata clades,
In patriam, populumq; fluxit.

Quos autem caduceatores Aſtrologi ad diuinam prouidentiam delegabunt, quæ cum fatali ſyderum neceſſitate implacabile bellum ſemper geſſit? aut quo tandem fœdere ſociabuntur Dei Optimi Maximi liberrimi motus, qui rerum momē-
ta nunc huc, nunc illuc conuertunt,
cum naturali aſtrorum vi, quæ ad vnum
determinata, quamuis eludi poſſit, non
poteſt tamen in contrarium flecti? Non
confugient, opinor, Genethliaci ad vul-
garem cantilenam, vt plurimùm aſtra
ſuos ſortiri effectus, ſeque, ſi non perpe-
tuò, vt plurimùm ſaltem vera præſagire.
Dei enim prouidentia, quæ pugnat cum
aſtrorum vi, & niſu, non vt plurimùm,
ſed ſemper finem ſuum aſſequitur, nec
quædam aſtrorum adminiſtrationi con-
cedit, alia ſibi ſeponit, ſed attingit à fi-
ne vſque ad finem fortiter, & diſponit
omnia ſuauiter; nihil mundo toto eue-
nit, quod Dei conſilio non eueniat, quod
eius effugiat imperium. Nulla ergò po-
teſt eſſe alia aſtrorum vis, quàm genera-
lis quidam influxus, ex quo nihil certum,
& ſingulare, aut definitum eſſe, vel co-
gnoſci poſſit, quæ à Diuina prouiden-
tia in varias, contrariaſque partes traha-
tur. Ceterum ſiquis non intelligit adhuc
quantum Planetarij diuinæ prouidentiæ
detrahant, meminerint pleroſque omnes
veterum Aſtrologorum, ex quibus ini-
tia, vel incrementa ſumpſit Genethliaca,
illam è medio ſuſtuliſſe omnia fatali ne-
ceſſitate concludentes. Id Arabes, quo-
rum adhuc libri leguntur, id Chaldæi,
quos M. Tullius, quos Aulus Gellius re-
ferunt, id vniuerſi Mathematici, qui per
Auguſtini, Baſilij, Chryſoſtomi, Cyrilli,
Theodoreti, Gregorij tempora floruerũt,
profeſſi ſunt. Et quid magis apertè prode-
re poterat mendacia Aſtrologorũ, quàm
quod eorum ſcita, & dogmata ſectantur,
qui diuinam prouidentiam funditus euer
terunt? Et quidem qui laborant ratio-
num magna inopia, experimentis ſuam
artem partam eſſe contendunt, experi-
menta autem facta aiunt à priſcis Chal-
dæis, & Aegyptijs, qui Dei prouidentiã
nullam agnouerunt. At quomodo ſubex-
perimentum venit, quod cum fide ortho-
doxa pugnat? Euentis igitur, experimen-
tiſque, ais, fidei dogmata refelli, Chri-
ſtiani videri volumus, & eorum experi-
menta admiramur, qui Chriſtianæ Reli-
gionis firmamenta euertunt; & credimus
vlla eſſe, aut reperiri poſſe experimena

aduert

aduerſus ea, quæ Chriſtiana veritas habet.

Hæc pauca, multis alijs, quæ in eamdem ſententiam proferre poteram, miſſis, ſatis eſſe exiſtimaui ad frangendam Mathematicorum confidentiam, qui ex lineis, triangulis, hexagonis, ſexagonis, quadratis, tamquam Clotho, Lacheſis, Atropos, vitæ noſtræ, & valetudinis penſa deducunt, qui aliarum ignari cauſarũ, quæ frequentes, & propè quotidianas inuehunt in vitam, varietates à ſolo cœlo res mortalium ſuſpendunt. Agant aliquid aſtra, affient naſcentes pueros, afficiant corporis temperamentum, quod anceps adhuc eſt, & dubium valdè. Quid tum? ſcintillam expreſſam è ſilice vidiſti, incendium orbis dices inde futurum? O ridiculum caput, extingui illa poteſt, vel impediri innumeris interuenietibus cauſis; multoque pluribus, & retundi, & præpediri poteſt aſtrorum vis omnis, & facultas. Quid ergo de temperamento corporis, de incolumitate, de integritate membrorum, ex genitura, aut præſentire, aut prædicere potes?

CAPVT XXIII.

Quo tria Mathematicorum effugia præcluduntur.

TRIA hoc loco pro ſua Genethliaca reſpõdere poſſunt Mathematici. Primum, aſtra eſſe cauſas principales, inferiora omnia eſſe eorum inſtrumenta; inſtrumenta verò nihil moliri, nihil agere poſſe, niſi quatenus mouentur à principe cauſa; ideò ex aſtris aptè deduci poſſe ea omnia, quibus in vita variari poteſt natiuum temperamentum. Secundò, non ſolùm aſtra, & cœlum ſe ſpectare, quando vaticinantur, ſed alias etiam omnes cauſas, quas à cap. 14. huc vſque numerauimus, & ex omnibus capere coniecturam eorum, quæ prænunciant. Tertiò, Genethliacam artem eſſe coniecturalem, & opinabilem, quæ etſi aliquando fallit, id quod declarãt ea, quæ hactenus diſputauimus, vt plurimùm tamen ad veritatem dirigere. An Medicina ars non putanda eſt, quæ multis obluctantibus cauſis, non ſemper finem aſſequitur ſuum? an propterea nulla eſt Reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa eam quotidie fallunt? Verùm cum hæc omnia ſuperioribus libris, ita proculcata fuerint, vt nulla probabilitate ſuſtineri queãt fruſtra reponuntur in quæſtione: Primùm quidem, inferiores cauſas non eſſe cœli, inſtrumenta, neque ita omni efficiendi vi deſtitui, vt à cœlo expectent omnem impulſum, & motum, cumulatè docuimus libro 1. cap. 7. Quin hoc libro 3. cap. 13. ineluctabili ratiocinio euicimus aſtra proximis cauſis non præſcribere agendi modum. Deinde non eam eſſe vim aſtrorum, vt poſſint ſuis effectibus inferiores omnes cauſas aptare, ita vt illa ſatis ſit Aſtrologo ſpectare, nec vlla habenda illi ratio aliarum cauſarum, tradit Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs cap. 2. & 3. cuius verba nos deſcripſimus lib. 2. cap. 3. Præterea recipiunt omnes Aſtrologi ea, quæ inter plures tranſigenda ſunt, & a diuerſis genituris dependent, non poſſe ex vnius ſolùm horoſcopo cognoſci. At ea, de quibus nos hactenus diſputauimus, & quæ naturale temperamentum mutare ſolent, dependent à pluribus, à nutrice, à parentibus, à domeſticis, ab amicis, ab inimicis, à ſeruis, ab ancillis, à Medicis, à ciuibus, & huiuſmodi alijs: non poſſunt igitur aptè ex vnius geneſi deduci, ſed egregiè fallunt, quicunque hæc omnia aiunt ex genitalibus aſtris præuideri poſſe. Ad hæc recipiunt Mathematici, Cardanus in primis lib. de temp. & motu, cap. 11. non omnes, ſed principales actiones ex genitura proſpici; non enim an ſis iturus ad balneum, an fricaturus barbam, & id genus alia, aſtra demonſtrant; ſed pleraque eorum, quibus docuimus mutari conſtitutionem corporis, pendent ex leuiſſimis animorum motibus, ex appetitione cibi alicu-

alicuius, ex balneo, ex ludo, ex vſu, ex ſuaſu alicuius, ex exemplo eorum quibuſcum degimus, non poſſunt itaque ex geneſi hæc præuideri. Denique profitetur Aſtrologi hominum arbitria libera eſſe, à ſtellarum iure; at omnia, quæ hactenus commemorauimus, à liberis hominũ conſilijs proficiſcuntur, non poſſunt igitur ex conſtitutione aſtrorum præuideri.

Secundum porrò, quod aiunt non ſolùm aſtra ſe ſpectare, quando vaticinantur, ſed omnes proximas etiam cauſas, & ex omnibus ſumere coniecturam, diſcuſſimus libro 2. cap. 4. planumque fecimus eos, neque id facere, neque facere poſſe, ſi velint: ea porrò de quibus hoc tertio libro à cap. 14. diſſeruimus, huiuſmodi ſunt, quæ nullus hominum, imò nullus Angelorum præuidere, nedum expendere, & in calculum vocare poſſit, depẽdent enim à liberis noſtris appetitionibus, quæ fugiunt beatarum etiam mentium intelligentias.

Denique neque vt plurimùm poſſe eſſe vera Mathematicorum vaticinia, disertè docuimus lib. 2. cap. 3. & lib. 3. c. 11. quoties enim pluribus cauſis opus eſt, vt aliquid fiat, earum vna ſi deſideratur, vel præpedita ſit, conſtat nõ poſſe, quod agebatur perfici, ad tuendum naturale temperamentum, non ſatis eſt aſtrorum vis; opus eſt præterea cauſis proximis, & coniunctis, quas ſuperioribus capitulis perſenſuimus, Qui igitur ſolum cœlum ſpectat, ignoratis alijs cauſis, à quibus conſtitutio naturalis per ſingula fermè momenta variatur, non poteſt de temperamento corporis vera, vt plurimum prædicere fortuito ille aliquando & imprudens in verum aliquod incidet, ex arte nuſquam veritatem attinget: id quod experimentum confirmat: quis enim non experitur multò plura falſa eſſe Aſtrologorum præſagia quàm vera? Illa, quæ aut temerè, aut aſtutè vera dicunt, (inquit Phauorinus apud Gellium libro 14. cap. 1.) præ cæteris, quæ mentiuntur, pars non ſit milleſima; vt plurimum itaque falluntur: rarò, & cæco caſu interdum vera dicunt.

CAPVT XXV.

Quid hactenus diſputandò effectum, quid in poſterum efficiendum ſit.

EX duobus Genethliacæ artis firmamentis, quod animi mores ſequantur corporis temperamentum, & quòd corporis temperamentum è ſtellis hauriatur, alterum multis admotis machinis iam euertimus, tum quòd ad conformationẽ hominis ſtellæ non veniant, tum quòd multis alijs internenientibus cauſis, & quidem potioribus, quas ignorare Aſtrologos oportet, nihil è ſtellis de noſtro habitu corporis denunciari poſſit, tum quòd natiuum corporis temperamẽtum, multis modis, in vita commutetur, labefactetur, & ſoluatur. Nunc alterum aggredimur, An animi mores ſequãtur corporis temperamentum. Innaſci propenſionem quamdam animo ex conſtitutione, habituque corporis, non inficiamur, ſed à multis alijs cauſis, eam coerceri, ac caſtigari contendimus; cùm enim nihil liberam voluntatem cogat, ſed inſtigent quædam, & incitent tantùm, certò prædici non poſſunt voluntatis motus, ſed probabiliter ſolùm, & quoniam hæc probabilitas ſita eſt, in cauſis, ad impellendas voluntates idoneis, voluntatem autem permouere ſolent non ſolùm corporis temperamentum, ſed multa præterea alia, horum impulſuum, expendenda ſunt momenta, vt appareat, quam Mathematici prædicendo ſequantur probabilitatem; nam cùm animum impellant aſtra (vt Genethliaci volunt) eumdéque aliæ cauſæ aliò trahant, ſi has, & plures eſſe numero, & vehementiores euicerimus, vibs ipſa Aſtrologiæ euerſa fuerit; effectum enim erit nullam Aſtrologos prædicendo ſequi probabilem rationem; ſed temerè denunciare, quæcumque denun-

nunciant: quis enim probabiliter illum vaticinari dicat, qui ex varijs cauſis, quæ ad rem conſtituendam concurrunt, cæteris omnibus ignoratis vnam dumtaxat ſpectauit, eamque infirmiſſimam omnium, & inconſtantiſſimam?

CAPVT XXV.

Gentium mores facere contra Aſtrologos.

De moribus Gentium diſputat Ptolemæus libro 2. de iudicijs, cap. 1. 2. & 3. Vt enim inquit capite 3. in prædictis conſtitutionibus aeris, & ijs, quos generaliter calidos, frigidos, temperatos eſſe perhibuimus, certorum quædam ſunt proprietates locorum, ac regionũ, vbi illa generalia intenduntur, remittunturve, vel ob poſitus ſui naturam, vel altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem: itaque cùm alij equeſtres ſint propter campeſtria ſuæ patriæ loca, alij nauigatores, ob vicinitatem maris, necnon mitiores aliqui, ob ſoli bonitatem, &c. Infrà: Britanniæ, Galliæ bracatæ, Germaniæ, Baſtarnæ incolæ ſunt communiter feroces, peruicaces, truces, At Italiæ, Apuliæ, Siciliæ, Galliæ togatæ incolæ, præſtantiæ, benignitati, amicitiæ ſtudent, Thyrreni verò, & Celtæ, Hiſpanique libertatis, ſimplicitatis, munditiæ ſunt amatores.

Iulius prætereà Firmicus libro primo, capite primo. Quædam gentes ſunt ſic formatæ, vt propria ſint morum quodammodo vnitate perſpicuæ: Scythæ ſoli immanis feritatis crudelitate graſſantur, Itali fiunt Regali ſemper nobilitate præfulgidi, Galli ſtolidi, leues Græci, Aphri ſubdoli, auari Syrij, acuti Siculi, iniurioſi ſemper Aſiani, & voluptatibus occupati, Hiſpani elatæ iactantiæ, animoſitate præpoſteri.

Denique Marcus Tullius libro ſecundo, de diuinatione. Quid inquit diſſimilitudo locorum? Nonne diſſimiles hominum procreationes habet? quas quidem percurrere oratione, facile eſt. Quid inter Indos, & Perſas, Aethiopes, & Syros differat corporibus & animis, vt incredibilis varietas, diſſimilitudoque ſit? Ex quo intelligitur, plus terrarum ſitus, quàm Lunæ tractus ad naſcẽdum valere.

Hæc quoq. Quæ genti, vel regioni alicui conueniunt ex aſtris repetenda eſſe contendunt Genethliaci. Nam noſtræ terræ, inquit Ptolemæus libro 2. cap. 2. quæ iacet in vno Aquilonari quadrante incolæ, qui ſubiecti ſunt Auſtralibus paralellis, ideſt, ijs, qui deſcribuntur ab Aequinoctiali, vſque ad tropicum Articum, cùm ſupra verticem eorum Sol feratur, quaſi vſtulatis, nigriſque corporibus videntur, & capillo eſſe criſpo, & denſo, facie etiam contracta, & ſtatura contorta, natura ferè calidi, moribuſque feris, propter magnitudinem æſtus, in locis ſuis, quos Aethiopes vocare conſueuimus, qui & ipſi ad expoſitum modum ſe habent, & aeris ibi talis conſtitutio eſt, omneſque animantes, ac quæ naſcuntur è terra, cum his congruere reperiuntur. At qui, ſubſunt Aquilonaribus paralellis, hoc eſt, ſub Septemtrionibus poſita loca incolunt, cùm eorum punctus verticalis à ſignifero, & Solis calore longè abſit, ideò etiam frigore, & humiditate abundant, in qua cum alimenti copia inſit, non exhauritur ipſa à vicino calore: Ibi ſunt igitur colore albo homines, capillo prolixo, ſtatura proceri, & boni habitus, natura ſubgelidi, ſed & ipſi moribus feris, propter frigoris in illis locis vim, & conueniens cum his accidit hyemis magnitudo, & è terra naſcentium granditas, & animantium ſæuitia; hos vocamus generaliter Scythas. Qui autem loca tenent intericcta, inter Tropicum Articum, & Septemtrionem, quia neque ſupra verticem illorum Sol fertur, neque inde longiſſimè ab Auſtro recedet, in aere degunt valde illo quidem temperato, ſed frigoris, æſtuſque differentiæ admodum parcæ ibi notantur. Quapropter & medio quodam colore,

lore, & mediocri ſtatura, & natura tēperata & ſunt habitationibus coniuncti, & moribus manſueti: Harum autem propiores Auſtro, ingenioſiores, & calidiores, & rerum diuinarum periti magis eſſe conſueuerunt; quod punctus ipſorum verticalis propinquior ſit cum ſignifero, tum errantibus ſub illo ſtellis, pro quarum quaſi familiaritate, & ipſi animos habent promptos, & faciles in comprehenſione, ac inueſtigatione rerum, vel artium, maximeque earum, quæ Mathemata vocantur. Præterea Orientales viriliores ſunt, & animis firmis, nihilque celantes; Orientem enim verè Solaris naturæ eſſe dixerimus, proinde & pars illa diurna, & virilis, & dextera putanda, cernimus autem in animantibus quoque dextra eſſe magis valida, & robuſta, contrà Occidentales effœminatiores ſunt, & molliores, & occultatiores, nam hæc pars Lunæ debetur, quæ ab Occidente ſemper poſt interlunaria ſe conſpiciendam præbet, atque ob hanc cauſam, & nocturna & ſiniſtra, vt oppoſita Orienti traditur.

Hæc Aſtrologorum Pater Ptolemæus, in quo conſtantiam primò requiro: nam initio capitis tertij docuerat hominum mores, oriri ex locorum, & regionum proprietate. Vbi inquit illa generalia intenduntur, remittunturque, vel ob poſitus loci, & regionis naturam, vel ob altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem. Itemque: cùm alij equeſtres ſint, propter campeſtria ſuæ patriæ loca, alij nauigatores ob vicinitatem maris, necnon mitiores aliqui ob ſoli bonitatem. Poſtea ſui oblitus, & neſcio qua mendace ſtella vrgente, diuerſos hominum mores ad Aſtra reuocat & per ſummam imprudentiam Britannos, Gallos Bracatos, Germanos, Baſtarnos facit feroces, peruicaces, truces, ex dominatu Arietis, & Martis. Atqui apud eos multi naſcuntur, etiam præſide Venere, vel Ioue, ſtellis beneuolis, ac mitioribus, vt idem docet libro item 2. capite octauo. Quas ſtellas ſequemur pronunciando? Natalitias? mitem ac benignum illum eſſe dicemus, cui Ioue, vel Venere, præſide gigni, aut naſci contigit: Nationales, & regionis ferocem, ac truculentum, eundem eſſe pronunciabimus. Deinde, & Græcorum leuitas, vt ſcribit Firmicus lib. 1. cap. 4. frequenter modeſtæ grauitatis pondus accipit, & effrenata Scytharum rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur, & in finibus Galliarum, populus ſapientiæ prudentia conualeſcit, Aphroorumque ſubdulas mentes honeſtæ fidei ornamenta condecorant, & à plurimis Hiſpanis iactantiæ vitia deſeruntur, & Syrorum auaritia mutauit repentina profuſio, nec inter acutos Siculos ſtultos inuenire eſt difficile, & ab Italis frequenter dominationis imperia tranſlata ſunt.

Scripſit quidem Ptolemæus lib. 2. c. 1. cōcurrentibus generalibus & ſingularibus Aſtris, vincere efficaciores, infirmioreſque ſubijci, generales autem plus habere virium, quàm particulares, idcirco ſpectato regionis habitu, Aſtrologos ſine hæſitatione denunciare. Cùm autem inquit prædictiones Aſtronomicæ in duas potiſsimùm, & propriè partes diuidantur, quarum vna, & prior totas gētes, regiones, vrbes, generaliter ſpectat quam nominant vniuerſalem; altera particularia ſingulorum hominum fata cōplectatur; quæ dicitur à genituris Genethliaca, conueniens videtur, de vniuerſalibus priori locò diſputare, quando hæc quidem maiore vi quadam, & efficacioribus cauſis mouentur quàm particularia. Iam cùm neceſſe ſit ſubmitti imbecilliores naturas, valentioribus; atque adeò particularia vniuerſalibus, ſi quis ſingularium rerum prædictionibus opera dare velit, non poſsit ſine comprehenſione generalium, eſſe ad illas inſtructus, &c.

Sed adhuc non emerſit è ſalebris: nam primò cedo, quanam decempeda metiendum ſit quantum horoſcopo particulari decedat vel accedat ex generalibus Aſtris. Deinde, quod ait Iulius Firmicus lib. 1. cap. 4. nec inter acutos Siculos, difficile eſſe bardos aliquos inuenire, nec apud Scythas deeſſe aliqua humanitatis exempla velit, nolit Ptolemæus, extorquet generalia Aſtra, inter-

dum

dum particularibus ſubmittere faſces, interdum particularia cedere generalibus. Mitigantur itaque generales ſtellæ à particularibus, & particulares à generalibus. At quoties, vbi, quando, quantum ignorant Aſtrologi, quæ ſicut ad rē maximè pertinent, ita ludificant omnia Aſtrologica prædicta: dicat enim Genethliacus ferociam cuiuſdā Baſtarnæ ſub Ioue naſcentis, fore cæteris paribus minorē, quàm cęterorum illius gētis hominū; non intelligat tamen quantò minorē, quonam modo, quid, quando, vbi, quoties, quantum, acturus, vel paſſurus ſit. Baſtarna definiet: definire porrò debet: quoties aliquid certi, & definiti denunciat.

Quin & in eadem regione, alia vnius oppidi, alia alterius facies eſt, quæ non parum valet ad cœli ſalubritatem, & ad variandum corporum habitum, moreſq. incolarum, teſte Ptolemæo libro ſecundo cap. 3. ſed & in eadem vrbe aliæ partes alijs ſalubriores, cultiores, patentiores, altiores, humiliores, atque ita de alijs, quæ non exiguam tribubus, vicinijs, familijs inſpergunt morum diſſimilitudinem, eoſque aperti erroris arguūt, qui à cœlo circumſtante deſcendere gentium mores contendunt.

Quid dicam de crebra morum mutatione ſub eodem cœlo? parumne illa virium habet aduerſus Aſtrologos, & Ptolemæum præſertim, qui libro ſecundo, capite tertio, omnia ex Aſtrorum triangulis, metitur? Quantò nunc maior eſt Germanorum cultus, & vrbanitas, quàm eorum, qui a Cæſare, & Strabone, ſcribuntur? à Cæſare dixi, & Strabone? longe petitum: quàm eorum, quos S. Bonifacius Germanorum Apoſtolus, Chriſtianę Religionis pręceptis excoluit? Qui legunt, quæ Ouidius de Getarum feritate, & barbarie tradit, non credent, eodem loco, nunc degere Polonorum vrbanitate inclytam gentem. Quàm multi in eadem gente ritus, & conſuetudines, ſubinde exoleſcunt, & exoriuntur? quæ ante quinquaginta annos damnabantur, nunc renaſcuntur; quæ ante vigeſimum annum vſurpabantur, iam defloruerunt. Eant nunc Aſtrologi, ſubijciant certis aſtris ſingulas regiones, & inde earum mores deſcendere affirment: fruſtra huic belluæ multorum capitum, huic Proteo in varias ſe formas transformanti ſtellarum certos laqueos intentant, ſi hi ritus, & conſuetudines è cœlo defluūt cum ijſdem regionibus, eædem ſemper ſtellæ, auctore Ptolemæo libro ſecundo, capite tertio præſideant, cur non ſemper ijdem florent mores? Vnde eſt tanta viciſſitudo?

Denique nondum aſſecuti ſunt Aſtrologi vim illius axiomatis, Animi mores ſequuntur corporis temperamentum, qui indiſcriminatè ſemper, & vbique habere veritatem arbitrantur. At boni Auctores ita illud interpretantur, vt animum velint ſequi temperationem corporis, quoties nihil obſtat: obſtant autem plurimùm mores, ritus, vſus gentium, multaque alia, de quibus paulò poſtea differemus. Hinc igitur Mathematicorum frequentes ineptiæ, ludificationes quotidianæ, fœda mendacia.

CAPVT XXVI.

Educatio, & domeſtica exempla ſæpè obſtant Aſtris.

QVIS non videt, inquit Marcus Tullius, libro 2. de diuinatione, & mores, & pleroſq. ſtatus, ac motus effingere à parentibus liberos? Hinc Virgilius libro tertio Æneidos.

Et quid in antiquam virtutem, animoſq. viriles,
Et pater Aeneas, & Auunculus excitat Hector?

Iuuenalis Satyra 6.

Scilicet expectas, vt tradat mater honeſtos,
Aut alios mores, quàm quos habet?

Item Satyra 14.

——Expectas, vt non ſit adultera Larga
Filia, quæ nunquam maternos dicere mæchos,
Tam citò, nec tanto poterit cōtexere curſu,
Vt non ter decies reſpiret? ——

Digitized by Google

Et paulò poſt.

Sic natura iubet: velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica
magnis
Cum ſubeant animos auctoribus.

Item Horatius libro ſecundo Carminũ, Ode 4.

— — Neque ſic fidelem,
Sic lucro auerſam, potuiſſe naſci
Matre pudenda.

Non ſolùm Poetas, ſed etiam Oratores huius veritatis lux perculit. M. Tullius oratione pro Roſcio Comœdo. Nemo ex improbo patre probum filium naſci poſſe exiſtimat. Et Fabius Quintilianus libro quinto de argumentis docet, ſæpè à perſona, & genere ſumi argumenta, propterea quòd ſimiles parentibus filij moribus eſſe creduntur. Et Ariſtoteles in Rhetorica. Nemini eſt obſcurum, qui ex bonis, & claris parentibus nati ſunt eos conſentaneos fieri ſuis maioribus. Et libro 3. Rhetoricorum ad Theodectem. Veriſimile eſt, probum ex probis, & bene educatum in probum virũ euaſiſſe. Diogenes Cynicorum princeps, cùm ebrium in foro vidiſſet. Illius, inquit, patrem oportet fuiſſe ebrium. Nec ſine magna cauſa Martialis miratur libro ſexto Epigrammatum ad Tibullum, ebrioſi filiam bibere aquam:

Miror, quòd Braſſi filia potat aquam.

Inde Prouerbium effluxit: *malum ouum ex malo coruo*. Plutarchus libro de liberis educandis: Vbi impudens eſt ſenectus, ibi & inuerecundos eſſe iuuenes neceſſe eſt, ad comparandam filijs modeſtiam, danda eſt opera vt omnia pro rerum conuenientia perficiantur. Et Galenus libro de curandis animi morbis. Mihi, inquit, ingenti fœlicitate contigit, vt patrem ab omni iracundia alienum, iuſtiſſimum, frugaliſſimum, humaniſſimum haberem, vt matrem vſque adeò iracundam, vt etiam interdum morderet ancillas, ſemper autem & vociferaretur, & contenderet cum patre, & longè quidem odioſiùs, quàm Xantipe illa cum Socrate. Mihi itaque intuenti bonitatem, honeſtatemque paternorum officiorum, quæ vitioſitatem maternorum affectuum, in proximo collocatam quaſi è regione reſpiceret, veniret in mentem cùm illã amplecti, & amare, tum verò hanc alteram fugere, odioque proſequi. Vt autem in his ipſis maximã cernebam parentum meorum diſſimilitudinem: ſic item in hoc agnoſcebam patrem meum quidem ex nullo damno dolorem concipere, matrem verò etiam ob res minimas oppidò quàm mœſtam euadere. Porrò noſti tu quoque, pueros, quæ vehementer attenderint, ea imitari ſolitos; quæ autem iniucundè, & cum moleſtia inſpexerint, ab his longè fugere conſueuiſſe.

Quid, Iuriſconſulti nonne filios tradunt eiuſdem præſumendum eſſe affectus cum patre. l. ſi operarum iudicioſ, ff. de oper. liber. In quam ſententiam, Gloſ. ad cap. ſi quis cum militibus. cauſa. 6. quæſt. 1. recenſet vulgarem verſiculum.

Inſequitur leuiter filia matris iter.

& Gloſſ. ad l. quod ſi nolis. §. qui mancipia. ff. de ædil. & ad l. quis quis, C. ad legem Iuliæ Maieſtatis refert verſiculũ alterum, qui Prouerbij vim obtinuit:

Sæpè ſolet filius ſimilis eſſe patri.

Quin & S. Ambroſius lib. 2. de Virginibus. Quid potuit (loquitur de Herodiade) filia, inquit, de adultera matre diſcere, niſi damnum pudoris? Denique Ezechiel cap. 19. Sicut mater, inquit, ita & filia.

Quid tandem ego de educatione loquar? de cuius incredibili vĩ in formãdis hominum moribus aduerſus omnes corporis propenſiones luculẽter diſputauit Plato Dialogo 4. de Repub. Iure ſanè Plutarchus libro de liberis educandis commendat Euridicem his verbis: Imitemur autem potiſſimùm Euridicem, quæ quamuis Illyrica, & barbariſſima foret mulierum, ad erudiendos tamen liberos, quanquàm ætate iam prouecta ſtudium, ac diſciplinam attigit. Quantam verò in eius filios indulgẽtiam habuerit, vel illud abundè, quod Marti dicauit, Epigramma, declarat: Hieropolitana Euridice, poſtquam doctrinæ, ac eruditionis deſiderium cœpiſſet, hunc Martis titulum conſecrauit: pubeſcentibus enim liberis, matre iam grandæua ſtudiorum, atque virtutis monumenta, & literas ingenti

genti

genti cum labore perdidicit.

Idem & eodem libro: Nutrices, inquit non viles, aut aduentitias, verùm quàm maximè idoneas, probaſque ſuſcipiēdas eſſe cenſeo. Primùm quidem moribus inſtructas patrijs: ſicut enim infantium membra, ſimul ac nati ſunt, formari componique debent, vt recta, minimèq. obliqua fiant, ita puerorum mores principio aptè, concinnèque fingere conuenit: illa namque nouella ætas ad fingendum facilis, ac tenera eſt, & ipſorum animis, dum molles adhuc extant, diſciplinæ meliùs inſtillantur; difficiliùs autē quæ dura ſunt molliuntur: quemadmodum enim ſigilla mollibus imprimuntur ceris, ita & doctrinæ dum puerilis adhuc animus eſt, inſculpuntur aptiſſimè. Igitur diuinus ille Plato nutrices admonuiſſe videtur, vt ne friuolas, aut turpes pueris fabellas narrent, ne illorum animos ex initio ſtultitia, & corruptis induant moribus. Pulchrè igitur Phoclydes Poeta monuit:

Dum tener eſt gnatus, generoſos inſtrue mores.

Eadem fermè Galenus libro de curandis animi morbis, vbi plurimam eſſe vim educationis oſtendit, licet in quibuſdam aliquando fructus tenuis ſit, ſicut in arborum ſatione.

Poſtquam Ariſtoteles lib. 2. Ethic. c. 1. docuit virtutem aſſuetudine comparari, ſubdit ad finem. Non igitur parū refert, ſicne, an ſic ſtatim ab adoleſcentia cōſueſcat aliquis, ſed quamplurimùm, immò totum in eo penitùs conſiſtit.

Diſcant iam Mathematici tantis Magiſtris, pueros non ſequi ſyderalem propēſionem corporis, ſed parentum exempla, educationem, & doctrinam, mores, conſuetudines, viroſque ex educatione, & cōſuetudine, à pueritia parta operari potiùs quàm impulſu natalium aſtrorum, & intelligant aliquando, quamuis naturalē corporis propenſionem in ſtellis tanquā in ſpeculo intuerentur, adhuc non poſſe cognoſci, quid acturi, paſſuriuè ſint, qui in hanc lucem veniunt: naturales enim propēſiones, & ſi Deo placet, ſyderales, vincere, & edomare diſcunt à pueritia, quod ſtudium retinent in omni vita; nullus enim eſt, qui naturalibus propenſionibus vim afferre non cogatur. Maritus frangit ſuas cupiditates in gratiam vxoris, liberorum, domeſticorum; vxor elidit quas naturale temperamentum excitat appetitiones, vt gratificetur marito, ſocero, agnatis, maioribus; filius fingit ſe ad imperium patris, matris, pedagogi, auunculi; ſeruus ſtudio obtemperandi compeſcit animi vehementes motus; Princeps regnandi libidine, & ſimulare multa, & diſſimulare cogitur, etiam inuita Minerua.

Sed redeamus ad Ariſtotelē qui lib. 10. Ethic. c. 9. Fieri, inquit, bonos alij natura, alij conſuetudine, alij doctrina exiſtimant; & quod ad naturam quidem attinet, in nobis, non eſſe manifeſtum eſt, ſed ex quadam diuina cauſa ijs, qui reuera fortunati ſunt: Ratio verò, & doctrina videndum eſt, nunquid non in omnibus vim habeat, ſed opus ſit, vt præcelſus auditoris animus ſit, ad rectè gaudendū, & odio proſequendum, nō ſecus, ac terra, quæ ſemen ſit nutritura; non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit, qui autem ita affectus eſt, diſſuaderi qui poteſt? nō enim omnino orationi, ſed vi, cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores prius virtuti eſſe accommodatos, vt, & honeſtatem diligant, & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis inſtitutione recta ad virtutem inſtruatur, difficile eſt, niſi ſub talibus legibus fuerit educatus; nam temperāter, toleranterque viuere pleriſque, & præſertim adoleſcentibus iucundum non eſt: quocirca eſt opus, vt educatio, & ſtudia conſtituta legibus ſint: ita enim fiet, vt conſuetudine tractata moleſta eſſe deſinant.

Rurſus infrà. Scriptæne ſint leges, inquit, an non ſcriptæ, intereſſe nihil videtur: neque vnuſne, an multi per eas inſtituantur: quemadmodum neque in muſica, & exercitatoria, cæteriſque alijs ſtudijs. Sicut enim in ciuitatibus legum inſtituta, ac mores ſic in *domibus* paternæ orationes, & mores valent. *quin* & ob cognationem, & *beneficia* etiam magis; quippè cùm affecti erga *parentes* iamdu-

dum, atque obtemperantes naturæ ſint. Adde quòd priuatæ educationes à publica differunt, non ſecus atque in medicina; Cum enim vniuerſaliter febricitanti inedia,& quies conferat: alicui tamẽ fortè non ita conducit; & pugillandi artifex non omnibus fortaſſe eadem pugnā imponit, videnturque magis exactè abſolui ſingula, ſi priuata cura adhibeatur; magis enim, quod accommodatum eſt, ſibi vnuſquiſque conſequitur.

Si pueri, qui perturbationibus maximè aguntur, & animi impulſibus reſiſtere,& naturæ procliuitates coercere, vincere, ac domare à parentibus, à magiſtris, à domeſticis coguntur, quid faciãt alij, in quibus ratio dominatur? Si viri in vltimam vſque ſenectutem retinent mores,& conſuetudines adoleſcẽtiæ,& quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorẽ teſta diu, qua licẽtia ex ſyderali corporis temperamento de humanis actionibus decernunt Genethliaci, qua confidẽtia ex habitu corporis genitalibus, vel natalitijs ſtellis indito de cuiuſq. vita pronunciãt? nonne omnium gentium vſu,& experimentis compertum eſt, quouis ſub ſydere veniant in lucem infantes, à parentibus, à nutricibus, à magiſtris, à domeſticis haurire mores? nõne ex raritate vituperantur degeneres, & qui à maiorũ inſtitutis,& moribus deſciſcunt? Quis igitur non fateatur omni ſyderum impulſu efficacius id eſſe, quod parentes filijs indiderunt; procreando, vel docuerunt educando, vel oſtenderunt viuendo?

Ego verò, dicet aliquis, non quid quis facturus ſit, denuncio, ſed quid facturus ſit Aſtrorũ vi,& impulſu: & niſi ab alijs cauſis nataliũ ſtellarum efficacitas præpediatur: nam & Ptolemeus ſyderum impulſus impediri poſſe ſcribit lib. 1. cap. 2. lib. 3. cap. 4.

Egregia verò vaticinatio. Fingis tibi hominem, qui non ſit inter homines educatus, qui nullum vnquam hominum viderit, nullum à parentibus, à domeſticis hauſerit, aut virtutum, aut vitiorũ exemplum, qui nullũ audierit de virtute, aut vitio differentem, & in hunc tua vaticinia cadere vis: cùm nuſquam huiuſmodi reperiantur homines, cur non fateris in hanc, quam nos degimus vitam, non cadere tua prædicta.

Reſpondent aliter alij, educationem bonam paucorum eſſe, ideò plurimos ſequi id, ad quod ſyderali vi propendẽt, cuius reſponſionis duplex eſt vitium: Prius quòd ſi quid ſcire poſſunt, in genere duntaxat poſſunt; ſolùm enim intelligunt plurimos agi ſtellarũ impulſu, quia non multi ſolent benè educari. At quoniam, qui ſedulos, qui ignauos habituri ſint educatores incertum eſt, nihil poſſunt certò definire. Plures ſanè Pariſijs ſint ciues, qui negligenter, quam qui diligenter liberos inſtituant; aliqui tamen diligenter parentis munus obeunt. Sit cauſa exempli, quarta pars ciuium, vel ſexta, vel, ſi ita vis, decima, cùm in arbitratu parentum poſitum ſit, velintne de paucorum, an de multorum numero eſſe: quãtalibet ſit paucitas eorum, qui accuratè liberos educant; quia tamen indefinita res eſt; lubricum omninò, & anceps eſt iudicium Aſtrologorum.

Alterum huius reſponſionis eſt vitiũ, quod incautè cælo derogant, quod ei maximè volunt arrogare. Hæc enim negligentia parentum in educandis liberis, è cœlone habet ortum, an aliundè? Si aliundè, iam cœlum ſpoliant dominatu magno in res humanas. Nam ſi tanta eſt bonæ, malæuè educationis vis, vt ad eius normam, vt ſupra comperimus, totius vitæ curſus dirigatur, erepta è ſtellarum imperio, & poteſtate, liberorum educatione, reliqua quoque viuendi ratio tota, tanquam è manibus ſtellarum eripitur: ſin educationis quoque ſedulitatem vel negligentiam cœlum ſibi vendicat, quærendum eſt quodnam; An Genethliacũ, & particulare? nõ eſſet hoc cõmune malum, nec ad multos hæc corruptela pertineret; ſed ad eos ſolum, qui talibus aurigantibus ſtellis venerunt in lucem. An commune alicuius gentis, aut vrbis cœlum eam liberorum iniuriã parit? nullus in ea gente, vel ciuitate hoc vitio vacaret? An indefinitus aliquis cæli habitus id præſtat? Cur hos potiùs, quàm illos ſedulos, ſegneſuè facit?

CA-

Digitized by Google

CAPVT XXVII.

Conatus, & conſuetudinis vis aduerſus aſtra.

QVIBVS educatio fœlix defuit, ſtudio, bonaque conſuetudine proficere poſſe ad virtutem, multis docēt duo Medicinæ, & Moralis Philoſophiæ lumina, Galenus, & Plutarchus. Et Galenus quidem libro de curandis animi morbis: Scire, inquit, eos oportet, progreſſu tēporis non ſimiliter idem habituros difficilè; quo enim maius, rationalis animi noſtri pars in huiuſcemodi exercitationibus, ac ſtudijs incrementum acceperit, (quatenus ſcilicet ſuperabuntur, minueturque vitia) eo facilius obſequiū, ac perfectiorem obedientiam obtinebit. Nam cùm ea, quæ maxima ſunt, ratio nondum exercitata ſuperauerit, haud dubium eſt, quin vbi duplicem excellentiā ſpatio temporis adepta ſit, faciliùs ſit ſuperatura: etenim ex ijs, in quibus ipſa ſe exercuerit, multò extat generoſior, quàm priùs: ſic etiam illis, quæ minora aliquantò euaſerint, abundè ſufficiet.

Nec ad bonum tantùm, ſed ad malum etiam conſuetudo valet quamplurimùm. Itaque idem Galenus de excandeſcenti animi vi ſcribēs, ait: hāc igitur, quæ vehementiſſima eſt, cohibere priùs oportet, quàm vbi incrementum acceperit, viribus inuictam, inexpugnabilemque ſe præbeat: tunc enim etiamſi volueris eam vltrà compeſcere non poteris; ac tunc demùm id dices, quod olim quendam amantem audiui dicere, velle ſe quidem deſinere, ſed non poſſe, fruſtraque me aduocabis, quemadmodum & ille quondam, vt tibi ſupplicanti opem feram, vitiumque huiuſmodi excidam: nam corporis etiam nonnulla vitia propter magnitudinem inſanabilia ſunt, quod ipſum fortaſſe tu ne cogitaſti quidem vmquam ante hac.

Quid Plutarchus? quàm ſubtiliter hac de re diſputat? ſatis fuerit aureum eius locum ex libro de liberis educandis hic exſcribere, vbi hoc ipſum tractat quod præ manibus habemus, eos, quibus minùs commoda educatio fuit, ſtudio adhuc componere poſſe mores: Quod ſi-quis, inquit, ita putat eos, qui ingenio non ſunt fœlici, vbi ad virtutem rectè inſtituuntur, atque exercentur; non poſſe errorem naturæ mediocriter reſarcire, ſcire debet in errore ſe non paruo, immò magno verſari. Socordia enim naturæ vires perimit, doctrina tollit ignauiam, facilia quoque ipſos fugiunt negligentes, difficilia quoque cura, & diligentia capeſſuntur. quàm expeditiſſima, quàm efficax ſeduſitas, pariter ac labor exiſtat, compluribus in rebus facilè, ſi conſpexeris, diſces. Aquarum enim guttæ lapides cauant; ferrum, & æs manuum tractibus obteruntur, Carpentorum rotæ ſummis inflexæ viribus, haud vllo pacto priſtinam rectitudinem reparare poſſunt, curuatas hiſtrionum virgas nullo dirigere modo licet. Quin factus præter naturam labor, naturæ vim ſuperauit. An hæc duntaxat diligentiæ poteſtatem indicant? minimè: immò verò & infinita cætera. Si quod fertile natura ſolum incuriæ datur, ſqualet incultum; quòdque natura præſtantiùs eſt, eò magis ſi per otium, ac negligentiam omiſſum erit, perditur. Eſtne quiſpiam infœcundus, & ſupra modum aſperior ager? at cultus generoſos edet fructus. Quænam arbores ſunt; quæ datæ neglectui non ſimul, & tortæ pullulent, & ſteriles perſtent, cùm eædem rectum aſſequutæ patrocinium fructuoſæ ſint, & magnoperè fertiles? Quę corporis fortitudo non obtunditur, & propter incuriam, mollitiē, & malam valetudinē, non perit? Quę autē imbecilla adeò natura, quæ per exercitationes, atq. certamina ad maximas nō augeatur vires? Qui verò equi à primis benè domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus: qui autem indomiti perſtant, nonne circuire duriſſimi, & animis feroces

euaſerunt? Et quid admirari cætera opus eſt, cùm truculentiſſimas feras laboribus mitigari, manſuefieriq́ue plerúque cernamus? Benè Theſſalus ille, qui cùm interrogaretur, quinam abiectiſſimi Theſſalorum eſſent? qui bellicarum rerum quietem agunt, inquit. Et quid multis opus eſt verbis? conſuetudo eſt, quæ longæua permaneat. Si quis proprias, familiareſque ex conſuetudine virtutes agat, is nullo aberrare poſſe modo videtur. Qua in re vnico vſus exéplo, ampliùs de hiſce rebus prolixiora narrare deſinam. Lycurgus ille Spartanorum legiſlator geminos ex iiſdem parentibus catulos ſuſcipiens, haud ſimilibus educauit moribus: alterum enim helluoné, luxuriaque ſolutú: alterum indagine ſagacé, & venationibus idoneú reddidit. Poſteà cùm aliquando Lacedæmonij vnum in locum conueniſſent, Ad parandum (inquit) virtutem, Viri Lacedæmonij, ingens eſt momentum conſuetudo, diſciplina, doctrina, & vitæ inſtitutio, quæ vobis illicò manifeſta vehementer eſſe faciam. duos ſubinde catulos adducens, cùm ollam in medio, leporemque coram eis poſuiſſet, alter quidem in leporem, alter in ollam magno erupit impetu. Cum autem Lacedæmonij nondum quidnam id ſibi vellet coniectarent, aut quemadmodum catulos oſtentaſſet. Hi ambo, dixit, iiſdem orti parentibus, cætera diuerſam conſuetudinem vitæ aſſequuti, alter guloſus, alter venator euaſere.

Ita quas in lucem egreſſi hauſimus animi propenſiones, vſus, & conſuetudo euellere, & funditus tollere conſueuit. Quare Marcus Tullius libro ſecundo, de Diuinatione: Illudne, inquit, dubium eſt, quin multi cùm ita nati eſſent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, reſtituerentur, & corrigerentur ab natura, cùm ſeipſa reuocaſſet, aut arte, aut Medicina? aut quorum linguæ ſic inhærerent, vt loqui non poſſint, eæ ſcalpello reſectæ liberarentur? multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione ſuſtulerunt, vt Demoſthenem ſcribit Phalereus, cùm Rho dicere nequiret, exercitatione feciſſe, vt planiſſimè diceret.

Quàm multa oppugnant naturæ propenſiones, quibus omnis Aſtrologia innititur; immò quàm multa eas elidunt, penituſque abradunt? Quid igitur mirum, ſi omnes Aſtrologorum prædictiones nutant? Vſus, conſuetudo, exercitatio, ſtudium, conatus, ars, diſciplina, educatio, patrij mores, ciues, externi, ſublunares omnes res, earum fundamentum vocant in ruinam. Qui ſtare poteſt præſagium aduerſus omnes ſublunares cauſas, quarum vel vna ſatis eſt, euertere omnes Mathematicorum machinas.

CAPVT XXVIII.

Exempla eorum quibuſcum viuimus, eludunt aſtrorum vim.

NEc vſus ſolùm pugnat contra Aſtrorum vim, ſed etiam exempla eorum, quibuſcum degimus, quorum vim ſupra omnem cæli poteſtatem eſſe declarat Plato libro ſecundo de legibus, his verbis: Verùm probabile, an potiùs neceſſarium hoc ipſum eſt? ſicut cùm quis cùm prauis improborum hominum moribus conuerſatur, nec eorum mores odit, ſed delectatur, & indulget, & tamen veluti per iocum reprehendit, quaſi per ſomnium in ſeipſo percipere eorum malitiam; tunc profectò neceſſe eſt, vt ſimilis euadat illis, quibus gaudet, etiá ſi laudare vereatur.

Et Plutarchus libro de dignoſcendo vero amico ab adulatore, ſcribit tantam habere vim aſſiduam conſuetudinem, vt imprudenter exprimamus vitia eorum, cùm quibus agimus; ſic familiares Platonis expreſſiſſe contractos ipſius humeros, ſic Ariſtotelis amicos eius

Digitized by Google

eius balbutientem linguam imitatos, ſic aſſeclas Alexandri Regis, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vociſque aſperitatem repræſentaſſe.

Idem libro de liberis educandis, Generaliter, inquit, liberos noſtros à flagitioſorum hominum conſortio ſegregare decebit: eorum enim malignitatem reportant; quod & Pythagoras obſcuris quibuſdam præcepit ſermonibus, quos hoc in loco poſitos explanabo, quoniam ad conquirendam virtutem non minimum videntur afferre momentum, quale eſt illud, Ne guſtes ex ijs, quibus nigra cauda eſt, hoc eſt, cùm hominibus conſuetudinem non eſſe habendam, quos morum deprauatio denigrat.

Adfert, & veterum illud oraculum, Si iuxta claudum habitaueris, diſces & tu claudicare. Quod prouerbium Pindarus quoque vſurpauit:

Claudo vel vni ſi propinquus fueris,
Diſces & ipſe claudicare protinus.

Iam Seneca, quàm eloquens hac in re eſt? Sumuntur, inquit libro 3. de ira, à conuerſationibus mores, & vt quædam contactu in corpus vitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem vini traxit, impudicorum cœtus fortes etiam viros emollit, auaritia in proximos virus ſuũ tranſtulit: eadem è diuerſo ratio virtutum eſt, vt omne, quod ſecum habent, mitigent; Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & ſalubre cœlum, quàm animis parum firmis, in turba meliorum verſari. Quæ res quantum poſſit, intelliges, ſi videris feras quoque conuictu noſtro manſueſcere, nullique immani beſtiæ vim ſuam permanere, ſi hominis contubernium diu paſſa ſit.

Idem libro de tranquillitate vitæ: Serpunt, inquit, vitia, & in proximum quenque tranſiliunt, & contactu nocẽt. Itaque ſicut in peſtilentia curandum eſt, ne corruptis iam corporibus, & morbo fragrantibus aſſideamus, quia pericula inde trahemus, afflatuque ipſo in proximo laborabimus; ita amicorum legendis ingenijs dabimus operam, vt quàm minimè inquinatos aſſumamus.

Idem libro ad Lucillum, non dubitat aſſerere, nullam rem magis pertinere ad ferendos bonos mores, proborum conſuetudine. Acriùs idem vrget epiſtola ſexta.

Philo quoque Iudæus libro de prouidentia: Non facilè, inquit, poteſt euadere, qui degit in regione peſtifera, ac veluti cùm magna vis pluuiæ deſcendit, niſi ſub tecto ſis; neceſſe eſt, etiam ſi ſapiens ſis, imbrem perferre; cùmque frigidiſſimus Boreas perflat, frigore premi, & æſtatis ardore calefieri te oportet. Eodem modo ſi cum iniuſtis vitam agis, neceſſe eſt multa inde mala perpeti.

Idem Philo apud Euſebium Cæſarienſem, lib. 8. de præparatione Euangelica, cap. 4. de Eſſæis loquens: In ciuitatibus, inquit, non habitant, exiſtimantes, vt contagionem aeris corporibus, ſic conuerſationem animo nocere.

Et Euſebius Cęſariẽſis libro 6. de pręparatione Euangelica, cap. 5. In hoc ipſo argumento verſatur, & oſtendit multis de cauſis animum corporis incitamentis reſiſtere, ac de aliorum conſuetudine ſic ait: Illi, quibuſcum viuimus, voluntatem plerunque noſtram, rationibus, aut quouis alio modo ad ſuam conuertunt, & alios meliores, alios deteriores efficiunt: ſolet enim conuerſatio praua nocere, ſicut è contrario bona prodeſſe; bonos quippe mores conuerſatio mala corrumpit, velut etiam praui mores proba conuerſatione corriguntur: ſic igitur rationalis animæ virtus huc, illucque ab exterioribus fertur.

Iuris porrò conſultus leg. ædiles. ff. de ædil. edicto. præſtandum cenſet domino, ſi in aliena familia ſeruus deterior factus ſit; hoc autem, quòd deterior ſeruus factus ſit, inquit, non ſolùm ad corpus, ſed etiam ad animi vitia referendum eſt, vtputà ſi imitatione conſeruorum apud emptorem talis effectus eſt aleator, vel vinarius, vel erro. Et cauſa vigeſimaoctaua, quæſtione prima, capite, Sæpè. legimus. Sæpè malorum conſortia etiam bonos corrumpunt.

Claudat agmen Marſilius Ficinus, libro tertio de triplici vita, capite vigeſimo-

Digitized by Google

motertio. Memento, ait, familiaritatem eorum inite, quibus gratiæ cœleſtes affluant, quod ex bonis animi, fortunæ, corporis perpendes: ſicut enim odor ex muſcho, ſic ex bonis boni non nihil exhalat in proximum, ac ſæpè perſeuerat infuſum: mirificus autem foret cœtus, trium fœlicium, vel duorum inter ſe moraliter conuiuantium. Memento denique effrœnatos, & impudentes, & malignos, ac infœlices procul fugere; hi nanque malorum pleni dæmonum, malefici ſunt, & tanquam leproſi, peſtilenteſque non ſolùm tactu nocent, ſed & propinquitate etiam, & aſpectu. Sanè propinquitas ipſa corporum animatorum putatur eſſe contactus, propter efficacem vaporum exhalationem, foris à calore ſpiritu affecto manantem, maximè autem peſtilens erit flagitioſorũ familiaritas, atque crudelium.

Non exẽplo modò, ſed etiã conſilijs, ac ſuaſionibus plurimũ familiares apud familiares valent, qua in re plurimus eſt Galenus libro de curandis animi morbis, totamque ferè ſpem emendationis eorum, quæ peccamus, in fido, & ſapiente amico collocauit; qui ſeuerus index, ac iudex ſit eorum, quæ deliquimus; quia duplicem, inquit, vt Æſopus aiebat, manticam è collo ſuſpenſam gerimus; alteram quidem ante pectus alienorum; alteram verò à tergo noſtrorum; ex quo fit, vt aliena ſpectemus ſemper, propria autem nunquam iutueri poſſimus. Quam quidem narrationem, cùm omnes probent, vt veram, tum Plato dat cauſam, cur id fiat, nobiſque exponit. Quidquid enim amat, inquit, cæcum eſt erga eam rem, quam amat, itaque ſi noſtrum quiuis ſeipſum maximè omnium diligit, vnuſquiſque noſtrum ad ſe ipſum maximè cæcus ſit, neceſſe eſt: quomodo igitur propria mala inſpiciet? aut quomodo ſe peccantem intelligat, niſi altero admonente? Ad extremum profert exemplum cuiuſdam Cretenſis inſigniter iracundi, quem ipſe ſuis monitis fecit mitiorem.

Quàm numeroſum exercitum conſcripſimus, aduerſus Aſtrologorum apotelesmata! quàm libenter, omnes, qui doctrina pollent, huic militiæ dant nomina? quanto impetu Philoſophorum omnium manus irruunt in Genethliacam vanitatem? Innumeras alias acies educere poteramus ſapientum aduerſus Mathematicorum caſtra, ſed non fuit neceſſe. hi ſatis, ſuperque frangunt eorum audaciam, qui ex ſolo corporis temperamento omnes vitæ rationes deducunt: nam ſi ex corporis temperatione inſuperabilis quædam neceſſitas, quæ omnia complectatur, innaſcitur, quod prædicant ſapientes viri, de exemplorum vi, & efficacia in vtranque partem futile eſt, & inane, ſi familiarium conſuetudo euincit propẽſiones corporis, quod Aſtrologus præſagire certò poſſit, ex conſtitutione corporis, è cœlo hauſta habet nihil.

CAPVT XXIX.

Obiectorum præſentiam plus habere virium quàm aſtra.

NIHIL eſt, quod æquè in vtramque partem valeat, ac obiectorum præſentia, cuius vi ſolere homines pertrahi ad bonum, malumvè plerique omnes experimur. Hinc laudat Ariſtoteles Troianorum proceres, qui Helenam, ne eius caperentur ſpecie, fugiebant. Hinc prohibuerũt Græci in certamininibus, & ludis Olympicis, nudare corpora, vt legere eſt apud Homerũ Iliados lib. 23. vbi Euryali, & Epei certamen deſcribit. & Odyſſ. lib. 18. vbi Vlyſſis, & Iri luctam refert: hinc ijdem vbi inoleuit mos, corpora nudandi, in ludis Olympicis, lege vetuerunt, huiuſmodi ludis mulieres ſe inſerere, quo ſpectat, & illud Statij Thebaidos lib. 1.

Excluſæ expectant præmia matres.

Et illud Valerij Maxim. lib. 8. c. 16. Berenicis non vulgaris honos, cui ſoli omniũ fœminarum Gymnico ſpectaculo intereſſe

Digitized by Google

tereſſe permiſſum eſt. Et illud Menandri Rhetoris In quibuſdam inquit Panegyricis conuentibus non ferè viſuntur mulieres. Quare Sempronius, vt eſt apud Plutarchum in Problem. Rom. c. 13. vxorem repudiaſſe fertur, quod ludos funebres ſpectaſſet; nec Romani minus prudenter mulierum pudicitiæ conſuluere: Auguſtus enim, quod leges apud Suetonium in Auguſto, cap. 44. fœminis, non niſi ex ſuperiore loco, gladiatores ſpectare conceſsit. Athletarum verò ſpectaculo, muliebrem ſexum, plane ſubmouit. Habes in C. de repud. l. conſenſu, §. vir quoque, licuiſſe marito, repudiare vxorem, vel ſine iuſta, & probabili cauſa, foris pernoctantem, vel Circenſibus, vel Theatralibus ludis, vel arenarum ſpectaculis, in ipſis locis, in quibus hæc aſſolent celebrari, ſe prohibente, gaudentem.

Quod Lactantio lib. 7. de vero cultu, cap. 20. ſatis cauſæ fuit, vt ſpectacula cuncta damnaret; quoniam magna ſunt irritamenta vitiorum, & ad corrumpendos animos plurimùm valent. Et infrà: in ſcenis quoque, inquit, neſcio an ſit corruptela vitioſior: nam & comicæ fabulæ, de ſtupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum, & quò magis ſunt eloquentes, qui flagitia illa finxerunt, eò magis ſententiarum elegantia perſuadent, & faciliùs inhærent audientium memoriæ verſus numeroſi, & ornati. Infrà: Tragicæ hiſtoriæ, inquit, ſubijciunt oculis parricidia, & inceſta Regum malorũ; & cothurnata ſcelera demonſtrant. Hiſtrionum quoque impudiciſsimi motus, quid aliud niſi libidines docent, & inſtigant, quorum eneruata corpora, & in muliebrem inceſſum habitumque mollita, impudicas fœminas, inhoneſtis geſtibus, mentiuntur? Quid de mimis loquar, corruptelarum præferentibus diſciplinam, qui docent adulatoria dum fingunt, & ſimulatis erudiunt vera? quid iuuenes, aut virgines faciant, cùm fieri ſine pudore, & ſpectari ab omnibus libenter cernunt? admonentur vtique quid facere poſsint, & inflammantur libidine, quæ aſpectu maximè cõcitatur, ac ſe quiſque pro ſexu in illis imaginibus præfigurat; probantque illa, dum rident, & adhærentibus vitijs corruptiores ad cubicula reuertuntur, nec pueri modò, quos præmaturis vitijs imbui non oportet, ſed etiam ſenes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum ſemitam delabuntur.

Addamus & aurea S. Cypriani verba lib. 1. epiſtol. ad Donatum, epiſt. 1. Tunc delectat, in mimis turpitudinum magiſterio vel quid domi geſſerit recognoſcere, vel quid gerere poſsit audire. Adulterium diſcitur dum videtur, & lenocinante ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica fortaſſe matrona ad ſpectaculum acceſſerat, de ſpectaculo reuertitur impudica. Adhuc deinde morum quanta labes? quæ alimenta vitiorum hiſtrionicis geſtibus inquinari? videre contra fœdus, iuſque naſcendi, patientiam inceſtæ turpitudinis elaboratam? euirantur mares, omnis honor, & vigor ſexus eneruati corporis dedecore emollitur, pluſque illic placet quiſquis virum in fœminam magis flagrarit, quid non poteſt ſuadere, qui talis eſt? mouet ſenſus, mulcet affectus, expugnat boni pectoris conſcientiam fortiorem.

Tantam vim habent obiecta præſentia ad commouendos animos; vt eorum etiam imagines, incitamenta ſint acerrima, ad ſcelera quæque concipienda.

S. Auguſtinus libro 2. de ciuitate Dei expendit locum illum Terentij in Eunucho, vbi Chærea adoleſcens ſuſpectans tabulam, in qua Iouis & Danaes concubitus viſebatur, in feruentem libidinem exarſit.

Quin Propertius lib. 2. elegia 4. impudicitiæ veluti originem aſcribit picturis obſcœnis.

Quæ manus obſcœnas depinxit prima tabellas,
Et poſuit caſta turpia viſa domo,
Ille puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiæq; ſuæ noluit eſſe rudes.

Sapienter quidem Ariſtoteles lib. 7. Politicorum, cap. 17. monet publicos Magiſtratus, vt à Republica huiuſcemodi tabulas, & ſigna ſemoueant.

Lacedæmonij verò non imagines modò, ſed libros etiam Archilochi pa-

rum

rum pudicos à ſua Republica iuſſerunt exulare apud Valerium Maximum lib. 6. cap. 3. & meritò quidem; libri enim vehementer libidinem accendunt, quod tradit laſciuiæ Magiſter Ouidius lib. 2. de Remed. amor.

Eloquar inuitus, teneros ne tange Poëtas,
Summoueo dotes, impius ipſe, meas.
Callimachum fugito. non eſt inimicus amori,
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amica.
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia ſola fuit.
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo,
Et mea neſcio quid carmina tale ſonant.

Quare ſanctus Baſilius oratione de Poëtis cautè legendis, Poëtas adulteria Deorum impudenter deſcribentes longius ablegandos cenſet:

Quid Hiero Syracuſanorum Tyrannus? nonne Epicharmum Poëtam comicum multa affecit, quòd vxore ſua præſente laſciuium neſcio quid protuliſſet?

Romulique legibus, vt eſt apud Plutarchum in vita Romuli, qui coram fœminis obſcœnum aliquid dixiſſet, non ſecus quàm homicida puniebatur. Quod Iuriſconſultus noſter æmulatus l. item apud Labeonem, §. qui turpibus, ff. de iniurijs, iniuriarum voluit teneri, qui cum muliere turpes ſermones miſcent.

Rectè Tertullianus lib. primo ad vxorem:

Bonos corrumpunt mores congreſſus praui.

Et Numidius Poëta:

Verba bonos vitiant mulierum turpia mores.

Rurſus Pontanus lib. 1. de Amore:

Corrumpunt maledicta animum, moreſque verendos.
In veros ſenſus ſæpe abiere ioci.
Laſciuos igitur ſenſus, laſciuaq; verba,
Pignoribus noſtris ritè cauenda vides.

Mantuanus contra eos qui petulantiùs ſcribunt:

Verba (inquit) mouent animos, oris laſciuia pectus
Pulſat, & in venas ſemina mortis agit.

Quare Marcus Tullius non iniuria ſuccenſuit Poëtis libro primo de natura Deorum. Nec enim multò abſurdiora ſunt inquit ea, quæ Poëtarum vocibus fuſa, ipſa ſuauitate nocuerunt: qui & ira inflammatos, & libidine furentes induxerunt Deos, feceruntque, vt eorum bella, pugnas, prælia, vulnera videremus; odia præterea, diſsidia, diſcordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes, effuſas in omnem intemperantiam libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus, mortaleſque ex immortali procreatos.

Itaque Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi, cap. 10. Impudicorum inquit verborum & turpium figurarum, meretriciorum oſculorum, & huiuſmodi laſciuiarum nomina ne ſunt quidem memoria tenenda, Beatum ſequentibus Apoſtolum, qui apertè dicit ad Epheſios 5. Fornicatio autem & omnis obſcœnitas ne nominetur quidem apud vos, ſicut decet Sanctos.

Si tanta eſt imaginum, & verborum vis ad pelliciendos animos, quanta erit rerum ipſarum efficacia? Non eſt mihi per Romanas, aut Græcas hiſtorias longiùs eundum, nec commemoranda quæ de Caracalla & Iulia eius Nouerca narrat Ælius Spartianus, aut quæ de Tyberio voluptatis libidiniſque aſſertore impudentiſsimo, refert Suetonius in eius vita, aut quæ recenſet Plutarchus in Amatorijs narrationibus de Strabone qui Ariſtocleam formoſiſsimam puellam nudam videns, in eam magno vtriuſque malo exarſit. Habemus enim domeſtica exempla, Suſannæ & Seniorum Iſraël Danieli 13. capite, Dauidis & Bethſabeæ libro ſecundo Regum cap. 11. Neque enim inquit S. Hieronymus eris vel ſanctior Dauide, vel ſapientior Salomone, vel Samſone fortior. Plorat præterea Sanctus Auguſtinus grauiſsimos quorundam, quibus non minùs quàm Ambroſio & Hieronymo deferebat, lapſus ob incautam mulierum conſuetudinem:

Nec propria eſt hæc Venerei obiecti vis, ſed communis: cernimus enim lapſos ferè vniuerſos (aliqui enim ſe continuere) ex præſentiſsima ambitionis, furti, cædis, gulæ, opportunitate. Per quotidiana experimenta videmus accendi iracundiam iniurijs, irritari odium præſentia inimici, ſuſcitari conſopitas animi

animi appetitiones à vehementi obiecto.

Valet hoc idem in vtranque partem: quoties enim cernimus homines nequiter affectos, ſi in aliquam incidant ciuitatem, viciniam, domum, contubernium, pietatis, modeſtiæ, ſobrietatis, continentiæ, frugalitatis plenum, ſuorum ſcœlerũ pertæſos reſipiſcere, aut certè perfundi pudore, qui primus eſt, auctore Galeno, vitæ emendarioris gradus. Ex huiuſmodi porro actionibus præſente obiecto ſuſceptis, omnes vitæ rationes cùm dependeant, (inde enim adulteria, inde matrimonia, inde cædes, inde rixæ, ſimultates, perpetuæque inimicitiæ, inde morbi & ægritudines, inde vita & mors) Aſtrologos iure prohibemus in poſterũ, de amicitijs & inimicitijs, de matrimonijs & liberis, de principum gratia & beneuolentia, de morbo & morte, de vitæ aut mortis genere ex ſyderali temperamento præſagire. Fortior eſt enim obiecti præſentia quouis temperamento è ſtellis delapſo, cuius eſt enim tanta conſtantia, tam firmum ac ſolidum pectus, quod non frangat vehemens & violentum obiectum? Quid reſpondebunt? Rapi quidem ſenſus omnes à præſenti obiecto, ſed eò trahi quò naturalis procliuitas vergit? ſit ita: At niſi vrgeret obiectum, niſi accenderet appetitionem, natura ſpónte ſua non conciperet huiuſmodi motus. quid enim faciunt obiecta, de quibus locuti ſumus, ſi tantundem natura præſtaret per ſe, nullo vrgente obiecto, quantum facit inſtigante obiecto? Iam vero ſi agente obiecto ſuſcipit eas appetitiones animus, quas non ſuſciperet ſi lõgiùs ab huiuſmodi obiectis fugiſſet, nullam, aut ferè nullam Aſtrologi ex ſolo temperamento corporis capere valent coniecturam. De hac ipſa obiectorum præſentia ex Aſtris audebunt fortaſſe vaticinari. Primò infinitam rerum ſyluam ingrediuntur ex omnium mortalium & immortalium bonorum malorumq. genere cohærentem. Nam ſi quæcunque in omni vita obijcienda ſint ſenſibus, explorari de cælo poſſe confidunt, nihil eſt cur è cœlo cognoſcere non poſſint, quot atomi lucente Sole per aërem volitent, quot & quæ folia bruma adueniente è ſyluis decidant; quæ maris partes furente Borea dimouendæ ſint; quot arenæ in littore maris iaceant. Deinde hæc obiectorũ occurſatio à liberis aliorum voluntatibus pendent, quos alterius Aſtra commouere non poſſunt. Denique quæ eſt iſta præpoſtera reſponſio? Nos docuimus obiecta inijcere quaſi violentas manus ſenſibus, iſti vt exuant difficultatem, reſpondent à ſtellis trahi obiecta, egregiam verò Dialecticam.

CAPVT XXX.

Ad mores plus valere genus, conditionem, fortunam, quàm Aſtra.

QVANTVM ad virtutem aut vitium ponderis habeat externorum bonorum copia, vel inopia, Roma teſtatur, quæ Aſiæ, quam vicerat, victa ſuccubuit. vicerat enim armis, frugalitate, patiẽtia; victa eſt opibus, luxu, delicijs. Omneſne veterum Romanorum horoſcopi viriles fuerunt, effœminati recentiorum? parum certè vel nihil ad eam rem pertinuerunt Aſtra, ſed mediocritas, tenuitas, opulentia, voluptas fuerunt horoſcopis potentiores.

Queruntur boni ſcriptores de ſuorum temporum corruptela, priſcas commendant ætates, ſub eodem cœli tractu, & ſub eodem climate non diuerſos modò, ſed etiam contrarios fuiſſe mores tradunt. Vnus inſtar eſſe poteſt multorum Seuerinus Boëtius metro 5. libro 2. ſic inquiens:

Fœlix nimiùm prior ætas
Contenta fidelibus aruis,
Nec inerti perdita luxu
Facilique ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande,
Somnos dabat herba ſalubres,
Potum quoque lubricus amnis,

Vmbras

Vmbras altiſſima pinus
Nondum maris alta ſecabat,
Nec mercibus vndique lectis
Noua littora viderat hoſpes,
Odijs neque fretus acerbis
Cruor homicida tinxerat arma:
Quid enim furor hoſticus vlla
Vellet prior arma mouere,
Cùm vulnera ſaua viderent,
Nec præmia ſanguinis vlla?

Sed libeat Chriſtiano philoſopho addere Gentilem Poëtam Iuuenalem qui Satyra vndecima in ſuorum temporum ingluuiem acerrimè inuectus, cùm recenſuiſſet veterum eſcas, ſubdit:

Hæc olim noſtri, iam luxurioſa Senatus
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto,
Ipſe focis breuibus ponebat oluſcula, quæ nunc
Squallidus in magna faſtidit compede foſſor:
Qui meminit, calidæ ſapiat quid vulua popinæ.

Quid de copioſis ciuibus, de Dynaſtis, de Regulis ſentit Galenus libro de curandis animi morbis, cap. 3. Oportet inquit qui talia ab amico ſit auditurus neque diuitem eſſe, neque cultu & reuerentia quadam apud ciues ſuos eſſe conſpicuum: nam ſi eiuſmodi reuerentia inſignis fuerit, nemo planè illi vellet vera dicere ob timorem: quemadmodum ne locupletibus quidem ſolent adulatores lucri gratia: quin etiam ſi quem iſtis veridicum aliquis caſus obtulerit, ad ſe hunc illicò, ſuoſque mores diſtrahere conſueuerunt: ſi quis igitur ſit vel apprimè potens, vel opulentus, qui velit in virum egregium, ac frugi euadere, ab hoc deponi ſe ipſum neceſſe eſt, atque his præſertim temporibus, in quibus nullus ſit inueniendus Diogenes, qui opulentiſſimo ac Monarchæ cuipiam ſit dicturus veritatem. Illi igitur quod ſibi facto opus ſit viderint, tu vero qui neque ex potentibus ciuitatis, neque ex opulentis es vnus, permitte omnibus, vt quidquid damnant in te, liberè aduerſus te dicant; neque ipſe aduerſus quenquam indignere: ſic verò ſint tibi omnes, vt Zeno dicebat, Pedagogi videlicet, &c.

Ibidem: Cùm audieris in vrbe inquit quempiam ex ijs, quos tibi neque amore vllo, neque odio proſequendos intelligis, laudari à multis, quòd nullis hominibus aduletur, cùm tu ad illum propiùs acceſſeris, quò de illo poſsis ferre iudicium, num ſit talis, qualis eſſe perhibetur, huiuſmodi periculum fac: primùm, ſi videas ab homine & diuitum & apprimè potentum, aut etiam Principum, ac Tyrannorum ædes frequentari, pro comperto habe te fruſtra audiuiſſe hominem omnia vera dicere ſolere (obſequia quippe huiuſmodi mendacium ſequi conſueuit). Deinde ſiue id genus hominum ſalutantem, ſiue illis ſe ipſum comitem exhibentem, conuiuijſque illorum, ac cœnis inferentem conſpicias, quiſquis enim huiuſmodi generis vitam ſibi ipſi ſequendam propoſuit; non ſolùm non verax eſſe conſueuit, ſed etiam omnem malitiam habere neceſſariò, quippe qui aut pecuniarum, aut principatus, aut gloriæ, aut honoris ſit cupidus, & vel aliquibus eorum ſeorſim, vel omnibus ſimul indicetur: quem verò neque ſalutari, neque comitari id genus hominum, neque cum valdè potentibus, ac diuitibus cœnitare, ſed frugi, ac temperato victu vti ſolitum compereris, ſpera verique veridicum. Conare hunc quoque profundius altiuſque cognoſcere, vt ſcias cuiuſmodi tandem ſit vitæ. Quod ſi talem offenderis, qualem ſperaſti, ſeuoca aliquando hominem, & cum ſolo ſermonem confer, rogaque, vt ſi quem tibi ex illis animi affectibus turbulentis inhærere notauerit, eum continuo indicare ne grauetur, teque illi maximam habiturum gratiam pollicere, exiſtimaturumque te ab ipſo magis ſeruatum, quã ſi corpore ægrotantem ſanaſſet, &c.

Nec Ariſtoteles non vidit bona fortunæ ſecum afferre mores, qui libro ſecundo Rhetoricorum, capite decimotertio diſſerit de moribus Nobilium, & capite decimoſexto. Mores autem, inquit, qui diuitias comitantur, facilè omnes perſpicere poſſunt: contumelioſiores namq. ſunt, ac ſuperbi, qui poſſeſsione opum perturbantur; nam quaſi bona poſſideant ſic afficiuntur; ſunt enim quaſi pretium aliorum diuitiæ, quibus eorum dignitas æſtimatur: & idcirco cuncta videntur emi poſſe diuitijs; delicati etiam ſunt,

ſibique

Digitized by Google

ſibique plurimum arrogantes, illud, propter delicias, ac fœlicitatis oſtentationem; hoc, quoniam omnes in eo verſari ſoliti ſunt, quod ipſi amant & admirantur, & quoniam quæ ipſi, ea cæteros quoque putant admirari, nec iniuria ſic affecti ſunt, cùm multi ſint qui habentium auxilio egeant. Vnde à Simonide quoque de diuitibus & ſapientibus ad Hieronis vxorem dictum eſt, cùm interrogaſſet vtrùm melius eſſet diuitem an ſapientem eſſe, ſapientem, inquit: Sapientem enim in diuitum ianuis video.

Plato dialogo quarto de Republica. Ex vtriſque inquit tam opulentia quàm paupertate & praua artificum opera, & ipſi artifices praui fiunt. Rurſus infrà loquens de opulentia & inopia. Illa inquit delicias, deſidiam, ſeditiones, rerum nouarum ſtudium parit, hæc autem cum rerum innouatione illiberalitatem & maleficia gignit.

Meritò ſanè Seneca in Hippol. laudat eos qui ruralem vitam degunt his verbis:

Non alia magis eſt libera & vitio carens,
Rituſque meliùs vita quæ priſcos colat,
Quàm quæ relictis manibus ſyluas amat,
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui ſe dicauit montium inſontem iugis.
Non ille regno ſeruit, ac regno imminet,
Spei metuſque liber, aut illum niger
Edaxque liuor dente degeneri petet,
Nec ſcelera populos atque inter vrbes ſita
Nocuit, nec omnes conſcius ſtrepitus pauet.

Quid Venuſinus Horat. lib. 2. Sat. 2.

——Vides, vt pallidus omnes
Cœna deſurgat dubia! quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoque prægrauat
vna,
Atque affligit humo diuinæ particulam auræ
Alter, vbi dicto citiùs curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia
ſurgit.

Rurſus infrà.

Ruſticus inermis ſapiens craſſaque mineruæ
Diſcite non inter lances menſaſque nitentes
Cùm ſtupet inſanis acies fulgoribus, & cum
Auditie falſis animus meliora recuſat:
Verùm hic impranſi mecū diſquirite cur hoc
Dicam ſi potero malè verū examinat omnis
Corruptus index. ———

Idem libro 2. Ode 16.

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſomnos timor, aut cupido
Sordidus aufert. ———

Laudat Ouid. lib. 5. Faſtorum veterum moderata conuiuia:

Ante focos olim ſcamnis conſidere longis
Mos erat, & menſæ credere adeſſe Deos.

Nonne à parentum ſtatu pendent hæc plurimùm? An Aſtra in pauperum tugurijs inſtruent opulentas menſas? Cœlumne apparabit opiparas cœnas, Luculleiaque conuiuia? Sed veniamus ad geſim. Nonne ex nobilibus nobiles, ex diuitibus diuites, ex Principibus Principes, opifices ex opificibus, ex ſtabularijs ſtabularij, ex nautis nautæ, ferè ſolent naſci quouis ſub cœlo? An genus etiam genitale ſydus elargitur? Cur ſolis Regum filijs fulgent Regiæ ſtellæ, & præterea nullis in Hiſpania, in Gallia, in Anglia, in Græcia cur patris ſemper filius eſt hæres imperij? Num Gallorum Hiſpanorumque Reginæ regales ſtellas operiunt, vt concipiant aut pariant? cur aliæ matres eaſdem non ſpectant? cur primogeniti ſoli beata illa nanciſcuntur Aſtra, quæ ad ſceptra Regiaſque coronas euehunt? cur Venetijs, Romæ, alijſq. Vrbibus nunquam effulgent huiuſmodi ſtellæ? Scitè Plinius lib. 7. cap. 49. & breuiter. Hoc quotidie toto mundo euenit, vt pariter domini ac ſerui gignantur, Reges & inopes. Quanto plus virium habet genus, & patria quam horoſcopi, & ſtellarum cœtus iam conſtat.

Experimur ferè omnes illud vitæ genus profiteri, quod parentes maiores coluere: Agricolarum filij agriculturam ſequuntur, nō auſpice Saturno, non enim omnes, neque ſolos paganorum filios Saturnus ducit in lucem, ſed parentum impulſu, & imperio: & mercatorum filijs non Mercurius, ſed domeſticus vſus mercaturæ addicit. Et Cardanus qui ad caput 2. lib. 4. Ptolomæi de Iudicijs in adeunda hæreditate paterna, aut materna, plus ait poſſe leges humanas quam cœleſtes. idem ſentire debet de magiſterio. & genere vitæ, quod hæreditario ferè iure filij à parentibus recipiunt.

Quantum

Quantum verò ruſticana vita, labor & quies, quantum vrbani ſtrepitus, & negotia, & faſtus valeant ad morum rationem, declarat abunde vulgatiſſimum Horatianum illud:

Beatus ille, qui procul negotijs,
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fœnore:
Neque excitatur claſſico miles truci
Nec horret iratum mare,
Forumque vitat, & ſuperba ciuium
Potentiorum limina.

Illudque Virgilij Georgic. 2.

Fortunatus & ille, Deos qui nouit agreſtes,
Panaque, Syluanumque ſenem, Nymphaſque ſorores.
Illum non populi faſces, non purpura Regum
Flexit, & infidos agitans diſcordia fratres,
Aut coniurato deſcendens Dacus ab Iſtro:
Non res Romanæ, perituraq; regna. neque ille
Aut doluit miſerans inopem, aut inuidit habenti.
Quos rami fructus; quos ipſa volentia rura
Sponte tulere ſua, carpſit: nec ferrea iura,
Inſanumque forũ, aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta cæca, ruuntque
In ferrum: penetrant aulas, & limina Regũ.
Hic petit excidijs vrbem, miſeroſque penates,
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat oſtro.
Condit opes alius, defoſſoque incubat auro.
Hic ſtupet attonitus roſtris, hunc plauſus hiantẽ
Per cuneos, geminatus enim plebiſq; patrumq;
Corripuit, gaudent perfuſi ſanguine fratrum
Exilioque domos, & dulcia limina mutant,
Atque alio patriam quærunt ſub ſole iacentẽ.
Agricola incuruo terram dimouit aratro,
Hinc anni labor, hinc patriam, paruoſque nepotes
Suſtinet: hinc armenta boum, meritoſque iuuencos.
Nec requies, quin aut pomis exuberet annus,
Aut fœtu pecorum, aut Cerealis mergite culmi,
Prouentuq; oneret ſulcos, atque horrea vincat.
Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis,
Glande ſues læti redeunt dant arbuta ſyluæ.
Et varios ponit fœtus Autumnus, & altè
Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.
Interea dulces pendent circum oſcula nati.
Caſta pudicitiam ſeruat domus, vbera vaccæ
Lactea demittunt, pingueſque in gramine læto
Inter ſe aduerſis luctantur cornibus hœdi.
Ipſe dies agitat feſtos, fuſuſque per herbam,
Ignis vbi in medio, & ſocij cratera coronant.

Item vulgatiſſimum illud Tibulli libro primo, elegia decima.

Quin potius laudandus hic eſt, quem prole parata,
Occupat in parua pigra ſenecta caſa.
Ipſe ſuas ſectatur oues: at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat vxor aquam.
Sic ego ſim, liceatq; caput caneſcere canis,
Temporis & priſci facta referre ſenem.

Et illud Claudiani:

Fœlix qui proprijs æuum tranſegit in aruis,
Ipſa domus puerum, quẽ vidit ipſa ſenem.
Qui baculo nitens in qua reptauit arena,
Vnius numerat ſæcula longa caſæ.
Non illum vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hoſpes aquas.
Non freta mercator timuit, non claſſica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum vicinæ neſcius vrbis,
Aſpectu fruitur liberiore fori.
Frugibus alternis non Conſule computat annum,
Autumnum pomis ver ſibi flore notat:
Idem condit ager ſoles, idemque reducit,
Metiturque ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui in gramine quercum,
Æquæuumque videt conſenuiſſe nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumque putat littora rubra lacus:
Sed tamen indomitæ vires firmiſque lacertis
Ætas robuſtum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter ſcrutetur Iberos,
Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

Denique illud Claudiani libro primo in Ruffinum:

Hæc mihi paupertas auguſtior, hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quærit inanis
Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas
Terra dapes, rapiũt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatæ ſaturantur murice veſtes.
Hic radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata tuo, fulgentibus illic
Surgunt ſtructa thoris, hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit ædes,
Hic auium cantus labentis murmura riui.

Quid mihi iam diu nauſeanti genitalem

lem horoſcopum obtrudis? Plus momenti eſt in ruſticano vitæ genere ab omni cura ſoluto, libero à forenſium cauſarum ſtrepitu, à ciuium ſimultatibus, ab inſidijs potentum, ab æqualium æmulatione, ab inimicorum fraudibus, à partium contentionibus, quàm in ſtellis quibuſcunque, doctiſsimorum hominum ſententia: his plus tribuo, & iure, quàm nugiuendulis Aſtrologis.

CAPVT XXXI.

Maiorem caſus in moribus habet vim quàm Aſtra.

NEc infrequenter ratio morum ducitur ex caſibus. Quàm crebrò opus vnũ aliquod fortuitum plurimorum ſeminarium eſt, dum aliud ex alio trahitur. Nocte vna quis patrimonium alea profudit, vertit ſe ſtatim ad furtum, ad fœnus, ad rapinam, ad ſeruitium, ad opificium, & in ijs, de quibus nihil antè cogitauerat, conſeneſcit. Laceſsitur alius probro, iniuria, maledicto, indignè fert, vulnerat laceſſentem. Hinc odia, neces, rixæ, & familiarum perpetuæ ſimultates. Iter facit adoleſcens, obuiamque habet mulierculam in cuius amore exardeſcit, eamque ſibi matrimonio poſcit, atque iungit, inuitis parentibus, eam ob rem exhæredatur à patre, eijcitur domo, agit longè à ſuis, viuit ex fraudibus, rapinis, lenocinijs. quàm multa id genus in dies videmus?

Sanguinarius viciſſim impotens ſui, ſuperciliosſus, petulans, alcator, blatero, impudicus iuuenis, diuturnitate carceris, iactura bonorum, morbi grauitate, potentiorum iniuria, ſic interdum edomatur, vt ad meliorem frugem conuerſus, reliquo vitæ tempore temperantiam, iuſtitiam, modeſtiam, pietatem colat.

Hinc Ouidiana illa libri vndecimi Metamorphoſeos:

Aſpera creſcit hyems, omnique à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miſcent.
Hic votis numen adorat.

Et alia libro 3. Faſtorum.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis
Vtitur, at votis, his quoque poſcit opem.

Quare & Lucretius libro tertio rerum naturalium:

Multoque (ait) in rebus acerbis
Acriùs aduertunt animos ad relligionem,
Quò magis in dubijs homines ſpectare periclis
Conuenit, aduerſiſq; in rebus noſcere qui ſint:
Nam vera voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur perſona, manet res.

Syluius Italicus libro 7.

Tanta adeò cùm res trepida reuerẽtia diuum
Naſcitur. ——

Quid nugaris Aſtrologe circa corporis temperamentum? Præter omnem propenſionem, præter inclinationem omnem naturæ, præter voluntatem, immò & præter opinionem, ſæpenumero accidunt quædam, quibus in aliud longè vitæ genus agimur, quàm natura poſtulet, vrgetque ſæpe repentina neceſsitas, & ſuſceptum iam vitæ inſtitutum deſerere cogimur, eaque relinquere, in quæ magna naturæ procliuitate ferebamur. Paulus II. Pont. Max. adoleſcens ad mercaturam animum adiecerat iamq. ſcrinium, & arma, & reliquam nauticam ſuppellectilem in triremes detulerat, cum ei nunciatum fuit Gabrielem Condelmerium auunculum in Pontificem Maximum electum fuiſſe, mutato repente conſilio ad litterarum ſtudium, licet adultus, & Eccleſiaſticum Statum conuertit ſe ſe. Oſtenditque quanto plus valeant occaſionum momenta ad inſtituendam vitæ rationem, quam naturalis propenſio ex corporis temperatione orta.

Iuſtinus Imperator humili loco natus, dum gregem paſceret à prætereunte milite forte inuitatus ad militiam, arma amplexus eſt: meruit ſub pluribus Principibus, mortuo Anaſtaſio ad Imperium euectus fuit. Non Martis in propria domo, aut in exaltatione, in trigono Io-

uis, ac

Digitized by Google

uis, ac Solis in angulo conſtituti bene-
ficio militiam ſecutus eſt, ſed ſuaſu mi-
litis Paſtoris alioquin vitam ducturus.

Experimur quotidie pleroſq. homines
eam artem exercere, quam à parentibus
acceperunt, ſequuntur plerique merca-
turam, non auctore Mercurio in Thema-
te genitali fœliciter poſito, ſed imperio
maiorum, qui mercaturam fecerunt.
Exercent alij agriculturam non impulſu
Saturni alioquin cur Principes viri, qui
in geneſi Saturnum in propria domo, &
exaltatione fœliciter conſtitutū gerunt,
eā artē non obeunt; ſed à parētibus agri
colis orti paternā inſtitutionē ſequūtur?

Age verò, cantu & modulatu morbos
curari nonne ſcribit Plato libro quarto
de Republica, Plinius lib. 2. cap. 28. Am-
mianus Marcellinus lib. 16. Creditum
hoc à pleriſque eſt, inquit Gellius lib. 4.
cap. 13. & memoriæ mandatum, Iſchia-
dici cùm maximè doleant, tum ſi modu-
lis lenibus tibicen incinat, minui dolores.
Ego nuperrimè in libro Theophraſti ſcri-
ptum inueni, viperarum morſibus tibi-
cinem rectè modulateque adhibitam
mederi. Refert & Democriti liber, in
quo docet plurimis hominum morbis
medicinam fuiſſe incentiones tibiarum,
tanta prorſus eſt affinitas corporibus ho-
minum mentibuſque, & propterea quo-
que vitijs aut medelis animorum & cor-
porum. Pythagoras etiam perturbatio-
nes animi lyra componebat, vt ſcribit
Seneca libro de Ira.

Ex Xenocrates organicis modulis lym-
phaticos liberauit. Aſclepiades quoque
phræneticorum mentes ſæpe per ſympho-
niam ſanitati reſtituit, vt auctor eſt Cen-
ſorinus libro de die natali.

Scribit & Plutarchus libro de Muſi-
ca, irarum ardores concentu reſidere,
molliri animi mores: id quod exemplis
illuſtrat Ælianus lib. decimoquarto va-
riæ hiſtoriæ.

Tu verò Genethliace, ſi intelligis tam
multis varijſque cauſis compeſci animi
perturbationes à natali temperamento
ortas: ſi fateris infinitis modis corporis
motus frangi & retundi, qua conſequen-
tia ex ſyderali temperamento deducis
omnes vitæ & mortis rationes? Video
Aſtrologos iam vnco quaſi ad ſcalas Ge-
monias lethaliter impactos. Ideo ad alia
tranſgredior.

CAPVT XXXII.

Principum ſeueritatem & leges facere plurimùm ad morum diſciplinam.

QVEMADMODVM Princi-
pum ſocordia ad omnem
morum corruptelam habenas
laxat, ita eorum ſeueritas
quamuis effrænem & inſoleſcentem na-
turam coërcet, & continet in officio.
Propterea Plato libris de legibus graui-
ter commēdat ijs qui cum imperio ſunt,
vt primam operam ponant in fontibus
puniendis. Et Ariſtoteles libro 10. Ethi-
corum capite vltimo: Si verba ad red-
dendos homines, inquit, probos ſuffice-
rent, multas ſanè & magnas mercedes,
vt inquit Theognes, afferent, oporte-
retque ea comparare. Sed videntur qui-
dem poſſe liberales adoleſcentes horta-
ri, atque inuitari, moreſque eorum ex
virtute ſibi obnoxios generoſos, ac ve-
ræ honeſtatis ſtudioſos reddere; at ple-
roſque ad probitatem prouocare non
poſſe; non enim pudori ſed timori obe-
dire; neque abſtinere à malis ob dede-
cus, ſed ob pœnam conſueuerunt. Nam
cùm ex affectu viuant, proprias volup-
tates, atque ea, ex quibus exiſtunt, per-
ſequuntur, doloreſq. oppoſitos fugiunt:
eius autem quod honeſtum, ac verè iu-
cundum eſt, cum id prorſus non guſta-
uerint, ne notionem quidem vllam ha-
bent. Eos igitur qui tales ſunt ad mo-
derationem traducere quæ oratio poſ-
ſet? fieri enim nequit, aut facile non
eſt, vt quæ ex diutino vſu moribus ſunt
præoccupata, verbis amoueamus, ſed ſa-
tis fortaſſe eſt, ſi quamuis omnia adſint,
quibus probi effici videmur, euadere
parti-

Digitized by Google

participes virtutis poſsimus. Fieri autem bonos alij natura, alij conſuetudine, alij doctrina exiſtimant. Ac quod ad naturam quidem attinet, in nobis non eſſe, manifeſtum eſt, ſed ex quadam diuina cauſa ijs, qui reuera fortunati ſunt: Oratio verò, & doctrina videndum eſt, numquid non in omnibus vim habeant, ſed opus ſit, vt præcultus auditoris animus ſit ad rectè viuendum, & gaudendum, & odio proſequendum; non ſecus ac terra, quæ ſemen ſit nutritura; non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit. Qui autem ita affectus eſt, diſſuaderi qui poteſt? non enim omnino rationi, ſed vi cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores priùs virtuti eſſe accommodatos, & vt honeſtatem diligant, & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis inſtitutione recta ad virtutem inſtruatur, difficilè eſt, niſi ſub talibus fuerit educatus: nam temperanter toleranterque viuere pleriſque, & præſertim adoleſcentibus iucundum non eſt. Quocirca eſt opus vt educatio & ſtudia conſtituta legibus ſint: ita enim fiet, vt cõſuetudine tractata moleſta eſſe deſinant; Non ſatis tamen fortaſſe eſt, ſi quando adoleſcentes ſunt homines educationem rectam, & curam conſequantur, ſed cùm in viros quoque adulti debeant ipſa hæc exercere, atque aſſueſcere ad hæc etiam, & omnino ad omnem vitam opus legibus eſt: plerique enim neceſsitati potiùs quàm rationibus, & mulctis quàm honeſtati obediunt. Quapropter ſunt qui legiſlatores cenſeant inuitare ad virtutem, ac prouocare homines honeſtatis cauſa debere, eò quòd probi ex conſuetudine præcipuè obtemperaturi ſint; illis verò qui non parent, ſuntque naturâ inertiores, caſtigationes, & pœnas irrogare; qui autem inſanabiles ſunt, prorſus exterminare: probum enim, & qui ad honeſtatum viuit, rationi eſſe obediturum; prauam autem voluntatem appetentem, non ſecùs ac iumentum dolore puniri.

Vides quantum legum, Principumque vel ignauia ad malum, vel ſedulitate ad bonum homines inflammentur, qualem naturam nacti ſint? Si hoc non vides, pudendam prodis rerum ciuilium, & publicarũ imperitiam; ſi vides, agnoſce in homine principatum etiam in ſydera, ſiquidẽ ſapiens dominabitur Aſtris. Deſine in nos agitare cœleſtes Leones, Tauros, Capricornos, Scorpiones, Vrſos. Fictis terriculamentis opponimus publicam poteſtatem, Conſulum faſces, & ſecures, Regum ſceptra, & nudatos gladios, Principum ſatellitium: Vincentur autem ficta à veris, cedetque volens nolens naturalis propenſio poteſtati publicæ.

CAPVT XXXIII.

Conſcientiam etiam obſtare prauis corporis propenſionibus.

AT nullus ſit ſupplicij metus in ipſo rationis lumine, ex qua omnis humana actio promanat magnum eſt aduerſus corporis prauas propenſiones virtuti præſidium, quod vt planum faciamus, paulò altiùs repetendum eſt exordium. Sunt enim hominis propenſiones quædam, quæ corpori inſident, & ad res corporatas vergunt; quædam contrà non ex corporis temperamento, neque ex ſyderum afflatu, ſed ex animorum noſtrorum natura ortum habent, quæ nihil humile, aut abiectum ſpectant, ſed in ſublime feruntur. Sicut enim animus noſter extrinſecùs aduenit corpori, auctore etiam Ariſtotele, ita defert ſecum proprietates, & facultates quaſdam à corpore alienas: quarum tam valida, & vehemens eſt natura, vt corporum propenſiones ſæpenumerò vincãt, frangãtque eius petulantiam, aut certè labefactent plurimùm. Huius generis ſunt ſemina illa virtutum, quæ humanis mentibus inſita ſunt ſine vlla diſciplina, quæ animorum propenſiones ad honeſtatẽ, licèt dum inualeſcunt affectus, dũ corporales appetitio-

nes inſoleſcunt, tardiores, ac debiliores ſint, cùm tamen deferbuere perturbationes, & corporales motus ſubſiderunt, vbi animus ſibi redditus eſt, obijcit ſeſe nobis etiam nolentibus lux quædam, & ſpecies honeſtatis, quæ vbi ratio tanquam poſtliminio in locum vnde deiecta fuerat, redit, ſanioris conſilij ſe mentem facit: ita vt nefarium quemlibet, licèt obluctante corporis temperamento, ac peccandi libidine, à facinoroſis actionibus reuocet. Hinc angores, qui peccantem excruciant, hinc ſuffuſus rubor, & pudor, hinc ſeipſum increpantis pœnitentia, hinc admiſſi ſceleris occultatio, hinc permoleſta ante actæ vitæ recordatio.

Quòd ſi homines, inquit Marcus Tullius libro 1. de legibus, ab iniuria pœna, non natura arcere deberet, quænam ſollicitudo vexaret impios ſublato ſuppliciorum metu? quorum tamen nemo tam audax vnquam fuit, quin aut abnueret à ſe commiſſum eſſe facinus, aut iuſti ſui doloris cauſam aliquam fingeret, defenſionemque à facinoris natura, iure aliquo quæreret. Quæ ſi appellare audent impij, quo tandem ſtudio colentur à bonis? Quòd ſi pœna, ſi metus ſupplicij, non ipſa turpitudo deterret ab iniurioſa, facinoroſaque vita; nemo eſt iniuſtus, at incauti potiùs habendi ſunt improbi. Tum autem qui non ipſo honeſto mouemur, vt boni viri ſimus, ſed vtilitate aliqua, aut fructu, callidi ſumus, non boni. Nam quid faciet is homo in tenebris, qui nihil timet niſi teſtem, vel iudicem? quid in deſerto loco nactus, quem multo auro ſpoliare poſſit, imbecillem, atque ſolum? Noſter quidem hic natura iuſtus vir, ac bonus, etiam colloquetur, iuuabit, in viam deducet; is verò, qui nihil alterius cauſa facit, & metitur ſuis commodis omnia, videtis, credo, quid ſit acturus.

Pleni ſunt Philoſophorum, Oratorum, Poëtarum libri conſcientiæ angoribus, qui nefarios homines diu, noctuque exedunt.

Iuuenalis ſatyra 13.

—————Cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes, quos dixi, conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò ſæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Nocte, dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.

Statius libro 3. Thebaidos:

——Inuigilant animo, ſceleriſque patrati
Supplicium exercent curæ, tunc plurima verſat
Peſſimus in dubijs timor.

Cùm itaque & animo, & corpori inſint propenſiones, & vires, & impellant illæ huc, hæ illuc propendeant; vincat autem ſæpe recta ratio, diuinis præſertim firmata præſidijs; quale tandem Aſtrologus habet vaticinium, quod capiat ex temperamento corporis? Fidit corporeis cupiditatibus: quid ſi animus præualeat? omnia ſine dubio aberrant Aſtrologica inſtrumenta. At ſi conſcientiæ voces non audiunt omnes, audiunt tamen plurimi; ſi non audiunt vbique, at alicubi; ſi non quouis tempore, aliquando tamen, & quidem frequenter, & vt plurimùm; ſi non in leuibus, at in valdè facinoroſis. Itaque cùm ab ijs, quæ ſuapte natura placerent, abſterreat conſcientia, incertum ſine dubio, & mendax ſit omne iudicium, quod ex ſola corporis conſtitutione deſumitur.

CAPVT XXXIV.

Multæ prætereà cauſæ, quæ efficiunt, ne quis ſequatur ſyderum impulſum.

QVID ego loquar de parentum, liberorum, fratrum, ſororum, propinquorum omnium charitate? Quàm multa in horum gratiam gerimus, aut patimur, ab ijs moribus, & ſtudijs, quæ naſcendo

ſcendo hauſimus, abhorrentia? Quid de coniugibus, quorum primam eſſe ſocietatem, & generis humani conſeruatricem ſcribit Ariſtoteles in Oeconomicis? Quã innumerabilia ſunt, quæ quotidie coniux coniugi præſtat officia aliena ab ijs, in quæ natura fertur ſua, cùm vnus alteri placere præcupiat, ſibi diſplicere neceſſariò cogitur. Pleni ſunt Platonis dialogi, Lyſis, & Conuiuium, Ariſtotelis Ethicorum libri duo, 8. & 9. Lælius Ciceronis eorum, quæ amici in gratiam amicorum faciunt, aduerſante, & renitente natura. Quid non amicus amici gratia facit, ac molitur? profundit opes, honores, vitam, cuius amor videtur maximus. Nec minus ſtudium ſocietatis aduerſatur priuatis commodis, nam ſi articulus aliquis incidat, quo quis vel ſuæ patriæ euerſionem pati, vel ijs, quæ priuatim appetit, carere oporteat, nullum reperies, niſi perditiſsimum, qui patriæ ſalutem ſuis rationibus non anteponat; ſicut pars quælibet agente natura pro totius incolumitate ſe vulnerandam exponit, quod accurate diſputat, vt reliqua Ariſt. lib. 9. Ethicorum, cap. 8. & S. Thomas, 1. 2. quæſt. 109. art. 3. 2. 2. quæſt. 26. art. 3.

Vitæ quoque amor ſyderali impulſui obſtat non rarò. Quas non ſubimus acerbitates, quem lapidem non mouemus, quibus rebus quamquam noſtro genio conſentaneis, non remittimus nuncium, vt ſalutis expediendæ vias, ac rationem aliquam ineamus? Nihil hic ſibi vendicant Aſtra: nam quocunque cœlo nati, quacunque radiante ſtella geniti homines experiuntur hoc vitæ tuendæ ſtudiũ, & propenſionem. vnumquodque natura determinatum eſt ad tuendum ſe ipſum, idque adeò naturale putatur, vt nemo expetere queat non eſſe. quam ob rem Ariſt. lib. 9. Ethic. cap. 8. non dubitauit aſſerere amorem ſui eſſe principium cæterarum omnium appetitionum, modumque illis facere vniuerſis.

Vnum aliquod membrũ ita diligimus aliquando, vt illi æquari poſſe putemus nihil. Adrianus Imperator, inquit Galenus libro de curandis animi morbis, cùm ſtylo ſerui oculũ vulneraſſet, atque eruiſſet, ac pòſt illum vidiſſet ex eo vulnere factum vnoculum, ad ſe vocauit, fecitque ei poteſtatem, vt pro illa calamitate munus à ſe peteret aliquod. Cùm autem ille miſer taceret, Rurſus hortatus eſt Adrianus, vt quidquid vellet, peteret; ille negauit ſe aliud quidpiam petere; optare verò ſe oculum, quem amiſerat. Enimverò quod tandem munus inueniri poſsit, quo oculus rependatur? Rectè Iuriſconſultus l. ex hac. ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. & l. cùm liberi. ff. de ijs, qui deiecerunt, vel effuderunt; cicatricum, & deformitatis dicit nullam fieri æſtimationem, quia liberum corpus nullam recipit æſtimationem. Quare melior Theologorum pars, quos citat noſter Leonardus Leſsius lib. 2. de iuſtitia, & iure, cap. 9. dubio 23. docet bona corporis non poſſe bonis externis compenſari.

Honoris prætereà, & gloriæ appetentiam ad res agendas maximum eſſe calcar, tradit Ariſtoteles lib. 4. Ethicorum, cap. 3. & 4. lib. 2. Rhetoricorum cap. 15. Plutarchus libro de liberis educandis, Plato in Memnone, & in Alcibiade, primo. Hinc illud:

Excitat auditor ſtudium, laudataque virtus
Creſcit, & immenſum gloria calcar habet.

Quos labores, quæ pericula, quas contentiones, ſuæ naturæ licèt diſſentaneas non ſubit gloriæ cupidus? Neque verò hanc ipſam cupiditatem ſtellarum ſementem eſſe iactent Genethliaci: nam commune omnibus eſt ſtudium honoris, & animis ipſis inſitum, non corporibus. Quàm multos ignominiæ metus auocat à libidinibus, à furtis, ab inimicitijs, à vindicta, à latrocinio, à ſtupro, ad quæ proclives in primis erant? Pone tibi ob oculos quemcunque velis ex ijs, quos ſub mitiſsimo ſydere genitos aiunt Aſtrologi, laceſſe hunc probro, aut verbere; experiere an excandeſcat. Cur ita? quia ſtudium honoris tuendi, conſignatum eſt animo, nec vlla ſyderum vi deleri poteſt, quia cupiditas honoris potentior eſt omni ſyderum lenitate.

Agedum, ſtudium ſciendi eſtne hauſtum è cœlo? Omnes homines, inquit Ariſtoteles in proemio Metaphyſices natura

tura ſcire deſiderant, quæcunque nimirũ nanciſcantur Aſtra, quocunque orti fuerint ſub cœlo. Et quamuis ſicut ingeniũ, ita & ſciendi cupiditas non par ſit in omnibus, voluptas tamen partæ iam ſcientiæ maxima eſt, auctore Ariſtot. lib. 10. Ethicorum, cap. 6. 7. & 8. lib. 12. Metaph. text. 39. quæ non raro ſapientem abſtrahit ab ijs, ad quæ corporis propenſio fertur: multos quidem fateor diſcendi labor deterret à ſtudio ſapientiæ; nullus tamen eſt, quem ſciendi cupiditas non teneat. Varia ſunt hominum ſtudia, alios rerum cœleſtium contemplatio habet, alios Iuriſprudentia, alios Mathematicæ diſciplinæ, alios Comicorũ fabulæ, alios Poëtarum flores, alios dicendi ars, omnes tamen ſtimulat aliqua ſciendi cupiditas, & ad ea commoda contemnenda, quorum eſt natura appetentiſsima, impellit. Hæc cupiditas adeò in humano pectore exardeſcit aliquando, vt omnes propenſiones alias abſorbeat, clareſcente iam paſsim Aſtrologorum ineptia, qui ex corporis conſtitutione omnia metiuntur, vel potiùs mentiuntur, quæ in hominum vitam cadunt.

Vis alia, quæ, ne quis procliuitatem corporis ſequatur, impedimento ſunt? Dabo Beatæ vitæ appetitionem, qua nihil communius, nihil minus ſyderali ſubiectum imperio, cuius tanta vis eſt, vt nihil ſuſcipiamus agendum, niſi ſtudio beatitatis. vltimo nos agente fine ait Ariſtoteles primo Ethic. cap. 1. agimus, quidquid agimus. Conſtat autem nullam appetitionem venire poſſe in diſceptationẽ cum vltimo fine, ergo fruſtrari oportet omnem aliam propenſionem, quæ cum ea contendat, qua beatitudinem expetimus.

Audiui aliquem huius farinæ hominem docentem, ea ſe re fœlices opinari cunctos, ad quam vehementiùs ex Genethliaco propendent, cuius improba vox, & Chriſtiano homine indigna alibi fortaſſe dabit meritas pœnas. hic naturam ipſam aduerſam habet, quæ vnum omnium quæ in vnaquaque ſpecie ſunt, finem eſſe voluit, non varios pro ſingularum varietate. vnus eſt omnium finis æterna beatitudo apud eos, qui Chriſtianam Religionem profitentur. Si Genethliaci propoſitum habent alium vltimum finem, viderint ipſi quid de religione ſentiant, quid de Chriſti verbis Ioannis 17. Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.

Addo experimento quotidiano compertum eſſe, pleroſque homines, eam religionem ſectamque profiteri, ad quam parentum cultu, & vſu appulſi ſunt, ſectas fere omnes vnum præſtituere finem, animi ex corpore egreſsi beatitatem, quæ ſicut eſt ab omni corporis concretione ſeiuncta, ita eſt ſupra omnem propenſionem corporis. Quis ergo ita deſipiat, vt ex ſyderali propenſione potiùs dicat homines finem ſibi præſtituere, quàm ex animi naturali appetitione, ex rationis ductu, & ſapientiæ placitis? Quòd ſi perditi aliqui homines à Chriſtiana religione deflectunt, vel à verò hominis fine, nonne ad inſtitutum curſum reuocantur cogitatione deſertæ religionis, & rationis admonitu? id ſanè non fieret, ſi vnuſquiſque illud vltimum finem ſibi conſtitueret, ad quod ſyderali temperamento maximè propendet: niſi vnus eſſet omnium finis, in quem opifex rerũ nos condidit: quilibet enim ſuo fini adhæreſceret, in quem ſyderum vis, & naturali temperatione corporis propellitur; nec alio auocari vlla ratione poſſet. nemo enim recedere poteſt ab eo, quod tanquam vltimum finem amplexus eſt, niſi amore alterius finis. Quare ſi id vniuſcuiuſque finis vltimus eſt, in quod corporis temperatio maximè propendet, aut inde recedere nequit, aut ſi illud deſerere poteſt, non id ſolùm eſt vltimus finis, in quod natura maximè vergit, ſed aliud etiam, cuius deſiderio diſceditur ab eo, in quod corporalis temperies ſponte fertur. Quare in deligendo beatitudinis genere (ſi eligi poteſt vltimus finis, in quem ita natura humana fertur, vt ab eo recedere nequeat) rationis magiſterium nos ſequi potiùs, quàm ſtellarum ductum, ita euidens eſt, vt id qui non videt, ne ſtellas quidem, aut Solem ipſum videre poſsit.

Tandem, ne moroſior ſim, libertas ipſa, quam nullus inficiari poteſt, corporis propenſiones ludificat, Aſtrologorumq. prædictiones ridet effusè. Quid enim,

licèt

licèt temperamento ſuo genioque maximè aduerſum, non ſubit ac perfert vnuſquiſque ne redigatur in ſeruitutem? quot vrbium & gentium extremæ clades, ſtudio tuendæ libertatis, idque ſub omni cœlo, & ſub quauis poteſtate ſtellarum? Tantus eſt amor libertatis, vt quod placeat, maximè fiat, ſi imperetur, ingratum; gratiſsimum verò quod vetatur, etiam ſi per ſe moleſtum ſit; hinc illa:

Cui peccare licet peccat minus, ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Nitimur in vetitũ ſemper, cupimuſq; negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

Nec id ignorauit Seneca in Hercule Oethæo:

Illicita amantur (inquit) *excidit quidquid licet.*

Etiamne hæc ex temperamento corporis? quomodo temperamentum ſe vertit in omnes partes? quomodo idem placet, quod paulò antè diſplicebat? quomodo nunc huc, nunc illuc propendet eadem temperatio corporis?

Quid quod aggredimur, ac molimur aliqua nonnunquã, nullo alio fine propoſito, nemine ſuadente, nulla alia vrgente cauſa, quàm vt libertate noſtra fruamur, & videamur omnia poſſe quæ volumus? Hinc illa S. Auguſtini querimonia lib. 2. Confeſſ. c. 6. Quid ergo miſer in te amaui ò furtum meum! ò facinus illud meum nocturnum ſexcidecimi anni ætatis meæ? non enim pulchrum eras, cum furtũ eſſes, aut verò aliquid es vt loquar ad te. Pulchra erant poma illa, quæ furati ſumus, quoniam creatura tua erant, Pulcherrime omniũ, Creator omnium, Deus bone, Deus ſummum bonum, & bonum verum meum, pulchra erant illa poma, ſed non ipſa concupiuit anima mea miſerabilis: erat enim mihi meliorum copia, illa autem decerpſi tantùm, vt furarer, nam decerpta proieci, epulatus inde ſolam iniquitatem, qua lætabar fruens: Nam & ſi quid illorũ pomorum intrauit in os meum, condimentum cibi facinus erat, & nunc Domine Deus meus, quæro quid me in furto delectauerit, & ecce ſpecies nulla eſt, non dico ſicut in æquitate, atque prudentia, ſed neque ſicut in mente hominis, atque memoria, & ſenſibus, & vegetante vita, neq. ſicut ſpecioſa ſunt ſydera & decora locis ſuis, & terra & mare plena fœtibus, qui ſuccedunt naſcendo decedentibus, non ſaltem vt eſt quædam defectiua ſpecies, & vmbratica vitijs fallentibus. Nam & ſuperbia celſitudinem imitatur: cùm tu ſis ſuper omnia Deus excelſus. Et ambitio quid niſi honores quærit & gloriã; cùm tu ſis præ cunctis honorandus vnus, & glorioſus in æternum. Et ſæuitia poteſtatum timeri vult: quis autẽ timendus niſi vnus Deus, cuius poteſtati eripi, aut ſubtrahi quid poteſt? quando, aut vbi, aut quo, aut à quo poteſt? Et blanditiæ laſciuientium amari volunt; ſed neque blanditius eſt aliquid tua charitate, nec amatur quidquam ſalubrius, illa præ cunctis formoſa & luminoſa veritas tua. Et curioſitas videtur affectare ſtudium ſcientiæ: cùm tu omnia ſummè noueris. Ignorantia quoque ipſa atque ſtultitia ſimplicitatis & innocentiæ nomine tegitur; quia te ſimplicius quidquam non reperitur. Quid te autem innocentius: Quandoquidem opera tua malis inimica ſunt. Et ignauia quaſi quietem appetit: quæ verò, quies certa præter Dominum? Luxuria ſatietatem, atque abundantiam ſe cupit vocari; tu autem es plenitudo, & indeficiens copia incorruptibilis ſuauitatis. Effuſio liberalitatis obtendit vmbram; ſed bonorum omnium largitor effuſiſsimus tu es. Auaritia multa poſsidere vult; & tu poſsides omnia. Inuidia de excellẽtia litigat; quid te excellentius? Ira vindictam quærit; te iuſtius quis vindicat? Timor inſolita & repentina exhorreſcit rebus quæ amãtur aduerſantia, dum præcauet ſecuritati; tibi enim quid inſolitum, quid repentinum, aut quis à te ſeparat quod diligis, aut vbi niſi apud te firma ſecuritas? Triſtitia de rebus amiſsis tabeſcit, quibus ſe oblectabat cupiditas, quia ita ſibi nollet, ſicut tibi auferri nihil poteſt. Ita fornicatur anima cùm auertitur abs te, & quærit extra te ea, quæ pura & liquida non inuenit niſi cùm redit ad te. peruerſè te imitantur omnes, qui longè ſe à te faciunt, & extollunt ſe aduersùm te. Sed etiam ſi imitando indicant te Creatorem eſſe omnis creaturæ, & ideo non eſſe quo à te

omni,modo recedatur. Quid ergo in illo furto ego dilexi? & in quo Dominum meum vel vitioſè atque peruerſè imitatus ſum? An libuit facere contra legem ſaltem fallacia,quia potentatu non poteram,vt mancam libertatem,captiuus imitarer faciendo impunè,quod non liceret tenebroſa omnipotentiæ ſimilitudine.

Idem 12. de Ciuit.cap.6. in finem. Si enim,inquit, aliqui duo æqualiter affecti animo, & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua viſa vnus corú ad illicitè perfruendum moueatur; alter in voluntate pudica ſtabilis perſeueret, quid putamus eſſe cauſæ, vt in illo fiat, & in illo non fiat voluntas mala, quæ illam res effecit in quo facta eſt? neque enim pulchritudo illa corporis;nam eam non fecit in ambobus, quandoquidem amborum nō diſpariliter occurrit aſpectibus; An caro intuentis in cauſa eſt,cur non & illius? An verò animus, cur non vtriuſque? ambos enim & animo & corpore æqualiter affectos fuiſſe prædiximus. An dicendum eſt alterum eorum occulta maligni ſpiritus ſuggeſtione tentatum,quaſi non eidem ſuggeſtioni & qualicũque ſuaſioni propria voluntate conſenſerit. Hanc igitur conſenſionem,hanc malam,quam malè ſuadenti adhibuit voluntaté, quæ in eo fecerit res quærimus. Nam vt hoc quoque impedimentum ab illa quæſtione tollatur,ſi eadem tentatione ambo tentētur,vt vnus ei cedat,atque conſentiat, alter idem qui fuerat perſeueret, quid aliud apparet,niſi vnum voluiſſe, alterum noluiſſe à caſtitate deficere? Vnde, niſi propria voluntate,vbi eadem fuerat in vtroque animi, & corporis affectio? Amborum oculis pariter viſa eſt eadem pulchritudo, ambobus pariter inſtitit occulta tentatio? Propriam igitur in vno eorum voluntatem malam quæ res fecerit ſcire volentibus, ſi bene intuentur, nihil occurrit; ſi enim dixerimus quod ipſe eam fecerit; quid erat ipſe ante voluntatem malam, niſi natura bona cuius auctor Deus, qui eſt incommutabile bonum? Qui ergo dicit eum qui conſentit tentanti atque ſuadenti,cui non conſenſit alius, ad illicitè vtendum pulchro corpore quod videndum ambobus pariter affuit, cùm ante illam viſionem ac tentationem ſimiles ambo animo,& corpore fuerint: ipſum ſibi feciſſe voluntatem malam, qui bonus vtique ante voluntatem malam fuerit; quærat cur eam fecerit verũ,quia natura eſt, an quia ex nihilo facta eſt? & inueniet voluntatem malam non ex eo eſſe incipere, quia natura eſt;ſed ex eo,quod de nihilo natura facta eſt. Nam ſi natura cauſa eſt malæ voluntatis, quid aliud cogimur dicere niſi à bono fieri malum? & à bono eſſe cauſam mali, ſi quidem à natura bona ſit voluntas mala? quod vnde fieri poteſt, vt voluntas bona ſiue natura bona quamuis mutabilis ante quam habeat voluntatem malam, faciat aliquid mali, hoc eſt,ipſam volũtatem malã? Hæc ille.

Atque hæc Aſtrologorum præſagia ex conſtitutione corporum è ſtellis deducta,euidentiſsimæ vanitatis conuincunt. Si enim nulla eſt in temperamento corporis cauſa appetitionum volũtatis, omnia autem quæ agimus voluntate imperante agimus,euanuerunt omnes Mathematicorum prædictiones. Rectè quidem Carneades apud Tullium libro de fato. ne Apollinem quidem futura poſſe dicere, niſi ea quorum cauſas natura contineat. Quomodo igitur Aſtrologus ſpectans corporis temperamentum videre poteſt quid agitetur animo? Quomodo in corporis conſtitutione videt ea quæ nullo temperamento continentur, ſed liberis fiunt voluntatibus?

Sed audiamus M. Tull. libro de fato. Similiter ad animorum motus voluntarios non eſt externa cauſa requirenda. Motus enim voluntarius eam naturam in ſe ipſo cōtinet,vt ſit in noſtra poteſtate, nobiſq. pareat,nec id ſine cauſa:eius enim rei cauſa,ipſa natura eſt. Ex quo ediſcere poſſunt Aſtrologi motum voluntatis nō eſſe aliã cauſam,quàm ipſam volũtatem.

Fruſtra tentas certis prædictionum legibus lubricum voluntatis arbitrium deuincire: ſi enim voluntas ſuſpicari poſſet à cœlo ſibi retia intendi, ne viueret ad cœli præſcriptum,toto impetu in aduerſa proſiliret,quid vrges? Protei caput, vertet ſe continuò in leonem, in aprum, in draconem, in ignem, in quercum.

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVARTVS.

Quo Aſtrologia Aſtrologicis concluſionibus exagitatur.

PROEMIVM.

MAGNO illo concilio, quo Antiochus de inferendo Romanis bello cum ſuis ducibus egit, Hannibalis, qui ad eius fidem, ac præſidium poſt euerſas Carthaginis opes confugerat, vna atque eadem ſemper ſententia fuit, inquit Liuius, vt in Italia bellum gereretur, Italiam, & commeatus, & militem præbituram externo hoſti: ſi nihil ibi moueatur, liceatque populo Romano viribus, & copijs Italiæ extra Italiam bellum gerere, neque Regem, neque gentem vllam parem Romanis eſſe: ſibi centum tectas naues, ſexdecim millia peditum, mille equites popoſcit; ea ſe claſſe, primùm Aphricam petiturum, magnopere confidere Carthaginenſes ad rebellandum compelli poſſe; ſi illi cunctentur, ſe aliqua parte Italiæ bellum excitaturum Romanis.

Atque hæc, quæ grauiter Hannibal orauit, certiſsimis antè fuerat expertus euentis. Primum namque bellum Punicum, quod longè ab

Digitized by Google

Vrbe fuerat confectum, leuioribus Romanos, maximis Pœnos cladibus afflixerat. At per initia ſecundi belli Punici, poſtquam ſuas Hannibal copias in Italiam traiecit, multis exercitibus, multis Conſulibus cæſis, cœperat res Romana ad extremum penè diſcrimen inclinare.

Quorſum iſta inquies? Aduerſus Aſtrologos huc vſque pugnauimus, nec, vt opinamur, infœliciter, longè tamen ab vrbe, atque Arce Genethliaca per Medicorum, Philoſophorumque regiones, multas quidem ex horum caſtris auxiliares copias in hoſtem eduximus, quibus, licèt non inauſpicatò dimicatum ſit, & verò debellatam eſſe Genethliacam exiſtimabunt nòn pauci. Verùm quoniam nondum cominus ſigna collata, nondum irruptio facta in vrbem, nondum perfractæ fores, nec demolitæ ſunt arces; periculum eſt, ne hoſtes inueteratam adhuc retineant opinionem de firmitate murorum, de vallorum præſidijs, de opum amplitudine, de robore ciuium, de omni Genethliacæ gentis inſtrumento militari. Quare in vrbem ipſam arma ferenda ſunt, in turres, in aggeres, in forum, in ærarium, in delubra; vt omnibus tandem pateſcat, qualis hæc diſciplina ſit, quæ in abditis neſcio quibus Aſtrorum delubris hactenus delituit. euertendi enim ſunt receſſus, ac latibula, ad quæ ſe recipere ſolent Planetarij, cùm noſtris armis vrgentur; penetrandum ad ipſas ſecretiores tripodas, ex quibus oracula populis reddunt, vt artes omnes, fraudeſque, ac doli, quibus hæc ars ſuſtinetur, pateſcant: aperiendæ cortinæ illæ quas Genethliaci obtendunt, quando populo reſponſa reddunt: aperienda arcana omnia, & mortalibus vniuerſis exponenda; ne quemquam in poſterum imprudentem fallere poſſint. Minus hoc quàm cæteris libris laboris, ac ſtudij erit; aduerſarij enim ipſi nobis militabunt; ipſi ferent arma aduerſus Aſtrologiam, ipſi in Genethliacam vineas, pluteoſque agent: ipſi miniſtrabunt tela, quibus hæc bellua confodiatur; Cardanus contendet cum Ptolemæo de motu Solis, de anni longitudine, de motu Lunæ, grauiſsimiſque Aſtrologiæ principijs; cum Cardano decertabit Bellantius; cum Bellantio Gauricus; cum Gaurico Cyprianus Leouitius; cum Cypriano Syxtus ab Heminga; duces cum ducibus concurrent, nobis etiam ceſſantibus conficietur bellum, dilucеſcet veritas.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Quæ ſint Aſtrogiæ firmamenta.

HVIVS diſciplinæ firmamenta primaria duo ſunt. Experimentum, & ratio. Et quanquam rationibus Aſtrologi cō fidunt parum, gloriantur tamen inſolēter experimentis. Quare, vt iugulum cauſæ petatur, ab his ducemus initium; quorum examen anceps ſanè, & lubricum videtur: propterea quod aduerſis vtrinque certatur exemplis. Proferunt Aſtrologi, Cardanus in primis, exempla non pauca verarum prædictionum, quæ & priſcis experimentis fidem conciliant, & in poſterum, benè prædicendi ſpem faciunt non exiguam. Nos viciſſim obijcimus innumerabilium rerum euentus longè alios ab eo, quod Aſtrologi præſignificauerunt; vt Ioannes Marlianus apud Cardanum ad librum primum Ptolemæi, de Iudicijs, t. 13. aſſeuerare non dubitarit, eum, qui diuinare velit, oportere contraria prædicere *ijs*, quæ aut pollicentur, aut minantur Aſtrologi. Quàm multa, inquit Tullius libro ſecundo, de Diuinatione, ego Pompeio, quàm multa Craſſo, quàm multa *huic* ipſi Cæſari à Chaldæis dicta memini. Neminem eorum, niſi ſenectute, niſi domi, niſi cū claritate eſſe moriturum. vt mihi permirum videatur, quenquam exſtare, qui etiam nunc credat *ijs*, quorum prædicta quotidie videat re, & euentis refelli. Quare cùm aliqua veræ, innumera falſæ diuinationis exempla proferantur, experimentis acriter vtrimque certatur, & Aſtrologi quidem veras prædictiones proficiſci contendunt ex ſuæ artis, & dogmatum veritate; falſas verò non ex artis vitio, ſed ex incuria, vel imperitia Aſtrologorū; qui quoniam pauciſſimi ſunt, quales oportet eſſe, idcircò infamia ars ipſa apud multos laborat, creberrimique illi obijciuntur errores. Alij contra Aſtrologorum ignauiam, & inſcitiam, & agnoſcunt, & profitentur libenter; ſed addunt præterea, artem ipſam inanem eſſe, nec vllis conſtare poſſe præceptis. Horum nos ſententiæ euidentiſſima veritate coacti ſubſcribimus; nihil enim in tota hac arte inuenimus, quod non ſit commentitium, & pro arbitrio confictum. Quare oſtendendum eſt, nulla eſſe huius artis ſatis præuiſa, aut explorata principia, ſed diligentiſſimum quemque Aſtrologorum, & artis obſeruantiſſimum oportere labi, & decipi, vt plurimum. Si quando verò (quod rarò contingit) ad veritatem dirigunt, id referendum eſſe ad humanas coniecturas, ad fortuitum aliquem euentum (nam & Zingari, inter multa quæ mentiuntur, aliquid diuinant) ad malorum dæmonum occultiorem afflatum, ad eorum vafrum, fallaxque ingenium. Totus igitur huius cauſæ ſtatus poſitus eſt in perueſtigandis cauſis, cur Aſtrologi benè nonnunquam, perperam verò quotidie prædicant, cuius rei duas eſſe cauſas oſtendemus, Aſtrologorum imperitiam, Aſtrologiæ vanitatem.

CAPVT

CAPVT II.

Aſtrologorum imperitia.

ET Aſtrologorum quidem imperitiã non ab alijs quàm ab Aſtrologis ipſis diſcere volumus; ſanè vnaquæque diſciplina rudes aliquos, & imperitos alumnos patitur, ipſa tamen apud ingenio præſtantes & ſolertes ſuam retinet dignitatem. Non fuerunt Philoſophiæ probro Bernardini Theloſij deliramenta, quia illa in Ariſtotelis libris omnibus ornamentis ſplendeſcit. At Aſtrologiæ magiſtri, qui ſunt, & familias ducunt, ipſorum etiam Aſtrologorum teſtimonio, grauiſſimis tenentur erroribus: Et in leuioribus quibuſdam decipi nonnunquam, humanæ eſt imbecillitatis, at ſi probatum fuerit, Aſtrologorum Principes, & Antoſignanos in primis ipſis principijs, è quibus omnis Genethliacæ diſciplinæ ratio pendet, longiùs aberraſſe à vero, non ſolũ declarata fuerit Aſtrologorum incuria, & vecordia, ſed ipſius etiam Aſtrologiæ vanitas. Vnde porrò ſumemus tantæ rei principium ab ipſo Aſtrologiæ exordio. A Chaldeis igitur, & Ægyptijs ad reliquas gentes Aſtrologiam defluxiſſe omnibus compertum, & exploratum eſt. Chaldæos verò, & Ægyptios in obſeruatione ſtellarum, in metiendis earum motibus, in diſpoſitione tabularum, in conſtituendo anni ſpatio, alijſque pluribus, quibus præſenſiones Aſtrologicæ, & experimenta, quæ hanc artem pepererunt, innituntur, deceptos fuiſſe, & Ptolemæus, & Albumazar, & Alchibitius, & Cardanus, & Alphonſinæ tabulæ, & Aſtrologorum natio vniuerſa, & recipit, & profitetur. Ab his quot profeminati poſtea fuerint errores, difficile eſt aſſequi coniectura.

Aſtrologi omnes Principe Claudio Ptolemæo Alexandrino gloriantur, eique Aſtrologiam ipſam acceptam referunt quem lapſum ſæpiùs conſtat, & circa Aſtrologiæ principia, quibus ars omnis continetur, deuiraſſe in confeſſo eſt. Nã permutatione abſidum auctore Cardano Sect. 1. Aphor. 37. Regna, & regiones, & religiones mutantur. Errores Ptolemæi de Solis abſide deſcribit idem Cardanus libro de reſtitutione temporum, & motuum cœleſtium cap. 6. Præterea Aſtrologiam conſtare ſcientia motuum cœleſtium exquiſita, docet idem Card. ſect. 1. Aphor. 33. At errationes manifeſtas Ptolemæi circa motum Lunæ, Martis, Saturni, leges apud Card. lib. de reſtitutione temporum, & motuum, c. 7. & 8. vt mirum omninò ſit, eſſe vllum Aſtrologorum, qui Aſtrologicas ſanctiones, & præcepta veterum experimentis confirmata eſſe aſſerat; cùm conſtet veterum obſeruationes longè diuerſas eſſe ab ijs, quæ nunc emendato ſyderum curſu, ſub alia aſtrorum conſtitutione contingunt. Denique ſect. 1. Aphor. 71. hæc de Ptolemæo habet Card. Quatuor ſunt, ex quibus contingit errare, falſa ratio, falſa computatio, falſa obſeruatio, falſa temporum enumeratio, his duobus vltimis Ptolemæus errauit, aut altero eorum.

Proximum à Ptolemæo locum obtinuit Albumazar; quippè qui, & magnarum reuolutionum auctor fuit, de quibus infrà; & primus Saturnias reuolutiones inuenit, multaque alia addidit, quibus labãtem Genethliacam ſuſtinuit, quemque ipſi Ptolemæo prælatum ſuo tempore ſcribit Albertus Pighius Campenſis Aſtrologus Pariſienſis in Aſtrologica defenſione, aduerſus Gaſp. Laerth. Albumazaris autem grauiſſimos errores deſcribit idem Albertus loco citato, his verbis: Vt paulò, inquit, euidentius faciamus, quàm ingenioſè hi Aſtrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mũdanos, paulò altiùs exordiendum eſt. Finxerunt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item ſignorũ mundi imperium tenere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui

Digitized by Google

cui & planetæ priori proximus, & ſignum quod deinceps hæret ſigno priori, pariter præſunt; atque ita qualis prædominantis ſyderis, atque ſigni natura eſt, talia euenire in eo annorum ſpatio: quanquã nemo ex his ita delitet, vt particulares euentus, & maximè, quæ per ſingulos dies fiunt, aéreas mutationes putet ex his orbibus pendere. Sed hæc quã fabuloſa. quàm obtuſiſſimis etiam ingenijs conficta, ex eo patet, &c. Tam fœde, & tam frequenter lapſus eſt Albumazar, vt recentiores omnes profiteantur fabuloſam eius eſſe diſciplinã, quod videre licet apud Cardanum, lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 26.

Iulium quoque Firmicum, qui Genethliacam octo libris complexus eſt, fabulari ſcribit Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capite ſexto, quod eſt de ſignificatus reuolutionum, & modo iudicandi ex propria ſententia, libro de reſtitutione temporum, & motuum cœleſtium, cap. 11. Firmicum allucinatum eſſe grauiſſimè confirmat. Idẽ ad librum primum Ptol. t. 14. cum acriter reprehendiſſet Aſtrologos, qui ex leuiſſimis ſignis captant euentuum coniecturas, quod familiariſsimum, inquit, eſt Iulio Firmico; is enim ex minimis cauſis, atque configurationibus, putà acceſſu Lunæ plenæ ad Iouem, Prouincias, & adminiſtrationes, Regna etiam decernit, neſcio an impudentiùs, an ſtolidiùs. Hæc ille. Et verò, vt ſi vlla alia digna hæc eſt Aſtrologi commendatio.

Ipſum denique Cardanum, qui Aſtrologiæ reparator, & amplificator haberi vult lib. de Iudicijs geniturarum, c. 26. libro de reuolutionibus, cap. 1. ad prima principia artis offendiſſe contendunt alij ferè omnes. Neque ipſe obſcurè prodit inſcitiam ſuam, lib. centum geniturarũ, Gen. 19. qui in ſuo horoſcopo triginta annis ſe laboraſſe affirmat. Rurſus ibidẽ titulo de parentibus hãc artem à nemine cumulatè tradi, à nemine addiſci pro dignitate ſcribit, Itẽ lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 21. nullam docet eſſe vim eclipſis, vel Solis, vel Lunæ. Albertus Pighius Campenſis, in apologia illa Aſtrologica aduerſus ſuæ ætatis Genethliacos p. 2. docet defectiones Solares, & Lunares principes exercere vires in res inferiores, idque grauiſſimo Ptolemæi libro 2. Apoteleſmatum cap. 4. teſtimonio confirmat, cuius hæc ſunt verba. Sol, & Luna rebus inferioribus præſident, & cæterorum vbiq. principes habētur, ſuntque totius operis etiã cauſæ, veluti & prædominij ſtellarum, & prædominantium, tum fortitudinis, tum imbecillitatis, &c. Cæterum ad intelligendum Cardani peritiam ſatis fuerit legere, quæ libr. de reſtitutione temporum, & motuum cœleſtium cap. 11. ſcribit: Honores, inquit, & diuitias, & quodcunque labile eſt, & vna hora abduci poteſt, hominibus quidem non paruam pariunt admirationem, verùm cauſas vix vllas habent cœleſtes; niſi maxima hæc ſint, & incomparabilia. Quamobrem ſi de euentibus fortunæ quis iudicauerit ex genitura tantùm, non ſecus, ac ſortilegus ex interrogatione pronunciabit, &c. Idem verò libro de genituris, cap. 1. nihil frequentiùs, aut magis affirmatè ex ſtellis pollicetur quàm opes, & honores: & cap. 10. eiuſdem libri, totus eſt in opibus, & diuitijs prædicendis. Denique inſcitiam Cardani quadringentis, & ampliùs exercitationibus complexus eſt Iulius Cæſar Scaliger.

Cyprianus Leouit. in queſt. de vita, nullã contendit habere vim directiones Solis, aut Lunæ: in deligendo Domino geniture recedit à cæteris omnibus: in alijs plurimis aliter atque alij decernit. fatendum itaque eſt, aut Leouitium, aut cæteros omnes Genethliacos ignoraſſe artem, quam profeſſi ſunt.

Vtinam paucorum hic ignorãtiæ morbus eſſet. Vtinam non eſſet ex epidemijs, communis omni Aſtrologorum genti. Cardanus ſanè Aſtrologiæ patronus ſectio. 3. Aphor. 155. Aſtrologi, inquit, vt diuinatores, peſſimi homines ſunt, deceptores, ac malorum morum; Philoſophi naturales, veritatis ſtudioſi, ac probi, ob hæc Aſtrologus tantùm verax eſt, ac probus, quantùm in ſua diuinatione adhæret principijs Philoſophiæ naturalis. Et libro de reſtitutione tem-

porum

Digitized by Google

porum, & motuum cœleſtium cap. 11. omnes qui ante ſe hanc artem exercuere, maxima ſtellarum fixarum inſcitia laboraſſe contendit, & cap. 9. & 10. Veterum omnium inſcitiam caſtigat, quos Lunæ, Saturni, Martis motus tranſuerſus egit, & lib. de Iudicijs, cap. 27. Veteres omnes in conſtituendis finibus allucinatos eſſe contendit. Quæ libro de reuolutionibus tradidit tanti ait eſſe momenti, vt ſine illis nihil poſſit ex geniturıs ſumi coniecturæ, eaque à ſe reperta, & obſeruata, antiquis fuiſſe ignorata penitus. Idem ſect. 1. Aphoriſ. 55. Manifeſtum, inquit, eſt Aſtrologiam conſtare ex ſcientia motuum exquiſita, & naturali philoſophia, quorum neutrum cùm plerique habeant, & vtrumque ante hæc, nemo habuerit, nihil mirum eſt, infamiam arti prædeceſſores noſtros addidiſſe. Magnum omninò teſtimonium! Ante Cardani ergo tempora nulla fuit Aſtrologia, ſed ſi quæ fuit, mentita quędã larua fuit, nõ vera Aſtrologia. Et affirmant adhuc artem hanc, vetuſtate, & diuturnis experimentis eſſe robuſtam? Rurſus idem libro de Iudicijs geniturarum, capite vigeſimoſexto. Ex hoc patet cauſa cur ante nos nemo de his quidquam rectè pronunciauit; eſt enim laborioſa valde, & ipſi volunt leui labore rem ingentem perficere. Ex hoc etiam patet cauſa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies, monomerias, quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniũt, ſicut ſolùm ſeptem planetarum ſatisfacere; vnde hæc figmenta inuenerunt, &c. Vnde noſti, Cardane, hæc ſolùm eſſe conficta, non ea etiam, quæ ipſe capite ſexto tradis ex propria ſententia, quęque libro toto de reuolutionibus, cùm magna cauſarum inopia laborares, primus inuexiſti? Vnde noſti commentitias eſſe partes, facies, monomerias, domos vero cœleſtes, ſtellarum gaudia, familiaritates, domicilia, ducatus, fines, & terminos, antiſcia, auditum, quibus vniuerſa Aſtrologia referta eſt non eſſe ſomniantium ludibria? Denique ſect. 4. Aphoriſm. 141. Cauſa, inquit, quòd mille nugas inuenerint Ptolemæo poſteriores, ſicas autem reliquerint, fuit, quòd plurimi ex his ex Grammatica [illegible], artem penitus ignorauerunt, vt Firmicus, Albumazar, Albubater, Bonatus, atque Pontanus, &c. Et Aphoriſm. 145. Antiqui, ait, huius artis ſcriptores adeò oſcitanter, ac ludibrio artem hanc tractauerunt, vt in eorum libris exempla inuenias, quæ ſyderum lex non admittit, vnde non ſolum illos fugere decet, ſed qui eorum libris inniti ſe fingunt, artem ignorant, & plerique eorum ſycophantæ ſũt. Hæc Cardanus de veterum Aſtrologia. de Aſtrologis ſui temporis, ita ſcribit Albertus Pighius libro ſupra citato, parte prima initio. Vt quàm breuiſſimè oſtendamus, inquit, quæ fiunt in dies annorũ prognoſtica minimè Aſtrologica eſſe, ſed meraciſſimas eſſe nugas, operæpretium erit venire ad fundamenta eorundem, vt cùm ea monſtrauerimus inania eſſe, nec Aſtrologiam quidquam in eis recognoſcere de ſuo, commonſtratum ſit id, quod propoſuimus. Inuenimus itaque vulgatam horum omnium prognoſticantium viam eſſe ex cœli themate in Solis introitu in punctum verni æquinoctij, quod eſſe autumat, cùm Sol numeratur in tabulis in principio Arietis, hic anni dominum conſtituunt, qui in themate vires obtinet pollentiores: hinc bella, hinc paces prædicunt: hinc caritatem rerum omnium, fertilitates, peſtes, atque infirmitates, tam horrendas nobis comminãtur, ex ſtatu videlicet domini anni, & planetarum in ea cœleſti figura, & in omnibus his ſupponunt ſemper deuolutionem magnorum orbium, Saturnias deuolutiones, directiones, perfectioneſque à minimis, medijſque cõiunctionibus. Hæc trita eſt via, & Albumazaris, cæterorumque Punicorum doctrina, quorum fabulis omnes hi ad vnum ſunt inſtituti, quorum vnus ex his, cuius nomen eſt apud Gallos celebre, & primus, præcipuuſque Aſtrologus habetur Gaſpar Laeth Phyſicus Antuerpienſis.

Hæc Albertus Pighius de inſcitia Aſtrologorum ſui temporis, cui licuit eadem de re integrum librum conſcribere, & luce clarius oſtẽdere Genethlicos ex Alphonſiuarum tabularum principijs

ciplis

cipijs in temporibus æquinoctiorum vernorum, & ſolſtitiorum, plus quàm quinque diebus aberrare. Sed fœlicior hac in re fuit Gaſpar Laeth, qui deprehendit Aſtrologum quẽdam duobus mẽſibus, & vno die erraſſe in hyberno ſolſtitio aſſignando. Sed quid Ptolemæus de ſuæ ætatis Genethliacis, lib. 1. de Iudicijs, cap. 2. dicat, audiamus. Primùm quidem, inquit, intelligendum, multa errata eorum, qui parum accuratè in re magnæ, & multiplicis conſiderationis verſantur, derogare fidem ſcientiæ; & facere, vt fortuita videantur, etiam quæ veritatem complectuntur. Quod non rectè fit; nam hæc imbecillitas non eſt artis, ſed profeſſorum. Præterea bona pars quæſtus cauſa huius ſcientiæ nomen, & dignitatem alijs artibus vaticinatricibus prætendere conſueuere, qui, cùm fidem apud vulgus inuenerint, illis quidem imponunt, cùm videantur prædicere plurima, atque ea quoque, quibus nulla naturalis ratio ſubſit. Si hæc à Pico Mirandulano Aſtrologiæ oſore, vel à Sexto Empirico ſcientiarum hoſte dicerentur, iure hæc ars odium teſtium, & infenſum animum excipere poſſet. Nũc verò cùm Aſtrologi ipſi Aſtrologorum imperitiam prodant, quo tandem malo noſtro fato, adhuc eis habemus fidem, quos ſuæ artis qualis qualis illa ſit inſcientiſſimos eſſe intelligimus, & pretio mercamur mendacia non exiguo.

Audiamus quibus inſtructum oporteat eſſe præſidijs Aſtrologum, ne diuinet in incertum; inde enim planum fiet, nullum eſſe Aſtrologum, qui ſuæ artis inſcitia nõn laboret. Oportet, inquit Cardanus libro primo Ptolemæi de Iudicijs, tex. 13. eum, qui vult hanc artem profiteri cum honore, & laude, vt has omnes conditiones habeat. Prima, vt ſit valde ingenioſus: Secunda, vt ſit valde memor: Tertia, vt ſit prudens, & boni iudicij: Quarta, vt veritatem omnibus alijs præponat: Quinta, vt ſit bonus Dialecticus: Sexta, vt ſit bonus Philoſophus naturalis: Septima, vt optimè polleat aſtrorum ſcientiam, quæ motus, & loca docet eorum: Octaua, vt ſit bonus arithmeticus: Nona, vt clariſſimos ſui temporis viros audierit, & qui experimenta artis de ſe egregia, & admiranda ediderint; ſimiliter vt operam ijs libris dederit, qui à clariſſimis eius artis auctoribus conſcripti fuerunt: Decima, vt ſit aſſiduus in laboribus, & ſtudijs, atque illi arti fermè totus intentus: Vndecima, vt diu, ac longo tempore operam dederit ipſi arti, multaque per ſe experimenta collegerit: Duodecima, vt agriculturæ, nauticæ, militaris, ac medicinæ artis; tum ſitus locorum, habitus hominum, morum illius regionis, legum, & religionis, conſuetudiniſque, & generaliter omnium rerum quandam habeat mediocrem cognitionem: nam ſi Architecto hæc neceſſaria ſunt, teſte Vitruuio, qui de ſolis ædificijs tractat, & quæ tractat ſub ſenſibus habet, quid de Aſtrologo dicendum eſt, cuius contemplatio eſt de omnibus, abſque ſenſus auxilio. itaque quantum, & qualiter peccent, qui hanc artem tractant, & quàm pauci ſint ad illam idonei, manifeſtum eſſe exiſtimo, &c. Ecce quot, & quanta in Aſtrologo requirit Cardanus, quæ cum in nullo reperiantur omnia, vt idem teſtatur, omne Aſtrologorum genus in maxima ſuæ artis ignoratione verſari neceſſe eſt.

Magis adhuc declarat Aſtrologorum inſcitiam Cardanus eodem libro primo Ptolemæi de Iudicijs, text. 14. Similem, inquit, huic errorem præcedenti docet Ptolemæus ex hoc, quòd artificis errores in artem reijci non debent, verùm diſſimilem, quia præcedens error ad negligentiam, aut naturæ defectum pertinet; hic verò ad mores: nam lucri cauſa alias artes malas tractãdo, illas Aſtrologiæ velamine muniunt, quemadmodũ Geomantici, qui primam figuram certo Signo tribuunt, vt gratia exempli, minori fortunæ Taurum, atque inde ſecundæ Geminos, & tertiæ Cancrum, & ita vſque ad duodecimam figuram, & ſimiliter Planetas eis adſcribunt impudentiſſimo mendacio; alij verò, quòd natus ſit in die Martis, vel Mercurij, Luna quinta, vel ſexta, menſe Octobri, gratia exempli, fabuloſam texentes hiſtoriam

riam de futuris Artem naturalem, & egregiam infamem reddunt; quidam nomen proprium, & matris in numeros digerunt, & numeris Planetas, & Signa abſcribunt, mendacijs abſurdis artem vituperantes; ſunt & qui, cùm non ſint Mathematici, videri volunt, lucrique cupiditate artem profitentur, quam vix à limine ſalutarunt; velut de illo refert Haly, qui, quòd vellet egregius Aſtrologus videri, dixit quando cor Leonis (ſtella hęc eſt egregia ſigniferi) ad quintamdecimam partem Leonis peruenerit, quod mundus conflagraret, ſtultiſſimam hanc vocem audiens quiſpiam, ab eo, quem peritiſſimum in arte iudicarat, præſertim cùm eo tempore, quo fortè fortuna maximè ſæuiebat hyems, quis, inquit, non irrideat meritò artis tam egregia, & præclara iudicia? Neque id rarò euenit, vt rectè Petrus Aretinus ſcurra famoſiſſimus, dixerit, Aſtrologos pulchrè prædixiſſe diluuium anno 1524. menſe Februario, quo menſe nullus vnquam ſerenior extiterit: neque enim Februarius eo anno pluuias dedit, vel etiam ſaltem nebulas, cùm ſoleat reliquis annis pluuioſus menſis eſſe, atque id egregium vaticinium, è ſex errantium ſyderum concurſu (omnibus quippe, præter Lunam, quod mirum eſt, in Piſcibus exiſtentibus) ortum habuit. Tertium genus eſt eorum, qui, quæ præſtari non poſſunt arte, per artem pollicentur, vnde ridiculi, cùm euadant, ipſi arti infamiam tribuunt; veluti de quodam recitat Haly, qui in Marte ſecundo loco, volebat propriarum veſtium furtum ſignificari; cùm neque hoc de furtis propriarum veſtium ab Aſtrologo poſſit prædici, quippe nimis ſingulare eſt, nec ſi poſſit prædici, ex tam generali cauſa prædicere liceat. Igitur hæc ſupra artem ſunt, quæ tamen lucri cauſa illi præſtare pollicentur. Quartum genus eſt eorum, qui ob eiuſdem lucri cupiditatem, res inanes confinxerunt, vt partes, & gradus lucidos, & puteales, aliaque multa, quæ non ſolum ab Arabibus, verùm neque à Guidone Bonato, atque conditoribus Ephemeridarum deſcripta ſunt: atque his, & huiuſmodi rationibus interrogationes, atque electiones finxerunt, quibus pecunias corraderent. Vnde tecum exiſtima, lector, qualem riſum mouerint, qui vendita electione infœliciſſimum illi exitum pepererunt, cùm multi in eadem cauſa, nullo vtentes Aſtrologico conſilio, fœliciſſimè rem peragant. atque vt ex multis vnum euidentis, atque præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti. Fuerat Princeps Mediolanenſis prouinciæ, Ludouicus Sfortia, qui quæſtuoſum Aſtrologum, qui nihil minùs, quàm Aſtrologiam ſciret (erat enim ex ijs, quos meritò Ptolemæus hic ſugillat) aleret, eumque ditauerat egregiè centum, atque plus magnis auri talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus pro vnoquoque negotio inchoando præſcribebatur, adeò ridiculè, vt ſapientiſſimus alioquin Princeps cogeretur tēpeſtatibus maximis equum conſcendere, totamque aulicam cohortem, & ſtipatores per medios imbres, per cœnum, atque lutum, tanquam hoſtes, vel inſequuturus, vel fugaturus deducere: neſcio an Aſtrologi amentia, an ambitione ſumma, an potiùs irriſione, vt qui Principi ipſi talibus commentis per flagitium illuderet. Atque ei, quòd nullis alijs prouinciæ noſtræ Principibus euenit, vt Regno ab inimico Rege ſpoliatus, & captus, miſerè vitam in carceribus, etiam colapho accepto, & in clatrata ferrea dormiens finierit. Vnaquæque enim ars, quanto nobilior eſt, tanto eſt pernicioſior, ſi per ſycophantas adminiſtretur. Quid enim ſanctius Religione? Quid iniquius perdito Sacerdote? Quid melius Iuriſprudentia? Quid deterius improbo Iuriſconſulto? Medicina vtiliſſima eſt humano generi; venefici & ipſi titulo ſanctiſſimæ artis peſſima admittunt flagitia. Sextum genus hominum, qui eadem cauſa peccant, eorum eſt, qui ſeruientes Principibus, & magnis viris, vt pecuniam extorqueant, leuiſſima quæque, & quæ nullius propè ſunt momenti, fœlicitatis indicia pro maximis, & ſecuriſſimis ducunt, quod familiariſſimum eſt Iulio Firmico: is enim ex maximis cauſis, atque configurationibus, putà acceſſione Lunæ plenæ luminis

Digitized by Google

minis ad Iouem, Prouincias, & adminiſtrationes, & Regna decernit, neſcio an impudentiùs, an ſtolidiùs; cùm multi talem habentes configurationem vomere terram vertant, aut in parua nauicula operam menſtruam alijs locent. Ptolemæus tamen primi generis tantùm meminit, tanquam notiſsimi. Hæc Cardanus eo loco non minus vera, quam luculenta oratione.

Denique nullum omninò exiſtere poſſe, qui hanc artem, vel cumulatè tradere, vel planè addiſcere queat, teſtatur Cardanus libro de genituris. Ideò ſcias, inquit, lector, quòd hæc ſola ars eſt adeò ſublimis, quòd, vt illa gemmariorum, nunquam planè tradi poteſt, ſed præter ea, quæ ſcribuntur in hoc libro, indiget homo ſingulari quodam lumine, magna, & longa experientia, animo veritatis ſtudioſiſſimo. Ipſi Aſtrologorum Principes, & Antiſtites ſuæ diffidunt arti, eiuſque profitentur imbecillitatem, noua quotidie condunt præcepta, nouas tradunt obſeruationes, damnatis prioribus, & receptis, nouos condunt canones, & leges, veterum improbatis placitis; & adhuc apud mortales reperiunt fidem. Nemo ambigit, nec ambigere poteſt, Aſtrologorum partem maximam eſſe ſuæ artis ignaram, immò omnes incredibili quadam rerũ maximarum imperitia laborare, neque id ætatis noſtræ Aſtrologorum vitium eſſe, ſed omnium temporum, nec vulgi ſolius, ſed Principum etiam Aſtrologorum, & non intelligimus nihil eos habere aliud venale, niſi impudentiſſima mendacia. Nullus ſanè Aſtrologorum eſt, qui Aſtrologis ſui ſæculi non obijciat otium, oſcitantiam, inertiam, ignauiam, adulationem, quæſtus cupiditatem. Id facit Ptolemæus, vt vidimus: id facit Iulius Firmicus: id facit Bellantius libro primo Apolog. aduerſus Picum Mirandulanum: id facit Bonatus paſſim: id facit Albertus Pighius: id facit Cardanus: id facit Auguſtinus Niphus: id facit Guaricus: id facit Cyprianus Leouitius: id facit Hieronymus Volphius libro de Aſtrologiæ vſu: id facit Pontanus: id facit Iunctinus: Vt inconfeſſa omnibus res ſit Aſtrologos omnes artis, quam profitentur eſſe ignaros.

CAPVT III.

Aſtrologorum fraudes.

GENETHLIACI omnes non vulgo ſolùm, ſed probis etiam viris malè audiunt, vel quòd inanem, & temerariam profitentur ſcientiam, vel quòd mala fide, quod artis ſuæ eſt, exercent: quod & Ptolemæus libro primo, cap. 2. in Aſtrologis ſui ſæculi, & alij in alijs ſuæ ætatis Genethliacis notarunt: vel quòd inanem & fictilem doctrinam mendacijs, & fraudibus ſuſtineant. Et ſanè non bona fide Aſtrologos agere declarant abundè, quæ ſuperiori capite ex eorum libris deſcripſimus, ſubijciemus tamen adhuc pauca quædam, quæ fraudulentum horum hominum ingenium oſtendant.

Quare vt in vno omnium fraudes, & fallax ingenium ſpectetur, Iulius Firmicus, qui rerum omnium ſublunarium, qui omnium humanarum actionum, qui totius vitæ noſtræ rationes ſuſpendit è ſtellis, de Imperatoris tamen vita, de Reipublicæ ſtatu, à quibus Aſtrologorũ fraudes, non ſolùm detegi poſſunt, ſed iuſta etiam vindicari pœna, nihil è cœlo pronunciari poſſe affirmat. Caue, inquit libro ſecundo, cap. vltimo, ne quando de ſtatu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti reſpondeas: non enim oportet, nec licet, vt de ſtatu Reipublicæ aliquid nefaria curioſitate dicamus; ſed & ſceleratus, atque omni animaduerſione dignus eſt, ſi quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris; quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire: ſcire enim te conuenit, quòd haruſpices quotieſcunque à priuatis interrogati de ſtatu Imperatoris fuerint, & quærenti reſpondere voluerint, exta ſemper quæ ad hoc fuerint

rint

rint deſtinata, ac venarum ordines, inuo luta confuſione conturbent; ſed nec aliquis Mathematicus verum aliquid de fato Imperatoris definire poterit. Solus enim Imperator nō ſtellarū ſubiacet curſibus, & ſolus eſt, in cuius fato ſtellæ decernendi non habent poteſtatem: cùm enim ſit totius orbis Dominus, fatum eius Dei ſummi iudicio gubernatur. Et quia totius orbis terrarū ſpatiū, Imperatoris ſubiacet poteſtatibus, & ipſe in eorū deorū numero conſtitutus eſt, quē ad facienda, & conſeruāda omnia diuinitas ſtatuit principalis. Hæc ratio, & haruſpices turbat, quodcunq. ab ijs inuocatum fuerit numinū, quia quæ minoris eſt poteſtatis, maioris poteſtatis, quæ eſt in Imperatore, nō poterit explicare ſubſtātiam; cui enim omnia ingenia, omnes ordines, omnes diuites, omnes nobiles, oēs honores, oēs ſeruiunt poteſtates, diuini Numinis, & immortalis ſortitus licentia poteſtatem, in principalibus ordinibus collocatur. Quare quicunque de Imperatore aliquid quæſierit, nolo vt eum truci, ac ſeuera reſponſione cohibeas; ſed ei docili ſermone perſuade, quòd nullus poſſit de vita Imperatoris aliquid inuenire, vt perſuaſionibus tuis monitus cœptum furorem temeritatis, correcto mētis errore, deponat.

Multa hic deſpicere eſt, fraudulē cum ingenium, adulatorium dedecus, diſciplinam Principibus inuiſam, Reipublicæ pernicioſam. Idem eſt Imperatorum, cæterorumque mortalium ortus, par conditio, cur nulla ex Aſtris capi poteſt de Imperatorum vita coniectura? nonne è militum Senatorūque numero legebāt Imperatores veteres Romani? cur negas licere è cęlo quidque de Imperatoris vita præſagire, niſi quia intelligis huius artis vanitatem, timeſque ne nō liceat Imperatoribus, & rerum publicarum Moderatoribus impunè mentiri. Si quid in Genethliaca ſolidi eſſet, vel ſi non eſſet planè conficta, & commentitia præſenſione futurorum maximè iuuaret politicam adminiſtrationem, gubernationemq. Reipub. Vt nullum aut maius, aut firmius argumentum huius artis vanitatem reuincat, quam quod regendæ Reipubl.

quæ in re præcipuæ eius partes eſſe de-
berent, nihil opis affert. Iam Aſtrolo-
giæ quaſi ſypario Negromantiam, Geo-
mantiam, Piromantiā, aliaſque ſecretio-
res dæmonum artes Mathematicos per
ſummam fraudem occulere: teſtatur Pto
lemæus libro primo, de Iudicijs, cap. 1.
teſtatur Franciſcus Iunctinus in Proe-
mialibus, teſtatur Lucas Guaricus in
Apologetico, teſtatur Cardanus in Apho
riſmis, obijcit S. Auguſt. obijcit Tertul-
lianus, obijcit Origenes Adamantius,
obijcit S. Ambroſius locis, quæ deſcri-
bemus libro quinto; adeoque hoc homi-
num genus fraudibus abundat, vt non
inſcitè aliquis Genethliacam appellarit
offuciatum emporium.

Nulla eſt genitura, in qua Aſtrologi
non reperiant plures Directiones, Reuo-
lutioneſque irritas, & inanes. In geneſi
Henrici Secundi Gallorum Regis, Dire-
ctio Medij cœli ad trigonum Iouis, an-
no ætatis 17. Directio Medij cœli ad
ſextilem Veneris anno ætatis 25. Lunæ
ad ſextilem Veneris anno 37. Solis ad
trigonum Iouis anno 40. In geneſi Pauli
Tertij Pontificis, Directio Medij cœli ad
ſextilem Veneris cum reuolutione Solis
ad cor Leonis, & ſextilem Iouis, & Lu-
næ, ad trigonum etiam Iouis anno æta-
tis 54. ferè completo. Nihil planè præ-
ſtiterunt; per ſummam fraudem eas ſo-
lum commemorant, quæ cum euentis
congruunt. Nam in Genitura Henrici
Gauricus, & Cardanus ſolum conſide-
rant Directionem Lunæ ad trigonum
Iouis, quæ contigit anno ætatis 28. cō-
pleto menſe 3. die 26. quo, patre mor-
tuo Regnum adeptus eſt. Et Cereſarius
in Genitura Pauli Tertij non meminit,
niſi Directionis Solis ad trigonum Mer-
curij, anno ætatis 66. quo Pontifex re-
nnciatus fuit: vt nemo dubitare poſſit
eos non bona fide agere, neque ſincerè
eas quæ ſecundum artem ſunt, exponere,
ſed occultando, quæ eorum vanitatem
redarguere poſſent, dolis omnia, & frau-
dibus nectere.

Hieronymus Cardanus, vir in Aſtro-
logia Princeps, interrogatus de Edoar-
di Sexti Anglorum Regis genitura,
his verbis reſpondit: Vita debilis omni-
nò erit;

nō eritſnam luminaria infra terram ſunt, & Venus, quæ in aſcendente eſt, infœlix eſt. Aſcendens ad Saturnum peruenit in annis 23. menſibus 9. diebus 22. & tunc animi, & corporis languorem patietur. Saturnus quoque ad Martis ſextilem in annis 34. menſ. 5. diebus 20. & ſignificat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55. menſ. 3. diebus 17. poſt quod tempus diuerſis conflictabitur morbis, & erit mors cum ſanguinis profluuio, & feruore maximo.

Cæterùm Edoardo mortuo ætatis ſuæ anno 16. enimuerò fraudes, & impoſturæ Cardani enituere. quare callidus, ac verſipellis Planetarius, vt exiſtimationi conſuleret ſuæ, Epignoſticon edidit de vita Edoardi Sexti Regis Anglorum, quo oſtendit ex aſtrorum conſtitutione, & decretis illi migrandum neceſſariò è vita fuiſſe anno ætatis 15. menſ. 8. diebus 28. ſcilicet anno Domini 1553. die 6. Iulij. Sic ludunt Aſtrologi, nobiſque fucum faciunt.

Quibus fraudibus vſus ſit Paris Cereſarius, magni nominis Aſtrologus, in celeberrimo vaticinio de Pauli Tertij Pontificatu, ſcribit Cardanus lib. 3. Quadripartiti, cap. 14. & Sixtus ab Hemminga lib. Aſtrologiæ refutatæ, genitura 8.

CAPVT IV.

Aſtrologiæ Genitura.

INNVMERABILIVM annorum obſeruationibus artem hanc collectam, & infinitis propemodum experimentis tempore immenſo comprobatam fuiſſe, ſcribunt Aſtrologi, & à Chaldæis præſertim, & Ægyptijs obſeruatā, & ſignificatione euentus animaduerſam, & notatam: in patentibus enim campis, cum habitarent ſtellarum motus, vias, diſceſſiones, & cœtus commodè obſeruare potuerunt, cumq. ijſdem Signis antegreſſis eaſdem res, & eodē modo euenire animaduerterent, artem effecerunt.

Non erit igitur iniucundum, huius diſciplinæ geneſim excutere, & quæ de eius ortu ſcribuntur ridicula hoc loco percenſere. Ita autem artē hanc à Chaldæis notatam tradit Sextus Empyricus lib. 1. contra Mathematicos, cap. 21. Noctu, inquit, ſedebat Chaldæus in alto aliquo promontorio ſtellas ſpectans, alius autem aſſidebat parturienti, donec peperiſſet; cùm primùm autem peperiſſet, id ſignificabat magiſtro, qui erat in promontorio; Is autem cùm audiſſet, obſeruabat ipſe quoque Signum, quod oriebatur, tanquam horoſcopum; interdiu autem attendebat horoſcopos, & motus Solis.

Rurſus infrà: Quando dicunt, inquit, quòd qui parturienti aſſidet, diſco partum ſignificat Chaldæo aſpicienti ſtellas in promontorio, & ille cœlum aſpiciēs obſeruat Signum, quod oritur; Primùm quidem eis oſtendemus, quòd cùm partus non ſit definitus, ſicut paulò ante monſtrauimus, nec facile ſit eum diſco ſignificare. Deinde eſto poſſe cōprehendi partum, non tamen eius tempus poteſt perfectè adnotari; Accidit enim vt diſci ſonitus, qui poteſt longiori tempore ſenſui diſtribui, moueatur ad promontorium; Signum autem eſt huius id, quod cernitur in his, qui ligna ſecant in montibus; nam ſatis longo tempore poſtquam inflicta eſt ſecuris, exauditur ictus vocis, vt qui longiori tempore veniat ad eum, qui audit. Propterea non poſſunt Chaldæi perfectè ſumere tempus ſigni exorientis, quod eſt horoſcopus. Præterea nō ſolùm poſt partum tranſit multum temporis, in quo emittitur ſonus ab eo, qui aſſidet parturienti, ad eum, qui aſpicit ſtellas: ſed etiam interim dum ſurſum aſpicit, & conſiderans examinat in quo ſigno ſit Luna, & vnaquæque ſtella, euadit diuerſum, quod ad ſtellas attinet, thema motus mundi, qui perpetua circumagitur celeritate; priuſquam horæ eius, qui natus eſt, obſeruando affixerit, & accommodauerit ea, quæ cernuntur in cœlo. Et alioquin

hæc obſeruatio noctu fortaſſe ſolet procedere Chaldæis, quando cernuntur, quæ ſunt in circulo zodiaco, & ſunt manifeſtæ ſtellarum conformationes. Cũ autem naſcâtur etiam nonnulli interdiu, quando nihil poteſt adnotari eorum,quę priùs dicta ſunt, ſed ſolus Solis motus, ſi is quoque poteſt, dicendum eſt in quibuſdam quidẽ poſſe procedere methodũ Chaldæorum, in quibuſdam verò minimè. Vide autem num etiam noctu non poſſint certas, & non errantes ſtellarum facere obſeruationes; ſæpè enim nubiloſæ, & caliginoſæ ſunt noctes. Benè autem cum eis ageretur, ſi ablato omni huiuſmodi prætextu, firmum aliquid, & ſtabile inuenirent in diſciplina; tantum abeſt, vt poſſint inuenire, ſi ſit aliquod impedimentum, ad perfectam, & abſolutam cœleſtium comprehenſionem. Cùm autem Chaldæorum fregerimus, & aboleuerimus horoſcopum, & paucis oſtenderimus id non poſſe comprehendi tempore ortus, pergamus ad reliquam promiſſi partem, &c.

Hæc demum ſunt accurata illa,& certiſſima experimenta, quibus hæc diſciplina parta fuit: hæ fœlices illæ,& nunquam errantes obſeruationes, quibus fuit Aſtrologia collecta: quàm incertis orta principijs, quàm ineptis notata hominibus, quàm rudibus, & craſsis obſeruationibus innixa, viderint alij; ego rationem referam, qua Zodiaci ſigna in minuta diuiſere ij,qui hanc artem pepererunt apud eumdem Sextum Empiricum lib.1. cap. 21.

Nam cũ non eſſet inquit certa animaduertendi, & inſpiciendi ratio,quod non contemplarentur ſigna ex propria circunſcriptione, ſed ſeptem diſperſarum ſtellarum obſeruatione,venit eis in mentem in duodecim partes totum diuidere circulum: Oſtendentes autem viam ac rationem, dicunt, quòd cum veteres obſeruaſſent vnam quandam lucidam ſtellam, ex ijs, quæ ſunt in circulo zodiaco, & deinde perforatam amphoram aqua impleſſent, ſiuerunt fluere in alterum vas ſubiectum, donec eadem ſtella oriretur, coniectantes ab eodem ſigno ad idem ſignum fuiſſe circuli circumuolutionem. Rurſus ſumpſerunt duodecimam partem eius, quod fluxit, & conſiderarunt quanto tempore hoc fluxerit, dicebant enim tanto redijſſe duodecimam partem circuli, & eandem habere reuerſam partem ad totum circulum, quantum habet pars aquæ, quæ fluxit ad totam aquam.

Ex hac relatione duodecimæ partis ſignabant vltimum finem ab aliqua inſigni ſtella, quæ eo tempore ſpectabatur, aut ab aliqua ex ijs, quæ ſimul oriebantur magis Boreales, aut magis Auſtrales. Hoc ipſum faciebant in alijs duodecim partibus, &c.

Sed non poſſumus prætermittere ea, quæ aduerſus hæc Empyricus eodem loco ſcribit. Dicimus ergo inquit, quòd non facilè poſſunt inter ſe definiri, immò ne poſſint quidem perfectè definiri partes ſignorum; & ſit veriſimile exortum ſignum nondum videri eſſe exortum: & contra nondum exortum videri exortum. Neque enim prius dicta hydriarum ratio poteſt aliquid Chaldæis afferre adiumenti. Nam & ex aqua defluente, & ex aëris temperatione, fluxus eſt inæqualis tempore,ob ea, quæ fluxui obſiſtunt. Aquæ enim motionem veriſimile eſt, eſſe diſſimilem in principio, quando fluit pura, & poſtea quando eſt limoſa, & fluens difficilius: Aëris autem temperationem eſt probabile, ſi ſit quidem caliginoſus, & paulò craſſior, reſiſtere effluxioni, eam quodammodo obſtruendo; ſi ſit autem clarus, & ſubtilis magis adiuuare. Porrò autem ipſa quoque amphora non ſimiliter fluet, ſi ſit plena, & ſi ſit inanis, aut ſi ſit in eo,vt exinaniatur: ſed aliquando quidem celeriùs, aliquando verò tardius, aliquando verò mediocriter, cùm cœleſtis motus ſemper feratur pari celeritate. Quod eſt autem in omnibus præcipuum, vniuſcuiuſque ſigni non eſt corpus continuum, neque veluti cum præcedenti compactum, coniunctum eſt cùm id ſequitur, nullo interiecto ſpatio: ſed conſtat è ſtellis diſperſis, & quæ quædam intermedia, & diſcreta habent ſpatia, partim in medio, & partim in fine. Vnde cum partibus ſignorum Zodia-

Zodiaci omninò deſcribatur, neceſſe eſt, vt ſit error in ijs, qui obſeruant à terra; cùm eos lateat occurrens interſtitium, ſiue ſit finis præcedentis ſigni, ſiue initium aſcendentis. Tumuli autem ex quibus ſtellæ aſpiciuntur, non ſemper manent ijdem: ſed cùm in parte diuerſus ſit, & mutetur mundus, aut imbrium inundationibus, aut terræmotibus, aut alijs huiuſmodi caſibus vexentur. Quo fit, vt ex eorum mutatione non ſint eædem ſtellarum obſeruationes, ſed alia ſit ex loco excelſo aſpicientibus obſeruatio, alia verò ex humili. Et quod alijs eſt viſum non omninò conſpectum ſit alijs. Aſſumi etiam hic poteſt ſenſuum diuerſitas; alij enim vident alijs acutiùs: & quo modo quod à nobis nondum videtur propter interuallum, hoc tanquam maximum comprehendunt aquilæ, & accipitres, propterea, quod ſunt acuti viſus: ita etiam quod iam oritur ſignum, & eſt in horoſcopo poteſt quidem, qui non acutè videt Chaldæus, & qui eſt obtuſi viſus, ſi cum alio conferatur, ob longum interuallum opinari, quod nondum ſit exortum. His autem addenda eſt tanquã euidentiſſimum ad artem Chaldaicam confutandam argumentum in horizonte, ſeu finitore aeris differentia. Eſt enim veriſimile, quod cum is ſit craſſus per viſus reflexionem, ſignum quod eſt adhuc ſub terra, videatur iam eſſe ſuper terram; Quod quidem ſit etiã in radio Solis, qui reflectitur in aqua; Non videntes enim Solem, ipſum ſæpè eſſe Solem opinamur. Quod autem omnia maximè continet, omnibus, qui cœleſtia obſeruant in orbe terrarum, vnaquæq. pars duodecima Zodiaci ſi quidẽ pari appareret tẽpore, & recta cerneretur, fortaſſe poſſent Chaldæi firmiter, & ſtabiliter accipere ſignum, quod oritur in horizonte. Nunc autem quoniam non pari tempore apparet apud omnes, ſed alijs quidem citiùs, alijs verò tardiùs, & aliquibus quidem obliquum, alijs verò rectum, ſequitur quod non videatur omnibus idem ſignum eſſe horoſcopus: ſed quod his videtur iam eſſe exortum, hoc alijs eſſe modo ſub terra: & quod videtur alijs eſſe in declinatione ſigni, quod eſt horoſcopus, hoc alijs cerni eſſe horoſcopum. Quod autem hoc ita ſe habeat ex hoc eſt perſpicuum, quod ſtellæ inerrantes, vt Arcturus, & Canis, non eodem tempore apparent omnibus, qui ſunt in omni climate, ſed alijs alio. Atque hoc, quod non contingat accuratè, & abſolutè ſumere ſignum, quod ſit horoſcopus, & propterea nec vllum ex alijs centris, ex quibus à Chaldæis fiunt prædictiones ſatis oſtendimus. Hæc Sextus.

En ſapientes illi viri huius artis Parentes, & Auctores, qui ex aſtrorum congreſsibus ſubtiliter notatis, animaduerſiſq. euentis, Aſtrologiam certis, & exploratis monumẽtis conſignarunt, hiſque inſtrumentis cœlum partiti ſunt, qui Aſtrologiam primi certa ratione, & via notarunt. cum autem inſtrumentorum vitium magnos parere errores ſoleat, vnde Ptolemæus libro tertio, capite ſecundo. Inſtrumentis, inquit, horarum, quæ per aquarum decurſus adaptantur, euenit ex aquarum retentione, & decurſus differentia, quæ per differentes occaſiones, vel per quamlibet vllam occaſionem, & contingentem, ei aduenit. neceſſariò conuenit, vt via, qua gradus circuli ſingulorum, qui ſecundùm naturalem rationem conſecutiua debet eſſe aſcendens deprædhendi poſſe indicemus, &c. Planè conſtat veterum experimenta, quæ in certo, vagoque cęlo facta ſunt, non potuiſſe niſi fortuitã, & temerariam artẽ parere, horum verò obſeruationibus recentiores omnes Genethliaci nituntur. temerariam itaque, & nullis certis experimentis notatam diſciplinam ſequuntur.

Prima dicet quiſpiam hæc fuiſſe huius diſciplinæ rudimenta, & balbutientis adhuc Aſtrologiæ quaſi incunabula, cæterũ ſtellarum poſtea motus, ortus, & occaſus ita numeris comprehenſos, vt Mathematici quo die, qua hora, quo momento earum congreſſus, digreſſus, defectus futurus ſit ſine vllo errore tradant. Hinc Alphonſi, Copernici, Prutenicæ tabulæ, hinc ephemerides per ſingulos annos, menſes, dieſque ductæ. His verò tẽpore

pore immenſo notatis, & animaduerſis, obſeruatum quoque quo habitu, qua forma, quaque conſtitutione ſtellarũ aliquis naſceretur, notatã præterea vitam, fortunam, mores, & ingenium, & ad extremũ finem etiam vitæ, eaque omnia, vt vſu euenerant literis mãdata, deprehenſumque fuiſſe, eos qui ſub eodem ſtellarum habitu prodeunt in lucẽ, parem, vel non admodum diſſimilem fortunam nanciſci, & ita artem hanc eſſe conditam. Hunc apertiſſimi erroris arguent quotidianæ eclipſes, quarũ nulla adhuc vidimus tabulis ita reſpondentẽ, vt vna, aut altera hora à præſtituto tempore non errauerit, quod ſanè non contingeret ſi noti iã eſſent ſyderum curſus. Vnde ſunt varij, & multis horis diſſidentes Mathematico. ũ calculi, niſi ex eo quod nõdum cõprehenſos habent aſtrorum curſus? Nihil aut diligentiæ, aut curæ omiſit Ticho Brahe in notandis ſyderum motibus; libro tamen de noua ſtella, pag. 648. Martis, & Saturni motus, adeò incertos eſſe teſtatur, vt tribus interdum, quatuorvè diebus à calculo aberrent. Deinde hic quo errore, aut fraude Chaldæos, & Ægyptios, qui primi hanc artẽ coluerunt, fuſam, & vagam diſciplinã nullo certo fundo conceptã profeſſos eſſe concedit, & à cęlo duxiſſe, quæ à cęlo non dependent, eodẽ cogitur fateri Aſtrologos noſtrates laborare poſſe, & è cœlo tribuere, quæ aliundè proficiſcuntur. Hactenus à Chaldæis, & Ægyptijs artis ſuæ originem Genethliaci repetiuerunt: Claudius Ptolemęus nihil ex propria, omnia ſe ex Chaldæorum, Ægyptiorſque obſeruationibus ſcribere profitetur. Ex eorundem notationibus Iulius Firmicus, & Albumazar huius artis præcepta tradiderunt: nunc ſi apud Chaldæos, & Ægyptios nullam fuiſſe Aſtrologiam admittunt, deſerunt inueteratam illam de artis ſuę antiquitate opinionem, eamque priuant innumeris illis experimentis, quæ à Chaldæis, & Aegyptijs in patentibus cãpis facta, hactenus tradiderunt. Et quoniam, aut nunquam, aut nonniſi poſt infinitũ prope annorũ interuallum aſtra redeunt ad locũ, vnde digreſſa aliquando ſunt ſublata antiquitate, huic diſciplinæ haud ſcio, an ſatis diuturnius illa experimenta confirmari potuerit.

CAPVT V.

Aſtronomicis experimentis nihil eſſe fidendum.

IN experimentis Aſtrologi ſuorum Apoteleſmatum ſummã, & ferè vnicum poſuere præſidium, experimenti porro vis in ſimilitudine eſt eorũ, quæ experimur. Multæ inquit Ariſt. in prœmio Metaph. eiuſdem rei memoriæ, vnius experientiæ vim efficiunt, quare experientia penè ſimile quid ſcientiæ, & arti eſſe videtur; per experientiam autem ars, & ſcientia hominibus efficitur. Experientia enim, vt rectè ait Polus, artem efficit; inexperientia autem fortunam. Fit autem ars, cùm è multis experimentalibus conceptibus, vna de ſimilibus vniuerſalis opinio fiat; opinari enim quod Calliæ hoc morbo laboráti hoc conducit, ſimiliter Socrati, ac ſingillatim alijs multis, experientiæ: quod autem omnibus huiuſcemodi ſecundùm vnam ſpeciem determinatis hoc morbo laborãtibus conduxit, vtpotè pituitoſis, aut bilioſis, aut febre ardente febricitantibus, hoc artis proprium eſt, &c.

At in Aſtrorum iudicijs diſſimillima ſunt priſcorum, recentiorumque experimenta, atque exempla, ipſius quoque Ptolemæi confeſſione libro primo, de Iudicijs, capite ſecundo. Hoc quoque accidit, inquit, vt configurationes, quas veteres tradiderunt, & quibus nos iudicia accommodare conſueuimus, pronunciantes de ijs, quæ nunc obſeruamus, vt illi olim, variæ ſint; illæ enim, ne ſemel quidem cum noſtris ſimiles, & congruentes repertæ ſunt; nam magis quidem, aut minùs concordare poſſunt, atque id quidem innumeris temporis ambagibus; prorſus aũt conuenire nullo modo, cùm omnium

omnium rerum cœleſtium ſimul, ac terreſtrium inſtauratio (niſi cui libet, inanitate quadam glorioſa, oſtentare ſcientiam, & perceptionem earum rerum, quarum nulla eſſe poteſt) aut non ſit prorſus expectanda, aut non intra tempus quod humano intellectu comprehen datur; ſi quando igitur in prædicendo erratum fuerit commiſſum,ex eo vſu venit, quòd ſubiecta exempla diſſimilia inter ſe fuerint, atque hæc vna eſt in aeris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit cauſa comperiendorum motuum cœleſtium.

Iulius Firmicus libro octauo Matheſeos, cap. 5. nouas obſeruationes Græcis, & Latinis inauditas, ſe traditurum his verbis profitetur. Accipies nunc Mauorti decus noſtrum pleniſſimam huius operis diſciplinam, Græcis multis, & omnibus fermè Romanis incognitam, ad quam vſque ad hodiernum diem noſtrum aſpirauit ingenium, &c. Rurſus libro quarto, cap. decimoſexto. Iſtam rationem, inquit, veteres inuolutam varijs obſcuritatibus reliquerũt ne ad hominum notitiam perueniret, &c.

Scribit Ptolemæus libro tertio, Quadripartiti, cap. 14. dirigendos eſſe Aphetas ad Aneretas ſecundum ordinem ſignorum in orientalibus cœli locis, in occidentalibus verò, non ſolùm ſecundum ordinem ſignorum, ſed etiam contra ſucceſſionem. Hieronymus Cardanus rationem dirigendi in ſorte non mutat, ſed eandem ſequitur, quam in horoſcopo Sole, & Luna. Cyprianus Leouitius, alijque permulti ſolum horoſcopum dirigũt ad promiſſores cum agitur de valetudine, morbis, & vitæ longitudine: omiſſo Sole, Luna, Sorte, & Dominio horum locorum. Sortem porrò quocunque loco ponatur, ſemper dirigunt contra ſucceſſionem ſignorum, & graduum: omnes tamẽ experimentis nituntur. ergo contrarias,& planè pugnantes rationes dirigendi certis experimẽtis ortas credemus? an potius allucinatos eſſe omnes, nullaque eſſe experimenta, quæ nobis obiectant?

Cardanus libro de reſtit. temporum, & motuum cœleſtium tõne veteres omnes in motu Solis, Lunæ, Saturni Martis, obſeruãdo deceptos eſſe docet, eorumq. propterea experimenta ſub alio aſtrorũ ſtatu, & conſtitutione facta eſſe quam contingant noſtro tempore? Et ſect. 1. Aphor. 27. Nullus planeta, inquit, in æternum redibit ad priſtinum locum, nec etiã in longiſſimis temporum ſpatijs ſecundum ſenſum, alius à Sole. Quantò magis Ægyptiorum,& Chaldæorum experimenta fatendum non contigiſſe ſub eodem cœlo, in quod cadunt noſtra ætate?

Victus hoc argumento Lucius Bellantius lib. de Aſtronomiæ veritate, quæſt. 1. art. 1. fatetur experimentis deeſſe ſimilitudinem perfectiſſimam, ſed eam negat eſſe neceſſariam, cùm de genere vniuerſo iudicent, & prædicant Aſtrologi, de ſingularibus autem non niſi imperfectè, ac timidè, propter cœleſtium configurationum diſſimilitudinem. Qualis imperfectio, inquit, alijs etiam doctrinis, ac diſciplinis accidit, ſed alijs maior, minor alijs. Hæc Lucius Bellantius, quàm lucidè, quàm bellè, viderint alij: ego multa in his deſidero.

Ac primùm non video, quid diſcriminis inter generalia ponat, & ſingularia: Quæ enim vocat generalia? ea ne quæ nõ vni hominum, ſed toti cuidam populo, ſeu regioni eueniunt? nam hæc generalia appellat Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs, cap. 3. At hæc quoque pendent, ſi pendent, à ſingularibus certis, & definitis aſtrorum congreſſibus, qui peſtilentiam, annonæ charitatem, morbi genus quoddam cauſare dicuntur à Bellantio, vt retulimus lib. 1. c. 20. Quare ſi nunquã ijdẽ redeunt aſtrorum cœtus, vt verè non redeunt, non minùs generalium, quàm ſingularium obſeruationẽ faciunt inconſtantem,& lubricam. Atque adeò generalium etiam experimenta vacillant, labantque. An aliter generalia intelligit, poſſe nimirũ ab Aſtrologo prædici, quod genus, aut ſpecies euentorũ impendeat: non poſſe verò definire euentorum circunſtantias, quæ ſingularium complent propriam rationem, ac formam. Hoc magis ipſe ſignificat artic. 2. ad 3. Hoc modo etiam Ptolemæus in centiloquio, can. 1. in generali, non in particulari

Digitized by Google

prædicere poſſe Aſtrologum ſcripſit.

At neque id probare poſſum, quia Aſtrologi prædicunt ſingulares euentus mortem violentam ex veneno, ex inſidijs; diuitias ex hæreditate, ex induſtria, ex matrimonio, amicitias Principum; cædes fraternas, & maternas: profitētur, & tempus, & annum, & diem ſingulorum euentuum à ſe præſciri poſſe: pleni ſunt libri, plenæ genituræ.

Præterea duo ſunt euentorum genera, quædam ſimplicia, copulata quædam; morietur cras Socrates ſimplex res eſt, huic, ſiue quid accidat, ſiue nihil definitus eſt moriendi dies; Philippus gignet Alexandrum ex Olympiade, copulata res eſt, non poteſt dici ſiue fuerit Philippus cum Olympiade, ſiue non fuerit, gignet Alexandrum. Simplicia quæ ſunt non à quocunque aſtrorum cōgreſſu dimanant, ſed à definito, & indiuiduo, qui ſi nec vnquam idem reuertitur, nec idem ſimplex effectus redire poteſt, nec confici experimentum. Quæ ſunt copulata, &, vt Chryſippus vocabat, confatalia, vnum ſine alio effici non poteſt; ſed vtrunque à certo, & definito ſyderum aſpectu dependet; quare ſi non reuertuntur aſtra, quæ ſingulares præſtāt effectus, neque copulata redire poſſunt, vbi igitur ſunt generica iſta experimenta?

Ad hæc circunſtantias iſtas, & accidentia euentorum, quæ vocas, vel ais eſſe à ſyderum efficientia, vel non. Si ſecundum, rerum partem multò maximam à cœli poteſtate ſubducis, nō ſine Aſtrologicarum prædictionum incertitudine, & incredibili ambiguitate. Si primum ais, hæc quoque effici à cœlo, & horum experimenta facta eſſe oportet ab Aſtrologis, non generica ſolum; eadem enim quæſtio rediret.

Rurſus minima quæque ſtellarum cōmutatio, & qualibet quanquam exigua configurationis variatio, effectuum non ſolum circunſtantias, ſed & genus variat, lege Card. lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 1. 3. & 6. & lib. de reuolutionibus, cap. 7. Quatuor modis, inquit planeta iuuat, vel nocet. Primus eſt e natura propria, ſecundus ex qualitate diſpoſitionis, tertius ex irradiatione, &

Infrà: Ptolemæus, inquit, poſuit Lunam ſignificantem corpus, deinde animi mores, deinde vitam, & vxorem, & natum, & ancillas, & filias, & ſorores. Quomodo ergo erit diſpoſita, cui in partu moritur vxor, & ipſe longæ vitæ, & filiæ eius plures incolumes, & ancillæ fugitiuæ, & mater mortua citò, & corpus ſalubre, & intellectus inconſtās, & malus? propter hæc in capitulo ſequenti ſubijciam vnam, aut alteram figuram.

Idem eodem lib. cap. 5. Quinta, & Venus, & Luna dant filios, Mars cum nona, & Luna dant itinera, Luna Venus diſpoſitores dant matris fortunam, Luna, Mercurius, & tertia dant fratres, & conſanguineos, &c. Multa itaque, & genere diuerſa, cùm ab eodem aſtro pro vario congreſſu cum alijs aſtris proueniāt; eadem verò cœli conſtitutio redeat nūquam, quamuis enim annis triginta Saturnus, Iupiter duodecim, Mars duobus, Sol, Mercurius, Venus vno, Luna viginti ſeptem diebus, & octo horis abſoluāt ſuum curſum, Ptolemæo auctore, ad eandem tamen conſtitutionem, eo temporis ſpatio non reuertuntur: vnde Aſtrologi deſumpſerunt experimenta, quibus ſuam diſciplinam fulcire ſolent? vnde hauſerunt obſeruationes, quas mirificè iactitant?

Agè verò, vndenam duxit hanc differentiam Bellantius? ſtellarum ſanè conſtitutiones in ſchemate, vel recurrunt, & ſecundum ſubſtantiam, & ſecundum accidentia ſimilia, vel vtroque modo diſſimilia, vel vno modo ſimilia, diſſimilia altero.

Si vtroque modo ſimilia, id primò aduerſatur Ptolemæo, id aduerſatur omnibus, qui aſtrorum motus numeris, & ratione complexi ſunt. Deinde vtraque obſeruari potuerunt, & generalia quæ ſunt, & priuata, & in artem redigi, nam licet euentus alicuius circunſtantias operoſius ſit notare, quàm genus; præcipuarum tamen circunſtantiarum notatio nō ſuperat periti, ac ſolertis Aſtronomi diligentiam. nam & hiſtorici ſæpè pleraſque circunſtantias complectuntur in bello quopiam, ſeu pace, ſeu fœdere, ſeu

ſeu ſamé deſcribendæ. Si vtroque modo diſſimilia ſunt, neque generalia, neque ſingularia, & quæ accidentibus circunſcribuntur ſub experimentum veniunt. Sin tandem ſubſtantia ſimiles, diſſimiles accidentibus ſunt ſtellarum congreſſus, quamnam, obſecro, intelligit ſubſtantiã? aſtrorumne? verè quidem, ſed nihil ad rẽ; id enim ſi ſatis eſſet idem genere ſemper cœlum præſtaret. An aſpectuum, & virium, quæ pro vario aſpectu ſtellis inſunt? nihil his variabilius, nihil minùs conſtans, in errantibus præſertim, quæ nunc in ſextilem conueniunt, aliàs in trigonum recurrunt, mox in quadratum cedunt, aliàs ex altera parte ſibi reſpondent. quam inconſtantiam abundè declarat effectuum varietas, quos ſingulis momentis fundunt, declarat geminorũ partus qui in breuiſſimo tẽporis interuallo contrarijs temperamentis, contrarijs moribus prodeunt. Sed fac vel vna hora non mutari cœli efficientiam, vnde deduces diuerſam eorum naturam, qui eo tempore oriuntur? vnde rerum varietatem incredibilem, quæ per id tempus prodeunt in lucem? An ſigna, dicit Bellantius, vel domos ſimiles eſſe ſubſtantia? nihilo meliùs; cùm enim aſtrorum tardiora quædam, velociora ſint alia, modò in his, modò in alijs, modò in vno, modò in alio gradu ſibi obuiant, vbi ergo Bellanti, pones tuam illã generis, ſeu ſubſtantiæ ſimilitudinem? Denique cum varientur ſigna, & ſignorum gradus, congreſſus, ſtationes, retrogradationes, directiones, ortus, occaſus, omnia denique, ex quibus ſimile quoddam genus fingi poteſt, vbi tandem exiſtet iſta ſimilitudo?

Ex hacre duo conſequuntur neceſſariò; vnum quidem ſyderum omnes congreſſus, cùm infiniti propemodum ſint, obſeruari non potuiſſe, nec eſſe, nec fuiſſe vllos Aſtrologos, qui ſui ſæculi quotidianos congreſſus aſtrorum, eorũq. effectus obſeruauerint; vt prorſus oporteat hanc ſcientiam eſſe mancam, deſtitutam nimirum experimentis innumeris, & notationibus, quæ ſæculo quolibet, immò quolibet anno, & die fieri potuiſſent, & facta non ſunt; vnde ſequitur omnes obſeruationes fallaces, incertas, ambiguas, dubias eſſe. cum enim non fuerint ſemper obſeruati aſtrorum concurſus, incertum oportet eſſe, an eoſdem ſemper effectus, an verò aliquando hos, aliquan do contrarios fundant.

Alterum experimenta, quæ facta ſunt (ſi vlla tamen ſunt facta) non dare ſcientiam, aut generalem rationem, quã in poſterum pronunciari quidquã poſſit, aut prædici; quia nullæ ſunt aſtrorum configurationes alijs prioribus ſimiles, ex quibus generalia ſumi poſſint ſcita, & pronunciata, quæ ad iudicandum de alijs, & ſimilibus iuuare poſſint.

CAPVT VI.

Tria Aſtrologorum ſuffugia.

TRIPLICI via huius rationis vim declinare poſſunt Aſtrologi. Primò quidem dicendo, non indigere Mathematicos congreſſuum ſimilitudine: ſcire ſe Solem eſſe calidum, frigidum Saturnum, Lunam humidam, ſiccum Martem, & ſic de reliquis: Deinde ex opticæ præceptis commodè dijudicari poſſe, quantum maioris, minoriſue diſtantiæ, & propinquitatis ratio valere poſſit, vt aſtrum vnum vim alterius aut retundat, aut exacuat, in mutuis congreſſibus. Quare poſito quolibet aſtrorum interuallo, non ægerrimè conijci poſſe, quid ex his, & ijs viribus parum, multumque ſemotis aptum ſit conſequi.

Exiſtimare ſecundò poſſunt Mathematici accidere quidem his obſeruationibus, ac menſuris diuerſitatem, & errorem aliquem, non magni tamen momẽti, ſatiſque eſſe Aſtrologo paulò plus, minuſuè verum attingere, quod & Bellantio viſum eſt, quæſtione citata diluenti ſecundum argumentum.

Tertiò contẽdent plerique nihil opus eſſe anxiè diſquirere qualibus experimentis

Digitized by Google

mentis Aſtrologia parta fuerit, experimenta qualia oportebat fieri, facta iam eſſe, idquę conſtare, tum Aſtrologorum omnium vnanimi conſenſu, tum quotidiana prædictionum veritate. videmus hæc prædicta nunquam ferè mentiri, quod non eueniret, niſi legitimis experimentis Aſtrologorum ſcita collecta, fuiſſent. Quamuis ergo cognitioni hominum obſcura ſit ratio, qua hæc animaduerſa, & notata ſunt, notata tamen eſſe, & obſeruata, vt oportuit. Ita ferè fugiunt Aſtrologi, nos ſequamur fugientes; nondum enim argumenti, quod propoſuimus, vim declinarunt, immò nec declinare poſſunt. Sed vt certo ordine diſputatio procedat, oſtendendum eſt primo non potuiſſe planetarum vires Aſtrologos experiri.

CAPVT VII.

Non potuiſſe Aſtrologos Planetarum vires experiri.

QVONIAM planetarum, præcipuè viribus confidunt Aſtrologi, eaſque totius Aſtrologiæ quaſi fundamenta conſtituunt, placet ab his initium ducere, planumque facere, non potuiſſe eorum vires experimentis notare. Saturni ſtella, inquit Ptolemæus libro quinto de Iudicijs, cap. quarto, maximè frigidifica eſt, ſed & nonnihil arefacit; Stella Iouis tēperatæ naturæ eſt; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æſtuoſam Martis: Martis ſtella, & arefacit, & vrit, ſicut congruit igneo ipſius colori: Stella Veneris eoſdem habet effectus, quoad temperationem, quos Iupiter, ſed ratio eſt diuerſa; nam quòd vicina eſt Soli nō nihil calidifica eſt, ſed multò vehementiùs humectat: Mercurij ſtella ferè quidē non miniùs aliquando arefacere, quàm humores abſorbere, propterea quòd non longè à Sole recedat: aliquando tamen & humectare deprehenditur cùm ſuperpoſita ſit terræ proximè orbi lunę, ſubitarum autem mutationum in vtramque partem effectrix eſt inflata; quaſi celeritudine comitatus ſolaris, &c.

Quid Cardanus libro de ſupplemento Almanach, capite decimo octauo? Saturnus frigidus eſt, maximè Orientalis, ſiccus maximè Occidentalis. Iupiter calidior, quàm humidior; calorem auget Occidentalis, humiditatem Orientalis. Mars ſiccior longè quàm calidus, Orientalis calorem, Occidentalis ſiccitatem auget. Sol calidùs valde in paſſiuis paululùm declinat ad ſiccum. Venus humida plurimùm, maximè Orientalis calida paululùm, magis tamen Occidentalis. Mercurius ſiccus, plus tamen Occidentalis, temperatus in actiuis, Orientalis tamen modicè calidus. Luna humida vehemēter, maximè Orientalis, ideſt, poſt Solem calida paululùm, magis tamen Occidentalis.

Tantum autem Genethliaci Planetarum viribus tribuunt, vt reliquarum, omnium ſtellarum virtutes ad eas reuocent. quare Ptolemæus libro primo de Iudicijs, capite octauo Stellæ in capite Arietis, inquit, effectus habent commiſtos ex viribus Martis, & Saturni, quę in ore ſunt, idem poſſunt, quod Mercurius, & nonnihil quod Saturnus, quæ in poſteriori pede Martiæ, quæ in cauda, Venereæ ſunt. Vbi Tauri ſignum quaſi amputatum cernitur, ibi ſtellæ ſunt naturam ſapientes Veneris, & Saturni, At Vergiliæ Lunam, Martemque referunt. In capite inter ſucculas vna luce rutila excellens, quæ & facula dicitur, Martia eſt. Geminorum ſignum in pedibus ſtellas habet, quarum natura ſimilis eſt naturæ Mercurij, & nonnihil Veneris, In fœmoribus lucidæ ſtellæ Saturniæ ſunt, in capitibus duæ nitent, quarum prior Mercurialis eſt cognomento Apollinis, poſterior Martia cognomento Herculis. Percurrit denique omnes Zodiaci ſtellas, deinde omnes ſtellas fixas, eaſque aut Saturnias, aut Iouias, aut Martias, aut Mercurias, aut Venereas, aut Lunares, aut Solares facit. Ptolemæum ſequuntur minorum gentium, Aſtronomi, & ad ſeptē planetas reuocāt

cæte-

cæterarum omnium ſtellarum vires, & efficientiam. Quo fit, vt ſi probatum fuerit, non potuiſſe Aſtronomos experiri vires Planetarum, Aſtrologia vniuerſa, & Genethliaca omnia ſcita vocentur in dubium; nam aſtrologia non habet alia præcepta, quàm quæ experimentis ſancita & collecta ſunt, ſi conſtiterit eius dogmata nullis niti experimentis, artem totam fabuloſam eſſe, & fictitiam conſtabit.

Agite ergo, ſi placet, in ipſam Aſtrologiæ Arcem expediamus Arietem. non leui, ac ludicra de re diſceptatur, ſed ad ſummum ventum eſt; agitur de primis Genethliacæ principijs, quibus tota hæc ars continetur.

Principio itaque ſciſcitari libet, vndenam Aſtrologis primis innotuerit Saturni fragiditas, ſiccitas Martis, aliæque aliorum Planetarum priuatæ vires? Experimentis, inquient. Bene eſt: & quidem de Solis calida, de Lunæ humida vi, inter omnes meritò conuenit, ex quotidiano vſu, perpetuoque ſenſu. De alijs quæro, vnde cognoſcatur eorum virtus? Saturni, gratia exempli, quem nemo ita ſolum vidit è cœlo fulgere, vt notare potuerit, priuatas eius vires, vnde conſtat frigitas? An quia ſentimus frigus? quid ſi frigiditas, quam experimur, non ſit Saturni, ſed aliorum ſyderum, quæ cum Saturno feruntur in orbem? Experimur, inquient, ſemper gelidum aërem præſente Saturno, licèt alijs, & alijs ſemper ſtellis conſocietur. Nihilne ergo faciunt ad frigus reliquæ ſtellæ, quas vos dicitis habere naturam Saturni, quaſque natura frigidas eſſe vultis? Quo pacto probatis frigus à Saturno defluere, non ab alijs Aſtris? Nonne quotidie, aut noctu, aut interdiu, noſtrum hemiſphærium Saturnus pertranſit? nonne rapitur motu diurno ab Ortu in Occaſum? num ſentimus quotidie eius frigus? etiamne furente Leone, etiam latrante Canicula? Annon id aitis, ſed tunc quoque minùs æſtuare dicitis cœlum, quando maximè æſtuare videtur, obſiſtente Saturno Leonis, & Caniculæ calori? vnde id noſtis? an Saturni abſentiam de cœlo vidiſtis, & tunc maiorem calorem experti eſtis? Vnde igitur probatis minus nunc eſſe in mundo caloris, quàm eſſet, ſi Saturnus cœlo abeſſet? quibus id probatis certis experimentis?

Vt paucis rem conficiamus, bipartitam facio quæſtionem, & interrogo, Habeſne huius frigiditatis experimentum perpetuum, & nunquam interruptum, an quorundam duntaxat temporum? Si perpetuum, hoc aliunde non poteſt deduci, quàm ex eo, quòd cùm perpetuò Saturnus è cœlo fulgeat, qualibet hora frigidiorem reddit mundum, quàm eſſet, ſi Saturno cœlum careret; at id nullam vim habet, niſi apud eos qui ſibi iam perſuaſere frigidum eſſe Saturnum; alij enim id inficiabuntur, & experimentum requirent. Qui igitur detrahes Saturnum de cœlo, vt experimentum exhibeas frigiditatis, qua ſub Saturno, & ſine Saturno mundus vtitur?

Sin quorundam temporum affers experimenta, & non continua; quotunnam? quatuor, inquies, potiſsimùm: nam intereſt primo cum quibus alijs ſtellis congrediatur: ſecundò, interdiu, an noctu fulgeat: tertiò, quam hemiſphærij noſtri partem, ſeu ſitum occupet: quartò, quantùm denique per Zodiacum ad nos accedat, vel recedat. At nihil horum certam Saturno frigido fidem facit.

Et de primo quidem experimento nihil in præſentiarum laboramus, conuenit enim nobiſcum, variabiles eſſe congreſſus Aſtrorum, nunc autem ſimilia quærimus, & vniuſmodi non varia, & inconſtautia experimenta, quæ ad ſecundum effugium pertinent, de quo ſuprà diſſeruimus, & capite ſequenti redibit diſputatio.

Deinde vel Saturnus quibuſcunque iunctus ſtellis fundit frigus, vel cum quibuſdam ſolùm, non cum alijs. Non primum; non enim cum Sole, non cum Canicula, non cum Leone, non cum Marte, vt ſatis conſtat. Dices, cum his quoque exhibere frigus, ſed tenue, & vix ſenſile: nugæ. Experimentum quærimus ſenſibile, & certum, nemo autem rapidus dum Sirius ignes exerit ſentit Saturni frigus. Affirmabis ab his Aſtris eius efficientiam impediri; rectè quidem, ſed non

habes

habes adhuc experimentum quod proferas, & quod inquirimus. Vnde enim noſti illum natura ſua frigefacere, ab alijs Aſtris impediri, ne fundat frigus?

Cùm quibuſdam verò Aſtris ſi Saturnus frigefacit, non cum alijs. Primum quidem tam poſſum Saturno frigus, quod è cœlo defluit, tribuere, quàm tali ſyderum compoſitioni: nam ſi eadem redire poſſet compoſitio abſente Saturno, redarguerer fortaſſe; ſi enim ſemoto Saturno aliorum Aſtrorum concurſus frigefaceret nihil, certiſsimo comprobares experimento à Saturno potiùs, quàm ab aliorum Aſtrorum congreſſu frigus proficiſci; quo enim ſeparato nihil fit, conſtat in eo aliquid eſſe cauſæ, cur res fiat. At ſyderum compoſitio cum Saturno, qua poſita expertus ſum frigus, non eſt ſeparabilis à Saturno, nec redire poteſt ſine Saturno, quomodo igitur redargues eos, qui contendunt non à Saturno, ſed à congreſſu ſtellarum frigus delapſum eſſe, quod proferebas? quo experimento ſuadebis Saturnum eſſe frigidum? Saturnus ſanè ſeparatur quidem, & redit, cum alijs ſtellis, ſub quo congreſſu, vel experimur frigus, & redargui nequit, qui id tribuit nouæ conſtitutioni Aſtrórum, ſicut, & priori, & non Saturno: vel nihil ſentimus frigoris, & experimentum deſtruit potiùs quàm aſtruat Saturni frigiditatem. Deinde, vel Saturnus cum quibuſcunque ſtellis tantundem fundit frigoris, vel cum vnis aliquid, cum alijs plus, plurimum cum alijs; non primum, quia Mathematici volunt modò plus, modò minus frigefacere Aſtra, volunt variabiles, & inconſtantes eſſe eorum vires. Deinde id reprobat experientia, non enim tantundem experimur frigoris ſub cane quantum ſub Capricorno. Si cum quibuſdam nihil vis, cum quibuſdam aliquid, cum quibuſdam plus, cum quibuſdam plurimum Saturnum efficere frigoris, probandum tibi erit hanc frigoris inconſtantiam non proficiſci à varia ſyderum conſtitutione, & proferendum experimentum, quod concludat à Saturno, non autem à configuratione ſtellarum, hanc varietatem prouenire, quod experimentum quia non reperies ſuccumbas neceſſe eſt probando per experimenta Saturni frigiditatem. Video quid acuto alicui venire poſsit in mentem: dicet non poſſe quidem Saturni ſeorſim vim, & efficientiam concludi, probari tamen ſtellarum congreſſu & conſtitutione frigeſcere hæc ſublunaria; Ne id quidem, nam ſub eadem conſtitutione ſtellarum, non experimur idem frigus noctu, & diu, Æſtate, & Hyeme, quo modo itaque oſtendes frigus illud à ſtellis dilabi, non ab alijs cauſis propter quas plus frigoris experimur noctu, quàm interdiu, Hyeme, quàm Æſtate, in montibus, quàm in aliqua planitie. Ariſtoteles ſanè lib. 2. de generatione à tex. 56. ita Solem facit omnis caloris, & frigoris auctorem, vt generationes, & corruptiones, quæ his inferioribus contingunt, non deſiderent aliud frigus aliumve calorem quam Solis. Noſque lib. 1. cap. 3. oſtendimus Solem accedendo recedendoque cauſam eſſe caloris, & frigoris omnis quod experimur à cœlo proficiſci, cui ſi addas frigus, quod terra, & aqua fundunt ſua natura, non reperies experimẽtum, quod Saturni frigus efficiat.

Ad ſecundum quod attinet, ſi contendas noctes, vel dies frigidiores eſſe præſente Saturno, quàm eodem abſente, res tibi erit cum Aſtrologis tuis; non enim poteſt aliter abeſſe Saturnus, niſi quia dum nox noſtro hemiſphærio incubat, ille infra Orizontem oberret, vel dum nos dies luce perfundit, Saturnus infra terram commoretur. At Aſtrologi ſtellas ſub alio hemiſphærio dum ſunt, ſuas exercere vires volunt; nam alias nocturnas, diurnas alias faciunt, quod nocte nobis dominentur quædã vbi vbi eo tẽpore exiſtant, aliæ diu quocunque tandem loco fulgeant; & Lunam certis noctium, dierumq. interuallis docent concitare maria, morborũ humores, arborũ temperamentum; implere conchylia vbicunque illa ſit, neque cùm alicui ſyderi dominationem in annum tribuunt, eum interrumpunt per noctis, & diei vices: Denique cùm natalitiam alicuius configuratiõe diſcutiunt errantium omnium ſtellarum per domos diuiſarum, & ſigno-

rum

rum ſtatum , ſiue ſupra nos , ſiue infra contemplentur, omnibuſque Aſtris , ſiue in noſtro ſiue in altero hemiſphærio ſuas tribuunt vires .

Rurſus ſi noctes, dieſve frigidiores eſſe , ais cùm noſtrum decurrit hemiſphærium Saturnus quia è propinquo efficaciùs agit , id quidem affirmare potes , experimentis comprobare non potes ; cùm enim Saturnus quolibet anno ſex menſes noctu , totidem menſes interdiu, noſtrum percurrat hemiſphærium, atque hi menſes, ijdem ſemper non ſint, ſed aliquando æſtiui , aliquando hyberni , aliter oporteret nunc ſex menſium dies , nunc ſex menſium noctes eſſe frigidiores ; id verò quis notauit , aut notare potuit, in tanta præſertim temporum mutabilitate, cum quolibet etiam menſe experiamur nunc noctem , nunc diem magis minuſque frigidam, ſeu calidam?

Aliorum dices Aſtrorum vi impeditur Saturnus , ita vt aliquando frigefaciat minùs , aliquando penè nihil . Crederem id ſanè libenter , ſi iam probaſſes eſſe per ſe frigidum ; tunc enim conſequens eſſet , quando non fundit frigus ab alijs impediri ; id verò nondum probaſti, immo nec probare potes: nam vel impeditur ſemper , & eius vis ſub experimentum nunquam cadet , vel aliquando , & ab aliquibus: à quibus igitur? ab ijſdem, an à diuerſis ? non ab ijſdem , quia nunquam Saturnus bis eodem modo congreditur cum alijs Aſtris; non à diuerſis, ſeu ijſdem diuerſo modo compoſitis, quia nondum feciſti experimentum, ac proinde tam liberum eſt mihi negare Saturno frigus, quàm tibi concedere .

Quæro præterea an velis à ſolo Saturno fieri frigus, an ab alijs etiam cauſis ? Et Auerr. quidem lib. 2. cœli tex. 94. infima elementa terram , & aquam ait frigida eſſe, quia plurimùm à cœlo diſtant: remotio enim à motu, inquit, dat grauitatem , quietem , frigiditatem ; id quod fuſiùs proſequitur Iacobus Zab. libro 1. de qualitatibus elementorum, capite vltimo, libro de regionibus aëris , cap. 6. & 7. quin & Ariſtot. lib. 1. Meteor. ſum. 1. cap. 4. Oportet, inquit, intelligere ſic, & hinc cum inceperimus , quod enim ſub ea quæ ſurſum eſt circulatione , corpus veluti materia quædam exiſtens , & potentia calida, & frigida, & ſicca, & humida , & quæcunque alia has ſequuntur paſsiones , fit talis , & eſt à motu & immobilitate ; cuius cauſam, & principium diximus priùs , in medio igitur & circa medium eſt grauiſsimum ſegregatum , terra & aqua, &c. Alij terram & aquam natura ſua frigidas eſſe contendunt , ab extrinſeco interdum calefieri . vel igitur ſolo Saturno tribuis frigus, vel alijs præterea cauſis? non prius; quo enim experimento efficies nullum eſſe aliud niſi Saturni frigus ? non ſecundum ; quo enim experimento oſtendes ſi noctes aliquas, vel dies ſentias frigidiores à Saturno profectum id frigus, non à terra, neque ab aqua, neque ab alijs inferioribus cauſis , quas fundere frigus in confeſſo eſt apud omnes ? Præterea nemo metiri poteſt dierum, noctiumque frigus, & ita inter ſe Saturnias noctes cum ijs, quæ Saturno non ſubſunt conferre, vt certò poſſit affirmare has, illis eſſe frigidiores. vnde ergo oſtendes Saturni frigus ? Sed largiamur Aſtrologis , quod probare nequeunt ; frigidiores eſſe noctes præſente Saturno, quam eodem abſente . quanam ratione efficient non ob aliam cauſam niſi ob Saturni efficientiam eſſe frigidiores ?

Nutant itaque Aſtrologica omnia experimenta , & in vtranque partem claudicant, omniaque adhuc ambigua ſunt & incerta , quod planius faciet ſequens argumentatio .

Poſtremò Saturnò deſunt ea quæ, auctore Ptolemæo lib. 1. cap. 2. Solis, & Lunæ aſtruunt calorem, & humorem, nam Sol diurnus ſemper nobis eſt , dies verò noctibus calidiores ; experimur quouis anni tempore , iure propterea Solem caloris auctorem exiſtimamus. Saturnum verò qui modò eſt diurnus , modò nocturnus , nec proprium vllum ſibi vendicat tempus , ex cuius perpetuo temperamento, eius vis deprehendi poſsit, cur facimus auctorem frigoris? Interdiu quoque cùm lumen Solis diſtinctè poſsit ab alijs ſecerni luminibus, acceſſu ad ipſum periculum de eo facimus; calemus enim

eò

eò magis, quò magis applicamur, cùm in vmbram ſecedimus frigemus, ideo vis Solis non ignauis, & ambiguis, ſed certis & exploratis experimentis comperta eſt. At Saturni ſiue lumen, ſiue arcana vis, cùm ſeorſim ab alijs ad nos non perueniat, experimenti incapax eſt. Conueniunt eadem Lunæ: nam diſtinguimus eius lumen ab alijs, & crebro recurſu manifeſtam vim prodit ſuam, cōſpicuiſq. acceſsionibus, & deceſsionibus varie afficit maria, arbores, conchylia, & alia id genus humida. Saturni tardiſsimus eſt motus, lumen exiguum, & minimè ſenſibile, alia virtus abdita, & arcana, vnde itaque deſumes experimentum, quo eius frigus confirmes?

Quoad tertium ſi contendas deprehendi Saturni frigidam naturam ex vario eius aſcenſu per partes hemiſphærij noſtri, eandem tibi rationem obijcio. Solem enim quo magis ad noſtri cœli verticem accedit, ſentimus feruentiorem quotidie, propterea calidam vim Soli addicimus; nihil tale de Saturno proferre potes. quotus enim quiſque obſeruauit horas nocturnas diurnaſque ſolito magis frigeſcere, quo ad cœli meditullium propius Saturnus aſcendit? planè ſi eius ad nos propinquior acceſſus maiorem afferret frigiditatem per ſtatas, & fere quotidianas vices, ex vario ſitu, & partibus hemiſphærij, quas occupat, magnum frigiditatis ſumeretur experimentum, quod modò nullum planè eſt, quod ſenſu ſaltem deprehendatur. quis enim incrementa frigiditatis experitur, quo magis Saturnus ad cœli verticem accedit?

Poſſumus & eodem modo quartum diluere experimentum ex acceſſu, & receſſu à Tropicis, & motu Saturni. Nam Sol quia in reditu ad Cancrum, Zonamq. noſtram auget anni calorem menſtruis ferè incrementis, qui paribus propè interuallis deferueſcit, ob abſceſſum, vt animaduertere poſsit etiam vulgus, qui ſit fons, & origo caloris, quem ſentimus. Iam verò Saturnus, qui totos quindecim annos conſumit versùs Cancrum progrediendo, totidemque reuertendo ad Capricornum, quod aut quale præbet experimentum ſuæ frigiditatis? quis vnquam diſtinxit quindecim annos frigidos à quindecim calidioribus, quibus ad nos propiùs Saturnus accedit? quis notauit frigiditatem gradatim creſcentem per quindecim annos, & ſenſim decreſcentem per alios quindecim? ne cogitatum quidem fuit vnquam de huiuſmodi incremento, & decremento; addo nec potuiſſe cogitari, quia inter annos quindecim, quibus Saturnus prope nos circumfertur, multi ſunt calidiores ijs annis, quibus idem longiùs à nobis agit; & multi anni, quibus longiùs à nobis diſtat, frigidiores nonnullis, quibus prope nos moratur, interturbante aliorum ſyderum congreſſu, conſtantem vnius ſyderis obſeruationē, Multiſq. alijs cauſis augeſcente calore eo tempore, quo Saturni frigus experiendum eſſet. Vt dormitaſſe, aut etiam ſomniaſſe Bellantium oporteat loco ſuprà citato, diluendo decimum argumentum; qui ait, ex conſortio aliarum ſtellarum magis clareſcere vim Saturni, ſeu alterius in ſua actione perſiſtentis, locum, & aſpectum alijs ſubinde commutantibus. quomodo enim in eadem perſiſtit actione, in tanta temporum inconſtantia, quantam experimur quindecim annis, in tanta annorum varietate, quantam videmus inter huiuſmodi temporis interuallum? quo experimento probas Saturnum perſiſtere in ſua actione? an contra omnium Mathematicorū ſcita negas vnius Aſtri vim poſſe ab alijs, & contrarijs debilitari, frangi, impediri? ne Sol quidem Saturni frigus retundere valet? quod promis rei incredibilis experimentum? & quidem triginta annos, quibus quindecim Saturni frigus mundus algere magis dicitur, quàm alijs quindecim, quis memoria complecti poteſt, & conferendo perpendere, qui frigidiores ſint? idque ſi ſemel in vita, aut bis fecerit nimium quantum eſt: at non vna, aut altera eiuſdem rei memoria, ſed multæ, auctore Ariſtotele in proemio Metaphyſic. ad experientiam requiruntur. Verſa igitur centies, aut millies Saturnum, deinde proferes eius frigiditatis experimentum. Mathuſalem anni tibi non ſatis eſſent,

ſent,

Digitized by Google

ſent, vt Saturni frigoris caperes certum experimentum.

Quæ de vno Saturno dixi, de alijs Planetis intelligi velim: multo enim maiorem hæc vim habent aduerſus Iouem, cuius natura temperata dicitur, & actio exigua, ac procliuis ad aliorum efficientiam, multò verò magis hæc quadrant in Venerem, & Mercurium, quorum hic non longiùs à Sole, quàm vnius Signi interuallo, ſiue illum antecedat, ſiue ſubſequatur, illa nunquam à Sole duorum Signorum interuallo longiùs abeſt, & antecedens, & ſubſequens. Nam cùm tam parum à Sole diſcedant, dignoſci vix poteſt quid ipſi, quid Sol efficiat. Accedit quod Venus acceſſu, & receſſu à Sole augetur non ſecus, ac Luna, id quod libro primo, cap. 1. retulimus vis autem eius non augetur per ſtatas vices, vt Lunæ: nullum ergo hoc ſydus tale præbet experimentum, quo ad eius vim peruenire valeamus, quale exhibet Luna. Vidit hæc Cardanus quoque ad lib. 1. Ptolemæi, cap. 16. Syderum aliorum, inquit, quàm Lunæ, ac Solis opera obſcuriora ſunt tribus de cauſis: Prima, quòd propter tarditatem non adeò frequenter licet obſeruare earum actiones. Secunda, quòd tempus exquiſitum non adeò licet habere declinationis, aut coniunctionis, aut cùm primùm operari incipit, propter motus tarditatem, vnde certa ſit obſeruationis ratio. Tertia, quia eadem tarditate fit, vt opus ipſum ſenſim fiat; quod autem ſenſim fit, occultius eſt, quàm quod ſtatim, etiamſi longè ſit maius; veluti de motu Solis in cœlo, & lapidis proiecti in aëre, ſi alter ad alterum comparetur, liquet. Hæc ille. Addere poſſum quartam: ea enim, quæ tardè, & longo temporis tractu fiunt multarum cauſarum interuentu, aut præpediri, aut promoueri poſſunt, vt non liceat diſpicere, à qua potiſſimùm cauſa promanent. Concidit igitur primum Aſtrologorum effugium, quod nitebatur ſolertiæ, ſtudioque obſeruandi, quid ſtellarum per ſe vnaquæque valeret, vt inde daretur poteſtas conijciendi, quantum longa, breuique diſtantia cæterarum impediri quælibet poſſet, aut iuuari. Concidit & Aſtrologiæ primum, & maximum fundamentum experimentis compactum: ſi enim ſtellarum priuatæ vires non potuerunt ſub experimentum venire, neque potuerunt communes.

CAPVT VIII.

Errores, qui contingunt Aſtrologis, in ſyderum obſeruationibus, eſſe maximi momenti.

Ex tribus latibulis, in quæ Aſtrologi recipiunt ſeſe, quoties diſſimilibus Aſtrorum congreſſibus vrgentur, primum iam deiecimus,

Et ſpecus, & Caci detecta apparuit ingens
Regia, & vmbroſæ penitùs patuere cauernæ.

Aliud ſupereſt, quo aiunt errores, qui in ſyderum obſeruando congreſſu contingunt, non eſſe magni momenti, nec quidquã officere aut Aſtrologiæ, aut experimentis, aut obſeruationibus, aut prædictionibus, aut ſcitis. Leuis, inquiunt, fit euentuum commutatio ex priorum, poſteriorumque configurationum diſsimilitudine: exigua enim diſsimilitudo paruam effectuum variationem facit, hæc Aſtrologicarum prædictionum veritati nihil detrahit.

His tria ego oppono. Primum, ſi quid euenit, exempli gratia, ſub coniunctione Solis, & Iouis in primo gradu Libræ, non inde continuò fieri, vt propter huiuſmodi coniunctionem euenerit. Quid enim ſi id acciderit vi aliarum cauſarum, quæ minùs obſeruatæ fuerunt? cùm præſertim libro primo demonſtratum ſit ſublunarium cauſarum effectrices facultates inſtrumenta cœli non eſſe, ſed efficere quod ſuum eſt: aliquando ſine ope cœli, aliquando cum cœlo quidem, ſed pro ipſarum, non pro cœli conditione,

ditione, & ſtatu, vt omnis effectuum varietas principijs debeatur proximis, non cœlo.

Qua igitur temeritate, quove caſu eam effectuum varietatem Soli, & Ioui, in Libra conſociatis tribuimus, quæ ex tot, tamque diſsimilibus ſuperiorum, & inferiorum efficientijs accidere potuit? quid magis arduum, quàm in tanto cauſarum concurſu diſpicere, quid vnaquæque efficiat? quid difficilius in tanta multitudine euentuum vni cauſæ priuatim, ac certò aliquid tribuere? Id planè facere non poteſt, niſi qui ſæpiùs obſeruauerit eundem effectum ſequutum eſſe, Sole, & Ioue in eadem cœli parte agentibus, quamuis aliò alij Planetæ diuertiſſent, id verò obſeruare poteſt nemo.

Secundò, ne id quidem, quod modò dixi, ſatis eſt, vt conſtet effectum à Sole, & Ioue in Libra exiſtentibus eſſe profectum, niſi conſtet iterum atque iterum Sole, & Ioue recurrentibus in Libram idem eueniſſe, quod priùs, etiam variato cæterarum ſublunarium cauſarum ſtatu. ſi enim eædem cauſæ inferiores perſiſtant, iure dubitabitur, ſitne id, quod tunc accidit, profectum à Solis, & Ionis coniunctione ſimili, an ex alijs proximis cauſis ſimiliter affectis, an ex illarum, harumque mutuo congreſſu. Quare, niſi ſeiungantur ea, quæ rei cuiuſpiam cauſa eſſe poſſunt, experiri nequimus quid vnumquodque rei illi conferat, vel non conferat.

Poſtremò, aio totum hoc experimentorum genus infirmum eſſe, non modò propter concurſum ſublunarium cauſarum, ſed etiam (quod magis ad rem noſtram facit) ob ſyderalium configurationum maximam diſsimilitudinem, modica enim diuerſitas, quam Aſtrologi nobis obtendunt, & qua ſe tuentur, rarò; permagna verò frequentiſsimè contingit, vt obſeruationes priores nihil à poſterioribus iuuentur, neque poſterioribus quidquam roboris accedat à prioribus, nec ex vtriſque poſsit quidquam vniuerſim colligi, quo ars compararetur, vel præcepta rectè iudicandi. Quam ſanè rem nobis declarant.

Primum orbis Aphanis conuerſio ab Occaſu in Ortum, ex quo ſæpiſsimè contingit non redire in idem Signum Aſtrorum concurſum. Audiamus noſtræ ætatis Mathematicorum Principem Chriſtophorum Clauium ad cap. 1. Sphæræ Ioannis de Sacro Boſco. Diſtantia ſtellarum fixarum, inquit, à punctis ſolſtitialibus, & æquinoctialibus, non manet eadem ſemper, ſed creſcit, & augetur ſecundùm ſucceſsionem Signorum, id eſt, verſus Orientales partes progrediendo; ita vt ſtellæ, quæ verbi gratia antiquo tempore fuerunt ante puncta ſolſtitialia, & æquinoctialia, modò reperiantur poſt ipſa puncta ſolſtitialia, & æquinoctialia, vt ex obſeruationibus antiquorum, & recentiorum liquidò conſtat, &c. Itaque ſi qui Planetæ ſub æquinoctij verni puncto quondam conuenere, cùm Aries eidem puncto ſubiaceret, retrocedente mox Ariete ex Occidente in Orientem, fit æquinoctij vertex Occidentalior, quàm Aries, in eiuſque locum ſubeunt Piſces, auctore Ptolemæo in Almg. diſt. 7. cap. 2. Quare quæ Aſtra coierunt olim ſub æquinoctium in Ariete, ſi iterum conueniant ſub æquinoctio, non Arieti, ſed Piſcibus ſociabuntur. Vnde vna coniunctio differet ab alia bifariam, abſceſſu prioris Signi, & aduentu noui: plurimum verò intereſſe, in Ariete ne, an in Piſcibus coitiones fiant, patet ex horum Signorum diuerſitate maxima. In capite Arietis, inquit Ptolemæus libro primo de Iudicijs, cap. 8. quæ ſtellæ ſunt, effectus habent commixtos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore ſunt, idem poſſunt, quod ſtella Mercurij, & nonnihil, quod Saturnus, quæ in poſteriore pede Martiæ, in cauda Venereæ ſunt. Quid de Piſcibus? Stellæ, inquit, in capite Piſcis Auſtrales, Mercurij vires repræſentant, habentque Saturni quippiam, in huius corpore ſtellæ Mercuriales, & Iouiales ſunt, quæ ſunt in cauda, & filo Auſtrali, cùm naturam referant Saturni, accedunt ſenſim tamen ad Mercurium, quæ ſunt in corpore, & ſpina Piſcis Septentrionalis, Martiæ ſunt, valent tamen & Venerum quiddam; quæ in filo Septentrionali, Saturniæ ſunt, & Iouialis illa in nodo ſplendida, Martis naturâ, & Mercurij quoque nonnihil habet.

Quid

Quid his vtriuſque Signi ſtellis diuerſius? quid magis diſsitum? quid ex congreſſu Solis, & Iouis in Ariete, & ex coniunctione eorundem in P ſcibus colligi, aut ſtatui poteſt? vnumne effectum præbent coitiones adeò diuerſæ? quando erunt diuerſi effectus? quando diuerſa configuratio ſtellarum, ſi hæ non ſunt diuerſæ? vnde tanta effectuum varietas, multitudo, contrarietas, diſcrepantia, ſi coniunctiones in Ariete, vel Piſcibus factæ, nihil afferunt varietatis? congredi verò Planetas eoſdem in Signis diuerſis, quotidianum eſt propemodùm, in ijſdem perrarum; id enim alijs non conuenit, niſi poſt annos ferè duos, vt Soli, & Marti; Marti, & Saturno; alijs poſt annos viginti, vt Satutno, & Ioui; alijs poſt annos 199. vt Saturno, & Ioui ex trigono in trigonum; alijs poſt annos 795. vt Saturno, & Ioui in Signo Arietis; alijs poſt tantum temporis, vt multi congreſſus in eodem Signo, (multis enim opus eſt ad experimentum) vix ſub humanam cadant obſeruationem.

Vultis hæc eadem ex ipſis Aſtrologiæ magiſtris audire? Referam verba Hieronymi Cardani libro de Iudicijs genit. cap. 22. Neque eadem ad vnguem ſignificant, inquit, fixæ, vel erraticæ, vel cœli partes, quæ Romanorum temporibus; nam nec in eiſdem erraticæ locis ſunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt: aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem variam ſuſcipiunt. Hæc eadem inerraticis, motis abſidibus, & ſigniferi rurſus alia natura eſt; nam calidæ, & vehementes, quæ aliàs in Leone erant, nunc ſunt in Virgine, vnde vtraque Signa temperatiora.

Quàm mira prædicant Aſtrologi de coniunctionibus Planetarum ſub idem Signum, nec minùs aſſeueranter, quàm ſi ea quotidie experirentur, non minùs conſtanter, quàm ſi obuium id cuique eſſet experiri. Vix primus Ptolemæus priſcorum collatis obſeruationibus, Planetarum coniunctiones, & ſitus conſtabiliuit in Almageſto. Quid igitur antiquiores, à quibus manu traditam Genethliacam accepimus, obſeruare potuerunt, de Planetarum ſitibus, de euentis ex varijs Planetarum conſtitutionibus, & congreſsibus, modò cum his, modò cum illis pendentibus?

Non pudet Genethliacos de admirandis harum coniunctionum poteſtatibus inflare buccas? onerare aures? implere libros? quibus hæc ſcribuntur? rudibus opinor, & rerum cœleſtium imperitis. Iſtæ nimirùm ſunt artes, quas ſuprà commemorabamus Aſtrologorum, circumuenire ignaros, imponere rerum inſcijs. O artem excogitatam non in commodum, ſed in fraudem, & captionem mortalium! Quid Cardanus? lib. 2. Ptolemæi tex. 54. mira, & inuſitata quædam futura denunciat ſub coniunctionem capitis Arietis octauæ ſphæræ cum capite Arietis nonæ, quæ fieri non poteſt niſi poſt triginta ſex millia annorum. Hæc ſunt experimenta Mathematicorum, hæc obſeruata tempore immenſo; hæc ſignificatione euentus animaduerſa, & notata. Vbi nam, niſi in Cardani capite Arietes hi duo octauæ, & nonæ ſphæræ concurrerunt? Quid iuuat quod Cardanus idem eodem libro ſecundo Ptolem. tex. 63. ait non loqui ſe de experimentis, omnibus numeris abſolutis, & quæ recta ratio præſcribit, ſed rudi quodam experimentorum genere, quod vulgò circumfertur? Experimenta nos quærimus, eaque recepta, & probata, & omnino qualia ipſi iactant ſe habere, quando hanc artem, quæ rationum eſt egentiſsima, experimentis conſtare affirmant. Ea experimenta requirimus, quæ inficiari nen poſsint, qui huic arti denegant fidem. Hæc ſi promere non poſſunt, fateantur aliquando, nec ratione, nec experimentis Genethliacam conſtare, ſed rudi quadam perſuaſione, & voluntaria otioſorum quorundam hominum aſſeueratione.

CAPVT IX.

Syderum configurationes Aſtrologis perſpectas non eſſe.

QVOD generatim docuimus ignorare Mathematicos Aſtrorum ſitus, & conſtitutiones, illuſtri exemplo, & Aſtrologorum irrefragabili teſtimonio confirmare licet. Nam cùm à vernali illi æquinoctio ducant temporum, annorumque initia, ſi conſtiterit eos nunquam potuiſſe verum æquinoctium notare, effectum erit neque cæterorum Aſtrorum ſitus perſpectos habere. Vernum porrò æquinoctium ignorari adhuc, Mathematici omnes recipiunt, & profitentur. hinc enim annorũ incõſtantia, hinc caſtigatio temporum toties repetita, hinc delapſus ſacrorum dierum à Concilij Niceni veterumque Patrum conſtitutione; qua de re diſputat Albertus Pighius Apologia pro Aſtrologia, pag. 2.

Sed à quo audire hæc malumus, quàm à Cardano Aſtrologorum noſtratum magiſtro, & Aſtrologiæ reſtauratore? Sectione prima, Aphoriſm. 21. Quædam, inquit, ſciuntur perfectè, vt circulorum aſcenſiones, quædam propinquo modo, vt Solis reuolutio, quædam ſciri poſſunt, & ſi non ſciantur, vt reuolutio ſuperiorum, quædam ſub ſcientiam ſunt, ſed nunquam ſciri poterunt, vt ingreſſus Solis in æquinoctij punctum, quædam nec ſciuntur, nec ſciri poſſunt, vt mixtiones ſyderum, ac vires.

Nemo maiori cura ac ſolertia Aſtrorũ curſus obſeruauit quàm Ticho Brahe. is verò libro de noua ſtella, pag. 648. ita ſcribit. Satis mirari non poſſum Appianum non ſaltem diem, ſed horam atque minutum huic coniunctioni præfiniuiſſe, cùm Martis præſertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam, hactenus non ita ſit exploratus quod intra tres vel quatuor dies, eorum copulationem è calculo præſertim Alphonſino, quo ille vſus eſt, imò ne quidem Copernico, hoc paulò exactiore, notam reddere tutò liceat. O perſpectas Aſtrorum congreſsiones, ò congreſsionum notatas vires, ò virium cœleſtium certa, & explorata experimenta. Ita igitur, quod vnaquæque ſtellarum ad alias relata efficere poſsit, Aſtrologi notarunt. Ita domorum, finium, terminorum, graduum, minutorum Zodiaci animaduerterunt. Ita ſingulorum ſignorũ decanos, dominos conſtituerunt! Hæc cùm mecum ipſe reputo, mirari ſatis non poſſum, eſſe homines, qui ſcribant diſciplinam hanc certis experimentis collectam. Qui potuerunt ſtellarum efficientiam per ſingula Zodiaci ſigna, per ſingulas ſignorum partes, & minuta experiendo notare, qui ignorant Planetarum ingreſſum in ſigna, & in gradus ſignorum? Apud rude vulgus iactent Aſtrologi experimenta, quæ ſapientes viri iamdudum exſibilarunt.

CAPVT X.

Syderalium configurationum alia magna diſſimilitudo.

VERVM eſtò recurrant aliquando errantes ſtellæ, nouumque conuentũ in eodẽ Signo celebrent. At rarò in eundem ſigni gradũ conuenient, ſed diſtabant quatuor, ſexdecim, quindecim, viginti gradibus, quæ non leuis, ſed magna eſt diuerſitas duabus de cauſis. Primũ, quia varijs eiuſdem ſigni gradibus variæ ſtellæ ſunt inſitæ, quarum quædam Saturni, quædam Iouis, aliæ Solis, Martis aliæ, Aliæ aliorum ſequuntur naturam. In Cancri oculis, inquit Ptolemæus libro primo de Iudicijs, capite octauo, ſtellæ duæ effectum ſimilem habent Mercurij, & aliquantum Martis, in branchijs ſtellæ Saturniæ ſunt, & Mer-

& Mercuriales, illæ verò in pectore quaſi gyrus nebuloſus cognomento Martius, & Lunaris eſt, iuxta quem vtrinque poſitæ Martiæ ſunt & Solares; duæ ſtellæ in Leonis capite idem poſſunt, quod Saturniæ, & paulatim accedunt ad Martem, in ceruice tres Saturniæ ſunt, & aliquantulum Mercuriales, at illud in corde lucidum ſydus, regulum vocant, æquale eſt Marti, & Ioui, aliæ in illo ex vna in cauda ſplendida Saturniæ, & Venereæ, aliæ in femoribus Venereæ, & non nihil Mercuriales ſunt. Pergit verò & aliarum ſtellarum, quæ in alijs ſignis inſunt vires explicare, in quibus vix reperias duas, aut tres, quæ conſentiant. Quare ſi multum refert ſub Saturnone an ſub Ioue quis naſcatur, multum etiam interſit, neceſſe eſt, ſiatne coniunctio ſyderum cum eiuſdem ſigni ſtella Saturnia, aut Iouia, vel cum alia Martia, aut Venerea.

Deinde quia multi ſimul gradus Zodiaci, qui in eodem ſigno multùm variare poſſunt Aquilonarem, aut Auſtralem Planetarum declinationem, facta præſertim comparatione cum terra, in qua quilibet gradus cœleſtis occupat, auctore quidem Fernelio Ambiano in ſua Coſmatheoria 68. milliaria, auctore Ptolemæo Aſtrologorum magiſtro 62. Ex recentiorum obſeruatione, qui non ſemel Oceanum traiecerunt 53. prorſus vt denis quibuſq. gradibus reſpondeant plus quàm quingenta milliaria, quo interuallo, quæ diſtant ciuitates ſub eodem meridiano, diuerſiſsimas experiuntur mutationes aëris. Argumentum ſanè firmiſsimum, valde referre in quoto gradu declinationis Auſtralis, ſeu Borealis fiat Planetarum coniunctio. Nam in aëris qualitate conſtituenda, variandaq. poſitas eſſe ſtellarum efficientias docet Ptolemæus libro 1. de Iudicijs, cap. 2. & 3. & nos planè cumulatè perfecimus lib. 1. cap. 3. & 5. Quare Ptolem. lib. 1. de Iudicijs, capite 10. capite 16. lib. 2. capite 2. 3. & 4. præcipuam in prædictionibus, & geniturіs rationem habendam eſſe præcipit declinationis Planetarum. Hinc Planetarum exaltationes, & caſus, altitudines, & eleuationes, ex quibus omnem mortalium fœlicitatem hauriunt Aſtronomi, Ptolom. lib. 1. de Iudicijs, cap. 18. Card. libro de mutatione aëris, capite 12. Iulius Firmicus lib. 2. capite 3. & reliqui Aſtrologiæ ſcriptores, hiſque vel leuiter euariatis maximas his inferioribus fieri commutationes contendunt. Audiamus Cardanum libro de Iudicijs geniturarum, cap. 26. Ex quo patet quomodo, quod à multis quæſitum eſt, nati eadem hora, eodem momento, habent diuerſam fortunam; nam cùm loco diſtant reuolutiones, & comparationes ad verticales ſtellas, ſunt neceſſariò diuerſa, &c. Pertinet ergo maximè ad rem, de qua agimus, Aſtrologorum quoque ſententia, quilibet maior, minor, minimus ſtellarum acceſſus, vel abſceſſus à verticali. Vnde Cardanus libro de reſtitutione temporum, cap. 12. Saturnus, inquit, in Ariete ſignificat aëris corruptionem, ſi ſit Borealis: ſi Auſtralis, frigoris magnitudinem. In Tauro Borealis præter ſtellas, ſiccitatem & tranquillitatem aëris: Auſtralis corruptionem aëris. In Geminis Borealis terræmotus facit, & ventos: Auſtralis corrumpit aërem & calefacit ad tẽpus, &c. Firm. loco citato. Tunc verò, inquit, homines infœlicitatum infortunijs opprimuntur, quoties ſtellarum pars maxima in ijs partibus conſtituta fuerit, in quibus humili deiectione multum de ſua poteſtate demittunt: altitudines autem dictæ ſunt ab hoc quod cùm in ipſa parte fuerint ſtellæ, in qua exaltantur in opportunis ſcilicet genituræ locis homines faciunt beatos, deiectiones autem earum homines faciunt miſeros, pauperes, ignobiles, inopes, &c.

Quid ergo ais? quamuis non in eodem ſigni gradu conueniant Planetæ, leues eſſe euentuum commutationes? itane? quinquaginta & tria, vel ſexaginta & duo milliaria exiguam efficiunt mutationem? at diuerſarum ciuitatum longè minùs diſtantium, diuerſas aëris conſtitutiones, diuerſos ciuium mores ex diuerſo climate deducitis. Eorũ qui eadem hora in eadem vrbe naſcuntur contrarij mores, propenſiones, naturæ à diuerſitate loci quanquam minima profiſcuntur

ſcuntur apud Aſtrologiæ peritos: nunc verò nihil ad euariandos effectus valet integer gradus, & magnum locorum interuallum? amoto tandem quæramus ſeria ludo, faceſſantque aliquando ludicra.

Huc accedit, quod ſi rarò in eundem ſigni gradum recurrunt coniunctiones Aſtrorum, multò rariùs in idem eiuſdem gradus minutum, quod quia ſexagies eſt in quolibet gradu, minutorum numero non parum ſyderum declinatio variatur. Conuenerit aliquando Sol, & Iupiter in Arietis primo gradu, primoque eius gradus minuto, & ex eo loco Romæ naſcentes afflauerint. Rurſus in minuto decimo quinto, vigeſimo, vel 29. congrediantur pluſquam quindecim, viginti, aut viginti, quinque miliaribus vna coniunctio quàm altera ab vrbe diſtabit. Quare poſterior non afficiet genituram, vt prior, ſed tanquam ſi tranſlata fuiſſet multis miliaribus verſùs Auſtrum, aut Boream intercapedo verò quindecim, vel viginti, vel vigintiquinque miliarium non modicas parere ſolet apud Aſtrologos differentias: & quinque interdum, aut ſex millia paſſuum faciunt aëris, morum, valetudinis, ingeniorum diſsimilitudinem maximam.

Hanc rationem vrget Phauorinus Philoſophus apud Aulum Gellium lib. 14. capite 1. his verbis: Si Principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant ſtellarum motus, & vias, & diſceſsiones, & cœtus intuentes, quid ex ijs efficeretur obſeruarunt; procedat hæc ſanè diſciplina, ſed ſub ea modò inclinatione cœli, ſub qua tunc Chaldæi fuerunt. Non enim poteſt ratio Chaldæorum obſeruationis manere, ſi quis ea vti velit, ſub diuerſis cœli regionibus. Nam quanta partium, circulorumque cœli ex deuergentia, & conuexionibus mundi varietas ſit, quis non videt? Eædem igitur ſtellæ, per quas omnia diuina, humanaq; fieri contendunt: ſicuti ne vſquequaque pruinas, aut calores cient, ſed mutant, & variant, tempeſtateſque eodem tempore alibi placidas, alibi violentas mouent: cur non euenta quoque rerum, ac negotiorum alia efficiunt in Chaldæis, alia in Getulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per autem inconſequens ipſum quidem corpus, & habitum tam profundi aëris, ſub alio, atque alio cœli curuamine non eundem manere, in hominum autem negotijs ſtellas iſtas, opinari idem ſemper oſtendere, ſi eas in quacunque terra conſpexeris. Hæc ille, & diſertè; quis enim non videt, quantum momenti ſit in natura loci ad moderandos cœli influxus, ad concipiendum calorem, frigus, ventos, nebulam? Præclarè & Tullius lib. 2. de diuinatione. Quæ tanta, inquit, dementia eſt, vt in maximis motibus, mutationibuſque cœli nihil interſit, qui ventus, qui imber, quæ tempeſtas vbique ſit? quarum rerum in proximis locis tantæ diſsimilitudines ſæpe ſunt, vt alia Tuſculi, alia Romæ eueniat ſæpe tempeſtas. Quod qui nauigant maximè animaduertunt cùm in flectendis promontorijs, ventorum mutationes maximas ſæpe ſentiant. Hæc igitur cùm ſit tum ſerenitas, tum perturbatio cœli, eſtne ſanorum hominum, hoc ad naſcentium ortus pertinere non dicere, quod non certè pertinet? Ita Tullius. Quare cùm modò hoc, modò illo naſcentium naturas, & ortus, pro deuergentia ad Auſtrum, vel Septentrionem Aſtra temperent, adhuc deſideramus ea experimenta, quorum tantam apud ſe copiam aiunt eſſe Aſtrologi? niſi enim Aſtra ad idem planè minutum redeant, qui potuerunt eorum vires experiri, aut quid effectura alio loco ſint, certò ſtatuere?

CA-

CAPVT XI.

Epicyclis, & eccentricis euariari ſyderum conſtitutiones in vno, eodemque ſigni minuto.

SI quando in idem minutum ſeſe recipiunt errantes ſtellæ, quod vel rarò, vel nunquam cōtingit, obſeruantne id Aſtrologi alijs etiam rebus intenti frequentiùs, quàm Aſtrorum congreſsibus? Deponuntne vnquam è manibus Quadrantes, & Aſtrolabia? Quomodo ergo obſeruant omnia minuta, nocte, dieque, Hyeme, & Æſtate, ſereno & vdo cœlo? Sed nihil illis aliud ſit negotij, vigilent noctu, nec dormiant diu, an habent paratos mulierum vteros per ſingula momenta, qui ea hora, atque puncto temporis fundant partum, quo ipſi egent ad experimentum? Nugæ iſtæ ſunt attelanæ. Sed hæc omnia mittamus, concedamus ad eundem ſigni gradum, idemque minutum Aſtra redire, idque ab Aſtrologis obſeruari poſſe; Contingere tamen poteſt, vt eorum Epicyclus, vel Eccentricus abſidem habeat, nō in ea parte in qua priùs: Quare humiliora, vel altiora erunt, quàm priori coniunctione, & nihil experiri poteſt Aſtrologus: id enim adeò permutat Aſtrorum congreſſus, vt contrarios planè effectus excutiat.

Duplex enim Aſtri vicinitas eſſe poteſt; vna, quando Tropicum Cancri repetens, aut ex Oriente conſcendens, rectiores radios demittit ad nos; altera, qua ex ſublimiori ſui orbis parte delabitur ad infimam, terræque proximam. Atque harum quidem ſi ambæ in pari ſiant gradu, efficacior eſt poſterior. Quare ſi prioris habenda eſt ratio, vt docent Aſtrologi, multò maior habenda eſt poſterioris, quæ multò plus valet ad diſsimiles naſcentiū temperationes. Maximè verò ſpectandum eſt, quando Aſtrū vtroque modo, aut diſtat, aut appropinquat: quæ omnia ſi expectanda ſunt Aſtrologis, vt experiantur Aſtrorum vires, caneſcent ſine dubio experiendo. Expectandum enim vt Aſtra ad idem reuertantur ſignum, deinde vt redeant ad eundem ſigni gradum, ſed neque id ſatis fuerit, præſtolari eos oportet, vt in eodē gradus minuto conueniant, nec id ſolum, ſed præterea, vt ex eadem diſtantia terras proſpectent, quæ antequam omnia conueniant Neſtoris elabentur anni.

Neque verò contemnendum eſt diſcrimen, quod oriri poteſt ex latitudine Zodiaci, quæ cùm duodecim pateat gradibus, etiamſi redeant eorundem ſyderum congreſſus in idem minutum longitudinis, poteſt tamen à priori diſsidere ſex, vel octo, vel decem, & ampliùs gradibus latitudinis, quæ cùm multò nobis viciniorem, vel ſeiunctiorem faciant ſtellam, multò aliter efficiet eorundē Aſtrorum congreſſus partū nunc, quam prius. fieri enim poteſt, vt ait Cardanus ad librum primum Ptolæmei de iudicijs, tex. 15. vt quæ in Gallia circa Religionem ſignificabantur in priori congreſſu, ſignificentur ſupra diſcordias in poſteriore.

Quanquam non ex gradibus modò Zodiaci, ſed multò magis ex numero Planetarum, qui conueniunt, grauis oritur diuerſitas, in eundem ſanè confluunt locum modò duo, modò tres, modò quatuor, modò plures: ſi duo in Pari gradu latitudinis, in diuerſo alij, & ſi tres longitudine conſentiunt, vnus diſcrepabit, aut plures, quæ ſanè res tot modis variari poteſt, vt pro eorum multitudine & varietate hæc omnis ars, vel nullis, vel pauciſsimis pateat experimentis.

M CA-

CAPVT XII.

Non poſſe Aſtrologos vires ſtellarum ſæpius experiri in vna, eademque materia.

VICIMVS, ni fallor, non potuiſſe Aſtronomos obſeruare omnes Aſtrorum in quolibet Zodiaci gradu,& minuto congreſſus: Faciamus iam illis quidquid è cœlo notari poteſt, eſſe obſeruatum ſine errore. Quid tum? niſi cum cœleſtibus conſentiant ſublunares cauſæ, ex quarum nihilo minus, quàm ex Aſtrorum opera, ſtabiliuntur euentus, nonne inanis eſt omnis experiendi labor, nonne omnium Aſtrologorum experimenta aceſcunt. Secundæ nauigationis exitum ſi quis æſtimet ex vento duntaxat, nulla nauis, & nautarum habita ratione,quos illum nauigandi canones conditurum putamus? vehemens incumbit Auſter, oneraria nauis reſiſtit ſua mole; quin & nautarum ſolertia ita viciſsim velum obuertit, laxanit, contraxit, erexit, vt ad nauigationis celeritaté potiùs, quàm ad periculum vllum,ea vis Auſtri pertinuerit: ſanciatur inde præceptum Auſtro ſæuiente fœliciter, & ſine periculo nauigari. Experientur illud naues aliæ, licèt onerariæ, ſed nautarum peritia deſtitutæ, experientur cymbæ, quarum nulla firmitas eſt ad obluctandum ventis, ſuoque malo diſcent nauigandi præcepta non eſſe ſolo vento metienda.

Quid toti è ſuperioribus orbibus pendetis Aſtrologi? quid occinitis collecta experimenta hoc, vel illo ſyderum congreſſu? ſub eadem Aſtrorũ conſtitutione fuitne eadem etiam materia? fuitne idem ſublunarium cauſarum concurſus? fuit idem pater, eadem mater, eodem modo affecta, eiuſdem ætatis, & roboris, idem ſemen quod variari ſolet in humano corpore ſingulis momentis? Si quid ex his defuit (& non poſſunt adeſſe omnia) omnia experimenta concidunt. Dicam euentorum quæ obſeruaſtis cauſam, non ad ventum ſolùm, ſed multò etiam magis ad nautas, & nautarum pertinuiſſe induſtriam; Quo argumento perſuadebitis à ſtellarum potiùs congreſſu profectum, id quod obſeruatum fuit, quam à proximis cauſis?

Reſponſuri eſtis veteres experiendo contuliſſe cauſas cum cœleſtibus ſublunares,& examinatis vtrarumque ponderibus, artis præceptiones condidiſſe. Non credimus. Et magna ratione non credimus; Nam & qui nũc vigent Aſtrologi, ſtellas obſeruant, prætereà nihil, quod & Cardanus ingenuè profitetur: Quod ſi dicant ſe nihil experiri, ſed priſcorũ experimentis niti: qui poſſunt veterum experimentis vti, quæ ex ſupernarum, infernarumque cauſarum concurſu deſumpta ſunt, niſi poſt obſeruatum cœli ſtatum, perquirant etiam, num ſublunarium ſtatus is ſit, quem veteres experiendo ſeruarunt? Ni ſupernas infernaſque cauſas conferant expendantque vtrarumque momenta diligenter, non poſſunt ea arte vti, quæ ſublunares cum cœleſtibus cauſis confert. Ac veteres, vt Bonatus, Albumazar, Alchibitius, & huins farinæ alij, non tradunt, quæ ſtellarum vires ſublunarium cauſarum effectionibus intercipi poſsint, aut promoueri, ſed cœli ſolùm cardines obambulant, de cæteris ſcribunt nihil: nec aliquid in hoc genere memorant ſe accepiſſe à prioribus, at neque obſeruare hæc veteres potuerunt, neque enim fœtus expectat Aſtrologos, vt prodeat in lucem, neque ex Aſtrologorum præſcripto concipiunt matres, neque elementa, tempeſtateſque aëris audiunt Genethliacos. Quomodo ergo inferiora attemperarunt Aſtrorum congreſsibus, vt experirentur quid illa virium haberent in hac, quid in illa materia?

Verùm enimuerò, ne quis rem totam ad priſcos illos reuocet, ij ſanè vel Ægyptij,

Digitized by Google

ptij, vel Caldæi fuere; apud hos enim hæc ſyderalis ſcientia orta eſt. Iam verò Chaldæos, qui apud Tullium lib. 1. de Diuinatione ccccLxx. millia annorum monumentis comprehenſa habent, nunquam de ſublunaribus cauſis fuiſſe ſollicitos perſpicuè declarant, quæ idem auctor lib. 2. de Diuinatione his verbis ſcribit: Quid? cùm dicunt id, quod ijs dicere neceſſe eſt, omnes omnium ortus, quicunque gignantur in omni terra, quæ incolatur, eoſdem eſſe, eademque omnibus, qui eodem ſtatu cœli, & ſtellarum nati ſunt, accidere neceſſe eſſe, nonne eiuſmodi ſunt, vt ne cœli quidem naturam interpretes iſtos cœli noſſe appareat? cùm enim illi orbes, qui cœlum quaſi medium diuidunt, & aſpectum noſtrum definiunt, qui à Græcis ὁρίζοντες nominantur, à nobis finientes rectiſsimè nominari poſſunt, varietatem maximam habeant, alijque in alijs locis ſint; neceſſe eſt ortus, occaſuſque ſyderum non fieri eodem tempore apud omnes. Quòd ſi eorum vi cœlum modò hoc, modò illo modo temperatur, qui poteſt eadem vis eſſe naſcentium, cùm cœli ſit tanta diſsimilitudo? In his locis, quæ nos incolimus, poſt ſolſtitium Canicula exoritur, & quidem aliquot diebus, apud Trogloditas, vt ſcribitur, ante ſolſtitium: vt, ſi iam concedamus aliquam vim cœleſtem ad eos, qui in terra gignãtur pertinere, confitendum ſit illis eos, qui naſcuntur eo tẽpore, poſſe in diſsimiles incidere naturas, propter cœli diſsimilitudinem. Quod minimè illis placet; volunt enim illi, omnes eodem tempore ortos, qui vbique ſint nati, eadem conditione naſci, &c.

Quare à cœlo ſine dubio voluerunt priſci Aſtrologi ita hæc inferiora effici, vt eius efficientia à nullo aliò, quàm eius natura ferat, trahi poſsit. Nullam ergo inferiorum cauſarum rationem habuerunt, nec aliud experiendo ſpectarunt, quàm conſtitutionem ſyderum.

Quid reliquum eſt? Ab Ægyptijs & Chaldæis profecta eſt omnis hæc Aſtrorum præſaga vis, & qualem illi proximis cauſis deſtitutam collegere, talem ſuis tradidere Gentilibus, qui eam poſtmodum in Græcia, in Italia, totoque orbe terrarum diſſeminarunt, inferiorum cauſarum notitia orbatam.

Vnus Ptolemæus, qui pro ſingulari ſua modeſtia, & ingenij perſpicacitate rem, de qua nunc agitur, ſapienter intellexit, & ſub initium lib. 1. grauiter ſuæ ætatis Aſtrologis ſuccenſet, quòd artis exiſtimationem obſcurarent negligentia, & ignoratione cauſarum, quæ ſub cœlo ſunt: quanquam & ipſe rei difficultate ſuperatus, & quia nihil de his acceperat à maioribus, de ijs breuiſsimè, & vniuerſim differit. neque poſtea, quatuor libris quibus ſanxit Canones iudicandi, docuit rationem, qua illi variari poſsint cauſarum, quæ apud nos ſunt diſsimilitudine, ſed totus ipſe quoque in tradenda arte cœlo defixus eſt. Itaque in tenebris ea res tota delituit, nullis veterum experimentis, nullis illuſtrata præceptis, nulla recentiorum animaduerſione comprehenſa. Tametſi quid miramur factum non eſſe, quod fieri non potuit? nam ne proximarum cauſarum vires comprehendantur, efficiunt multa; præſertim circunſtãtiarum diuerſitas, & multitudo, quarum quidem genera ſi ſpectes, paucæ ſunt, ſin cuiuſque generis partes, inexplicata varietas. Quot in ſæculo anni, menſes in anno, hebdomadæ in menſe, in hebdomada dies? ex tot diebus, quis vnum alteri planè ſimilem vidit? Quid de locis dicam? mitto Europam, Aſiam, Aphricam, Nouum orbem, terræ partes primarias; nihil de nationibus, quas ſermonis, & linguæ diſcrimen internoſcit dico; prætereo prouincias, regna, ditiones. De vna aliqua loquor ciuitate, aut oppido; quot tribus, viciniæ, fora, theatra, officinæ, templa, curiæ, domus, prata, campi, lacus, colles, valles? ex ijs ſi quis aliqua duo, inter ſe conferat, quàm diſsimilem comperiet eſſe amborum faciem, altitudinem, planitiem, latitudinem, temperiem, feracitatem, cœli vim, celebritatem opificum, ornamentum, opportunitatem?

Iam verò quid de perſonis, & adiunctis perſonarum dicam? quorumnam vnquam duorum omni ex parte conſenſerunt conceptus, ortus, mores, vires, ingenia, ordines, fortunæ, vultus, ſtudia,

amicitiæ, propinquitates,temperationes, valetudo,procliuitates? Sileo circunſtantias alias, in quibus diſſenſiones & diſsimilitudines nihilo minores quàm in ſyluarum folijs,in animantium pilis, in maris arenis reperies, vt illarum nequidquam expeditior, quàm harum obſeruatio ſit. Diſtingue mihi horum omnium rationes, & Aſtrologicis experimentis præſtabimus fidem; niſi enim omnia vocata fuerint ad examen fallax cenſebitur experimentum, & multis expoſitum erroribus.

Quid attinet (inquies) tot proſequi minutias, præcipua rerum capita obſeruaſſe ſatis eſt ad experimentum. Nihil minus. Eſt in minutijs mira vis, & poteſtas commutandi res humanas. Dum obambulas vrbem,ecce tibi repentè prætervolat grauis trochus contortus à ludentibus, ſi dextrorſum vno amplius digito pedem poſuiſſes, actum fuiſſet de vita; oppreſsit alterum prætereuntem, qui ſi paulò lentiùs ingreſſus fuiſſet, ſeriùs ad periculum perueniſſet, & incolumis. Dum ad Syphacem ex Hiſpania P. Scipio nauigat, ſi ſemihorula tardiùs ſubijſſet portum, in Aſdrubalis poteſtatem veniſſet. In C. Cæſarem ſexaginta, & eo ampliùs conſpirarant, viginti & quatuor vulneribus in curia confoſſus vnum duntaxat lethale accepit à Bruto. tot inter coniuratos, quantũ in vno Bruto,inter tot vulnera, quantũ momenti in vno fuit? vnus ſi Brutus abſuiſſet, vno ſi minus vulnere cæſus fuiſſet, vigintiquatuor ſicas, ſexaginta ſicarios eluſiſſet. Quàm leui ex ictu, fortuna Octauij Auguſti,Reſpub. Rom. & Imperium orbis terrarum pependit? Quid de Alexandro Magno? Concidit telo confoſſus, & ſi paulò maior fuiſſet in iaculante vis, ad cor Regis telum penetraſſet. Quid? dum telum à medico extraheretur, ſi Rex, qui vinciri noluit, leuiter ſe commouiſſet nonne, telum cor pupugiſſet. In leuiſsimo igitur impetu, & motu, ſalus Regis, & Monarchia Perſarum tanquam in parua lance pependit. Plenæ ſunt ijs euentis hiſtoriæ gentium. Quid hiſtorias dixi? quotidie & in horas cernere eſt, quantum in vtranque fortunam valeant tenuiſsimæ circunſtantiæ, quæ quamlibet diligentiam fugiunt, nec ad experimentorum leges reuocari volunt.

Neque circunſtantiarum numerus ſolùm,earumque vis effugiunt facilè experientis induſtriam, ſed multò etiam magis earundem abditiſsimæ cauſæ, & humanis vel ſenſibus, vel rationibus incomprehenſæ penitus, & inacceſſæ. Tegula diu pependit ex impluuio, decidit tandem in Ariſtippi caput: cur caſura foret tunc potiùs quàm antè, vel poſtea cauſam præſagire quis poſsit? In campo dum applicaretur Sophocles iam ſenectute caluus,an aliquis præſentire valuit, eò potiùs, quàm aliò volaturam aquilam, & ſub id tempus potiùs, quàm aliàs teſtudinem rapiendam, & in ſenis potiùs caluitium quàm in ſaxum deijciendam? Cùm cæſim ferires Calliam grauiſsimo ictu auriculam, ſolum abſcidiſti,ſi paulò magis ſiniſtrorſum vibraſſes enſem, caput medium ſecaſſes ad mortem: An Aſtra ictum vltro citroque librarunt ad numerum? An potuit quiſquam notare ſtellarum conſtitutionem, quæ cauſa fuit, vt ictus ne lato quidem vngue in alteram partem deflexerit? Horum ſimiliumque cauſas ſi quis deprehendiſſe ſe putet, is etiam omnem fortunæ, omnem caſus temeritatem ſuis ſe legibus obſtringere poſſe confidat. Vaniſsimum igitur eſt omne in ea re ſtudium. Quod ſi latent noſtriſque ſe abdunt experimentis rerum ſublunarium, & humanarum in primis actionum cauſæ,quantò obſcurior erit earundem cauſarum cum cœli ſyderumque effectionibus comparatio; at ea ſublata fluctuat omnisMatheſis, vt vidimus,& non ſecus Aſtrologus, ſine harum cauſarum peritia & obſeruatione nihil præuidere, ac præſagire poteſt, quam venator nihil conſequi prædæ qui ſagittam habeat, ad collimandum, arcum non habeat.

†

CAPVT XIII.

Suffugium tertium refellitur.

EXPERIMENTORVM, quibus hanc diſciplinam Mathematici ortam contendunt, nullam eſſe fidem luce palam quando oſtenditur, nihil, dicere ſolent, opus eſſe anxiè diſquirere qualibus experimẽtis Aſtrologia parta ſit; Aſtrologorũ quotidianā veritatem in prædicendo, Aſtrologicis præceptionibus fidem ampliſſimā aſtruere, & oſtendere à veteribus experimenta, pro vt oportebat, facta iam eſſe; hoc enim erat, vt vidimus cap 6. tertium Aſtrologorum ſuffugium, & vt ait ille:

Dirarum nidis domus oportuna volucrum.

Cæterùm volucri fortaſſe opportuna, de qua idem Poëta:

Quæ quondam in buſtis, aut culminibus deſertis
Nocte ſedens ſerum canit importuna per vmbras.

Aſtrologiæ verò opportuna parum, ſi enim veteres non potuerunt ſyderum vires experiri, quod hactenus docuimus, quo tandem modo recentiores experiuntur eorum obſeruationes reſpondere euentis? ſi nequiuerunt veteres certis experimentis ſtellarũ vires notare: nec obſeruatione certa huius artis præcepta condere; propterea quòd nec eadem omnino Aſtrorum conſtitutio redeat vnquam, quod neceſſarium eſt ad longam obſeruationem, & ad experimentum: nec ſi redeat, eandem offendat materiam, in quâ agat: nec vlla ope ſubijci illi poſsint eædem prorſus inferiores cauſæ, aut diſpoſitiones, quibus effectus mirificè euariari ſolent, quo tandem pacto Aſtrologi noſtrates veterum obſeruationes reſpondere euentis animaduertunt? An his aliter Aſtra decurrunt, quam antiquis? An materia, quæ priſcis Aſtrologis obſtitit, his paret ad nutum? An redeunti Aſtrorum configurationi hac tempeſtate præſtò ſunt ijdem parentes, eodemque modo affecti, idque non bis, terve, ſed ſæpius, vt eodem planè temporis momento coëant, nec coëant ſolùm, ſed etiam concipiant, quod priſcis temporibus cõtigit nunquam? Iam verò, ſi non poteſt ſine errore notari Aſtrorũ ſitus, quo quis naſcitur, vel gignitur, intereſt autem plurimùm non ſolùm, quo quis anno, aut menſe, ſed etiam quo die, immò qua hora, & ineunte hora, an media, an exeunte ortus ſit, momentum verò illud, quo quis aluo matris fuſus, ſpiritum primò duxit, nec parentes, nec obſtetrix ſubtiliter notare poſsint, quo pacto Aſtrologus experitur veras eſſe Aſtrologicas obſeruationes, quæ non indefinitæ ſunt, ſed certæ Aſtrorum configurationi aſtrictæ, quæ per ſingula fere momenta diuerſa ſunt, & varia.

Hoc loco venit mihi in mentem Sanctus Baſilius homilia ſexta in Geneſim. Genethliacæ artis inuẽtores (inquit) cùm in temporis amplo ſpatio complures figuras ſuam ipſorum conſcientiam fugere percepiſſent, in anguſtum admodum temporis contraxere menſuras; vt minutiſsimo quoque, & ſubitaneo articulo, quale eſt, quod Apoſtolus dicit, in momento temporis, in ictu oculi, plurimum differentiæ ſit inter natiuitatem, & natiuitatem. Vt is quidem, qui hoc in momento genitus eſt, futurus ſit Rex ciuitatum, populorumque Princeps, locupletiſsimus, præpotens: Is autem, qui natus eſt temporis ſequentis momento, pauper quidam ſit futurus, aut mendicus circulator, vel præſtigiator, ex oſtijs oſtia permutans, quotidiani conſequendi cauſa victus. Quamobrem eo orbe, qui ſignifer appellatur, duodecim in partes diuiſo, cùm in triginta dierum ſpatio, partem Sol eius globi tranſeat duodecimam, quem inerrantem appellant, triginta in portiones ſingulas illas duodecim partes ſecuerunt. Tum ſingulis portionibus illis in ſexaginta diuiſis, minuta hæc ſingula rurſus in alia ſexaginta, modo ſimili diuiſere. Poſito igitur enixu eorum qui in lucem eduntur, videamus obſecro ſi hanc exactiſsimam

temporis diuiſionem, Auctores hi ſibi valeant conſeruare. Nam ſimul atque editus pu[e]ro eſt, mas an fœmella ſit, obſtetrix explorat, tum vagitum expectat infantis, nimirum indicium vitæ, eius qui natus recens eſt. Quot hoc tempore vis ſexageſima præterijſſe minuta? Dicit obſtetrix deinde Chaldæo partum, qui editus eſt: Quot minutiſsima momenta vis, interea dum obſtetrix loquitur, prætercurriſſe? præſertim ſi fortè fortuna fuerit non in conclaui mulierum Chaldæus ille præſens, ſed in ædium atrio, aut veſtibulo, tempus horamque reponens. Et cùm eum, qui definiturus eſt diligenter tempus, ac horam, exploratoria nimirum horarum percipere oporteat inſtrumenta, ſiue diurna ſint, ſiue nocturna: Quot minutorum hoc quoque tempore quæſo præteruolat, præteritque examen? Compertam enim eam eſſe ſtellam, qua tempus, horaque ſit exploranda, non ſolùm quanta in parte ſit duodecima, ſed etiam quàm iuxta duodecimæ portionem partis, in quotoque minuto ſexageſimæ eorum in quæ ſubdiuiſa ſũt ſingula ſexageſima illa prima, neceſſe eſt. Atque hanc tamen adeò tenuem, ſubtilemque temporis inuentionem quamquam attingere nequeunt, ſingulis in ſtellis erraticibus faciendam eſſe neceſſariò dicunt, vt qualem ad cœlo fixas ſtellas ipſæ diſpoſitionem habitudinemve haberent, qualiſque ipſarum eſſet inter ſeſe figura, cùm in lucem ederetur fœtus, compertum ſit tandem, ac exploratum. Quæ cùm ita ſint, ſi fieri non poteſt, vt tempus illud exactiſsimè quiſquam attingat, variatione que vel breuiſsimi temporis fit, vt tota via penitus aberretur, deridendi profectò non mediocriter eſſe videntur, tam ij, qui ſtudio huius indulſerunt artis, quam in ratione rerum nunquam eſſe conſtat, quàm ij, qui hiantes ab illorum ore pendent intenti perinde quaſi omnia illi ſcire poſsint, quæ ipſis ſunt euentura. Hactenus Baſilius.

Cùm res ita ſe habeat, vrgent Aſtronomi multa Aſtrologica prædicta certiſſimis euentis confirmata, quæ ſanè veritaté conſequi non potuiſſent, niſi præcepta artis ritè fuiſſent conſtabilita; & hæc aiunt eſſe experimenta illa, quibus artem ſuam quotidie confirmari contendunt, quę calumniando velle peruertere, genus quoddam affirmant eſſe inſaniæ. Quibus nos viciſsim innumera eorundé prædicta, quæ quotidie re, & euentis refelluntur, obijcimus. Quare cùm aliqua veræ, innumera falſæ diuinationis exempla, Aſtrologis quoque fatentibus, promere liceat, nullum adhuc conſtat experimentum, quod huic arti faciat fidem. Cur quæſo aiunt veras ex certis obſeruationibus profectas eſſe, falſas cur negant eſſe ex vanitate artis? An quia notationes Aſtrologicæ certæ, & exploratæ ſunt fidei, ideoque ſi quis error aliquando contingit ex eo contigit, quod contra artem peccatum fuit, non quod ars ipſa non conſtet? Id anceps, ac dubium eſt; id demum eſt, quod inquirimus. Vnde id probabunt? experimentis? redeunt eædem ambages. An quia id tradunt veteres Aſtrologi? vidimus neque illis conſtare potuiſſe de veritate Aſtrologiæ. An quia ita perſuaſum eſt omnibus Aſtrologis? id ſcire auemus cur ſibi perſuaſerint? An quia id ſupponendum eſt tanquam primum principium naturæ ipſi notum? at multis, & ſapientiſsimis viris, quos nemo dicet naturali lumine orbatos, tam falſum eſt, quàm quod falſiſsimum. Cur ergo veras prædictiones tribuunt arti, falſas alijs cauſis? cur falſas non aſsignant artis inanitati, quam oſtendimus nullis potuiſſe experimentis comparari, veraſque alijs cauſis? quibus oſtendemus cap. 31. 32. 33. 34. 35. reddi per accidens interdum præſenſiones veras.

Huc accedit quòd Ptolemæi, & recentiorum ferè omnium Aſtrologorum confeſsione cœli efficientia, à cauſis ſublunaribus, & proximis impediri poteſt, & quoquo verſus trahi. Quare & Aſtrologicarum prædictionum veritatem non ſolùm à cœlo, & ijs, quæ ab euentu longè diſsita ſunt, ſed à coniunctis etiam cauſis pendere fatendum eſt neceſſariò; à duplici igitur cauſarum genere cœleſtium, & ſublunarium prædictiones cùm dependeant, cur veras auctore cœlo, veras eſſe, falſas proximis cauſis

cauſis impedientibus, falſas eſſe contendunt? affirmantes præſenſiones veras à proximis cauſis mutuari veritatem, falſas à falſis Aſtrologiæ præceptionibus falſitatem haurire, quomodo redarguét? ò mira artis vanitas? O leuiſſimam diſciplinam! Aliqua in ea vera, innumera ſunt falſa: ſed id vitio illi non vertimus, illud ſciſcitamur ſolum, cur vera, quæ ſunt, non ab alijs cauſis, ſed aſtrorum vi vera ſint? & quod reſpondeant habent nihil. Quid opus eſt amplius vannis has paleas agitare? Nihil ſubeſt tritici, nihil firmi, ac ſolidi, tota hæc ars eſt extra aream diſciplinarum.

CAPVT XIV.

Experiendi difficultas ex Cardano.

QVAM arduum ſit Aſtrorum vires, ſi quas habent, experimentis aſſequi, intellexit ipſe quoque Cardanus Aſtrologorum noſtratum coryphæus. Libro ſiquidem de Iudicijs geniturarum, cap. 21. differens de electionibus, difficiles eas eſſe docet quatuor de cauſis. Prima inquit, ob multitudinem negotiorum, vni non poſſumus eſſe intenti, nec etiam illam eligere facilè, quæ ſit excellentioris conditionis. Secunda, quia non eſt facile eligere ex ſignificatoribus, quid propriè decernāt; nam iam pluribus annis, ſicut in quinquageſima genitura, aliquid magnum, vt in tua pollicebamur, & ſperabamus, quale autem hoc futurū ſit, planè fateor, me vix aſſequi poſſe. Tertia verò, quæ maxima eſt, ea eſt; quòd congreſſus rerum perpendere non poſſumus: præceſſit enim primò trini Solis ad Lunam acceſſus, tum illicò oppoſiti Solis ad aſcendens iter ſignificans. Poſt hæc autem ſimul Mercurij ad Solis corpus auctionem dignitatis decernentis, erant autem ſimul, & reliqua, paulò poſt cor cœli, trinus Solis attigit, & Martem Solis quadratus. Itaque iam peracta re facilè eſt cauſas, & etiam naturales inuenire, ante difficillimum; Nam niſi fiant congreſſus, non perficiuntur res, congreſſus autem temporum rationem ſupponunt. At longiſſimus eſt hic labor, tum magis me alijs in rebus, etſi non dignioribus, attamen mihi neceſſarijs, intento: hæc enim ars plurimum, & negotijs vacuum, vt quiſque hic ſcripta aſſequatur poſtulat. Quarta, quæ omnibus alijs adhuc difficilior eſt cauſa, quòd quantitatem rerum attingere non poſſumus, atque in hac omnes fermè laborant artifices, qui coniectura vtuntur, vt medici, nautæ, imperatores exercituum, veterinarij: tamen eò magis, quòd non minùs in hac arte, quàm in alijs accidūt diuerſitates ex regionibus, & ciuitatibus, & legibus, & temporibus. Neque enim eadem ad vnguem ſignificant fixæ, vel erraticæ cœli partes, quā Romanorū temporibus, nā nec in eiſdem erraticæ locis ſunt, nec æquali motu mouētur, nec erraticas eodē modo excipiūt, aliæ enim latitudinē erraticę, aliæ longitudinē, variam ſuſcipiunt. Hæc eadem in erraticis motis abſidibus, & Signiferi alia natura eſt; Nam calidæ, & vehementes ſtellæ, quæ aliàs in Leone erant, nunc ſunt in Virgine: vnde vtraque Signa temperatiora. Ergo rerum initia à genitura pendent tribus modis, vel ab ipſa, vel à directione, vel à reuolutione: hæc verò generalibus cauſis comparari debent. Cæterùm electio in his aliquid facit, ſed quis ſcit eligere? indicat tamen ſatio, & inſitio prodeſſe electionem, in rebus tamen voluntarijs parum prodeſt, & difficillima eſt: cùmtamē ad genituras reſpicimus fauſtis temporibus, ideſt, annis, magna aggredi bonum eſt: non enim aſtra, quantum neceſſe eſt, ſemper impellunt, &c.

Quod ſi adeò difficile eſt experiri quid aſtra valeant in electionibus, quæ ſunt in noſtra poteſtate, & in ijs rebus, quas ſingulis diebus pro arbitratu licet aſtris ſubijcere, & obſeruare quid in ijs

ijs iuris exerceant, quanto difficilius fuerit notare aſtrorum vires, quas in generationibus obtinent, quę ſæpè nolentibus nobis peraguntur, & optantes, ac votis omnibus expoſcentes deludunt?

CAPVT XV.

Electiones, quas vocant, inanes eſſe ex Aſtrologorum confeſſione, & Ludouici Sfortiæ exemplo.

QVICVMQVE tes omnes, quæ terra, marique, quæ mũdo vniuerſo fiunt, cœlo auctore fieri ſibi perſuaſerunt, auſpicato volũt negotia quælibet ſuſcipienda eſſe, & obſeruanda ſydera apta ad vnũquodque negotium fœliciter peragendum. Intereſſe enim aiunt plurimùm, quibus aſtris præſidibus vnumquodque negotiũ ſuſcipiatur, qua cœli conſtitutione adeatur Princeps, agatur iter, ſuſcipiatur bellum, accedatur ad mercaturam, ad ſtudia literarum, ad vrbem, ad aulam: Eligenda idcircò tempora vnicuique negotio peragendo opportuna. Ex huiuſmodi enim electionibus rerum omnium momenta pendere: illum enim, qui bonis aſtris iter ingreditur, fœlici euentu ad ſua rediturum; contra illũ, qui ſe viæ dat dominantibus malignis ſtellis, difficili, ac periculoſo itinere vſurum. hæc Planetarij, quæ nec ipſa per ſe cohærere, nec conſentire cum ijs, quæ de natalitijs aſtris ijdem ſcribunt, planum eſt. Nam vel rem, quam aggrederis, fęlicem tibi, & ex voto natalitia aſtra pollicentur, vel infœlicem, & inauſpicatam, vel nihil natalis horoſcopus de ea habet. Si primum, quocumque aſtro rem aggrediaris, proſpero, ſecundoque exitu negotium tractabis. Si ſecundum, nullæ ſtellæ aduerſus natalitia decreta rem ibi proſperabunt; ſi res ad genitalia ſydera non pertinent, perit omnis Genethliaca diſciplina, quæ ex aſtris, quæ conceptui, & ortui præſident, res omnes deducit. Nam ex rebus etiam minimis, vt ſupra planum fecimus, rerum omniũ, & publicarum, & priuatarum momenta dependent. Quare ſi ſingula negotia natalitia aſtra effugiunt, pendẽtque ex horarum, & dierum electionibus, quibus ſuſcipiuntur, nihil certi ex genituris intelligi, aut coniici poteſt. Quòd ſi negotium vnum ex aſtrorum dominatu eximis, eximere cogeris & alterum, & tertium, & quartum, & omnia; quo admiſſo genitalium aſtrorum vis eludetur omnis. Nam res ex rebus, & euenta ex euentis naſcuntur, vt ſupra dicebamus. Vnde commutatis vel leuiſſimis rerum momentis, maximarum quoque ſeriem perturbari neceſſe eſt, omniaque contrario curſu fieri, quàm natalitia aſtra ſponderent. Nihil verò iuuat Cardanũ, quod ipſe ait libro de Iudicijs geniturarum, cap. 22. non ſemper natale ſydus inclinare mortales, quantum neceſſe eſt; ideò iuuari genituras electionibus, & fauſtis ſtellis aggredienda ea, ad quæ genitura propẽdet. nam ſi non ſatis ſunt ad negotia peragenda ſydera, quæ geniture præſunt, quod ex ijs colligere poſſimus, habemus omninò nihil; omnia ex electionibus petenda nobis ſunt, in quibus rerum omnium rationes continentur, quas cum nullus fermè obſeruare ſoleat, conſequens eſt, nihil ex aſtrorum præſcripto mortalibus accidere. Natales ſtellæ non vagè, & indefinitè, ſed certo quodam, & definito tempore agunt, quo niſi fauſta fulgeant electionis aſtra, electio præpediat potius quàm promoueat genitalia ſydera.

Sed faciamus eo cœli habitu aliquem iter capeſſere, quo ad iter auſpicandum nihil deſiderari poſſit magis fauſtum, huiuſmodi cœli conſtitutio perduratne toto longiſſimi itineris tempore? ſtare igitur oportet cœlum, quamdiu homines mouentur; quis feret huiuſmodi deliria? an cũ tempore dilabitur? quo tandem modo ſoſpitabit multorũ dierum, aut etiam menſium longum iter? an dicturus es afflari hominem ab aſtris, quando primò

mò equum conſcendit, eumque afflatum ſoſpitalem perdurare toto viæ tempore, fauſtitatemque præſtare? itane verò? Qui iter facit, nonne quotidie equum aſcendit? cur non alijs, & alijs quotidie aſtris afficitur, quæ ſibi ſuccedunt in rerum ſublunarium dominatu? Iam verò ſi variè ſingulis diebus, immò ſingulis horis afflatur, quid prodeſt fauſta, aut infauſta itineris auſpicatio? Nec illud explicabunt Aſtrologi, quomodo iter agenti ſtellæ ſternant viam, abigant à via latrones, diſcuſſis nubibus temperent Solis ardorem, ſuſtineant equos, ne offendant, exæquent montes, valleſque: quæ omnia præſtare debet cœlum, ſi proſperum iter præſtat.

Quanta verò, & quam ridicula nedum inani ſuperſtitione, huiuſmodi electiones obligent mortales declarant ea, quæ de Ludouico Sfortia Mediolanenſium Duce ſcribit Cardanus ad text. 14. Ptolemæi de Iudicijs. Atque vt ex multis, inquit, vnum euidentis, ac præclari exitus exẽplum referam hominis à me cogniti: Fuerat Princeps Mediolanenſis prouinciæ Ludouicus Sfortia, qui quæſtuoſum Aſtrologum, quique nihil minùs quàm Aſtrologiam ſciret, (erat enim ex his, quos Ptolemæus hic meritò ſugillat) aleret, eumque ditauerat egregiè, centumque, atque ampliùs magnis aureis talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus vnicuique negotio inchoando præſcribebatur; adeò ridiculè, vt ſapientiſſimus alioquin Princeps cogeretur tempeſtatibus maximis equos conſcendere, totamque aulicam cohortem, & ſtipatores per medios imbres, cœnum, atque lutum, tanquam hoſtes, vel inſequuturus, vel fugaturus deducere. Neſcio an Aſtrologi amentia, an ambitione ſumma, an potiùs irriſione, vt qui Principi ipſi talibus commentis per flagitium illuderet, atque ei, quod nullis alijs prouinciæ noſtræ Principibus contigerit vnquã euenit, vt regno ab inimico Rege ſpoliatus, & captus, miſerè vitam in carceribus, etiam colapho accepto, & in clatatra ferrea dormiens, finierit, &c.

De quo Ludouico idem Cardanus libro centum geniturarum, genitura nona, ſcribit: Ruente regno, bello ſpoliatus, fraude captus, mortuus autem in carcere, vt fama eſt quinquageſimoquarto ætatis anno, cùm ſeptem annis miſeram in latomijs tranſegiſſet vitam. En exitus fœliciores Aſtrologicarum electionum, id demùm aſſequutus eſt clariſſimus Princeps obſeruando apta negotijs aſtra.

Scio multis Aſtrologorum non probari electiones, rem inutilem, & confictam ad corradendam inſipiẽtium Principum pecuniam. Legi enim quæ aduerſus hãc Aſtrologię partem ſcribit Haly Ptolemæi interpres; vidi quæ ſcribit Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capit. 22. Cæterum electio in his aliquando facit, ſed quis ſciet eligere? indicat tamen ſatio, & inſitio prodeſſe electionem, in rebus tamen voluntarijs parum prodeſt, & difficillima eſt; cùm tamen ad genituras reſpicimus fauſtis temporibus, ideſt, annis, magna aggredi bonum eſt: non enim ſemper aſtra, quantum neceſſe eſt, impellunt; dierum autem, & horarum electio abſurdiſſima eſt, niſi naturalibus deligentur perpetua Lunæ ratione, quandoquidem nec eò perfectionis deuenimus, vt dierum decreta poſſimus attingere, &c.

At ſi electiones commenta ſunt Aſtrologorum, cur non & genituræ? an comminiſci potuerunt Aſtrologi electiones, genituras non item? An fallere voluerunt, qui electiones inuexerunt, non ij, qui genituras? Cur ita? An qui ſingula negotia à ſtellis auſpicantur, non bona fide artem tractant, Genethliaci ſine fraude exercent artem? Quis credet? aut cur credet? An decipiuntur errore magno, qui negotia ſingula ex aſtris aptè deduci poſſe exiſtimant? qui ex ijs aſtris, ſub quibus ortus quis eſt, iudicant de rerum euentis, non decipiuntur? quibus id perſuadebis? An hi certò vident ſe artem tenere? At illi quoque videntur ſibi rem acu attingere. An hi experimentis nituntur, non illi? vtrique experimentis artem ſuam tuentur, ſed vera experimenta vtrique deſiderant; an Genethliaci vera, qui electiones ſectantur, falſa effantur? ſemperne vera? an ſemper falſa? vtrumque falſum. An vtriſque veræ, & fal-

Digitized by Google

& falſæ prædictiones eontingunt? cur electionum diſciplina commentum dicitur eſſe, ad ludificandum mortales excogitatum, quæ genituras tradit omnes veritatis numeros habere? Quare concludamus, ſicut electiones ipſorum quoque Aſtrologorum teſtificatione fictitiæ ſunt, ita Aſtrologiam vniuerſam commentum eſſe omni ſomniantium ludibrio vaniùs.

CAPVT XVI.

Pugnantes Aſtrologorum ſententiæ de Alfridarijs.

NON ægrè ferent Aſtrologi, ſi Hieronymi Cardani rationé Alfridariorum deſcribemus priùs, quàm Ptolemæi: nam neque natura ſemper incipit à perfectionibus, &, vt verùm fateamur, explicatiùs neſcio quid hæc continet, quàm illa, propter quod non incongruè à faciliori auſpicamur. Cæterùm, ne vlla ſit impoſturæ ſuſpicio, quæ in tam apertis nugamentis euitari vix poſſet, verba ipſa, & Ptolemæi, & Cardani deſcribere non grauabimur. Alfridaria, inquit Cardanus libro de Iudicijs geniturarum cap. 2. experimento, & ratione conſtant. Anni ſeptem primi ſunt Lunæ, tunc corpus molle, & conuulſioni paratum, licet Princeps dicat ad quintum vſque tãtùm. Septem ſequentes, vſque ad quartumdecimum Mercurij; tunc fit agilis, & rationis capax. Septem alij ad vigeſimumprimum Veneris; tunc fit formoſus, & Veneris potens. Septem alij vſque ad vigeſimumoctauum Solis, creſcere deſinit ob ſiccitatem, honoris agit curam, robur creſcit. Septem alij ad trigeſimũquintum Martis; tunc ad laborem, audaciamque vertitur, ſtatumque roboris aſſequitur. Septem alij Iouis vſque ad quadrageſimumſecundum; tunc conſilium, ſapientia, & cura rei familiaris ſuperuenit. Septem alij ad quadrageſimumnonum vſque ſunt Saturni; tunc ſollicitudine, & timore, & auaritia vexantur homines. Poſt reuertitur ad Lunam vſque ad quinquaginta, & ſex, & incipiunt repueraſcere. Vnde attonitus morbus maximè, à quadrageſimoſecundo ad quinquageſimumſextum aduenit, Luna, vel Saturno dominante. Et qui in genitura fœlicem habet Planetam, fœliciùs aget, dum ſub illius cuſtodia anni labuntur, meliùs verò, ſi per reuolutiones rectè ſe habuerit, vt in decimanona genitura, à quadrageſimoſecundo ad quadrageſimumnonum mediocriter ſub Saturno, à trigeſimoquinto ad quadrageſimumſecũdum benè ſub Ioue, à quadrageſimonono ad quadrageſimumſextũ, malè ſub Luna. Horum igitur Alfridariorum ſi genitura diurna ſit, primus annus Soli, ſecundus Veneri, tertius Mercurio, ſicque deſcendendo, vt vltimus Martis ſit: ſi autem nocturna, primus Lunæ, ſecundus Mercurio, atque ſic aſcendendo, donec Saturnus vltimus ſit, dedicatur; quamobrem vltimi climaterici ſemper ſunt infortunarum Saturni in nocturna; Martis in diurna, vt ſeptimus, decimuſquartus, vigeſimuſprimus, & alij deinceps; Vnde fit vt quinquageſimus ſextus in nocturnis genituris ꝓpter frigiditatem Saturni duplicatam, & ſexageſimus tertius in diurnis ob ſiccitatem Mercurij, & Martis, vtroque ſubſcribente, iam ætate frigida, & ſicca maximè periculoſi ſint: ſi tamen Saturnus in nocturna, aut Mars in diurna dominentur principalibus vitæ locis, nunquàm meliùs ſe habebunt, quàm his temporibus. Si autem quis moritur in climaterico Saturni, frigida aliqua cauſa comes eſt morbi, etiamſi calidus ſit, qui in climaterico Martis cauſa aliqua calida. Vnde in his plerumque acuta in diuturnam verſa: in alijs ex diuturna, cui acuta coniuncta eſt, moriuntur. Cum verò ambo domini generalis, & proprius benè diſpoſiti fuerint, natus benè viuet, etiamſi directio mala occurrat, & quæ mortem ſignificet; poterit enim anno integro produci vita. Sunt autem benè diſpoſiti, vel genituræ tempore, vel reuolutio-

nis

nis, directio autem non immutat Planetas, ſed ſolùm loca eorum, plurimùm autem poteſt in vita, valetudine, honoribus, ducenda vxore, & filijs procreandis, & moribus, minimùm autem in diuitijs. Alfridaria igitur ingenij ſunt à ſeptimo ad vigeſimumoctauum annum, medij tamen à decimoquarto ad vigeſimumprimum ſunt debiliores, quia Veneris, id tempus eſt, & voluptatum. Alfridaria honoris à vigeſimoprimo ad trigeſimumquintum. Sed generationis filiorum à vigeſimo octauo ad quadrageſimumſecundum, & hoc intellexit Plato ſubobſcuris verbis. Alfridaria diuitiarum à trigeſimoquinto ad quadrageſimumnonum ;] tunc enim Iupiter, & Saturnus dominantur, à quadrageſimoſecũdo ad quadrageſimumnonum eſt propriæ aſtutiæ, & conſilij, &c.

Hæc Cardanus de Alfridarijs. Contraria planè ſcribit Ptolemæus libro 4. de Iudicijs, cap. 9. Hæc autem via, inquit, ſiue ordo à primis annis, & à ſphæra nobis affiniori, ſcilicet Lunari, ſumit exordium, & in extremis annis ab vltima Planetarum ſphæra, quæ Saturni dicitur, explicatur. Sciendum eſt etiam ſingulis annis res accidere cum illius Planetæ natura, qui in illius anni decreto fuerit, ſimilitudinem ſortientes. Huius autem obſeruatio rei neceſſaria eſt, ad generalis horum vniuſcuiuſque temporum qualitatis comprehenſionem, quorum differentiæ particulares ex eis, in habentibus proprietatibus cognoſcẽtur. Nam quia Luna ad plus quatuor primorum annorum, infantis diſpoſitioni dominatur, quo numero, per quem quatuor primos annos intelligimus, aſſimilatur infans, ſui corporis teneritudinem, & infirmitudinem, feſtinùmque incrementum ſuſcipit, cuius etiam maior, & frequẽtior eſt aquoſa cibatio, eiuſdẽque formæ leuis alteratio: necnon ipſius anima debilis, imperfectaque tenetur, ſecundùm quod ex his, qui propter opificem infantis animæ partem accidunt cõueniens eſt. Et quoniam ſecundus Planeta, qui Mercurius appellatur, dominus exiſtit diſpoſitionis decem annorum ſequentium, qui & pueritiæ ſunt, & ſecundi nominantur; propter hoc, inquam, quod numeri medietatis viginti annorum ipſe dominus eſt, infra hoc annorum ſpatium, effectum intellectus, & ratiocinationis animæ, manifeſtum puer ingreditur; veluti ſi quaſi eruditionis planta, & qualitatum animæ radices in eo plantarentur. In his etiam annis ex eorum, quæ aptantur proprietatibus caſtigatio, nec non & doctrina ſplendeſcit, & ad primi exercitij modos expergefactus inſurgit. At quia diſpoſitioni ſubſequentium annorum octo, qui & adoleſcentiæ ſunt, & tertij nominantur, Venus dominando prȩſidet, & quia numero annorum eius proprię circũuolutionis ȩquantur motus, decurſus ſpermatis, eiuſque multitudinis adunatio ſumit initium, & ad actus vſque Venereos adoleſcens ipſe mouetur: hoc autem tempus eſſe dicimus, in quo, animæ quaſi boliſmi ſimilitudinem ſortiuntur, & vix minimam abſtinentiæ portionem tangentes, ad plurimumque cupidinis impetum, omnibus ex rebus Venereis contingere poſſibilibus peruenientibus tempeſtuoſam Lunariam deceptionem, mentiſque cæcitatem in optanti omnibus incurrunt. Et quia Sol medialis ſphæræ dominatur diſpoſitioni annorum viginti, qui quarto loco notati, & ordine ſunt medij, & iuuentuti deputati, præeſſe dicitur in operibus potentiæ, & fructuoſa diſpoſitione vitæ: nec non eiuſdem directione ſollicitudine iuuenilem habere animam ſancimus, & ex qualitatibus decretorijs, ludicris, & deceptibilibus ad animæ ſalutem, pudoriſque conſeruationem, ac honoris affectũ eam adulterari dicimus.

Poſt Solem autem quia Mars quindecim annis quinto loco conſtitutis dominatur, qui ſunt anni roboris, atque vigoris, numero propriæ rationis ipſius æquantur vitæ grauitas, ac impedimentum, & aduerſitas incumbunt; animæ verò cum corporibus anxietates, & impedimenta ſuſtinent, & corporis declinatio ferè ſentitur, & intelligitur; operabitur etiam homo grandia; vnde ſibi ſummus labor euenit, quorum explicationem ante ſuæ mortis acceſſum expetit. Deinceps autẽ Ioui ſexti loci ſenium

vin-

vindicanti ſenectutis annos duodecim ſuæ propriæ circumuolutionis æquales aſſignamus, in quibus homo ab operibus corporis, & laborioſis, necnon ab anxietate manum retrahit, animamque ſuam deinde periculo non committat: pro quibus omnibus ſanum mentis habitum induens, bonæ conſeruationi ſtudebit, & præ ſua magnanimitate turpia negligens in omnibus rebus deſiderando prouidus, necnon ſermocinator conſolator habebitur. In hoc etiam tempore circa libertatem, & honorificentiam, bonamque famam cum pudore, & reuerentia maximè ſollicitabitur. Poſt hos autem anni Saturni, veluti in extremo poſiti, qui ſunt ſenij, nec ante vitalis loci egreſſum terminati, ordinati eueniunt: Hos frigidior temperatio, corporiſque motus grauedo, & aſpectus diminutio, necnon & naturæ feſtina declinatio comitantur. Hæc autem qualitas vitam hominis exuit, impedimentum, & triſtitiam, modicamque rerum ſubſtentationem propter ſuorum motuum debilitatem imprimit. Hæc ſunt igitur qualitatum temporum proprietates, quæ ſecundùm generales res naturæ apparent. Particulares verò temporum proprietates, quoniam nonniſi ex natiuitatis proprietatibus obſeruare debemus id, quod in eis vniuerſale apparuerit nobis ab Aſtri lege dominatrice conſiderabimus, &c.

Hæc Ptolemæus, hæc Cardanus. Ab vtroque diſſentit Firmicus libro ſecundo, cap. 29. Initium, inquit, temporis in diurnis genituris Sol accipit, in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas: quia hæc ab omnibus approbatur. Cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decem, menſes nouem; ſimili modo, & Luna, cùm domina temporis fuerit, tenebit annos decem, menſes nouem. In diurna igitur genitura primum decennium Sol accipit; ſecundum, qui in genitura per ſignorum curſum in ſecundo loco fuerit inuentus; tertium qui poſt ſecundum fuerit, & ſimili modo cæteri, quod vt manifeſtiùs intelligatur, hoc docemus exemplo. Si in diurna genitura Sol in Ariete fuerit inuentus, ipſe erit decennij dominus, ſic & in quocunque alio ſigno fuerit. quicunque ita in Tauro fuerit, ipſe erit in ſecundo loco; qui poſt Taurum fuerit, ipſe erit tertius, & ſic in cæteris hoc modo, & etiam in nocturnis genituris à Luna inchoantes faciemus, &c.

Deus Optimus Maximus benè faciat Genethliacis, qui tot, tantis, & tam manifeſtis mendacijs artem ſuam onerarũt, vt nullos niſi volentes, & prudentes ea fallere poſſit. Huius generis eſſe Alfridaria, de quibus agimus non ſolùm declarant contrariæ, & pugnantes de eis Aſtrologorum ſententiæ, ſed etiam illud quòd cum præcipuis Aſtrologiæ placitis non cohærent.

Eamus per omnem Aſtrologiam, decurramus Domos, Antiſcia, Fines, Horoſcopos, Cardines, Signa, Configurationes, Triangula, Stationes, Directiones, Retrogradationes, Irradiationes, Curſus, Carpenta, reperiemus ſine dubio varias eſſe Aſtrorum vires, pro varietate ſignorum, domiciliorum, triangulorum, antiſciorum, cæterorumque, quæ recenſuimus. Et Iulius quidem Firmicus lib 3. Matth. ſingulorum Planetarum poteſtatem, quam per ſingulas cœli ſtationes obtinent, accuratè perſequitur. Libro verò quinto eorundem decreta per ſingula Zodiaci ſigna tradit, totuſque in reliquis libris eſt in eo, vt doceat varias Aſtrorum vires in varijs cœli partibus, varijſque domicilijs.

Ptolemæus verò libro primo, cap. 21. Atque hoc fermè modo (inquit) ſe habent familiaritates ſtellarum, locorumque duodecim. Dicuntur autem ſtellæ, & ſuas quaſi perſonas gerere, quod videre facie ad faciem vulgus vocat, cùm ſingulæ eo modo cum Sole, aut etiam Luna configurantur, quo domicilia ipſorum cum domicilijs luminum; vt verbi cauſa, Venus in ſexangula configuratione, cum luminibus, ſed cum Sole veſpertina, cum Luna matutina eſſe debet, pro eo, atque etiam domicilia collocata ſunt, ſuis autem quaſi in regijs curribus, & carpentis inuehi, & ſolijs inſidere, & in huiuſmodi excellentijs tùc eſſe dicuntur, cum duobus, aut pluribus nominibus declaratis in ſuperioribus familia-

miliaritatis ius exercuerint in ijs locis ſtellæ, in quibus inſtiterint. Nam quia tunc maximè efficaces eorum vires fiũt propter conuenientiam, & ſimilitudinem, & quaſi collatam operam duodecim locorum, ideò ſolijs ſuis conſidere & illuſtres dicuntur. Gaudere etiam volunt cùm loca, in quibus ſtella fueri, non ipſi, ſed alteri ſuæ conditionis obnoxia fuerint, quæ quidem ſatis è longo congruitatis ratio ducitur, ſed ſimilitudo illam efficere putatur. Contra autẽ ſi in locis alienis, & contrarijs conditionis ſuæ aſtra inueniantur, valde diluitur peculiaris ipſarum vis, diuerſarum naturarum confuſione, propter diſſimiles ſignorum conſtitutiones. Pergit cap. vigeſimoſecundo. In vniuerſum, inquit, intelligimus applicari præcedentes ſequentibus, ſed non oportet longum eſſe interuallum, idque intelligitur in corporeis congreſſibus, & configurationibus illarum. Niſi quòd in corporeis congreſſibus applicationis, & defluxus etiã latitudines conuenit notari, nam nonniſi eos, qui in linea per media ſigna ducta exiſtunt admittere conſueuimus, quod in configurationibus obſeruare ſuperuacaneum fuerit, cùm radij vniuerſi eodem, ideſt, in terræ punctum tendant, atque ita vndecunque exiſtit ſemper cõcurrant. Ex quibus omnibus euidens fit, habitudines ſtellarum ſingularum exquirendas, cùm ex propria natura earum, tum ex natura ſigni, in quo fuerint, necnon ſecundum configurationem ad Solem, & cardines, quæ cuncta à nobis indicata ſunt, ſed vires aſſumunt, primò ſi Orientales ſint, & curſum ſuum intendant, tum etiam plurimum poſſunt; ſicut minimum, ſi occiduæ ſint, & remittentes curſum ſuum. Deinde propoſito ſuo, & reſpectu erga finitorem: nam in medio cœlo, aut ſuccedente illi loco, potentes maximè, ſed potentes etiã ſunt in ipſo finitore, & ſuccedenti loco, plurimum autẽ poſſunt in finitore Orientali, contra verò vicinus in imo cœlo, aut alio cõformi finitori Orientali loco, ſed extra hæc omnia reperti imbecilles, & prorſus infirmi habentur. Hæc Ptolemæus, nec vllus diſſentit Aſtrologorum.

Reuertamur ad rem noſtram. Qui aiunt Lunam primis quatuor, aut ſeptem annis ab ortu præeſſe, non docent, opinor, eo toto tempore affixam illam eſſe vni cœli parti, aut ſeruare eandem ſemper conſtitutionem cum reliquis Aſtris, ſed admittunt aliquando ex ſua, aliquando ex aliena domo, terras ſpectare, aliquando proprio curru vehi, nunc vnum, nunc aliud Zodiaci ſignum occupare, nunc Orientalem, nunc eſſe Occidentalem, & quod hinc neceſſariò fit, fatentur ijs annis, quibus pueris præeſſe dicitur, interdum maiorum, interdum minorum, interdum nullarum eſſe virium. Quid igitur aiunt, quando aiunt Lunam primis ſeptem annis à natiuitate puero dominari? Aſtra his inferioribus non alio, quàm actionis iure dominantur, actio Lunæ ſingulis momentis varia eſt. Quale ergo eſt dominium iſtud, quod illa ſeptem integros annos in puero obtinet? Nonne eundem ſequentibus annis, & menſibus retinet curſum, eandemque conſtantiam? Cur igitur primi anni Lunæ tribuuntur potiùs quàm reliqui? Cæteri Planetæ interim ceſſantne; an aliquid agunt? non otiantur, domi præſertim ſuæ, in ſuis ſolijs; in finitore, & ſuccedente loco, in finitore maximè Orientali, vbi præcipuè ſuas exercent vires, auctore Ptolemæo. Agunt igitur non minùs quàm Luna: plus etiam, ſi in ijs locis hęc exiſtat, in quibus minimum, aut nihil obtinet virium; alij verò Planetæ, vel in ſuo domicilio, vel in finitore ſint, alioque loco, ex quo in hæc inferiora vehemẽtiùs agere ſolent, aliarũque ſtellarum efficientiã impedire: â verò pugnare inter ſe Aſtra, & nunc hæc; nunc illa ſuperare pro varia conſtitutione, & ſitu, primũ eſt Aſtrologiæ principium: Item ſingulis diebus, ſingulis horis, ſingulis tranſuolantis temporis momentis variantur Aſtrorum congreſſus, & conſtitutio. Quid ergo iuris Luna obtinet in puerum per ſeptem integros annos? qualem exercet poteſtatem, quam non exerceat reliquo vitæ tempore? quas vires obtinet primis annis, quas non obtineat in ſequentem ætatem. Nugamenta hæc ſanè.

ſunt,

ſunt, & ludibria puerorum bullas cœlo toto ſectantium. His accedit, quòd cum ſingulis diebus alij pueritiam, alij adoleſcentiam, alij virilitatem, alij ſenectutem ingrediantur, ſi Alfridaria ſtarent, oporteret pugnantes ſtellas vno, eodemque tempore vires obtinere contra omnia Aſtrologica decreta.

Dicent fortè, non idcircò Lunam præſidere pueritiæ, quia toto eo tempore inter reliqua omnia ſydera Imperij iura obtineat; ſed quia, cùm ea ætas humida in primis ſit, humor verò à Luna præcipuè defluat, Luna illi ætati maximè cenſeatur ſalutaris, & accommodata; idemque de Saturno, reliquiſque exiſtimandum, quæ alijs ætatibus præeſſe dicuntur. Argutè hi quidem diſputant, ſed non ſoluerunt adhuc nodum difficultatis, non ſolùm enim humore, ſed etiam calore, & multò magis, auctore Ariſtot. libro de Iuuentute, & Senectute, capite decimoquarto, ætas illa continetur, Soli igitur tribuenda potiùs, quàm Lunæ. Quin ſi pueritia abundat humore, ſiccitate potiùs indigebit, & Saturnum agnoſcet principem, non Lunam; humorem enim à ſe, non à Luna, ſiccitatem à cœlo, non aliundè obtinet. Præterea ſolane pueritia redundat humore? Non ſanè; toto adoleſcentiæ tempore, quod minimum viginti, & vnum annum continet, exuberare humorem, ſcribit Ariſtoteles libro de Iuuentute, & Senectute; quin & Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capite ſecundo, circa vigeſimumprimum annum tradit ceſſare augmentum propter ſiccitatem, ſupponens non ſeptem primis annis, ſed viginti, & ampliùs redundare humiditatem.

Quid Ariſtoteles? Oportet inquit libro de Longitudine, & Breuitate vitæ, capite tertio. accipere quòd animal eſt natura humidum, & calidum, & ipſum viuere tale eſt, ſenectus autem frigida, & ſicca, & quod mortuum videtur enim ſic. Materia autem corporum exiſtentibus hæc, calidum, & frigidum, ſiccum, & humidum. Neceſſe igitur eſt ſeneſcentia exſiccari, &c. Tota igitur vita dominari oportet Lunam, non ſolùm in primis annis, ſi fouet humidum radicale. Iam verò quod aiunt Venerem præeſſe ab anno decimoquarto ad vigeſimumprimum, quòd eo præſertim tempore genitale ſemen oriri ſoleat, quantum continet leuitatis? nonne ad quinquageſimum, & ſexageſimum annum humor hic perdurat? cur & eius vis ad eius vſque ætatem non perſtat?

Denique quæ Genethliaci tradunt de chronocratore, & temporum moderatore, funditus Alfridaria euertunt? Initium temporis, ait Firmicus libro ſecundo Matheſeos, cap. 29. in diurnis genituris Sol accipit, & cæteris diuidit; in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas, quia hæc ab omnibus probatur. cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decē, menſes nouem; ſimili modo, & Luna cùm domina temporis fuerit, tenebit annos decē, menſes nouem. In diurna itaque genitura primū decennium Sol accipiet, ſecundum qui in genitura per ſignorū curſum in ſecundo loco fuerit inuentus, tertius qui poſt ſecundum fuerit, &c. Qui fit vt primum decennium Soli ſubſit, ſi Luna ſibi ſeptem primos annos vendicat? Si faceſſant fabulæ, & commenta, tota hæc diſciplina tāquam inanis fumus euaneſcet. Nos Alfridarijs prætermiſſis, ad reuolutiones veniamus.

CAPVT XVII.

Magnas reuolutiones confictas eſſe Aſtrologorum teſtimonio probatur.

IN quamcũque Aſtrologiæ partem incido, infinita fabularum ludibria offendo. ab Alfridarijs digreſſus magnas ſtatim reperio reuolutiones commentum, tam immane, quàm quæ aniculæ pueris narra-

narrare ſolent, animi cauſa.

Verùm quos excitabimus huius rei, aut teſtes, aut iudices? Non alios ſanè quàm Aſtrologos ipſos, & Aſtrologiæ Magiſtros, & Albertum Pighium Campenſem, & per ſe, & Auguſtini Niphi Aſtrologiæ reſtauratoris teſtimonio, Mathematicum clariſſimum. In Apologia enim, quam pro Aſtrologia edidit anno 1518. par. 1. Vt itaque paulò euidentiùs inquit faciamus, quã ingenioſè hi aſtrologentur, qui per magnos orbes nobis edicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum eſt. Finxerunt quemlibet ex Planetis, & vnumquodque item ſignorum, mundi imperiũ obtinere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui & Planeta priori proximus, & ſignum, quod deinceps hęret ſigno priori, pariter præſunt, atque ita qualis dominantis ſyderis, atque ſigni natura eſt, talia euenire eo annorum ſpatio; quanquam nemo ex his vſque adeò deliret, vt particulares euentus, & maximè quæ per ſingulos dies fiunt aëris mutationes putet ab his orbibus pendere, niſi Gaſpar ille, qui nos his ſuis ineptijs prolixiùs agere de his magnis orbibus coegit. Dicunt inſuper cœpiſſe nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouiſque coniunctio, quæ præceſſit annis, vt aiunt, 279. huic autem orbi præfuiſſe ex Planetis Saturnum, ex ſignis Cãcrum, & ab eo veluti ſupputationis cardine magnos orbes ad nos vſque reuoluunt. Sed hæc quàm ſint mendacia, quàm fabuloſa, quàm obtuſiſſimis etiam ingenijs conficta, ex eo patet: Nam auctores huius figmenti Albumazar, Aomar, & reliqui dicunt, ſicut poſt eos Alphonſus, fuiſſe ab initio ad diluuium annos 2228. à coniunctione autem illa, cum qua nouus ille cœpit orbis, annos 1947. ex quo numero, quinque orbes conflari neceſſe erit, & adhuc annos ſupereſſe 147. ſexti orbis imperfecti, & ita neceſſe erit, vel mundi creationem non cum nouo orbe cœpiſſe, aut præterijſſe orbis primi 213. annos antequam eſſent anni, hoc eſt, ante ipſius mundi primordia, qua re quid poteſt eſſe delirius, aut amentius? Deinde vt Saturnum, Cancrùmque orbi illi præfecerunt, qui cœpit ab ea Saturni, Iouiſque coniunctione, quã dicunt præceſſiſſe diluuium, ea ratione, vt cauſam in cœlo haberent, à qua inundationem illam deducerent, ita quia conſonum videbant, vt gubernationem mundi à Sole inter Planetas, ab Ariete inter ſigna exordirentur, Solem mundi Planetam fecerunt, Arietem autem ſignum. Hæc enim ſcribunt Haly, & Albumazar libro primo, de magnis coniunctionibus, tamen hæc manifeſtiſſimè inuicem pugnant, atque contradicunt. Nam cum ſint ante orbem diluuij ad mundi initia iuxta eorum computationem, orbes quinque perfecti, ſex autem imperfecti, veluti ante diximus, ſiue quinque, ſiue ſex numeremus, neceſſe eſt orbem diluuij, aut ſextum, aut ſeptimum fuiſſe. Eapropter ſi primo orbi Aries dominetur, ſexto, aut ſeptimo, qui diluuij eſt, non Cancer, ſed aut Virgo, aut Libra neceſſariò præfuerit; & ſi primum rexit orbem, Solare ſydus, orbi diluuij, non Saturnum, ſed aut Iouem, aut Martem præfuiſſe neceſſe erit. Quàm igitur ſibi ſit conſona iſta de magnis orbibus fabula, imo quàm obtuſiſſimo ingenio eius fuerint auctores, vel ex hoc cuilibet euidentiſſimum eſſe poteſt, quòd tot repugnantia includat. Qui etenim ingenioſè mentiri volunt, ſaltem mendaciorum ſuorum memores eſſe debent, ne ſibi ipſis contrarij inueniantur. Poſtremò videamus quàm ingenioſè, ac diligenter hos orbes reuoluat iſte, qui illos orbes tam efficaces nobis adducit. Putat enim hunc, qui nunc reuoluitur, decimum quartum eſſe ab orbe diluuij, & agi annum eius 221. ſed cũ à diluuio ad Chriſtum ſecundùm ſacras Hebræorum Hiſtorias, anni ſint 2300. erunt ab orbe diluuij ad annum præſentem anni 4098. Hos autem annos, ſi per annos magni orbis partiaris, inuenies orbem præſentem duodecimum eſſe, non decimum quartum, nec Leonem cum Luna, ſed potiùs Geminos cum Venere nobis præeſſe. Et ita manifeſtum eſt, etiam ſi eſſent aliquid hi magni orbes, falſum tamen neceſſariò eſſe oportere quidquid

iſte, & ſui ſimiles ex ijs nobis prædicere contendunt. Sed nimis multa; conteſtatur clariſſima voce Aſtrologia, nihil horum omnium pro ſuo ſe recognoſcere, ſed meraciſſima hæc eſſe nugamenta, Syracuſanis illis vaniora; quemadmodum, & ea, quæ dicunt Albumazar, & cæteri hi fabulatores de maximis, quas appellant coniunctionibus Saturni, & Iouis, quibus tam pollentes effectus tribuunt, Dogmata, Sectas, Religiones, Regna, diluuia, portenta, & omnia miracula ante Chriſti aduentum, fines Religionum omnium. Sed vtinam verum prædixiſſet Albumazar, de termino impijſſimæ ſuæ ſectæ Mahometanæ, quæ iam longo tempore vltra terminum ab eo præfixum perdurat.

Adhæc & Chriſtum coniunctionibus his ſubijciunt, & ipſam noſtram ſanctiſſimam Chriſtianam Religionem, ipſum etiam diluuium vniuerſale, quod Deus ob hominum peccata induxit, & ne parum impij Chriſtiani ſint, ipſa etiam Chriſti miracula, quæ hoc ipſo miracula eſſe deſinunt. hæc, & multa alia impijſſima contra Deum; & noſtram ſanctam Religionem, blaſphema fabulantur. Inter quos maximoperè admiror Dominum Petrum Aliacenſem Cameracenſem Cardinalem, qui his tam impijs fabulis in ſua ſenectute, & iam Epiſcopus Cardinalis factus ſubſcripſit. Sed his omnibus Aſtrologia conſtantiſſimè contradicit, neque vnquam tam impijs iſtorum fabulis contra Deum, & Religionem Chriſtianam, ſe conſenſiſſe palàm proteſtatur, falsò ſibi hæc adſcripta: paratam ſe ab omni hæreſeos ſuſpicione purgare: ſi quid præter communem naturæ curſum fiat, vel in peccatorum vltionem, vt illud diluuium, vel in veritatis alicuius ſupernaturalis confirmationem, ea ſe libenter Deo permittere, qui cœlorum legibus non conſtringitur, in his nihil ſe velle vindicare, & ſi quid eorum ab impijs hominibus iniuſtè ſibi tribuatur, ſe donationem illam minimè ratam habere. Quæ autem de maximis coniunctionibus iſti fabulantur. quorum effectus in tam multa ſæcula extendunt, è quibus orbes magnos, & Saturni reuolutiones confingunt per omnes cœlos, deierat; ſe omninò ignorarare, imò omninò ſe non intelligere, quod hi loquantur, vt qui ſeipſos nō intelligunt. Ingeque cōfitetur nihil ſe poſſe ſcire, niſi quod obſeruatione deprehēdi poteſt: Obſeruationem omnium Apoteleſmaticarum, aut Aſtrologicarum veritatum vnicum principium eſſe, quod niſi præceſſerit, fabuloſum eſſe quidquid dicitur, & fictitium neceſſe eſt. At conſtellationem aliquam cœleſtem (accipiant quam voluerint) poſt tam multa tempora aliquid efficere, vt eſt à ratione alieniſſimum, ita nec aliqua experientia, aut obſeruatione deprehendi poſſibile eſt. Conſtat enim, & teſtatur Ariſtoteles, experientiam, obſeruationemve, nonniſi ex pluribus ſingularibus effici. Quis autem hominum, imò qui plures homines tanto vixerunt tempore, vt multas eiuſmodi ſingulares obſeruauerint, ex quibus talem aliquā, verbi gratia, vniuerſalem rationem deducere potuiſſent? maximam videlicet coniunctionem, quam vocant Saturni, & Iouis, ſi cum Solari aliquo deliquio fortè acciderit, in tria, aut quatuor millia annorum ſuum effectum extendere? ſed do eis ampliùs, vnum ſcilicet hominem tribus, aut quatuor millibus annorum vixiſſe, imò ſi volunt, à mundi initio ad præſens vſque, impoſſibile tamen erit, vel vnicam huiuſmodi ſingularum obſeruationum veram deprehendere. Qui enim certificari poterit ea, quæ nunc videt accidere, ab aliqua coniunctione prouenire, quæ nos mille annos præceſſerit, & non potiùs à præſentibus conſtellationibus, quas fortaſſe ipſe ignorat? potiſſimum cùm medio interim tempore tot coniunctiones, conſtellationeſque extiterint primæ illi contrariæ, & repugnantes, quæ aut mutauerunt quidem, aut ex toto irritauerūt, quod à prima illa ſignificabatur. Manifeſtum itaque eſt, hæc ſomnia eſſe, & anilibus fabulis inaniora.

Hęc Aſtrologiæ Magiſter, & Patronus. Vtinam reliquas huius diſciplinæ fabulas nobis enodaſſet pro ea auctoritate, quam apud Aſtrologos obtinuit maximam facilè eos ab huiuſmodi ludibrijs

reuo-

reuocaſſet, magno humani generis bono. laboraremus enim minus eorum impoſturis, minuſque mortales paterent Aſtrologiæ fraudibus. vt enim ſumus abditarum rerum ſcientiæ immodicè appetentes, ita neſcio quo modo ijs etiam, quæ inconſtanter, & incredibiliter dicuntur, non denegamus fidem, & quanquam ſingulis diebus mentientes ſtellarum vates deprehendimus, vix tamen quotidianis experimentis, vix ſenſibus ipſis credimus vanitatem huius artis.

CAPVT XVIII.

Videntium, & audientium ſtellarum fabella.

SPERABAM Aſtrologos aliquãdo à fabulis redituros ad ſapientùm hexedras, ſed mens egregiè me fefellit: fabulantur adhuc, quæque aſtra ſe videant, aut non videant, audiant, aut non audiant, auſi ſunt apud ſapientes viros enarrare.

Nunc quæ ſtellæ, inquit Iulius Firmicus, alias videant, & quæ audiant, breuiter explicabo. Aries Leonem non videt, ſed audit, Leo autem Arietem videt, ſed non audit. Aries Cancrum videt pariter, & audit: Cancer autem Arietem non videt, ſed audit. Aries Cancrum videt pariter, & audit: Cancer autem Arietem non videt, ſed audit. Taurum & videt Leo pariter, & audit. Similiter Leo, Aries, Gemini, Virginem vident leuiter, & audiunt: Virgo Geminos leuiter videt, ſed pleniſſimè audit. Cancer Libram, & videt pariter, & audit. Leo Scorpium nec videt, nec audit; Scorpius verò Leonem videt pariter, & audit. Virgo Sagittariũ ex obliquo reſpicit, ſed eum non libenter audit: Sagittarius Virginem, & audit pariter, & videt. Libra Scorpium, & audit pariter, & videt, atque à Capricorno auditur pariter, & videtur. Scorpium Aquarius non videt; ſed audit, ſimili modo, & Aquarium Scorpio non videt, ſed audit. Sagittarius Piſces non videt, nec audit. Piſces verò Sagittarium, & vident pariter, & audiunt. Piſces Geminos non vident, ſed audiunt. Capricornus, & Aries, nec audiunt ſe, nec vident. Aquarius, & Taurus ex obliquo ſe reſpiciunt, & audiunt. Gemini Libram vident pariter, & audiunt. Similiter Libra Geminos audit pariter, & videt. Sagittarius, & Leo ſe pariter vident, & audiunt. Virgo Capricornum quidem reſpicit, ſed non audit. Libra Aquarium videt, ſed ipſa ab Aquario non videtur, audiunt ſe tamen inuicem. Et pariter Scorpio quidem Piſces videt, ſed non audit, Piſces ſimiliter Scorpium vident, ſed non audiunt. Sagittarius, & Aries ita ſunt collocati, vt nec videre ſe, nec audire queant. Capricornus, & Taurus, nec audire ſe poſſunt, nec videre. Aquarius, & Gemini vident quidem ſe, ſed omninò ſeparantur auditu. Piſces, & Cancer, non ſe quidem vident, ſed audiunt. Vt enim formas integras ordinationes acciperes, & ſcires quatenus ſint in Zodiaco circulo ſigna diſpoſita, hac ex cauſa, iſtius rei ſecreta tractauimus, neque enim certo ordine, & gradu, hæc duodecim ſigna ſunt collocata, nec ſic ſunt poſita, vt quæ poſteriori loco oriuntur præcedentia, vel ſequentia ſigna ſemper aſpiciant. Nam vt non argumentis, ſed re ipſa hoc tibi oſtenderem, tractatum iſtum ex Abrahæ libris exceptum edimus, vt ea, quæ diximus, ſermo noſter manifeſtis tibi interpretationibus intimetur. Hæc ille.

Lymphaticas quaſdam plantas eſſe legeram, quæ hominem mente primum mouent, tum audire, & videre faciunt incredibilia quædam, ij verò in quorum mentibus Aſtrologia inſedit, ſydera ſibi audire, & eorum intereſſe ſermocinationibus videntur. Aſino illi Apuleio fabulæ, quibus nihil non permiſſum eſt, non ſunt auſæ tribuere loquelã, Aſtrologia & Arietes, & Tauros, & Cancros, & Leones, & Scorpios, & quod maius eſt, mutos Piſces facit loquentes. Et quomodo vna ſtella audit alteram, niſi loquatur, aut ſonũ edat aliquem? Hac voluiſſe

fabulas narrare, non tradere Genethliaca præcepta, quid fabuloſum magis excogitari poterat, quàm Aſtra audire, & audiri, blandè, toruèque aſpicere, gaudere, lætari? Sileat iam quercus Rodonea, de qua Lucianus in Micillo; Argus Carina, de qua Apoll. in Argonauticis; Vlmus Gymnoſophiſtarum, quæ Apollonium ſalutaſſe fertur; Caucaſus fluuius, qui auctorem Philoſophiæ Pythagoram allocutus dicitur; Achillis Pegaſus equus; ſola loquantur Aſtra, tantum Cancer, Capricornus, Aquarius audiantur. quem hauriit ſtella ſonum, quando alteram dicitur ſtellam audire, & non videre? quam linguam eligit Aries quando Cācro auditur, nō auditur Leoni? aut quos inter ſe miſcēt ſermones, qua de re loquũtur ſtellæ? qui fit, vt ſtella vnā ſtellam videat, nō videat alteram? quo experimento Aſtrologus rem eſt aſſecutus tam abditam, tamque incredibilem? cur vna dicitur ſtella audire, non videre, alia contra videre, non audire, alia audire vnam, ſed eam non videre, rurſus alteram videre non audire, alia nec audire, nec videre, alia toruè, alia blandè videre, alia leuiter, alia plenè audire? Quomodo in Aſtris intelligis diſtinctum ſenſum oculorum, & aurium, quomodo diſtinguis leuem, & plenum auditum, blandum, & toruũ viſum? Midæ illi fuiſſe aures oportuit, qui quid ſydera audiant, aut non audiant; hauſit è cœlo.

CAPVT XIX.

Duodecim locorū ſignificationes.

DVODECIM locorum vires ex Iulio Firmico referemus, lib. 2. c. 22. tum rationes ſubijciemus, cur ita de locorum facultatibus à Mathematicis putatum ſit. etſi enim non eodem modo omnes de locorum vi cenſeant, nos tamen ea ſolùm referemus, quæ magis recepta, & communia ſunt. Quare vt ad rem veniamus.

Primus locus, inquit Firmicus, eſt pars illa, in qua horoſcopus eſt conſtitutus. In hoc loco vita hominum, & ſpiritus continetur: hic locus ab ea parte in qua fuerit horoſcopus, vires ſuas per reſiduas partes triginta extendit; eſt autē cardo primus, & totius geniture cōpago, atque ſubſtantia, quæ reliquis aditum præbet.

Secundus ab horoſcopo locus in ſecundo loco conſtituitur, & accipit initium à trigeſima horoſcopi parte, & vires ſuas per triginta reſiduas partes extendit. Ex hoc ſigno ſpei, ac poſſeſſionis incrementa noſcuntur. Eſt autem piger locus ab horoſcopo alienus, ideò & Inferna porta appellatur, quod nulla cum horoſcopo radiatione coniungitur, nec aliquo miſcetur aſpectu.

Tertius locus eſt, qui in tertio ab horoſcopo conſtituitur, qui à ſexageſima ab horoſcopo parte initium *accipiens in* nonageſima deſinit. Ex hoc *loco de* fratribus, & amicitijs cuncta dicemus: huic loco Rea nomen eſt, eſt autem peregrinationis locus, hic primus cum horoſcopo tenui ſocietate coniungitur: reſpicere enim horoſcopum de hexagono videtur.

Quartus ab horoſcopo locus, id eſt Imum cœlum, in quarto ab horoſcopo conſtituitur ſigno, cuius initium à parte nonageſima profectum, vſque ad partem centeſimam vigeſimam peruenit. Hic locus oſtendit nobis parentes, patrimonium, ſubſtantiam, fundamenta, mobilia, & quidquid ad latentes, vel repoſitas patrimonij pertinet facultates. Eſt autem hic geniture cardo Imum cœlum, ideò dicitur quòd in diametro medij cœli conſtituitur. Sed hic locus cum horoſcopo maxima ſocietate coniungitur, quia de quadrato horoſcopum reſpicit, & per quadratum aſpectum ab horoſcopo videtur.

Quintus locus ab horoſcopo in quinto ab horoſcopo ſigno conſtituitur; quia à centeſima vigeſima parte ab horoſcopo initium accipiens, vſque ad centeſimam quinquageſimam extenditur. Ex hoc loco filiorum numerus, & generis æqualitas inuenitur; appellatur autem bona fortuna, quia locus eſt Veneris, &c.

Sextus

Sextus locus in ſexto ab horoſcopo ſigno conſtituitur, qui à centeſima quinquageſima parte initium accipiens, vſque ad centeſimam octuageſimam extenditur. In hoc ſigno cauſam vitij, ac valetudinis inueniemus, qui locus mala fortuna appellatur ob hoc, quòd locus eſt Martis, &c.

Septimus locus in ſeptimo ab horoſcopo ſigno collocatur, quia à centeſima octuageſima parte profectus ad ducenteſimam decimam extenditur, & illic definit. In hoc loco alius eſt cardo genituræ; appellatur autem occaſus à nobis. Ex hoc loco qualitatem, & quantitatem quæramus nuptiarum, ſed & hic locus violenta cum horoſcopo ſocietate coniungitur, & de diametro ab horoſcopo videtur.

Octauus locus in octauo ab horoſcopo ſigno conſtituitur, qui à ducenteſima decima parte ab horoſcopo profectus vſque ad ducenteſimam quadrageſimam partem extenditur. Eſt autem piger locus, quia nec ipſe aliqua cum horoſcopo ſocietate coniungitur. Ex hoc loco mortis qualitas inuenitur; ſcire autem nos conuenit, quòd nulla in hoc loco gaudent ſtella, niſi ſola Luna, ſed nocturnis ſolummodo genituris, &c.

Nonus locus in nono ab horoſcopo ſigno conſtituitur, cuius menſura à ducenteſima quadrageſima profecta vſque ad ducenteſimam ſeptuageſimam partem extenditur, eſt autem diei, ac Solis locus. In hoc loco hominum ſectas inueniemus, eſt autem de religionibus, & peregrinationibus, &c.

Decimus locus in decimo ab horoſcopo ſigno conſtituitur, qui à ducenteſima ſeptuageſima parte initium accipiens, vſque ad treceenteſimam partem extenditur; ſed hic locus principalis eſt, & omnium cardinum poteſtate ſublimior. Hic locus medium cœlum appellatur, in hoc loco vitam, ſpiritus, actus etiam omnes, patriam, domicilium, totamque conuerſationem inuenimus, artes etiam, & quidquid nobis artis ſuffragio confertur. Ex hoc loco animi vitia facili ratione perſpicimus, &c.

Vndecimus locus in vndecimo ab horoſcopo ſigno conſtituitur, qui locus à treceenteſima parte profectus, vſque ad treceenteſimam trigeſimam partem conſtituitur; appellatur autem à nobis hic locus bonus Dæmon. In hoc loco medium cœlum frequenter partiliter inuenitur; eſt autem locus Iouis, &c.

Duodecimus locus in duodecimo ab horoſcopo conſtituitur ſigno, qui à treceenteſima trigeſima parte profectus, vſque ad treceenteſimam ſexageſimam partem conſtituitur. Hic locus malus Dæmon appellatur. Ex hoc loco inimicorum qualitas, & ſeruorum ſubſtantia facili nobis ſignificatione monſtratur, vitia etiam in hoc loco, & ægritudines inueniemus, &c.

Hæc ſunt locorum cęleſtium ſignificata, quæ legere etiam potes apud Cardanum libro de Iudicijs geniturarum, capite ſexto. Audiamus nunc rationes, quibus permoti Genethliaci ſingulis locis has ſignificationes tribuerint.

Primo itaque loco, qui in Oriente conſtitutus è tenebris prodit in lucem, vitam, & ſpiritum aiunt contineri. Cæterum, quia poſt vitam maximè diligimus diuitias, & opes ex proximo loco, ideſt, ſecundo, opes, & ſubſtantiam petunt. Ex tertio loco, quia hexagona radiatione, quæ eſt amica, cùm aſcendenti iungitur, de fratribus, & amicis iudicandum cenſent. Ex quarto loco, qui eſt principalis, & Imum Cœlum, de parentibus prædicunt. Ex quinto de filijs, qui parentes proximè ſequuntur. Sexto docent ſignificari ſeruos ea de cauſa, quia ſeptimus locus indicat pares, quare ſexto neceſſe eſt indicari impares, & ſeruos. Septimo, quod pares, vt dicebamus, ſignat, vxores, & nuptias contineri putant. Ex octauo mortem aiunt pendere, & exilia; quia maligna radiatione aſcendens intuetur. Nonum dicunt portendere religionem, itinera, dignitates; Itinera quidem, quia Sol in diurno loco poſitus, inquit Auenazdra libro rationum, ad nonum deſcendens mouetur; religionem, quia hic locus proximus eſt ſummo cœlo. Decimo loco, qui eſt medium cœli, & maximè ad noſtrum verticem accedit, Artes, & omnes

Digitized by Google

nes diſciplinas docent contineri, tum mores, & dignitates. Vndecimo Card. loco citato ſcribit indicari amicos, gaudia, voluptates, quia locus Iouis, & bonus. Dæmon appellatur. Duodecimo tradunt aliqui ſignificari animalia, quibus vehimur, quoniam coniunctus eſt cum aſcendente. Ridiculus ſit, quicunque ridiculas has rationes noſtra refutatione egere exiſtimarit. Quare ad alia pergamus.

CAPVT XX.

Directionum commentum.

HAec tibi aliud commentum planetarum, partiumque Zodiaci directiones, vt vocant: Aiũt enim horoſcopum quãuis natiuitatis hora longiùs à Planeta aliquo diſtet, peruenire tamen aliquando ad eum locum, & tunc vel nato, creare periculum aliquod, vel tribuere ſoſpitatem, aliumuè effectum. Exempli gratia, ſit alicuius genituræ horoſcopus Leonis pars decimaquinta, & Saturnus partem ſextam Virginis teneat, cum Saturnus horoſcopo, nec aſpectu, nec alia re iungatur, vel ad illum pertineat, manifeſtum eſt non poſſe vlla ratione illi officere quare vt aliquando illi obeſſe, queat aiunt peruenire aliquando horoſcopum ad Saturni locũ, & quo anno eò peruenit, periculum aliquod nato imminere: peruenire autem horoſcopũ ad Saturnum, aliumve Planetam exiſtimant hoc modo: ſingulis annis ſingulas ſignorum partes tribuunt, ita vt primo anno vitæ, deſignent gradum, in quo eſt horoſcopus, in quo ſi Planeta exiſtat, vel ſi illum locum reſpiciat, vel ex quadrato, vel ex trigono, vel alio aſpectu; primo anno illum putant vim effundere ſuam: ſecundo anno attribuunt ſecundũ gradum ab horoſcopo, tertio tertium, & reliquis reliquos; quibus aiunt Aſtra ſuas exercere vires. Quare ſi Saturnus, gratia exempli, primum, & vigeſimum gradum ab horoſcopo occupat, anno vigeſimoprimo tradunt Saturnum, ſuis vſurum viribus. Vnde eos, qui tempus inquirunt, quo euentus aliquis bonus, maluſue expectandus ſit, iubent numerari gradus inter loca principalia geniturę, & corpus, aut radios Planetæ interceptos, & pro numero graduum indicare quo anno effectus futurus ſit. Huiuſmodi delapſus horoſcopi ad Planetarum loca vocant directiones, ex quibus Ptolemæus vitæ ſpatium, reliqui rerum omnium euentus prædicunt. Lege Iuliũ Firmicum lib. 2. cap. 3.

Hinc Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capite ſexto. Cum aliquis Planeta ad locum Martis, vel Saturni peruenerit, nec cum illo concordia iunctus ab initio fuerit, in eo ſignificato res, quæ ſignificatur, non leue detrimentum patietur, maius quidem ſi in angulo in genitura, minus ſi in reuolutione. Rurſus poſt aliqua. Planetæ, inquit, cùm ad locum coniunctionis luminarium peruenerint, quæ in genitura præceſſit, debiliùs operantur, quàm ſi ad locum Lunæ veniſſent. Aſcendens cum ad Saturnum venerit, vel Iouem, aut illi in eo fuerit, dum anni initium eſt, erit res compoſita ex ſignificato Saturni, vel Iouis, & diſpoſitionis eorum, & ſignificationis eorundem, &c. Hæc ille, quæ vnicum ſunt hac tempeſtate omnium præſagitionum firmamentum, repudiatis enim Arabum monomerijs, faciebus, nouenarijs, aliiſque innumeris figmentis Solis directionibus, & reuolutionibus recentiores Aſtrologi omnem hominum vitam, moreſque nent.

Nos verò, quibus Ariſtoteles perſuaſit locum eſſe terminum corporis continentis immobilem, non poſſumus animo informare Planetarum locum. Cum enim ab eodem libro ſecundo cœli Tex. 43. & ſequentibus didicerimus non ſeiungi aſtra à ſuo orbe, ſed eius eſſe partes, quaſdam craſſiores; partes autem idem libro quarto Phyſicorum, text. vigeſimotertio neget exiſtere in toto, tamque in loco, exiſtimare non poſſumus

Digitized by Google

mus Planetæ locum eſſe orbem illum, in quo pars quædam eſt. Quanquam autem ſuperior orbis inferiorem complectitur, ac continet, id quod loci munus viſum eſt Ariſtoteli quarto Phyſicorum, text. 40. & 41: nobis tamen, qui Planetæ locum proprium requirimus, non orbis, non conſtat adhuc, qui ſit Aſtri locus proprius, & ſeorſim ab orbe. In continuo enim corpore nullæ ſunt partes, auctore Ariſtotele libro quarto Phyſicorum text. 11. Orbis ſuperior, à quo inferior continetur, vniuſmodi eſt, & continuus, nulla ergò parte ſui locum Planetæ exhibet. His accedit, quod ſydera perpetuo, & irrequieto motu agitantur, ea, quæ mouentur nullum certum, & adæquatum locum obtinere Phyſicæ rationes iamdudum euicerunt, libro ſexto Phyſicorum à text. 78. Ambiguus itaque, & anceps adhuc eſt aſtrorum locus. Eminus Planetas ſpectantibus, nunc in vno, nunc in alio Zodiaci ſigno videri fatemur, ſed ea ratione, qua montes videntur exorientem Lunā vertice contingere. Quare cum multo longiùs plerique Planetarum ab orbe ſignifero abſint, quam montes à Luna, non eſt dubium ea inſania, qua orbis Lunæ diceretur montium locus, fieri Zodiaci etiam ſigna loca Planetarum, in quibus nimirum per oculorum errorem, Planetæ videntur eſſe. Præter hæc itaque, qui ſit Planetarum locus, in quo ſuorum Apoteleſmatum ſummam Aſtrologi collocant audire percupimus.

Nec minus difficile fuerit animo complecti horoſcopi naturam. Quid enim Genethliaci horoſcopi nomini ſubijciūt, quando aiunt eum Planetarum loca peruadere, & ſuo quaſi domicilio derelicto per alienas regiones vagari? An partem aliquam Orientalis orbis? Cuius orbis Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Zodiaci? nullus orbis errantium ſtellarum ea ratione mouetur, vt ſingulis annis, vno gradu ad certū terminum accedat, nulla igitur orbis Lunaris, aut Solaris pars horoſcopi gerit munus. Multo minus in ſignifero reperies partem vllam, quæ vno quot annis gradu progrediendo ad Saturni, alteriuſve Planetæ locum perueniat. Tres enim motus cum in octauo orbe Aſtrologi agnoſcant, eorum nullus hanc calculi rationem admittit.

Iam verò ſi loci abuſi nomine, eā partē ſtelliferi, ſub qua natiuitatis tēpore Planeta fuit, vocant Aſtrologi eius locū. Rurſuſque horoſcopum appellāt eam eiuſdē ſigniferi partem, quæ in Oriente fuit hora natiuitatis; qua tandem impudentia affirmare audent vnam Zodiaci partem ad aliam eiuſdem orbis partem accedere? Aut cur eadem licentia non docent Zodiaci ſigna vltrò, citròque commeare, ſtellas fixas conuenire interdum, & fauſtos, aut infauſtos celebrare congreſſus? Nec illud minus incredibiliter dicitur, quo anno, quo die, qua hora horoſcopus ad eam ſigniferi partem pertingit, ſub qua in natalitio themate Planeta fuit, ſecuturum eius effectū in genitura ſignificatum. Nā multos ante annos Aſtrum eum locum deſeruit iamdudum illum nec vidit, nec audiuit (nam Aſtra quoque videre, & audire volunt) vnde ergo eſt, aut vbi reſidet ea ſyderis vicaria poteſtas? Speraui equidem non tantum auſuros Genethliacos, vt dicerent infectam fuiſſe partem illam cœli à Saturno, quando ibi fuit, & tanquā veneno quodam imbutam. Sed ſpes me fefellit. Cardanus enim ſect. 1. Aphoriſ. 38. Impreſſiones, inquit, à genitura, quæ in loco remanent vſque ad tempus, in quo perfici debent, ſunt partim in loco, partim in materia. Ergò cœlum imperuium contrarijs qualitatibus iſtam peſtem ſuſcipit? Quomodo contagio hæc tot annis deliteſcit? Cur, aut à quo prouocatur poſt vigeſimum annum? Cur Saturnus non perpetuo huiuſmodi vim fundit? Aut cur cœlum vniuerſum, per quod tranſit non inficit, ſed certam ſolùm partem orbis, quam occupat, aut occupare videtur, ortus, & conceptus tempore? Quolibet tempore, & quolibet temporis momento homines cum naſcantur, perpetuò vim ſuam Saturnus fundat neceſſe eſt: totum itaque cœlum Saturni veneno perfuſum cum horoſcopus reperiat, nihil eſt cauſæ, cur vigeſimo

Digitized by Google

ſimoprimo anno potiùs, quàm ſequentibus, aut antecedentibus eius efficientia prouocetur. Deinde quæ Zodiaci pars in vnius geneſi Saturni fuit locus, in alterius natali ſæpè eſt locus Iouis, Martis, aut alterius. Fatendumque Planetarijs ſi ſibi conſtare volunt, illam ſimul vires Saturni, Iouis, & Martis obtinere. Cur ergò aduentante horoſcopo Saturni potius præſtat effectum, quam alterius Planetarum difficile fuerit explicare. Sciſcitabor præterea quandiu perſiſtat hęc vis, cur euaneſcat vigeſimoprimo anno, potiùs quã vigeſimo? His difficultatibus fractus Ioannes Kepplerus libro de trigono igneo, capite decimo, ingenuè fatetur nihil ex Planetis in ſigna Zodiaci, eiuſue loca manare, ſed in naſcentis pueri facultate generatrice, altrice, formatrice, ſenſitiua, animali, ait excipi cœli conſtitutionẽ, quæ ortus tempore erat; ea propter quoties Planetæ ad ea loca perueniunt, quæ naſcenti infanti, vel oriebantur, vel Solem, Lunamue hoſpitio exceperant, excitari huiuſmodi facultates, & alacrius incumbere in ſua opera, quando verò ſyderum conſtitutio non congruit, cum cœli charactere his facultatibus ortus tempore impreſſo, nonniſi præpoſtere, & magna difficultate ſuum munus obire; ac propterea planetis ritè collocatis proſperos ſequi euentus: iiſdem malignis in locis conſtitutis, prępoſtere omnia, & infeliciter contingere. Hæc ille. Qui nouis rem hanc difficultatibus auget, prioribus nequidquã ſolutis. Ac primum quidem quod hic auctor ait nõ recipi huiuſmodi characterem in corpore, quod craſſius eſt, quam vt ſuſcipere poſſit ſubtilem adeò formã, & minimè tractabilem, ſed in facultate generatrice, aut altrice, non admittet Philoſophia, quæ has facultates non ſeiungit ab organo corporeo. Deinde negabunt multi veriſimile eſſe in ſingulis animi facultatibus, innumerabilium Aſtrorum ſchemata, omnia Zodiaci ſigna, omnium errantium, & inerrantium ſyderum conſtitutionem, diſtantiam interualla contineri non obiectiuè, ſicut in potentia cognoſcente, ſed ſubiectiuè. Præterea ſydera, quæ in hominis facultate inſiderunt, aut mouentur ad numerum cùm cœleſtibus, aut conquieſcunt planè, & ceſſant. Si nuſquam mouentur, quo modo nunc facultatem ad opus expediunt, nunc verò impediunt? Si eundem cum cœlo curſum tenent, à quo, vel qua ratione mouentur? Poſtremo Zodiaci ſigna, & horoſcopus, qui in huiuſmodi charactere, vel cratere, dicuntur eſſe, Quo modo ad loca Planetarum accedant, nondum expoſuit Kepplerus.

Motus denique iſte horoſcopi ad locũ Planetę Aſtrologis etiam fatẽtibus nudis cogitationibus fit, reapſe nuſquam horoſcopus accedit ad locum Planetæ, nec vllus numerando orbium cœleſtium motus, horoſcopi motum recenſet: quod ſola cogitatione hominum fit, nihil efficere, recipiunt Aſtrologi omnes, omnes Philoſophi, omnes ſanæ mentis. *Quid* igitur fingi potuit magis inſanum; quam directiones? quid potuit magis delirum cogitari? locus omnis Planetarum fictitiùs eſt, fabuloſus motus, quo ad illum acceditur, excogitata graduum diuiſio, commentitia vis, quam Planeta tribuere dicitur loco. Et ex his ludibrijs caſus omnes, viceſque rerum, vitæ ſpatium, mortis tempus, morborum cauſas, omnia negotiorum momenta pendere credemus? O beata ingenia, quibus comminiſci tanta fœlicitate licuit, ò fœcunda ludibriorum noualia, quibus rerum omnium, quæ mari, quæ terra fiunt, principia continentur.

†

CA-

CAPVT XXI.

Duodecim Zodiaci partibus nullam ineſſe vim.

DVODECIM Mathematici numerant Zodiaci partes, duodecim item in eo formant ſtellarum ſchemata, vtriſque eadem faciunt nomina communia, Arietis, Tauri, Geminorum, Cancri, & reliquorum; aliud tamen neſcio quid mente ſibi informant, quando Signa Zodiaci, ac quando eiuſdem ſchemata, & imagines deſcribunt. Nam primùm ſtellæ, quæ imagines conſtituunt, excurrunt ſæpe vltra terminos Signi, ſæpe non occupant id totum ſpatium, quod occupat Signum. Hinc Manilianum illud,

Scorpius in Libra conſumit brachia.

Prætereà Signa inter ſe æqualia ſunt, Aſtrorum aſteriſmi non item. Adde, quòd Signa inter puncta æquinoctiorum, ſolſtitiorumque, immobilia hærent, neque ad puncta Cardinalia accedunt vnquam, aut ab eiſdem recedunt: Aſteriſmi ab Occaſu in Ortum iugiter deferuntur: ſpica Virginis, quæ Thimocharis ætate octo gradibus autumnale æquinoctium antecedebat, & Hipparchi tempore ſex tantùm, viuente Ptolemæo tribus duntaxat gradibus æquinoctium præibat, noſtra ætate æquinoctium iam tranſgreſſa verſus brumam, octodecim gradibus ab eodem diſtat. Rurſus ſtellæ, quæ aliquando in Ariete fuere, nunc in Tauro viſuntur. Denique Planeta, qui cum ſtellarum Aſteriſmo congruit, ſæpe non congruit cum Signo. Tauri enim ſtellæ magnam habent cum Marte cognationem, nulla tamen eſt Marti cum Signo Tauri ſocietas, in quo deijci dicitur. De Aſteriſmis differendum infrà, de Signorum poteſtate hic diſputamus: neque enim fruſtrà duodecim Zodiaci Signa à ſtellarum imaginibus longè diuerſa, in Aſtrologiæ cenſum induxerunt Genethliaci; ſed multa illa per ſe fundere, multa efficere volunt, temperando Planetarum efficientiam.

Manilius lib. 2.

Non licet (inquit) *à minimis animum deflectere curis:*
Nec quicquam rationis eget, fruſtraq; creatum.
Fœcundum eſt propriè Cancri genus, acer & ictu
Scorpios, & partu complentes æquora Piſces.
Sed ſterilis Virgo eſt, ſimili coniuncta Leoni.
Nec capit, aut captos effundit Aquarius ortus.
Inter vtrumque manet Capricornus corpore mixto.
Et qui Cretæo fulget Centaurus in arcu.
Communiſque Aries, æquantem tempora Libram,
Et Geminos, Taurumque pari ſub ſorte recenſet.

Atque ita ſe habent Signa infœcunda, & fœcunda; deſcribit idem Auctor fœminina, & maſculina, his verſibus:

————Namque maſcula ſex ſunt,
Diuerſi totidem generis ſub Principe Tauro
Alternant genus, & vicibus variantur in orbem.

Nocturna prætereà alia, alia Signa dicuntur eſſe diurna, de quibus idem:

Nec te prætereat nocturna, diurnaque Signa
Quæ ſint, proſpicere, & propria ſubducere lege.

Item alia terreſtria, alia vocantur aquatica:

Quin nonnulla ſibi (ait idem) *nullo monſtrante loquuntur*
Neptuno debere genus, ſcopuloſus in vndis
Cancer, & effuſo gaudentes æquore Piſces.
Vt quæ terrena cenſentur ſydera ſorte.
Princeps armenti Taurus, regnoq; ſuperbus
Lanigeri gregis eſt Aries.

Rurſus alia Signa amica, alia cenſentur inimica:

Quin etiam proprijs inter ſe legibus Aſtra
Conueniunt, vt certa gerant commercia rerum,
Inque vicem præſtant viſus, atque auribus hærent,
Aut odium, fœduſque gerunt, conuerſaque quædam
In ſemet proprio ducuntur plena fauore:

Icircò

Iccircò aduerſis nonnunquam gratia ſignis,
Et bellum ſociata gerunt, alienaque ſede
Inter ſe generant coniunctos omne per æuum,
Vtrique & ſorti pugnant, fugiuntq; viciſſim:
Quod Deus in leges, mundum cùm conderet omnem,
Affectus quoque diuiſit variantibus Aſtris;
Atque aliorum oculos, aliorũ contulit aures,
Iunxit amicitias horum, ſub fœdere certo
Cernere, vt inter ſe poſſint, audireq; quædam,
Diligerent alia, & noxas, bellumque mouerent.

Denique Signorum apoteleſmata perſequitur idem Auctor lib. 4.

Nunc tibi (inquit) *Signorum mores, ſummumque colorem,*
Et ſtudij varias artes ex ordine reddam.
Diues fœcundis Aries in vellera lanis,
Exutuſque nouis rurſus ſpem ſemper habebit. &c.

Omnino duplex actionis genus Signis Mathematici acſribunt: alterum, quo Aſtra ipſa afflantur, eorumque vis aut promouetur, aut retardatur, aut in contrarium planè commutatur: aiunt enim Planetas nouas ſubinde, & aſcititias vires aſſumere à Signo, in quo verſantur, & ex bonis fieri malos, ex beneficis maleficos, ex fortunatis infortunatos. Hinc glorioſa illa nomina, retrogradatio, ſtatio, velocitas, tarditas, motus æqualitas, longitudo, latitudo, aſpectus Orientalis, Occidentalis, combuſtio, directio, progreſsio, reuolutio, tranſitus. Item gaudium, detrimentum, exaltatio, caſus, triplicitas, terminus, peregrinitas, facies, receptio, applicatio, & id genus plura ſuperſtitioſæ artis vaniſsima nugamenta, quæ Planetarum vocant accidentia, quæque ſine dubio præcipui ſunt Aſtrologiæ fontes, è quibus Genethliaca vaticinia promanant. Alterum actionis genus, quod Signis Mathematici tribuunt, eſt, quo in hæc inferiora agunt per ſe, & ſine ope ſtellarum; quo pertinent ea, quæ ſcribit Cardan. libro de reuolutionibus, cap. 11. ſi aſcendit Aries, erit natus in timore mortis violentæ; ſi Taurus, ægrotabit ex libidine; ſi Gemini, ſollicitabitur in ſecretis perquirendis; ſi Cancer, erit amator rerum publicarum.

Item Manilius lib. 4.

Nec te perceptis (inquit) *Signorum cura relinquat*
Partibus, in tempus quædam mutantur, & ortu
Accipiunt proprias vires, vltraq; remittunt.
Namque vbi ſe ſummis Aries extollit ab vndis;
Et ceruice prior flexa, quàm cornibus ibit,
Non contenta ſuo generabit pectora cenſu,
Et dabit in prædas animos, ſoluetq; pudorem.
Tanta audere iuuat: ſic ipſe in cornua fertur,
Et ruit, & mutat, non vlsis ſedibus idem.
Mollia per placidas deludunt otia curas,
Sed iuuat ignotas ſemper tranſire per vrbes,
Scrutarique nouum pelagus, totius & eſſe
Orbis in hoſpitio, teſtis ſibi laniger ipſe. &c.

Item Iulius Firmicus lib. 8. Matheſeos, à cap. 19. Prima pars Arietis (inquit) ſi in horoſcopo fuerit inuenta, & beneuolarum ſtellarum radius acceſſerit, naſcentur Reges, Duces, & quæ proſperè ſemper ſuum ducant exercitum; ſi ſecunda pars Arietis in horoſcopo fuerit inuenta, contumaces erunt, fures, & qui ſemper præpoſtero furore graſſentur, quique domicilium ſuum transferant ad exteras nationes.

Quid multa? vniuerſa ſua apoteleſmata ita à Signis pendere volunt Genethliaci, vt ſi conſtiterit nulla eſſe eorum iura, non recuſaturi ſint profiteri artis ſuæ vanitatem. Agè ergo, quoniam in magnum Aſtrologiæ locum incidimus, nec leuiter, nec curſim prætereamus, quæ veteres, quæ recentiores Aſtronomi de Signorum natura tradiderunt.

Primùm itaq. ij, qui ante Alphonſi Regis tẽpora octo ſolùm numerarũt orbes, illumq. fecerunt ſupremum, quo Aſtrorum cœtus, & quaſi coloniæ viſuntur: non ne hominum opinione conſtare voluerunt omnem alium Zodiacum, qui à Zodiaco octauæ ſphæræ mobili & varis Aſtris apto diuerſus dicitur? Quæ Signa niſi planè commentitia agnòuerunt, diuerſa ab ijs, quæ in octauo orbe variæ ſtellæ conſtituunt? nihil ſupra octauum orbem, qui innumeris clareſcit ſtellis, eſſe exiſtimarunt, Zodiacumque octaui orbis ſtellis inſignem, & mobilem eſſe intellexerunt: alterum itaque immobilem

Digitized by Google

lem nullis conſpicuum Aſtris, nudis ſine dubio Mathematicorum cogitationibus conſtare exiſtimarunt. Qua ergo ratione, quibuſve naturæ legibus, ijs ludibrijs, quorum nulla eſt natura, veram, & phyſicam efficientiam tribuerunt? O egregij Aſtrologiæ magiſtri, & digni, quibus Genethliaca ipſa locuta credatur? Hæc veteres; Recentiores verò, hoc eſt Alphonſus, & qui poſt Alphonſi tempora iniere cœleſtium orbium numerum, vt expedirent rationem, qua octauus orbis motu diurno ab Ortu fertur in Occaſum, & rurſus alio motu, quo ſtellæ fixæ à punctis Cardinalibus Æquinoctiorum, & Solſtitiorum recedunt ab Occaſu in Ortum, duos adhuc orbes ſupra octauum excogitarunt, nulli plane ſenſuum conſpicuos, ſed ſola mente perceptos, quorum decimus vniformi, regularique motu ab Oriente in Occidentem ſpatio 24. horarum feratur; nonus, motu quodam librationis agitetur, de quo fuſiùs noſter Clauius ad caput 1. ſphæræ Ioannis de Sacro Boſco; Motum eum, quo ſtellas fixas diximus recedere à punctis cardinalibus, & ab vno Signo ſenſim delabi in aliud, octauæ ſphæræ attribuerunt. Recentiores, inquã, qui hunc cœleſtium orbium ordinem conſtituerunt, duos finxerunt Zodiacos, Alterum in octaua ſphæra mobilem, duodecim ſtellarum Aſteriſmis illuſtrem, Alterum in decimo, & ſupremo orbe immobilem, ſtellis deſtitutum, ſolum animo conſpicuum. & in priori quidem duodecim illas collocarunt imagines ſtellarum, Arietem, Taurum, &c. in poſteriori duodecim Signa ijſdem nominibus notata diſtinxerunt, quæ cum Planetis conſentire, & diſſentire, eorumque vires acuere, vel retundere, tum proprijs, priuatiſque facultatibus ad rerum omnium conſtitutionem venire docuerunt. Atque ita profeſsi illi quidem ſunt veterum Aſtrologorum errorem, qui imaginarium quendam Zodiacum, veram, & phyſicam cauſam fecerunt, tota reclamante natura: ſed Genethliacæ nihil tulerunt opis, quod ita planum facio.

Singulos cœleſtes orbes vnius eſſe naturæ, & vndequaque ſibi ſimiles ac ceptum eſt in Philoſophorum ſcholis: docuit ſanè Plato in Timæo Aſtra eſſe animata, & lib. 10. de legib. vniuerſa, quæ cœlo continentur, ignem etiam, & aërem, animo eſſe prædita, ſimplicia illa tamen non minùs quàm elementa voluit; quod Carpentarius notauit comment. ad cap. 12. Alcinoi de doctrina Platonis, idem docet Ariſtoteles bonus Auctor lib. 1. cœli, tex. 7. lib. 2. cœli, t. 41. & ſeqq. Id euincit ratio, motus ſimplex debetur corpori ſimplici; motus diurnus, cuius decimus orbis Auctor dicitur, ſimplex eſt, à ſimplici itaque corpore proficiſcatur neceſſe eſt. corporis ſimplicis vnam tantùm eſſe naturam quis ambigat? vna itaque decimi orbis natura eſt. Specie prætereà, & natura disiunctas partes non poſſe cohærere inductione apud Phyſicos compertum fuit: quare orbes cœleſtes diſcreti inter ſe ſunt? nonne quòd naturà diſsident? Membra certè animalis animo, qui eſt forma corporis organici, coagmentantur, vnde & eius abſceſsione ſoluuntur. ſi cœli partes naturà eſſent diuerſæ, quo tandem glutino cohærerent? aut qua continerentur, ne à ſeipſis deſciſcerent, forma? Hac ratiocinatione Ariſtoteles lib. 1. de anima effecit, animũ non conſtare ex elementis; quia ab alio oporteret ea contineri, ne diffluerent. Denique ſi decimus orbis vniuſmodi non eſt, ſed varijs conſtat partibus, non poteſt illi motus diurnus eſſe naturalis, vt diſputat Ariſtot. lib. 1. cœli, tex. 9. 13. 14. ſiquidem vnaquæque natura proprium ſibi, & ſingularem motum poſcit lib. 2. phyſ. tex. 1. quare ſi in cœlo plures ſunt naturæ, & plura motus principia: vna natura hunc, alia alium poſtulante motum; qui fieri poteſt, vt motus diurnus decimo orbi ſit naturalis? ſi vni ille parti congruit, violentum oportet eſſe alijs, at nihil violentum perpetuum lib. 1. cœli, tex. 15. Conſtitutiſsimum itaque ſit ſingulos orbes cœleſtes vniuſmodi eſſe, omnique partium diuerſitate carere. In corpore porrò ſimplici, in quo nullas natura fecit partes, nullus à natura Zodiacus eſſe poteſt, ſed ſi qui eſt, Mathematicorum cogitatione eſt. Ecquis enim diſcreuit

Zodia-

Zodiacum à reliquo orbe, ſi in orbe nulla eſt partium diſcretio? Quis diuiſit Zodiaci Signa, ſi totus decimus orbis vnius eſt naturæ, niſi Aſtrologorum mens, & cogitatio? Ergo partibus decimi orbis ſolo animo informatis, eas vires aſciſcere non vereris, quas reliquo orbi negas, partiumque Zodiaci, quarum vna eſt natura, quaſdam fœmininas, quaſdam maſculinas, alias diurnas, alias nocturnas facies? Quis præſcripſit Zodiaco fines, ne vltra 23. gradum, & aliquot minuta excurrat? Quis Zodiaci partibus terminos fixit? nonne ſola mens? Vnde ergo diuerſæ, & contrariæ vires? Et cuius eſt tanta poteſtas, vt ſola cogitatione vim tribuat rebus, & efficientiam, aut adimat?

Eandem rationem alio modo verſabo. Partitio Zodiaci in duodecim ſigna non naturalis, ſed voluntaria eſt, quod lectiſſimis rationibus probauit Ioannes Keplerus lib. de noua ſtella, cap. 4. quodque ſcriptum nobis reliquit Abraham à Veneſdra initio libri Aſtrologicarum rationum. Aliqua, inquit, dicuntur de ſignis, quæ probantur, alia verò ex arbitrio; declarat quæ ſint arbitraria; Diuiſiones inquit, ſignorum, cur tantum in trecentas, & ſexaginta tantum partes ſint, arbitrium fecit; quoniam hic numerus diuiſionibus eſt accommodatior. Idem profitetur Aly Auerroſdan ad librum Apotelesmatum Ptolemæi. Diuiſimus, ait, Zodiacum in partes duodecim, quæ ſigna nuncupantur, & vnumquodque ſignum in partes triginta, quæ dicuntur gradus, & partem quamlibet in minutias ſexaginta, quoniam hi numeri diuiſionibus idonei magis reputantur. Ipſa ſanè cœli natura vnius modi & ſimplex, non patitur aliam partium diuerſitatem, quàm arbitrariam. furor furor eſt partibus in Decimo Orbe Mathematicorum arbitrio confictis variam agendi poteſtatem tribuere. Ergo ſi aliter Zodiacum partiri libuiſſet, alias cœlum habuiſſet vires? quis non miretur Genethliacam vanitatem?

Hoc ipſum adhuc anguſtiùs vrgeo. Nam vis illa, quæ ſignis tribuitur, aut profluit ab Orbis natura, & hæc cùm vna eademque ſit toto Zodiaco, non poteſt eſſe ratio, cur vni ſignorum vna, alteri altera inſit virtus. aut proficiſcitur ab externo aliquo principio. at qualitas ab externa cauſa profecta, diuturna eſſe nequit. Deinde cauſa externa cur vnum vna, alterum ſignum altera imbuit qualitate? Accedit, quòd ſupremus Orbis longè ſemotus eſt ab omni externarum cauſarum impulſu; Aut denique tribuitur à Mathematicorum cogitatione, quæ ſigna ſecernit à ſignis, at cuius. ſit ea vis vt pro arbitrio commutent cœlum?

Illud quoque appoſitè declarat fabuloſa eſſe omnia, quæ de ſignorũ poteſtate Genethliaci mentiuntur, quod ea quæ veteres Aſtronomi de Aſteriſmis Octauæ ſphæræ prodiderunt, recẽtiores tranſtulerunt in ſigna Zodiaci Decimi Orbis, nuperrimè, id eſt, Alphonſi tẽpeſtate excogitati: Nam quæ ſigna apud veteres Aſtronomos Octauam ſphærã ſupremam eſſe exiſtimantes, erant fœcunda, ſterilia, humana, ferina, terreſtria, aquatica, muta, vocalia, diurna, nocturna. Eadem nunc in Decimum Orbem tranſlato Zodiaco, ſunt fœcunda, infœcunda, humana, ferina, aquatica, terreſtria, nocturna, diurna. Itaque Aries, quem veteres libidinoſum, & oculis languidum eſſe ſcripſerunt, nunc quoque quanquam in Decimum Orbem migrarit, libidinoſus oculiſque languidis dicitur. & vſque eò hac licentia progreſſi ſunt, vt ſicut in octauo cœlo ſtellis apto partes quædam lucidæ, quædam ſunt tenebroſæ, vel puteales, ita in Decimo Orbe, renitentibus oculis, reclamante ratione, dicant eſſe partes lucidas & tenebroſas. Non licebat vobis, ò Genethliaci, quæ veteres Aſtrologiæ Magiſtri de Zodiaco Octaui Orbis, & eius ſignis ſcripſerunt Decimo Orbi aſcribuere; ſed qua licentia eiuſdem Orbis, ſignis, quibus ſumma eſt naturæ communio, diuerſas attribuiſtis vires, eadem & fortaſſe maiori diuerſis Orbibus, quibus nulla eſt naturæ ſocietas, eaſdem feciſtis poteſtates communes. nonne tantum Decimi Orbis ſigna diſtãt ab imaginibus octauæ ſphæræ, quantũ Orbis ipſe Octauus à decimo diſsidet?

diſsidet? vnde ergo tanta virtutum, proprietatumque communio? Semperne hærebimus in fabellis? nunquam lux aliqua veritatis diluceſcet?

Si quis adhuc eſt qui non intelligat, quantum ſigna huiuſmodi ad ineptiarum naturam accedant; ablegabo illum ad Chaldæos Authores illos Aſtrologiæ, qui in patentibus campis multis annorum millibus cœlũ obſeruaſſe dicuntur: quos ſolis Aſteriſmis contentos, nullam ſignorum, quæ carent ſtellis, rationem habuiſſe conſtat. Cur Chaldæi diuturnis accuratiſsimiſque obſeruationibus, non deprehenderunt Martem deijci in Tauro, exaltari in Scorpio, inter Saturnum & Capricornum magnam intercedere affinitatem, Veneri non exiguas accedere vires ex Libra? Aſtrorum iura accuratè perſcrutati ſunt, vt ſi vſquam alij, cur nihil de ſignorum poteſtate memoriæ prodiderunt? Notarunt diligentiſsimè omnes cœli angulos, hexagones, tetagrones; oculatiſsimi denique in cæteris omnibus, hac ſolum in re cur cæci fuere?

His accedit quòd Aſtra quoque Octaui Orbis, quæ fixa vocantur, ab vno ſigno in aliud demigrant. Cor Leonis notiſsimum ſydus, & innumeris Aſtrologorum laudibus celebratum, in vltimo gradu Cancri aliquando fuit, nunc ad vigeſimumquartum gradum Leonis peruenit; & ſtellæ, quæ aliàs in Ariete, nunc in Tauro videntur. Aſtra fixa non afflantur à ſigno, ſed eaſdem prorſus vires in illis agnoſcunt recentiores & veteres Mathematici, quamuis alia ſigna occupent nunc quàm illorum tempore occuparent. Qui itaque fit, vt à ſignis ſupremi Orbis afficiantur Planetæ, nihil patientibus Aſtris fixis, nihil recipiente Zodiaco ſtellato, per quem defluere debet quidquid à ſupremo Orbe ad Planetas deſcendit?

Sciſcitabor etiã ex Genethliacis quando aliorum Orbium vires, Iouis putà, Saturni, Martis, cæterorumque in ſolo Aſtro reſidere docent, qua conſequentia in decimo cœlo Aſtris orbato vllas vires conſtituant? imò cùm duos faciant Zodiacos, alterum in decima, alterum in octaua ſphæra, requiro, cur hic nihil efficiat, niſi ſtellarum vi, cur partes, quæ inter Aſtra iacent inertes & otioſas eſſe velint, illius virtutem non Aſtris contineri, quæ nulla habet, ſed toto ſigno fuſam dicant?

Duos dixi à Mathematicis fingi Zodiacos. nimis parum dixi, tot illi fingunt, quot ſunt cœleſtes Orbes. Sicut enim in decimo, & in octauo, ſic in nono, ſeptimo, ſexto, reliquiſque varios ſibi formant Zodiacos: vnum tamen decimi orbis faciunt rerum omnium cauſam, reliquis vim omnẽ & efficientiam adimunt.

Sed largiamur Mathematicis varias eſſe ſignorum proprietates; concedamus Planetas varios fundere effectus pro cõditione ſigni, in quo verſantur; tribuamus tantum Mathematicorum commentis, quantum veris cauſis, alij concedunt, adhuc nihil obtinuerunt, quod ad cauſam faciat. Quãuis enim magna eſſet Signorum vis, & poteſtas, non poſſent tamen ex ijs vllam probabilem coniecturam de futuris euentis ducere. Nam ſi Planetæ efficacitatem omnem mutuantur à ſignis, vt Genethliaci ſomniant, perſpicuum eſt non poſſe quid illi facturi, vel non facturi ſint, cogitatione præire Mathematicos, niſi eis conſtet, quæ ſingulis temporis momẽtis Planetæ percurrant; id verò ignorant, ergo & ignorare eos oportet, quid Planetæ per ſingula temporis momenta moliantur. Res illuſtrior fiet exemplo. Iupiter in 59. gradu, & 59. minuto, & 59. ſecundo Geminorum, cenſetur in detrimento ſuo eſſe, verſari in ſigno inimico, & quinque atros calculos habere; poſt minutum temporis, tranſitione facta, ad Cancri gradum, id eſt ad primum ſecundum illius ſigni, iam fœlix, iam in exaltatione ſua eſſe, & quatuor albis calculis gaudere putatur. at Genethliacos latet temporis illud minutum, quo Iupiter ex Geminis in Cancrum demigrat, latere ergo eoſdem oportet, quid Iupiter ex Geminis, quid præſtet ex Cancro.

Negabunt opinior ignorari à ſe trãſitum Aſtri ab vno in aliud ſignum: At cui negabunt? Hieronymone Cardano, qui Aſtrologiæ agit Magiſtrum lib. de temporum,

porum, & motuum erraticorum reſtitutione? An Tychoni Brahæ lib. de noua ſtella, c. 2. cui omnes recentiores Aſtronomi iam ſubmiſere fasces? & vnde quæſo tot, tamque diſcrepantes tabulæ, Ptolemæi, Alphonſi, Copernici, Tychonis Brahæ, aliæque permultæ? vnde tantum inter Aſtrologos diſsidium? Nuperrime Tycho Brahæ lib. de noua ſtella tabulam nobis confecit, ingreſſus Solis in quatuor puncta Cardinalia; quæ 24. & 26. horarum ſpatio veteres Aſtronomos Alphonſum & Copernicum hac in re erraſſe demonſtrat. quam Tycho ipſe ad veritatem proximè collimarit, eorum erit iudicium qui ſequentibus ſeculis ad ſolſtitiorum æquinoctiorumq. puncta accuratius obſeruabunt Solis acceſſus. De vno Marte idem Auctor lib. de noua ſtella pag. 649. ſcribit, Mirari ſatis non poſſum Appianum non ſolùm diem, ſed horam atque minutum (alias enim cuſpides domorum vti vocant cœleſtium adaptare nequiuiſſet) huic coniunctioni præfiniuiſſe, cùm Martis præſertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam, hactenus non ſit exploratus, quòd intra tres vel quatuor dies eorum copulationem, è calculo præſertim Alphonſino, quo ille vſus eſt, imò ne quidem Copernico hoc paulò exactiore notam reddere tutò liceat.

Sed faciamus certa numerorum ratione poſſe Aſtrologos ingreſſum Planetarum in Zodiaci ſigna aſſequi; quis non intelligit quantum inſtrumentorum iniquitas numerorum rationibus officere poſsit? horologiorum præterea malignitas, quæ nunquam ex fide & ſine errore tempus reddunt quod requirimus, quàm tranſuerſos agit Aſtrologos certas Aſtrorum ſedes cognoſcere cupientes? Legantur quæ Tycho Brahæ lib. 1. de ſtella noua, pag. 140. ſcribit de inſtrumentorum & horologiorum tarditate & ignauia, ceſſabit eorum inſolens iactatio qui non minus fidenter cœlum, quàm campos certo limite partiri conſueuerunt.

CAPVT XXII.

Rationes ob quas Aſtrologi varias ſignis vires attribuere.

Rodeant iam rationes, ob quas Aſtrologi abſonas ſignorum poteſtates in Genethliacam artem inuexere; & quibus veluti montibus quibuſdam, montibus impoſitis, Gigantum exemplo cœlum in minutiſsimas partes diſcindere aggreſsi ſunt. Iuuerit enim non parum ad veritatem diſpiciendam, ea expendere rationum momenta, quibus ſibi primò, deinde pleriſque alijs Aſtrologi rem tantam perſuaſere.

Primum itaque experientia compartum eſt, Planetas aliud ex vna, aliud ex alia cœli plaga efficere. Sol enim ex Ariete vernum illum teporem omnia pertingentem edit, quo mundus ipſe hyberno rigore ſoluto, iam reuireſcere & quodammodo reuiuiſcere videtur. Contra vero ex Leone acrem quendam & noxium fundit calorem, qui abſumit & exurit vniuerſa. Quod autem in Sole animaduertimus, probabili coniectura ad alia quoque Aſtra transferendum eſt, vt cum vno ſigno vnum, cum alio præſtent alium effectum.

Deinde, quod ſcribit Ptolemæus, Solem in Ariete edere tonitrua, fulgura, fulminare, miſcere, non modò Græciam, ſed mundum vniuerſum, negant aliò referri poſſe, quàm in naturam & proprietatem illius ſigni. Accedit quòd ſigna mobilia non alia de cauſa id nomen aſſecuta ſunt, niſi quia magnarum mutationum ſunt cauſa, vt ait Chriſtophorus Clauius ad cap. 1. ſphæræ.

Tertiò videmus ſubitas interdum aëris mutationes, media Æſtate repentè ingruit frigus, decidunt imbres, ſalit grando, furit ventus, in Hyeme ingruunt calores

calores non modici: quouis tempore inopinati ſeuiunt venti, nubes extemplo nigreſcunt, ruunt imbres, quæ non poſſunt aliundè proficiſci, niſi ex ſubito tranſitu alicuius Aſtri ex vno in aliud contrarium ſignum, vel ex vno in alium eiuſdem ſigni gradum.

Denique qui eodem poſitu ſtellarũ naſcũtur, ſæpè naſcuntur vita, moribus, ſtudijs, corpore, animo diſſimillimi: id, quod clariſſimo exemplo illuſtrat Sanctus Auguſtinus libro quinto de Ciuitate Dei, cap. 2. Sæpè verò adeò prodeunt ſimiles, vt ne natura quidem eos internoſcere videatur. Cuiuſmodi fuerunt, qui apud eundem auctorem loco citato ſimul valere, & ægrotare, eadem pati incrementa; & decrementa valetudinis, eodem morbi genere afflictari, ijſdem medicamentis leuari ſoliti ſunt; inter horum, illorumque ortum diuerſitas aliunde eſſe nequit, niſi ex eo, quòd hi dum oriuntur aſtra ex vno ſigno, in aliud tranſuolant, quando illi prodeunt in lucem eaſdem ſigni partes, aut ſigni gradus ſimiles natura, & viribus decurrunt. Hæc Aſtrologiæ Magiſtri ad ſtabiliendam ſignorum poteſtatem afferre ſolent, quæ trutina egere videntur.

Quid aitis? dicitis ex eo, quòd Sol nunc acriùs, nunc temperatiùs calefacit colligi diuerſas ſignorum vires. Cur ita? quia niſi aliquid ex ſignis Soli accederet ſemper eandem promeret actionem. O lepida ratiocinatio, nõ intelligitis quòd Sol nunc magis, nunc minùs, nunc ferè nihil calefaciat, ex eo oriri, quòd nunc magis, nunc minus, nunc minimè à nobis recedit? quid opus eſt ſecretis ſignorum viribus, vbi cauſa eſt aperta? ſi nullum eſſet cœlum, ſi nullus Zodiacus, Sol tamen accederet ad nos, & recederet, ſicut accedit, & recedit. nonne eodem pacto calefaceret, ac calefacit? quò magis accedis ad ignem, nonne maiorem experiris calorem? Qui ſunt ignis Zodiaci, quæ ſigna, quibus eius actio promoueatur, aut retardetur? Quo tempore nos Sol acriter vrit ex Leone, nonne leuiſſimè afficit eos, qui ad alterum polum ſpectant? Rurſus quando ex Aquario illos magno ardore exurit, nonne imbribus, & frigore nos perfundit? Vnde hæc varietas? à ſignone, an ab acceſſu, & receſſu Solis? Conſule, quæ ſcribit Ariſtoteles lib. 1. de gener. à t. 56. Nos friuola hæc nihil morantur.

Quod ex Ptolemæo proferunt, Solem dum Arietem percurrit, tonitrua edere, & fulgura, eandem habet rationem: abſceſſu enim Solis hyems, friguſque conualeſcunt, quæ glacie, geluque ſpiritibus qui intra terræ viſcera ſunt, exitum intercludunt. Reuertens ergo Sol, & ad Arietem accedens, omnia calore perfundit. quare ſpiritus, qui hyberno tempore frigore prohibente exitum, intra ſecreta terræ continebantur, glacie, geluque ſoluto, patefactis terræ meatibus, vbi Sol propius ad nos acceſſit, vbi terras vberiori calore perfudit, liberi iam, & ſoluti, attenuati præterea & excalefacti, in ſublime feruntur; ibique calidis cum frigidis, humidis cum ſiccis pugnantibus, fulgura, tonitrua; procellæ, venti exiſtunt, vt ait Ptolemæus. Quid hic opus eſt occulta ſignorum vi? omnia præſtare poteſt Sol auctor caloris, qui laxat ſpiritibus huiuſmodi vias.

Dicuntur autem hæc ſigna mobilia, quia ad ea quando Sol peruenit magnas efficere ſolet tempeſtatum mutationes, nulla ſignorum vi, ſed acceſſu, aut receſſu, & terræ præparatione, quam inuenit. Audiamus quid ſcribat Ariſtoteles lib. 2. Meteororum, ſumm. 2. cap. 2. de ventis, & intelligemus, quæ cauſa ſit huiuſmodi mutationum. Sol autem, inquit, ceſſare facit, & commouet flatus; debiles enim & paucas exiſtentes exhalationes, extinguit, & ampliori calido, illud quod in exhalatione minus exiſtit, diſgregat; adhuc autem & ipſam terram præuenit exſiccans, antequam facta fuerit multa ſimul excretio, ſicuti ſi in multum ignem inciderit modicum exuſtibile, præuenit ſæpè antequam fumum faciat, exuſtum eſſe: propter has igitur cauſas ceſſare facit ventos, & à principio fieri prohibet, conſumptione quidẽ ceſſare faciens, celeritate autem ſiccitatis fieri prohibẽs. Quapropter & circa Orionis ortum maxima fit tranquillitas, & vſque ad Etheſias, & Prodromos. Vniuerſaliter autem

fiunt

Digitized by Google

fiunt trãquillitates propter duas cauſas. aut enim propter frigus, cum extinguitur exhalatio, veluti cum fuerit gelu forte, aut cum marceſcit à ſuffocatione; plurimæ autem, & intermedijs temporibus, aut eo, quod nondum facta ſit exhalatio, & alia nondum aduenit. Incertus autem, & moleſtus Orion eſſe videtur, & occumbens, & oriens, quia in transmutatione temporis accidit occaſus, & ortus, æſtate, aut hyeme, & propter magnitudinem Aſtri dierum fit aliqua pluralitas: transmutationes autem omnium turbulentæ ſunt, propter indeterminationem: Etheſiæ autem flant poſt verſiones, & Canis ortum, & neque tunc, quando maximè prope fuerit Sol, neque quando longè; & diebus quidem flant, noctibus autem ceſſant. Cauſa autem eſt; quia propè quidem exiſtens præuenit exſiccans, antequam fiat exhalatio: cum autem abſceſſerit modicum, mediocris iam fit caliditas, adeò vt congelatæ aquæ liqueſcant, & terra exſiccata, & à propria caliditate, & ab ea, quæ Solis eſt, quaſi ardeſcant, & exhalent.

Eodem ſine dubio reuocandæ ſunt ſubitæ mutationes aeris, quod enim æſtate ſubitæ interdum contingant mutationes, non è cœlo, ſed è terra repeto: ex copia, vel inopia ſpirituum, ex præparatione materiæ, ex antiperiſtaſi, ex alijs ſexcentis cauſis proximis immediatis, veris, Phyſicis, non commentitijs, fabuloſis, imaginarijs.

Poſtrema denique ratio, quæ ex Geminorum ſimili, aut diſſimili natura ducitur, ſumit id, quod maximè controuerſum, & anceps eſt; hominum ortum, atque naturam à cœli conſtitutione pendere: & quoniam eorum, qui ſub eodem ſtellarum congreſſu veniunt in lucem, varia temperatio non poteſt in diuerſos Aſtrorum congreſſus referri, reuocandam putarũ coniunctionem eiuſdem Aſtri, cum alia, atque alia cœli particula. Id verò eſt, quod toto hoc opere improbamus, quod ſexcẽtis modis oſtendimus à veritate alienum. à proximis ego cauſis, à diſſimili materia, à vi procreatrice, ab alimento, à loco, ab extrinſecis & adiunctis cauſis, aio eſſe diuerſam conſtitutionem eorum, *qui eodem partu diſſimiles naſcuntur; quemadmodum qui ſimiles prodeunt à ſimili materia, & efficiente ſimilitudinem habent.*

Quare rectè Aly Auuerrodam, *Signa*, inquit, manſiones ſunt, quæ nihil operatur; operantur autem ſtellæ fixæ, quæ ſunt in eis. Nam quia Sol ea ſingulis annis percurrit, ex operationibus, quas in eis conſtitutus Sol operatur, ſigna ipſa nomina accipiunt, & agere putantur: Hinc Aries, Cancer, Libra, Capricornus, ſigna mobilia nũcupantur, quia Sol in illis ſignis conſtitutus mutare ſolet tempeſtates: his proxima ſigna fixa dicuntur, quia in illis tempus mutari non ſolet.

Quæ Aly verba duas euertunt mendaciorum opulentiſſimas officinas, quarum altera illud axioma continetur, Luna exiſtẽte in ſignis mobilibus, quicquid auſpicatus fueris caducum, ac fluxum fore; altera docet; quicquid Luna exiſtente in ſignis immobilibus aggreſſus fueris, fixum, ac diuturnum futurum, propterea cauendum ne Luna in Tauro, Leone, vel alio ſigno fixo morante incidantur, vel conſuantur veſtes, quia ſignã hæc fixa ſignificant id, quod eorum auctoritate factum fuerit firmum, ac ratum futurum, veſtes autem diuturnæ eſſe non poſſunt, niſi dominus, aut lecto decumbat, aut mortem obeat. Nos ad alia feſtinantes aniles ſuperſtitiones retardare non debent.

CAPVT XXIII.

Zodiaci aſteriſmis nullas ineſſe vires.

NOn iniuria ſanè boni auctores ſemper ſuccẽſuere Aſtrologis, qui Barbaris figmentis cœlum illud diuinitatis domicilium ineptiſſimè deformarunt. quid enim oportuit, aut Meduſæ cruentum caput

caput, aut Orionis arma, aut Caſſiopeæ, vel Andromachæ, fabulas ineptiſſime cœlo conſignare? quid habuit Sagittarius ex homine in equum per poſteriora membra degenerans, quid Capricornus caper ex Piſce cum Aſtris commune? Cur huiuſmodi monſtris placuit potiùs, pulcherrimam mundi partem fœdare, quam hominibus virtutum gloria illuſtribus inſignire? Cæterùm non fuit ſatis Genethliacis huiuſmodi figmentis cœlum inſpergere, his ludibrijs, & fabellis tantum arrogarunt auctoritatis, vt totius illis mundi imperium, & iura tribuerint; nec puduit homines qui arcanam quandam & planè cœleſtem doctrinam profitentur, fabellis à poëtis animi cauſa confictis, & temere in cœlum illatis rerum omnium efficientiam adſciſcere. Hæc nobis temeritas hoc loco caſtiganda eſt, & docendum nihil huiuſmodi imaginibus ſubeſſe poteſtatis, ſicut oſtendimus cap. 24. nullas eſſe ſignorum vires.

Ac primum quidem Aſtra vnius imaginis non omnia eaſdē habere vires, Mathematicis ipſis auctoribus didicimus. tradunt enim in vnoquoque ſigno tres eſſe decanos varijs reſpondentes planetis, varijs præditos viribus. Rurſus in vnoquoque ſigno alij Dodecatemoria diuerſa: alij Monomerias: alij Nouenias, fines alij, alij facies cum varia poteſtate præficiunt; hinc ſignorum variæ partes. Arietis (inquit Firmicus lib. 8. cap. 3.) primæ, & ſecundæ partes in cornib. ſunt conſtitutæ; tertiæ quartæ quintæ in capite, ſextæ ſeptimæ in facie, octauæ nonæ decimæ in ore, vndecimæ & duodecimæ in pectore; tertiædecimæ quatuordecimæ quintadecimæ in ceruice; decimeſextæ decimeſeptimæ in corde; decimeoctauæ decimenonæ in armo dextro; vigeſimæ vigeſimeprimæ vigeſimeſecundæ in armo ſiniſtro; vigeſimætertiæ vigeſimæquartæ vigeſimæquintæ in ventre: nouiſſimi verò pedes vigeſimamſextam, & vigeſimamſeptimam habent; in renib. vigeſimamoctauā & vigeſimamnonam in cauda trigeſimam partem habet; & ſic hæ partes per totū Arietis corpus tali ordine diuiduntur. Hæc Firmicus, qui ſequitur aliorum ſignorum partes, & partium proprietates. Idem facit Ptolemæus Aſtrologorum Princeps, qui alia Arietis Aſtra facit Iouia, alia Martia, alia Saturnia, quo recepto firmamento, aut doceant Mathematici vbi vis illa ſigni reſideat, quam ab Aſtrorum virtute, & à partium ſigni facultate diuerſam eſſe dicunt, aut ſi id docere non poſſunt, vt verè non poſſunt, diſcedant ab ea, de ſignorum poteſtate ſententia, quam hactenus innumeris aluere mendacijs.

Humana, inquit Io. de Sacroboſco, perſuaſio ſtellis numeros & nomina fecit, nō ex ſua natura, ſed ex ſignificatione diſtinctionis accomodata. Vnde Bernar. Sylueſt. dicit: Quæ modò ſunt ſtellis nomina, fecit homo. Et Virg. Geor. 1.

Nauita dum ſtellis numeros, & nomina fecit
Pleiades, Hyades, claramque Lycaonis, &
Arton.

Licuit Chaldæis ſolertiſſimis Aſtrorum obſeruatoribus ex Libra, & Scorpione vnam efficere imaginem, & vndecim tantum Zodiaci aſteriſmos numerare: licuit Arabis, qui humanam effigiem referre religioni ſibi ducunt, omnes Ægyptiorū Chaldęorumq. imagines euertere. Aquarius enim illis eſt mulus clitellatus, Gemini duo pauones, Virgo ſpicarum manipulus, Centaurus vrſus equo cō niſſus, Ophiacus ciconia, Sagittarius pharetra, Caſſiopea canis in ſeliquaſtro, Andromeda Phoca aut vitulus marinus, Cepheus canis, Bootes barbara figura. Denique dū humanas effigies fugiunt, omnes Ægyptiorum, & Chaldæorum aſteriſmos cōmutant. Licuit Ptolemæo Hipparchi aſteriſmos commutare, licuit Hebræis non imagines, ſed literarum elementa cœlo figere. Licuit aliàs Perſis, aliàs Indis, aliàs auctoribus ſphæræ Barbaricæ cœlo figere imagines, vt refert Aben-Ezra apud Ioſephum Scaligerum in notis Manilianis. Et dubitamus adhuc an arbitraria ſint ſtellarum ſchemata nullo certo fundo concepta.

Ipſi quoque Aſtrologiæ Magiſtri agnoſcunt cœleſtium imaginum arbitrariam rationem. Cur enim tradunt pro diſtantiarum opportunitate imagines finiendas eſſe, ſi duæ ſtellæ humeros, v. g. corporis

humani deſignant, aliæ verò duæ pedes referant, longius autem diſtent, quàm vt vlla ſymmetria corporis humani ſeruari poſſit, Reijcienda aiunt Aſtra illa in aliã figuram, quæ commodè ad humanam imaginem referri nequeant; intelligentes nimirum pro arbitrio ad hanc, vel ad illam imaginem Aſtra referri.

Quid multa? fabulæ, ex quibus deſumptæ ſunt cœleſtes imagines, declarant abundè arbitrariam eſſe ſtellarum diuiſionem: nam Caſſiopeam quod Nereidibus ſe præferre auſa ſit, inter ſydera relatam ad perpetuum vitandæ temeritatis exemplum, ſcribit Aratus apud Tullium his verbis & verſibus:

Labitur illa ſimul gnatam; lacrymoſa requirens
Caſſiepea, neque ex cœlo depulſa decoro
Fertur, nam verſo contingens vertice primùm
Terras, poſt humeros euerſa ſæpe refertur.
Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,
Cum quibus, vt perhibent, auſa eſt contendere forma.

Tauri fabellam deſcribit Ouidius lib. 5. Faſtorum.

Idibus ora prior ſtellantia tollere Taurum
Indicat. huic ſigno fabula nota ſubeſt:
Præbuit vt Taurus, Tyria ſua terga puellæ
Iuppiter, & falſa cornua fronte tulit:
Illa iubam dextra, læua retinebat amictus:
Et timor ipſe noui cauſa decoris erat.
Aura ſinus implet, flauos mouet aura capillos.
Sidoni ſic fueras conſpicienda Ioui.
Sæpe puellares ſubduxit ab æquore plantas,
Et metuit tactus aſſilientis aquæ.
Sæpe Deus prudens tergum demiſit in vndas.
Hæreat vt collo fortius illa ſuo.
Littoribus tactis ſtabat ſine cornibus vllis
Iuppiter, inque Deum de boue verſus erat.
Taurus init cœlum: te Sidoni Iuppiter implet:
Parſque tuum terræ tertia nomen habet.
Hunc alij ſignum Phariam dixere iuuencam,
Quæ bos ex homine eſt: ex boue facta Dea, &c.

Sed cœleſtium imaginum fabulas exequitur Ioannes Stoflerinus in ſphæra Procli, vt nulla maior imaginum cœleſtium vis eſſe poſſit quam ſic fabularum, quas poetæ narrant. Addam S. Auguſtini teſtimoniũ lib. 2. de doctrina Chriſt. c. 21. qui cum docuiſſet veterũ Mathematicorũ arbitrio Aſtris nomina impoſita fuiſſe, ſubdit. Non enim mirum eſt, cũ etiam proprioribus recentioribuſq. tẽporibus ſydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæſaris Romani dicare conati ſint, & fortaſſe factum eſſet, atque iſſet in vetuſtatem, niſi auia eius Venus præoccupaſſet hoc nominis prædium, neque iure vllo ad hæredes traijceret quod nunquam viua poſſederat, aut poſſidendum petiuerat; nam vbi vacabat locus neque alicuius priorum mortuorum honore tenebatur; factum eſt quod in rebus talibus fieri ſolet. pro Quintili enim & Sextili menſibus, Iulium atque Auguſtum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæſaris, & Auguſti Cæſaris nuncupatos, vt facilè qui voluerit intelligat, etiam illa ſydera priùs ſine his nominibus cœlo vagata eſſe, &c.

Atque hinc Genethliacæ vanitas longè lateq. clareſcit; cùm enim hominũ arbitria has aut illas imagines cœlo finxerit, & pro libidine homines Tauros, Arietes, Geminos, Virgines, Leones, Scorpiones, potiùs quàm aliàs animantes in cœlum euexerit, per ſummam delirationẽ proprietates, quas huiuſmodi animantes nactæ ſunt, ad Aſtra, & Aſtrorum ſchemata tranſlatæ fuerunt, & alia ſigna vocata ferina, alia humana, alia aquatica, alia terreſtria, alia muta, alia vocalia, alia fœcunda, alia infœcunda.

Hinc illa arcanis recondita ollis oracula, Luna in Tauro commorante non eſſe medicinam ſumendam. Cur ita? quia Taurus cibum, ſemel in ventrẽ tranſmiſſum reuocare ſolet, quare Luna dũ Tauri ſignum decurrit, ſi medicinam ſumas periculum eſt, ne eã reijcias. Itane fulmenta lectum ſcannunt? obaudite Aſtrorum internuncij: Taurus non medicinam ſed cibum reuocat, dum itaque Luna in Tauro oberrat ſuperſedendum vobis à cibo potiùs, quam à medicina cenſeo. cumque Aries quoque ruminare ſoleat, & reuocare cibum, auctor vobis præterea ſum, vt ab omni edulio caueatis quamdiu Luna in Ariete, & Tauro moratur. quod ſi diligenter præſtiteritis, ſatis vobis, & nobis conſultum fuerit. Ex eodem fonte

mana-

Digitized by Google

manauit & illud. Ædes, quæ Scorpione quarto cœli loco exiſtente, exædificatæ fuerint, fore Scorpionibus obnoxias. Eodem pertinent etiam illa; Qui corona horoſcopante naſcitur, futurũ Regem; Qui oriente Lyra prodit in lucem euaſurum Muſicum. aliaq. plurima Aſtrologiæ principia, quæ non alio nituntur fundamento, quàm tenuiſſimæ cuidam, & arbitrariæ nominis ſocietati, quæ inter Aſtra, & res ſublunares aliquãdo intercedit, quàm Poëtarum fabulis, qui hæc, aut illa ſtellis nomina fecerunt pro arbitrio. Quam rationem ſi ſequamur, nihil eſt cauſæ cur non dicamus eos, qui Oriente Aquila naſcuntur, volaturos; viſuros quatuor pedibus qui ſub Cane eduntur in lucem; qui ſub Cancro, futuros ſine ſanguine, & alia huius generis innumera.

CAPVT XXIV.

Monomeriarum lepidiſſima fabula.

QVANTAM Deus bone Aſtrologica noualia ferunt ludibriorũ & commentorum copiam, quarum infœlicium herbarũ purgatio nos diutius quàm vellemus detinet, diſsimulare tamen non licet ſplendidiora quædã & incredibilia mendacia. Nihil autem tam repugnans, nihil tam delirum cogitari poteſt, quod Aſtrologi cœlo non finxerint. Præter eas, quas ex ſtellis finxerunt rerum alieniſſimarum imagines, aliàs adhuc commenti ſunt formas inuiſibiles, in vnoquoque enim Decano formas quaſdam commenti ſunt nullis ſubiecta ſenſibus ſola Mathematicorum cogitatione confictas, quas vno aut altero exemplo ex Ægyptiorum monomerijs explicandas ſuſcepimus.

Primum ergo decanum Arietis aiunt eſſe Martis. In primo gradu huius decani, qui omni ſtella caret, aiunt eſſe virum dextera falcem, ſiniſtra baliſtam tenentem.

In ſecundo gradu, virum item, ſed capite canino, dextera protenſa, læua baculum tenentem.

In tertio gradu, virum quoque, qui ſiniſtra manu zonæ appoſita, dextra oſtendat varia mundi regna.

In quarto gradu virum criſpo capillo, qui dextra accipitrem, ſiniſtra flagellum teneat.

In quinto gradu duos viros conſtituunt, quorum alter ligna ſcindat, alter dextra ſceptrum gerat.

In ſexto gradu Regem coronatum, dextra pomum imperiale, ſiniſtra ſceptrum ſuſtinentem.

In ſeptimo Cataphractum ſagittam manu tenentem.

In octauo virum galeatũ cætera inermem, baliſtam dextra gerentem.

In nono gradu virum capite nudatum, cætera veſtitum.

In decimo virum qui vrſum tranſuerberat.

Longum eſſet percenſere omnes decanos. Tranſeamus ad alia ſigna.

Tauri primum decanum tribuunt Mercurio, in cuius primo gradu aiunt eſſe virum, qui Taurum agit ad macellum.

In ſecundo mulierem, quæ manu equi caudam apprehendit.

In tertio mulierem ſubligaculo tectã.

In quarto mulierem dextra flagrum tenentem.

In quinto bouem in aheno ſedentem.

In ſexto virum tribus capitibus dextera porrecta.

In ſeptimo mulierem ſtantem.

In octauo mulierem triſtem in ſeliquaſtro ſedentem.

In nono virum qui flagello agnos, & capras agit.

In decimo duas mulieres ſtantes, inter quas catellus ludit.

Hæc mirantur homines, hæc ſtupent qui ignorant Genethliacam vanitatem, hac diſciplina glorianturAſtrologi.

Has & huiuſmodi cõminiſcuntur imagines Genethliaci alieniſsimas à ſenſu, alieniſſimas à ratione. Cæterùm vt ſunt mendaces omnes, ij conſtantes, ita diſ-

ſentientes ſunt de his imaginibus Aſtrologorum ſententiæ. Nam Ægyptij in primo gradu Cancri, virum, & mulierem, fingunt manibus ſe apprehendentes, ſibique gratulantes. Arabes formoſum iuuenem, eleganter amictum, qui digitos habet contortos, reliquo corpore equum vel Elephantem referat.

In primo gradu Leonis, Ægyptij faciunt virum dextera caput Leonis tenentem. Arabes arborem, cuius ramis inſidet Canis.

Non minorem his imaginibus Genethliaci arrogant auctoritatem, quàm Zodiaci aſteriſmis, vt nulli dubium eſſe poſſit tam nullas eſſe vires imaginum Zodiaci, quàm vanæ ſunt formæ inuiſibiles quas recenſuimus.

Ex quibus rideas quod ſcribunt nonnulli, Christum Dominum natum Oriente primo gradu Virginis, in quo Aſtrologi dicunt eſſe virginem puerum recenter natum lactantem. Ægyptij enim in primo gradu Virginis collocant mulierem bene ornatam, quæ virum expectat, non Virginem qualem recentiores fingunt. Alij contrà, alia ibidem ſomnia vident, quæ non eſt neceſſe recenſere; æquè enim commentitia ſunt omnia. Rogatos autem velim Aſtrologos ne ægrè ferant ſomniorum & ludibriorum nomina, quæ frequenter hoc opere vſurpata vident: hæc enim nugamenta alijs nominibus exprimi non potuerunt.

CAPVT XXV.

Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Aſtrologorum commenta.

NVLLA in Zodiaco, & Zodiaci ſignis luſit Genethliaca, ſed nondum ſatis ſibi luxuriata videtur; quare quemadmodũ ſigna in triginta gradus, ita in tres decanos diuiſit, denos gradus ſingulis decanis attribuens, ſingulosque decanos vni Planetarum aſcripſit. *Primus* itaque decanus Arietis apud Ægyptios *eſt Martis*, ſecundus Solis, tertius Veneris. *Primus* decanus Tauri Mercurio, ſecundus Lunæ, tertius Saturno aſcribitur. *Primus* Geminorum Iouis, ſecundus Martis, tertius Solis dicitur. Primus Cancri Veneris, ſecundus Mercurij, tertius Lunæ, & ſic in reliquis. ſed aliter Chaldæi, aliter Arabes, aliter alij, qui primum cuiuſque ſigni decanum patrifamilias, id eſt, ei qui in ſigno Dominus eſt tribuunt. His accedunt Dodecatemoria, de quibus Manilius lib. 2. Aſtronomicon:

Perſpice nunc tenuem viſu rem, pondere magnam,
Et tantum Graio ſignari nomine paſſam,
Dodecatemoria in titulo ſignantia cauſas;
Nam cùm tricenas per partes ſydera conſtent,
Rurſus bis ſenis numerus deducitur omnis;
Ipſa igitur ratio binas in partibus eſſe,
Dimidiaſque docet partes. his finibus eſſe
Dodecatemoriũ conſtat, bis ſenaq; cuncta, &c.

Duo autem genera Dodecatemoriorum reperies. Alterum Planetarum, alterum ſignorum: quemadmodum enim notauit Ioſeph Scaliger in Manilio pag. 129. vnum ſignum dicitur habere Dodecatemorium in alio, pars decimatertia Geminorum in ſexta parte Libræ Dodecatemorion habet.

Indi porrò ne Græcis cederent commentis, ſigna non in decanos, nec in Dodecatemoria; ſed in nouem partes tribuerunt, quas Nouenias appellarunt, & primam domino ſigni, reliquas ſecundùm ordinem reliquis Planetis conſignarunt, ita vt ſi prima ſit Martis, ſecunda tribuatur Veneri, tertia Mercurio. Et ſic deinceps.

Rurſus Ægyptij alia ſomniarunt ſomnia, ſingulas partes Zodiaci in Monomerias ſecuerunt, quas varijs Planetis donarunt; quæ omnia miris modis exagitauit Ptolemæus. ſed neſcio qui fiat vt quæ magis inepta ſunt, magis admirentur mortales, capianturque fabulis magis quàm veris & ſolidis diſciplinis. Pudet me generis noſtri, apud quos video tam ridiculas fabellas reperiſſe fidem.

CA-

CAPVT XXVI.

De gradibus lucidis, tenebroſis, plenis, vacuis, & alijs id genus nugamentis.

ATQVE has ſectiones Zodiaci Aſtrologi referunt ad Planetas, ſed ne quis ſit finis ludibriorum, rurſus illum diuidunt, nulla relatione facta ad Planetas, in partes lucidas, & tenebroſas, vacuas & plenas, maſculinas, fœmininas, valetudinis & morbi.

Cœlum, inquit Cardanus librorum Ptolemæi, quos quadripartitos vocant locupletiſsimus interpres, ſe habet vt terra; ſtellæ ſicut montes, & lapides, ipſa cœli ſubſtantia (riſum teneatis amici) quædam affert bona, malave, calidior frigidior, ſiccior, humidior, pinguis, macilenta, arida, fœcunda, fœlix, infœlix, æqualis, inæqualis, pertinax, mutabilis, ferax, ſterilis, turbida, perſpicua, &c.

Triginta ſex itaque decani, inquit Iulius Firmicus lib. 4. cap. 16. omnem Zodiaci poſsident circulum, ac per duodecim ſignorum numerum, Deorum, ſeu decanorum hæc multitudo diuiditur; ſed cùm ſint inſignes ſinguli terni decani, non in omnibus triginta partibus eorum, eſt numen conſtitutum, ſed per ſingula ſigna terni decani, quaſdam partes poſsident, quaſdam verò relinquunt. Plenæ ſunt itaque partes, in quibus decani fuerint inuenti, vacuæ verò, ad quas nunquam decanorum numerus accedit. Quicumque igitur in genitura ſua Solem, Lunam, & quinque Planetas, in plenis partibus habuerit, erit quaſi Deus maximæ maieſtatis præſidio ſubleuatus, ſed nunquam fieri poterit, vt in hominis genitura, Sol, Luna, & quinque Planetæ in plenis partibus conſtituantur. Qui ergo vnam ſtellam, præter Solem, & Lunam, in plenis partibus habuerint, mediocres erunt; qui duas, ad omne fœlicitatis genus accedent; qui tres, vltra modum multiplicata fœlicitatis ornamenta accipient, qui verò quatuor, ad potentiam Regiæ fœlicitatis attingent: vltra autem hunc numerum in nullis genituris plenas ſtellæ poſsident partes. Qui verò in horoſcopo nec Solem, nec Lunam, nec aliquam ſtellam in plenis habuerint partibus, erunt miſeri, deſtituti ſemper, & pauperes, & ad omne infœlicitatis diſcrimen miſeriarum continuationibus applicati. Sanè in omnibus locis, ac ſtellis rationem iſtam debes diligenter inſpicere: ſi enim horoſcopus in plenis partibus fuerit, erunt vitæ virtute, animi æqualitate, corporis, & auctoritatis poteſtate prævalidi; qui verò in partibus vacuis horoſcopum habuerint, erunt corpore miſeri, animo deiecti, inualidi viribus, ac ſemper potentioribus deſeruientes, &c.

Tantum Genethliaci tribuunt partibus plenis, & vacuis; ſed quid de maſculinis, & fœmininis idem Auctor ſcribat, videamus.

Nunc, inquit lib. 4. cap. 17. maſculinas & fœminas ſignorum partes referabo: ſunt enim tam in maſculinis, quam in fœmininis ſignis, & maſculinæ ſimiliter & fœmininæ partes; ex ijs verò partibus, cuius genitura ſit maſculina, cuiuſve fœminina ita reperitur; ſunt itaque maſculinæ partes 197. fœmininæ verò 163. Quomodo autem facillimè dignoſcantur, per ſequentem tabulam explicabo, &c.

Hæc omnia ratione deſtituta, ſolis experimentis conſtare aiunt Aſtrologiæ Magiſtri; ſed quam habebimus fidem iſtorum experimentis, qui contrarias partium vires experti ſunt? quas enim partes Firmicus facit maſculinas, Albumazar dicit eſſe fœmininas; Auenrodam non conſentit cũ Alchabitio, ab vtroque diſſentit Abraham, alij duodecimam cuiuſque ſigni partem alternis vicibus maſculinam, & fœmininam eſſe docent. Alij primos duodecim gradus ſexui ſigni tribuunt; nam ſi ſignum ſit maſculinum, primos duodecim gradus maſculinos

Digitized by Google

nos docent eſſe, ſequentes fœmininos, reliquos ſex æqua partitione diuidunt.

Sic Aſtrologi inter ſe digladiantur, ita nihil inter eos certi, & conſtituti eſt; & adhuc iactant artem ſuam experimentis partam. Scilicet pugnantia placita, certis experimentis ſtabilire potuerunt. quibus habebimus fidem? quos ſequemur duces? quorum experimentis orta eſt hæc diſciplina, quæ nutat inter contrarias ſententias?

Non minor inter Aſtrologos diſſenſio eſt de plenis, & vacuis partibus; multas, quas Firmicus vocat vacuas, Albumazar dicit eſſe plenas, & quas Elpheſtion Thebanus inter plenas numerat, Alchabitius recenſet inter vacuas.

Denique nil dico de partibus lucidis, & tenebroſis, nec quàm multis offuſæ ſint tenebris; veteres eam partē lucidam vocabant in qua eſt ſtella, obſcuram quæ ſtellarum ſplendore caret, at poſtquam Zodiacus tranſlatus fuit in decimā ſphæram omni luce orbatam, recentiores Genethliaci eaſdem ſignorum partes lucidas retinere volentes, in decimo etiam orbe partes lucidas, & tenebroſas collocarunt. In orbe omni luce deſtituto quid lucida pars, quid obſcura ſit adeò obſcurum eſt, vt cymmerias ſuperet tenebras.

CAPVT XXVII.

Cœleſtium domorum, nugamentum.

NVLLVS ſit ſcribendi finis, ſi omnia perſequi velim, quæ ab Aſtrologis doloſè conficta fuerunt. Condonabo igitur reliqua libenter breuitati; ſed quæ de Aſtrorum domicilijs, de cœleſtibus domibus commenti ſunt, præterire omnino non poſſum. ſi enim domos, quibus omnia Aſtrologiæ arcana myſteria continentur, figmentū eſſe conſtiterit, & *inane ludibrium, Aſtrorum, & Aſtrologorū* penetrales ædes euerſæ fuerint, *ex quibus* tanquam ex occultioribus *delubris*, populis reddere reſpónſa conſueuerunt.

Tradunt enim Genethliaci *non ſolùm* varias, ſed & contrarias vires *Aſtra* ſortiri in varijs domicilijs. *Vnde Iulius* Firmicus lib. 3. Math. cap. 3. *Saturnus,* inquit, per dies in horoſcopo *partiliter* conſtitutus, id eſt, in ea parte, in qua eſt horoſcopus, faciet cum ſummo clamore edi partum; erit autem iſte, qui naſcitur, maior omnibus fratribus; aut ſi quis ante eum natus, à parētibus ſeparabitur; ſemper autem iſte per diem in omnibus quatuor cardinibus facit primos naſci, aut primos nutriri, aut eos fratres, qui ante ſe nati fuerint, recedere; facit quoque inflatos, ac ſuperbiæ ſpiritu elatos.

In ſecundo loco ab horoſcopo, *Saturnus* facit ægritudines graues, *euerſiones* maximas, vxorum etiam, & *filiorum* interemptor eſt, & maximarum turbarum, frequentiumque concitator, ſed & paternam, & maternam ſubſtantiam diſsipat; ipſum verò, qui natus fuerit, tardiorem in omnibus motibus facit, quibuſdam etiam perpetuas indicit corporis valetudines.

In tertio loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, facit pigros, tardos, & nullam patrimonij ſubſtantiam requirentes; ſi verò cum Mercurio, ac Luna in hoc loco fuerit, facit cum ſtultitia malitioſos, ſacrilega contra diuinitatem verba iactantes, &c.

In quarto loco Saturnus ab horoſcopo partiliter conſtitutus, id eſt, in Imo cœlo, ſi per diem hunc locum tenuerit, faciet pecuniarum auidos, cuſtodes auri, & argenti; per noctem verò ſi fuerit in hoc loco, paternum patrimonium diſſipat, & citam patris mortem facit, ægritudines etiam graues, & frigidos humores corporis, & infirma ætate, faciet ſemper infames.

In quinto loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, ſi per diem in iſto loco fuerit, Reges faciet, & Duces, & maxima largitur inſignia poteſtatis; ſi verò ſic Saturno poſito, Sol in parte horoſcopi fuerit in-

rit inuentus,& coniunctionem Lunæ creſcentis Saturnus exceperit, perpetuas tribuit fœlicitates, & maiorum poteſtatum ornamenta decernit.

In ſexto loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus omne patrimonium diſsipat: malè enim ſemper in iſto conſtituitur loco; facit etiam ægritudines, præſertim ſi deficiens ſe ei Luna coniunxerit, vel ſi quadrata ei deficiens fuerit, facit enim infœlices, infames, erraticos, qui ſcilicet in vno nunquam poſsint conſiſtere loco.

In ſeptimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, id eſt, in occaſu partiliter, ſi matutinus fuerit, in diurna ſcilicet genitura bonus erit,& hominibus maximam decernit ſubſtantiam,ſed tunc cùm fuerint limen ſenectutis ingreſsi: maximam enim ſic poſitus ſenectutis largitur ætatem, & pecuniarum cuſtodes facit, latentes verò corporis dolores indicit: facit enim hæmorrhoicos, aut neruorum dolore contractos. Si verò in hoc loco veſpertinus fuerit, fiſtula circa podicem facit,& ſimili modo hæmorrhoicos, &c.

In octauo loco ab horoſcopo conſtitutus Saturnus, ſi per diem fuerit hactenùs collocatus, procedente ætatis tempore,augmenta patrimonij largitur;quibuſdam verò ſi in hoc loco conſtitutus in Martis Signo fuerit, vel in Martis finibus, ex alienis mortibus pecunias decernit, &c.

In nono loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus Magos famoſos faciet, vel Philoſophos opinatos, vel Sacerdotes templorum, in magica ſemper opinione clariſsimos, facit etiam pro qualitate Signorum haruſpices, vates, Mathematicos, ac vera ſemper interpretatione fulgentes, & quorum reſponſa ſic ſint quaſi quadam diuinitatis auctoritate prolata; quoſdam autem facit in templorum cultu ſemper perſeuerare, ac præpoſitos interdum Religionum, ſomniorumque diuinos reddit interpretes, ſed & frequenter facit Philoſophos capillatos. Si verò per noctem in hoc loco fuerit conſtitutus, faciet iras Deorum, Imperatorum odia, &c.

In decimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, hoc eſt, partiliter in medio cœlo, faciet Imperatores, Duces, Præfectos, Prætores, ſi ſic poſito Saturno in his locis, in quibus exaltatur, Sol in horoſcopi parte fuerit conſtitutus, Saturnus autem, ſicut antè diximus,in medio cœli ſi per diem fuerit inuentus, faciet honeſtos, ac honeſtis moribus agricolas, ſed locupletes, & quorum poſſeſſiones aut mari, aut fluuijs, aut ſyluis ſemper adiaceant; dabit etiam ſubſtantias maximas, magnam gloriam, & à maioribus perſonis hæreditates, &c.

In vndecimo loco ab horoſcopo cõſtitutus,mediocria decernit bona;& quando aliquid malignũ fuerit largitus,eum, qui natus fuerit, in eo loco, & in eo ordine collocabit, in quo fuit pater eius antè collocatus,ſed poſt trigeſimum ętatis annum:nam ante illum quidquid quęſierit amittet,nec poterit dignitatem,vel matrimonium conſequi, niſi prima triginta annorum ſpatia tranſierint.

In duodecimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, tumultus, ſermonis diſcrimina, vel propter ſeruos pericula decernit, & diſtringit ſeruitio, qui ſic eum in genitura habuerit collocatum; faciet etiam maximas ægritudines, ſed & valetudines non modicas, &c. Hæc Iulius Firmicus, qui eodem libro perſequitur cæterorum Planetarum per ſingulas cæli ſtationes, poteſtates, & effectus varios, qui ab eis dimanant.

Nihil eſt magis receptum apud Genethliacos, quàm quædam Aſtra eſſe benigna,quædam maligna; at ne id quidem perpetuum, & conſtans eſt, ſed bonum ſydus ex malo loco obeſſe plurimum, malum ex bono loco prodeſſe putatur. Itaque Iupiter,qui in Oriente magna bona decernit, in duodecima domo, quæ Orientem attingit,magna incommoda denunciat:opes,amplaſque diuitias idem Iupiter largitur; at in tertio, octauoque loco patrimonium profundit. Quod de Ioue tradunt, tradunt de cæteris Aſtris, mutare ſubinde vires, & tanquam Camæleontes induere colores, & virtutem loci,in quo morantur. Quare Cardanus lib. de reuolutionib. cap. 12. Planetæ mali,inquit,domibus nocent,in quibus ſunt; & bo-

& boni iuuant eas,ſi in eis ſunt. Et infrà: Cùm fuerit dominus domus in oppoſito domus, cadet ille magna ex parte à diſpoſitione ſignificata per illam domum. Iterũ infra Sol,& Iupiter, vel eorũ alter, cùm in ſeptima fuerint, & Saturnus, & Mars, vel alter eorum in medio cæli dominum aſcendentis, vel aſcendens violauerit, vel Lunam, morietur publica morte; ſi verò infortuna in ſeptimo loco Solis, & Iouis ſolùm, occidetur.

Eadem leges apud Ptolemæum lib. 3. de Iudicijs,præſertim,c.10.quo de ſpatio vitæ diſſerit,c.12.quo de morbis,cap.13. quo de animi qualitatibus, & ſeqq.

Comentitias verò eſſe huiuſmodi domos,quibus tantum Aſtrologia tribuit,& nullũ illis fundamentũ in cœlo eſſe, vel ex eo conſtat,quòd neque inter Aſtrologiæ Magiſtros conuenit de conſtitutione domorum: Alij enim diuidendo cœlum in duodecim ſpatia ſeu domicilia Zodiacum, alij Æquatorem,alij Verticalem circulum, alij Parallelum per gradum eclipticæ orientem Meridiano circulo interceptum, aſſumunt.& alij Abraham, Auenezram, & Monteregium, alij Alchabitium, Firmicum, aut Cardanum ſequuntur decempedatores. Euariatis verò domorum finibus,alij Planetã in vna, alij faciunt in alia domo commorantem. Iam verò qui ignorant ad quam potiſsimum domũ Planeta pertineat, quomodo notarunt quid ex vna,quid ex alia domo efficiat? Hoc ſi perſpectum Aſtrologi non habent, qua fronte Aſtrorum vires per ſingulas cœli ſtationes tradunt tanquam rem omnium conſenſione receptam,& certis experimentis conſpicuã?

Huc accedit quòd huiuſmodi Aſtrorum ſedes, & domicilia fixa faciunt Mathematici & immobilia. prima enim domus eſt in Oriente, ſexta in Occidente,quarta in Imo cœlo,decima in Medio cœlo. At nulla eſt cœli pars Orienti, vel Occidenti, medio vel imo cœlo, ita adhæreſcens, vt vnà cum diurno motu non feratur ab Oriente in Occidentem. commenta itaque neceſſe eſt eſſe Aſtrorum ædes,& hominum opinione conſtare, ſine vllo prorſus naturæ præſidio.

Verùm quoniam per ſigna Zodiaci Planetarum domos diuidunt Aſtrologi, videamus qualem Zodiacum dicant, & quæ ſigna adhibeant ad eas conſtituendas. hinc enim planum fiet, quæ ſit cœleſtium domorum natura. Et quidem in octaua ſphæra, qua ſtellarum cœtus varij viſuntur,duodecim eſſe ſigna certis quibuſdam Aſtris notata Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, Leonem, Virginem, Libram, Scorpionem, Sagittarium,Capricornum, Aquarium, Piſces, quæ Zodiacus dicuntur, in confeſſo eſt: cæterùm cùm hæc Aſtrorum ſchemata ab Oriente in Occidentem circumferantur; Alibi Planetarijs quærendæ ſunt domus quas Orienti Occidenti ſũmo imoq. cœlo inſeparabiliter hærere tradunt, & in quibus ipſa quoque ſigna, ita eſſe dicuntur, vt ex vna in aliam domum demigrent.

Alium Zodiacum reperio apud Aſtrologos in decimo Orbe, de quo Chriſtophorus Clauius,is, qui clariſsimi ingenij plurimis monumentis Mathematicas diſciplinas in lucẽ,hominumq. admirationem reuocauit,ad c.1.ſphæræ Ioannis de Sacro Boſco,hęc ſcribit:Duo ſunt in corporibus cœleſtibus Zodiaci cõcipiendi, vnus quidẽ in primo mobili ſeu decimo cœlo,qui ſolus eſt verus,ac proprius Zodiacus,quẽ Aſtronomi intelligunt,quando de Zodiaco abſolutè loquuntur,conſtans duodecim partibus æqualibus, quæ ſigna cœleſtia vocantur,&c. Alter verò Zodiacus concipiendus eſt in nona ſphæra priori Zodiaco directè ſuppoſitus, cũ eiſdem duodecim ſignis. Primus ille Zodiacus dicitur ab Aſtrologis immobilis, & fixus,non quòd non moueatur ad motum ſui orbis, in quo eſt, ſed quòd eius ſigna ſemper eodem modo ſe habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis, ita vt ſemper principium Arietis ſit in æquinoctiali circulo, ſimiliterq. principium Libræ vbi nimirũ colurus æquinoctiorum æquinoctialẽ interſecat. Rurſus principium Cancri reperiatur ſemper in coluro ſolſtitiorum, ſimiliterque principium Capricorni, idemque de reliquis ſignis & punctis primarijs illius Zodiaci proportione quadam dicendum erit. Secundus autem Zodiacus dicitur mobi-

mobilis, & non fixus, non ea ſolùm ratione, quòd ad motum ſui orbis, in quo eſt, moueatur; hoc enim commune eſt etiam primo illi Zodiaco, qui tamen immobilis appellatur, ſed quod eius ſigna non ſemper eodem modo ſe habeât ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis; non enim principium Arietis, & Libræ huius Zodiaci ſemper reperitur in æquinoctiali circulo, ſiue coluro æquinoctiorum primi mobilis, neque principium Cácri, & Capricorni in coluro ſolſtitiorum mouetur, neque poſterior hic Zodiacus ſub illo primo paulatim verſus ſigna Orientalia prioris Zodiaci, hoc eſt, verſus ſigna illa, quæ poſteriùs oriuntur.

Ne in hoc quidem Zodiaco Aſtrorum figi poſſunt ſedes, & domicilia: nam præterquam quòd commentitia eſſe omnia ſigna; quæ in decimo orbe Mathematici cogitarunt, docuimus ſupra cap. vigeſimoprimo; Domos, ſedeſq. cœleſtes immobiles volunt Aſtrologi, decimus autem orbis, qui motu diurno ab ortu fertur in occaſum, nihil recipit fixum, ac ſtabile, quod ex ortu non tendat in occaſum. Quæ ergo ſunt in tâta orbium cœleſtium conuerſione ratæ, ac ſtabiles ædes? quibus æthereæ domus definiuntur terminis? Vbi cogitant mirificam illam vim, quam cœleſtibus domibus tribuunt Genethliaci? Interuallum quoddam inter Orientem, & Meridiem, inter Meridiem, & Occidentem, inter Occidentem, & imum cœlum, inter imum cœlum, & Orientem, illi cogitare poſſunt omni corpore denudatum, firmum, ac ſtabile: nam & veteres Philoſophi, quos refert Ariſtoteles libro quarto Phyſicorum, text. trigeſimoſexto, cum non poſſent animo complecti, quid ſit locus immobilis, quique motis corporibus idem ſemper permaneat, interuallum quoddam, ſeu intercapedinem inuexerunt in naturam à corporibus ſeiúctum, firmum, ac ſtabile, in quo corpora omnia tâquam in loco, & immobilem naturam loci collocarunt. Verùm quoniam non in rerum natura, ſed ſolum in nudis hominum cogitationibus huiuſmodi commentum reperiri lectiſſimis rationibus effecit Ariſtoteles, figmentum quoddam eſſe oportet cęleſtes domos, nô minus, quàm interuallum illud, de quo diſputat Philoſophus. His accedit, quòd huiuſmodi interuallo nulla agendi vis congruere poteſt; omnis ſiquidem effectio, aut à ſubſtantia, aut ab accidente proficiſcitur; hoc interuallum non eſt ſubſtantia aut corporalis, aut ſpiritualis, neque accidens, cùm per ſe ſit; Vbi ergo Planetarij conſtituunt, aut quo ſubiecto excipiunt agendi vim illam, quam domibus ineſſe dicunt? Vnde Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, cap. nono. Inter domos robuſtior eſt in hoc ſignificato, (agit autem de vita) vt apparet primà, inde ſeptima, inde decima, inde nona, inde vndecima, &c. Et Ptolemæus libro 3. de Iudicijs, capite decimo. Fortioris auctoritatis eſſe dicitur, quod eſt cœli mediũ ſuper terram, poſthæc aſcendens, deinde id, quod cœli medium aſcendit, & poſt ipsũ Occidens, ad quod cœli medium præcedit; omne autem quod ſub terra moratur, hac in re, tam præclara, & tam excellenti prætermittendum fore decreuimus, præter id, quod Aſcendens ſuper terram apparuit, &c.

Reſpôdebit Kepplerus fortaſſe aliquis nullã cœleſtibus domibus ineſſe vim, ſed in ſublunaribus rebus eſſe characterẽ, domorũ, qui id omne efficiat, quod Planetarum domibus tribui ſolet. Nihil ad rẽ. Ambigimus enim à quo principio, tanquã ab efficiente huiuſmodi forma defluxerit; Non à Planetis, qui non vnius potiùs quàm alterius domus characterem reddunt. non à domibus, quarum nulla eſt vis, nulla natura. Præterea eius, quod nuſquam eſt, nulla eſſe poteſt effigies, vel ſimilitudo, domos oſtendimus nequidquam eſſe: quæ igitur eſſe poteſt earum forma? Aſtris dicet alius incumbere omne agendi munus, cæterum quia variè illa ex varijs cœli plagis naſcentes afficiunt, hinc factum eſſe, vt domibus ipſis vires non exiguæ tributæ fuerint. idque Phyſicis exẽplis illuſtrabit plurimis. conſtat enim figurę, magnitudini, relationi, ſitui nullum eſſe agendi principium, varios tamen cauſæ naturales edunt effe-

ctus

ctus, pro vt variè ab his affectæ ſunt. Cur calor cum ſiccitate ignem, cum humore præſtat aerem nonne ex coniunctione cum alio, & alio principio? quæ copulatio nihil eſt aliud, quam relatio quædam.. cur equus, cum equa equum, cum aſina gignit mulum? ſi copulatio, & relatio nihil valet ad euariandam efficientiam agentis, quam ob rem calor, quo magis accedit, eo acrius vrit, niſi propter ſitum? Cæterum. Nondum promitur exemplum, quo conſtet ea, quæ nuſquam ſunt, commutare agentium efficientiam, & ad effectus deducere, quos per ſe fundere non poſſunt; domos verò cœleſtes, ſi ab aſpectibus Planetarum, de quibus infra, ſi à ſignis, de quibus ſupra diſſeruimus, abiungantur, nuſquam eſſe probatum eſt. Præterea ea, in quibus nulla reſidet agendi poteſtas, non poſſunt cauſam efficientem ex vno in contrariũ genus actionis deducere: ſitus figura magnitudo non faciunt, vt equus gignat mulũ, quod facit Aſina, quę generandi prædita eſt facultate: domus cœleſtes carere omni agendi poteſtate, iã eſt demonſtratũ. Denique nõ eſt Aſtrologis ſatis Planetarũ actio: contẽdunt domos ipſas proprios edere effectus. Hinc Ptol. Cõuenit, inquit, vt ex luminaribus illud. quod loco maioris, & fortioris poteſtatis fuerit, ſumamus, diſpoſitorẽ autẽ eligere ſemper luminaria nullatenus cõuenit, niſi cum loco maioris, & fortioris dignitatis fuerit, &c. Hinc mortis domus, hinc domus laboris, bonæ, malæq. fortunæ, filiorum, diuitiarum, dignitatum, quæ à Poetis crediderim Genethliacos mutuatos, & ab inferis ad cœlum, à ludicris licenter tranſtuliſſe ad res ſerias. Hinc illę:

Veſtibulum ante ipſum, primiſq; in faucibus Orci
Luctus, & vltrices poſuere cubilia curæ,
Pallenteſque habitant morbi, triſtiſque ſenectus,
Et metus, & maleſuada fames, & turpis egeſtas.
Terribiles viſu formæ, lethumq; laborque.

I nunc, nega hanc diſciplinam ex fabulis collectam ab otioſis hominibus iactã in vulgus huiuſmodi commentis agitari res mortalium; & ijs, quæ nuſquam ſunt, veram, phyſicamque efficientiam adſcribe. Cum notionibus illis hæc pugnant, quas noſtris mentibus non vſus, aut diſciplina, ſed natura ipſa conſignauit. Vel abſtergendæ ergo illæ ſunt, vel nunquam Aſtrologi adducent mortales, vt credant ea, quæ nuſquam ſunt, ſed Aſtrologorum ſolum cogitatione coagmentantur, aliquid efficere, aut moliri poſſe. Facit ad declarandam earundem vanitatem domorum, quod Augures quoque malorum dæmoniorum interpretes ſimili cęli partitione vſi dicuntur ad fallendos mortales. Cœlum, inquit Tullius libro ſecũdo de Diuinatione, in ſexdecim partes diuiſerunt Etruſci. Facile id quidem fuit, quatuor, quas nos habemus, duplicare: poſt idem iterum facere, vt ex eo dicerent, fulmen qua ex parte veniſſet. Primum id quid intereſt? deinde quid ſignificat? &c. Nam qua vanitate Augures, dæmoniorum internuncij, ſuper hac cœli ſectione auguriorum vaniſſimam ſuperſtitionem collocarunt, eadem Aſtrologis licuit cœlo in duodecim domos diuiſo, nugas vendere, & pro ære lupinos.

CAPVT XXVIII.

Planetarum Domicilia.

HACTENVS de æthereis domibus, nunc de Planetarum domicilijs differendum, de quibus Claud. Ptolemæus libro primo de Iudicijs, capit. 16. hæc ſcribit. Domus autem ratio naturalis, hæc eſt, quia ex duodecim Signis duo proxime accedunt ad verticalem nobis punctum, ideò calores, & æſtus generant. Ea ſunt, Cancer, & Leo. Placuit attribuere illa duobus præcipuis, & maximis, hoc eſt, ipſis luminibus, Soli quidem Leonem, propterea quod maſculinum eſt Signum; Lunæ verò Cancrum, quòd fœmi-

Digitized by Google

fœmininum eſſet. Atque ita factum eſt, vt conuenienter dimidium orbis, à Leone vſque ad Capricornum, ſolare vocaretur; dimidiumque, ab Aquario vſque ad Cancrum, lunare, vt in vtroque poſſent ſingula loca ſuis ſtellis aſſignari, quarum alia figura cum Sole, alia cum Luna deſcriberent pro conuenientia orbium motus ipſorum, & naturę proprietate. Nam Saturno, quod natura maximè frigidificus eſſet, quòdque ſupremum à luminibus remotiſſimum haberet orbem, ob contrarietatem caloris oppoſita Signa tributa fuere. Cancro, & Leoni, Capricornus, & Aquarius, quæ Signa, & ipſa ſunt frigida, & hyberna, & propter oppoſitionem malefica. At Ioui, qui eſſet temperatæ naturæ, & ſubiectus Saturni globo, data ſunt proxima illi Signa ſpiritu, & fœcunditate præſtantia. Sagittarius, & Piſces, quæ cum luminum Signis triquetram figuram deſcribunt, quæ conueniens eſt beneficentiæ. Poſt quem Marti deſiccatori, & ſubdito ſphæræ Iouiali. ſimiliter proxima his adſcripta ſunt, quæ & ipſa ſimilem haberent naturam, Scorpio, & Aries quadrata diſpoſitione, vt congruebat illius corruptrici, & noxiæ conſtitutioni. Veneri verò, quòd natura eſſet temperata, & ſub Marte, dederunt coniuncta his Signa, quòd fœcundiſſima eſſet, Libram & Taurum, in quibus, & ipſis ſitus conſtituitur ſexangularis, neque ipſa hæc ſtella ampliùs duobus Signis vnquam nec anteit, neque ſubſequitur Solem. Mercurio, qui & vltimus, neque vnquã vltra vnum Signum abeſſet à Sole, omniumque aliarum ſtellarum infimo in loco data fuere proxima Signa luminum Signis Gemini, & Virgo, quibus & ipſis ambobus ferè in primis vicinus ferretur. Hæc Ptolemæus, quem in hac domorum diuiſione, non experimenta, ſed leuiſſimas coniecturas, & ſuſpiciones ſequutum videmus, vt vbique appareant Aſtrologorum pudenda mendacia, qui Aſtrologiæ omnia dogmata certis, exploratis, & minimè fallentibus experimentis collecta eſſe confirmant; ſed & rem hanc totam memoriæ cauſa, his verſibus Aſtrologi commendarũt:

Saturni domus eſt noctis Caper, vrna diei,
Huic dolor eſt Aries, gloria Libra ſeni.
Iuppiter Arcitenentis habet cum Piſce Sagittam,
Cui tamen in Cancro, ſors bona, iniqua capro.
Sed Martis domus eſt Aries, & Scorpio pugnax,
Huncque Caper tollit, Cancer ad ima premit.
Sol habet hoſpitium ſibi ſolus in æde Leonis,
Atque illi eſt Aries gloria, Libra dolor.
Ac Venus in Tauro, Libraq; per atria verſat,
Piſcibus exultat, Virgine preſſa iacet.
Mercuriuſq; habitat Geminorum in ſede, triumphat
Virgine, & eſt mœſtus Piſce adeunte caput.
Luna domum Cancri tenet, illam Taurus honorat,
At ſupra hæc verſans Scorpio ſorte premit.

Nobis, nè à propoſito longiùs dilabamur, rem, Mathematicorum more, ſequenti ſchemate oculis ſubijcere placuit.

Adeò minutatim has cœli partes partiti ſunt, vt ſingulis non ſolùm domibus, ſed etiam minutis Planetarum vires euariari dicant; quod ſupra cap. 25. & 26. vidimus. Singula Signa in tres partes diuiduntur, inquit Firmicus, libro ſecundo, cap. quarto. Singulæ autem partes ſingulos habent decanos, vt ſint in ſingulis Signis terni decani, quorum ſingulis

ex tri-

ex triginta partibus denas poſſideant, & dominium ſuum, & poteſtatem in decem partes exerunt, ſunt autem infinitæ poteſtatis, & licentiæ, & qui fata hominum poteſtatis ſuæ auctoritate deſignant, ſed & ipſi decani ſingulis ſtellis deputantur; & cùm in ipſo decano ſtella fuerit, licet ſit in alieno domicilio conſtituta, ſic tamen eſt habenda, quaſi in ſuo ſit domicilio, &c. Quod verò Planetæ ex vno ad aliud Signum tranſeuntes contrarias ſortiantur vires, declarat exemplum Iouis: is enim in quinquageſimonono gradu, & quinquaſimonono minuto, & quinquageſimonono ſecundo Geminorum, cenſetur natus atros calculos quinque in ſuo detrimento, poſt minutum temporis, tranſitione facta in primum ſecundum gradum Cancri iam fœlix, iam exaltatus, quatuor albis calculis gaudeat.

Non aliunde quam ex fabulis mutuati ſunt, quæ de Solis domo ſcribunt.

Regia Solis erat ſublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammaſque imitante pyropo,
Cuius ebur nitidũ faſtigia ſumma tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valuæ.

His Magiſtris profecerunt Genethliaci, è quibus cum accepiſſent Aſtra quoque clariſſimis habitare domicilijs non dubitarunt Poetarũ fabulas in Genethliacum cenſum referre. Egregiam verò diſciplinã fabuloſis ortam natalibus, fabulis auctã, & fabulis nutritam. Iam verò, quæ de ſyderum ſolijs ſcribit Ptolemæus libro primo, capite vigeſimoprimo, & vigeſimoſecundo, nonne ex ijſdem Poetarum fontibus promanarunt.

In ſolio (inquit Ouidius eodem lib. 2. Metamorphoſeon.)

Phœbus claris lucente ſmaragdis.
A dextra, leuaque dies, & menſis, & annus,
Seculaq; & poſitæ ſpatijs æqualibus horæ;
Verque nouum ſtabat cinctum florente corona;
Stabat nuda Aeſtas, & ſpicea ſerta gerebat:
Stabat & Autũnus calcatis ſordibus vuis
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.

Quæ de carpentis, & curribus Aſtrorũ, & Ptolemæus, & Firmicus ſcribunt, in ijſdem fabularum campis orta ſunt.

Ergo qua licuit genitor cunctatus ad altos
Deducit iuuenẽ Vulcania munera, currus
Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo
Per iuga chryſoliti, poſitæq; ex ordine gẽmæ.

Hæc de Planetarum ædibus. Nunc quo iure Planetis tributæ ſint, audiamus ex Ptolemæo libro primo, de Iudicijs, capite decimo ſexto, qui accuratiſſime omnium hac de re ſcripſit. Capricornus inquit, & Aquarius hyemalia ſigna ſunt, & frigida; Saturnus quoque natura frigidus eſt, iure itaque illi debebantur hæc ſigna. Ita ille: Sed cum conſueuerint Aſtronomi Planetarum vires præſertim noxias contrarijs temperare; vnde Saturnum frigidum diurnum, Martem calidum nocturnum faciunt; Cur Saturno ſigna calida non tribuerunt potiùs quàm frigida? Deinde ſi congruas Planetis ſedes tribuere voluerunt, cur Saturno ſiccum, Aquarij humidum domicilium dederũt? Adhæc Marti ſicco, & calido, Aries tributus eſt humidus, & Veneri humidæ, & calidæ Libra, ſignum Autumnale, ſiccum videlicet, & frigidum. Præterea Iouis natura temperata, & benigna nullam habet communionem cum Sagittario, & Piſcibus. Cancri denique calor magnus, non congruit frigori Lunæ; & Leonis ſignum nobis calidiſſimum ijs, qui ſub alio polo degunt frigidum eſt, non minùs quàm nobis frigeat Capricornus. Vidit & Ptolemæus hanc rationem non poſſe per omnes Planetas deduci, ideò alteram adiecit à Planetarum conſtitutione deſumptam. Saturno, inquit, qui à nobis longiſſimè diſtat, iure Capricornus ab orbe noſtro longiſſime etiam diſſitus. Lunæ terræ citimæ Cancer, qui ad nos proximè accedit, conſignatus fuit. Cæterùm ratio hæc nihilo priori firmior ſuſtinere onus non potuit: poſt Lunam enim non ſequitur Sol, ſed Mercurius. Cur ergo Leo, Cancro proximus, Soli potiùs quàm Mercurio tributus fuit? A nobis non magis Gemini, quàm

quàm Leo diſtat. Cur igitur Sol in Leone non in Geminis domicilium ſibi conſtituit? Sit Capricornus à nobis maximè diſſitus, ſicut Saturnus, Aquarius, qui non adeò diſtat, cur Saturni domus dicitur? Ob hæc nondum munitas ſatis cœleſtes domos tertio fulcire Ptolemæus aggreſſus eſt. Conſtitutis ſiquidem Sole in Leone, Luna in Cancro; reliquis aittri buta eſſe domicilia pro benignitate, aut malignitate naturæ. Saturno Capricornus, & Aquarius obtigerunt, quia Leoni, & Cancro maximè opponuntur. Ioui verò Piſces, Sagittarius, qui triquetra Leoni, & Lunæ irradiatione, quæ ſalutaris eſt, reſpondent. Marti Scorpius, & Aries, qui ex quadrato Leonem, & Cancrum proſpectant, Veneri Libra, & Taurus, quòd fœcundiſſima ſint ſigna, & in quibus ſitus conſtituitur ſexangularis; Mercurio denique, qui eſt vltimus, data fuere proxima ſigna Solis, & Lunæ, Gemini, & Virgo, Hæc ille. Cæterum nondũ malæ fundatæ domus perſtant: domus enim illa Planetæ cógruit, vt ſupra vidimus, quæ eſt illius naturæ maximè accommodata, & in qua ille vires meliùs exerceat ſuas: At Marti obeſt plurimùm quadrata radiatio luminariũ, nec Saturno nocet parum oppoſitio cũ iiſdem. Neque igitur Saturnus in Capricorno, & Aquario, neque Mars in Ariete, & Scorpione opportunum habẽt domicilium. Quòd ſi addas, quod docet Ptolemæus fœlices eſſe omnes Planetas, quando tanto interuallo à Sole ſeiungun tur, quanto eorum domus diſtant à domo Solis (quod Arabes amulgeum vocant) neceſſariò efficitur, Saturnum oppoſitum luminaribus, Martem ex quadrato iiſdem reſpondẽtem fortunatos eſſe, contra omnium Aſtrologorum ſcita, quæ volunt infortunatos hos eſſe ſyderum concurſus, & calamitatis pleniſſimos. Poſtremò, quando aiunt has, vel illas domus quadrangulas, vel triquetras eſſe domibus luminarium, vel aiunt vtrique, Leoni, & Cancro, quadratas eſſe, aut triquetras, vel alteri ſolùm, & ei quam ſecundùm ordinem ſequuntur, ita vt à Leone ad Capricornum, ad Leonem à Cancro, ad Aquarium à Cancro referantur: non primum, ſiquidem domus Veneris tam quadrangulæ, quàm triangulæ dici poſſunt, Libra enim eſt quadrata Cancro, Taurus Leoni, Libra triangula eſt Leoni, Taurus Cancro, Idem de cæteris dici poteſt: non ſecundum; quoniam neque Aquarius Cancro, neque Capricornus Leoni opponitur. Cum nullo igitur fulcimento ſuſtineantur Planetarum, quas vocant domos bona cum Aſtrologorum venia, eas veſpertilionibus, & muribus locamus.

CAPVT XXIX.

Quid Aſtrorum congreſſus ſit; quàm nouis Aſtris varius, & nouus.

PLVRIMA hactenus ex Aſtrologis audiuimus de ſyderum congreſſibus. & concurſu expendere oportet quid tandem ſit iſta ſtellarum coniunctio. Docet enim ratio Mathematicorum, inquit Tullius libro ſecundo de Diuinatione, quam Chaldæis notam eſſe oportebat, quanta humilitate Luna feratur, terram penè contingens, quantum abſit à proxima Mercurij ſtella, multò autem longiùs à Veneris, deinde alio interuallo diſtet à Sole, cuius lumine illuſtrare putatur, reliqua verò tria interualla infinita, & immenſa à Sole ad Martis; Vnde ad Iouis ab eo ad Saturni ſtellam, inde ad cœlum ipſum, quod extremum, atque vltimum mundo eſt. Quis ergo eſt iſte Aſtrorum congreſſus? quæ coniunctio? In tanto locorum interuallo, quant m animo, & mente cogitare difficile fuerit, niſi oculorum fallaciſſimo ſenſui ſpecies quædam eminus obiecta coniunctionis, eorum, quæ infinitis interſtitijs inuicem ſeparantur? itane viſu indicamus

mus ea, quæ ratione, atque animo videre debemus?

Quid, quod neque ſtellas omnes perſpectas habent Aſtrologi? Quare Cardanus ad librum primum Ptolemæi com men. 3. apertè profitetur incertam hanc artem eſſe, & quòd plura ſint Aſtra, quàm Aſtrologi norint, & quòd eorum, quæ norunt, natura perſpecta non ſit, & quòd eorum, quorum natura perſpecta ſit, ignoretur modus agendi, per circulum ne poſitionis, an per locum, an per antiſcia, an per declinationem.

Iam verò quod Phauorinus apud Gellium libro decimoquarto, capite primo ſuſpicatus eſt, fieri poſſe, vt alij quidam Planetæ eſſent, quos cernere homines non poſſent propter exuperantiam altitudinis, factum iam vidit noſtra ætas. Galilæus Mathematicus Florentinus theloſcopio, quod nuperrimè hominum ſolertia excogitarat ad minima quæque in magna diſtantia videnda; quinque propter Iouem Planetas ſuperioribus ſæculis inuiſos Conſpiciendos dedit, & circa Solem maculas quaſdam, vel ſtellas deprehendit errare, quarum nulla apud Veteres Aſtrologos mentio extat. Qui ſit veriſimile omnibus alijs Aſtris in hæc inferiora agentibus, hæc ſola otiari prorſus, & nihil efficere? ſi hæc quoque agunt, quorum nulla hactenus habita eſt ratio ab Aſtrologis, & quorum nullus congreſſus, aut digreſſus hactenus obſeruatus fuit. Planè fit, ſiue perſpectos Genethliaci habeant Aſtrorum congreſſus, ſiue non, ſiue obſeruent Aſtra, ſiue non obſeruent, eodem modo diuinare.

CAPVT XXX.

Pugnare ea, quæ Aſtrologi tradunt de obſeſſione, & aſpectu Aſtrorum.

PLANETARVM efficientiam tribus omninò modis euariari autumant Genethliaci, domibus, Signis, aſpectibus. nihil à ſignis, nihil à domibus accedere, aut decedere Planetis efficientiæ hactenus docuimus; nunc de aſpectibus ſuſcipitur diſputatio. Scribunt enim aliter Saturnũ commouere ſublunaria, quando duobus ſignis à Ioue diſtat, ac quando quatuor, aut tribus integris ſignis ab eodem ſeiungitur. Item alias idem ſydus exercere vires iunctum cum alio ſydere, alias cum diametra ei radiatione opponitur.

Etiam inprimis (ait Firmicus libro ſecundo, capite vigeſimoquinto.) illud docere debemus quid ſit triangulum, quid trigonum, quid quadratum, quid hexagonum, quid abiectum; quid ſit etiam trigonum dextrum, quid ſiniſtrum, quid hexagonum dextrum, quid ſiniſtrum. Diametrum eſt Aries, & Libra, Tauri diametrum eſt Scorpio, & cætera ſigna ſimili modo, à ſigno ad ſignum ſeptimum, quod fuerit, hoc eſt diametrum. Sed hæc ſemper maligna radiatio eſt, & minax. Trigonum eſt à ſigno, à quo initiamus ſignum quintum, quod hoc docetur exemplo, ab Ariete vſque ad Leonem Trigonum eſt, & ſimiliter à Tauro vſque ad virginem, & ſic per omnia ſigna quodcunque in ſigno quinto fuerit, hoc eſt trigonum. Scire etiam debemus, quid ſit dextrum trigonum, quid ſit ſiniſtrum. Dextrum eſt, quod ab eo ſigno, à quo incipimus, retro eſt, ſiniſtrum verò, quod ante; vtputà Arietis, dextrum trigonum eſt Sagittarius, ſiniſtrum verò Leo, & ſimili modo Leonis dextrum trigonum eſt Aries, ſiniſtrum verò Sagittarius, Sagittarij verò

Leo

Leo dextrum trigonum eſt, Aries verò ſiniſtrum, ſic & in cæteris omnibus trigona quæres. Et hæc eſt proſpera, fœlixque radiatio.

Quadratum eſt ab eo ſigno, à quo inchoamus quod quartum fuerit ſignum, quod hoc docetur exemplo. Arietis quadratum eſt Cancer, & Cancri libra, & Libræ Capricornus, Capricorni Aries; ſed quod ſit quadratum dextrum, quod ſiniſtrum, ſimili ratione, ſicuti in trigonis diximus, inuenies: nam quodcunque retro fuerit, quadratum dextrum eſt, vt Arietis Capricornus, ſiniſtrum Cancer, ſic & in cæteris omnibus quadratis, quod retrò fuerit dextrum, & quod ante ſiniſtrum, & hæc minax eſt radiatio, malitioſa poteſtate compoſita, ac inimicitiæ liuore plena.

Hexagona hoc idem ſunt, quod trigona, ſed minoris poteſtatis; hexagonum eſt ab eo ſigno, à quo initiamus tertium, vt Arietis ſunt hexagon Gemini, quod autem ſit hexagonum dextrum, quod ſiniſtrum, ſicut cætera inuenies. Hæc ille. Leges eadem apud Cardanum, libro de Iudicijs, capite ſeptimo. Aſpectus oppoſitus, inquit, ſit ad oppoſitum ſignum ſub eadem parte in longitudine & in totidem partibus latitudinis in parte contraria, quod ſubiecta tabella ſubijciet etiam oculis.

Quadratus aſpectus eſt per nonaginta partes eclipticæ ante, & retrò, & ipſa ecliptica abſque latitudine.

Trinus autem eſt, addendo partes centum viginti, exceptis quibuſdam minutijs, quas deſcribemus in tabula ſequenti, & eſt dexter anterior, & ſiniſter, ſecundum ſignorum ſucceſſionem.

Per has tabulas, & ſequentes abſque computo colliges ſimilem partem in ſuo ſigno reſpiciente, diminuendo pro trino ſecundum latitudinem Planetæ; minuta in tabula vltima, & ponendo in oppoſito aſpectu, vt dictum eſt totidem partes latitudinis in parte oppoſita, & pro quadrato ſine latitudine, & pro trino dimidium latitudinis in parte oppoſita, prout dictum eſt, ſed pro ſextili accipies conſimilem partem in ſigno ſextili, ſiniſtro quidem ſecundum ſucceſſionem ſignorum, aut dextero in parte anteriori, addendo minuta contenta in tabula præcedente pro parte latitudinis, &c.

Et infra. Scias quòd vires aſpectuum ſunt, velut labor flectendi baliſtam; nam coniunctio, vel aſpectus ex duabus partibus eſt decuplus illi, qui fit cum diſtantia decem partium, & qui ex eadem parte decuplus, ei qui fit cum diſtantia duarum partium, & qui per ſex minuta decuplus, ei qui fit per diſtantiam fermè vnius partis, vnde maximi euentus, &c.

Eadem habet Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs, cap. 12. 13. 14. quibus addit cap. 15. hos ſolùm quatuor eſſe ſtellarum aſpectus, quibus ſe mutuò, aut iuuant, aut impediunt; in reliquis ſignis Aſtra, nec videre ſe, nec audire, ideòque ea ſigna vocari inconiuncta. Ea verò, inquit, quæ nullam habent numeratarum ſocietatum rationem, loca inconiuncta, & aliena nominamus, quæ nec imperant, neque obediunt, neque ſe intuentur, neque idem poſſunt. Atque inſuper nullam quatuor illarum figrarum deſcribunt, quas diximus eſſe dimetientis, triquatram, quadratam, ſexangulam, ſed vel ſecunda, vel ſexta numerantur, nam illa ſi à ſe mutuo detorquentur, & cum bina ſint ſingulos angulos complectuntur; illa verò, quæ ſexta numerantur, totum orbem in partes inæquales ſecant; cum aliæ figuræ in omnes partes æquales illum diuidant.

Nec

Nec paſſi ſunt deſiderari rationes, cur hi cõgreſſus aliqua ſint radiationis ſocietate coniuncti, reliqui abiuncti, & nullo neceſſitudinis vinculo deuincti. Ptolemæus libro primo, cap. decimoquinto, & Firmicus libro ſecundo, capite vigeſimoſexto. Quas legitimè à Mirandulano confutatas fuiſſe teſtatur Ioan. Keplerus lib. de Trigono igneo, cap. 9. vbi eorum vanitatem profitetur, quia alios fauſtos, alios infauſtos aiunt eſſe aſpectus, multaque alia ſuperſtitioſa, & apertè mentientia non ſine laude tollit.

Nos porrò corrupta, vbique Aſtrologorum iudicia ſatis demirari non poſſumus. Et primum Aſtra, quæ infinita propemodum locorum interualla diuidunt per ſummam inſaniam ex eodem ſe circulo ſpectare, & vno eodem orbe aſpectus conſtituere putãtur. Ergo qui à ſignifero longiſſimè diſtant Planetæ in ſignifero hexagonos, tetragonoſque reddunt potius quàm in nullo aliorum orbium? ergo Luna, quæ citima eſt terris, Saturnuſque, qui longiſſimè à nobis oberrat, & Sol, qui medius inter errantia ſydera fertur, ex æquo conueniunt ad conſtituendos quadratos, & hexagonos? Nonne Planetarum magnitudo incredibilis debuit ab hac inſania Aſtrologos reuocare. Saturno enim qui nonagies maior eſt orbe terrarum, Ioui, qui quinquies, & nonagies continet terræ molem: Soli, qui centies ſexagies, & ſexies eiuſdem magnitudinem habet, nemo ſanæ mentis, puncti vices tribuet indiuiduas, cuius proprium eſt quadrati, trianguliuè latera copulare, quis enim in tanta Aſtri amplitudine cogitari, poteſt angulus, aut laterum coitio? Solis quidem radios vbi in puncto aliquo conuenerunt, colligere vires ſuas, acriuſque vrgere actionem, non eſt admodum difficile cogitare; at in tanta laxitate, quæ centies, & eo ampliùs ſuperat terræ amplitudinem, quæ aut laterum coitio, aut virium congreſſus intelligi, cogitariuè poteſt?

Sed faciamus ſyderales angulos tales eſſe, quales Mathematica præſcribit. Sunt ne aſpectus, quos vocant momentanei; an certo aliquo tempore perdurant? ſi puncto temporis euaneſcunt, nihil efficere poſſunt eorum, quæ aliquo temporis ſpatio fiunt, cuiuſmodi ſunt omnes mortalium actiones, de quibus Planetari diuinant, omniaque ſublunaria, quorũ & ſi aliqua momẽtanea dicantur, & ſint, nulla tamen reperies, quæ vel ratione ſui, vel rõne præuiæ diſpoſitionis non exigant moram aliquam, vt fiant. Si temporales, & vt ita dicam morales, egrè congruere poſſunt cum eorum mora, quæ hic fiunt. Dicatur exempli gratia, Ioannes Auſtriacus Philippi Secundi Hiſpaniarum Regis frater, anno 1571. fœliciter in mari Ægeo dimicaſſe contra Turcas ex directione medij cœli, vel Lunæ ad Trigonum ſiniſtrum Iouis, ſi hæc conſtitutio minus perſtitit quam ſex, aut octo horas magna pars belli ſine Trigoni ope peracta eſt: ſi perſtitit diutiùs, fruſtra fuit, & ſine effectu vis tota, quæ parta victoria bellum, adhuc poſcebat: Nè inferiorum, ſuperiorumque æqua ſemper mora ſit, efficit quod illa eundem ſemper ſeruant tenorem, eandemque conſtantiam, hæc varia ſunt, & inconſtantia. Actiones præterea, quæ his aſpectibus adſcribuntur, difficillimos habent explicatus. Anno 1519. 28. Iunij Carolus Quintus, dum in Hiſpania ageret in Germania à Septẽuiris dictus fuit Imperator, vt Genethliaci ſcribunt ex directione Medij cœli à Ioue fœliciter illa ſtrati ad Trigonum Veneris. Quid hæc ſyderum compoſitio Carolo præſtitit, quod ad Imperium adipiſcendum faceret? aut quo actionis genere Trigonus Veneris Carolum ad tantam dignitatem euexit? Dum in Germania inter ſeptemuiros de conſtituendo Imperatore ageretur, Quid in Hiſpania moſita eſt Venus, quod Caroli electionem in Germania perageret? Audio Ioannem Kepplerum, dicentem in facultate altrice, ſenſitiua animali eſſe natalitij thematis quaſi cœleſtem characterem, qui vbi natalitia Aſtra ad ea loca, in quibus natali hora fuerunt, vel ad loca, quæ cum his coniunctum quid habent, peruenerunt, excitet hominis naturam, vt ſedulo in ea omnia opera incumbat, quæ ſub manibus ſunt

Sed

Sed adhuc non video qua facultate, ſenſitiuane, an altrice, an animali Carolus vehatur ad Imperium. Vrgeat Venus trigona ad medium cœli die 28. Iunij anni 1519. Carolum, vt ſedulo in id omne incumbat; quod agit; quid ad electionem, quæ eodem die fit in Germania, id pertinet? Et ne difficultas omnis ſpectet ad locorum interuallum, non apparet, cur huiuſmodi character, qui ſemper in facultate hæret nunc eam excutiat, & commoueat, nunc orietur plane, nihilque efficiat; non conſtat ratio, qua moueat facultates ad rite operandū, munuſque ſuum obeundum: multo operoſius eſt explicare quomodo alios moueat ad electionem, ad amorem, ad inſtituendum hæredem, & huiuſmodi.

Atque hæc de Aſtrorum aſpectu. Quid de obſeſſione tradunt Genethliaci? Pugnantia planè, & quæ maligna irradiatione configurationes intuentur. Aiunt enim Planetam obſideri, quoties illum vtrinque ex proximis ſignis maligna duo ſydera circumſtant; Exempli gratia, Iouem obſeſſum aiunt à Marte, & Saturno, quando ille eſt in Libra, Mars verò in Virgine, Saturnus in Scorpione, quæ vocantur loca inconiuncta. Non dico quàm abſurdè proxima ſigna dicantur incōiuncta; nullum ſit incommodū, quòd reclamante natura coniunctorum, quæ maximè diſtant coniuncta, proxima, quæ ſunt, vocantur inconiuncta. Illud tantum quæro; ſi Mars ex Virgine non aſpicit Iouem in Libra exiſtentem, quomodo illum obſideat? vel quando duo Planetæ ſunt in duobus proximis ſignis, aliqua actione copulantur, & perit ratio aſpectuum explicata, aut nulla inter eos intercedit vis, & euertitur tota ratio obſeſſionis. Conſtantiam hic requiro, & cohærentem diſciplinam. An nihil cenſes Martem ex Virgine agere aduerſus Iouem in Libra commorantem, ideoque loca eſſe inconiuncta: quando verò ex altera parte in Scorpione correſpondet Saturnus, tunc vtrinque obſideri Iouem, & conſtare obſeſſionem? Oportebit te docere, cum Ioui nihil impedimenti proueniret à Marte in Virgine exiſtenti Saturno ingrediente Scorpionem, & nihil in Iouem moliente, quid Marti accedat, ratione cuius incipiat Iouem, cui nequidquam prius officiebat, obſidere.

Agedum putantnè Planetam in Planetam fundere vim vllam, aut vnum ab alio Planeta maligna irradiatione affici? ſibilo excipientur à ſcholis Philoſophorum; qui enim fit, vt quando eodem, vel proximis ſignis continentur, nihil inuicem agant, aut patiantur; quando vnus ab altero longiùs receſsit, tunc demum mutua ſe actione petant? Sol Aſtrorum decus proximus calefacit nos magis, quàm vbi abijt longiùs; quòd ſi aliquod adhuc interuallum requirunt inter Aſtra, vt mutuò agere, patique poſsint, meminerint quantis inter ſe Planetæ diſtincti ſint interuallis, intelligent multò magis quando in proximis ſignis ſunt, infeſtare ſe mutuò debere, quàm longè diſtantes.

Si natura ſyderum talis eſt, qualem Peripatetici tradunt, qualem docent Theologi, qualem agnoſcunt ſapientes, qualem probat experimentum, ab omni vi contraria libera, & quæ à nullo violari poſsit, doceant, rationem, qua Aſtra ab alijs Aſtris obſideri, vel malignari radiatione affici dicantur; Nam ſempiterna illa, & immortalis natura, quæ à nullo labefactari poteſt, non videtur maligna radiatione affici comburitur, vel aliarum ſtellarum aſpectu debilitari poſſe. Reſpondebis, opinor, nil Aſtra ipſa inter ſe agere, aut pati: Cæterum actiones, quàm in mundum hunc inferiorē effundere ſolent, mutuo ſe præpedire. Commodè id quidem dicitur, verum efficientiam, quæ à Ioue defluit, dum in Libra moratur, multo magis impediri oporteret ab influentia Saturni, dum eſt in Scorpione, quàm poſtquam inde lōgiùs receſsit; Nam phyſicis rationibus, & certiſsimis experimentis compertum eſt, cauſam, quæ alteram prohibere poteſt, & ſolet, ne aliquid efficiat, eo plus exhibere expedimenti, quo propiùs acceſſerit. Noxij humores, qui actiones vitales præpedire ſolent, tantò eas interturbant magis, quantò propiores fuerint cordi, quod eſt fons vitæ, & origo; nec Remora retardat magis nauis curſum è longinquo, quam è propinquo.

Digitized by Google

Et ignis propius admotus melius prohibet hyemalis frigoris actionẽ. Solane ſydera naturali agentiũ lege eximes, & in proximis ſignis dices eſſe incõiuncta, nec iuuare ſe, nec impedire, vbi longiùs diſceſſerint, præſtare vtrunque? Accedit eodem, quòd ex quacunque cœli plaga, cum vim aliquam ſemper Planetæ fundant, etiam ex proximis ſignis effundere oportet. Sit verbi gratia Iupiter in Libra, Saturnus in Virgine, Mars in Capricorno, Iupiter ex quadrato reſpicit Martem, Saturnus quoque in Virgine ex trino reſpicit alium Planetam in Cancro exiſtentem, vterque igitur agit, & Iupiter, & Saturnus, vireſque ſuas fundunt per medium, aut itaque huiuſmodi vires ſimiles ſunt, & coniunctæ, & ſe mutuò iuuabunt, aut contrariæ, & pugnantes, & ſe neceſſariò impedient, & retardabunt; cur ergo proxima ſigna, cuiuſmodi ſunt Libra, & Virgo, vocantur inconiuncta? Veriſimilem aliquam rationem, & Philoſophiæ principijs cohærentem expectamus. Anilium nugarum iam nimium habuimus. Sed nimirum in delirantiũ ludibrijs rõnem exquirere inſanire eſt. Pergamus ad reliqua.

CAPVT XXXI.

Vrbium ridiculas eſſe genituras.

EO mentiendo progreſsi ſunt, plerique eorum, qui Genethliacas rationes ſectantur, vt non ſolùm hominum, ſed etiam vrbium ortus, & interitus, omnemque fortunã ad Aſtrorum cõgreſſus retulerint. Quare Cardanus libro centum geniturarum, non dubitauit Venetiarum ædificationem, Bononiæ, Mediolani, Florentiæ inſtaurationem inter genituras numerare. Et Mediolano quidem hæc denunciat. Mars, inquit, in Iouis Trigono non conueniens, & Luna in oppoſito Veneris, in Scorpione multa detrimenta, bellorum cauſa oſtendit, atque in his aliquando infœlices, & multam ſobolem; mulieribuſque deditos nimis, atque ea cauſa infortunatos. Porrò Mercurius in domo propria, in Saturni Trigono, ipſo in Aquario exiſtente, diuina prorſus ingenia, tum etiam ad artes præſtantiſsima. In cæteris valde diſsita eſt hæc cœli conſtitutio, quam vix veriſimilem eſſe crediderim. Homines miſericordes, laborioſi, ingenio magnò præditi, minimè concordes, publicæque vtilitatis cuſtodes. Populus ſimplex, ac leuis, benefici tamen, ac ciuiles. Vrbs ipſa talis eſt, quæ ſi optimè regatur nulli alteri veniet poſtponenda, nec vlla alia eruditorum maiorem copiã virorum, nec inſigniorum edidit, vel fortiorum. Iacet tamen ſuo olim, inteſtino iactata malo, quo & Roma iam gentium domina, & ipſa exteris ſeruire cogitur. Eudæmonis locus vnus Saturni, alter Mercurij, tertius Iouis. Cacodæmon octaua Leonis pars, alter Scorpij pars vigeſimaprima. Quadratum Solis, ac Iouis, non ex conuenientibus ſignis ſeruire alienis cogit. De Florentia hæc addit. Ciuitas hæc Martem habet cadentem, vnde non multum bello proficere poteſt. Oſtenſum eſt autem, Mercurium in Piſcibus damnari, vnde ad literas non adeò, vt Mediolanenſes apti. Diù libertatem retinuit, nuper amiſit: cauſam in libro de arcanis æternitatis aperuimus. Luna etiam à Saturno, & Sole infortunata. Saturnus in cœli meditullio, & domo propria, & mobili ſigno mutationes multas à ſeipſis oſtendit, ſeditioneſque. Cum igitur Saturnus, & cœli medium peruenerunt ad Iouis quadratum, hoſtilem in vltima parte Capricorni amiſit Vrbs libertatem, in 26. anno Saturni, nec recuperabit, donec vterque manſerit ſub radijs Iouis, ideſt, per annos 24. Saturni, & ſic de alijs, &c.

Nec Romæ Principis vrbium genituram veteres deſiderarunt. Lucius quidem Tarutius Firmanus, inquit Tullius 2. de Diuinatione, familiaris noſter in primis Chaldaicis rationibus eruditus, vrbis etiam noſtræ natalem diem repetebat ab ijs Parilibus, quibus eam à Romulo conditam accepimus, Romamque

cùm eſſet in iugo Luna, natam eſſe dicebat, nec eius fata canere dubitabat. O vim maximam erroris! etiamne vrbis natalis dies ad vim ſtellarum, & Lunæ pertinebat? fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum ſpiritum duxerit; num hoc in latere, aut in cæmento, ex quibus vrbs effecta eſt, potuit valere? &c.

Et quando vultis vrbem ædificari? quando effoditur terra? vno die, an vna hora id peragitur? an quando iaciūtur fundamenta? quæ fundamenta vnius, aut alterius domus? quotidie eum fundentur noua ædificia, nouos horoſcopos quærere vos oportet ſingulis diebus: ciuitas tota non conſtruitur vnica ædificatione; & vetera ædificia vetuſtate confecta, quoniam corruunt, nouaque eriguntur, nulla eſt vrbs hodie eadem, quæ condita fuit à ſuo fundatore; vbi ergo reſident Aſtrorum Apoteleſmata.

CAPVT XXXII.

Cur Aſtrologi nihil de animantibus, aut ſtirpibus, ſed de hominibus ſolùm, præſertim opulentis, pronuncient è ſtellis.

DAbo adhuc fraudum Aſtrologorum non leue argumentum; nam fortuitos, repentinoſque euentus, abdita, & arcana conſilia, voluntatis arbitria, & appetitiones, quibus nihil dici, aut cogitari poteſt magis incertum, & ab agente corporato magis liberum, moneri, agitarique deſuper à cœlo contendunt: Stirpium, & animantium fortunam, ortum, caſus, & euenta Aſtrologicis rationibus non perſequuntur: qui tanto ſtudio Aſtrorum ducatus, & dominia, pigra, deiectaque loca, obſeruarunt. Cur animantium, quę magis cœlo ſubiecta ſunt, quàm humanæ mentes, ortus, & euentus, vitam, & mortem ex ſyderum congreſſu non prædicunt? cur non denunciant, quis equus ſenio, quis morbo, quis bello interiturus ſit? quos editurus fœtus? quod munus obiturus? ex iiſne futurus ſit, quos deſcribit Vates?

Stabant tercentum nitidi in præſepibus altis,
Aurea pectoribus demiſſa monilia pēdent,
Tecti auro fuluum mandunt ſub dentibus aurum.

An ex iis,

Quos legere duces, & petori duxere maritos.

Si vitæ, inquit Phauorinus apud Gellium libro decimoquarto, cap. primo, mortiſque hominum, rerumque humanarum omnium, tempus, & ratio, & cauſa in cœlo, & apud ſtellas foret, quid de muſcis, aut vermiculis, aut echninis, multiſque alijs vermiculis terra, marique animantibus dicerent? An iſta quoque iiſdem quibus homines legibus naſcerentur, iiſdemque itidem extinguerentur: vt aut ranunculis, & culicibus naſcendi fatā ſint de cœleſtium ſyderum motibus attributa: aut ſi id non putarent, nulla ratio videtur, cur ea ſyderum vis in hominibus valeret, deficeret in cæteris.

Vrbium nimirum, & diuitum virorum, à quibus certum ſibi lucrum pollicentur, natalitia Aſtra, Genethliaci diligenter obſeruant; cæterorum, quibus nihil eſt cauſæ, cur mentiantur, negligunt horoſcopos, & genituras; vt vel ex hoc ſolùm conſtare poſsit prudenti viro, huic arti fallacijs inuētę, nihil aliud propoſitum eſſe, niſi lucrum, nihil aliud Genethliacos ſpectare, niſi quæſtum, quibus Ennij vetuſtiſsimi Poetæ carmen aptiſsimè congruit.

Sui quæſtus cauſa fictas ſuſcitant ſententias.

CAPVT XXXIII.

Geminorum diſſimiles exitus.

VVLGARE illud argumentum, & omnium ſermone contritum aggredimur, quod quotidie magis vrit Genethliacos; Cur Gemini, qui eadem ſortiti ſunt Aſtra genitalia, paremque ortum, diſparem ſæpè nanciſcantur fortunam, ſexum, corporis temperiem, formam, & mores? ſi enim perinde, vtcunque temperatum cœlum fuerit, ita pueri orientes animantur, atque formantur, & ex eo ingenia, mores, animus, corpus, vitæ ratio, caſus cuiuſque, euentuſque ſinguntur; vnde quæſo eſt, eorum, qui ſimul naſcuntur, ſexus diſparitas, formæ diſſimilitudo, morum diuerſitas, contraria corporum conſtitutio, vitæ, mortiſque genus diuerſum? Vno, eodemque temporis puncto nati, inquit Tullius lib. 2. de diuinat. diſſimiles & naturas, & vitas, & caſus habēt. Proclus, & Euryſthenes Lacedæmoniorum Reges gemini fratres fuerunt: At hi nec totidem annos vixerunt, anno enim Procli vita breuior fuit, multumque is fratri rerum geſtarū gloria præſtitit. Nouimus Geminos, inquit S. Auguſtinus libro quinto de Ciuitate Dei, capite ſexto, diuerſi ſexus, ambo adhuc viuunt, ambo ætate vigent adhuc, quorum cum ſint inter ſe ſimiles corporum ſpecies, quantum in diuerſo ſexu poteſt; inſtituto tamen, & propoſito vitæ, ita ſunt diſpares, vt præter actus, quos neceſſe eſt à virilibus diſtare fœmineos, ille in officio comitis militat, & à ſua domo penè ſemper peregrinatur; illa de ſolo patrio, & de rure proprio non recedit. Inſuper (quod eſt incredibilius, ſi Aſtra fata credantur; non autem mirum, ſi voluntates hominum, & Dei munera cogitentur) ille coniugatus, illa Virgo ſacra eſt; ille numeroſam prolem genuit, illa nec nupſit; &c. Vrget eundem locum Plinus libro ſeptimo naturalis hiſtoriæ, cap. quadrageſimonono, qui poſtquam multa falsè in Aſtrologos fudit, ad extremum, Homerus, inquit, eadem nocte natos Hectorem, & Palydamanta tradit, tam diuerſæ fortis viros. C. Mario, & Cn. Carbone Conſſ. ad Quintum Kalendas Iunias Marcus Cæcilius Rufus, & Cn. Licinius Caluus eodem die geniti ſunt, oratores quidem ambo, ſed tā diſpari euentu. Hoc etiam iiſdem horis naſcentibus in toto mundo quotidie euenit, pariterque domini, ac ſerui gignuntur, Reges, & inopes. Quin & Poetæ quoque hoc loco inſultant petulantius: & Genethliacos omni præſidio deſtitutos exagitant inſolenter.

Vna eademque dies (inquit non aliquis)
eadem quoque protinus hora,
Atque idem minimi temporis articulus
Humana, in lucē, duo corpora protulit almā
Patria ſic natis vna duobus erat:
Fulſerunt eadem naſcentibus Aſtra duobus,
Atque vno radios conſeruere modo;
Idem ſyderibus poſitus, reſpectus, & idem,
Diuerſum mundi nil habuere plagæ.
Iam quæ natalis pars ſit violentior hora,
Quo cælumue illis ordine fata dicent?
Deſine ſcrutari numeris Babylone petitis,
Atque polos bis ſex ſtringere cardinibus,
Alter ad eximios maturè euectus honores
Firminus fati munere magnus erit.
Nobilitate, opibuſq; potens augebit heriles,
Alter in attrito tegmine verna latet.
Atqui non alius reſpexit Iuppiter illum:
Non alia effluxit Luna, Venuſque domo.
Non alios cœlo ſatus, aut Cyllenius ignes
Extulit, aut aliam Martia ſtella facem.
Excepit radijs Titonia lampas iiſdem
Impoſitum gremio matris vtrumque ſuæ.
Non alius vitæ ordo, non porta planetas
Infera non denſe ianua noctis habet:
Non mediæ cuſpis lucis, non templa, potentis
Fortunæ: genij ſiue dicata loca:
Nil non ambobus commune volubilis æther,
Affectaq; Aſtris continuere domus.
Quòd ſi fata hominum facie natalis Olympi
Monſtrantur, nulla vana futura die.
Cur in Firminum cœlum nil iuris habebit,
Seruitio collum qui premit alterius?

Cur

Cur miſer obſcœnos tolerabit verna labores,
Firminum fato tot cumulante bonis?
Cur ſimile eſt illis, eadem quos Aſtra tuentur
Totius vitæ conditione nihil?
Scilicet æterni, quæ ſint decreta parentis,
Arbitrio oſtendit linea ducta tuo?
O vani ſtudiorum, ò ſeſe fallere ſueta
Pectora, & infami decipere arte modi?
Quid duodena poli templa, Aſtrorũq; meatus
Et formidatos quid fatui radios
Cogitis in numerũ, & mortalibus ardua fata
Ambiguis trepidi quæritis in tabulis?
Gratia, fama, valetudo, genus, et pudor, & res,
Et ſtatus, & vitæ conditio; ſoboles,
Et quæcunque homini contingunt aſpera, ſiue
Proſpera, mortali dum pede calcat humũ,
Soli nota Deo ſunt quem penes omnia ſolum
Nutibus hic fatum temperat omne ſatis.
Non illos ſtellæ, aut genitalis angulus horæ,
Aut poſitu variant Aſtra notata ſuo.
In corpus, mentẽq; tuã, quod fingis, & horres,
Nullum is corporibus ius dedit æthereis.
His qui detulerit liquet, ipſaq; nomina rerum
Priſcæ relliquias impietatis habent:
Auctoris documenta, ſuiſq; ampliſſima præbẽt
Vnum quæ potuit non tolerarẽ Deum,

Ita Poeta rudis ſatis, non poeticę, nec fœlicitati ingenij, ſed rei euidentiæ fidens Aſtrologis inſultat, adeò non ſapientibus modò, verum etiam vulgaribus hominibus Genethliaca ludibrio, habetur, hoc Geminorum argumento. Quare plerique Aſtrologi, vt fugientem artis ſuę dignitatem, vtcunque retinerẽt, negare aggreſſi ſunt Geminos ſub eodem cœli poſitu oriri: Inter Geminorum enim ortus, cum aliquid ſemper temporis intercedere oporteat, quouis autem, vel breuiſsimo temporis momento rapidiſsima cœli conuerſio inſignem faciat Aſtrorum variationem: Ex ea aiunt oriri diſsimiles Geminorum mores, diſpares caſus, vitam, mortem diuerſam. Refert enim Petrus Aponenſis Arabi cuiuſdam ſententiam, cœlum qualibet hora aſcendere vigintiquatuor millia Robuth, hoc eſt, 10000. ſtadiorum, ſtadium quodlibet continere decem millia momenta, & momenta ſingula propriam habere vim, & poteſtatem. Itaque negant in tam præcipiti cœli vertigine, Geminos ſub eodem Aſtrorum ducatũ naſci. Id, quod P. Nigidius is, de quo Lucanus libro primo canit:

At figulus, cui cura Deos ſecretaque mundi
Noſſe fuit, quem non ſtellarum Aegyptia Memphis
Aequaret viſu, numeriſq; mouẽtibus aſtra.

Is, qui Auguſto nato orbis terrarum imperium prædixit, declarauit exemplo rotæ à figulo, quàm citiſsimè contortæ, quam currentem cum bis, quanta maxima potuit celeritate atramento ſignaſſet, reperiſſetque deſciſcente motu, magno quodam interuallo duo illa ſigna diſtare. Sic, inquit, minima etiam momenta ingentes cœlo faciunt mutationes, nec ſi alter poſt alterum tanta celeritate naſcatur, quanta rota bis percuſſa fuit, propterea Gemini eadem cœli, aut ſtellarum conſtitutione naſcuntur. Hæc ille. Sed quid agit hic rota figuli? Figmentorum habemus ſatis ab Aſtrologis, non egemus figulorum opera. Cœleſtium conuerſionum celeritatem maiorem eſſe intelligimus, quàm vt quiſquam conſequi poſsit cogitando. Variari per ſingula momenta Aſtrorum ſitus fatemur libenter, ſed ſi tranſuolantis temporis leuiſsimum momentum, tantas cœlo facit mutationes, cur Aſtrologiæ Magiſtri in genituris prętermiſsis momentis dierum ſolum, & horarum rationem habent? Legantur centum geniture Cardani, videantur, quæ vulgo circumferuntur natalitia ſchemata, mentior, ſi pleraque eorum, quæ diuinant, notata ſolum die, & hora ortus, non diuinant. Quid! ſi tantas vtriuſque fortunæ cõmutationes faciunt, vel leuiſsima temporis momenta, nemo autẽ notare poteſt tranſuolantis tẽporis citatiſsima momenta, nonne conſequens eſt, Genethliacos non poſſe obſeruare cuiuſquam natalitia Aſtra. Quid quod Hippocrates, Medicorum parens, ſcriptum reliquit, inter geminos quoſdam fratres, tantam corporis, animique conſenſionẽ interceſsiſſe, vt altero ægrotante, alterum morbus idem continuò corriperet, altero grauato grauari & alterũ, conualeſcente altero, alterũ quoque

leuari? nonne Poſſidonius, cæterique Aſtronomi in Aſtra retulerunt? eodemne momento, an diuerſo, hos mater fuderat in lucē? ſi diuerſis orti ſunt Aſtris, vnde tanta naturæ cognatio? ſi eodem dicas ortos momento, mulierum conuitijs obrueris.

Præterea cum generatim eam ſimilitudinem, quæ inter Geminos interdum maxima intercedit, natalitijs Aſtris tribuant huius diſciplinæ Magiſtri, & rurſus quando moribus, ſexu, forma, diſſimiles prodeunt gemelli, negent ijſdem eos ortos ſtellis, & nunc negent magni eſſe momenti breue temporis interuallū, nunc maximam contendunt vim eſſe, vel leuiſsimi momenti, quod inter Geminorum ortus intercipitur, nonne apertè nugas agunt? Confugient fortaſſe ad varias graduum, minutorum, particularum proprietates, de quibus cap. 22. 23. ſed fruſtra: nam cum non poſſint Aſtrologi ſyderum congreſſus, ita certò prædicere, quin vna, aut altera hora aberrent, quod declarant eclipſes, quæ nunquam tabulis perfectèq; reſpondent, quod oſtendunt diſſentientes Aſtrologorum tabulæ, Alphonſi Copernici, Tychonis, & aliorum, quod omniū Aſtrologorum confeſſione conſtare oſtendimus ſupra cap. 22. Si ergo tantum eſt momenti in quacunque, vel minima temporis varietate, conſequens eſt non poſſe Genethliacos obſeruare Aſtrorum congreſſus, quibus infantes prodeunt in lucem.

Denique quando ſupra docebamus nō potuiſſe Genethliacos ſyderum vim experiendo obſeruare; propterea quòd experimentum naſcitur ex eiuſdem rei ſæpiùs iterata actione, Genethliaci autem non potuerunt notare minutiſſima temporis momenta, per quæ variantur Aſtrorum congreſſus, & conſtitutiones, atque adeò non potuiſſe ſæpiùs experiri quid ſinguli Aſtrorū congreſſus valeant, nonne reſponderunt nihil ad rem facere temporis momenta? oportebat mendaces eſſe memores.

Id velim, inquit Phauorinns apud Gellium lib. 4. cap. 1. reſpondeant, ſi tam parum, atque rapidum eſt momentum temporis, in quo homo naſcens fatum accipit, vt in eodem illo puncto, ſub eodem circulo cœli, plures ſimul ad eādem competentiam naſci non queant: & ſi idcircò Gemini quoque non eadem vitæ ſorte ſunt, quoniam non eodem temporis puncto editi ſunt; peto reſpondeant curſum illum temporis tranſuolātis, qui vix cogitatione animi comprehendi poteſt, quonam pacto, aut aſſequi queant, aut ipſi perſpicere, & deprehendere; cum in tam præcipiti dierum, noctiumque vertigine minima momenta ingentes dicant facere mutationes? Hæc expediant, ſi poſſunt, ſi nequeunt, deſinant hominum fata decantare, quæ eorum ſententia ex minutiſſimis momentis, ab humana mente incomprehenſis dependent.

CAPVT XXXIV.

Qui diſſimilem ſortiti ſunt ortum, ſimilem ſæpè ſortiuntur interitum.

MIRVM eſt, quàm multis argumentis pateſiant Aſtrologorum, & Aſtrologiæ fallaciæ. Vidimus ſuperiori capite, quàm perſpicuè Aſtrologicæ rationes aberrent in ijs, qui eodem editi ſunt partu, nec eundem tenuere vitæ curſum, nec idem obiere mortis genus.

Ecce tibi ex aduerſo multi diſſimillimis orti natalibus, qui idem ſectantur vitæ inſtitutum, eandem profitentur religionem, idem ſuſcipiunt iter, eadem feruntur naui, eandem ſequuntur militiam, eodem occumbunt mortis genere. Nauigent ergo in aperto, & procelloſo mari, vnde faculeas enauigandi nulla ſit quingenti diuerſis regionibus orti, Germani, Galli, Græci, Arabes, Ægyptij, Angli, Itali, interque quos duo, treſvè ſint, quibus ex Aſtris tunc ſit fatale naufragium,

Digitized by Google

gium, cæteris fœlicem Aſtra ſpondeant nauigationem, mergeturque nauis? quadraginta, & amplius horoſcopi fallaces erunt, enauigabit incolumis? mentietur aliorum Aſtra. Dices, opinor, emerſurã nauem, ſi plurium horoſcopi ſoſpitatem polliceantur; interituram, ſi plures ij ſint, qui malignis Aſtris vrgentur; nec mirum ſi duo, treſvè horoſcopi vincantur fœlicitate, vel malignitate multorum. Sed temerè id dices; Nã quis niſi inſanus iurauerit quoties merguntur naues in alto mari, vectores, & nautas omnes, vel maiorem eorum partem agente Genethliaco reos eſſe naufragij? ſed eſto, vincant plures; ſi paucis, quos Aſtra damnauerãt naufragio, aliovè periculo multorum liberant facta, nihil Aſtrologi ex ſingularibus genituris diuinare poſſunt de vita, & morte, de itineribus, & exercitatione nati: omnium enim qui ſunt in mari, vel naui, diuerſis cum ſint nati regionibus, genituras perſpectas habere non poſſunt Planetarij, naufragium, vel incolumitas nauis dependet à plurium horoſcopo, à naufragio, & incolumitate nauis vniuſcuiuſq; vita, & mors, à vita, & morte reliqua oĩa. Ignorato itaque vel vnius horoſcopo, nihil Aſtrologus de vllius vita, aut interitu, de cõpendio, aut diſpendio, de liberis, aut vxoribus prædicere poteſt. Quod de naufragio diximus, de cõmunibus alijs calamitatibus dictũ volo, quos neceſſariò plures ſubire oportet. Cogitent igitur Genethliaci, quid reſponſum velint M. Tullio lib. 2. de Diuinatione interroganti, Omneſne, qui Cannẽſi pugna ceciderunt, ſub eodẽ Aſtro orti fuerint? quid Phauorino obijciãt apud Gelliũ requirenti, cur homines vtriuſque ſexus, omnium ſtatuũ, diuerſis ſtellarum motibus in vitam editi, regionibus geniti longè diſtantibus, aut hiantibus terris, aut labentibus tectis, aut oppidorũ oppugnationibus, aut tempeſtate, aut fulmine, eodem genere mortis, eodemque ictu temporis intereant? quod, inquit nunquam eueniret, ſi momenta naſcendi ſingula attributa, ſuas vnumquodque leges haberet? Quod quædam, inquit, in hominum morte. atque vita etiam diuerſis temporibus editorum per ſtellarũ pares quoſdam poſtea conuentus, paria nonnulla, & conſimilia poſſe dicuntur obtingere, cur non aliquando poſſent omnia quoque paria vſu venire, vt exiſtant per huiuſmodi ſtellarum conuerſiones, & ſimilitudines, Socrates ſimul, & Antiſthenes, & Platones multi genere, forma, ingenio, moribus, vita omni, & morte pari? quod nequaquam prorſus fieri poteſt. Non igitur hac cauſa probè vti queunt aduerſum hominum impares ortus, interitus pares, &c.

Vidit huius rei difficiles explicatus Hieronymus Cardanus, timuitque Aſtrologiæ extremam euerſionem, idcircò annorum, menſium, dierum reuolutiones inſtituit, quibus generales quoſdã euentus, & pluribus communes expediret. Longa, inquit lib. de reuolutionibus, capit. 1. fatis ſerie à nobis pertractatum eſt de futurorum generibus, & qualitatibus, ſed cùm diſtinctio temporum rei veritatem indicet (nam cunctis cuncta conueniunt, aut non) fit, vt ſolùm in genere æſtimatiuo collocetur Aſtrologia; ſi temporum determinata conditio auferatur, multa etiã ab euentis vniuerſalibus permutantur eorum, quorum ratio ex ſingularium genituris omninò non pendet; nam non poteſt vnum genus mortis tot, tantiſque viris diuerſis regionibus, temporibuſque ortis, vna hora conuenire, niſi à quadam vniuerſali cauſa complectantur. Ideò ratio etiam vniuerſalium ſemper habenda eſt, &c. Item libro de Iudicijs, capite vigeſimotertio. Cum peſtis, inquit bellum, naufragium originem à ſyderibus accipit, communis fit conſtellatio, ſeu ſyderum congreſſus, rapit autem eos, cum quibus conuenit regione; nam belli quod apud Italos celebratur, Indi, & Æthiopes omninò ſunt expertes; deinde itinere, neque enim fieri poteſt, vt Romanus Romæ exiſtens Cannenſi clade cadat: Neceſſarium eſt autem, vt ſigna itineris conueniant; ſed non ſemper ſigna itineris apparent; nam ex ordine illo ab initio fuit, erat enim eques, aut legionarius miles. Rurſus violentia cauſæ generalis, tum ſingularis genitura ſunt comparandæ, vis autẽ generalis, ſingulari æqua lance præferri

debet; quis enim vitæ ſignificator proderit illi, qui medio mari periclitatur? ob hoc aduerſus fatum nulla prouidentia, aduerſus ſyderum decreta, magna frequenter prodeſt. Ruſuſque libro de reuolutionibus, capite tertio. Secundum quod quæritur eſt, an cuiuslibet euentus, qui per reuolutionem oſtenditur, ſignificatum in genitura ſit conſtitutum: an verò reuolutio per ſe ſit ſufficiés aliquid omninò de nouo condere? Reſpondemus in genere quidem eſſe neceſſarium, in ſpecie autem nequaquam. Vnde cùm cuilibet in genitura mortis ſignificata ſint conſtituta, non inconuenit quolibet tempore, & mortis genere mori; cùm autem non in omni genitura coniugis ſignificata ſint, nulla poterit efficere reuolutio, vt illud eueniat, cuius ne ſignificatum quidem in genitura ſit conſtitutum, minimum tamen veſtigium ſufficiet validæ reuolutioni, debili autem reuolutioni validæ geniturę indicatia requiruntur. Itaque ſi quis genituram reuolutionibus comparauerit, cùm per æternos motus ſit conuexio, meritò potuit quis dicere, in genitura quæcunque ventura ſint perfecte contineri, &c.

Iterum infra. Superuenientibus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.

Hæc Cardanus, & videtur ſibi nouus Hercules Taurum interemiſſe, qui Cretam Inſulam deuaſtabat: ſed fallitur, ſiquidem annuæ reuolutiones non probâtur Aſtrologiæ Principibus, vt videre eſt apud Albertum Pighium Apologia pro Aſtrologia, Auguſtinum Niphum libro de cauſis calamitatum noſtrorum temporum, apud Picum Mirandulanum libro ſeptimo, cap. quinto, ſexto, ſeptimo. Et magna ratione non probantur; quia vt ait Ptolemæus libro ſecundo Apoteleſmatum, nullum certum conſtitui poteſt anni principium, vnde reuolutio deſumatur: in circulo, inquit nullum cogitari principium ſimpliciter poterit, in Zodiaco autem ea quidem principia iure quis cõſtituet, quæ Æquinoctijs, atque Solſtitijs terminantur, quæ ſunt quatuor, quo ſcilicet Æquinoctia, & duo Solſtitia. Verum hic locus hæſitationis aliquid habet, an aliquid horum quatuor ſit præponendum; nam ſi ipſam quidem circularem naturam ſpectes, nullum eorum ſingulare principij priuilegium obtinebit: Vtuntur autem, qui de his ſcripſerunt, aliquid ſupponentes diuerſimodè in vnoquoque illorum quatuor, quaſi principium, moti ab aliquia eorum propria ratione, naturalique conſenſu; Habet enim vnaquæque illarum partium particulare aliquid, & excellens, vnde ſibi principij, & noui anni auctoritate videatur vendicare, vt Vernum Æquinoctium, quòd tunc primum dies nocte incipiat longior fieri, & quia tempus id anni abundat humiditate, quæ qualitas, & natura, vt ſupra diximus, in omni principio generandarum rerum plurima eſt. Æſtiui Solſtitij prærogatiua hæc eſt, quod tunc maximè dies in ſuo quaſi faſtigio, conſummationeque perducitur; tum verò apud Ægyptios inundat Nilus, & Canicula exoritur. In Autumnali æquinoctio fructus omnes colliguntur, & terræ ſemina iaciuntur. In Brumali Solſtitio poſt decrementum incipit dies, tunc primum augeri: quod autem mihi conuenientius, & naturæ conſonum magis videtur, hoc eſt, vt in obſeruatione rerum anni quatuor illis principijs vtamur, obſeruantes, quæ ante illa proximè fiant Solis, & Lunæ, vel coitus, vel oppoſitiones, & præſertim eclipticas, ita vt ex principio, quod ſumitur ex Ariete, Ver quale futurum ſit prænideamus, ab eo verò quod à Cancro Æſtatem, à Libra Autumnum, Hyemen à Capricorno. Hæc Ptolemæus.

Cardanus verò, qui fatetur reuolutiones non eſſe ad mentem veterum Aſtrologorum, ſed earum auctorem glorioſè ſe facit, & cap. 6. libri de Iudicijs magnifico titulo de ſignificatis reuolutionum, & de modo iudicandi ex propria noſtra ſententia, non dubitauit prænotare, nonne veterem omnem Aſtrologiam, veterumque Genethliacorum experimenta repudiauit? repudiauit ille quidem, ſed nodum quem ſuſceperat expli-

Digitized by Google

explicandum nodum ſoluit; reuolutiones enim nihil efficere poſſe, quod in genitura non contineatur conſtat ex libro de reuolutionibus, cap. 3. vnde libro de iudicijs, cap. 6. Scire debes, inquit, naturam reuolutionum ſequi naturam geniturarum, ſed debilius, veluti ſi Mercurius & Venus in genitura fuerint, in aſcendente faciunt habilem ad tractanda negotia leuia, & artes, & ad conuerſandum cum hominibus. Si igitur mihi idem contingat in reuolutione quamuis in genitura fuerit in ſexta, non in prima, & Iupiter fuerit in prima, ero tamen habilior ad hæc illo anno reſpectu dico mei, non tamen aliorum, &c.

At qui Cannenſi pugna ceciderunt diuerſis regionibus, & temporibus orti, non potuerunt eiuſdem mortis ſigna in genitura habere, non ergo Aſtrorum, ſed pilorum telorumque reuolutiones eos interemerunt. Cur non omnes ea clades deleuit Romanos? nullus erat alius his reuolutionibus ſubiectus? cur Romanos magis, quàm Pœnos afflixit? an quia Pœnorum genituræ illius diei reuolutioni reſiſtebant, non Romanorum? ò lepidum commentum? Cur viros potiùs, quàm mulieres Romanas, ea reuolutio tranſuerſum egit? nugæ nugarum. Adhæc reuolutiones quas inuexit Cardanus, in dubiam incertamq. fidem Aſtrologorum omnes prædictiones adducunt, & Aſtrologiam ipſam ab humano captu longè repellunt; cùm enim genitalium ſyderum vim reuolutiones annuæ, vel infringant, vel tollant, rurſus annuæ reuolutiones ſimili ratione à menſtruis dependeant, & hæ à nocturnis, & diurnis, hæ denique ab horarijs, & momentaneis, nemo autem percurrendo omnes vnius hominis annos, menſes, dies, noctes, horas, momenta, inire poſſit rationem, omnium reuolutionem, quæ ad eum pertinent, neceſſariò efficitur Aſtrologicas prędictiones eſſe humanis mentibus planè inacceſſas. Quod nec Cardanus inficiari potuit lib. de reuolutionibus, cap. 8. Scias, inquit, quòd qui fecerit omnes reuolutiones à principio natiuitatis vſque in finem ſine intermiſſione, & experientia compararit tria, vel quatuor accidentia illius, & veritatem illorum quæſierit per reuolutionem anni, menſis, & diei, & horæ, ſolus ille exactè iudicabit de tota vita illius ſine errore, & confuſione, & omnis alius deuiabit à recto iudicio, &c. Rurſus cap. 3. eiuſdem libri. Cùm autem optimus Aſtrologus, inquit, natiuitatem ſine reuolutionibus conſiderauit, dupliciter continget ipſum longè falli, & optimam genituram peſſimam iudicare, peſſimam verò ſummis extollere laudibus. Primò, cùm optima promiſſa, vel peſſima ad ſenilem referunt ætatem, ipſe verò occurrente reuolutione, vel directione præuenitur, non habebit ille veſtigium eorum quæ à genitura promiſſa ſunt: ſecundum eſt, cùm ſuperuenientibus pluribus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.

Nihil præterea reuolutiones efficere poſſe, cuius ſignum aliquod in genitura non exiſtat, auctor eſt Cardanus lib. de reuolutionibus, cap. 3. libro de Iudicijs, cap. 23. At multi in mari, in bello, in peſte perierunt, non ſolùm ſine vlla geniture ſignificatione, ſed etiam contra eiuſdem decreta, vt fatetur idem Cardanus libro de Iudicijs, cap. 23. Non itaque reuolutionibus intereunt, qui vel, clade, vel peſte, vel naufragio pereunt ſed alijs cauſis. Quid multa? Non eſt neceſſe rationibus vrgere reuolutiones, quas res ipſæ, euentaque quotidie refellunt. Legantur eorum prædicta, qui per ſingulos dies temporum viciſsitudines diuinant; ex huiuſmodi reuolutionibus, facilè patiar tantum fidei genituris haberi, quantum in his prædictionibus veritatis, quotidie deprehendimus.

C A-

CAPVT XXXV.

Quodlibet ex qualibet genitura conficere poſſe Aſtrologos.

IN tanta euentuum varietate, qui terra, mari, aëre, ad Septentrionem, ad Meridiem, ad Orientem, ad Occidentem, in vrbibus, in pagis, inter homines, inter muta animantia, ſingulis annis, menſibus, diebus, horis, momentis, publicè, & priuatim, domi, militiæ, principibus viris, & populo, rei priuatæ, & publicæ eueniunt, quia magna Genethliaci laborabant cauſarum inopia (Zodiaci enim ſigna, & Planetarum numerus impar eſt multitudini rerũ, quę toto mundo fiunt) coacti ſunt varia cœlo fingere Aſtrorum gaudia, Antiſcia, nouenarias, facies, currus, carpenta, familiaritates, odia, exaltationes, deiectiones, Alfridaria, fines, ducatus, defluxus, domicilia, loca, pro quorum varietate, varios ſtellæ funderent effectus. Quare Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, cap. 16. Ex hoc, inquit, patet cauſa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies nouenarias; quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniunt, ſitu ſolùm ſeptem Planetarum ſatisfacere, vnde hæc figmenta inuenerunt.

Sed nimirum inciderunt in Scyllam, cupientes vitare Charybdim, tam multa toto cœlo collocarunt commenta, tam varias, & contrarias ſingulis cœli particulis vires attribuere, vt ex qualibet genitura, quælibet quanquam prodigioſa euenta deduci poſſint, liceatq. Aſtrologis ex qualibet genitura nos magnis onerare promiſsis.

Nam quemadmodum in marmoribus, quæ multis qua vndatim, qua criſpatim natura aſperſit coloribus, alij Apollinem cum Muſis, alij Auguſtum Cæſarem, alij Tiberium, alij Nilum cum ſexdecim liberis, alij alia ludibria ſibi ſpectare videntur, cùm tamen in marmore nihil aliud ſit, niſi commiſtio quædam diuerſorum, variorumque humorum; Ita in genituris, in quibus nihil aliud eſt, quàm ſtellarum ſitus, & lineamenta quædam, Aſtrologi & Reges, & Pontifices, & Poëtas, & Hiſtoricos, & honores, & dignitates, & opes, & vxores, & liberos vehementi agitatione mentis ſibi fingunt. Hoc ipſum alio exemplo docet S. Auguſtinus lib. 2. de doctrina Chriſtiana, cap. 24. Sicut vna figura literæ, inquit, quæ decuſſatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, ſed placito, & conſenſione ſignificandi; & ideò qui vtranque linguam nouit, ſi homini Græco velit aliquid ſignificare ſcribendo, non in ea ſignificatione ponit hanc literam, in qua eam ponit, cùm homini ſcribit Latino: Et beta vno eodemque ſono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen eſt: & cùm dico, Lege, in his duabus ſyllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes ſignificationes pro ſuæ cuiuſque ſocietatis conſenſione animos mouent; nec ideò cõſenſerunt in eas homines, quia iam valebant ad ſignificationem; ſed ideò valent, quia conſenſerunt in eas: ſic etiam illa Signa, quibus pernicioſa dæmonum ſocietas comparatur, pro cuiuſque obſeruationibus valēt, &c. Quid igitur mirum, ſi non eadem ſunt de eadem genitura iudicia, &, vt ait Cardanus libro de reuolutionibus, cap. 3. ſi optima genitura peſſima iudicatur, peſſima iudicatur optima?

Res exemplo fiet manifeſta magis. Tradunt Genethliaci Aſtrorum vires debilitari, aut confirmari, acui, vel retundi, quando exaltantur, aut deijciuntur, vel quando ſunt nocturna, aut diurna, quando ſunt domi ſuæ, aut demorantur in aliena, quando ſuos habent fines, aut ingrediuntur alienos, quando matutina, aut veſpertina ſunt, quando Auſtralia ſunt aut Septentrionalia, quando in Signis maſculinis, aut fœmininis, pigris, aut deiectis, quando iuuãtur aliorum benigno aſpectu, aut maligna radiatione perſtringuntur, quando gau-

dent,

Digitized by Google

dent, aut triſtantur, quando veſpertinæ, aut matutinæ ſunt, quando genituræ dominantur, aut alijs deſeruiunt, quando ſupra, aut infra terram diſcurrunt, quando in loco ſunt à maligna ſtella infecto, vel ſoluto, & libero, alijſque ſexcentis modis.

Rurſus cœlum vniuerſum in duas partes ſecant, ab Ariete ad Libram aiunt Solem exaltari, à Libra ad Arietem deijci; Lunam verò exaltari à Tauro vſque ad Scorpium, deijci à Scorpio vſque ad Taurum; alioſque Planetas in alijs Signis deijci, vel exaltari, vt videre eſt apud Ptolemæum lib. 1. de Iudicijs, cap. 18. Et in exaltatione Aſtrorum maximas eſſe vires, in deiectione exiguas. Idem cœlum iterum alia ratione diuidunt in duodecim domos, vt ſuprà retulimus, cap. 18. Soli tribuentes Signum Leonis, Lunæ, Cancri, aliaſque domos alijs Planetis; qui in illis potiſſimùm vires ſuas exercent. Iterum ſingula Zodiaci Signa in tres partes tribuerunt, eiſque tres decanos attribuere: quod ex Firmico deſcripſimus ſuprà cap. 21. 22. 24. Quamuis igitur totum Signum domus ſit Saturni, Martis, & alterius, in ea tamen admittit alios decanos, qui in ſuo decanatu, & finibus tantundem valent, quantum domi ſuæ; ſingula prætereà Zodiaci Signa vni ex his quinque Planetis, Saturno, Ioui, Marti, Veneri, Mercurio deputauerunt. His addiderunt directiones varias, multipliceſque reuolutiones, Alfridaria, & Abſides, caudam, caputque draconis, triangula, dextra, ſiniſtra, ignea, aërea, aquea, hexagona, tetragona, item dextra, ſiniſtraque, quadrata, antiſcia, dodecatemoria, aliaque innumera, quibus referti ſunt libri Cardani, Lucij Bellantij, Gaurici, aliorumque.

Itaque quodcunque Aſtrorum, quacunque cœli parte conſtitutũ ſit, tam multis obnoxium faciunt extrinſecis cauſis, quibus in omnẽ partẽ eius virtus trahitur, vt nullus ſit adeò prodigioſus euentus, quem ſagax, & paulò acutior Aſtrologus ad illud referre nequeat. Quo fit, vt qui genituras obſeruant, cùm alius vnum, alius aliud triangulum, alius vnã, alius aliam directionem, aut reuolutionem, aut antiſcia, aut radiationem ſpectet, nullus autem omnia, quæ in vna genitura inſunt, aut mente complecti, aut conſideratè expendere poſsit, contraria de eadẽ genitura ferant iudicia, & cui vnus Neſtoris pollicetur annos, alter breuiſsimam præſcribat vitam, cui vnus Crœſi decernit opes, alter extremam præuideat egeſtatem. Facile mihi eſſet genituras percurrere omnes Bellantij, Iunctini, Gaurici, Cardani, Firmici, & docere aſtrologicas prædictiones, quas magna hominum admiratione exitus aliquando comprobauit, nõ fuiſſe ex Aſtrologiæ præceptis explicatas, potuiſſeque longè aliter, quàm factum ſit, exponi; potuiſſe alias ex eis prædictiones commodè colligi; ſed quia Sixtus ab Hemminga Friſius Aſtrologiæ laude longè clariſsimus id nobis laboris præripuit, & triginta geniturarum exemplis oſtendit, quàm varios Genethliaca ſyntagmata explicatus habeant, & Aſtrologis res eſt manifeſta, ſine exemplis; alij verò, qui hanc diſciplinam non attigerunt, non poſſunt ſine moleſtia in huiuſmodi geniturarum labyrinthos induci, in quibus infinitæ ſunt ambages, cuniculi inacceſſi, creberrimæ fores, occurſus, & recurſus infiniti, errores, denique inextricabiles, breuitati hæc omnia concedemus, cùm præſertim qui ſynceræ Aſtrologiæ magiſtrum vbiq. agit, Hieronymus Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 43. ea, quæ de Franciſco Sfortia Mediolanenſium Duce, anno 1401. die 25. Iunij, hora 0. minuto 10. poſt Occaſum nato, ex natalitijs ſtellis collegerat, fateatur ingenuè eadem de eo enunciari potuiſſe, ſi vno die ante eadem hora natus fuiſſet. Martini Lutheri hæreſiarchæ variæ circumferuntur genituræ, diuerſæ ab ea, quam ponit Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 11. ex omnibus tamen eandem vitæ improbitatem, proditionem Religionis, eandem impietatem, eandem labem morum, eundem vitæ exitum deducunt. Audiamus Tychonem Brahe lib. de noua ſtella, pag. 777. hac de re diſſerentem: Silentio, inquit, præterire non poſſum, quàm inconſideratè, & perperam tam Gauricus, quàm Carda-

Cardanus natalitium Lutheri tēpus, vnà cum huic ſuperinſtructo cœleſti ſchemate deſignarit: natus eſt enim anno 1483. die 10. Nouembris, hora 1. ante mediam noctem ſequentem, vt habet Kalendarium Eberi, cùm tamen Gauricus integro anno pòſt natiuitatem eius aſsignet: & licèt Cardanus quoad annum ipſum rectiùs ſentiat, tamen quia tam is, quàm alter diem 22. Octobris illi natalitium faciunt, ambo nouemdecim dies anticipando aberrant. Taceo, quòd Gauricus vnam horam à meridie, & alter decem elapſas habeat, &c.

Quæ eſt igitur iſta ars? quæ iſta diſciplina, quæ Aſtrologorum declarat ingenium potiùs, quàm Aſtrorum vim, & poteſtatem? Quid aliud ſignificant contrariæ de eadem genitura ſententiæ, vel de diuerſis eadem iudicia, niſi ingeniorum acumen coniecturas huc, illucque ducentium?

CAPVT XXXVI.

Aſtrologorum veras prædictiones nihil fauere huic diſciplinæ.

NVLLA res maiorem Aſtrologiæ conciliat auctoritatem, quàm prædictiones quædam admirabiles, quas præter omnium opinionem euentus confirmant. Quo die natus eſt Auguſtus, in curia agebatur de Catilinæ coniuratione. Octauius pater cùm ſeriùs in Senatum veniſſet, vxoriſq. puerperium excuſaſſet, P. Nigidius clariſsimus per ea tempora Mathematicus cùm partus horam cognouiſſet, affirmauit dominum terrarum orbi natum. Quamobrem Auguſtus poſtquam Imperium adeptus eſt natale thema ſuum vulgauit, deſcriptumque ſtellarum ordinem, ſub quibus natus erat, argenteis nummis in vulgus dedit. Sub eadem fermè ſyderum conſtitutione Coſmus Medices, qui Florentinorum Dux electus fuit, natus Capricorni Signo, non ſolùm in nummis, ſed etiam in publicis operibus vſus dicitur. Tiberius Nero ab Auguſto in Rhodum inſulam relegatus, ibi plurimam huic arti Thraſyllo magiſtro operam impendit, quem in rupes quaſdam inductum aliquando, ecquid ſibi Aſtra portenderent interrogaſſe fertur, Cui Thraſyllus cum Imperium Romanum magnamq. fœlicitatem, cœlum polliceri audacter reſpondiſſet: Rurſus Tiberius ſciſcitatus dicitur num ſuam quoque genitalem horam comperiſſet, quotum annum, quotumue diem ageret; Ille poſitus ſyderum, & ſpatia dimenſus hærere primò, deinde pauere, & quantum introſpiceret magis, tantò magis ſibi timere cœpit, tandem exclamaſſe dicitur ambiguum ſibi, ac propè vltimum diſcrimen à Tiberio inſtare: tum cōplexus eū Tiberius præſcium periculorum etiam incolumem fore affirmauit. Nec minus illuſtre alterum Thraſylli Vaticinium fuit. cum enim ſecundum maris littus animi cuaſa obambularet eidem Tiberio ægre exilium illud ferenti affirmauit naue, quæ eminus ſpectabatur, vehi litteras Tibero fortunatiſſimas. nam res ita omnino euenit, vt vates monuerat; ſiquidem naue in portum delata, Tiberius literas ab Auguſto, Liuiaque accepit, quibus Romam reuocabatur ad Imperij certiſsimam ſpem.

Quas ob res Tyberius tantam Mathematicorum prædictionibus fidem adhibuit, vt rerum potitus, nihil habuerit antiquius, quàm Romanorum ciuium genituras introſpicere; atque animaduerſa eorum fortuna, & moribus, eos è medio tollere, quibus Aſtra adipiſcendi imperij ſpem aliquam facerent: vni Glabæ peperciſſe dicitur, cuius ſerum, & breue ſignificabatur Imperium, eique vt ſcribit Tacitus, prædixit; Et tu aliquando principatum deguſtabis: ſignificans eum ſerò, & breui tempore regnaturum; quod & euentus comprobauit.

Neronem Claudium Cæſarem 18. Kalend. Ianuarias natum ante Solis ortum Aſtrologus, qui conſpexerat ſyderum

curſum,

curſum, Romæ regnaturum reſpondit, ſed occiſurum matrem. Quod cùm Agrippina mater audiſſet, Interficiat, reſpondit, modò imperet.

De genitura eius, inquit Suetonius, ſtatim multa, & formidoloſa, multis coniectantibus: non fuiſſe coniecturas vanas, euentus declarauit. Veſpaſianus verò Aſtrologiæ peritiſsimus ſuæ geniture tãtum fidit, vt inter continuas inſidias coniuratorum Senatui affirmarit, aut neminem, aut filios ſibi in imperio ſucceſſuros; & Domitiano apud ſe cœnanti, & fungos tanquam venenatos reſpuenti, à ferro eſſe cauendum, dixit non à tuberibus, & rectè: nam à Stephano Domitillæ procuratore, Saturio decurione cubicnlariorum, alijſque iuratis ſocijs ſeptem vulneribus confoſſus tandem interijt.

Nec Domitianus minùs, quàm pater, aut Aſtrologia valuit, aut Aſtrologicis prædictionibus fidei adhibuit: pridie enim quàm periret, vt ſcribit Suetonius, affirmauit fore vt ſequenti die Luna ſe in Aquario cruentaret, factumque aliquod exiſteret, de quo loquerentur homines per terrarum orbem.

Nerua Domitiano ab Aſtrologis delatus, quòd Imperatoriam geneſim haberet, non euaſit mortem, niſi quia vnus ex ijs affirmauit, eum non diu victurum. Id quod euentus comprobauit: vno enim anno, & quatuor menſibus imperium tenuit.

Adrianus item Imperator ſingulis annis Aſtrologicas prædictiones comparauit, eaſque eo anno, quo è vita exceſsit, vſque ad eum menſem tantùm extendit, quo mortuus eſt, intelligens ſine dubio non licere per ſydera ſibi vlteriùs fatum extendere.

Et ne omnia ad veteres illos Gentilium Imperatores ſuperſtitionis pleniſsimos reuocentur, noſtra ferè ætate Ioannem Picum Mirandulæ Comitem, virum & generis nobilitate, & ingenij ſplendore, & doctrinæ copia poſteris omnibus commemorandum, cùm duodecim libris Aſtrologicas rationes vanitatis accuſaſſet, Aſtrologi ad experimentum prouocarunt, & inſpecto eius Genethliaco, trigeſimotertio ætatis anno illi à viuis migrandum pronunciarunt. Nec eos fefellit euentus, eo ipſo anno deceſsit vir immortalitate digniſsimus: quo experimento exiſtimarunt omnes Genethliaci duodecim libris, quos aduerſus Aſtrologiam vulgauerat, reſponſum ſatis.

Mortuo Leone X. Pont. Max. quæſitum fuit ex Paride Cereſario Mantuano Aſtrologo per ea tempora celeberrimo, an Cardinalis Farneſius ex Aſtris aſpirare poſſet ad Pontificatum, Qui in hæc verba, vt refert Cardanus, reſpondit: Sydera pro nunc non ſunt diſpoſita, ſed in aliud tempus erunt benigniora: pollicentur enim aſſumptionem ad ſummum gradum anno Domini 1534. ex directione Solis ad trigonum Mercurij cum teſtimonio Iouis, & Saturni, quo ille anno renunciatus fuit ſummus Pontifex.

Nec minùs mira fuit, vt ait Cyprianus Leouitius lib. 8. ſuorum Aphoriſm. de morte violenta Petri Aloyſij Pauli III. filij genitura, ex qua Lucas Gauricus, Lucius Bellantius, alijque permulti eius necem die 10. Septembris anno 1547. Placentiæ patratam, multò antè prædixerunt: quorum ſuaſu Paulus III. literas illi dediſſe fertur, quibus ſignificauit, vt caueret à die 10. Septembris, quo interemptus fuit. Sub hoc ipſum tempus, inquit, Ioannes Sleydanus lib. 9. ſuorum Commentariorum Aloyſio ſcribit Paulus Tertius Pontifex, vt à die 10. Septembris caueret; Aſtra enim ei pronunciare cladem aliquam inſignem. His acceptis literis Aloyſius erat in metu, & ſollicitudine, cum dies illa veniſſet, magno cum comitatu lectica deportatus, ex arce egreditur, vt vrbis munitionem, quam inſtituerat, videret: aderant etiam coniurati, ſed cum ibi non poſſent, quod vellent exequi, ſubſiſtunt: & cum ille domum rediret, comitantur, & tanquam officij cauſa præcedunt numero triginta & ſex, & vbi iam in arcem cum lectica perueniſſet, è veſtigio pontem penſilem ad ſe reducunt, ne quis præterea ſubſequi poſſet: Ibi continuo ſtrictis pugionibus illum petunt, & in lectica confodiunt, &c.

Rurſus Cyprianus Leouitius, Hieronymus Cardanus, Baſilius, deſcribunt Alexan-

Digitized by Google

Alexandri Medices Florentinorum Ducis geneſim, in qua luce clariùs aiunt videri cædem, quam à Laurentio Medices paſſus eſt.

Mitto Caroli V. Imperatoris, Franciſci II. Galliarum Regis, Edoardi VI. Regis Angliæ, aliorumque Principum genituras, Aſtrologorum libris explicatas, non ſine magna omnium admiratione.

Sed quis prætereat id quod magni nominis Aſtrologus, Galeatio Mariæ Vicecomiti Mediolanenſium Duci denunciauit, illum exceſſurum è viuis ex vulnere à ſuo vaſſallo infligendo, quod vbi Dux audiuit iracundia percitus, ex Aſtrologo quæſiuit, quod mortis genus ipſe eſſet obiturus. Cui ille fidenter reſpondit, ſe in publico ex caſu trabis exceſſurum; tunc Dux vt falſas eius præſagitione declararet, iuſsit illum capite plecti. Paratur locus, pulſatur campana, concurritur vndique ad funeſtum Aſtrologiæ ſpectaculum, occupantur feneſtræ, onerantur tecta, refertæ domus, oppletæ viæ expectantium miſerrimi Aſtrologi ſupremum obbrobrium, educitur reus è carcere, ducitur ad certiſſimam necem; dum ante Ducis ædes ingreditur, è ſublimi cadit trabs, & è viuis tollit Aſtrologum cum carnifice; tunc enim verò timere ſibi Dux, & obſeruare Aſtrologiam, populusque malè illi ominari, & cruentam Ducis mortem expectare. Nec Aſtrologia eos fefellit. Die feſto Sancti Stephani in Eccleſia eiuſdem inuictiſsimi Martyris, vniuerſo aſtante populo, ſpectantibus aulicis, Dux à ſuo vaſſallo multis vulneribus confoſſus interimitur.

Irrideamus nunc Aſtrologos; vanos, futiles eſſe dicamus; differamus contra Aſtrologica placita; condẽnemus Aſtrologos ſtultitiæ, fraudis, imprudentiæ; inuehamur in hexagona, tetragona, quadrata, triangula, domos, ſigna, gradus, ducatus, decantatus, doceamus hanc artem incertis ortam natalibus, nihil niſi futile, nihil niſi fabuloſum continere: potuiſſentne tot præſagia tam varijs edita temporibus, eam veritatem conſequi, quam conſecuta ſunt, niſi Aſtrologia certis conſtaret præceptionibus, & ars eſſet veritatis plena? Poſſumusne vanam eam diſciplinam iudicare, quam re, & euentis quotidie confirmari videmus? Pleni ſunt veterum Annales, plenæ hiſtoriæ, referta hominum vita huiuſmodi prædictionibus. Nobis de multis paucas retuliſſe ſatis eſt.

At ea nonnunquam, quæ prædicta ſunt minùs eueniunt: Ita ſanè, ſed errata hæc ſunt Aſtrologorum non Aſtrologiæ; cuius perceptionibus ſi quis ritè vteretur, nunquam à vero aberraret: Nunc verò cum multi Aſtrologiæ præcepta non teneant, & qui ea callent non obſeruent omnia, quæ ex arte obſeruanda eſſent, quid mirum ſi ea prædicunt, quæ nunquam eueniunt? Quæ tandem ars id non habet, inquit Q. Frater apud M. Tull. lib. 1. de Diuin. earum dico artium, quæ coniectura continentur, & ſunt opinabiles? An medicina ars non eſt putanda, quam tamen multa fallunt? Quid? gubernatores nónne falluntur? An non Achiuorum exercitus, & tot nauium rectores non ita profecti ſunt ab Ilio, vt profectione læti, piſcium laſciuiam intuerentur, vt ait Pacuuius, nec tuendi ſatietas capere poſſet?

Interea prope iam occidente Sole inhorreſcit mare,
Tenebræ conduplicantur, noctiſq; & nimbum occæcat nigror.

Num igitur tot clariſſimorum Ducum Regumq; naufragiũ ſuſtulit artem nauigandi? aut num Imperatorum ſcientia nihil eſt, quia ſummus Imperator, nuper fugit amiſſo exercitu? Aut num propterea nulla eſt reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa C. Pompeium, quædam M. Catonem, nonnulla etiam te ipſum fefellerunt? Similis eſt omnis opinabilis diuinatio; coniectura enim nititur, vltra quam progredi non poteſt. Ea fallit fortaſſe nonnunquam, ſed tamen ad veritatem ſæpiſsimè dirigit: eſt enim ab omni æternitate repetita, in qua cum penè innumerabiles res eodem modo euenirent, ijſdem ſignis antegreſsis ars eſt effecta eadẽ ſæpè animaduertendo, atque notando. Hæc ille.

Neque verò errata, quæ contingunt Aſtrologiæ, poſſunt ei derogare fidem,

quæ

quæ etiam ſi ſemel tantum verum præuidiſſet, vera ars cenſenda eſſet diuinandi, vt diſputat Cratippus apud M. Tull. lib. 1. de Diuinatione his verbis. Si ſine oculis non poteſt conſtare officium, & munus oculorum, poſſunt autem aliquando oculi non fungi munere ſuo, qui vel ſemel ita eſt vſus oculis, vt vera cerneret, is habet ſenſum oculorum vera cernentium. Ita igitur ſi ſine diuinatione non poteſt officium, & munus diuinationis conſtare, poteſt autem cum quis diuinationẽ habeat errare aliquando, nec vera cernere, ſatis eſt ad confirmandam diuinationem, ſemel aliquid ita diuinatum, nihil vt fortuito cecidiſſe videatur; ſunt autem huius generis innumerabilia; eſſe igitur diuinationem confitendum eſt.

Hæc fermè Genethliaci pro ſua Genethliaca diſputant, nec intelligunt, Si iſta concluſio vera eſſet, eadem vti poſſe Haruſpices, Fulguratores, Caballiſtas, Sortilegos, Zingaros, Coniectores ſomniorum, quorum generum nullum eſt, ex quo non aliquid, ſicut prædictum fuerat, aliquando euaſerit. An tu cenſes veteres Romanos, tam ſuperſtitioſè Augurijs daturos fuiſſe operam, niſi vidiſſent multa ita eueniſſe, vt Augures prædixerant? Calchantem, quem Augurem fuiſſe longè optimum, ſcribit Homerus, ad eam opinionem peruenisse putamus, ob quam claſsis Dux conſtitutus fuit niſi per multa vaticinia, quæ euentus confirmauit? Nunquam Amphiarus, qui auibus, & ſignis admonitus futura dicebat, tantam apud Græcos famam conſecutus fuiſſet, vt ab eo etiam poſt mortem, & ex ſepulchro oracula peterentur, ſi verum nihil vnquam prædixiſſet. Quid Helenus Priami filius, quam Æneas de ſuo in Italiam aduentu his verbis conſuluit.

Troiugena interpres diuum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas Clarij lauros, qui ſydera ſentis;
Et volucrum linguas, & præpetis omnia penna
Fare age, &c.

Nihilnè vnquã verum vidit? Quid Druidas Gallis, Perſis Magos, quid Etruſcos Romanis commendauit, niſi multæ, & admirabiles prædictiones euentis confirmatæ? Vnde orta eſt extiſpicina, & haruſpicina, niſi quia aliqua in augurijs, & haruſpicijs aliquando veritas eluxit? nũ propterea augurijs fidem habere me iubebis? Cum Lucius Vitellius contra Arabes exercitum duceret, Aretæ Arabum Regi Romanorum arma extimeſcenti reſponderunt Arioli, vt refert Ioſeph. libro 18. cap. 7. exercitum illum non perueturum ad Petram, ſed prius exceſſurum è vita, aut qui exercitum parauit, aut cuius iuſſu paratus fuerat. Præſagium euentus comprobauit, mortuus mox eſt Tiberius Cæſar, & exercitus dimiſſus. Caio Iulio Cæſari prædixit Spurina proximos triginta dies quaſi fatales caueret, quorum vltimus erat Idus Martiæ. Eo cum forte mane vterque in domum Caluini Domitij ad officium conueniſſet, Cæſar Spurinæ, Ecquid ſcis, inquit, Idus Martias iam veniſſe? Et is, Ecquid ſcis, reſpondit, illas nondum præterijſſe? Eodem die interfectus fuit Cæſar, nec augurium Spurinam, ſed ſecuritas Cæſarem feſellit. Agrippa Herodis nepos à Tiberio Cæſare in vincula coniectus, quòd Caio fauere videretur, ab Augure audiuit è vinculis ad regnum ſe perventurum. Poſt ſex menſes, Tiberio vita functo, Caius ſucceſsit in Imperio, qui Agrippam Regio titulo, & dignitate cohoneſtauit. Alexandro Magno Oxydracarũ Indorum metropolim oppugnaturo Demophon, qui ex oſtentis diuinare ſolebat, prædixit vulnus, quod in ea oppugnatione accepit. Cœlio Pontico ius dicenti picus ſupra caput inſedit, tunc Haruſpices reſponderunt, Si auis libera euolaret, victuros hoſtes, ſi interficeretur, à Cilicibus victoriam ſtaturam, ſed moriturum qui interemiſſet; ita res euenit, oppreſſa aue, qui interfecerat, illico interijt. Lege veterum monumenta hiſtoriarum, nullam victoriam, nullam cladem, nullius Principis ortum, aut mortem reperies, quam augures non præſagierint; non potuerunt tamen huiuſmodi prædictiones impetrare à Chriſtianis hominibus, vt vllam eſſe Augurum, Haruſpicumque diſciplinam exiſtimarent,

nec efficere vt auium volatui, aliiſque Gentilium ſuperſtitionibus fidem adiungerent. Age verò, ſi Augurijs, Auſpicijs, extis nullam conciliare potuerunt fidem prædictiones quædam, quæ verè euaſerunt, cur Aſtrologiam paucis quibuſdam, & ex omni æternitate repetitis prædictis confirmamus? Nonne qua ratione Aſtrologia inducitur, eadem induci poſſent Auguria, Auſpicia, cæteræque vaniſsimæ ſuperſtitiones? Nonne Zingari quoque, quos vocant, aliquando diuinant? Nonne ſortilegis etiam nonnunquam aliqua contingit veritas? Quo die interfectus fuit Tiberius Gracchus, è domo egrediens grauiſsimè ad limen offendit; idem accidit Craſſo eo die, quo infauſto prælio cecidit, an propterea Tibullo fidem habemus canenti:

O quoties ingreſſus iter, mihi triſtia dixi
Offenſum in porta ſigna dediſſe pedem?

Aut Laodomiæ ſcribenti marito:

Cùm foribus velles ad Troiam exire paternis
Pes tuus offenſus limine ſigna dedit.
Vt vidi, ingemui, tacitòque in pectore dixi:
Signa reuerſuri ſint, precor, iſta viri.

Huiuſcemodi etiam nugis fidem nos habere coges? coges ſine dubio, ſi hanc Aſtrologorum rationem recipimus.

Faciamus Aſtrologiam confictam eſſe, faciamus excogitatam eſſe ad quæſtum, nonne ex innumerabilibus, quæ quotidie Genethliaci prædicunt, oporteret aliqua interdum vera euadere? poſſentne ſemper falſa enunciare, etiamſi maximè vellent mentiri? Quæ eſt igitur iſta concluſio, aliquæ Aſtrologorum denunciationes euentis reſponderunt, Aſtrologia itaque certis, & exploratis præceptionibus conſtat? Quæ ratio, ſi quid efficit, efficit ea, quæ commentitia ſunt vera eſſe? At, oculis quamuis aliquando peccent, quia tamen vera aliquando vident, neceſſe eſt ineſſe vim vera videndi; cur ergo Aſtrologum, qui vera aliquando præuidet, tametſi nonnumquam decipitur, diuinandi arte pollere non putamus? Ea de cauſa, quòd oculi vera cernentes vtuntur natura, atque vi ſua; Aſtrologi, ſi quando vaticinando vera prædicunt, non vtuntur Aſtrologia, ſed cæco caſu, & fortuna, nec eorum præſagia ab Aſtrologia veritatem repetunt ſuam, ſed aliunde. Solane Genethliaca obnunciationes veras reddere poteſt? ſi aliunde prædictiones mutuari poſſunt veritatē, quàm ab Aſtrologia, quā nullā eſſe ſexcentis argumentis iam eoicimus? Vnde norunt Aſtrologi ſua præſagia non ab alio, quàm ab Aſtrologia ducere veritatem? Qui videt, non niſi oculis videt; idcirco, qui vel ſemel vſus eſt oculis, vt vera cerneret; eum oportet habere ſenſum vera cernentem. Qui verum enunciat, ſi alio quopiam verum enunciare poteſt quam Genethliaca qua licentia veras præſenſiones ad Aſtrologiam refes? cur falſa vaticinia alijs cauſis: vera Aſtrologiæ ſolum tribuis? An reſponſurus es, quia Aſtrologia eſt veri diſciplina; Id demum eſt de quo diſceptamus, an Aſtrologia diſciplina vera ſit, an commentitia. Pones ne tanquam certum, & exploratum de quo maximè ambigitur? quo te conuertes? quomodo expedies hunc nodum? Dices fortaſſe, Aſtrologorum prædictiones huiuſmodi eſſe, quæ non aliunde, quàm ab Aſtrologia habere poſſunt veritatem. Vnde id planum facies? quomodo probabis? vnde id efficies? aſſumeſne quod dubium, & anceps eſt, pro certo atque conceſſo? quid inde efficies? Aio quamuis nullum eſſet Aſtrologię nomen, nulla natura, ſed temerè, & cæco caſu Aſtrologi enunciarent, quæ prædicunt, aliqua neceſſario euentura ex ijs, quæ prædixerunt, non ſecus ac nunc eueniant? Quomodo ergo oſtendes ea, quæ Aſtrologi prædicunt, non poſſe niſi ad Aſtrologiam referri cum ſine Aſtrologia rerum omnium ratio conſtat? quomodo, aut vnde docebis eam veri eſſe diſciplinam? P. Nigidius Octauio Auguſto orbis terrarum dominatum. Thraſyllus Tiberio reditū in Italiam, & ſummam rerum Tiberius Galbæ ſerum, & breue Imperium prædixit; Quid tum? perſpicuas alias Aſtrologorum narras præſagitiones, Quid eſt perſpicuum interdum eorū obnunciationes veras euadere, quid ad rem de qua agimus? Hæc præſagia ab Aſtrologia mutuari veritatem? quid magis ambiguum? P. Clodius

Augur,

Augur apud Tullium lib. 1. de Diuinat. Conſuli nunciauit bellum domeſticum, triſte, ac turbulentum fore, quod paucis poſt menſibus exortum eſt; num propterea Augurum diſciplina vera fuit?

Addam ad extremum, mirum eſſe, cùm mendaci homini ne verum quidem dicenti credere iure ſoleamus, Genethliacos vna, aut altera prædictione, quæ vera euaſit velle Aſtrologica dogmata confirmare. Cum nos innumera, quæ longè aliter quàm ipſi prædixerint, euenere, proferre poſsimus aduersùs pauca quædam quæ fortuitò vera euaſerunt, quid cauſæ eſt, cur his potiùs Aſtrologia confirmari, quàm illis labefactari dicatur?

CAPVT XXXVII.

Prædictiones, quibus Genethliaci ſuam artem confirmare ſolent, non eſſe Aſtrologicas.

ASTROLOGORVM præſenſiones, ſi quæ veræ ſunt, nullam huic diſciplinæ conciliare auctoritatem, ſatis docuimus ſuperiori capite, ea præſertim de cauſa, quòd cùm aliunde, quàm ab Aſtrorum ſcientia habere poſsint veritatem, nullam, vera præſagia huic arti aſtruere poſsint fidem, niſi planum fiat, huiuſmodi prædicta non ab alijs cauſis, ſed ab Aſtrologicis præceptis mutuari veritatem. Nunc oſtendendum reſtat, prædictiones illas, quibus ſuam artem Aſtrologi ſtabiliri exiſtimant, non eſſe Aſtrologicas, id eſt, ex Aſtrologiæ præſcripto, quòd cùm probatum fuerit, perſpicuum erit in ijs prædictionibus, nullum Aſtrologiæ collocari poſſe præſidium; non abibo autem longiùs, ſed ex Aſtrologorum decretis rem deducam.

Primum quidem Mathematicis rationibus, & quibus ne Genethliaci quidem negare poſſunt fidem, id euincit Sixtus ab Hemminga Aſtrologorum facilè Princeps, libro Aſtrologiæ refutatæ, qui præcipuas genituras, quibus Aſtrologi ſuam artem confirmare ſolent, luce clarius oſtendit alienas eſſe à ſcitis Aſtrologorum, & Aſtrologiæ decretis. Deinde non poſſe Aſtrologos ex arte enunciare, niſi generalia quædam, & indefinita auctor eſt Ptolemæus in cent. numero primo. Rurſus lib. ſecundo. Quadripartiti, ſic ait: Fieri autem nequit, vt qui ſciens eſt particulares rerum formas pronunciet; ſicuti nec ſenſus particularem, ſed generalem quandam ſuſcipit, ſenſibilis rei formam; oportetque tractantem hæc, rerum coniectura vti, ſoli autem numine afflati prædicunt particularia. Hinc Pontanus in dialogo quodam. Illi ipſi, inquit, qui ad particulares delabuntur prædictiones ab ipſo etiam Ptolemæo habentur deriſui, &c. Conſentit Hieronymus Volphius de Aſtrologiæ vſu. Conſentit Franciſcus Iunctinus in Defenſione Aſtrologorum. Conſentit Cyprianus Leouitius in doctrina de Iudicijs natiuitatum. Conſentit Cardanus ſect. 1. Aphoriſ. 3. lib. de temporum & motuum erraticarum ſtellarum reſtitutione, cap. 11. Conſentit Lucius Bellantius, quæſt. 1. artic. 1. & artic. 2. ad 3. qui indefinitè ſolùm ait Aſtrologos cognoſcere natum futurum Principem, diuitem, militem, literis deditum: non poſſe autem ex Aſtris deduci futurum Imperatorem potiùs quàm Regem, aut Regem quam Ducem. Item diuinare poſſe Aſtrologos aliquem obiturum morte violenta, non autem à quo inferenda illa ſit, aut quo inſtrumento, aut quo loco ſubeunda. Prædicere etiam poſſe itinera, nauigationes, vxores: non poſſe tamen præſcire, quo quis equo, quibus ſocijs, quot dierum iter ſit facturus, quã ducturus vxorem, aliaſque circumſtantias. Et ſanè congreſſus ſtellarum, qui apud Romanos ſignificabant dignitatem Conſulis, Tribuni plenis, nunc extinctis huiuſmodi dignitatibus conſtat non poſſe hoc

Digitized by Google

ipſum indicare, neque ſydera, quæ nunc Cardinalatum ſpondent, potuerunt apud antiquos eandem dignitatem portendere. Dignitatem ergo indefinitè ſignificant Aſtra, non hanc, aut illam certam, & conſtitutam.

Quare, ne rem manifeſtam onerare videar non neceſſarijs exemplis, conſtitutum ſit, non poſſe Genethliacos niſi generalia quædam, aut præſentire, aut prædicere; At ea, quæ proferunt Aſtrologi ad confirmandam artem ſuam ſunt certa, ac definita, ſingularia, & determinata. Publius Nigidius Octauio Auguſto, Thraſyllus Tiberio non vagam, & incertam dignitatem, ſed Imperium Romanum dicuntur prædixiſſe; Neque qui Neronem Romæ regnaturum, ſed occiſurum matrem reſponderunt, generalem ſed ſingularem, denunciarunt euentum; Conſtat igitur non diuinaſſe ex artis præſcripto.

Vbi didicerat Mediolanē. Aſtrologus, qui Galeatij Ducis necem prædixit, ſe ex caſu trabis, non lapidis, non tegulæ, alteriuſve rei interiturum? Qui Aſtrorum congreſſus, quæ domus, qui aſpectus talem mortem portendit? Vbi Ptolemæus, aut alius vllus Aſtrologiæ magiſter diſputauit de trabium caſu, aut morte ex caſu trabis? Quibus auctoribus cognouerat, quando Princeps occidendus ſit à vaſſallo, & quando ab alio quopiam? Quibus Aſtris naſcuntur ij, qui à vaſſallis perimendi ſunt? Qua Aſtrologiæ parte differitur de morte à vaſſallo inferenda? Nullus è plebe, aut eorum, qui in alios dominij iura non exercent, naſcitur ſub huiuſmodi ſtellarum cœtu? Certum itaque, & exploratum eſt, tranſcendere Genethliacæ fines, quicunque ad euentus particulares deſcendunt. Et his prędictis confirmamus Aſtrologiæ diſciplinam? Quid? nonne Cardanus ſectione prima, Aphoriſ. vltimo docuit Principum ſucceſſus Aſtris non ſubiacere? nonne libro centum geniturarum, genitura ſeptima, quæ eſt Caroli Quinti Imperatoris, affirmat ex genitura non poſſe de publicis negotijs ferri iudicium? Nonne Iulius Firmicus libro ſecundo, capite vltimo, negat licere de ſtatu Reipublicæ, vel de vita, & negotijs Romani Imperatoris quidquam ex Aſtris cognoſcere? qua ergo cōſtantia ad natalitia Aſtra referimus Principatum, Auguſti, Tiberij, Neronis, Adriani, Veſpaſiani, Domitiani? Quid clamat Cardanus ſectione prima, Aphoriſmo 59. Artis veritatem oſtendunt Tiberij, Claudij, Neronis, Adriani, Gordiani Cæſarum experimenta, præter ea, quæ Piccinino, & noſtris temporibus acciderunt?

En tibi quod tibi ſuprà dicebamus, Genethliacos perinde diuinare, ſiue ſeruent Aſtrologię pręcepta, ſiue negligant. Addo nunc, ad veritatem magis accedere, quando artis ſpretis legibus fortuito, & cœco caſu fundunt quidquid venit in buccam, quam quando Aſtrologica conſulunt decreta; id euincunt prædictiones de Auguſti, Tiberij, Claudij, Neronis, Domitiani, Galbæ, Gordiani principatu, ſi quid euincunt.

Sed veniamus ad Octauium Auguſtum, cui Nigidius Imperium Orbis terrarum prædixit. Nam non potuit ille ad imperium peruenire, niſi Iulio Cæſare, & Pompeio, aut vita, aut ea auctoritate, quam maximam in Republica obtinebant, orbatis; At Aſtrologi, & Cæſari, & Pompeio eadem obſeruatione, qua Nigidius Auguſto, & haud ſcio an etiam meliori, pollicebantur principatum. Quàm multa, inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione, ego Pompeio, quàm multa huic ipſi Cæſari à Chaldæis dicta memini? neminem eorum niſi ſenectute, niſi domi, niſi cum claritate eſſe moriturum.

Perſimiles fuiſſe Auguſti, & Coſmi Medices genituras, ſcribunt ferè omnes, qui hac de re ſcribunt, vnde Aſteriſmo Capricorni, quo Auguſtus in nummis argenteis vſus eſt, Coſmus non modo pecuniam, ſed publica etiam ædificia ſignaſſe fertur. In Coſmi porro genitura Hieronymus Cardanus nullum Principatus indicium, ſed ſolius prudentiæ ſigna vidit libro centum geniturarum, genitura 49. Sol in Septimo loco, inquit, fortunam, quæ ex prudentia oritur, præſtat: Luna in aſcendente magnam

Digitized by Google

gnam fœlicitatem, quia verò cum Saturno iuncta eſt, & ad Iouis trinum vadit, ſeparans ſe à Saturno, & ſigno igneo, oſtendit maximum conſilium; quod ſi Iouis radij abeſſent, æqualem tantæ prudentiæ ſtultitiam. Nunc vides quantum referat immutatio, quæ poterat eſſe ſtultiſsimi ſi ſoli Saturno applicaſſet, ſic poſita ſapientiſsimi eſt. Sol autem fuit iuxta Virginis ſpicam per duas cœli partes. Cætera, ingenuè fateor, tanto viro vix conſentiunt, &c. Hæc Cardanus de celeberrima genitura, in qua alij innumera alia, & incredibilia viderunt; ſed nimirum, vt ſupra cap. 28. dicebamus, quiſque ſua ſibi ſomnia fingit: & quemadmodum in nubibus ventorum vi huc, & illuc agitatis alius nauem, alius montem, alius arborem, alius milites armatos videre, ſibi videtur, ita in genituris egregij vates varia ludibria ſomniant.

Quod ſpectat ad Tiberium, Thraſyllus ex vaferrimo eius ingenio, ex beneuolentia Auguſti erga Liuiam eius matrem, ex Liuiæ dolis, ac fraudibus, quibus duo Auguſti filij interijſſe dicuntur, multò facilius quàm ex Aſtris præſagire illi potuit imperium. Periculum verò, quod Tiberio interrogante quod genus mortis eſſet ſubiturus, ſibi imminere cognouit, in Tiberij truculento ingenio, in animo ira percito, in vultu, in oculis vidit ille potiùs, quàm in ſtellis, quæ nec liberas Tiberij voluntates agere poterant in Aſtrologum, nec certam, ac definitam illius periculi horam ſignificare. Iam verò quod Thraſyllus eidem Tiberio prædixit naui, quæ Rhodum appellebat litteras deferri gratiſſimas, ne Aſtrologi, quidem admittent ex arte fuiſſe pronunciatum, cum nullum hactenus tota Genethliaca latum ſit præceptum iudicandi, è ſtellis, quas nauis quælibet ferat litteras: excogitatum id crediderim à Thraſyllo ad leuandam Tiberio exilij moleſtiam, quod ſæpius fortaſſe fecerat, caſuſque, vt aliàs ſæpe contingit, confirmauit denunciationem, non ars, neque conſilium. Nil neceſſe eſt dicere de ijs, quos, genituris inſpectis, Tiberius è medio ſuſtulit; res enim ipſa declarauit vanas fuiſſe aſtrorum vires, quæ pollicebantur Imperium. Nil de Galba, quem verbis, vt multos alios Senatores permulcere voluit callidus veterator Tiberius. Nil de Neronis natali, cuius truculentia cùm pertinuerit ad multos, non potuit ex vnius horoſcopo cognoſci. Nil de confidentia Veſpaſiani; Aſtrologia enim, quæ eſt coniecturalis, & probabilis ſolùm, non potuit certò cognoſcere filios ſibi in imperio ſucceſſuros. Nil de Domitiano natura timido, & ſuſpicioſo, qui non ea ſolùm nocte, ſed toto Imperij tempore cruentam mortem ſibi timuit. Nil de Neruæ geneſi, quam alijs negantibus, alijs affirmantibus eſſe Imperatoriam, neceſſe fuit alterutros diuinare. Nil de Adriani morte, qui alia de cauſa fortaſſe intercidit Aſtrologicos calculos, quàm quia putaret eum menſem ſibi fore ſupremum. Certè ſi ſui exceſſus tempus præſciuiſſet, meliùs domui ſuæ, àmicis, Imperio, Vrbi, Militibus conſuluiſſet.

Ad Ioannem Picum Mirandulanum venio, cuius genituram deſcribit Cardanus libro centum geniturarum, numero 65. his verbis: En eius, qui per calumniam Aſtrologiam inſectatus eſt genitura. Verùm non abſque ratione Luna in Saturni, & Mercurij quadrato, cum ipſa atque Saturnus in domibus, ac fixis ſignis ſint, ipſeque Saturnus genituræ dominus, profundiſsimam memoriam, acre ingenium ad ſtudia, incorruptamq. perſeuerantiam decernunt; Tum verò quia Luna in octauo loco erat, turbidum ingenium; & quia radiatio quadrata eſt, iudicium tollit. Manifeſtum eſt autem, & luce clarius quod diuitias ſpargeret: nam Mars in ſecundo loco; non tamen deficiente crumena; nam Sol in eius trino, & ipſe in domo ſua. At quia ambo in triplicitate aquea, nemen decernunt glorioſum. Deiectum verò animũ, & à generis origine alienum faciunt cadẽtes omnes Planetæ ab Angulis præter Iouem, qui in Capricorno cadit. Neceſſe verò eſt breuis vitæ hominem fore, cum ſola Luna, quæ ſuper terram eſt, à Saturni, & Mercurij radijs, tum

etiam à Martis impedita vitam adimat: quæ niſi Solis ſextili foueretur, atque in Taurio domo ſua eſſet, mortem in infantia decreuiſſet. Vixit igitur annis 33. cum eius obitum Aſtrologus eodem anno prædixiſſet, qui etiam aduersùs illum ſcripſit. ita Cardanus: Ex quibus conſtat, nihil potuiſſe aliud Bellantium ex genitura de Mirandulano præſentiſcere, niſi futurum illum breuis vitæ. Itaque quod addidit, exceſſurum anno 33. ætatis, non ex Genethliacis fontibus, ſed aliunde, hauſit.

Planiùs adhuc facere poſſum, non fuiſſe hanc prædictionem ex artis Genethliacæ præſcripto, Ptolemæi clariſſimi Aſtrologiæ Magiſtri teſtimonio, qui lib. 1. de Iudicijs, cap. 3. negat poſſe quidquam certò, & indubitatò de vita & morte ſtatui ex ſolis Aſtris. Non autem exiſtimandum eſt, inquit, omnia à ſupernis cauſis in res humanas deriuari, tamque inuiolabili, & diuino quodam edicto, ita vt nulla vis obſiſtere poſſit, quin illa, ita graſſentur; Nam ipſe quidem cœleſtium corporum motus ſempiternus eſt, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege: Inferiora verò mutationibus ſubijciuntur, ideò non à ſuperioribus tantum, & primis cauſis res accidunt, ſed etiam per conſequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.

Rurſus ibidem: Atque ita par eſt exiſtimare, naturæ ſtudioſos prædicere, hac ſcientia euenturas res hominibus, non inanitate quadam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes effectionum vires, euitari non poſſunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuerſiones admittant; hoc modo, & medici, ſi qui in notandis morbis exercitati ſunt, præuident, qui lethales ſint morbi quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia ſunt, ita audiemus differentem Genethliacum, vt ſi verbi cauſa talem orationem habeat; quoniam talis eſt, de qua loquor, conſtitutio, fiet ſi proprietates aëris tali modo conuertantur, magis quidem, aut minus ad ſubiectas congruentias, vt illinc talis quiſpiam morbus exiſtat, &c. In tanta ſupernarum cauſarum imbecillitate, qui potuit Bellantius Aſtrologice Mirandulanum facere reum mortis anno trigeſimo tertio ætatis?

Et illud quod Ptolemæus libro primo de Iudicijs capite ſecundo ſcribit his verbis: Quis neſciat quantum ſeminum diuerſitas ad proprietatem generis vniuſcuiuſque momenti habeat? cùm & hoc ipſius cœli circumfuſi, & definiti omnibus terris hemiſphærij ambitus opus ſit, vt vires omnibus ſeminibus inſtruantur, quibus vnumquodque in ſui generis effectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum. Dilucidè belleque declarat Lucij Bellantij temeritatem, ex natalitijs Aſtris definientis Pico Mirandulano ſupremum vitæ diem; ſi enim tanta eſt ſeminum vis, nec Bellantius perſpectum habere potuit ſemen, quo Mirandulanus efformatus fuit, non niſi temere potuit ex Aſtris decernere certum mortis annum; cùm enim & bonitas ſeminis, & multa alia poſſint ſtellarum malignitati obſtare, fortuitò in veritatem incidit, qui Mirandulano mortem ex ſtellis denunciauit.

Non ne Aſtrologi omnes eo præſertim nomine Genethliacam apprime vtilem dicunt eſſe mortalibus, quod qui præſcius ſit futurorum facile auertere poteſt impendentem mortem, declinare mortis pericula? cur ergo Mirandulano non licuit necem quam Aſtra 33. anno ætatis minabantur aliqua procuratione declinare? ſi declinare quidem potuit, non declinauit tamen, caſus ſine dubio Bellantij vaticinium confirmauit potius, quam ars: præſagia porro quæ, vel caſu, vel alia ſublunari cauſa vera euaſerunt, quàm Aſtrologicæ diſciplinæ faciunt fidem? Renunciarit Bellantius moriturum Mirandulanum 33. ætatis anno. Quid tum? conſtabat ne illam veram eſſe Mirandulani geneſim? ſi id certum non erat, nec exploratum, quod infra capite 44. demonſtrabimus: qua confidentia Bellantius, decreuit de ſupremo Mirandulani anno? Denique cum recipiant Aſtrologi directiones, quæ diræ maxime

ſunt à

Digitized by Google

ſunt; interdum nihil inferre detrimenti, contra verò minus ominoſas interficere, quod bene longa inductione probauit Sixtus ab Hemminga libro Aſtrologiæ refutatæ Genit. 4. & nos oſtendemus infra cap. 46. qui potuit Bellantius ex arte aſſerere Mirandulanum non exceſſurum 33. annum?

Atque hæc de Mirandulano; venio ad Pauli Tertij genituram quam à Paride Ceresario perperam explicatam fuiſſe probat Sixtus ab Hemminga certiſsimis Aſtrologiæ decretis. Primum enim quod Ceresarius, ait, anno 1521. ætatis Farneſij 54. labente non fuiſſe Aſtra rite diſpoſita, alienum eſt ab Aſtrologia; eo enim anno videre eſt, in genitura Farneſij à Ceresario erecta Directionem Medij cœli ad ſextilem Veneris, gr. 29. min. 2. Capricorni, menſe Septembri; Reuolutionem Medij cœli ad ſextilem Veneris grad. 29. min. 2. Tauri, Menſe Octobri, quo exceſsit Leo X. Reuolutionem Solis ad cor Leonis, & ſextilem Iouis. Reuolutionem Lunæ ad Trigonum Iouis grad. 21. min. 46. Libræ, Menſe Aprili. Succeſsit autem Adrianus Sextus Leoni X. in Pontificatu die 9. Ianuarij anno 1522. quo tempore Sol erat in fine Capricorni. Neque Mars, aut Saturnus fœliciſsimis his Farneſij ſtellis officiebant vlla ex parte; ex Aſtrologicis, itaque rationibus fœliciſsima quæque potuit Ceresarius Farneſio polliceri. directio enim Medij cœli in honorum, & bonorum fortunæ negotio præcipuas ſemper partes habuit. Aliud ſine dubio Genethliacus ſpectauit, quam aſtra: vidit nimirum alios Cardinales Tranenſem, Campeggium, Borbonum, Mediceum. qui poſtea Adriano ſucceſsit, Farneſio longo internallo antecedere, ideo negauit Aſtra tunc eſſe diſpoſita.

Nec minus ab Aſtrologica arte alienum eſt, quod ſecundo loco affirmauit Ceresarius, benigniora futura Farneſio Aſtra anno 1534. ætatis 66. ex Directione Solis ad trigonum Mercurij; nam contra omnium Aſtrologorum placita Mercurium facit honorum auctorem. Deinde eodem anno in genitura Farneſij Sol directione peruenerat ad Iouem. Nullaq; facta huius directionis mentione Mercurium prætulit Ioui, trigonum Mercurij pluris fecit, quam Iouem ipſum, contra omnia Aſtrologica decreta. Lapſus fuerit, dicet aliquis Ceresarius, hic tamen videmus directionē Solis ad Iouem contuliſſe Farneſio Summum Pontificatum. Nihil tale videmus, nam huiuſmodi corporum cœleſtium defluxus, id eſt directiones Medij cœli, Solis, & Lunæ ad corpora, ſiue ad radios, benificorum frequentiſsimæ ſunt in ſingulis genituris ſine vllo effectu. Ab electione Clementis VII. vſque ad obitum Pauli Tertij viginti & quinque, & eo amplius anni effluxerunt, quot directiones per id tempus in Cardinalium genituris inanes dilapſæ ſunt? Cur Soli Farneſio eam dignitatem contulerunt? Qua nota internoſcitur fœlix illa directio, quæ tantam præſtat dignitatem, ab ijs quas ſine effectu præteruolant? Conſtitutum igitur ſit Ceresarij præſagium non fuiſſe Aſtrologicum.

Sed neque eorum prædictio ex arte fuit, qui Petro Aloyſio Placentiæ Duci necem anno 1547. die 10. Septembris, ætatis anno quadrageſimoquarto ominati ſunt. Nam Lucas Gauricus primæ auctoritatis Aſtrologus diligenter eius geneſi inſpecta ſtatuit, non tam cœleſtes Orbes, quam eius peccara, tam miſerandi interitus cauſam fuiſſe. & Sixtus ab Hemminga libro Aſtrologiæ refutatæ Genitura 9. luce clarius oſtendit die 10. Septembris anni 1547. nihil omnino fuiſſe in Petri Aloyſii genitura ominoſum: ſed ſi quam Directiones, ſi quā Reuolutiones vim habent, timendum illi fuiſſe in fine Martij, quando Sol in eius geneſi ad oppoſitum Saturni peruenerat; & reuolutione eiuſdem corpus attigerat die 21. 22. 23. cū Mars eodem tempore tranſiſſet 7. gradū Geminorum oppoſitum Solis, & Luna 12. 13. 14. eiuſdē Menſis perueniſſet ad corpus Martis. Quare cum tam dira conſpiratio ſyderū nihil Petro Aloyſio intulerit incommodi, ſed die 10. Septembris ſublatus fuerit integris Aſtris, non Aſtrologiam eos ſecutos oportet, qui à die 10. Septembris illi cauendum dixerunt, ſed ali-

quid de iuita coniuratione, & Placentinorum conſilio de Petro Aloyſio interficiendo cognouiſſe.

Alexandri Mediees genitura tam aliena fuit à morte, quam illi Aſtrologi præſignificarunt, vt neceſſe fuerit Gaurico detrahere ex hora natiuitatis minuta 4. ſecund. 20. vt tempus ortus congrueret cum eo genere mortis. Quod vitium frequens eſt apud Aſtrologos: ex euentis enim rectificant tempus natiuitatis, & rurſus ex hora natali, pudenda nugatione, de euentis decernunt. Huiuſmodi nos genituras admiramur, huiuſmodi illi genituris Aſtrologiam confirmant: ſpectata Alexandri geneſi clari nominis. Aſtrologus, de eo anno, quo mortuus eſt, loquens, omnia, inquit, videbantur ſalua, Directiones, & Reuolutiones innoxiæ; nam horoſcopi ad quadratum Martis iam prætererat. Ingreſſus anni, & tranſitus Planetarum tollerabilis, nulla luminarium ominoſa Eclipſis, Tempus mortis carebat omni ſuſpicione.

Denique Caroli Quinti, Ferdinandi Imperatoris, Henrici Secundi, Franciſci Secundi, Caroli Noni Galliarum Regum, Henrici Octaui, Edoardi Sexti Regum Angliæ genituras alienißimis interpretationibus ab Aſtrologis deprauatas fuiſſe, & aduersùs omnes Aſtrologiæ tabulas, declaratas ab Aſtrologis leges apud Sixtum ab Hemminga lib. Aſtrologiæ refutatæ: Coſmi Medices Florentinorum Ducis geneſim omnium Aſtrologorum literis illuſtratam, Cardanus libro centum geniturarum, ingenuè fatetur cum eius rebus geſtis non congruere.

CAPVT XXXVIII.

Prima ratio, ob quam Aſtrologi verum aliquando denunciant.

QVAMVIS nihil poſſem diſputare quamobrem obnunciationes Aſtrologorum veræ aliquando euadant, & tantummodo doceerem eas nō eſſe ex Aſtrologiæ præſcripto, nullaque huiuſmodi prognoſtica huic diſciplinę facere fidem, quemadmodum neque augurijs, neque ſortibus, neque Cabalæ conciliant tales prædictiones vllam anctoritatem, abundè ſine dubio ſatisfeciſſem ijs, qui re, & euentis quotidie hanc artem confirmari contendunt: verùm ne ſummo Dialecticorum iure ſecum agi Aſtrologi ægrè ferant, non grauabor cauſas aliquas exponere, ob quas euenit vt nonnunquam à veritate non omnino aberrent.

Principio caſu, & fortuna id euenire cenſent grauiſsimi viri, & cùm tam multa quotidie fundant prognoſtica, negant mirum eſſe aliquid aliquādo perinde ac prædictum eſt, euenire. ſed mirandum potiùs eſſet, inquiunt, ſi in tanta prædictionum multitudine, & varietate nulla euaderent vera. Quis enim eſt (inquit Tullius) qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Quid eſt tam incertum, quàm talorum iactus? tamen nemo eſt, quin ſæpe iactans, Venereum aliquando iaciat, nonnunquam etiam iterum, & tertiò. Aſperſa temerè pigmenta in tabula oris lineamenta effingere poſſunt; Suem roſtro A, literam imprimere quid prohibet? Tradidit Carneades in Chiorum lapicidinis ſaxo defoſſo caput extitiſſe Paniſci. nulla eſt tam delira anus, quæ aliquid interdum non diuinet. quid miramur igitur Genethliacos

aliquid

aliquid diuinarè? Et quidem nobis conuenit cum Aſtrologis aliqua, quæ prædicuntur, euenire, multo plurima longè aliter contingere, quàm Genethliaci prædixerunt: quare cùm aliqua vera, multò plura falſa ſint Aſtrologorum reſponſa, nonne ipſa varietas, & inconſtantia, quæ eſt propria fortunæ, & caſus, declarat fortunam, & caſum, non artem cauſam eſſe, cur Aſtrologi verum aliquid ſundant? quod ſi in alijs rebus multò plura, & magis mirabilia, quàm in Genethliaca caſu effici videmus, cur is inter prædictiones quoque Aſtrologicas locum non habeat? Sumenti Octauio virilem togam cùm tunica lati claui reſuta ab vtraque parte ad eius pedes decidiſſet, exclamauit ſutor futurum aliquando, vt is ordo, cuius illud inſigne eſſet, ei ſubijceretur; diuinaſſe ſutorem dicemus, an fortè fortuna eius verba vera fuiſſe? Thraſyllus, qui Tiberio affirmauit ea naui, quam appellere videbant, literas vehi læta, & fœlicia nunciantes, artene, an caſu vſus eſt?

At non poteſt caſu fieri, inquies, quod omnes in ſe habet numeros veritatis. Aſperſa, ait Q. Frater apud Tullium libro 1. de diuinat. temere pigmenta in tabula, oris lineamenta affingere poſſunt, num etiam Veneris Cnidiæ, Coæq. pulchritudinem effingi poſſe adſperſione fortuita putas? Sus roſtro ſi humi A, literam impreſſerit, num propterea ſuſpicari poteris, Andromacham Ennij ab ea poſſe deſcribi? Fingebat Carneades, in Chiorum lapicidinis ſaxo effoſſo caput extitiſſe Paniſci: Credo, aliquam non diſsimilem figuram, ſed certè non talem, vt eam factam à Scopa diceres: ſic enim ſe profectò res habet, vt nunquam perfectè veritatem caſus imitetur. Enimuerò hoc ipſum declarat fortuitam eſſe Aſtrologicarum prædictionũ veritatem: quemadmodum enim ſus vnam, aut alteram literam humi imprimere poteſt, Virgilij Æneadem deſcribere non poteſt, & aliqua oris lineamenta caſu fieri nihil prohibet, Veneris tamen pulchritudinem caſus nequit exprimere, ita Genethliaci vnum, aut alterum euentum diuinant, omnia quæ in vita eueniunt, aſſequuntur nunquam. Ex quadraginta rebus, inquit Cardanus lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 6. vix eueniunt decem. Legantur centum genituræ Cardani, quæ confictæ ſunt, & aptè excogitatæ ad eorum vitam, & mores, quorum res geſtæ iam perſpectæ erant, tam paucos tamen continent euentus, vt ſi conferantur cum infinita rerum multitudine, quas viri clariſsimi in vita geſſerunt, ſus aliquam literam humi impreſsiſſe videatur: ipſimet Aſtrologi nihil in ſuis libris inculcant frequentiùs, quàm non poſſe omnes vitæ actiones ex Aſtris prædici, nec eas quæ prædicuntur certa, ſed probabili quadam coniectura prædici. Aut ergo omnia quæ fiunt, quæque futura ſunt, ex omni æternitate definita eſſe, fataliter confitendum eſt, quo nihil poteſt eſſe magis alienum; aut recipiendum (quod res eſt) Aſtrologicas præſenſiones non habere perfectam, & omnibus numeris abſolutam veritatem, ſed fortuitam, incertam, opinabilem, ex qua nulla planè huic diſciplinæ accedat auctoritas.

Aſsidebat, inquit Gellius lib. 7. noctium Atticarum, cap. 1. P. Scipio Africanus, oppugnabatque oppidum Hiſpaniæ, ſitu manibuſque, ac defenſoribus validum, & munitum, re etiam cibaria copioſum, nullaq. eius potiundi ſpes erat; & quodam die, ius in caſtris ſedens dicebat, atque ex eo loco id oppidum procul videbatur, tum è militibus, qui in iure apud eum ſtabant, interrogauit quiſpiam ex more, in quem diem, locumque vadimonium promitti iuberet; & Scipio manum ad ipſam oppidi, quod oppugnabatur, arcem protendens, Perendie inquit, ſe ſe ſiſtant illo in loco, atque ita factum eſt, die tertio, in quem vadari iuſſerat, oppidum captum eſt, eodem die in arce eius ius dixit. Hæc ille. Num Scipionem diuinatione vſum exiſtimamus? Nihil minùs, id caſu contigiſſe dicimus libentiùs; nec huiuſmodi vaticinium aut vatis illi adiunxit auctoritatem, aut inter Vates illum repoſuit; & Aſtrologo ſatis eſt, ſemel vera præſentire, vt inter Vates numeretur? Sanè, cùm mendaci homini ne verũ quidem dicenti

credere ſoleamus, cur Genethliacis quotidie mentientibus adhuc habeatur fides?

CAPVT XXXIX.

Altera cauſa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.

NON ſolùm caſus, ſed etiam Aſtrologorum vafrum ingenium, qui ita Genethliacas prædictiones componere conſueuerunt, vt quodcunque euenerit, prædictum videatur, efficere ſolet vt Genethliaci vera præſagire non rarò putentur.

Primum quidem generatim, & indefinitè Aſtrologi enunciare conſueuerunt quæcunque denunciant è cœlo. Quare Ptolemæus in Centiloquio num. 1. Fieri, inquit, nequit, vt qui ſciens eſt, particulares rerum formas pronunciet, ſicut nec ſenſus particularem, ſed generalem quandam ſuſcipit ſenſibilis rei formam: oportet tractantem hæc, rerum coniectura vti, &c. Et Cardanus ſect. 1. Aphoriſm. 3. cùm artes, quæ proprijs ſubiectis inhærent, nihil certi polliceri de futuris poſsint, Aſtrologus nunquam abſolutè quidquam de futuris pronunciare debet. Generalia verò cùm trahi in varia poſſint, nihil mirum eſt Genethliacos vera denunciare interdum. Sumam exemplum ex Cardani genitura, quam ponit libro centum geniturarum, numero 83. & eſt Herculis Ferrariæ Ducis. Hæc genitura, inquit, eſt Principis viuentis, & cùm habeat Iouem in Veneris oppoſito, ſignificat abundantem luxum, fœlicitatemque, Sol cum Mercurio in Ariete diſcurrendi per ſingula rationem bonam, Mars, & Saturnus in Sextili Iouis potentis; Saturno cadente aliqua decernit pericula ex occultis inſidijs, ipſumq. ad aliqua peragenda diſponunt, quæ non adeò quandoque à cæteris probentur.

Rurſus genitura 85. Vitam habebit laboribus plenam, nam maximi ſuperiores ſunt in cœli medio, & retrogradi, &c.

Item genitura 50. Luna Veneri iuncta in Cancro, inquit, & caput in prima fortem decernunt vitam, amplamque fortunam, &c. Lib. de Iudicijs, cap. 6. Quia Mercurius, inquit, & Iupiter in genitura ſunt ſignificatores ſubſtantiæ, & Promiſſor eſt Venus, & hi tres ſunt in trino ac ſextili, hoc anno aliquid inchoabo, quod erit cauſa lucri non mediocris.

Et cui hæc non poſſunt accõmodari? aut in quem non cadunt, quæ adeò indefinitè dicuntur? Eodem aſtu, & fraude ſæpe denunciant imminere periculum aliquod, & ſiue offendamus ambulantes per vrbem, ſiue calce petamur ab equo, ſiue ſella decidat in cubiculo, ſiue aliud quodcunque contingat, id demum eſſe cõtendunt, quod prædicebatur. Pollicentur alias dignitates, & honores, cui prædictioni incredibile eſt quàm multis euentis concilient fidẽ, ſiue quis ab amicis honorarius arbiter in cauſa aliqua conſtituatur, ſiue ſacris initietur, ſiue donetur laurea doctoratus, ſiue à Principe honorificè excipiatur, ſiue vrbi, aut oppido præficiatur, ſiue in Principis aulam aſciſcatur, ſiue alia quacunque ratione ſplendoris aliquid, & dignitatis conſequatur, inſolenter iactant id eſſe à ſe multò ante præuiſum.

Quare quod Cardanus ait genitura trigeſimaprima, ſtellas decernere Hieronymo Morono gratiam apud Principes, poteſtatemque maximam, quandoque etiam ſupremam, quàm multis modis verum eſſe potuit? Quod Philippo Archinto genitura 32. canit, cùm Sol ad Lunæ quadratum peruenerit, merito honore decorabitur, quot habere potuit veritates.

Cauere præterea ſolent tam callide ſuis prædictis, & tam multa ad ea requirere, vt mira quadam arte ab Aſtrologia planè diuerſa, vera denuncient. Nam cum omnia fermè, quæ mundo toto fiũt naturali quadam colligatione copulata ſint; vt, Inuenies theſaurum, nimirum ſi terram effoderis, niſi æger fueris, ſi per

Prin-

Principem licuerit, ſi veneris ad eam ætatem, qua Aſtra theſaurum pollicentur, ſi id non prohibuerit violentus aliquis caſus, deinde reliqua. Item ſuſcipies liberos, ſi duxeris vxorem, ſi vxor fuerit fœcunda, ſi tandiu vixeris, vno verbo ita muniunt ſuas prædictiones, & in ea ſe abdunt penetralia, quibus nonniſi vera reſponſa prodire poſſunt. Nam ſi ea omnia, quæ requirunt ad ſua prædicta, conſertè, contextèque, conueniant ad rem efficiendam, non poteſt id, quod denunciatum fuit, non euenire: ſi aliquid deſit ex ijs, quæ Aſtrologus exigebat, vera adhuc eius eſt enunciatio, quæ rem antecedentibus omnibus cauſis, & re nulla impediente dixit eſſe futuram. Prædicit exempli gratia Aſtrologus, Cõualeſces è morbo, ita accipiendũ aiunt, ſi adhibueris Medicum gnauum, ſolertẽ, peritum, ſi Medico obtemperaueris, ſi pharmaca non fuerint vitiata, ſi alius non interceſſerit grauis error. Siue itaque conualeſces, ſiue non, Aſtrologus vera vidit: ſi enim non ſequitur ſanitas, aliquid defuit ex ijs, quæ neceſſaria erant ad valetudinem: Si conualueris, recte Aſtrologus vaticinatus fuit, qui ſanitatem pollicebatur. O præclaras prædictiones! ò admirabilem diſciplinam! Quorſum tot Aſtrolabia, tot Quadrantes, tot Tabulæ, tot Alfridaria, tot Abſides? Quilibet è vulgo certò, & indubitatè ſalutem polliceri poteſt, ſine vlla Aſtrorum ſcientia: ſi enim nihil eorum deſit, quæ ad ſanitatem conducunt, ſine dubio ſequetur ſalus.

Quo loco longè, latèque ſplendeſcit Aſtrologorum inconſtãtia. quando enim eis oſtẽdimus, nihil poſſe certò ex aſtris cognoſci, propterea quòd ea, quæ fiunt, non ſolis aſtris agentibus fiunt, ſed concurrentibus etiam ſublunaribus cauſis, quas Aſtrologi nec obſeruant, nec obſeruare poſſunt, reſponderunt ab aſtris moueri, & aptari reliquas cauſas ad id efficiendum, quod aſtra portendunt. Nunc quoniam re, & euentis eorum prædicta quotidie refelli luce palã oſtendimus, à proximis, & coniunctis cauſis, aiunt, aſtra prohiberi, ne id præſtent, quod Aſtrologus pollicebatur. Egregiam ſanè diſciplinam!

Quid dicam de verborum inuolucris, & inacceſsis latebris? ita interdum loquũtur, vt Chaldæos ipſos, aut Ægyptios loqui putes. hinc creberrima Arabicarum vocum vſurpatio, *Allilage, Almugea, Rabut* hinc flexiloquæ orationes: illæ, quæ in omnem partem trahi poſſunt: hinc obſcura, & cæca prædicta, & quæ nullo Aſtrorum tanto ſplendore illuſtrari poſſunt, vt intelligantur; hinc ambiguę prædictiones, & quæ ad Dialecticos referendæ ſint pro explicatione; hinc verborum tricæ inexplicabiles, & æquiuocationes qualibus ne Dęmones quidem in Gentilium oraculis vſi ſunt. C. Caligulam monuit Aſtrologus, vt à Caſsio caueret: qua de cauſa Caſsium Longinum Aſiæ tunc Proconſulem virum in Republica per id tempus longè clariſsimum, è medio tolli imperauit, ſed à Cherea Tribuno, qui alio nomine Caſsius nuncupabatur, occiſus fuit. Ioanni Manardo Ferrarienſi Medico prędixerat Aſtrologus non ignobilis, in fouea periturum, exinde Medicus cauere omnes foueas, ſuperſtitioſè obſeruare ſcrobes, quoad ducta vxore, immodico coitu extinctus fuit, in quem Paulus Iouius non inſulsè luſit:

In fouea qui te periturum dixit haruſpex,
Vates verus erat, coniugis illa fuit.

Quid opus eſt circuitu, & anfractu verborum? quid ambiguis prædictis, ſi è ſtellis præuident, quæ imminent? cur non apertè denunciant quæ clarè intuentur? aut quò pertinent tot obſcuritates, & ænigmata verborum? quauè mente denunciant ea, quæ intelligi non poſſunt, niſi euentu ſequuto? Nonne perſpicuum eſt, nihil eos habere certi, & conſtituti? idcircò ea quærere verborum inuolucra, quæ aptari poſſunt, quibuſcunque euentis.

Sapienter ſanè Phauorinus apud Gellium libro decimoquarto, capite primo extremo nos monet, vt caueamus, nè qua nobis iſti ſycophantæ ad faciendam fidem irrepant, quòd videntur quædam interdum vera effutire, aut ſpargere: non enim comprehenſa, inquit, neque definita, neque percepta dicunt, ſed

lubri-

Digitized by Google

lubrica, atque ambagioſa coniectatione nitentes, inter falſa, atque vera pedetentim, quaſi per tenebras ingredientes eunt, & aut multa tentando incidunt repentè imprudentes in veritatem; aut ipſorum, qui eos conſulunt, multa credulitate ducente, perueniunt callidè ad ea, quæ vera ſunt, & idcircò videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem faciliùs imitari; iſta tamen omnia, quæ aut temerè, aut aſtutè vera dicunt, præ cæteris, inquit, quæ mentiuntur, pars ea non ſit milleſima, &c.

His fallacijs Genethliaci confidunt magis, quàm Aſtris, atque hæc ſunt triangula, & tripodes, quibus eorum vaticinia inſiſtunt. Huic Lucas Gauricus in genitura Alexandri Cardinalis Farneſij viri clariſsimi. Venus, inquit, in ſuo domicilio Solem recipiens, ſub nono cœli templo, Luna Mercurium, & ſummum cœli apicem hexagona radiatione ſuſcipiens: Item Mercurius, & Iuppiter ſummum cœli cardinem circundantes: Et Auus eius Paulus Tertius Pontifex Maximus contribuerunt Alexandro Farneſio Cardinalis dignitatem, cum prouentibus affluentiſſimis. Mercurio, Veneri, Ioui, Paulum Tertium Pontificem addit, non quod ſolus Pontifex hæc omnia præſtare non potuerit nauſeantibus Aſtris. Sed vt arcanum aliquid effari videretur Mercurium in ſocietatem, communionemque Pontificis vocauit.

CAPVT XL.

Multa Aſtrologos diuinare ex prudentia, & vſu rerum, quàm ex arte Aſtrologica.

NON pauca diuinant, qui Aſtrologi habentur, ingenij acumine, & peritia rerum humanarum potiùs, quàm Aſtrorum admonitu. Qui enim ingenio valent, & prudentia, perſpectis cuiuſque temperamento, corporis habitu, & conſtitutione, ingenio, conſilijs, opibus, ſtudio, animique propenſione, inſtituto, vitæ genere, conſuetudine, familia, domo, patria, maioribus parentibus, vxore, liberis, dignitate, munere, poteſtate, cæteriſque huius generis, ſagaci quadam ſolertia, & rerum vſu multa præuident futura, quæ rude vulgus ex Aſtris deduci magno errore exiſtimat. quid enim eſt faciliùs, quàm graſſatori prædicere violentam mortem? furi præſagire ſuſpendium? aleatori vappæ, nebuloni rei domeſticæ euerſionem, auaro, & qui argento poſt omnia ponit, canere Horatianum illud:

Non vxor ſaluum te vult, non filius; omnes,
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cùm tu argento poſt omnia ponas:
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
Vuidius quidam (inquit Horatius) *non longa eſt fabula, diues,*
Vt metiretur nummos; ita ſordidus, vt ſe
Non vnquam ſeruo meliùs veſtiret. ad vſque
Supremum tempus, nec ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat; at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium.

An Aſtris opus fuiſſet, vt huic quiſquam necem

necem comminaretur? ex pecunia, quam congeſtam habebat, nonnè ſatis coniecturæ ſumi poterat multorum illum inſidijs expoſitum eſſe?

Quid Virgilium? ex Aſtriſne, an ex proximis, coniunctiſque cauſis, ex genere vitæ, ex negotiorum natura deduxit ea, quæ libro ſecundo Georgicorum ſcribit?

O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint,
Agricolas, quibus ipſa, procul diſcordibus armis,
Fundit humo facilem victum iuſtiſſima tellus,
Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis
Manè ſalutantum totis vomit ædibus vndam,
Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes,
Illuſaſq; auro veſtes, Ephyreiaq; æra:
Alba, nec Aſſyrio fucatur lana veneno,
Nec caſia liquidi corrumpitur vſus oliui:
At ſecura quies & neſcia fallere vita,
Diues opum variarum; at latis otia fundis.
Speluncæ, viuiq; lacus; at frigida Tempe,
Mugituſq; boum molleſq; ſub arbore ſomni
Non abſunt: illis ſaltus, ac luſtra ferarū,
Et patiens operum, paruoque aſſueta iuuentus,
Sacra Deum, ſanctique Patres: extrema per illos
Iuſtitia excedens terris veſtigia fecit, &c.

Hæc ſpectant, qui vera præſagire ſolent, & ex his coniecturam faciunt, non ex Aſtris, vt perſpicuum iam ſit, ſublato caſu, ſublata fraude, ſublata coniectura, quæ ex conſuetudine, & vſu rerum deſumitur, mendaces omnes Aſtrologorum præſagitiones eſſe, & Aſtrologiam, qua Aſtrologia eſt, & ab alijs coniecturis deſtituta, nihil fundere, niſi mendacia. Quare aut omittant iam Aſtrologi ſua prædicta euentis confirmata nobis objicere, aut oſtendant, quæ vera Aſtrologi prædicunt, non aliundè vim, & veritatem habere, quàm ab Aſtrologia; alioquin negabimus Aſtrologiam niti certis experimentis.

CAPVT XLI.

Leuitate conſulentium vera prædicere Aſtrologi putantur.

Nec nimia conſulentium credulitas, & leuitas in credendo iuuat parum Aſtrologorum prædictiones. Hæc in bello (inquit Tullius libro ſecundo de Diuinatione, de prodigijs loquens) plura, & maiora videntur timentibus, eadem non tam animaduertuntur in pace: accedit illud etiam, quòd in metu, & periculo, cùm creduntur faciliùs, tum finguntur impuniùs. Tunc enim maximè Genethliacos conſulere ſolemus, quando vel periculi aliquid imminet, vel quando magna aliqua ſpe erecti ingens aliquod bonum anxiè expectamus. inter hos animorum fluctus, & agitationes, nimium quantum fidei tribuimus rebus etiam fictis: quemadmodum enim ebrijs, & mente motis etiam quæ ſtant moueri videntur: ita ij, qui timore, aut ſpe vehementi agitantur, falſa pro veris crebrò admittunt. Huc accedit, quod Genethliaci, mali, bonique opiniones accendere ſolent: pollicentur enim aliquando opes, dignitates, ampla matrimonia, Principum gratiam, cæteraque huius generis; aliquando comminantur egeſtatem, exilia, carceres, morbos, mortem, ſimileſque calamitates, opinione porrò boni, aut mali imminentis, duo exiſtunt animi motus, ſpes, & metus, quibus impellimur ſæpè ad ſuſcipiendum negotium, quod Aſtrologus proſperè, fœliciterq. ceſſurum pollicitus eſt. magnaq. adhibita cura, ac diligentia, ſi res ex animi ſententia eueniat, Aſtris tribuitur, quod ſtudio, ac ſolertiæ debetur. Multi nanque, qui nè cogitaſſent quidem de Principis aula, excitati Aſtrologorum amplis, certiſque pollicitationibus, ſe Principis dant ſeruitio; eaque, quam conce-

conceperunt, maximarum rerum ſpe diù, noctuque ſtimulante animum, tantum adhibent curæ, laboris, vigiliarum, munerum, officiorum, obſequij, induſtriæ, ita omnes neruos, omnes cogitationes intendunt in procuranda Principis gratia, in aſſequenda dignitate aliqua, vt labori aliquis tandem reſpondeat fructus. Et tu huiuſmodi euentum ab Aſtris deduci potiùs, quàm à muneribus, ab officijs, à ſtudio, quibus hi operã ſuam Principi probarũt, exiſtimas? Rurſus prædicunt alicui magnas opes ex mercatura, accedunt ſine dubio vehementem quæſtus cupiditatem, quæ permeat in venas, hæret in medullis, altè in viſceribus inſidet. Ardet ille mercaturæ deſiderio, curas omnes, & conatus dirigit in mercimonium; quid multa? tradit ſe totum mercaturæ, non parcit labori, non ſomno, non ſanitati, non vitæ, omnes quæſtus rationes init; peruenit ad amplas opes, parat diuitias; diuinauit Aſtrologus: diuinauit quidem, ſed non è cœlo.

Contra verò denunciaut alicui infauſtam aulam, mercaturam, literarum ſtudium, eumque à negotio, ab aula, à literis abſterrent. Ille viuit inglorius, inops, rudis literarum. Conclamata res eſt. Genethliacus multò ante diuinauit. Egregium planè vaticinium, & in quo magnam vim habent Aſtra. Sic P. Nigidij vaticinium Octauium Auguſtum, Thraſylli Tiberium erigere potuit ad ſpem Imperij, qui ad illud poſtea non ſyderum ductu, ſed proprio conſilio, & induſtria peruenerunt.

†

CAPVT XLII.

Auctore dæmone interdum Genethliacos diuinare.

MAGNA Genethliacis cum humani generis hoſte intercedere ſolet conſuetudo, eoque vtuntur ſæpè familiariter, quo Auctore mira quædam, & quæ humanam ſuperant coniecturam præſagire nonnunquã conſueuerunt. His omnibus conſideratis (inquit Sanctus Auguſtinus libro 5. de Ciuitate, capite ſeptimo extremo) non immeritò creditur, cùm Aſtrologi mirabiliter multa vera reſpondent, occulto inſtinctu fieri ſpirituum non bonorum, quorum cura eſt has falſas opiniones de aſtralibus fatis inſerere humanis mentibus, atque firmare, non horoſcopi notati, & inſpecti aliqua arte, quæ nulla eſt.

Rurſus libro ſecundo de doctrina Chriſtiana, capite vigeſimoſecundo, & vigeſimotertio. Quare iſtæ quoque opiniones, quibuſdam rerum ſignis humana præſumptione inſtitutis ad eadem illa, quaſi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referenda ſunt; hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio Diuino cupidi malarum rerum, homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum ſuarum, illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis, quibus iſta pars mundi infima ſecundum pulcherrimum ordinem rerum diuinæ prouidentiæ lege ſubiecta eſt; quibus illuſionibus, & deceptionibus euenit, vt iſtis ſuperſtitioſis, & pernicioſis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant, quàm dicantur, multaque obſeruationibus ſecundum obſeruationes ſuas eueniunt, quibus implicati curioſio-

rioſiores ſiunt, & ſeſe magis, magiſque inſerant multiplicibus laqueis pernicioſiſſimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ, ſalubiter diuina Scriptura non tacuit: Nec ab ea ſic deterruit animam, vt propterea negaret talia eſſe ſectanda, quia falſa dicuntur ab eorum profeſſoribus, ſed etiam ſi dixerint vobis, & ita euenerit, ne credatis eis; non enim quia imago Samuelis mortui, Sauli Regi vera pronunciauit, propterea talia ſacrilega, quibus imago illa præſentata eſt, minùs execranda ſunt; Aut quia in Actibus Apoſtolorum ventriloqua fœmina verum teſtimonium perhibuit Apoſtolis Domini, ideo Paulus Apoſtolus pepercit illi ſpiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correctione, atque excluſione mundauit. Omnes igitur artes huiuſmodi, ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & dæmonum, quaſi pacta infidelis, & doloſæ amicitiæ conſtituta penitus ſunt repudianda, & fugienda Chriſtiano. Hæc ille. Vix autem reperies Genethliacum vllum, qui arctiſsimo neceſsitudinis vinculo cum dæmone nõ ſit coniunctus; iuſto enim Dei iudicio (quod docebat paulò antè S. Auguſtinus) ſit, vt qui perquirunt, quæ humanum captum excedunt, in dæmonum diſciplinam dilabantur; ille enim admiſcere ſe ſolet magnis auſibus, & conatibus eorum inſerere ſe ſe, qui aliquid humano faſtigio maius moliuntur. Et multi quidem ſecretas dæmonum amicitias non inſcij colunt, multi non quidem explicitè, ſed tacitum cum illis fœdus habent, multi fortaſſe nec animaduertunt dæmonum operam, qua vtuntur prædicendo, multos nullo inito pacto, ſponte ſua dæmones iuuant, veraſque immittunt futurorum præſenſiones, vt illis illecti, & irretiti ad venerationem ſuam, & cultum ſenſim pertrahant. Hac ratione vaferrimus anguis ante Euangelij lucem oraculorum ſuperſtitionem inuexit, multaque Delphis alijſq. locis prædixit admiratione pleniſsima, quibus cultum ſuum & venerationem diu retinuit.

At ego ipſe, qui Aſtrologorum inſipientiam coarguo, videar deſipere, niſi intelligam profligatam iam eorum cauſam; vnicum enim eſt huius artis firmamentum præſenſiones, quas Genethliaci fundunt à veritate non abhorrentes: At obtinuimus iam, ea, quæ nonnunquam ita eueniunt, vt prædicta ſunt, à Genethliacis, multis alijs cauſis ita euenire, vt præuiſa ſunt; fatendũ igitur nullis Aſtrologiam ſtabiliri fundamentis, ſed vagum quoddam eſſe commentum ab hominibus æruſcatoribus quæſtus cauſa excogitatum. Quo recepto iam, & conſtituto terminalia ſine dubio celebrare licebat; Verum vt magis, ac magis Genethliaca vanitas eluceſcat, non grauabor Aſtrologicis concluſionibus, certis viuiſque exemplis oſtendere, nihil Planetarios dicere poſſe, ex arte, aut de proſpera & aduerſa fortuna, aut de honoribus, & dignitatibus, aut de vita & morte, aut de ſummo Pontificatu, quæ præcipue è ſtellis peti ſolent.

CAPVT XXXIV.

Nihil Aſtrologos ex natalitijs Aſtris decernere poſſe de cuiuſque proſpera aut aduerſa fortuna.

TOTO mundo, inquit Plinius libro primo, cap. 7. & locis omnibus, omnibuſque horis, omnium vocibus fortuna ſola inuocatur, vna nominatur, vna accuſatur, vna agitur rea, vna cogitatur, ſola laudatur, ſola arguitur, & cum conuitijs colitur; volubilis, à pleriſque verò, & cæca etiam exiſtimata, vaga, inconſtans, incerta, varia, indignotum fautrix: huic omnia expenſa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, ſola vtranque paginam facit, &c.

Et Horatius lib. 1. ode 35.

O Diua gratum, quæ regis Antium
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos

Vertere

Vertere funeribus triumphos :
Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus : te dominam æquoris ,
Quicunque Bithyna laceſsit
Carpathium pelagus carina .
Te Dacus aſper , te profugi Scythæ ,
Vrbeſque genteſque , & Latium ferox ,
Regumque matres barbarorum , &
Purpurei metuunt tyranni :
Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam : neu populus frequens
Ad arma ceſſantes , ad arma
Concitet , imperiumque frangat .
Te ſemper anteit ſæua neceſsitas ,
Clauos trabales , & cuneos manu
Geſtans aena : nec ſeuerus
Vncus abeſt , liquidumque plumbum .
Te ſpes , & albo rara fides colit
Velata panno : nec comitem abnegat ,
Vtcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis .
At vulgus infidum , & meretrix retro
Periura cedit : diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis, amici
Ferre iugum pariter doloſi, &c.

Hoc quoque ludibrium vagum, volubile, inconſtans , cæcum, varium, incertum, ad ratos cœli motus referunt Genethliaci , & quaſi virgula quadam diuina è cœlo deducunt ; quid tam contrarium rationi, & conſtantiæ, quàm caſus & fortuna ? quid magis ratum , ac definitum, quàm Aſtrorum motus inuiolabiles ? quis ergo ſit adeò à veritate auerſus, qui dicat fortuitos euentus ab Aſtris, hoc eſt, ſempiterna cauſarum ſerie pendere, & ea, quæ temere, cæco caſu , & volubilitate fortunæ fiunt , certas cœlo habere cauſas , cur rato tempore fiant ? hoc verò eſt quod volunt Mathematici , qui è cœlo de cuiuſque proſpera aut aduerſa fortuna diuinant : Quorum duo præcipua ſunt placita. Primum quatuor, aut plures Planetas in ſuis dignitatibus eſſentialibus conſtitutos proſperam ſpondere fortunam . Secundum , totidem aut plures in ſuis deiectionibus poſitos aduerſa omnia indicare . Ad duo hæc principia referunt quæcunque de proſpera, aut aduerſa fortuna dicuntur , his quaſi fortunæ fanis tanquam in Delphico templo ſuperſtitioſa oracula concipiunt : ex his duabus ſpeculis vniuſcuiuſque vitæ curſum, multò antè præuideri poſſe contendunt .

Nos contrà infœliciſsima duo hæc principia, & multis expoſita ludibrijs putamus , eaque certiſsimis experimentis ex eorummet libris petitis aduerſari , tam certò deprehendimus, vt nullis præſtigijs eorum veritas retineri poſsit. Ludouicus ſiquidem Sfortia , Mediolanenſium Dux , natus anno 1452. die 3. Auguſti , in genitura habuit Solem in gradu 19. Leonis minut. 20. Iouem in Piſcibus , Venerem in Libra , Martem in Ariete , Saturnum in Libra, id eſt , quinque Planetas in dignitatibus ſuis eſſentiatibus : Aluit præterea domi Aſtrologum non infimæ conditionis , ex cuius præſcripto omnia egit. In tanta ſyderum fœlicitate infœliciſsimus ſemper vixit , perpetuis diuexatus bellis à Ludouico Duodecimo Gallorum Rege: Tandem bello captus fuit , & in vinculis aliquot annis ignominioſè habitus , omnium malorum lernam expertus migrauit è vita .

Franciſcus Sfortia Ludouici filius natus anno 1595. die tertia Februarij, nullum Planetam , præter Martem, in ſua dignitate habuit ; quin etiam in eius genitura videmus Solem in ſuo detrimento in fine Aquarij in domo 12. termino maleficæ , & quadrato Martis , in domo hæreditatis poſiti , Lunâ in quadrato Saturni , tanto verò patri fœlicitate præſtitit, vt quem ille Ducatum amiſerat, hic Caroli V. Imperat. auſpicijs receperit , & ad paternam ditionem, & opulentiam reuocatus bonis omnibus affluentem vitam duxerit .

In Ferdinandi Gonzagæ qui natus eſt anno 1507. die 27. Ianuarij, geneſi quinam Planetæ ſunt in ſuis dignitatibus ? Solem cernimus in grad. 17. Aquarij minut. 54. Venerem in Ariete, Saturnum in Leone , Mercurium in Piſcibus , quatuor videlicet Planetas in ſuo detrimento. Vixit tamen ille fœlix vt ſi vllus alius Mantuanus Princeps , domi militiæ clarus , à Carolo V. Roman. Imperat. ſummo loco habitus, Inſubriæ cum ſummo Imperio præfectus.

Alexan-

Alexander Vitellius Dux militari laude longè clariſsimus in ſecundo, ac proſpero rerum omnium curſu, Lunam habuit in ſua deiectione in gradu decimonono Virginis, Iouem in Capricorno, Martem in Libra, Mercurium in Sagittario, quatuor Planetas extra dignitates eſſentiales.

Adulphus Holſatiæ Princeps, natus anno 1527. die 25. Ianuarij, quo tempore quinque Planetæ in ſuis detrimentis verſabantur, quam tandem calamitatem ſubijt? aut quam eſt aduerſam fortunam expertus?

Ioannes Picus Mirandulanus, malleus ille Aſtrologorum, Lunam habuit in Tauro, Venerem in Piſcibus, Martem in Scorpione, Saturnum in Aquario, nullo proſperæ, aut aduerſæ fortunæ notabili euentu.

Michael Angelus Bonarota, pictor, ſculptor, architectus nobiliſſimus, ortus dicitur Sole peregrino in Piſcibus, Luna in Capricorno, Venere in Ariete, Saturno in Cancro; de eius aduerſa fortuna nullus fando audiuit.

Sixti ab Hemminga Friſij nobilis mater quinque Planetas ſortita eſt in proprijs domicilijs, & quidem omnes, ſi Venerem excipias in angulis conſtitutos, vt cernere eſt in themate à Sixto filio expoſito, quæ multorum exercita calumnijs, perpetuis diuexata litibus, multorum appetita inſidijs, infœliciſsimam duxit vitam.

Matthæus ille Taphurius, cuius ſupra meminimus, quatuor Planetas in ſuis dignitatibus eſſentialibus nactus, ſæuientis fortunæ ludibrium fuit.

Atque hæc ita conuellunt Aſtrologorum de proſpera, & aduerſa fortuna apoteleſmata, quæ retulimus, vt ſupervacaneum ſit alia exempla recenſere, hoc ipſum conficientia, quæ in Gaurici, in Cardani, in Sixti, in Iunctini genituris viſuntur.

Iam verò ſiquis neget ſatis eſſe ad proſperam fortunam tres, aut plures Planetas in ſua exaltatione conſtitutos, contendatque alia multa requiri, quæ in genituris relatis deſiderantur. Is primo quidem arcem ipſam Genethliacam prodit, principia illa, vnde omnis de proſpera fortuna, hactenus præſagitio deſumpta fuit. Deinde ſi ab his principijs diſcedamus: cum alia cudat Leouitius, alia Rantzouius, alia Bellantius, alia Cardanus, cum vnus his, contrarijs alius vtatur obſeruationibus. Fateri profectò cogimur, nihil eſſe certi, vnde de ſecunda, aut aduerſa fortuna decerni poſsit, ſed arbitraria eſſe omnia fortunæ apoteleſmata.

CAPVT XXXIV.

Non licere Aſtrologis per accidentia rectificare genituras.

ITa omnes Aſtrologicas præſenſiones à natalitio Themate dependere volunt Mathematici, vt eo vel leuiſsimè commutato, totius vitæ curſum, omniumque rerum ordinem mutari oporteat. Cum autem difficillimum ſit notare illud temporis momentum, quo ex materno vtero infans egreſſus primò ſpiritum ducit, varias adinuenerunt rationes ad verum natiuitatis tempus deferentes: æſtimatas enim genituras, & à veritate dilapſas ex Hermetis trutina, vel ex accidentibus reſtituere ſolent. Sed prius Cancer recta incedet, quàm Aſtrologi ad verum natiuitatis tépus perueniant; prius lupus ouem ducet vxorem, quàm Genethliaci lapſam genituram in ſuum domicilium, laremque reducant. Non poſſe Planetarios ex loco Lunæ conceptus tempore, deducere natiuitatis horam diſputauimus libro tertio, cap. 7. Quare vt aliàs prætereamus artes, quibus Aſtrologi ad verum horoſcopum perueniri contendunt, poſtremam, quæ ex accidentibus verum natiuitatis Thema conficit exponere aggredimur, vt ex vna, quæ omnium certiſsima putatur, & cui recentiores omnia ſua vaticinia committunt, de alijs

con-

coniecturam facere liceat. Quoniam vim quandam eſſe aiunt in Zodiaco, quod ſupra retulimus, & talē, vt eius Orbis vnaquæque pars aliam, & aliam vim obtineat, qua variè moueat Planetas, & in contrarios deducat effectus; perinde atque ſtellæ in ijs finitimiſque partibus ſint quoque tempore, varios à cœlo docent dimanare effectus. Quare cum Planetæ in eam partem orbis incidunt, in qua eſt ortus eius, cuius fata quæruntur; aut in eam, quæ coniunctum aliquid habet, aut conſentiens, quæ triangula, & quadrata nominant, non veriſimile ſolum, ſed etiam neceſſarium cenſent, eū, qui ſub tali horoſcopo ortus ſit afflari à ſyderibus ijs, atque immutari. Quare, vt inueniatur verus horoſcopus, aiunt tempore alicuius accidentis, putà morbi, caſus, periculi, & huiuſmodi, obſeruandum eſſe locum Martis, aut Saturni, aut vtriuſque. Quòd ſi eorum alter, vel vterque repertus fuerit in eodem gradu, in quo in exiſtimata natiuitate eſt horoſcopus, rite natalem horam notatā fuiſſe putant; ſin autem Saturni, aut Martis, aut vtriuſque locus longè diſtet ab eo gradu, qui cenſetur horoſcopus, nec cum eo coniunctum aliquid habet, falſatam aiunt eſſe genituram; relictoque priori horoſcopo, locum quo tempore accidentis, vel hi Planetæ occupant, vel aliqua radiatione attingunt, pro vero horoſcopo habent: quo fit, vt ſi in exiſtimata genitura gradus vigeſimus Virginis cenſeatur horoſcopus, Mars verò tempore mortis non in vigeſimo, ſed in decimoſeptimo gradu Virginis reperiatur, ſecundum artem, decimuſſeptimus gradus Virginis ſtatuatur verus horoſcopus, & tempus illud, quo decimuſſeptimus gradus Virginis fuit in horoſcopo cenſeatur verum tempus natiuitatis.

Cyprianus Leouitius hanc reſtituendi horoſcopum, rationem ad omnes Planetas pertinere putat. Dato, inquit, tempore alicuius accidentis, vide in Ephemeridibus vtrum eo ipſo tempore Planeta, cui ſignificatio talis accidentis cōuenit, tranſeat gradum horoſcopi, aut aliquo aſpectu eum irradiet, quod ſi fiat gradum, & minutum eius Planetæ verum aſcendens natiuitatis eſſe ſcias, &c.

Rurſus ſi Planeta, qui effectum quempiam ſignificat, huiuſmodi accidentis tempore, non reperiatur quidem in gradu, qui pro horoſcopo habetur, ſed certo aliquo aſpectu eum irradiet, putà ex trigono, quadrato, & huiuſmodi, verum in genitura tempus natiuitatis contineri exiſtimant. At ſi neque aſpectu vllo, neque corpore, vt loquuntur, horoſcopum attingit, tempore accidentis falſatam genituram putant, & ex aſpectu, vel loco Planetarum, geneſim reſtituendam cenſent, gradumque illum faciendum horoſcopum, ad quem Planeta talis euentus auctor, accidentis tempore, vel corpore, vel aliquo aſpectu peruenit. Hæc Genethliaci, qui tanquam ardeliones huc, & illuc volitantes, nunc ab horoſcopo ad futuros euētus, nunc ab euētis ad horoſcopum progrediuntur: ſed nimirum telas texunt aranearum, tricas nent apinas.

Primùm cum alij per Aminodar, alij per trutinam Hermetis, alij hoc, alij alio modo reſtituendum horoſcopum cenſeant, hæc inconſtantia declarat nihil Genethliacos adhuc certi habere quo ad natalem horam perueniatur.

Deinde conſtat maleficos Planetas ſępiùs tranſgreſſos horoſcopum, eiuſque triangula, & quadrata, conſentientibus etiam annorum initijs, ſine vllo omninò effectu; id quod multis exemplis planum facit Sixtus ab Hemminga in genitura Ferdinandi Imperatoris, Federici Saxonum Ducis, Iſabellæ Hiſpaniarum Reginæ, Pauli Tertij Pontificis, Petri Aloyſij Parmenſium Ducis, Alexandri Medices, Mariæ Reginæ Angliæ, Eliſabethæ Reginæ Angliæ, Henrici Octaui Anglorum Regis, Bernardi de Merode, Caroli à Brimeu. Nobis ex Caroli Quinti Imperatoris genitura per accidētia à Mathematicis reſtituta, plures maleficorū coitiones cum horoſcopo proferre licet, ſine vllo ſucceſſu. In ea ſiquidem genitura alij. 6. alij 7. alij 8. alij 11. gradum Capricorni conſtituunt horoſcopum: At Saturnus menſe Decembri, anni 1517. menſe Ianuario, anni 1518. in eiſdem gradibus hæſit nequidquam Carolo Quinto incom-

incommodi patiente. Iterum anno 1547. ab ineunte Ianuario ſpatio ſex menſium, Saturnus per initium Capricorni delatus nullum malignitatis ſuæ veſtigium reliquit, quin is annus præ cæteris Carolo fœlix, fortunatuſque illuxit, ob inſignẽ memorabilemque victoriam, quam de Principibus Germaniæ reportauit.

Hieronymus Cardanus, qui triginta ipſos annos in ſua genitura exponenda laborauit, apud Sixtum ab Hem. horoſcopum ponit Aphetam, ſiue vitæ ſignificatorem, cuius gradum 7. Tauri permeauit Saturnus anno 1528. menſe Aprili, anno 1557. menſe Maio, & Iunio, anno 1558. menſe Februario, ſine vlla Cardani noxa. In genitura Alexandri Medices, quam ex morte, quæ accidit anno 1537. ætatis 24. Mathematici reſtituerunt. Directio horoſcopi ad quadratum Saturni, quæ incidit in annum 1519. Ianuario mẽſe irrita fuit. alia, quæ accidit eodem anno, menſe Iulio ſine effectu effluxit. In genitura Doconis ab Hemminga Sixtus eius frater enumerat 20. huiuſmodi coniunctiones ſine effectu vllo.

His ſi addas, quod Genethliaci profitentur, non omnia, quæ hominibus contingunt, defluere ab Aſtris, ſed multa à liberis proficiſci volũtatibus, multa à ſublunaribus, & proximis cauſis: nec vllo diſcrimine internoſci ea, quæ ab Aſtris, quæque à ſublunaribus cauſis efficiuntur, intelliges nullam Planetarijs patere viam, quæ ex accidentibus in veram natiuitatis horam deferat: conſtat enim ex ijs, quæ non ab Aſtris, ſed à ſublunaribus cauſis proficiſcuntur, non licere de vero horoſcopo coniecturam facere; ſed nulla inter ea, quæ à cœlo, & ea, quæ à proximis cauſis promanant, intercedit nota: nihil ergo certi ex accidentibus ſtatui poteſt de vero horoſcopo. Quæ res ad certum, & ineuitabile exitium omnem vocat Genethliacam, quæ ex incertis Aſtris de futuris vaticinatur euentis: & ex incertis euentis de veris decernit Aſtris. Quo enim modo certa ars notari potuit ab euentis, quæ ex ſtellis mundanos dicat euentus; cum non conſtet, qui effectus ab Aſtris, quiuè ab alijs cauſis proueniant? & rurſus, qui poteſt illa veri eſſe diſciplina, cui perſpectus non eſt ſtellarum congreſſus, vnde haurire debet futurorum præſenſionem?

Quanquam autem Cyprianus Leouitius in doctrina de Iudicijs natiuitatum ſcribit quendam, ex directione horoſcopi ad Solis ſextilem dextrum, lucratum eſſe Carolinos aureos 20. Et Franciſcus cognomento Monachus, magni nominis Aſtrologus, ex occurſu Medij cœli ad radium benefici Planetæ nouum par calceamentorum ab amico ſibi dono datũ tradit: Conſentiunt tamẽ probati Aſtrologi, quod videre eſt apud Card. lib. de temp. & mot. errat. reſtit. cap. 11. plurimos euentus non pendere à cœlo. Nũ fortuitos etiam, & repentinos animi impetus in leuiſſimis rebus, moueri deſuper agitarique putabimus? num ſi fortè ire in forum volueris, ac deinde nolueris, atque id rurſus volueris, ex errantium quadam ſyderum reciprocatione contingere potiùs exiſtimabimus, quàm ex varia, diſparique animi agitatione? ſtudeatnè quis, an otietur, legat, an ſcribat, ſedeat, an ſtet, vigilet, an dormiat, comedat; an bibat, ne Mathematici quidem profitentur ſe dicere poſſe. In tanta porrò accidentium varietate, quis non videt aleam quandam in ijs deligendis, per quæ verus horoſcopus requiratur?

Quid, quòd euentus ſæpè non conſentiunt, ſed vnus hunc, alius alium horoſcopum poſtulat? Quod videre eſt in genitura Caroli Quinti Imperatoris, quã ad vnguem reſtitutam ex electione ad Imperium, ex coronatione Aquiſgranenſi, & Bononienſi, cum animaduerteret nobilis quidam Aſtrologus non congruere cum alijs Caroli euentis; hæc ſcripta reliquit. Neceſſariò, inquit, vel hoc ipſum tempus ſtatuendum eſt, vel aliud ab hoc diuerſum; ſi aliud non conueniet cum electione directio longè præcipua Medij cœli ad trigonum Veneris, nec reuolutio Solis ad Medium cœli. Neque cum coronatione Aquiſgranenſi reuolutio Medij cœli ad trigonum Veneris, Lunæ ad oppoſitum Veneris. Neque cum inauguratione Bononienſi directio Medij cœli ad quadratum Iouis, reuolutio ad ſextilem Iouis, neque Lu-

næ reuolutio ad trigonum Iouis, & Medij cœli; ſed ſine vllo effectu præterijſſe videntur. Si ſtatuendum hoc tempus eſt: occurſus Lunæ ad trigonum Saturni, ac Martis, breuium aſcenſionum, horoſcopi ad eundem trigonum; Lunæ,& horoſcopi ad quadratum Saturni, & Martis; horoſcopi ad quadratum proprium; Solis ad Saturnum, & Martem, irriti fuerunt; nulla autem numeratarum directionũ,aut ſimilis fuit tẽpore mortis,&c.

Ex tanta accidentium multitudine, cui potiſſimum ſuas Planetarij committunt coniecturas? arripiunt ne quidquid ſors,& cæcus caſus offert? nulla eſt ars, nulla diſciplina reſtituẽdi horoſcopum, ſed omnia fortunæ, ſortiſque patent ludibrijs. Eliguntnè certa, & definita accidentia, & ea potiſſimum, quæ à cœlo ſunt, non à proximis, ac coniunctis cauſis? qua illa nota internoſcunt, cum eadem, quæ auctore cælo contingunt, à proximis cauſis fieri poſſint? Vrget hũc ipſum nodum Sixtus ab Hemminga in ſua genitura, cap. de rectificatione horoſcopi; ex morbis enim, quibus laborauit anno ætatis vigeſimo ſexto, menſ. 10. & anno 33. menſ. 10. euidentiſſimè conficit, non poſſe vnum horoſcopum pluribus accidentibus aptari. Quòd ſi, inquit, ex priori directione ſtatuamus gradum 23. minut. 6. Scorpij in horoſcopo, iam altera directio ſeptem menſibus, & diebus aliquot anticipauit aſſignatum effectum, & differt verum momentum ab exiſtimato minutis plus minus 7. ſi verò ex altera ponamus gradum 22. minut. 40. in horoſcopo, iam prior directio totidem menſibus, & diebus euentum aſſignatum ſubſecuta eſt,& differt verum momentum ab exiſtimato minutis plus minus 9. ſi inter duos hos locos medium eligamus gradum 22. minut. 53. iam prior directio euentũ ſubſecuta fuit menſibus ferè 4. alteram totidem menſibus præceſſit, &c.

Non faciam longiùs. Legimus plurimas genituras à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Cardano, à Leouitio, ab Aſtrologię magiſtris rectificatas per mortem, quas nimirum reſtituere nequiuerunt per accidentia vitæ. Si ex poſtrèmo ſolum vitæ actu, de vero horoſcopo decernere licet, omnia Mathematicorum Apoteleſmata conciderunt. nihil enim Aſtrologi prouidere poſſunt futurum ignorato verò ortus tempore, natalem horam non poſſunt, niſi ex ſupremo vitæ actu cognoſcere: nihil itaque quod futurum ſit diuinare poſſunt. Ea,quæ facta ſunt aliqua fortaſſe interpretatione ad Aſtrorum compoſitionem reuocare queunt, de futuris euentis nihil omninò ex arte dicere valent. Quo fit, vt genituræ ex accidentibus rectificatæ, & reſtitutæ, confictæ ſint, & euentis callidè aptæ. Cæterum mirum eſt in tanta fingendi licentia nullam genituram eſſe, quæ omnia accidentia complectatur; vt vel vnica hæc ratio, huius artis vanitatem efficiat, quod nullus vnquam Aſtrologorum fuit, qui non dico plurium, ſed vnius hominis genituram fingere potuerit, quæ omnibus, aut certè pręcipuis eius accidentibus congrueret. lege genituras,quas Lucas Gauricus, Lucius Bellantius, Cyprianus Leouitius, alijque vulgarunt,ſi duos, aut tres euentus illis reſpondent, nimium quantum eſt. Lege eorum res geſtas, quorum genituras Mathematici deſcribunt,vix milleſimam partem reperies, reuolutionibus, & directionibus reſpondere. Verte quoquo verſus cœlum: verſa in omnem partem horoſcopum: Finge pro arbitrio natalem horam, nullam inuenies genituram, in qua non ſint innumerabiles directiones, & reuolutiones irritæ, & planè inanes, vt conſtabit ex capite ſequenti, & cumulatè oſtendit Sixtus ab Hemminga genitura octaua, nona, decima, vndecima, decimaſexta, vigeſimaſexta, & alijs. Magis nimirum aliena eſt hominum vita ab Aſtrorum curſu, quam vt vllis Aſtrologorum fallacijs eò reuocari poſſit.

†

CA-

CAPVT XLV.

Nihil Aſtrologos prædicere poſſe ex arte de vita, aut morte.

MALAM metimus meſſem Aſtrologicas vanitates; ſed quoniam cœpimus, non pigebit me dicere, quanta temeritate de cuiuſq; vita, & morte Mathematici decernant. Addã, inquit Sixtus ab Hemminga clariſſimus Aſtrologus, in genitura Caroli à Brimeu, inſuper argumentum, quod refutari non poteſt, inſpecto themate cœleſti natalitio infantis alicuius, non poſſunt Aſtrologi affirmare, aut artefcioſa aſſequi coniectura, vtrum viuat, necne. Quòd ſi viuat, vtrùm ſuperuicturus ſit ad menſem vnum, ad diem vnum, aut horam vnam; multò minùs de morbis, de vitæ longitudine, de genere, & qualitate mortis, laudabile iudicium ferent.

Hæc vir in Mathematicis rationibus verſatiſſimus, poſt diuturnum experimentum, poſt multorum annorum ſtudium in Genethliaca collocatum, omnibus teſtata eſſe voluit.

Et verò cùm omnia, quæ de vita, & morte Genethliaci edunt prognoſtica, ex directionibus Significatorum vitæ, ad Promiſſores eiuſdem ducantur; tres autẽ in vniuerſum eſſe poſſint ſignificatores vitæ, Sol, Luna, horoſcopus, etſi aliqui addunt etiam Sortem, ſiue partem fortunæ, & Dominum horum locorum, nec vllam certam legem Aſtrologi habeant, quam ſequantur deligendo ſignificatorem, promiſſoremque vitæ: quis non videt, nec exploratis, nec ſatis prouiſis principijs Mathematicorum præſagia de vita, & morte nutare omnia, & fatiſcere? Contingit porrò hæc incertitudo tã in exiſtimatis, quàm in veris genituris: in vtriſque enim par eſt deſignandi promiſſores, & ſignificatores difficultas.

Accedit, quod ominoſiſſimæ interdum directiones, & reuolutiones inanes planè, & ſine vllo effectu prælerlabuntur; interimunt autem minus ominoſæ, minuſque diræ: in qua inconſtantia nihil poteſt Planetarius, niſi temerè, & fortuito de vita, & morte dicere. Si enim qui noxius maximè eſt Aſtrorum concurſus ſæpè nihil infert detrimenti, interdum verò mitiora, & minus maligna ſydera interficiunt, nullus internoſcere poteſt inter lethales, innoxiaſque Directiones, & reuolutiones. Ignoratis verò Directionibus, & reuolutionibus, quæ allaturæ ſunt mortem, temere, ac cæco caſu Planetarios de vitæ exitu vaticinari oportet. Fabulas narramus, an rem ab Aſtrologis ipſis proditam? Alexander Medices, cuius geneſim deſcripſit Lucas Gauricus, mortuus eſt anno ætatis vigeſimoquarto, & menſe 11. initio Ianuarij, cum ſuperaſſet annum 1. 8. 6. quibus Aſtrologi magis timendum dicebant, quàm vigeſimoquarto, aut vigeſimoquinto. Neque eſt cur cauſentur maiorem vim Directiones, & reuolutiones habuiſſe in ætatem prouectiorem, quàm in pueritiam; firmior enim Alexander fuit viribus 24. ætatis anno, quàm primo, aut 6. aut 8. Quod ex Alexandri Medices genitura retulimus, videre eſt in genitura Henrici Octaui Anglorum Regis, in genitura Henrici Secundi Regis Gallorum, in genitura Ferdinandi Romanorum Imperatoris, alijſque innumeris à Cardano, Gaurico, Leouitio deſcriptis. Sed non poſſum ſilentio præterire, quod Cyprianus Leouitius in quadam genitura ſcribit, natum illum quarto ætatis anno laboraſſe interno apoſtemate, parumque abfuiſſe à morte, ex Directione horoſcopi ad terminum Martis. Eundem anno 13. ex Directione horoſcopi ad quadratum ſiniſtrum Saturni amiſiſſe ſolum aliquot dentes: cum enim quadratus Saturni ominoſiſſimus habeatur ab Aſtrologis, nec vlla ex parte conferri illi poſſit terminus Martis; iniquè admodum extremo vitæ periculo comparauit excuſſionem quorundam dentium.

Vſu præterea venit id, quod nè Ma-

matici quidem inficiari poſſunt, vt multi ſine manifeſtis cauſis directionũ, & reuolutionum moriantur, vt infinitus ſit eorum numerus, qui eo tempore è viuis exceſſerunt, quo neque vlla erat, aut reuolutio, aut directio ſuſpecta, neque vllus luminarium ominoſus defectus præceſſerat, neque anni ingreſſum maleficorum aſpectus macularant.

Plurimi quoque morte violenta extincti fuere, quibus apertè Aſtra naturalem portendebant; contra verò alij, quibus ſydera violentam mortem minabantur, naturalem oppetierunt, vt in tanta, & tã perſpicua inconſtãtia luce clarius ſit, nihil certi habere Aſtrologos, vnde fundant præſagia. Sed res euadet exemplis manifeſtior.

De Henrico Secundo Gallorum Rege Chriſtianiſſimo Hieronymus Cardanus, ille Aſtrorum fœliciſſimus interpres, illud Aſtrologiæ prodigium, illud Aſtrologorum lumen, tale edidit oraculum: Veror, inquit, à fatis quidquam dicere, ſed Iupiter in Occidente Regnum decernit, erit certè ſenecta tantò fęlicior, quãtò etiam plura expertus fuerit, &c.

De eodem Lucas Gauricus, alterum Aſtrologiæ columen, ita vaticinatus eſt: Inuictiſſimus, inquit, Gallorum Rex Henricus erit Regum quorũdam Imperator, ante ſupremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœliciſſimamque, ac viridem ſenectam, vti colligitur ex Sole, Venere, & Luna horoſcopantibus, & potiſſimùm Sole in ſuo throno partiliter ſupputato. in ciuitatibus Arieti ſubiectis maximum ſortietur dominium: ſi forte ſuperauerit ſuæ ætatis annos 56. 63. 64. ad annos 69. menſes 10. dies 12. facili, ac fœlici tramite perducetur, &c. Papè quàm præclarè ſummi Vates! quanta conſenſione viridem, fœlicemque ſenectam pollicentur ei, qui annò 40. in ipſo flore ætatis extinctus eſt, eoque genere mortis, quo vix aliud miſerum magis cogitari poteſt.

De Franciſco Secundo item Gallorum Rege, & Henrici Secundi filio ſic vaticinati ſunt. Spes eſt fore, vt ſignificationes reuolutionum, principalium locorũ, ad maleficorum corpora, vel radios, & ingreſſum ab anno 1561. vſque ad annũ 1571. quàm minima mala adducant, &c. O rem dignam, in qua non modò docti, ſed etiam agreſtes erubeſcant? mortuus enim Franciſcus eſt anno 1560. die 4. Decembris: quàm mortem cum Mathematici nõ poſſent vlla malitia ad Aſtrologicos calculos reuocare, coacti ſunt ad ſolitum aſylum confugere, dicentes falſatam fuiſſe genituram. Siſyphi artes: cur enim prius, quàm quidquam pronunciarent, non rectificarunt genituram per accidentia, per Hermetis trutinam, per Aminodar, & huiuſmodi. Quis credat in genitura tanti Regis prætermiſiſſe Aſtrologos quidquam, aut artis, aut diligentiæ, aut ſtudij?

Carolus Nonus Gallorum Rex, qui Franciſco fratri in regno ſucceſſit, natus eſt anno 1550. die 26. Iulij, hora 10. minuto 30. obijt nihil cœlo mali ominante, anno 1574. die 30. Maij, ætatis anno 23. menſ. 10. die 4. ex febri acuta, & magna ſanguinis effuſione; cuius euenti cum nullam cęlo toto cauſam Mathematici repereriſſent, geniturã ex alijs euentis conſtitutam per ſupremũ vitæ actum conuellere coacti ſunt, haud obſcurè profeſſi, veram genituram haberi non poſſe, niſi poſt ſupremos cineres.

Iſabella Valleſia Henrici Secũdi Chriſtianiſſimi Regis filia, & Franciſci, ac Caroli ſoror, Philippi Regis Catholici coniux clariſſima, nata anno 1546. die ſecunda Aprilis, hora 11. minut. 26. ſecund. 44. mortua eſt ex difficultate partus anno 1568. die 7. Octobris, nil tale ſuſpicantibus Mathematicis.

Petrus Aloyſius Parmæ, & Placentiæ Dux, diem obijt anno 44. ætatis, 1547. die decima Septembris, repugnantibus Aſtris, quæ robur corporis, & longam vitã ſpondebant; quare Lucas Gauricus primæ auctoritatis Aſtrologus, inſpecto natalitio themate, penſitatis directionibus, & reuolutionibus omnibus, in hæc verba prorupit: Non ſtellæ, ſed ipſius Aloyſij peccata huius cædis cauſa fuerunt. Scio poſt Petri Aloyſij necem Hieronymum Cardanum, Aneretis quibuſdam, & Aphetis tribuiſſe Aloyſi, obitũ, nauſeãtibus cæteris Aſtrologis. Scio mo-

nitum

nitum Aloyſium à Paulo Tertio per literas, vt caueret à 10. die Septembris. Sed hæc nihil ad rem, ex aſtris nihil illi eo tempore timendum fuiſſe, fatentur præcipui Aſtrologorum. Alexandro Medices, Florentinorum Duci Lucas Gauricus, alijque principes Aſtrologorum, inſpecta genitura, expenſis reuolutionibus, & directionibus, timendum cenſuerunt annum 1. 29. 42. 59. 64. vltra negarunt illum viuere poſſe: is verò à Laurentio Medices è medio ſublatus fuit anno ætatis 25. quem nullus Aſtrologorũ inter fatales enumerarat. Itaque ipſorum Mathematicorum confeſsione conſtare poteſt, Baſilium, & alios Genethliacos, qui Alexandro prædixiſſe dicuntur imminere necem ab affine quopiam corpore gracili, taciturnitate ſuſpenſo, moribus inſociabili, humanam aliquam coniecturam ſequutos fuiſſe, ex ſimultatibus, quæ inter Alexandrum, & Laurentium Medices, à quo interfectus fuit, intercedebant, deductam, non Aſtrologicas rationes, in quibus vt demonſtrat Sixtus ab Hemminga, nihil huiuſmodi erat, quod violentã mortẽ portenderet.

Henricus Octauus Anglorũ Rex obijt anno ætatis 55. menſ. 7. 1547. ita nihil natalitijs Aſtris de morte ſignificantibus, vt Lucæ Guarico, de horoſcopo loco mutando cogitandum fuerit ad tuenda Aſtrologica decreta. Sed fruſtra eam ſuſcepit cogitationem; in vita enim Henrici ſæpius per accidentia rectificata fuit eius genitura. Alterum ergo fatendum eſt, aut eam fuiſſe veram Henrici genituram, ſed morti non reſpondiſſe: aut non potuiſſe Aſtrologos Henrici genituram rectificare per accidentia, quæ multa, & maximè inſignia in viro illo fuerunt, quorum vtrumque Genethliacam artem conuellit.

In Edoardi Anglorum Regis, & Henrici Octaui filij genitura interpretanda centum horas ſe poſuiſſe ſcribit Hieronymus Cardanus, poſt quod ſtudium ſic ſtatuit: Vita debilis omninò erit; nam luminaria infra terram ſunt, & Venus, quæ in aſcendente eſt, eſt infœlix, & Saturnus illi ſuccedit, aſcendens quoque ex Signis minime vitalibus; Saturnus tamen, aut Venus Apheta eſt. Aſcendens ad Saturnum perueniet in annis 23. mẽſ. 9. diebus 22. & tunc animi, & corporis languores patietur. Saturnus quoque ad Martis ſextilem in annis 34. menſ. 5. dieb. 20. & ſignificat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & Lunæ quadratum in annis 55. menſ. 3. dieb. 17. poſt quod tempus diuerſis cõflictabitur morbis; & Mars cum ſit Anereta, erit mors cũ ſanguinis profluuio, & feruore maximo. Hæc Cardanus ille, qui lib. 1. de Iudicijs. c. 2. ſcribit: Noſtra ſola quantulacunque ſedulitate effectum eſt, vt ſi ars gloriæ eſſe non potuerit, tam profligatis eius rebus, ſaltẽ dedecori non fuerit. Atque pro vna genitura centum coronatos habuerimus, aliaſque reiecerimus non minori honorario remunerandas, &c. Hæc Cardanus ille, qui acriter in eos inuehitur, qui hanc artem oſcitanter tractant. Atqui omnia, contra, ac prædixerat Ter Maximus Vates, euenerunt: Rex enim varijs morbis diuexatus fuit annis maximè ſalutaribus, & anno 16. ætatis, 1553. 6. Iulij, ſine vlla Aſtrorum ſignificatione, exceſsit febre tabifica. Quare Cardanus in tam apertis, & tam ſplendidis deprehenſus mendacijs, Epignoſticon edidit de longitudine vitæ Edoardi Regis Anglorum, quo palinodiam recantauit, excuſauitque fatum, quod Aphetas non direxerit. Sed hoc familiare eſt Aſtrologis omnia ad Aſtra reuocare. Egregiam ſanè artem, quæ poſt rerum euenta vaticinatur!

Ferdinandus Romanorum Imperator natus anno 1503. die 10. Martij, hora 9. min. 50. cum multos ſuperaſſet annos infauſtos, tandem anno 1564. die 20. Iulij ſub integris, & fœlicißimis Aſtris obijt.

Mauricius Saxonum Dux, ſub tanta cęli benignitate interijt, vt ne poſt obitum quidem eius mortis, toto cœlo Mathematicis cauſam comminiſci licuerit.

Carolus à Brimeu Friſiæ Præfectus mortuus eſt anno ætatis 47. menſ. 11. die 8. otiantibus ſtellis, & nihil aduerſi molientibus.

Quid ad hæc Genethliaci? (vt prætermittamus alia innumera, quæ nobis, & quotidianus vſus, & Aſtrologorum libri

ſuppeditant.) dicent ne Aſtrologorum hæc eſſe errata, non Aſtrologiæ? Et qui erunt Aſtrologi, quibus habēda ſit fides, ſi ijs, qui omnium conſenſione principē locum obtinent, nemo tutò credit? Vbi reſidet vera Aſtrologia, ſi apud eos non reſidet, quos duces, & magiſtros omnes agnoſcunt? Quos audiemus Mathematicos, ſi eos audire tutò non poſſumus, quorum ore ipſa Aſtrologia loquuta putatur?

An Ptolomæi ſe tuebuntur auctoritate, qui lib. 1. Quadripartiti, initio ſcribit, eos etiam, qui ſingulari diligentia hanc artem tractant, ſæpè falli, nō quod Aſtrologica præcepta non ſint certiſsimę fidei, ſed propter imbecillitatem humani ingenij, quod magnitudinem artis nō conſequitur? Recipimus id quidē libenter. Sed perinde eſt, ſiue nulla ſit Genethliaca, ſiue ſit ſupra noſtrum captum, & longiùs ab humano ſenſu poſita. Delphinum patina non capit: quid cæco cum ſpeculo? Cur ſequimur, quæ conſequi non poſſumus? noſtra mediocritate contenti nihil vltra quæramus.

At cur admittimus hæc errata eſſe Aſtrologorum? nonne oſtendimus multos tunc oppetijſſe mortem, quando ars ipſa Genethliaca maximam pollicebatur incolumitatem? Genituræ ſanè quas nos commemorauimus, illæ ſunt, quibus Genethliaci artis ſuæ veritatem confirmare ſolent. Illæ ſunt, ex quibus ijdem multa ſuderunt vaticinia; vt nullo modo illis liceat ſuarum prædictionum laudē retinere, niſi ex arte eas conſtitutas eſſe fateantur. Illæ ſunt, quæ omni vitio liberæ ſuſpiciendæ propoſitæ ſunt mortalibus. Quod ſi neque præcipuis Aſtrologię Magiſtris, qui has genituras euulgarunt adhibes fidem, expende eas diligenter, vide etiam, atque etiam, qua in re ab arte deſciuerint; ſi nihil repereris, quod Aſtrologicis ſanctionibus aduerſetur, conſtitutum ſit, ea, quæ commemorauimus, non arguere Aſtrologorum inſcitiā, aut oſcitantiam, ſed Aſtrologiæ vanitatem.

O maximam huius artis labem! ſublatis enim obſeruationibus, è quibus de vita, & morte Mathematici diuinãt; nihil reliquum eſt, quo de magiſterio, de liberis, de ſeruis, de honoribus, de diuitijs, de itineribus, de coniugijs vaticinetur?

CAPVT XLVI.

Nihil Aſtrologos de futuris honoribus dicere poſſe ex Aſtris.

NVLLA in re magis eſt Genethliaca prolixa, quam in pollicitatione honorum, & dignitatum; nam alijs Prouinciarum Præfecturas, alijs Regnorum adminiſtrationes, alijs Sceptra etiam & Coronas ſpondet ſanè quam confidenter. Qua de re Claudius Ptolemæus in hæc verba ſcribit, lib. 4. de Iudicijs, cap. 3. Quæ ad dignitatē pertinent, & hanc beatitudinis partem à luminum ſtatu, & ſatellitum Aſtrorum accipimus, obſeruantes eorum familiaritates: Nā ſi in maſculinis ſignis fuerint ambo luminaria, & in angulis, ſiue alterū horum maximè conditionarium, & ſtipatum quinque erronibus, erga Solem quidem matutinis, veſpertinis verò erga Lunam, Reges erunt qui naſcentur. At ſi ſatellites Planetæ, vel in angulis ipſi fuerint, vel ad ſuperiorem cœli cardinem configurati, magnam decernunt, ac ſtabilem potentiam, orbiſque Imperium. Hæc ille. Quæ dum explicat Hieronymus Cardanus, non dubitat affirmare talem Aſtrorum cōſtitutionem, non ſolū Principibus viris, aut Regis filio, ſed ruſtico etiam cuiuis, & mendico indubitato Regnum conferre, neque nudum ſolum quendam præbere acceſſum ad huiuſmodi faſtigium, ſed perdurabilem, ſtabilemque poteſtatem, Regnumque florentiſſimum. Quale, inquit, eſt Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ. Additque id tam exploratæ eſſe fidei, vt nihil in libris Ptolemæi de Iudicijs reperiatur verius, magiſque euentis confirmatum. Recipio, quod tradit Cardanus, nullas obſeruationes in libris de Iudicijs contineri, magis fide dignas ijs, quæ ad honores pertinent; ſed ſi has à veritate alienas certiſſima experimenta oſtenderint

rint

riſſ, eiurandum illi erit, iniquum illud de Iudicijs opus. Duo porrò experimentorum genera vrgent Ptolemæum, Alterum eorum, qui fœliciſſimis orti Aſtris nihil conſecuti ſunt dignitatis, Alterum eorum, quibus nulla honorum inſignia natalitia ſydera protendebant ad ſummos tamen dignitatis gradus peruenerunt. Ordiamur à primo. Omnia, quæ Ptolemæus in fœliciſſimi ortu Regis deſiderat, in Franciſci Valleſij Henrici Secũdi Gallorum Regis filij genitura cernimus, vt vix vllus vnquam Aſtrologorum fortunatã magis viderit ſyderum compoſitionem: Hic autem, cui tam præclarè cœlum effulſit, vt omnes fœlicitatis gradus polliceretur; Hic fortunæ filius, in ipſo iuuentutis flore anno ætatis 16. & Regni primo, magno Galliæ mœrore, ac damno exceſſit è viuis, vix inter Reges numerandus, ſi Reges dicuntur, qui populos regunt, & ſupremi Imperij iura adminiſtrant. Confer eius natale ſchema cum Franciſci Valleſij eius aui, cum Henrici Secundi patris, cum Henrici Tertij fratris, Henrici Quarti Gallorum Regum clariſſimorum, cum Caroli Quinti, Ferdinandi Secundi, Maximiliani Secundi Imperatorum, cum Philippi Secundi, & Tertij Hiſpaniarum Regum genituris, videbis nullam ex his, ſi Ptolemæo habemus fidem, poſſe cum Franciſci geneſi comparari. At is, qui omnes noſtri æui Principes ſyderum claritudine anteceſſit, omnibus fœlicitate conceſſit, quo vix alterum legimus Rege patre ortum, & primogenitum, minori fortuna ad hæreditarium Regnum perueniſſe.

Accedit, quòd ea cœli compoſitio ſæpè viſa fuit, qua vtrunque luminare in ſigno maſculino, & in cardine aliquo extiterunt, Planetis omnibus, aut Solem ab Oriente, aut Lunam ab Occidente ſtipantibus, & in angulis: nullus tamen per ea tempora, & ſub tali cœlo, natus eſt Rex. Atque ne longè abeamus eodem menſe, quo Franciſcus Secundus Gallorum Rex venit in lucem ab ingreſſu Solis in Aquarium, ſignum maſculinum, vſque ad ingreſſum in Piſces, triginta ipſis diebus Planetæ omnes Orientales fuere Soli, Lunaque interea plura maſculina ſigna peragrauit, quo tempore multos per Galliam, per Germaniam, per Hiſpaniam, per Italiam, ortos conſtat, quorum nullus ad Regiam dignitatem peruenit. Et non dubitat Hieronymus Cardanus ſcribere, tam exploratæ fidei Ptolemæi eſſe doctrinam, vt huiuſmodi genitura humili etiã loco natos, & filios, ſi Deo placet, terræ ad opulentiſsima Regna indubitato euehat! cui iſta arrident, meis non gaudeat.

Contra verò multos vidimus ampliſſimas dignitates aſſecutos, quorum genituras clariſſimi Mathematicorum deſcripſerunt ſine huiuſmodi ſyderum compoſitione. Franciſcus Valeſius Dux Engoliſmenſis vxorem duxit Claudiam Ludouici Duodecimi Gallorum Regis filiam, mortuo Socero ſine virili prole rerum potitus eſt anno 1514. Regiſque inſignia Rhemis ſuſcepit anno 1515. 25. Ianuarij, in cuius genitura nemo Aſtrologorum talem Aſtrorum compoſitionẽ finxit, qualem Ptolemæus requirit ad regios honores. Mortuo Henrico Octauo Angliæ Rege, Edoardus Sextus eius filius Regni habenas accepit; Hoc breui extincto, Regnum ad Mariam eius ſororem deuolutum eſt. Hac quoque ſublata; Eliſabetha altera Henrici filia conſalutata fuit Regina; In cuius geneſi à Cardano, à Leouitio, à Monacho accuratiſſimè deſcripta, nullum luminarium, aut eſt in ſignis maſculinis, aut in angulis, aut ſtipatur erronibus. Longum eſſet ire per omnes Regum genituras; ſed ſi quis eas conſulere non grauabitur, deprehendet nullam ſyderum compoſitionem minus facere ad conſecutionem honorum, quam luminaria in angulis conſtituta, & ſtipatata Planetis in Signis maſculinis.

Hæc, & huiuſmodi recentiores Aſtrologi animo reputantes varijs modis Ptolemæi doctrinam vndique diffluentem confirmare conantur.

Placet primùm dignitates ſignificari à luminaribus, præſertim à Sole, & Planetis medietate ſuorum orbium circunſtantibus, aut aſpicientibus vtrunque luminare, præſertim Solem, & à medio cęlo, & Planetis conſtitutis in medio cœlo.

Secundò, ſi huiuſmodi ſignificatores dignitatum reperiantur in proprio domicilio, exaltatione, aut mutua receptione eſſentiali, natum conſecuturum amplas adminiſtrationes, munera publica, magnos honores; ſi fuerint in triplicitatibus, in terminis, in faciebus, mediocria fore omnia; ſi fuerint peregrini, in ſuis deiectionibus, vel detrimentis abſque eſſentiali receptione, exiguas, aut nullas decernere dignitates.

Tertiò, ſi dignitatum Auctores ex angulis proſpectent partum, futuras magnas dignitates; ſi ex ſuccedentibus, mediocres; ſi ex octaua domo, & ſuccedente, exiguas, aut nullas; ſi honorum ſignificatores ſint in proprio domicilio, in angulo cum duplici teſtimonio magnas dignitates deſignari.

Quartò, ſi honorum moderatores iuncti ſint, aut certè non plus diſtent, quàm quinque gradibus ante, aut retro à ſtellis fixis regijs primæ, aut ſecundæ magnitudinis, & quæ parum ab ecliptica deflectunt, decernere magnos honores; huiuſmodi ſtellas eſſe:

Regulum, ſiue cor Leonis, in vigeſimotertio ferè gradu Leonis.

Oculum Tauri in tertio ferè gradu Geminorum.

Herculem in decimoſeptimo ferè gradu Cancri.

Spicam Virginis in decimoſeptimo ferè gradu Libræ.

Illuſtriorem lancem Meridionalem Libræ, in octauo ferè Scorpij.

Antares in 3. ferè gradu Sagittarij.

Quintò, Planetas beneficos in decima domo promittere magnos honores, maleficos negare, medios mediocres dececnere.

Sextò, Dominum horoſcopi in Medio cœli, vel contra Dominum Medij cœli in horoſcopo indicium eſſe magnarum dignitatum.

Ex his quaſi honorum promptuarijs Cyprianus Leouitius, & plerique recentiorum vatum expromunt ſceptra, coronas, purpuras, faſces, Pontificatus, Cardinalatus, Epiſcopatus. Quare ſi probatum fuerit multos, qui maximas, ampliſſimaſque dignitates aſſecuti ſunt, nihil huiuſmodi ſtellis debuiſſe: contra verò multos, quorum genituræ tali ſtellarũ compoſitione illuſtres maximè fuerunt, nullos, aut exiguos adeptos honores, euerſa fuerit Aſtrologiæ pars multò præcipua, quæ in prædictionibus honorum verſatur: conſtiteritque eos, qui Auguſto, Tiberio, Claudio, Neroni, Ottoni, Galbæ, Neruæ, Macrino, Diocletiano, Veſpaſiano Orbis terrarum Imperium prædixerunt, non ex arte vaticinatos fuiſſe, ſed aut caſu, & fortuna, aut humana aliqua coniectura, aut dæmonum opera vſos. Item eos, qui Leoni Decimo, Iulio Secundo, Paulo Tertio, Sixto Quarto, Marcello Secundo Pontificatũ ſpoponderunt è cœlo nihil certi habuiſſe, vnde huiuſſcemodi præſagia deduxerint, ſed fortè fortuna in veritatem incidiſſe, quod & Zingaris, & Agyrtis, & olitoribus aliquando vſuuenit: nam ſæpè & olitor eſt opportuna locutus.

Ad hoc autem demonſtrandum non eſt neceſſe nouas cudere genituras, ſed vulgatæ ſatis ſunt, & receptæ, quas Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, alijque Aſtrologiæ ſine controuerſia Magiſtri deſcripſerunt.

In genitura Pauli Secundi Pontificis, vt hinc initium ſumatur, videre eſt Solem in deiectione ſua in Aquario, in oppoſito Saturni, in termino Martis: Lunam peregrinam in Piſcibus, in termino Martis in octaua domo: Venerem dominam Medij cœli, in Sextili *Lunæ*, in Capricorno poſitam peregrinam, in cadenti cœli loco, in termino Saturni: Caudam Draconis in medio Cœli. Tempore electionis, hoc eſt Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimoquarto, die trigeſimaprima Auguſti, ætatis anno quadrageſimoſexto expleto, menſe ſexto, & die vigeſimaquarta, Medium cœlum peruenerat directione ad gradum decimumnonum, minut. 2. Geminorum, in quem nulli cadunt radij beneficorum: Reuolutione peruenerat ad gradum vigeſimum, minut. 46. Piſcium.

In genitura Alexandri VI. Sol eſt in Capricorno, Mars Dominus Medij cœli in Aquario, domo ſecunda, ſine vlla prærogatiua: Luna eſt iuncta Ioui debili, peregrina in domo cœli cadente tertia: Tempore electionis, hoc eſt, ætatis anno 61. menſe 7. die 17. Medium cœli peruenerat directione, ad gradum 1. min. 1. Capricorni: Reuolutione ad ſextilem Martis, & Veneris in Sagittario, quod parum ad rem facit.

In genitura Iulij II. cernimus Solem dominum Medij cœli peregrinum in Cancro in domo octaua: Lunã in Aquario, in quo nullam habet dignitatem, in domo cadente tertia: Martem in trigono Lunæ in Geminis & domo octaua. Tempore electionis, anno ætatis 58. menſe 3. die 16. medium cœli peruenerat directione ad 23. gradum, min. 0. Libræ: Reuolutione ad gradum 3. minut. 5. Cancri. Regulus quidem fuit in medio cœli, & illuſtrior lanx Libræ Meridionalis in horoſcopo, ſed Sole & Luna præcipuis honorum auctoribus malè conſtitutis, quid facere potuerunt ſtellæ fixæ, quæ auxiliares ſolùm vires habere dicuntur?

In genitura Leonis X. indices dignitatum fuerunt Sol, Luna & Iupiter reſpiciens Lunam ex trigono, Saturnus Lunam aſpicit ex ſextili: Venus domina Medij cœli, quorum nullus in propria domo, aut in ſua exaltatione fuit: Saturnus in ſuo detrimento, & octaua domo exſtitit: Luna in abiectiſsimo cœli loco & domo ſexta: Iupiter oppoſitus Saturno in domo ſecunda. Tempore electionis ætatis anno 37. menſe 2. die 22. peruenerat Medium cœli directione ad gradum 22. minut. 33. Scorpij, qui gradus nullis beneficorum radijs illuſtratur. Venus quidem domina Medij cœli in horoſcopo fuit & ſpica Virginis in apice medij cœli: at contradicentibus alijs pluribus & potentioribus Aſtris tanti effectus cauſa eſſe nequiuerunt.

In genitura Clementis VII. Pont. Max. nulla cernitur de amplis honoribus ſignificatio.

De genitura Pauli III. in qua multi multa luſerunt, quot capita, tot ſententiæ. Paris Cereſarius, vt refert Cardanus ex directione Solis ad trigonum Mercurij, futurum illum ſummum Pont. anno ætatis 66. die 253. hora 9. minut. 34. multò antè prædixit, cuius vaticinium cùm euentus confirmaſſet, anno Domini 1534. mira Genethliacæ diſciplinæ per ea tempora auctoritas acceſsit. Alij verò Aſtrologorum longè Principes nihil Mercurio in bonis fortunæ iuris eſſe contendunt, pro quibus & Ptolemæus & Arabes teſtimonium ferunt. Alij Pauli Pontificatum tribuunt directioni Solis ad Iouem quæ in eundem annum, Cardano teſte incidit. Alij, inter quos Sixtus ab Hemminga nullos in ea genitura magnos vident honores. Alij directiones & reuolutiones, quibus mortuo Leone X. anno Domini 1521. & ætatis 54. Paulus ad Pont. ferebatur, præferunt ijs, ſub quibus anno 1534. ætatis 66. Pontifex renunciatus fuit; vt omnia alia, quàm Aſtra ſpectaſſe oporteat Cereſarium illum, qui mortuo Leone X. affirmaſſe fertur anno 1534. Paulum futurum Pontificem, non anno 1521. vel 1522. In tot tamque varijs Mathematicorum ſententijs de genitura Pauli III. illud certò cõſtat, nihil Genethliacos ex arte de eius Pontificatu pronunciare potuiſſe.

Morto Paulo III. anno 1550. Patres ex more conuenerunt ad electioné ſummi Pont. quorum alijs Cardinali Polo Anglo, & Regio ſanguine orto, alijs Cardinali Saluiato Florentino Pontificatum deferentibus, magna in conclaui coorta diſſenſio eſt, quę vt componeretur die 7. Februarij omnium ſuffragijs Ioannes Maria Cardinalis de Monte Pontifex dictus fuit, & Iulius III. appellatus. Nemo ambigit, aut ambigere poteſt Cardinalis Saluiati geneſim etiam ex deſcriptione Lucæ Gaurici, in dignitatum negotio longè præſtare genituræ Iulij III.

Genitura Marcelli II. Cui & pater ipſe è cœlo auguratus dicitur Pontificatum, à præcipuis Genethliacis deſcripta vix vllas dat honorum ſignificationes.

In Themate Pauli IV. tres fecerunt periti honorum ſignificatores, Solem peregrinum in Cancro, & domo ſuccedente, Lunam in Aquario domo cadente, Saturnum

turnum Dominum medij cœli,in ſuo detrimento.

De Cardinalium genituris, quas plurimas deſcripſit Lucas Gauricus nihil attinet dicere: non enim eos puto eſſe Aſtrologos, Qui, cùm Pontifex vno eodemque tempore, vno eodemque temporis momento viginti aut triginta Cardinales dicit,diuerſæ ætatis, gentis, nationis,velint eorum omnium directiones & reuolutiones, Solis, Lunæ,Medij cœli eodem temporis momento ad radios beneficorum perueniſſe.

Vidimus iam plurimos ad ſupremos honores perueniſſe,quorum genituræ honorum ſignificatione illuſtres non erant. Reſtat eorum genituras nunc perceuſere, in quibus ampliſsimas dignitates ſine vllo ſucceſſu Aſtra ſpoponderunt.

Georgius Trapezuntius, vir doctiſsimus in Themate à Gaurico deſcripto, Solem habuit in Ariete domo propria,iuxta gradũ Imi cœli, Venerem dominam medij cœli, & Sextili Lunam aſpicientis in domo propria Tauro,conſtitutam in angulo Imi cœli, & Iouem quadrato Lunã aſpicientis iuxta Aldebaram inſignis magnitudinis ſtellam, Martem quoque dominum ſigni intercepti in decima domo, poſitum in Ariete domo propria. In tanta ſyderum claritudine per Italiam profeſsione literarum Trapezuntius victitauit, donec à Nicolao V. inter ſcribas Apoſtolicos aſcitus eſt: fame alioquin periturus.

In Geneſi Andreæ Alciati Iuriſconſultiſsimi, ab eodem deſcripta, vt ſi in vlla alia conſpicuæ viſuntur maximarum dignitatum ſignificationes, is tamen, præter eum qui ex Iuriſprudentiæ magna opinione, apud omnes obtinuit, honorem, qui ad exercitationem pertinuit, nullo gradu dignitatis claruit.

Edidit Lucas Gauricus genituram Romuli Vrinenſis oratoris eximij, ſummorum honorum ſignificatione clariſſimam: ſed tanta ſyderum benignitas nihil homini eloquentiſsimo præſtitit.

Petrei Tyara Medici ac Philoſophi non poſtremi Thema Sixtus ab Hemminga ab ſignificatione honorum mirificè commendat, quem medicè nihilominus vixiſſe, & Medicum mortuum eſſe conſtat.

Idem alterius genituram conſcribit, qui natus eſt anno 1509. die 27. Martij hora 21. minut. 50. tanta (quod ad honores attinet) ſyderum claritudine, quanta vix in alterius ortu viſa fuit, qui iam ſenex in diuitum menſis aliena coactus fuit viuere quadra. Matthæus ille Thaphurius literis,& Græcis,& Latinis, omnique liberali eruditione penitus imbutus, cuius genituram honorum ſignificatione inſignem Lucas Gauricus vulgauit, obſcurus & inglorius vixit.

Cernere eſt apud eundem genituram Franciſci Roſcij Rauennatum quondam oratoris ad Leonem X. Pont. Max. cui honorum ſignificatione non facilè parem reperies, qui vix honeſtam duxit vitam, quam abſciſsione ſiniſtræ manus,& violenta morte finiuit.

Franciſci Monzæ Mediolanenſis muſici genituram magnis laudibus celebrant & Lucas Gauricus, & Hieronymus Cardanus; quatuor enim in ea Planetæ ſunt in dignitatibus ſuis eſſentialibus, qui honores deſignant. Itaque Cardanus non dubitauit affirmare,vix poſſe meliorem ſyderum conſtitutionem optari. Monza verò præter Muſicæ laudem, quæ ad dignitatem non pertinuit, honorum aſſecutus eſt nihil.

Lucas Gauricus vir in Genethliacis Princeps hoc de Henrico II. Gallorũ Rege præclarum vulgauit vaticinium: Inuictiſsimus Gallorum Rex Henricus II. Chriſtianiſsimus erit Regum quorundam Imperator,ante ſupremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœliciſsimamq. ac viridem ſenectam;vt colligitur ex Sole in ſuo throno pariliter ſupputato: in ciuitatibus Arieti ſubiectis maximum ſortietur dominium. Ita verò Henricus nullũ adeptus eſt imperium, vt anno 40. paternum Regnum infœliciſsima morte amiſerit.

Atque his tam clarè probatum eſſe confido, nullam Genethliacis præceptis, quibus de futuris dignitatum gradibus vaticinari ſolent Mathematici, ſubeſſe fidem; vt ſuperuacaneum putem percurrere alias genituras à Cardano, à Gaurico,

Digitized by Google

rico, à Bellantio, à Iunctino, à Leouitio deſcriptas, in quibus ſplendidas cernimus honorum ſponſiones, omni effectu deſtitutas.

CAPVT XLVII.

Nihil poſſe Aſtrologos de ſummo Pontificatu ex Aſtris decernere.

NVLLA in re ludunt magis Genethliaci, quàm in ſummo Pontificatu. Non ſolùm promittunt eam dignitatem, quæ eſt maxima, ſed & annum, & diem, & horam prædicunt electionis. Hinc illud Paridis Aſtrologi Mantuani, de quo ſuperiùs cap. 36. de Pauli III. Pontificatu memorabile vaticinium, omnium Aſtrologorum libris, & linguis celeberrimum. Hinc Cardanus genitura 47. de Leone X. ſcribit. Sol verò exiſtens, inquit, in conſtellatione trium fixarum, cùm peruenit ad Iouis locum, & Iouis quadratum ad cœli medium, quod eſt cor, dedit Pontificiam maximam dignitatem, & hoc cum radicibus noſtris concordat. Et Genitura 48. de Iulio II. Quid mirum, inquit, hunc ſtirpe quamquam ignobili, ad ſummum faſtigium euectum fuiſſe tanto ſyderum conſenſu? Quid ais, ſyderum impulſu Paulum III. & Leonem X. & Iulium II. Chriſti Domini Vicarios electos? Enimuerò Chriſtianis tanta impietas ferenda non eſt. Aſtrorum ergo afflatu potiùs quàm diuina prouidentia fiunt noſtræ Religionis Antiſtites? Quid eſt Chriſtiana Religio? nonne à Chriſto Domino diuinitus inſtituta? nonne ſupernaturalis, nonne ſupra omnium naturalium cauſarum efficientiam? Quid eſt ſummus Pontifex? nonne Chriſti Vicarius, moderator huius Religionis, quam ſupernaturalem eſſe profitemur? Stellarum itaque naturales vires quam habent communionem cum ea dignitate, quam Euangelij auctor Chriſtus Dominus vltra omnes naturæ leges gratuitò, & liberaliter in ſua Eccleſia inſtituit? Chriſtiani haberi volumus, fidem Catholicam profitemur; & pronis auribus audimus eos, qui ex Aſtris religionis moderatores, quotidie ſpondent! Video fontem, & originem, vnde tanta impietas defluat. A ſtellis Planetarij docent humanis mentibus Religionem ingenerari, à ſtellis varias ſeri religiones, congreſſuq. vario ſtellarum varias identidem leges excitari. Iouem aiunt auctorem eſſe Religionis, & pro vario congreſſu cum alio, & alio Planeta varias religiones efficere; ſunt autem ſex ſolum Planetæ cū quibus Iupiter congredi poteſt; quare ſex etiam ſpecies religionum, non plures, non pauciores eſſe poſſe contendunt. Quare Albumazar Mahumetanam ſuperſtitionem ex concurſu Iouis & Saturni in Scorpione, Chriſti Euāgelium, ex magna quadam coniunctione, quæ in Leone contigit Chriſti Domini ætate ortum ſcribit. Non Arabes ſolùm mendaces, ſed Chriſtiani etiam Aſtrologi religionem omnem Aſtris ſubijciunt. Cardanus libro centum geniturarum, genitura 8. quæ eſt Franciſci Gallorum Regis: Porro, inquit, Chriſtianam legem fouet igneus trigonus, Mahumeti Aqueus, vnde à centum quinquaginta annis circiter ſecta illa inualuit: fundata enim eſt poſt Saturni Iouiſque congreſſum in Scorpione factum in anno 630. Annis autem poſtmodum quatuor legem promulgauit, vel, vt quidam volunt, promulgata eſt anno 619.; coniunctio autem præceſſerat anno 610. in Piſcibus. Porro Chriſtianam legem præceſsit eodem anno promulgationis magna coniunctio in Leone: Chriſtum exorientē maxima coniunctio in Arietis initio præceſſit ſex annis; Exorientēm Mahumetem in initio Cancri anno Domini 590. non maxima, ſed magna tantùm coniunctio. Rurſus genitura XI. quæ eſt Martini Lutheri: Porro quod ad Religionem attinet, inquit, iam ſæpius adeò dictum eſt propter ſpicam Virginis, vt repetere pigeat. Incredibile igitur quantum augmentu

menti breui tempore habuerit hoc dogma. nam Germaniæ magnam partem adegit, Angliam totam, multaſque alias regiones, cùm adhuc viuat, nec vlla eſt ab huius ſectatoribus immunis præter Hiſpanias. Feruet mundus huius ſchiſmate, quod quia Martem admixtum habet, & caudam, ſoluitur in ſe ipſo, infinitaq. reddit capita, vt ſi nihil aliud errorem conuincat, multitudo ipſa opinionum oſtendere poſsit, cùm veritas vna tantùm ſit. Sciè & veriſſimè Tycho Brahe libro de noua ſtella ſcripſit: Certum eſt Aſtrorum decreta in veram Religionem, & pietatem nihil iuris habere; cùm hæ non ab vlla Aſtrali influentia, aut naturali lumine, ſed ſolius Dei Spiritu & diſpoſitione procedant. Cùm ergo omnem Religionem impia temeritate ex Aſtris deducant, & ne Euangelio quidem parcant, quod Chriſtus Dominus diuinitus ſupra omnes naturæ gradus, trans omnem naturalem vim, & poteſtatem collocauit. Chriſtianæ quoque religionis Moderatorem maximum Aſtrorum naturali vi, non diuina prouidentia eligi impiè exiſtimant; Quid expectamus? an dum in foro, in plateis, in theatro clament contra Euangelium, contra ſacras, diuinaſque literas, nullam eſſe ſummi Pontificis poteſtatem, aut eſſe humanam ſolùm, non diuinam illius auctoritatem? aut nihil in Chriſti Eccleſia eſſe ſupernaturale, nihil arcanum, & diuinum? An coërcebimus aliquando tantam licentiã, quę per ſacra omnia & diuina debacchatur? Sed ad Theologiam per imprudentiam delapſus, ad Philoſophiam, ex cuius principijs quatuor hiſce libris aduerſùs Aſtrologorum vanitatem diſputauimus, reuocabo orationem.

Euectio alicuius ad ſummum Pontificatum non ex vnius, ſed ex omnium Cardinalium genituris pendet (ſi pendet ex genituris) cum enim omnes ad eam dignitatem euehi poſſint, ſi ſtellarum ductu ad eum gradũ dignitatis perueniretur, nemo iudicare poſſet quis futurus eſſet ſummus Pontifex, niſi qui omnium Cardinalium natalitia Aſtra perſpecta habuerit, expenderitque diligenter cuius ſydera cæteris præpolleant: omnium verò Cardinalium genituras cùm nullum Aſtrologorum habere poſſit, nugas eos vendere neceſſe eſt, & ſomniantium deliria.

Nec ſatis fuerit omnium Cardinalium genituras perſpectas habere, ſed cùm ſingulis fermè annis alijs demortuis, alij ſuccedant Cardinales, eum, qui Pontificatum alicui vaticinaturus eſt, oportet omnium qui poſſunt ad Cardinalatus dignitatem euehi, genitalia ſydera noſſe, eaque conferre cum eius Aſtris, cui Pontificatum decernit; alioquin pugnantibus multorum genituris, & impedientibus ſe mutuò Aſtris, præſagire nihil poteſt Aſtrologus.

Præterea vnius Pontificatus pertinet ad plurimos, ad cognatos, ad affines, ad amicos, ad Reges, ad Principes, ad Chriſtianos omnes, ad Chriſtianorum hoſtes; cum quibus Chriſtiani bellum gerunt, horum quoque omnium genitalia ſydera ſpectare oportebit, & animaduertere, quæ eius promotioni aduerſentur, vel faueant.

Ad hæc profitetur Hieronymus Cardanus in genitura Caroli V. Imperatoris, quæ eſt ſeptima in libro centum geniturarum, ex natalitijs Aſtris nihil poſſe de Imperatorum, aut Regum negotijs publicis decerni, ſed ea pendere ex Regnorum, & Statuum ſtellis, ſed ſolùm coniecturam fieri poſſe, de vita priuata, de temperamento corporis, de ſanitate, & morbo, de prudentia, & conſilio. At Pontificatus non pertinet ad vitam priuatam, ſed ad publicam Chriſtianæ Reipublicæ adminiſtrationem: non ergo ex genitura cuiuſquam de eo iudicari poteſt Aſtrologorum ſententia, ſed ex ſtellis Regnorum, Prouinciarumque illi ſubiectarum.

Poſtremò Aſtrologiæ profeſſores tradunt, genitalia ſydera non vagè, ſed certo, ac definito tempore agere, quæ pollicentur: promittant ergo alicui Pōtificatũ 60. aut 70. aut alio quocunque ætatis anno, manifeſtum eſt quòd eo anno ad Pontificatum euehunt Aſtra, ſi quid valent, & non alio, quando maligna irradiatione percelluntur, quando premuntur aduerſa reuolutione, quando ſigno,

gio, vel domo infortunantur; at fieri poteſt, vt per id tempus non vacet ſedes Pontificia, Cardinales non agant de Pontifice eligendo. Quid ergo proderunt ſtellarum ſuffragia? Quid vaticinari poteſt Aſtrologus ex Aſtris? Nugæ ſine dubio; & mendaciſſima commenta ſunt, quæ Genethliaci per aulas venditare conſueuerunt.

His ſi addas, quod ſuperiori capite vidimus, multos Summum Pontificatum adeptos, in quorum genituris, à præcipuis Aſtrologorum diligenter deſcriptis nulla erant honorũ dignitatumq. inditia; Rurſus multos gradu, ſine vllo dignitatis vixiſſe, quibus Aſtra amplos honores portendebant; conſtiterit eorum inſania, qui ex Aſtris de ſummo Pontificatu quidquam ſe dicere poſſe confidunt. Prolixa præterea inductione à Paulo II. ad Paulum IV. deducta ibidem oſtendimus eos Pontificatũ adeptos fuiſſe, quorum genituras non admodum Aſtra commendabant. contra verò ſpe fruſtratos fuiſſe eos, quorum natale Thema magna honorum ſignificatione clareſcebat, vt nulla iam Genethliacis ſupereſſe poſsit è cœlo, non dico, probabilis coniectura, ſed ne tenuis quidem ſuſpicio, de futuro cuiuſquam Pontificatu: Ex proximis quidem, coniunctiſque cauſis, ex politicis rationibus aliquid, è ſtellis nihil omnino de Pontificatu coniectare poſſunt.

Quin etiam conſtat multos eo tempore ad Pontificatum euectos, quo nulla directio, nulla reuolutio ad eam dignitatem aditum aperiebat. Contra verò eoſdem paſſos eo tempore repulſam, quo directiones, & reuolutiones Pontificatum ſpondebant. nam Paulus III. Leoni X. vt vidimus capite præcedenti, non Clementi VII. ſuccedere debuiſſet. & Alexandro VI. Iulium potius Secundum, quã Pium III. ſubſtituebant Aſtra ex calculo Cardani, Sixti, aliorumque. vnde iã clare pateſcit eorum deliratio, qui à ſtellis potius repetunt Eccleſiæ Pontifices, quam à Diuina prouidentia; vt haud ſciam, an vllum ſit diuinationis genus magis præpoſterum, quàm quod Planetarij concipiunt de futuris Pontificibus.

Quod ſi quis eſt adhuc adeò hebes, ac tardus, qui non intelligat Aſtrologorum ineptiam vana de Summo Pontificatu vaticinantium, deferat cuiuis eorum alicuius geneſim, quem ille, non norit, nec ſuſpicari poſsit cuius illa ſit. vno verbo deferat genituram omni humana coniectura deſtitutam, ſolis Aſtris contentam, perquiratque, an partus ille mas ſit, an femella; viuus, an mortuus; Chriſtianus, an Iudæus; Eccleſiaſticus, an ſecularis; Epiſcopus, prælatus, an Cardinalis; ſi hæc dicere quiuerit (excipio dæmonis afflatus) patiar illum in poſterum Genethliacis habere fidem. At ſi profitebitur, quod profitetur Ptolem. lib. 1. de Iudicijs, cap. 1. nihil ſe ex Aſtris dicere poſſe ſine præſidio ſublunarium cauſarũ, conſtitutum tandem ſit nihil è ſtellis coniijcere poſſe Planetarios. quod initio huius operis probandum ſuſcepimus.

Sed ego inſipientior ſim, quam illi, qui Aſtrologorum fabellis aures præbent, ſi contra tam aperta mendacia diutius diſputem. Quare, vt aliquem noſtra oratio finem reperiat, ſi aduersùs Aſtrologos ſtant omnium iudicia ſapientum; ſi contra eos faciunt ratio, experientia, Philoſophorum decreta, eorum in primis, qui familias ducunt, & quibus alij omnes faſces ſubmiſere; ſi non potuerunt ſæpius ijdem ſyderum congreſſus obſeruari; ſi nunquam redeunt ijdem Aſtrorum cœtus, & ſi redirent, nunquam eandem offenderent materiam; ſi veterum, recentiorumque Aſtrologorum obſeruationes contrariæ, & pugnantes ſunt; ſi ex qualibet genitura quodlibet confici poteſt; ſi vnam eandemque ſyderum conſtitutionem vnus in vnam, alter in alteram, atque adeò contrariam partem deducit; ſi incredibilis eſt eorum, qui hanc artem profitentur, rerum cœleſtium ignoratio; ſi non habent perſpectos planè Aſtrorum motus; ſi Aſtrologorum pars maxima ſuæ artis eſt ignara; ſi ipſimet auctores artis negant poſſe quemquam eam conſequi; ſi ijdem profitentur, tam ſe diuinare poſſe ſeruatis, quàm neglectis artis ſuæ præceptis; ſi mala fide tractant artem ſuam; ſi dolis, fallacijs, & fraude nectunt omnia; ſi dæmo-

num

num operam adhibent frequenter; ſi nihil aliud propoſitum habent, quàm mendacijs ſibi cibum quærere, corradere alienam pecuniam; ſi nihil Aſtra efficere poſſunt ſine ope ſublunarium cauſarum, quas Aſtrologus nec memoria complecti, nec obſeruando notare poteſt; ſi hæc ars nullis nititur experimentis;ſi nulla certa obſeruatione conſtat; ſi omnibus ſæculis, omnibus gentibus, & populis,ſuſpicioſa ſemper viſa eſt; ſi omnia, quæ de domibus, de ſignis, de directionibus, de reuolutionibus, de principio anni, de ſtellarum gaudijs, odijs, antiſcijs, combuſtione docet, ficitia ſunt,& ebriorum ſomnia;Quid ſupereſt, niſi vt hæc ludibria omnium ſapientum vocibus, libris, diſputationibus, ſcriptis, lucubrationibus explodantur;Atque hoc artificiū fallax,& Reipublicæ pernicioſū Principū omnium legibus,decretis, conſtitutionibus in vltimas terras amādetur. Ego quidem Philoſophorum, Theologorumque omnium poſtremus in tanta ingenij, doctrinæque mediocritate, rei indignitate commotus, poſtquam Aſtrologicas vanitates, poſtquam Aſtrologorum fraudes perſpexi, debere me hanc diſputationem imperitæ multitudini intellexi, cui per ſummam fraudem Aſtrologorum aſtus imponit. Ceſſarunt veterum Romanorum augures, receſſere Præneſtinæ ſortes, ſublata eſt haruſpicina, ſiluerunt Apollinis oracula, nemo ampliùs conſulit extra, euanuerunt diuinationes,ex auium volatu, cantu, paſtu,tripudio ſoliſtimo,ex prodigijs,ſomnijs,ſpero fore vt Aſtrologia quoque, quæ nullo firmiori innititur fundamento, Deo auctore tandem aliquando euaneſcat.

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVINTVS.

Qui & exotericus.

RVTVLI auxilium petiuere à Diomede, arbitrati eum, qui Troianorum fuerat hoſtis, in acie Troiana, in Italia quoque prono futurum animo in Troianorum interneeionem.

Mittitur(inquit Virg.)*& magni Venulus Diomedis ad vrbem*
Qui petat auxilium,& Latio cõſiſtere Teucros,
Aduectum claſſe Aeneam, victoſque Penates
Inferre, & fatis Regem ſe dicere poſci
Edoceat, multaſque viro ſe adiungere gentes
Dardanio, & latè Latio increbreſcere nomen.

At res longè aliter euenit, quàm putarant; Diomedes in contrariam abiuit ſententiam, cedendum Troianorum armis cenſuit, abſterruitque Rutulos quibus potuit modis à bello ſuſcipiendo.

Hos inter motus (ait idem) *medio fragrante tumultu*
Ecce ſuper mœſti magna Diomedis ab vrbe
Legati reſponſa ferunt, nil omnibus actum
Tantorum impenſis operum, nil dona, nec aurum,

Nec

Nec magnas valuiſſe preces: alia arma Latinis
Quærenda. ———

Haud aliter Genethliaci aduersùs eos qui in Aſtrologiam arma ſumpſerunt à Philoſophis & Philoſophorum Principe Ariſtotele ſuppetias implorant, opinati illos, qui tantã cœlo auctoritatem arrogarunt, vt eius motum omnium motuum principem & cauſam fecerint, libro octauo Phyſicorũ, libro ſecundo de Generatione, & libro ſecũdo Cœli textu decimoſeptimo Aſtrologorũ quoque conſilijs & conatibus ſubſidio futuros, ſed lõgè alia Ariſtoteli & Philoſophis mens eſt; neque enim qui anni tempora viceſque generationum ſine definito quodam curſu recurſuque Solis per Tropicos & Æquatorem conſtare poſſe negant, continuò Aſtrorum concilijs, congreſsibus & conſiſtorijs res omnes humanas adminiſtrari affirmant. & quidem Solis ac Lunæ imperium, quod in res ſublunares exercent, internoſcit etiam vulgus Nautarum, Agricolarum, Paſtorum; Saturni, Iouis, Martis, Mercurij, Veneris arcana iura deliteſcunt in Aſtrologorum ſomnijs, & in inuolutis planè voluminibus, fugiuntque lucem Philoſophiæ. Quare videamus, ſi placet, & quid ſapientum Senatus de Aſtrologia, & Aſtrologorum gente cenſuerit.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Nullam ſapientes viri Genethliacæ diſciplinæ habuerunt fidem.

SI vlla Genethliacæ diſciplinæ ſubeſſet veritas, ſine dubio non neglexiſſent rem tantã viri ingenio, & doctrina præſtantes, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Hippocrates, Galenus, cæterique ſapientiæ antiſtites. cur enim ij, qui in veri perueſtigatione omne æuum conſumpſerunt, & ad omnia naturæ arcana aditum ſibi patefecerunt, præterijſſent eam diſciplinam, quæ miris vaticinijs, & præſagitionibus omnium animos menteſque in ſui admirationem traxit? At nullum eorum, aut ijs ineptijs delectatum, aut inter Mathematicas diſciplinas Genethliacam numeraſſe. videmus Socrates qui in Phædone Mathematicas omnes diſciplinas enumerat Geometriam, Arithmeticam, Aſtrologiam, Muſicam, in Mathematicum cenſum Genethliacam non refert, haud obſcure profeſſus veritate planè deſtitutam indignam eſſe, quæ in diſciplinarum numero cenſeatur. Plato verò, libro ſeptimo d e Republica in fœlicisſima illa ſua Repub. quam omnibus commodis affluere, omnibus ornamentis efflorеſcere cupiebat, reliquas Mathematicas diſciplinas retinendas cenſuit, Arithmeticam, Muſicam, Geometriam, Sterometriam, Aſtronomiam, vnam Genethliacam neglectui habuit, qua rude vulgus humanæ vitæ rationes, & rerum ſummam contineri exiſtimat. Multum ille quidem Aſtronomiæ tribuit, quæ Aſtrorum curſus numeris, & ratione proſequitur, quòd rei militari, quòd nauigationi, quòd agricolturæ apprimè ſit neceſſaria. Genethliacam vero ſilentio præterijt, quæ ſi adeſſet veritas, vel ſi abeſſet vanitas, omnes alias diſciplinas vtilitate, vſu, ſplendore, dignitate longè antecelleret, à qua innumera commoda in omne genus vitę manare ab Ægyptijs, ad quos ſtudij cauſa peregrinatus dicitur, ſine dubio inaudiuerat.

Quid Alcinoum, quid Proclum, quid Plotinum, quid reliquos Platonicæ diſciplinæ alumnos commemorem, qui etſi innumeras complexi ſunt fabulas, & vaniſsimas ſuperſtitiones, Genethliacas tamen nugas, Philoſopho homine plane indignas duxerunt?

Ariſtoteles Stagirites, vberrimum, & fœlicisſimũ ingenium, & ad omnia ſumma factum, omnes alias diſciplinas arctiſsimè complexus, vnam Genethliacam neglexit, non quòd eam conſequi non potuerit, conſecuti enim ſunt alij ingenio, & doctrina infinitis interuallis inferiores; non quòd per ea tempora nulla eſſet Genethliaca; longè enim altiùs, quam ab Ariſtotelis ætate, hæc ars ortum repetit ſuum; ſed quòd meraciſſimis ineptijs conſtare animaduerterat. Quam ille artium omiſit, vel earum, quæ in inſpectione & exiſtimatione rerum poſitæ ſunt, vel earum quæ in agendo

conſiſtunt? Quam multa de Rhetorica, de Poëtica, de Politica, de Oeconomica, de Ethicis, quam multa de Phyſica, de Cœlo, de rerum ortu, & interitu, de Meteoris, de Anima, de Hiſtoria animalium, de eorundem generatione, de ſanitate, & morbo, de Metaphyſicis ſcripſit! Vnde in tot & tam luculentis lucubrationibus, tam altũ de Genethliaca ſilentium? vnde tantus præſtantiſsimæ diſciplinarũ neglectus? cur nil de cœleſtium domorum poteſtate, de ſignorũ viribus, de Aſtrorum congreſsibus, de ſtellarum gaudijs, differit? Quanto acumine à Phyſica, lib. 2. Phyſ. tex. 16. 17. 18. 19. 20. lib. 11. Metaph. ſumma 3. c. 1. ſecernit Perſpectiuam, Harmonicam, Geometriam, Aſtrologiam? quàm accuratè Mathematicarum naturã diſcutit toto lib. 13. Metaphyſicę? quantũ tribuit Aſtrologię li. 2. Cœli, tex. 57. 58. 59. lib. 12. Metaph. t. 44.? quantis laudibus eandem effert lib. 12. Metaph. tex. 44. 45.? quàm multa ibidem tex. 46. 47. & lib. 2. Cœli, tex. 41. & ſeqq. de orbium cœleſtium numero, ordine, motu, de Zodiaci obliquitate, de Aſtrorum motu, figura, natura? de natalitijs Aſtris, de diurnis, & nocturnis, de fœmininis, & maſculinis, de fœcundis, & infœcundis, vbi differit? Lib. 2. de ortu, & interitu inquirit cauſas, quibus exiſtant ea quæ ſingulis annis, & ſtatis tẽporibus gignuntur fruges, arbuſta, herbæ, plantæ, nihil tribuit Aſtris, nihil ſignis, nihil domibus cœleſtibus, ſed rem totam reuocat in auctorem luminis Solem, qui nunc accedendo, nunc recedendo quatuor anni tempora, Ver, & Æſtatem, Autumnum, & Hyemem efficit, & ea quæ ortus habent, & interitus ſtatas vices. Lib. 2. Meteororum ſumma 2. c. 2. interroganti cur circa Canis ortum Eteſiæ venti incipiant flare, quam facilè erat Procionem in cauſam vocare, & reſpondere, eius occulta vi ventum illum concitari? nihil tamen huiuſmodi reſpondet, ſed Solem facit huius rei auctorem. Eteſiæ, inquit, flant neque tunc quando maximè propè fuerit Sol, neque quando longè, quia propè quidem exiſtens præuenit exiccans, antequam fiat exalatio, cùm autem abſceſſerit modicum, mediocris iam fit caliditas, &c.

Requirens ibidem, qua de cauſa Orion, & occumbens, & oriens moleſtus eſſe ſoleat, non commemorat Aſtri iura, & imperium, ſed rem totam ad tempus hybernum & æſtiuum, in quod huius ſyderis ortus, & occaſus incidit, refert. Sect. 1. probl. 17. ſciſcitatur cur à Vergiliarum occaſu ad Fauonij vſque flatus, ij potiſsimum pereant, qui diutumo morbo laborarunt, omnia alia, quàm Aſtra vocat in cauſam. Probl. 26. cur circa vtrumque ſolſtitium per centum dierum ſpatium mori maximè contingat: non Aſtrorum Ortus, aut Occaſus, ſed temporis verſiones, & commutationes aëris in cauſa eſſe docet.

Libro quarto de Generatione animalium, quàm anxiè perquirit, cur filij, vt plurimum parentibus ſimiles prodeant, cur alij fœcundi, infœcundi alij ſint, cur alij integri, & valentes, alij naſcantur debiles, aut manci, nec implorat ſtellarum opem, non confugit ad Cancri, Tauri, aliorumq. ſignorum naturam, non ſpectat Aſtrorum congreſſus, & compoſitionem, ſed omnia ad materiam, ad vim effectricem, ad proximas refert cauſas. Vt multa paucis complectamur, omnia quæ ad hominis conſtitutionem, ad temperationem humani corporis pertinent, executus eſt Ariſt. libris de Hiſtoria, de partibus, de Generatione animalium, nec quidquam à Marte, à Ioue, à Saturno, à Tauro, à Geminis, à Cancro, à Leone, à Vergilijs, à ſucculis emendicauit. Intellexit nimirum acerrimi vir ingenij confictam hanc artem eſſe ad fallenda tardiorum hominum ingenia, nullamque illi ſub-eſſe veri ſpeciem.

Quid Hippocrates, quid Galenus? quàm multa diſputant de ſeptimeſtri partu, de partu octomeſtri, de genitura, de ſterilibus, de fœtatione, de formatione fœtus, de natura humana, de ſemine, de natura pueri, de cauſis morborum, de temporibus morborum, de morbis vulgaribus, quæ omnia è ſtellis Genethliaci pendere contendunt, nec in tam luculentis diſputationibus vel fando audiuntur Alfridaria, directiones, reuolutiones, aſpectus, congreſ-

congreſſus, digreſſuſque ſtellarum? Cur in formatione fœtus conticeſcunt Aſtra genitalia, fœminina, maſculina, benigna, maligna, ſigna contorta, integra? Cur in partu ſilent horoſcopi, fortunæ, dæmones, geniturarum cardines, Mars quadratus, Saturnus trigonus? Cur inter morborum cauſas nō cenſentur dilapſus Planetarum, locorum congreſſus, & huiuſmodi ſexcenta? Hippocrates aureo libello de Aëre, aquis, & locis obſeruanda Medico præcipit ſolſtitia, & æquinoctia, quorundam præterea Aſtrorum ortum, & occaſum Arturi, Canis Pleiadum. Multi, inquit, in his maximè diebus iudicantur, alij enim perimuntur, alij deſinunt, aut in aliam ſpeciem, aliumve ſtatum tranſmutantur, idque non horum ſyderum arcanis viribus, non Planetarum congreſſibus tribuit, ſed mutationibus aëris, quæ his maximè temporibus contingere ſolent, à quibus conſtitutio humani corporis mirificè afficitur, Aſtrorum aſpectus, domicilia, fines, exaltationes, deiectiones, cæteraque Aſtrologorum commenta ne nominanda quidem ſapientibus viris, exiſtimauit. Nullas Philoſophi, nullas Medici in homini conſtitutione agnoſcunt Aſtrorū partes, rudes ſolùm Aſtrologi, & qui ne à limine quidem ſalutarunt Philoſophiam, à ſtellis & ſtellarum vario congreſſu aiunt humana corpora efformari.

CAPVT II.

Sapientum conſenſu Genethliaca damnatur.

ITA Philoſophorum Medicorumque Principes de Aſtrologia cenſuerūt, quorum iudicia omnium ſapientum ſuffragatio comprobauit. Et Socrates quidem negabat, vt refert Euſebius Cæſarienſis lib. 4. de præparatione Euangel. cap. 4. homini per cœleſtia corpora, futurorum, quæ in poteſtate diuina ſunt, cognitionem eſſe quærendam: nec enim poſſunt homines illa cognoſcere, aiebat, nec dijs gratum eſt, ſi quæ illi occultarunt, ea tu diligenter inquiras, poſſeſque facile ira deorum in inſaniam Anaxagoræ cadere, qui cùm cœleſtium ſcientiam profiteretur, in id amentiæ incidit, vt Solem ignem eſſe putaret, &c. Eudoxus, Platonis auditor, in Aſtrologia, iudicio doctiſsimorum hominum facilè princeps, Chaldæis in notatione cuiuſque vitæ ex natali die minimè credendum cenſuit. Nec minus conſtanter Panætius Stoicus apud Tull. lib. 2. de Diuinatione, Aſtrologorum prædicta reiecit. Archelaus præterea, & Caſſandrus, ſummi Aſtrologi, cū cæteris Aſtrologiæ partibus excellerent, hoc prædictionis genere non ſunt vſi.

Item Scylax Halicarnaſſæus, familiaris Panætij excellens in Aſtrologia, idemque in regenda ciuitate ſua princeps, totum Chaldaicum negotium repudiauit.

Phauorinus Philoſophus apud Aulum Gellium, lib. 14. Noctium Atticarum, cap. 1. Genethliacam ait eſſe offuciarum genus ab eruſcatoribus excogitatum, ad eradendam ex alienis loculis pecuniam. Sapienter & Dion ridiculos Aſtrologos eſſe pronunciauit, qui non videntes piſces iuxta ſe ad littus nantes, profitentur ſe videre piſces cœlo labentes. Nec magis acutè quàm verè Diogenes Cynicus cuidā oſtendenti in Aſtrologorum egregia concione, depictas ſtellas errantes, reſpondiſſe fertur, Ne mentiaris, bone vir, ſtellæ nequidquā errant, Aſtrologi inſaniunt potiùs. Intellexit Alexandria, vrbs celeberrima, eorum inſaniam, & tarditatem ingenij, qui Genethliacos cōſulunt, & hac de cauſa vectigal quoddam eos perſoluere iuſsit, quod fatuum appellauit, vt ipſo nomine moneret non niſi fatuos homines huiuſmodi ineptijs vti ſolere.

Bardaſanes Syrus, Genethliaca doctrina longè clariſsimus, apud Euſebium libro 6. de præparatione Euangelica, c. 8. luculenta oratione Aſtrologos proditæ veritatis reos agit; quod & Marcus Tullius multis firmiſque argumentis fe-

tit. lib. 2. de Diuinatione.

Vnde non ſine veriſimili coniectura, Lactantius noſter lib. 2. de origine erroris, cap. 17. dæmonum mendacij auctorum inuentum eſſe Aſtrologiam, ſcripſit, & Tertulianus lib. de Idolatria, De Aſtrologis, inquit, ne loquendum quidem eſt, ſed quoniam quidam iſtis diebus pronunciauit defendens ſibi perſeuerantiam profeſsionis iſtius, paucis vtar. Non allego quòd idola honoret, quorum nomina cœlo inſcripſit, quibus omnem Dei poteſtatem addixit, quod propterea homini non putant Deum requirendum, præſumentes nos ſtellarum immutabili arbitrio agi. Vnum propono, Angelos eſſe illos deſertores Dei, amatores fœminarum, proditores etiam huius curioſitatis, propterea quoque dãnatos à Deo. O diuina ſententia vſque ad terram pertinens, cui etiam ignorantes teſtimonium reddunt! Expelluntur Mathematici ſicut Angeli eorum. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, ſicut cœlum Angelis eorum; eadem pœna eſt exilij diſcipulis, & Magiſtris.

Iam Tatianus orat. contra Græcos figuras inquit poſitionis ſyderum hominibus dæmones oſtendentes, tanquam in teſſerarum ludo fatum, rem prorſus iniquam introduxerunt. & Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Iulianum. Vides, inquit, illos habere erroris officinas, mendaciorum fora. hi admirantur ſemper Aſtrorum curſus, & pro minimis obolis interdum cœleſtia loquuntur ſacramenta, mulieres autem comprehendentes, & plebeiorum mentem demulcentes, exte nuant marſupia, & ſuffurantes paruos quæſtus, ſuæ frigidæ vaniloquentiæ mercedem lucrantur, &c.

Idem lib. 4. in Eſaiam cap. 47. extremo. Si verò putas meum ſermonem à veritate aberraſſe, ſtent, & ſeruent te Aſtrologi cœli, qui cenſuerunt ſtellas, annuncient tibi, quid tibi ſit venturum, alius hic eſt ordo nugarum, &c.

Eodem pertinent quæ S. Gregor. diſſeruit homil. in cap. 2. Matth. S. Chryſoſt. hom. 2. ad 2. cap. S. Matth. S. Hieron. lib. 2. in Ierem. cap. 10. in cap. 2. Sophoniæ, & quæ ex S. Aug. S. Baſil. Ambroſ. Orig. Euſeb. referemus ſequẽtibus capitulis, quorum vna eſt ſenteut.a Genethliacam, nil aliud venditare niſi mendacia.

In horum ſententia turmatim iere Theologi quoque Scholaſtici, & S. Thom. Aquin. in primis 1. par. q. 115. a. 4. 2. 2. q. 95. art. 5. Alexand. Alenſis, S. Thomæ Magiſter 2. par. ſummæ, quæſt. 164. num. 6. religionis reos, ait, eſſe, qui huiuſmodi nugis fidem habent, & S. Bonauentura in 2. diſt. 14. art. 4. quæſt. 3. qui non obiter, ſed ex profeſſo rem hanc diſcutit. Scotus in 2. diſt. 19. quæſt. 3. S. Antoninus 1. par. ſum. tit. 11. cap. 1. §. 6. Ioannes Bacconius in 4. quæſt. 9. prolog. art. 3. & 4. Heruæus tract. de materia cœli, q. 9. Richard. 2. diſt. 14. art. 3. quæſt. 5. Mairon. 2. d. 14. q. 4. Gabriel 2. diſt. 14. quæſt. vnica, dub. vlt. Argentina in 2. d. 15. quæſt. 1. art. 3. & 4. Dominicus Bagnes 1. par. quæſt. 115. ar. 4. dub. 1. Franc. Zumel, 1. part. quæſt. 57. art. 3. §. ad tertium. Franc. Ouiedus in 2. diſt. 7. quæſt. 1. Ioan. Cælaia in 2. diſt. 14. quæſt. 4. qui ſubtilius rem hanc limarunt Gulielmus Pariſienſis tract. de legibus, & Michael Medina lib. 2. de recta in Deum fide, cap. 1.

Eandem ſententiam frequenti ſuffragio Philoſophi firmarunt, Iulius Sirenus libro 9. de fato, cap. 29. Georgius Trapezuntius libro cuius titulus, cur Aſtrologorum iudicia, vt plurimum ſint falſa, Franciſcus Valeſius lib. de ſacra Philoſophia, cap. 31. Cornelius Dorcenſis lib. de ſuperſtitione, par. 2. cap. 3. Marſilius Ficinus comm. ad librum Plotini, cuius verba digna ſigna ſunt, quæ hoc loco exſcribantur. Vtrùm ſtellæ aliquid, inquit, agant quæritur inter ſapientes, ſed omnium quæ nobis accidunt, fiuntve à nobis, manifeſtas ſufficienteſq. cauſas apud nos reperimus in propria generis noſtri natura, in conſuetudine, affectu, conſilio, actione, occaſione, concurſu circumſtantium cauſarũ, neque vnquam ſine his cauſis è cœlo fit aliquid: vt nihil opus ſit horum in cœlo cauſas præſcrutari, quæ ſæpe in terra patent, neque tamen inueniuntur in cœlo, &c. Ioannes Picus Comes Mirandulanus libris duodecim contra Aſtrologos, Franciſcus Picus eius nepos libris 5. de prænotatione,

Longum

Longum eſſet Philoſophos omnes percenſere, qui Aſtrologicas rationes damnarunt, quotquot lib. 1. huius operis, cap. 5. influentiarum iniquum philoſophiæ forum eiurarunt, Genethliacæ vanitatem profeſsi ſunt.

Ad hos acceſſerunt Iuriſconſulti, prudentiſſimi viri, Ioannes Andreas Anchar. & Abbas ad cap. ex tract. de ſortilegijs, Ioannes Cardinalis Turrecremata ad capit. illos, eodem titulo, & iterum in ſummam de Eccleſia, Albericus Roſatus verbo ſortilegus, Troilus Maluetius tract. de ſortibus, par. 1. Baldus, Saliceetus, alijque permulti ad leg. artem, & leg. nemo, C. de maleficijs, & Mathematicis, Giraldus de ſortilegijs quæſt. 3. num. 8. quæſt. 11. num. 16.

Sed quis maiori fide teſtificari poteſt Genethliacæ vanitatẽ quàm Mathematici ipſi Aſtrologicis præceptionibus egregiè inſtructi, & arcanorum omnium myſteriorum conſcij? quos ſi omnes turpis egeſtas, aut iniquus quæſtus pateretur, id quod ſentiunt ingenuè fateri, nullos iam haberemus Aſtrologicarum fabularum patronos. Certè ij qui procul fraudes, procul habuerunt mendacia luce palam artis ſuæ vanitatem profeſſi ſunt, ex quorum infinito numero vt præcipuos proferemus, Claudius Ptolemæus lib. 2. quadripartiti, Fieri autem nequit, inquit, vt qui ſciens eſt, particulares rerum formas pronunciet: ſicut nec ſenſus particularem, ſed generalem quandam ſuſcipit formam: oportet autem tractantem hæc rerum coniectura vti, ſoli autem numine afflati prædicunt particularia.

Rurſus Pontanus in dialogo quodam, Quoniam, inquit, certa cognitio, quæ ſcientia dicitur, generalibus verſatur in perſcrutationibus; quis humorum, è quibus conſtamus, ſingulas aſſequi poſſit ſiue commiſtiones, ſiue temperaturas? quis rurſus ſyderum particulares vires, quæ tum abſtruſiſſimæ ſunt, tum penè infinitæ? quis item aduerſantium inter ſe gladiationes particulatim cognitas & obſeruatas habeat, & quantum, & quouſque? Itaque illi ipſi, qui ad particulares delabuntur prædictiones, ab ipſo etiam Ptolemæo habentur deriſui; cùm neceſſe ſit eorum coniecturas, obſeruationeſque hac in parte vacillare, ipſoſque non ſolum errare è via, verùm turpiſſimè dilabi, deque vegiſtio ruere, &c.

Ioannes Kepplerus, & propter ingenij magnitudinem, & propter doctrinæ copiam, iure inter Aſtrologiæ Principes numerari poteſt; At hic lib. 1. de ſtella noua, cap. 2. extremo, repudiatis omnibus Aſtrologiæ inſtrumentis, ſolos ſtellarum aſpectus retinendos cenſet. Atque hoc genus rerum, inquit, aſpectus duarum ſtellarum, quarum vel vtraque, vel altera ſit immobilis, illud eſt, quod ego penè ſolum in Aſtrologia retinendum cenſeo, quod quidem tanta contentione contra Philoſophos artis penitus ignaros philoſophicè, & ex doctrina harmonica (penè in ſolidum ignorata) defendo, quanta fidentia reliquam Aſtrologorum ſupellectilem penè omnem eliminandam eſſe cenſeo, idque in omnibus meis ſcriptis Aſtrologicis indeſinentèr proteſtor.

Sixtus ab Hemminga Friſius in Aſtrologicis diſciplinis apprimè verſatus recenti opere, cui Aſtrologiæ refutatæ titulum fecit, multis geniturarum allatis exemplis, diuturno vſu, & experientia edoctus, Aſtrologorum deliramenta patefecit.

Tycho Brahæ lib. 1. de noua ſtella, pag. 612. Aſtrorum vires Aſtrologis perceptas negat, & Aſtrologiam, ſi quæ eſt, à mortalibus percipi poſſe negat; Rurſus pag. 648. negat Aſtrorum congreſſus poſſe certò notari. Pag. 689. Fruſtra, inquit, pro ſe Arabum, atque aliorum Aſtrologorum placita vanitatibus implicita allegat Appianus. fuſeque refellit Aſtrologorum decreta, pag. 777. ita, in Gauricum, ita in Cardanum inuehitur, vt planè oſtendat nullam eſſe Aſtrologorum diſciplinã. Neque Ioanni Pico Mirandulano Comiti, neque Fräciſco eius nepoti obijci poteſt Aſtrologię ignoratio, Nam, tam multa, & tam accuratè huius diſciplinæ placita, & arcana myſteria referunt, vt facilè pateat omnes Genethliacæ latebras & abditos receſſus illis perſpectos fuiſſe,

tam multis tamen modis Aſtrologicas fabulas patefecerunt, vt nemo poſſit amplius de huius inanitate diſciplinæ dubitare.

Quid, multa tam ſapientum omnium teſtificatione manifeſta, tam Mathematicorum confeſſione certa ſunt Aſtrologiæ ludibria, tam pudenda Genethliaca mendacia, vt Poëtæ etiam fabularum, mendaciorumque Architecti Genethliacis obiectare mendacia, & futilitatem artis non dubitarint.

Non habeo denique (inquit Ennius) *nauci Marſum augurem,*
Non vicanos Aruſpices, nō de circo Aſtrologos
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomnium;
Non enim sūt hi, aut arte diuini, aut ſcientia,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudenteſque arioli,
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas Imperat,
Qui ſui quæſtus cauſa fictas ſuſcitant ſententias,
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam,
Quibus diuitias pollicentur ab his drachmam petunt.
De his diuitijs deducant drachmam, reddant cætera.

Mitto quæ Iuuenalis ludit lib. 2. ſed non poſſum omittere quatuor aureos verſiculos inuictiſſimi, clariſſimique Martyris Mori in vatem fama inclitum:

Aſtra tibi, inquit, æthereo pandunt ſeſe omnia vati,
Omina, vel quæ ſint fata futura monent.
Omnibus aſt vxor quod ſe tua publicat: id te Aſtra licèt videant omnia, nulla docent.

Quare in tanto omnium diſciplinarum, omnium Academiarum, Scholarum omnium, omnium ætatum, temporum omnium, Philoſophorum omnium, omnium ſapientum de Genethliaca vanitate conſenſu, neminem reperiri arbitror ita ad intelligendum hebetem, qui huius artis incredibilem leuitatem non videat; ipſimet hoſtes veritatis, etiam ſi inſanire velint, quòd omnium ſapientum iudicijs reſpondere poſſint, reperient nihil. Verùm ne ſola auctoritate ſapientum circumuentos ſe Genethliaci querantur, aliquot diſertiſſimorum hominum luculentas diſputationes his attexam, quibus rationes continentur, ob quas ſapientiæ optimates Aſtrologos tanquam veritatis hoſtes à republica literaria amouerunt.

CAPVT III.

Diſertiſsima S. Ambroſij in Genethliacos diſceptatio.

ADVERSVS Planetarios, qui ex motu poſituque ſtellarum quæ futura ſunt, dicere ſe poſſe profitentur, omnes qui literis, & doctrina pollent ſtare, ſuperiori capite docuimus; verùm ne quis exiſtimet ſapientes viros temere, nec ſatis perſpecta cauſa in Genethliacam leuitatem tuliſſe ſententiam, placuit eorum hoc loco adſcribere diſputationes; vt planum fiat eos nō ignoraſſe Aſtrologorum ſcita, ſed improbaſſe. Initium autem faciemus à S. Ambroſio, qui lib. 4. hexameron, cap. 4. deſcripſit S. Baſilij diſputationem hom. 4. in hexameron. Sic autem ait: Denique nonnulli natiuitatum tentauerunt exprimere qualitates; qualis futurus ſit vnuſquiſque, qui natus ſit: cùm hoc non ſolùm vanum, ſed etiam inutile ſit quærentibus, impoſſibile pollicentibus. Quid enim tam inutile, quàm vt vnuſquiſque perſuadeat ſibi hoc eſſe, quòd natus eſt? Nemo ergo debet vitam ſuam, ſtatum, moreſque mutare, neque eniti quo melior fiat. Sed in ea perſuaſione neque probum potes laudare, nec condemnare improbum, cùm neceſſitati natiuitatis ſuæ reſpondere videatur. Et quomodo Dominus aut bonis præmia propoſuit, aut improbis pœnas, ſi facit neceſſitas diſciplinam, & cōuerſationem ſtellarum curſus informat? Et quid eſt aliud, quàm hominem de homine exuere, ſi nihil moribus, nihil inſtitutioni, nihil ſtudijs derelinquitur? Quàm multos videmus ereptos criminibus, atque peccatis, in meliorem ſtatum eſſe conuerſos? Redempti ſunt Apoſtoli, & congregati ex pec-

ex peccatoribus: non vtique natiuitatis ſuæ hora, ſed Chriſti eos ſanctificauit aduentus, & hora Dominicæ paſſionis redemit à morte. Latro ille damnatus, ille cũ Domino crucifixus, non beneficio natiuitatis ſuæ, ſed fidei confeſſione ad Paradiſi ęterna tranſiuit. Ionam in mari non vis natiuitatis, ſed diſſimulatæ diuinæ præceptionis præcipitauit offenſa, eundemque cetus excipiens ad indicium futuri myſterij poſt triduum reuomuit, & propheticæ merito gratiæ reſeruauit. Petrum de carcere imminenti morte perimendum Angelus Chriſti, non ſtellarum ſeries liberauit. Paulum cæcitas conuertit ad gratiam, & percuſſum à vipera, tur batumque naufragio, non remedia natiuitatis, ſed deuotionis merita ſeruauerunt. Quid de illis dicimus, qui eorum precibus, cùm fuiſſent mortui, reuixerũt? Vtrùm illos ſua natiuitas, an Apoſtolica gratia ſuſcitauit? Quid opus fuit, vt ſe ieiunijs, periculiſq. committerent, ſi quò volebant, natiuitatiš beneficio poterant peruenire? Quò ſi crediđiſſent, dum expectant fatorum neceſſitatem, nunquam ad tantam perueniſſent gratiam. Inutilis igitur iſta perſuaſio. Quid, quòd etiam impoſſibilis? Nam vt de eorum aliquid diſputatione ſumamus redarguendi gratia, non probandi, magnam vim dicunt eſſe natiuitatis, eamq. minutis quibuſdã, & certis colligi oportere momentis: ac niſi veriùs colligatur ſummam eſſe diſtan tiam. Breui enim atomo, exiguoque momento diſtare natiuitatem inopis, & potentis, egentis, & diuitis, innocentis, & noxij; & plerumq. eadem hora generari, longæuitati debitum, & prima pueritiæ ætate moriturum, ſi reliqua diſparia ſint, & alio puncto diſcreta. Hoc quemadmodum poſſint colligere, reſpondeant. Conſtitue partum fœminæ; obſtetrix vtique eum primò recognoſcit, explorat vagitum, quo nati vita colligitur: attendit vtrùm maſculus ſit, an fœmina. Quot vis inter has moras præterire momenta? Pone Mathematicum præparatum nunquid poteſt vir intereſſe puerperio? Dum mandat obſtetrix, aut Chaldæus, ponit horoſcopum, in alterius ſortem iam nati fata migrarunt: de altero quæritur, & alterius genitura proponitur. Pone veram eſſe eorum opinionem de natiuitatum neceſſitatibus, non poteſt vera eſſe collectio. Puncta tranſeunt, fugit tempus irreparabile. Non eſt dubium, quod tempus in atomo, & momento oculi fit: adducor, vt credam, quando omnes in atomo, in momento, in ictu oculi reſuſcitamur, vt Apoſtolus proteſtatur, dicens: Ecce myſterium vobis dico, omnes quidem reſurgemus, non omnes autem immutabimur, in momento, in ictu oculi, in nouiſſima tuba, (canet enim tuba) & mor tui reſurgent incorrupti, & nos immutabimur. Inter effuſionem, & ſuſceptionẽ, depoſitionemq. pignoris, fletum eius, & nuncium quot atomi tranſierunt? Et hoc, vt ſimpliciter iſta texuerim. Nam ſi ipſi vitalem illum Signorum duodecim circuitum in duodecim partes diuidunt: & quia triginta diebus Sol duodecimam partem ſphæræ eius, quæ inerrabilis habetur, egreditur, quo gyrus Solis anni circuitu compleatur, in triginta portiunculas, quas μοίρας Græci vocant, vnamquamque duodecim illarum diſtribuunt portionem, ipſam quoque portiunculã in ſexaginta vices conferunt. Rurſus vnumquodque de illis ſexaginta ſexagies ſecant. Quàm incomprehenſibile eſt, in quoto ſexageſimo ſexageſimæ portiunculæ natiuitatis momenta conſiſtant; & qui ſingulorum Signorum ſit aut motus, aut ſpecies in natiuitate naſcentis? Vnde cùm impoſſibile ſit tam ſubtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuerſitatis errorem, totum negotium plenum eſt vanitatis. Diſputatores eorum quæ ſua ſunt neſciunt, quomodo alia nouerunt? quid ſibi immineat ignorant, quomodo poſſunt alijs, quæ ſibi futura ſunt, denunciare? Ridiculum eſt credere, quia ſi poſſent, ſibi po tiùs prouiderent. Iam illud quàm ineptum, vt ſi quis ſigno Arietis ortum ſe dicat, ex vſu pecudis æſtimetur præſtantiſſimus conſilio, quod in grege huiuſmodi emineat pecus; aut locupletior, eo quòd veſtitum habeat Aries naturalẽ, & quotannis lucrum capiat indumenti, eoque viro illi familiaria videantur quæſtuum eſſe compendia. Similiter & de Tauri & de Pi-

de Piſcium ſignis argumentantur, vt ex natura vilium animantium cœli motus, & ſignorũ interpretandas exiſtiment poteſtates. Cibus ergo noſter viuendi nobis decreta conſtituit, & alimenta noſtra nobis, id eſt, Aries, Taurus, & Piſcis, morum imprimunt diſciplinam? Quomodo igitur de cœlo nobis cauſas rerum, & ſubſtantiam vitæ huius accerſunt, cùm ipſis cœleſtibus ſignis cauſas motus ſui ex qualitatibus eſcæ vilis impertiant? Liberalem aiunt ſigno ortum Arietis, eo quòd lanam ſuam Aries non inuitus deponat: & huiuſmodi virtutem vilis animantis malunt naturæ deputare, quàm cœlo, vnde & ſerenitas nobis fulget, & pluuia ſæpe deſcendit. Laborioſos, & patientes ſeruitij, quos naſcentes Taurus aſpexerit, quia animal laborioſum, & aſſuetum iugo ſpontanea ſeruituti colla ſubmittat. Percuſſorem quoque, cuius natiuitatem Scorpius in ſua parte complexus ſit, & malitiæ venena reuomentem, eo quòd animal venenatum ſit. Quid igitur auctoritatem viuendi daturum te ſignorũ cœleſtium dignitate prætendis, & de nugis quibuſdam argumentum aſſertionis aſſumis? Nam ſi de animalibus aſſumptæ huiuſmodi morum proprietates cœli motibus imprimuntur: & ipſum videtur beſtialis naturæ poteſtati eſſe ſubiectum, ex qua cauſas vitalis ſubſtantiæ, quas hominibus impertiret, accepit. Quòd ſi hoc abhorret à vero, multò magis illud ridiculum, veri ſubſidio eos deſtitutos, hinc fidem ſuæ diſputationis accerſere. Deinde illud cõſideremus, quòd Planetas illa ſigna appellant, quorũ motibus formari aſſerunt vitæ noſtræ neceſſitates. Siue igitur, vt nomen ſonat, ſemper vagentur: ſiue, vt ipſi dicunt, quod concito motu ferantur, & decies millies in die, aut, ſi hoc incredibile videtur, multiplicem ſpeciem innumera ſui conuerſione commutent: fide caret, quòd tã vago ſui errore, & tã celeri motu fixam nobis, atque immobilem viuendi ſubſtantiam, ſortemque decernant. Ferunt tamen nõ eſſe æquales omnium motus, ſed aliorum celeriores, aliorum tardiores eſſe circuitus, vt in eadem hora & videant ſe frequenter, & frequenter abſcondant, dum aliud ab alio præteritur. Aiunt autem plurimum referre, ortũ generati benefica Signa videant, an malefica, & noxia: & in eo natiuitatis eſſe diſtantiam, quòd benefici Signi aſpectus plurimum conferat, malefici, & noxij plurimum noceat. Sic enim eadem Signa, quæ venerantur, appellare conſuéuerunt. Neceſſe enim habeo eorum vti nominibus, quorum vtor aſſertionibus, ne ignorata magis, quàm vacuefacta, atque deſtructa ſua argumenta commemorent. Itaque cùm illũ vagum, celeremq. motum nõ queant comprehendere, ſæpe fit, vt per illa puncti, & momenti incomprehenſibilis ſubtilitatem ponant, benefici Signi aſpectum, vbi grauis, atque nocitura incurrat offenſio. Et quid mirum, ſi ibi luduntur homines, vbi Signa innoxia blaſphemantur? Quę ſi natura noxia eſſe creduntur, Deus ergo ſummus arguitur, ſi fecit quod malum eſt, & fuit improbitatis operator. Si verò ex ſua volũtate putantur aſſumpſiſſe quod noceat inſontibus, & nullius adhuc facinoris peſſimi ſibi cõſcijs, quibus pœna adſcribitur, antequam culpa: quid tam irrationabile, quod etiam irrationabilium beſtiarũ excedat immanitatem, vt vſus fraudis, aut gratiæ, non meritis hominum deputetur, ſed Signorum motibus deferatur? Nihil, inquit, ille deliquit, ſed noxia eum ſtella conſpexit: Saturni ei ſydus occurrit: auertit ſe paululũ, & æternam abſtulit, & crimen aboleuit, ſed hæc eorum ſapientia telæ araneæ cóparatur, in quã ſi culex, aut muſca inciderit, exuere ſe non poteſt: ſi verò validiorum animantium vllũ genus incurriſſe viſum eſt, pertrãſiuit, & caſſes rupit infirmos, atque inanes laqueos diſsipauit. Talia ſunt retia Chaldæorũ, vt in his infirmi hæreant, validiores ſenſu offenſionẽ habere non poſſint. Itaque vos, qui validiores eſtis, cùm videritis Mathematicos, dicite telã araneæ texunt; quæ nec vſum aliquẽ poteſt habere, nec vincula, ſi tu non quaſi culex, aut muſca, lapſu tuę infirmitatis incurras, ſed quaſi paſſer, aut colũba caſſes inualidos prępetis volatus celeritate diſſoluas. Etenim quis prudentiũ credat, quòd Signorũ motus, qui ad diem ſæpe mutãtur, & multipliciter in ſe recurrunt, inſignia

defe-

Digitized by Google

deferant poteſtati? Nam ſi ita eſſet, quæ ad diem regalium natiuitatum exprimerentur figuræ? Quotidie ergo Reges naſcerentur, nec Regalis in filios tranſmitteretur ſucceſſio, ſed ſemper ex diuerſo ſtatu, qui ius Imperialis acquirerent poteſtatis, orirentur. Quis igitur Regum genituram filij ſui colligit, ſi ei debeatur Imperium, & non proprio ſucceſſionem regni in ſuos trâſcribit arbitrio? Legimus certè, quòd Abia genuit Aſa, & Aſa genuit Ioſaphat, & Ioſaphat genuit Ioram, & Ioram genuit Oziam: & reliqua omnis vſque ad captiuitatem per Reges generis pariter, & honoris ducta ſucceſſio eſt. Nunquid quia Reges fuerunt, Signis cœleſtibus formandos motus ſuos imperare potuerunt? Quis enim hominum poteſt habere in his dominatum? Deinde ſi ad neceſſitatem genitalem, non ad inſtituta morum actus noſtri, factaque referantur, cur leges propoſitæ ſunt, iura etiam promulgata, quibus, aut pœna improbis decernitur, aut ſecuritas defertur innoxijs? Cur non venia datur reis, cum vtique, vt ipſi aiunt, non ſua voluntate, ſed ex neceſſitate deliquerint? Cur laborat agricola, & non magis expectat, vt inelaboratos fructus priuilegio ſuæ natiuitatis inuehat receptaculis horreorum? Si ita natus eſt, vt ei diuitiæ, atque opes affluant? vt ſibi ſpontaneos reditus ſine vllo ſemine, atque opere terra parturiat: non vomerem aruis imprimat, non curuę manum falci admoueat, non legendæ vindemiæ ſubeat expenſam, ſed vltrò ei in in omnes ſerias vina fundâtur fluentia, ſpontè ei oleum nullis inſerta caudicibus ſylueſtris oleæ bacca deſudet, nec diffuſi æquoris transfretaturus periculum, propriæ ſalutis ſollicitus mercator horreſcat, cui otioſo poteſt, vt aiunt, quadam ſorte genitali diuitiarum theſaurus illabi. Sed non hæc eſt vniuerſorum ſententia. Denique impiger depreſſo aratro terram ſcindit agricola, nudus arat, nudus ſerit, nudus Sole feruente toſtas æſtate colligit fruges: & negotiator impatiens flantibus Euris, in tuto plerunque nauigio ſulcat mare. Vnde importunitatem eorum, temeritatemque condemnans Propheta ait: Erubeſce Sidon, dixit mare: hoc eſt, ſi pericula vos non mouent; vel pudor comprimat, verecundia confundat. Erubeſce Sidon, in qua nullus virtuti locus, nulla ſalutis cura, nulla iuuentus pro excubijs patriæ bello dedita armiſque exercita, ſed omnis ſollicitudo de quæſtu, omne ſtudium mercaturæ. Semen, inquit, mercatorum ſicut meſſis. Quæ autem merces homini Chriſtiano, ſi non ex voluntate, ſed ex neceſſitate curas ſuas, & opera componit? Vbi enim directa neceſſitas, ibi inhonorata induſtria. Hæc Sanctus Ambroſius mellita quidem, ſed neruoſa æquè, & aculeata oratione.

CAPVT IV.

Diſceptatio Sancti Auguſtini, àduerſus Aſtrologos coniectores.

DEBBO, & Sancti Auguſtini lectiſſimam de Genethliaca leuitate diſputationem hic ponere; is enim & propter magnitudinem ingenij, & propter incredibilem doctrinæ copiam, & propter ſingulare huius diſciplinæ ſtudium, quod tum libro quarto Confeſsionum, capite tertio, tum libro ſeptimo, capite ſexto, profitetur; dignus eſt, vt eius teſtimonium omnium rationum momenta contineat: Libro ergò ſecundo de doctrina Chriſtiana, capite vigeſimoprimo, vigeſimoſecundo, vigeſimotertio, ſic ſcribit: Neque illi, inquit, ab hoc genere pernicioſæ ſuperſtitionis ſegregandi ſunt, qui Genethliaci propter natalium dierum conſiderationem, nunc autem vulgò Mathematici vocantur. Nam & ipſi quamuis veram ſtellarum poſitionem, cum quiſque naſcitur, conſectentur, & aliquando etiam perueſtigent, tamen quòd inde conantur, vel actiones noſtras, vel actio-

actionum euenta prędicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominibus miſerabilem ſeruitutem. Nam quiſque liber cum ad huiuſmodi Mathematicum ingreſſus fuerit, dat pecuniam, vt ſeruus inde exeat, aut Martis, aut Veneris, vel potiùs omnium ſyderum, quibus illi, qui primi errauerunt, erroremque poſteris propinauerunt, vel beſtiarum propter ſimilitudinem, vel hominum, ad ipſos homines honorandos, impoſuerunt vocabula. Non enim mirandum eſt, cum etiam propioribus, recentioribuſque temporibus ſydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæſaris Romani dicare conati ſint. Et fortaſſe factum eſſet, atque iſſet in vetuſtatem, niſi auia eius Venus præoccupaſſet hoc nominis prædium, neque iure vllo ad hæredes traijceret, quod nunquam viua poſſederat, aut poſſidendum petiuerat. Nam vbi vacabat locus, neque alicuius priorem mortuorum honore tenebatur, factum eſt, quod in rebus talibus fieri ſolet. Pro Quintili enim, & Sextili menſibus, Iulium, atque Auguſtum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæſaris, & Auguſti Cæſaris nuncupatos, vt facilè, qui voluerit intelligat etiam illa ſydera, priùs ſine his nominibus cœlo vagata eſſe. Mortuis autem illis, quorum honorare memoriam, vel coacti ſunt homines, regia poteſtate, vel placuit humana vanitate, nomina eorũ imponentes ſyderibus, eos ipſos ſibi mortuos in cœlũ leuare videbantur. Sed quomodolibet vocetur ab hominibus, ſunt tamen ſydera, quæ Deus inſtituit, & ordinauit, vt voluit, & eſt certus motus illorum, quo tempora diſtinguntur, atque variantur. Quem motum notare, cum quiſque naſcitur, quomodo ſe habeat, facile eſt per eorum inuentas, conſcriptaſque regulas; quod ſancta Scriptura condemnat, dicens: Si enim tantum potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare ſæculum, quomodo eius Dominum non faciliùs inuenerunt?

Sed ex ea notatione velle naſcentium mores, actus, euenta prædicere, magnus error, & magna dementia eſt. Et apud eos quidem, qui talia dediſcenda didicerunt, ſine vlla dubitatione refellitur hæc ſuperſtitio. Conſtellationes enim, quas vocant, notatio eſt ſyderum, quomodo ſe habebant, cum ille naſceretur, de quo iſti miſeri à miſerioribus conſuluntur; fieri autem poteſt, vt aliqui gemini tam ſequaciter fundantur ex vtero, vt interuallum temporis inter eos nullum poſſit apprehendi, & conſtellationum numeris annotari. Vnde neceſſe eſt, nonnullos geminos eaſdem habere conſtellationes, cum paria rerum, vel quas agunt, vel quas patiuntur, euenta non habeant, ſed plerunque ita diſparia, vt alius fœliciſſimus, alius infœliciſſimus viuat. ſicut Eſau, & Iacob geminos accepimus natos, ita vt Iacob, qui poſterior naſcebatur, manu plantam præcedentis fratris tenens inueniretur. Horum certè dies, atque hora naſcentium aliter notari non poſſet, niſi vt amborum conſtellatio eſſet vna. Quantum autem intereſt inter amborum mores, facta, labores, atque ſucceſſus, Scriptura teſtis eſt, iam ore omnium gentium peruagata. Neque enim ad rem pertinet, quod dicunt ipſum momentum minimũ, atque anguſtiſſimum temporis, quod geminorum partum diſterminat, multum valere in rerum natura, atque cœleſtium corporum rapidiſſima velocitate. Etſi enim concedam, vt plurimum valeat, tamen in conſtellationibus à Mathematico inueniri non poteſt, quibus inſpectis ſe fata dicere profitetur. Quod ergo in conſtellationibus non inuenit, quas neceſſe eſt, vnas inſpiciat, ſiue de Iacob, ſiue de eius fratre conſulatur, quid ei prodeſt, ſi diſcat in cœlo, quod temerè ſecurus infamat, & non diſcat in tabula, quam fruſtra ſolicitus intuetur? Quare iſtæ quoque opiniones quibuſdam rerum ſignis humana prę̈ſumptione inſtitutis, ad eadem illa quaſi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referendæ ſunt.

Hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio diuino cupidi malarum rerum homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum ſuarum, illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis: quibus iſta pars Mundi infima ſecundum ordinem rerũ diuinæ prouidentiæ lege ſubiecta eſt.

Quibus illuſionibus, & deceptionibus euenit, vt iſtis ſuperſtitioſis, & pernicioſis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant, quàm dicunt, multaque obſeruantibus ſecundum obſeruationes ſuas eueniant, quibus implicati curioſiores fiant, & ſeſe magis, magiſque inſerant multiplicibus laqueis pernicioſiſſimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ ſalubriter diuina Scriptura non tacuit, neque ab ea ſic deterruit animam, vt propterea talia negaret eſſe ſectanda, quia falſa dicuntur à profeſſoribus eorum. Sed etiam ſi dixerint vobis, inquit, & ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Sauli Regi pronunciauit, propterea talia ſacrilegia, quibus imago illa præſentata eſt, minùs execranda ſunt; aut quia in Actibus Apoſtolorum ventriloqua fœmina verum teſtimonium perhibuit Apoſtolis Domini, ideò Paulus Apoſtolus pepercit illi ſpiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correptione, atque exclu ſione mundauit. Omnes igitur artes huiuſmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ ſuperſtitionis ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & dæmonum, quaſi pacta infidelis, & doloſæ amicitiæ conſtituta penitus ſunt repudianda, & fugienda Chriſtiano: non quòd Idolum ſit aliquid, vt ait Apoſtolus, ſed quia quæ immolant Idolis, dæmonijs immolant, & non Deo: nolo autem vos ſocios fieri dæmoniorum. Quod autem de Idolis, & de immolationibus, quæ honori eorum exhibentur, dixit Apoſtolus, hoc de omnibus imaginarijs ſignis ſentiendum eſt, quæ vel ad cultum Idolorum, vel ad creaturam, eiuſque partes tanquam Deum colendas trahunt, vel ad remediorum, aliarumque obſeruationum curam pertinent; quæ non ſunt diuinitus ad dilectionem Dei, & proximi, tanquam publicè conſtituta, ſed per priuatas appetitiones rerum temporalium corda diſſipant miſerorum. In omnibus ergò iſtis doctrinis ſocietas dæmonum formidanda, atque vitanda eſt, qui nihil cum principe ſuo diabolo, niſi reditum noſtrum claudere, atque obſerare conantur. Sicut autem de ſtellis, quas condidit, & ordinauit Deus humanæ, & deceptoriæ coniecturæ ab hominibus inſtitutæ ſunt: ſic etiam de quibuſdam naſcentibus, vel quoquo modo diuinæ prouidentiæ adminiſtratione exiſtentibus rebus multi, multa humanis ſuſpicionibus, quaſi regulariter coniecta literis mandauerunt, ſi fortè inſolitè acciderint, velut ſi mula pariat, aut fulmine aliquid percutiatur.

Quæ omnia tantum valent, quantum præſumptione animorum quaſi communi quadam lingua cum dæmonibus fœderata ſunt. Quæ tamen omnia plena ſunt peſtiferæ curioſitatis, cruciantis ſollicitudinis, mortiferæ ſeruitutis. Non enim quia valebant, animaduerſa ſunt, ſed animaduertendo, atque ſignando factum eſt, vt valerent, & ideò diuerſis diuersè proueniunt ſecundum cogitationes, & præſumptiones ſuas. Illi enim ſpiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per ſuſpiciones, & conſenſiones eius viderint. Sicut enim, verbi gratia, vna figura literæ, quæ decuſſatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, ſed placito, & conſenſione ſignificandi; & ideò qui vtranque linguam nouit, ſi homini Græco velit aliquid ſignificare ſcribendo, non in ea ſignificatione ponit hanc literam, in qua eam ponit cum homini ſcribit Latino. Et beta vno, eodemque ſono, apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen eſt. Et cum dico lege, in his duabus ſyllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergò hæ omnes ſignificationes pro ſuæ cuiuſque ſocietatis conſenſione animos mouent: & quia diuerſa conſenſio eſt, diuersè mouent: nec ideò conſenſerunt in eas homines, quia iam valebant ad ſignificationem: ſed ideò valent, quia conſenſerunt in eas, ſic etiam illa ſigna, quibus pernicioſa dæmonum ſocietas comparatur, pro cuiuſque obſeruationibus valent. Quod manifeſtiſſimè oſtendit ritus augurum, qui, & antequam obſeruent, & poſteaquam obſeruata ſigna tenuerint, id agunt, ne videant volatus, aut audiant

audiant voces auium, quia nulla iſta ſigna ſunt, niſi conſenſus obſeruantis accedat.

CAPVT V.

Alia Sancti Auguſtini grauiſſima in Aſtrologos coniectores diſputatio.

INcredibile eſt, quàm multis, varijſque modis Sãctus Auguſtinus Aſtrologiæ futilitatem oſtendat, & cum ea ſit mendacij natura, vt multis ſe prodat argumentis, non vnam, aut alteram, ſed plurimas, vir ingenio, & doctrina incomparabilis, in Aſtrologos contorquet rationes. Quare libro ſeptimo Confeſſ. cap. 6. Iam, inquit, Mathematicorum fallaces diuinationes, & impia deliramenta reieceram. Confiteantur etiam hinc tibi de intimis viſceribus animæ meæ, miſerationes tuæ, Deus meus. Tu enim, tu omninò, nam quis alius à morte omnis erroris reuocat nos, niſi vita, quæ mori neſcit, & ſapientia mentes indigentes illuminans, nullo indigens lumine, qua Mundus adminiſtratur vſque ad arborum volatica folia? Tu procuraſti peruicaciæ meæ, qua obiuctatus ſum, Vindiciano acuto ſeni, & Nebridio adoleſcenti mirabilis animæ: illi vehementer affirmanti, huic, cum dubitatione quidem aliqua, ſed tamen crebrò dicenti, non eſſe vllam artem futura præuidendi, coniecturas autem hominum habere ſæpè vim ſortis, & multa dicendo dici pleraque ventura, neſcientibus eis, qui dicerent, ſed in ea non tacendo incurrentibus. Procuraſti ergo tu hominem amicum, non quidem ſegnem conſultorem Mathematicorum, nec eas literas benè callentem, ſed (vt dixi) cõſultorem otioſum, & tamen ſcientem aliquid, quod à patre ſuo ſe audiſſe dicebat, quantum valeret ad illius artis opinionem euertendam ignorabat. Is ergò vir nomine Firminus liberaliter inſtitutus, & excultus eloquio, cum me tanquam chariſſimum, de quibuſdam ſuis rebus, in quas ſæcularis ſpes eius intumuerat, conſuleret quid mihi ſecundum ſuas, quas conſtellationes appellant, videretur. Ego autem, qui iam de hac re in Nebridij ſententiã flecti cœperam, non quidem abnuerem conijcere, ac dicere quod nutanti occurrebat: ſed tamen ſubijcerem, propè iam eſſe mihi perſuaſum ridicula eſſe illa, & inania. Tum ille mihi narrauit patrem ſuum fuiſſe librorum talium curioſiſſimum, & habuiſſe amicum æquè illa, ſimulque ſectantem, qui pari ſtudio, & collatione flagrabant in eas nugas igne cordis ſui, ita vt mutorum quoque animalium, ſi quæ domi parerent, obſeruarent momenta naſcentium, atque ad ea poſitionem cœli notarent, vnde illius artis, quaſi experimenta colligerent. Itaque dicebat audiſſe ſe à patre ſuo, quòd cum eundem Firminum prægnans mater erat, etiam illius paterni amici famula quædam pariter vtero grandeſcebat, quod latere non potuit dominum, qui etiam canum ſuarum partus examinatiſſima diligentia noſſe curabat. Atque ita factum eſſe, vt cum iſte coniugis, ille autem ancillæ dies, & horas, minutioreſque horarum articulos cautiſſima obſeruatione numerarent, enixæ eſſent ambæ ſimul, ita vt eaſdem conſtellationes vſque ad eaſdem minutias vtrique naſcenti facere cogerentur, iſte filio, ille ſeruulo. Nam cum mulieres parturire cœpiſſent, indicauerunt ſibi ambo quid in ſua cuiuſque domo ageretur, & parauerunt quos ad ſe inuicem mitterent, ſimul vt natum quod parturiebatur eſſet cuique nunciatum, quod tamen vt continuò nunciaretur tanquam in regno ſuo facilè effecerant. Atque ita qui ab alterutro miſſi ſunt, tam ex paribus domorum interuallis ſibi obuiam factos eſſe dicebat, vt aliam poſitionem ſyderum, aliaſque particulas momentorum, neuter eorum notare ſineretur: & tamen Firminus amplo apud ſuos lo-

eo natos, dealbatiores vias ſeculi curſitabat, augebaturque diuitijs, ſublimabatur honoribus: ſeruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato, dominis ſeruiebat, ipſo indicante, qui nouerat eum. His itaque auditis, & creditis, talis quippe narrauerat, omnis illa reluctatio mea reſoluta concidit: & primò Firminum ipſum conatus ſum ab illa curioſitate reuocare, cùm dicerem conſtellationibus eius inſpectis, vt vera pronunciarem, debuiſſe me vtique videre ibi parentes inter ſuos eſſe primarios, nobilem familiam, propriæ ciuitatis, natales ingenuos, honeſtam educationem, liberaléſque doctrinas. At ſi me ille ſeruus ex iiſdem conſtellationibus, quia & illius ipſæ eſſent, conſuluiſſet, vt eidem quoque vera proferrem, debuiſſe me rurſum ibi videre abiectiſsimam familiam, conditionem ſeruilem, & cætera longè à prioribus aliena; longèque diſtantia. Vnde autem fieret, vt eadem inſpiciens diuerſa dicerem, ſi vera dicerem: ſi autem eadem dicerem, falſa dicerem. Inde certiſsimè collegi ea, quæ vera conſideratis conſtellationibus dicerentur, non arte dici, ſed ſorte: quæ autem falſa non artis imperitia, ſed ſortis mendacio. Hinc autem accepto aditu, ipſe mecum talia ruminando, ne quis eorundem delirorum, qui talem quæſtum ſequerentur, quos iam iamque inuadere, atque irriſos refellere cupiebam, mihi ita reſiſteret, quaſi aut Firmius mihi, aut illi pater falſa narrauerit, intendi conſiderationem in eos qui gemini naſcuntur: quorum plerique ita poſt inuicem funduntur ex vtero, vt paruum ipſum temporis interuallum quamtamlibet vim in rerum natura habere contendant, colligi tamen humana obſeruatione non poſsit, litteriſque ſignari omnino non valeat; quas Mathematicus inſpecturus eſt, vt vera pronunciet. Et non erunt vera, quia eaſdem literas inſpiciens, eadem debuit dicere de Eſau, & Iacob, ſed non eadem vtrique acciderunt. Falſa ergo diceret. Aut ſi vera diceret, non eadem diceret, ſi eadem inſpiceret. Non ergo arte ſed ſorte vera diceret. Tu enim, Domine iuſtiſsime, moderator vniuerſitatis, conſulentibus, conſultiſque neſcientibus occulto inſtinctu agis, vt dum quiſque conſulit, hoc audiat, quod eum oportet audire occultis meritis animarum ex abyſſo iuſti iudicij tui, cui non dicat homo: quid eſt hoc? aut vt quid hoc? Homo eſt enim, &c.

CAPVT VI.

Rurſus S. Auguſtinus aduerſus Genethliacos differit.

NON piget me ſæpius S. Auguſtinum in Genethliacam palæſtram deducere: nam neque illum piguit ſæpius cum huiuſmodi monſtro congredi. Rurſus itaque lib. 5. de Ciuit. cap. 5. cùm de geminis quibuſdam retuliſſet ex Poſsidonio Aſtrologo, quòd ſimul ægrotare, ſimul conualeſcere ſolerent. Si ergo hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporum, quæ inter ſe habent gemini, & conſtellationibus non aſcribuntur, quare aliorum conſtellationibus inſpectis, iſta dicuntur? ſi autem ideo dicuntur, quia non ad minuta incomprehenſibilia, ſed ad temporum ſpatia pertinent, quæ obſeruari notarique poſſunt: quid hic agit rota illa figuli, niſi vt homines luteum cor habentes in gyrum mittantur, ne Mathematicorum vaniloquia conuincantur? quid denique iidem ipſi, quorum morbum, quòd eodem tempore grauior leuiorque apparebat, amborum, medicinaliter inſpiciens Hippocrates, geminos ſuſpicatus eſt? nonne ſatis iſtos redarguunt, qui volunt ſyderibus dare, quod de corporum ſimili temperatione veniebat? cur enim ſimiliter eodemque tempore non alter prior, alter poſterior ægrotabant ſicut nati fuerant: quia vtique ſimul naſci ambo non poterant? aut ſi nihil momenti attulit, vt diuerſis temporibus ægrotarent, quòd diuerſis temporibus nati ſunt: quare tempus in na-

ſcendo

ſcendo diuerſum, ad aliarum rerum diuerſitates valere contendunt? cur potuerunt diuerſis temporibus peregrinari, diuerſis temporibus ducere vxores, diuerſis temporibus filios procreare: & multa alia, propterea quia diuerſis temporibus nati ſunt, & non potuerunt eadem cauſa diuerſis temporibus ægrotare? Si enim diſpar naſcendi mora mutauit horoſcopum, & diſparitatem intulit cæteris rebus, cur illud in ægritudinibus manſit, quod habebat in temporis æqualitate conceptus? aut ſi fata valetudinis in conceptu ſunt, aliarum verò rerum in ortu eſſe dicuntur, non deberent inſpectis natalium conſtellationibus de valetudine aliquid dicere, quando eis inſpicienda conceptionalis hora nou datur. Si autem ideo prænunciant ægritudines nou inſpecto conceptionis horoſcopo: quia indicant eas momenta naſcentium, quomodo dicerent cuilibet eorum geminorum ex natiuitatis hora, quando ægrotaturus eſſet, cum & alter qui non habebat eandem horam natiuitatis, neceſſe haberet pariter ægrotare? Deinde quæro ſi tanta diſtantia eſt temporis in natiuitate geminorum, vt per hanc oporteat eis conſtellationes fieri diuerſas, propter diuerſum horoſcopum: & ob hoc diuerſos omnes cardines, vbi tanta vis ponitur, vt hinc etiam diuerſa ſint fata: vnde hoc accidere potuit, cùm eorum conceptus diuerſum tempus habere nou poſsit? aut ſi duorum vno momento temporis conceptorum, potuerunt eſſe ad naſcendum fata diſparia, cur non & ad duorum vno momento temporis natorum poſſint eſſe ad viuendum, atque moriendum fata diſparia? nam ſi vnum momentum quo ambo concepti ſunt, non impediuit vt alter prior, alter poſterior naſceretur: cur vno momento ſi duo naſcuntur, impediat aliquid, vt alter prior, alter poſterior moriatur, &c. Hæc ille.

CAPVT VII.

Alia S. Auguſtini cum Aſtrologis congreſſio.

NVLLVS aut ſæpiùs, aut acriùs in Aſtrologos inuectus eſt, quàm ſanctus Auguſtinus, à quo vt verum fatear, inuitus diſcedo, ſed nimis ille multa aduerſus Aſtrologorum vanitatem nobis ſcripta reliquit, libro 4. Confeſſ. cap. 3. lib. 5. cap. item 3. in Pſal. 31. lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 2. 3. 5. 6. 7. quare omiſſis alijs ea poſtremò referam quæ habet lib. octuaginta trium quæſtionum, quæſtione 45. [Non eos (inquit) appellarunt Mathematicos veteres, qui nunc appellantur, ſed illos qui temporum numeros, motu cœli, ac ſyderum peruestigarunt, de quibus rectiſſimè dicitur in Scripturis ſanctis. Iterum nec his debet ignoſci: ſi enim tantum potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare ſeculum, quomodo huius dominum non faciliùs inuenerunt? mens enim humana de viſibilibus iudicans, poteſt agnoſcere omnibus viſibilibus ſeipſam eſſe meliorem. Quæ tamen cum etiam ſe propter defectum, præfectumque in ſapientia fatetur eſſe mutabilem, inuenit ſupra ſe eſſe incommutabilem veritatem: atque ita adhærens poſt ipſam, ſicut dictum eſt, adhæſit anima mea poſt te: beata efficitur intrinſecus inueniens etiam omnium viſibilium creatorem, atque dominum, non quærens extrinſecus viſibilia, quamuis cæleſtia, quæ aut non inueniuntur, aut cum magno labore fruſtra inueniuntur, niſi ex eorum, quæ foris ſunt, pulchritudine inueniatur artifex, qu intus eſt, & priùs in anima ſuperiores, deinde in corpore inferiores pulchritudines operatur. Aduerſus eos autem, qui nunc appellantur Mathematici, volentes actus noſtros corporibus cœleſtibus ſubdere, & nos vendere ſtellis, ipſumque pretium,

pretium, quo vendimur, à nobis accipere, nihil verius, & breuius dici poteſt, quàm eos non reſpondere niſi acceptis conſtellationibus. In conſtellationibus autem notari partes æquales trecentas ſexaginta dicunt habere ſigniferum circulum: Motum autem cœli per vnam horam fieri in quindecim partibus, vt tanta mora quindecim partes oriantur, quantam tenet vna hora; quæ partes ſingulæ ſexaginta minutas habere dicuntur: Minutas autem minutarum iam in conſtellationibus, de quibus futura prædicare ſe dicunt, non inueniunt. Conceptus autem geminorum quoniam vno concubitu efficitur atteſtantibus medicis, quorum diſciplina multo eſt certior, atque manifeſtior, tam paruo puncto temporis contingit, vt in duas minutas minutarum non tendatur. vnde ergo in Geminis tanta diuerſitas actionum, & euentuum, & voluntatum, quos neceſſe eſt eandem conſtellationem conceptionalem habere, & amborum vnam conſtellationem dare Mathematicos, tanquam vnius hominis? ſi autem ad genitales conſtellationes ſe tenere voluerint, ab ipſis Geminis excluduntur, qui plerunque ita poſt in inuicem funduntur ex vtero, vt hoc temporis interuallum rurſus ad minutas minutarum reuertatur; quas tractandas in conſtellationibus nunquam accipiunt, nec poſſunt tractare. Cum autem multa vera eos prædixiſſe dicatur, ideo fit, quia non tenent homines memoria falſitates, errorerſque eorum: ſed non intenti, niſi in ea, quæ illorum reſponſis prouenerunt, ea quæ non prouenerunt obliuiſcuntur: & ea commemorant, quæ non arte illa, quæ nulla eſt, ſed quadam obſcura rerum ſorte contingunt. Quòd ſi peritiæ illorum voluit tribuere, dicant artificioſè diuinare etiam mortuas membranas ſcriptas quaslibet, de quibus plerunque pro voluntate ſors exit. Quòd ſi non arte de codicibus exit ſæpe verſus futura prænuncians, quid mirum, ſi etiam ex animo loquentis, non arte, ſed ex ſorte exit aliqua prædictio futurorum, &c.

Sed tempus eſt, vt lectores in ſancti Auguſtini Theorijs plus ſatis moratos ad Origenis Adamantij hexedras, & ſcholam reuocemus: non enim vnius, aut alterius, ſed plurimorum teſtimonio veritatem firmandam ſuſcepimus.

CAPVT VIII.

Diſputatio Origenis Adamantii in Aſtrologos.

MVLTIS Origenem Adamantium Platonica diſciplina imbutum erroribus non negauerim; id enim profitetur S. Baſilius lib. de Spiritu ſancto, cap. 30. id ſcribit S. Epiphanius libro de hæreſibus, id docet S. Hieronymus, ſed Aſtrologiæ vanitatem tam conſpicuam & illuſtrem eſſe cōtendo, vt neque Origenes, qui in alijs multis allucinatus eſt, Aſtrologorum vanitatem ignorare potuerit. Sic autem apud Euſebium Cæſarienſem lib. 6. de præpar. Euang. cap. 9. diſputat.

Valde neceſſarium eſt (inquit) diligentiùs exponere in ſigna facta eſſe luminaria, Solem ſcilicet, atque Lunam, & reliquas ſtellas. Non enim ſolum Gentiles ſtellarum coniunctione atque aſpectu, quæ in terris fiunt, neceſſariò accidere credunt, quam vim fatum appellant: verùm etiam multi ex fidelibus cōturbantur, impoſſibile aliter fieri credentes, quàm ſtellarum curſus effecerit. Vnde ſequitur, nullam in nobis eſſe libertatem, nullam operationem noſtram laudari, aut vituperari iure poſſe, ita prædictum à Scripturis Dei Iudicium, quo alij ad æterna ſupplicia, alij ad æternam beatitudinem deſtinantur, falſo fore prędicaretur. Quid plura? ipſa quoque fides, & Saluatoris noſtri aduentus, & omnis Prophetarum labor, ac Apoſtolorum in conſtituendis Eccleſijs prædicatio, inania erunt, niſi fortè Chriſtum quoque quis audeat dicere cœleſtium corporum vi coactum, feciſſe, quæ fecit, paſſum-

paſſumque fuiſſe, quæ paſſus eſt, nec ſuæ deitatis, ſed ſtellarum cuncta virtute eueniſſe. His impijs verbis etiam illud conficitur, vt fideles fato ducti in Chriſtum credant: quos libenter interrogabimus, quamobrem Deus huiuſmodi mundum produxit? An vt in eo alij abſque culpa muliebria paterentur, alij immanes beſtias crudelitate vincerent, homicidio, & rapina gaudentes? Quid oportet hæc innumerabilia dicere, in quibus non hominibus, ſed Deo culpam attribuunt, quem nullo modo iuſtum eſſe oſtendere poterunt? Quomodo enim qui tot tantaque mala produxit, iuſtus eſſe diceretur? Præterea interrogandi ſunt, vtrum etiam ipſi, qui hæc dicunt, ſtellis ſubiecti ſunt, an Soli miſeriam effugerunt. Si primum; manifeſtum eſt, quia à ſtellis etiam hanc opinionem conſecuti ſunt: quæ ſi vera eſt, cur omnibus inſita ſimiliter non eſt? ſin alterum, cur non omnes ſimpliciter ab huiuſmodi neceſſitate liberamur? Ad hæc ſi fato res humanæ aguntur, cur orant? cur vouent? cur temere aliquid à Deo petunt? quid plura? abundè namque his paucis patet temere ſuſceptam à multis opinionem de fato, &c.] Hæc Origenes, qui multò plus hac in re vidit quàm quiſquam exiſtimare poſſit: quare apud eundem Euſebium loco citato paucis interpoſitis iterum repetit Aſtrologicum certamen, iterum in Genethliacam arma mouet.

[Nunc oſtendamus (inquit) nihil humanarum rerum à ſtellis effici, ſed tantummodo ſignificari. Primum igitur illud patet, ſi quid à ſtellarum ſextili aſpectu, qui hodie fiat, efficeretur, nullo poſſe illud pacto præteritum eſſe, prius onim efficiens effectum non eſt. Nõ ignoramus autem eos, qui hanc ſcientiam profitentur, multa præterita hodierna ſtellarum poſitione prædicere. Nam cum poſitionem Zodiaci diligenter in duodenas ſedes diuiſerint, graduſque, ac minuta ſingulis conuenientia domibus perſpexerint, ac erraticas ſtellas, cæteraque vt ſolent aptè collocauerint, & ortus atque occaſus, aſpectus, & coniunctiones conſiderauerint, non ſolùm futura, verùm etiam, quæ natiuitatem hominis, & conceptionem præceſſerunt, dicere conantur. Patris enim fortunas, & corporis eius proſperas, aut è contra diſpoſitiones, ſimiliter matris, atque fratrum, ab hodierna poſitione percipi poſſe putant. Verùm de gradibus domorum, alijſque huiuſmodi poſtea dicemus. Nunc quaſi exquiſitiſſime omnia poſſint inuenire interrogentur. Si res humanas neceſſitate agi ſtellarum putatis, quomodo talis hodiernus aſpectus, ea quæ præceſſerunt potuit efficere. Quod ſi hoc impoſſibile ſimpliciter eſt, inuenitur autem vera dixiſſe Aſtrologus de præteritis, patet non à ſtellis illud effectum fuiſſe. Si quis igitur non nihil veri eam rem putat continere, certe neceſſe eſt, vt concedat, non feciſſe id ſtellas, ſed ſolummodò ſignificaſſe. Quod ſi quiſpiam objiciet, præterita quidem ſignificari, futura vero à ſtellis effici, differentiam oſtendat, cauſam diſcriminis afferat. Quare quæ ad patrem, matrem, fratreſq; pertinent, præteritaque ſunt, hæc poſitio ſignificauit, futura vero quaſi efficiens cauſa producit? Sed nullam huius rei cauſam afferre vnquam veriſimilem poterunt. Quare niſi pertinaces ſint, nihil humanarum rerum à ſtellis effici, ſed forſan ſignificari concedent, tanquam ſi non à ſtellis, tam præterita, quàm futura, ſed ab ipſo Deo per propheticam orationem quamdam quiſpiam perciperet. Nam quemadmodum poteſtas humana, vt diximus, minime tollitur, quamuis Deus quæcumque facturi ſumus præuideat: ſic etiam ſigna, quæ ad ſignificandum diuinitus ordinata ſunt, libertati noſtræ nequaquam officiunt: ſed eſt vniuerſum cœlum, quaſi liber apertus, omnia futura in ſe conſcripta continens. Idcirco in oratione Ioſeph, quod à Iacob dicitur, ſic intelligi poteſt: Legi enim, inquit, in tabulis cœli quæcumque contingent vobis, & filijs veſtris. Forſan autem etiam illud: Cõplicabuntur cœli, vt liber ſignificatiuas futurorum rationes conſummatas, & vt ita dixerim adimpletas fore oſtendit: ſicut prophetias etiam adimpletas dicimus, cum iam euenerint. Hoc modo in

ſigna

ſigna ſecundum Scripturæ vocem ſtellas factas arbitramur. Hieremias autem, vt homines ad ſeipſum conuertat, vtque formidinem, quæ à ſignis impendet, auferat, ac vt omnem forſan huiuſmodi opinionem ab hominum animo eijciat, à ſignis, inquit, cœli non timeatis. Sed rurſus alia ratione non efficientes ſtellas eſſe oſtendamus. Concedentes igitur interim poſſe ab hominibus hanc ſcientiam cōprehendi, quærimus, quomodo à multis natiuitatibus eandē rē contineri contendunt? Nam ſi patibulo moriturū aliquem dixerint, non à natiuitate ſua id ſolummodo, verùm etiam fratrum, filiorum, aliorumque attinentium, imò verò etiam interfectorum poſſe intelligi credunt. Stultum mihi certè videtur, in vnaquaque tam multarum natiuitatum mortem vnius eſſe contentam. Neſcio autem quomodo reſpondere poterunt, ſi quis eos interroget, in vnane vniuerſi poſitione, Iudæi omnes in lucem eduntur; vt neceſſe ſit in octauo die omnes circumcidi, & ſtatim in hanc vitam ingreſſi, malè vulneribus affecti, medico egeāt? Iſmaëlitas autem, qui in Arabia degunt tredecennes cunctos circumcidi; ita enim de ipſis traditum eſt. Quomodo enim hæc in quibuſdam gentibus ſtellæ perpetuo faciunt, in quibuſdam nunquam, & nulla profectò ratio veriſimilis, vt mihi quidem videtur, afferri poteſt. Verum cum multæ prouidendi viæ ab hominibus excogitatæ ſint, vt augurium, auſpicium, ſomniorum interpretatio, neſcio cur alias omnes vias ſignificare tantum, Genethlialogiam verò efficere putarunt. Si enim futura cognoſci poſſunt, vt hoc ſibi gratis concedamus, fiunt autem inde, vnde cognoſcuntur. Quare à ſtellis potius quàm ab extis, aut auibus, aut ſomnijs, aut fulguribus, & tonitruis producuntur? His ſatis demonſtratum eſſe puto ſtellas non eſſe cauſas humanarum rerum. In præſentiarum perſcrutemur, an verum ſit exquiſitè loca ſtellarum, & domorum poſſe ab hominibus inueniri, quod ſuperiùs (nihil enim oberat) dedimus. Aſſerunt enim Genethlialogici, Planetarum loca exactiſſimè inuenienda, vt & gradus, & minuta, & minutorum minuta non ignorentur. Similiter non ſignum ſolummodo, verum etiam gradum, & gradus minuta primæ domus, quam aſcendentem appellant rectè teneri oportere. Quomodo igitur cum vna hora largo modo mediam ſigni occupet partem, aſcendentis minutum inuenies, cum tam minutam diuiſionem temporibus habere nequeas? Opus enim eſſe ſcire quota hora, & minutis, minutorumque minutis ex vtero puer effuſus ſit. Alia enim, atque alia poſſe ſignificare volunt minimo temporis diſcrimine habito. In Piſcibus verò atque Ariete per obliquam iſtorum aſcenſionem ſignorum (hora enim & tertia horæ parte aſcendere penè videntur) minimam temporis partem magnam mutationem facere non ignoramus, vt vel vigeſima horæ vnius pars gradum aſcendentis immutet. Sed hoc etiam eis concedatur. Demonſtratum autem eſſe ſcimus, quemadmodum erraticæ ab occaſu ad ortum feruntur ſic & fixas centum annis vno gradu moueri, & in hoc ſpatio temporis poſitionem ſignorum mutari, cum aliud ſit intelligibile ſignum, aliud quod quaſi figura quædam eſt. At non ad figuram, ſed ad intelligibile aiunt omnia ſigna eſſe referenda. Quod neſcio quomodo comprehendere queant. Sed hoc etiam ſibi condonemus, vt aut intelligibile ſignum cōprehendere, aut à ſenſibili veritas haberi poſſit. Quæ autem commixtione, cōpoſitione, ac cum temperie diuerſorū aſpectuum vim fieri aſſerunt, profectò cōcedent nullo modo ſcire poſſe. Quomodo enim quantum diminuatur à læſione maligni propter inſpectionem benigni percipies? Et verum auferat malignus, quod à benigno conceditur, quoniam locum eius aſpexerit, aut mutet, aut imminuat, aut mixtura quædā inde fiet, quis percipiet? Quæ omnia ſi quis altius inſpiciat, facilè credat non poſſe iſta humano ingenio penitus percipi. Vnde ſi quis harum rerum periculum fecerit, videbit in pluribus errare, quam veritatem conſequi Genethlialogicos. Quamobrem Eſaias etiam quaſi hæc omnibus impoſſibilia ſint, ad filiam Chaldæorum, qui maximè iſta profitentur, ait;

Adſint, & ſaluam te faciant Aſtrologi cœli, annuncient tibi quid tibi accidat. His enim verbis docemur, vel diligentiſſimos in hac re Chaldæos non poſſe prędicare quæ velit vnicuique genti Deus attribuere, &c. At Origenē, ſicut æquum eſt, cum bona gratia dimittamus, & ad Bardaſenem Syrum Aſtrologum eruditum ſanè & apud ſuos probatum veniamus.

CAPVT IX.

Diſertiſſima Bardaſenis oratio in Aſtrologos.

DICAMVS igitur, ait Euſebius Cæſarienſis, lib. 6. de præpar. Euang. cap. 8. non mea, ſed ea, quæ de eo Bardaſenes vir genere quidem Syrus, doctrina verò omnium Chaldæorum excellentiſſimus, in dialogo, quem ſciſcitantibus amicis compoſuiſſe ait, hoc modo ſcribit. Natura homo naſcitur, inquit, alitur, creſcit, comedit, bibit, dormit, ſeneſcit, moritur: quę omnia ſibi cum cæteris animalibus communia ſunt. Sed bruta quidem cum animalia ſint coniunctione procreata, natura omninò feruntur. Leo carneus eſt; ſaluti ſuæ propugnat, ſi quis iniuriam infert. Oues fœnum edunt, carnes non tangunt, nec ab iniuria ſe defendūt. Scorpio terram comedit, & peſtifero non iniuriantes ſtimulo petit. Formica natura duce hyemem ſuſpicatur, idcirco ſummis laboribus futura ſibi alimenta in æſtate recondit. Apes mel operantur & melle nutriuntur. Plura mirabilioraque poſſem narrare, ſed hæc ſufficere arbitror ad intelligendum natura fieri expertia rationis animalia, & ſecundùm eam iucundè viuere. Soli autem homines cùm & natura ducantur, vt dictum eſt, mentem etiam, & orationem, quæ à mente profertur, quaſi præcipuum quoddam donum poſſident, quo non natura feruntur. Non enim vnus cibus omnibus eſt, ſed alij ſicut leones nutriūtur, alij ſicut oues. Non eſt vnus vniuerſis veſtitus, non mos, non lex, non vnus viuendi modus, non ſimplex rerū cupiditas; ſinguli enim hominum propria voluntate vitam ſibi eligunt: nec vicinos, niſi quantum volunt, imitantur. Libertas enim hominis ſeruituti ſubiecta non eſt. Nam etiam ſi ſponte ſeruiat, libertatis ſuæ id quoque eſt, vt poſſit cùm velit ſeruire. Multi hominum, ac maximè Alaneorum gentis, quaſi atroces beſtiæ, carnibus aluntur, panem non comedunt; non quia non habent, ſed quia nolunt. Nonnulli carnes omnino faſtidiunt, alij piſces ſolummodo edunt: nonnulli etiam ſi fame morerentur, piſces non eſſent: alij aquā, alij vinum, alij ceruiſiam bibunt. Adeò multiplex atque diuerſa cibi, & potus in hominibus eſt differentia, vt in oleribus quoque comedendis conuenire non videantur. Sunt etiam qui veluti Scorpiones, aut aſpides non læſi iniuriantur: & qui non iniuriantur quidem, ſed læſi propulſant iniuriam: nonnulli tanquam lupi rapiunt, & ſicut catæ furantur; alij tanquam oues ſic omnia ferunt, vt etiam iniuria vexari perpetiantur. Vnde alios iuſtos, alios iniuſtos appellamus. His rebus apertum eſt, non natura in omnibus hominem ferri: vna enim in omnibus natura eſt; hæc verò diuerſa, ſed in quibuſdam natura, in quibuſdam voluntate. Quare in his laudem vel vituperationem meretur, in illis autem iure inculpabilis eſt. Poſt pauca deinde ſubijcit diuerſas hominibus leges ſcriptas, & non ſcriptas in diuerſis regionibus latas eſſe: è quibus (inquit) narrabo quantò meliùs poſſum. Apud Seras lex eſt nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare ſimulachra: vnde in illa regione nullum templum conſpicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera, nemo fur, nemo homicida: nec voluntatem alicuius illorum ardentiſſima ſtella Martis, in medio cœli conſtituta ad cædem hominis coëgit: Nec Venus Marti coniuncta, vt alienam quiſpiā ſolici-

ſollicitaret vxorem potuit efficere. Atqui ſingulis etiam apud eos diebus, in medium cœli Martem peruenire neceſſe eſt, & in tanta regione ſingulis horis naſci homines non negandum. Apud Indos autem, & Bactros multa millia hominum ſunt, qui Brachmanes appellantur. Ij tam traditione Patrum, quam legibus, nec ſimulachra colunt, nec animatum aliquid comedunt: vinum, aut ceruiſiam nunquam bibunt: ab omni demum malignitate abſunt, ſoli Deo attendentes. At cæteri omnes Indi in eadem ipſa regione adulterijs, cæde, temulentia, ſimulachrorum cultu inuoluuntur, inueniunturque ibi nonnulli, imò verò gens quædam Indorum eſt in eodem climate habitans, quæ homines venantes, atque ſacrificantes deuorat; nec vlli Planetarum, quos fœlices, ac bonos appellant, à cæde, ac ſceleribus iſtis prohibent: nec maligni Brachmanas pellere ad malefaciendum potuerunt. Apud Perſas lex erat filias, ſorores, matres quoque ipſas in matrimonium ducere: nec in Perſide ſolùm, verùm etiam quicumque Perſarum ad alia climata orbis è patria exiuerunt, nefanda hæc diligenter matrimonia celebrarunt, quos aliæ gentes hoc ſcelus abominatæ, Magoſſeos appellant; Suntque ad hodiernũ diem in media Ægypto, Phrygia, Galitiaque plurimi Magoſſei ſucceſſione patrum, eiſdem ſceleribus contaminati. Nec dicere poſſumus in terminis, & domo Saturni cum Saturno ipſo in natiuitatibus omnium, Marte aſpiciente Venerem fuiſſe. Apud Getulos lex eſt, à mulieribus agros coli, ædes ædificari, huiuſmodiq; cætera opera fieri; & ad hæc, vt quibuſcumque velint conueniant, nec à maritis accuſantur, nec adulteræ appellantur, cùm paſſim omnibus miſceantur, ac præcipuè aduenis. Aſpernantur quoq; apud eos fœminæ vniuerſos odores, nec tinctis veſtibus induuntur, & nudis omnes pedibus degũt: cùm viri apud eos è contrà, & veſtibus, & odoribus, & coloribus varijs gaudeant, nec id mollitie faciunt; fortes enim, & bellicoſiſſimi præter cæteras gentes ſunt; nec omnes apud eos natæ fœminæ in Capricorno, aut Aquario malè affectã Venerem habuerunt; nec viri omnes in Ariete vna cum Marte conſtituta Venere nati ſunt; quod fortes ſimul, & delicatos efficere viros, Chaldæorum nugæ conclamant. Mulieres in Bactris præſtanti ornatu, atque vnguentis vtuntur, & ab ancillis, & ſeruis multò magis, quàm earum mariti cultæ; ſingulari quadam pompa equitantes exeunt, auro, atque lapidibus, phaleris equorum ornatis; nec caſtè viuunt, ſed tam ſeruis, quàm conſeruis permiſcentur; nec à viris accuſantur, quippe cùm eorum dominari videantur. Nec Bactrianarum omnium natiuitas Venerem cum Ioue, ac Marte in medio cœli, & terminis Veneris habuit. Apud Arabes adulteræ omnes interimuntur, & ſuſpectæ ſolummodo puniuntur. In Parthia verò, atque Armenia interdum à iudicibus, interdum occiſi à cognatis homicidæ necantur. Qui autem vxorem, aut filium, aut filiam, aut cælibem fratrem, aut innuptam ſororem interfecerit, nec accuſatur quidem: lege namque ità ſancitum eſt, cùm apud Græcos, & Romanos videamus maiori ſupplicio parricidam expiari. In Atrijs qui aliquid vel minimum furatus eſt, lapidibus obruitur. In Bactris qui pauca furatur, ſputis dedecoratur. Romanorum legibus vulneribus cæditur. Ab Euphrate fluuio vſque ad Orientalem Oceanum, cui cædes, vel furtum obijcitur, cum magno mœrore torquetur. Qui verò pudorem maſculi eripuit, ſi res in lucem venerit; magnitudine ignominiæ ſeipſum interficere cogitur. Græcorum etiam ſapientes ſpecioſos ſequi pueros non verentur. In eadem Orientis plaga parentes, atque cognati ſi cognouerit filios, aut agnatos turpitudini ſe ſubieciſſe, & interficiunt, & ſepulturæ tradere non dignantur. Apud Gallos autem pueri publicè nubunt, nulloque dedecore propter legem notantur; nec eſt profectò poſſibile omnes, qui apud Gallos produnt florem ætatis, Venerem, & Mercurium in domo Saturni & Martis termino occidente habere. Multi apud Britannos vnam vxorem habent: apud Parthos contra multæ fæminæ vnum maritum, caſteque omnes viuunt, legibus obtemperantes.

Amazones viros non habent, ſed tempore veris fines ſuos egredientes cum vicinis conueniunt. Vnde omnes naturali lege eodem tempore pariunt, maſculiſq; interfectis, ſolas fœminas alunt; bellicoſæque omnes ſimiliter ſunt; magnam exercitationis bellicæ curam gerentes. Mercurius in domo ſua cum Venere à Chaldæis efficere dicitur homines numularios, & qui fingere, atque pingere ſciunt. In domo verò Veneris vnguentarios, vocem exercentes hiſtriones, actoreſque fabularum. At apud Saracenos, & Mauros, in ſuperiore quoque Libya & exteriore Germania, & apud Sarmatas, & Scythas, cæteraſque gentes, quæ Septemtrionales Ponti partes habitant, in Alania quoque atque Albania, Othene, Saunia atque Aurea nullus numularius, nullus pictor, non architectus, non geometra, nemo exercens vocem, nemo fabularum actor inuenitur; ſed inanis omnino in tot tantiſque orbis terrarum partibus Mercurij, atque Veneris huiuſmodi coniunctio inuenitur. Omnes Medi canes non parua alunt cura; quibus morientes homines adhuc ſpirantes projiciunt, neque omnes in natiuitate diurna Lunam cum Marte ſub terra in Cancro habuerunt. Indi mortuos cremant, quibuſcum ſponte vxores concremantur, nec omnes, quæ ſponte rogum mariti, aſcendunt mulieres, in natiuitate nocturna, Solem cum Marte in termino Martis in Leone habuerunt. Plurimi Germanorum laqueo gulam frangunt, nec eſt poſſibile omnes, qui ita ſe ſuſpenderunt, interceptam à Saturno atque Marte Lunam habuiſſe. Quid plura? ſingulis horis apud omnes gentes homines naſcuntur. Vbique autem leges, atque mores propter liberam hominis poteſtatem præualere videmus, nec natiuitas aliqua nolentes Seras ad homicidium compellit, aut Brachmanas ad eſum carnium, nec Perſæ à ſceleratis nuptijs remouentur, nec Indi à rogo, nec Medi à canibus, nec Parthi ne multas ducāt vxores, nec à caſtitate Meſopotamienſes fœminæ; nec Græcia gymnaſijs, vbi nudis corporibus exercentur; nec Romani ab imperando; nec Galli muliebria patiantur; nec gentes omnes quas Barbaras appellamus, Muſarum cognitionem approbandam ducunt. Singulæ namque gentes vt volunt; & quando volunt libertate ſua vtuntur legibus motibuſque obedientes. Naturam quoque ipſam, quæ corpus homini tribuit, ſequentes, interdum ſponte, ſæpiùs etiam coactiſ, ſunt vbique diuites, atque pauperes, principes, & ſubditi, ſani, & ægroti, nemoque ipſorum neceſſaria natiuitatis ſorte hæc conſecutus eſt.

CAPVT X.

Excluditur Aſtrologorum ludificatio aduerſus Patrum doctrinam.

ANTEQVAM ad alia progrediar, neceſſe habeo exponere rationē, qua Aſtrologi Sanctorū Patrū, qui omnes quaſi agmine facto in Genethliacam irruunt, impetum declinare conſueuerunt. Aiunt ergo ſanctum Ambroſium, ſanctum Auguſtinum, alioſque quos recenſuimus, in eos Aſtrologos diſputare, qui ex Aſtrorum concurſu, & antecedentibus cauſis, ita naturali colligatione conſertè, contextèque omnia fieri tradunt, vt fati neceſſitatem inducant, illorumque diſputationes in eos valere, qui fato recepto, libertatem arbitrij aut funditùs euertunt, aut aliqua ex parte labefactant; eos verò, qui ſublato fato, veriſimili quadam coniectura de futuris euentis è cœlo prædicunt, alienos eſſe à ſanctorum Patrum inſimulatione; ſeque qui fati neceſſitate ſuas prædictiones liberant, nihil à ſanctorum Patrum diſciplina alienum, aut ſentire, aut docere; ſic vaferrimæ vulpes ſapientiſſimorum hominum retia eludere conantur, ſed fruſtrà; tenentur enim adhuc difertiſſimis diſputationibus vndique implicitæ, nec vllus apparet euadendi exitus; nam cùm eandem noſtra-

tes

tes Aſtrologi profiteantur artem, quam veteres Planetarij, Chaldæi, Ægyptij, Gentiles, qui ſine dubio fatali vſi ſunt neceſſitate, cùm ijſdem nitantur obſeruationibus, & præceptis, eadem obſeruant aſtra, & aſtrorum influxus, non video quomodo ſuam Aſtrologiam expedire poſſint à fati neceſſitate, aut cur in eos etiam cadere non debeant ea, quæ ſancti Patres grauiter in Aſtrologos diſputant. Ita ne tardi, ac ſtupidi fuerunt viri ingenio, & doctrina principes, vt non viderint, quid ex Aſtrologorum ſcitis, ac placitis ſequatur? non intellexerint, vtrùm ij, qui Aſtrologicas prædictiones ſectantur, cogantur fati neceſſitate obligare mortales? Porro ſi id illis conſtabat, cur læſæ humanæ libertatis reos Genethliacos fecerunt, qui ad tuendam, quam profitentur, artem nequidquam coguntur libero arbitrio detrahere? An per calumniam, & malitioſam quandam artis interpretationem integerrimi viri illis fati neceſſitatem obiectarunt? An intelligebant fœliciſſima, & inclyta ingenia, verbis Aſtrologos humanæ mentis libertatem tueri, re, & factis fatalem vim, & neceſſitatem aſſerere? quod fuſius diſputauimus lib. 3. huius operis, cap. 1. extremo. Naſcantur enim obſtetricantibus aſtris, alij libidinoſi, alij iracundi, aut crudeles, aut ſuperbi, aut auari; idque Aſtrologi cælitùs cognoſcant: quid tum? ſi liberæ voluntatis noſtræ appetitiones ſunt, ſi eorum, quæ agimus, nihil ſtellis definitum, & conſtitutum eſt, quid tandem è cœlo vaticinari poſſunt Aſtrologi? At ſequuntur homines vt plurimùm corporis propenſiones naturales: quid vt plurimùm? liberæ ſi ſunt noſtræ mentes, ad vtrumlibet ſe habeant oportet, in cauſis verò liberis, & æquè in vtramque partem paratis, ne Deus quidem quid futurum ſit cognoſcere poteſt, auctore Sãcto Thoma 1. part. quæſt. 14 art. 13. in corp. Hinc Tullius lib. 2. de Diuinatione, Mihi ne in Deum quidem cadere videtur, vt ſciat quid caſu, & fortuitò futurum ſit. Itaque Carneades dicebat, ne Apollinem quidem futura poſſe dicere, niſi ea, quorum cauſas natura contineret. quid enim poteſt prouideri, quidquam futurum eſſe, quod neque cauſam habet vllam, neque notam, cur futurum ſit? Solis inquit idem, defectiones, itemque Lunæ prædicuntur in multos annos ab ijs, qui ſyderum curſus, & motus numeris proſequuntur. ea enim prædicunt, quæ naturæ neceſſitas perfectura eſt; vident ex conſtantiſſimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbram terræ, quæ eſt meta noctis, vt eam obſcurari neceſſe ſit: quandoque eadem Luna ſubiecta Soli, atque oppoſita noſtris oculis, eius lumen obſcuret: quo in Signo quæque errantium ſtellarum, quoque tempore futura ſit, qui exortus quoque die Signi alicuius, aut qui occaſus futurus ſit. Hæc qui ante dicunt, quam rationem ſequantur, vides, qui theſaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid ſequuntur, aut in qua rerum natura ineſt id futurum, &c. Hæc Tullius, quæ multò magis valent in liberis appetitionibus; nihil enim habent cauſæ, cur ita fiant. Vſque adeò hæc ratio permouit multos Philoſophorum, & Theologorum, vt negarint vllam veram, aut falſam eſſe enunciationem, quæ aut ait, aut negat id eſſe futurum, cuius nulla adhuc cauſa eſt, cur futurum, aut non ſit futurum. Ita Ariſtoteles lib. 2. Periermen. cap. 8. ita Aureolus apud Gregorium in 1. diſt. 38. quæſt. 2. art. 1. ita Ambroſius Catherinus opuſc. de veritate enunciationum, alijque permulti. Non iniuria itaque ſapientiſſimi mortalium Aſtrologos ſemper inſimularunt, quòd humanas mentes fati neceſſitate deuinciant; nam quamuis in ſpeciem illi libertatem arbitrij retineãt, re tamen, & factis, vt ſuarum prædictionum, vt artis Genethliacæ fides conſtet, eam è medio tollunt. Hinc nefariæ illæ voces,

Si te fata vocant.
Aſtra viam inuenient.
Sic mea me fata trahunt.
Sic erat in fatis.
Fata volentem ducunt, nolentem trahunt,
Fatorum immobilis ordo.

Hinc Poetæ, Virgilius:

Teſtatur moritura Deos, & conſcia fatis Sydera.

Auſonius:

Te cœli numeros, & conſcia fati Sydera.

Manilius:

Carmine diuinas artes, & conſcia fati Sydera.

Idem lib. 1.

———*Vt vitas, ac fata miniſtret Gentibus.*

Quare Petrò Caſtellæ Regi crudeli, cui plurimum ex aſtris fœlicitatis, & gloriæ pollicebantur Aſtrologi, deſperatis iam rebus, requirenti vt prædictionum fides conſtaret, reſpondiſſe quidam fertur, Si quis rigente cœlo in balneo lauaret, ſudaturum nihilominùs, vt legere eſt apud Marianam, lib. 17. de rebus Hiſpaniæ, cap. 14. ſignificans, ea eſſe Aſtrorum decreta, quæ nulla vi liceat violare. Creberrimos errores, qui in Aſtrologorū prædict s quotidie deprehenduntur, non in liberas hominum mentes. Aſtrorū impulſus ludificentes, ſed in Aſtrologorum imperitiam, ſocordiam, incuriam reijciunt Ptolem. lib 1. de Iudicijs, cap. 1. & 3. Firmicus lib. 1. cap. 2. & 3. Cardanus lib. 1. Ptolomæi de Iudicijs, text. 14. Iunctinus, Bellantius, reliqui omnes. cur ita? quia ineuitabili quadam lege humana à cœlo manare exiſtimant: ea propter eum, qui cœli conſtitutionē ritè obſeruauerit, qui Genethliaca ſcita tenuerit, exiſtimant à vero aberrare non poſſe. Sed diſputationem hoc loco ſuſcepi minimè neceſſariā: non enim ſancti Patres eo ſolùm nomine in Aſtrologos inuehuntur, quòd noſtras mentes fatali neceſſitate obligent, vt aduerſarij putant, ſed etiam quòd futilem, fallacem, ſeditioſam, mendacem, circulatoriam, vaniloquam artem profiteantur, quæque innumeris mendacijs, erroribus, fraudibus ſcateat. Incomprehenſibile eſt (inquit S. Ambroſius) in quoto ſexageſimo ſexageſimæ particulæ natiuitatis momenta conſiſtant, & qui ſingulorum Signorum ſit aut motus, aut ſpecies in natiuitate naſcentis. Vnde cum impoſſibile ſit tam ſubtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuerſitatis errorem, totum negotium plenum eſt vanitatis, &c.

Nihil hic auditur de fatali neceſſitate, nihil de læſa libertate arbitrij; de vanitate artis diſputatur.

Item S. Auguſtinus lib. 5. de Ciuitate, cap. 5. Si hæc, inquit, ad illas pertinent minutias temporis, quæ inter ſe habent gemini, & conſtellationibus non aſcribuntur, quare aliorum conſtellationibus inſpectis ipſa dicuntur? ſi autem ideò dicuntur non ad minuta incomprehenſibilia, ſed ad temporis ſpatia pertinent, quæ obſeruari, notarique poſſunt, quid hic agit rota illa figuli, niſi vt homines luteum cor habentes, in gyrum mittantur, nec Mathematicorum vaniloquia conuincantur, &c. His, & alijs multis ſancti Patres coarguunt Genethliacam vanitatē, quibus luce clarius conſtat, eos non ſolùm fati naturam, & nomen in Genethliaca arte improbare, ſed etiam leuitatem, commenta, futilitatem, ineptias, vanitatem. Verum quoniam de ſapientum ſententia iam ſatis conſtat, videamus & quid Rerumpublicarum moderatores, & Principes viri de hoc hominum genere cenſuerint.

CAPVT XI.

Aſtrologos ſæpe è Republica pulſos fuiſſe.

PRæſtigiatores hi, & infunabuli, qui ex aſtris homines ſuſpenſos habent, tamquam publicæ quietis euerſores, quique exerceant artem publicis rationibus aduerſam, ſæpiùs à Republica amoti fuerunt. Expelluntur, inquit Septimius Tertull. lib. de Idololatria, Mathematici, ſicut Angeli deſertores, eorū magiſtri. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, ſicut cœlū Angelis eorum, eadē pœna exilij eſt diſcipulis, & magiſtris.

Pri-

Primùm itaque Marco Popilio, & Cn. Calpurnio Coſſ. publica lege Vrbe, & Italia hæc peſtis amota fuit, Iterum Marcus Agrippa Ædilis anno vrbis 721. magno Reipublicæ bono eam exulare iuſſit. Tertio anno 761. vetita fuerunt omnia vaticinia auctore Dion. lib. 56. Seueriùs autem, & maiori cum cura Tauro, & Libone Coſſ. facta de Mathematicis, Magiſque Italia pellendis Senatuſconſulta. Atque vt oſtenderent Patres, quanto ſtudio hoc genus hominum cauendum cenſerent, Lucium Piſciarium è ſaxo eiecerunt; & in Martium extra portam Eſquilinam, cùm claſſicum canere Conſules more priſco iuſſiſſent, grauiter animaduerterunt. Denuò Cn. Pomponio, & Rufo Coſſ. Mathematicis, & Chaldæis Senatuſconſulto aqua, & igni interdictũ fuit. Vitellius præterea Cæſar iuſſit Roma, & Italia excedere omnes Mathematicos intra Kalend. Octobris. Vſurpata deinceps ſæpe de abolenda Genethliaca Senatus conſulta, & ſubinde repetita à Principibus Mathematicorum eiectio. Donec l. artem, c. de Maleficis, & Mathematicis ab Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano in hæc verba ſancitũ fuit. Artem Geometriæ diſcere, atque exercere publicè intereſt, ars autem Mathematica damnabilis eſt, & interdicta omnino. Rurſuſque eodem tit. l. nemo: Nemo haruſpicem conſulat, aut Mathematicum, nemo ariolum: augurum, & vatum praua confeſſio conticeſcat. Chaldæi, ac Magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curioſitas: etenim ſupplicio capitis ferietur, gladio vltore proſtratus, quicumque iuſſis noſtris obſequium denegauerit. Iterum l. etſi. eodem tit. Si quis Magus, vel magicis carminibus aſſuetus, qui maledicus vulgi conſuetudine nuncupatur, aut haruſpex, aut ariolus, aut certè augur, vel Mathematicus, aut enarrandis ſomnijs occultam artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum ſimile exercens, in comitatu meo, vel Cæſaris fuerit deprehenſus, præſidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat: ſi verò conuictus fuerit, & ad proprium facinus, detegentibus repugnauerit, pernegando: ſic equuleo deditus, vnguliſque ſulcantibus latera perferat pœnas proprio dignas facinore. Item, l. Mathematicos. C. de epiſcopali audientiâ, Mathematicos, niſi parati ſint codicibus erroris ſui ſub oculis Epiſcoporũ incendio concrematis, Catholicæ Religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem priſtinum redituri, non ſolùm vrbe Roma, ſed etiam omnibus ciuitatibus depelli decernimus.

Vnde quæſo tot aduerſus Mathematicos ſapientiſſimorũ Principum decreta, niſi quia certiſſimis experimentis didicerant, eos non ſolùm futilé, & inanem arté, ſed etiam pernitioſam profiteri? Quo loco mirari ſubit Ioannem Fordienſem Franch. Decanum, qui, vt eſt apud Dominicum Bagnes 1. part. quæſt. 155. artic. 4. dub. 1. negat Aſtrologorum placita improbata alijs, quàm Romanis Pontificibus, & Theologis ſcholaſticis, ab iiſq; non damnari, quod inania fundat oracula, ſed quod cum Chriſtiana Religione, cum ſanctis Patribus, cum diuinis litteris congruat parum. quis enim reperiatur, adeò ab Hiſtoria alienus, qui non legerit Romanorum Principum decreta, aduerſus Genethliacam labem, qui profectò non Religioni Chriſtianæ, ſed politicis rationibus conſulebant, eamque labem non minus quàm furtum, quam adulterium, quam homicidium, humano generi noxiam exiſtimarunt?

CAPVT XII.

Quàm ſeuerè olim Eccleſia in Genethliacos animaduerterit.

NON modò Rerumpublicarum Præſides, verùm etiam ſacrorum Antiſtites, & œcumenica concilia Aſtrologorum peſtem amandare longius ab Eccleſia Dei conata ſunt, & Planetarios humani generis

hoſtes iudicarunt. Nam Aquilam Ponticum diuinarum literarum attentum interpretem, ob eam maximè cauſam à Patribus ex Eccleſia eiectum accepimus, quòd geniturarũ interpretationibus impenſè vacaret. Et libros illos, quos combuſtos memorat S.Lucas Actorum. c.19. ad Aſtrologicam geniturarum obſeruationem, & curioſitatẽ pertinuiſſe auctor eſt S.Aug. Pſal.61. Quo loco refert Chriſtianum quendam, qui eo tempore ſecutus fuerat Aſtrologicas prædictiones, non fuiſſe in Eccleſiam receptum, niſi publica peracta pœnitentia. Sic autem inquit, iſte ex Chriſtiano, & fideli pœnitens redit, & territus poteſtate Domini, conuertitur ad miſericordiam Domini: ſeductus enim ab inimico, cùm eſſet fidelis, diu Mathematicus fuit, ſeductus ſeducens, deceptus decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus eſt contra Deũ, qui dedit hominibus poteſtatem faciendi quod bonum eſt, & non faciendi quod malum eſt; iſte dicebat quòd adulterium non faciebat voluntas propria, ſed Venus; homicidium non faciebat voluntas propria, ſed Mars; & iuſtum non faciebat Deus, ſed Iupiter, & alia multa ſacrilega non parua. Quàm multis eum putatis Chriſtianis nummos abſtuliſſe? Quàm multi ab illo emerunt mendacium? quibus dicebamus, filij hominum vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? modo ſicut de illo credendum eſt, horruit mendacium, & multorum hominum interitum; ſe aliquando ſenſit à Diabolo illectum, conuertitur ad Deum pœnitens. Noſtis in Actibus Apoſtolorum eſſe ſcriptum c.10. quia multi perditi, id eſt, talium artium homines, & doctrinarum nefariarum ſectatores, omnes codices ſuos ad Apoſtolos attulerunt, & incenſi ſunt libri tam multi, vt pertineret ad ſcriptorem, exſtimationem eorum facere, & ſummam pretij conſcribere. Hoc vtique propter gloriam Dei, ne tales etiam deſperarent ab illo, qui nouit quærere quod perierat; perierat ergo iſte, nunc quæſitus, inuentus, adductus eſt, portat ſecum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, vt illis in ignem miſſis ipſe in refrigerium tranſeat. Ante Paſcha enim cœpit quærere de Eccleſia Chriſti medicinam, ſed quia talis eſt ars, in qua exercitus erat, quæ ſuſpecta eſſet de mendacio, atque fallacia, dilatus eſt, ne tentaret, & aliquando tandẽ admiſſus, ne periculoſiùs tentaretur. Hactenus S.Auguſt.

Fertur etiam Alexander Papa III. Presbyterum, qui conſuluerat Aſtrologos de furto quopiam in ſua Eccleſia admiſſo, per integrum annum amouiſſe à Diuinis.

Secunda Decreti parte, cauſa 26. q. 2. cap. ſed & illud; vnà cum S.Hieronymo Eccleſia vniuerſa damnat eos qui ſtellarum curſus, & ex illis futurorum euentus rimantur.

Rurſus ibid. q.3. cap. Illud. legis Mathematicos, qui ex Aſtris conantur actiones noſtras, vel actionum euenta prædicere, nimis errare. Item c. Illos. Planetarios à Chriſtiana, & vera Religione damnari.

Denique ne omnia illius quæſtionis capitula percenſeamus, q.5 cap. non liceat. prohibentur Chriſtiani obſeruare Lunæ, aut ſtellarum curſus, aut inanem ſignorum fallaciam, pro domo facienda, vel coniugio ineundo.

Concilium item Bracarenſe I. Can. 9. Si quis inquit animas, & corpora humana, fatali ſigno credit adſtringi, ſicut pagani & Priſcillianiſtæ dixerunt, anathema ſit. Rurſus Can. 10. Si quis ait duodecim ſigna, quæ Mathematici obſeruare ſolent, per ſingula animæ, vel corporis membra diſpoſita credit, anathema ſit. Iterum Concilium Lateranenſe ſub Leone X. & Iulio II. coactum Aſtrologiam prohibuit, & contra Arnoldum Villanouenſem, alioſque huius farinæ homines, grauiter cenſuit.

Concilium Tridentinum, De libris prohibitis regula 9. ita Epiſcopis præcipit: Epiſcopi diligenter prouideant, ne Aſtrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certò aliquid euenturum affirmant, &c.

Con-

Concilium Prouinciale Mediolanenſe ſub S. Carolo Card. Borromeo celebratum part. I. ferè extrema Aſtrologi, inquir, qui ex Solis, Lunæ, & aliorum Aſtrorum motu, figura, & aſpectu de hominum actionibus, quæ à libero voluntatis arbitrio proficiſcuntur, certò aliquid euenturum affirmant, grauibus pœnis plectantur, quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiuſmodi rebus detulerint, &c.

Sixtus Quintus vir humanarum, diuinarumque literarum ſcientiſsimus, Reipublicæ adminiſtrandæ laude, & ciuilium rerum vſu, ac prudentia incomparabili ad Pontificiam dignitatem euectus, nihil habuit prius, quàm Chriſti Domini Eccleſiam ab Aſtrologis lappulis, tribulis, lolio repurgare, primo ſiquidem ipſo Pontificatus anno, Aſtrologiæ vſum planè interdixit.

Nec verò (inquit in ſaluberrima conſtitutione aduerſus Aſtrologos lata) ad futuros euentus & fortuitos caſus prænoſcendos vllæ ſunt veræ artes, aut diſciplinæ, ſed fallaces, & vanæ, improborum hominum aſtutia, & Dæmonum fraudibus, introductæ, ex quorum operatione, conſilio, vel auxilio, omnis diuinatio dimanat, ſiue quòd expreſsè ad futura manifeſtanda inuocentur, ſiue quòd ipſi prauitate, & odio in genus humanum occultè etiam præter hominis intentionem, ſe ingerant, & intrudant, vanis inquiſitionibus futurorum, vt mentes hominum pernicioſis vanitatibus, & fallaci contingentium prædictione implicentur, & omnis impietatis genere deprauentur, quæ quidem ipſis cognita ſunt, non diuinitate aliqua, nec vera futurorum reminiſcentia, ſed naturæ ſubtilioris acumine, & alijs quibuſdam modis, quos hominum obtuſior intelligentia ignorat. Quamobrem dubitandum non eſt, in huiuſmodi futurorum contingentium & fortuitorum euentuum inquiſitione, & præcognitione diaboli operam ſe fallaciter immiſcere, vt ſua fraude, ac dolis miſeros homines, à via ſalutis auertat, & laqueo damnationis inuoluat. Quæ cùm ita ſint, non nulli hæc fideliter & religioſè, vt debent, non attendentes, ſed curioſa ſectantes, grauiter Deum offendunt, errantes ipſi, & alios in errorem mittentes. Tales in primis ſunt Aſtrologi, olim Mathematici, Genethliaci, Planetarij vocati, qui vanam, falſamque ſyderum, & Aſtrorum ſcientiam profitentes, diuinæque diſpoſitionis ordinationem, ſuo tempore reuelandam, præuenire audaciſsimè ſatagentes, hominum natiuitates, & genituras ex motu ſyderum, & Aſtrorum curſu metiuntur, ac iudicant futura, ſiue etiam præſentia, & præterita occulta, atque ex puerorum ortu, & natali die, ſiue quauis alia temporum, & momentorum vaniſſima obſeruatione, & notatione de vniuſcuiuſque hominis ſtatu, conditione, vitæ curſu, honoribus, diuitijs, ſobole, ſalute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, carceribus, cædibus, varijs diſcriminibus, alijſque proſperis & aduerſis caſibus, & euentibus præcognoſcere, iudicare, affirmare temere præſumunt, non ſine magno periculo erroris, & infidelitatis, cùm S. Auguſtinus, præcipuum Eccleſiæ lumen, eum qui hæc obſeruat, qui attendit, qui credit, qui in domum recipit, qui interrogat, Chriſtianam fidem, & baptiſmum præuaricaſſe affirmet, &c.

Rurſus infrà: Hac perpetuò, inquit, valitura conſtitutione, Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, & mandamus, vt tam cõtra Aſtrologos, Mathematicos, alioſq. quoſcunque dictæ iudicariæ Aſtrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam, in poſterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, exceſsibus, fortuitiſq. caſibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiam ſi id ſe non certò affirmare aſſerant, aut proteſtentur, quàm contra alios cuiuſque, qui ſupradictas dãnatas rationes fallaces, & pernicioſas diuinãdi artes ſiue ſcientias exercent, profitentur, & docent, aut diſcunt, quive huiuſmodi illicitas diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac deteſtanda ſcelera & delicta, vt præfertur, faciunt, aut in eis quomo-

quomodolibet ſe intromittunt, cuiuſcunque dignitatis, gradus, conditionis, exiſtant, tam Epiſcopi, & Prælati, ſuperiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati, etiam ſi in pleriſque ex his caſibus, antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentiùs inquirant, & procedant, atque in eos ſeueriùs Canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant. Prohibentes omnes, & ſingulos, libros, opera, tractatus, huiuſmodi iudiciariæ Aſtrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Ouomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Artis Magicæ, aut in quibus ſortilegia, Auguria, Auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, ac ſuper in memorato indice interdictos, ſub cenſuris, & pœnis in eo conſtitutis, à quibuſcunque Chriſtifidelibus legi, aut quomodolibet retineri, ſed illos Epiſcopis, & ordinarijs locorum, vel Inquiſitoribus prædictis præſentari, & conſignari debere. Et nihilominibus eadem auctoritate ſtatuimus, & mandamus, vt contrà facientes, legentes, aut retinentes libros, & ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter ijdem Inquiſitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis dignis punire, & coërcere poſſint, &c.

Hæc ſunt Philoſophorum, Medicorũ, Iuriſconſultorum, Theologorum, ſanctorum Patrum, Principum, Pontificum, Conciliorum de Aſtrologia iudicia. Inſaniat itaque oportet, qui tot, tantoſque viros allucinatos eſſe exiſtimat, & nugiuendulis quibuſdam credendum potiùs ducit, quàm viris, vitę integritate doctrinæ copia vbertate ingenij, rerum vſu longè clariſsimis. Quis ſanæ mentis ſibi perſuadeat ſapientes omnes à veritate defeciſſe, ſolos mendaces Aſtrologos pro veritate ſtare? Iactent illi experimenta, dicant ſuam artem certis & nunquam fallentibus conſtare obſeruationibus. Scilicet acerrimi doctiſsimique mortalium ignorarunt, quid Planetarij experiendo conſecuti ſint. Cur fidem illis habuerunt nullam? Nonne cognouerant Aſtrologorum multa vera prædicta? Cur perſtiterunt in ſententia de vanitate Genethliacæ? Eſt in huiuſmodi præſagijs longè plus deceptionis, & fraudis, quàm vulgus exiſtimare valeat: plus in hac arte ſapientes viderunt officiarum, quàm vulgus ſuſpicetur; ideo numquam adduci potuerunt, vt huic arti adiungerent fidem.

CAPVT XIII.

Genethliacam artem exitio fuiſſe multis Principibus.

CVR miramur & Rerum publicarum moderatores, & ſacrorum Antiſtites, ſemper Aſtrologiæ fuiſſe infenſos? Multis illa Regibus, & Imperatoribus exitio fuit, magnaſque Rebuſpublicis intulit calamitates. Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum ſuaſu in Crobatos validum exercitum duxit, certiſsima cum victoriæ ſpe, ſed inter anguſtias montium à Crobatis profligatus incredibilem cladem accepit. Emanuel Comnenus Imperator audita clade, quam in Sicilia acceperant ſui, rem in malè auſpicatum claſsis egreſſum è portu retulit. Atque vt in poſterũ fœliciùs bellum adminiſtraretur, Aſtrologorum penſitatis rationibus, nouam claſſem adornat, & quam opportuniſsimo Aſtrorum congreſſu Angelo Duce è portu dimittit; quæ vbi ad Siculum fretum peruenit, à Rogerio Rege, capta eſt, Duces omnes, omnes naues, validus exercitus, magna auri argentique vis, in hoſtium poteſtatem venit. Petrus Caſtellæ Rex, cui Iudæus Aſtrologus, noua regna, & imperia ex Aſtrorum rationibus pollicebatur, multa eo auctore ſuſcepit bella, quibus omnibus infœliciter geſtis, ab Henrico tandem fratre notho captus multiſque confoſſus vulneribus vitam, Regnumque miſerimè amiſit. Ludouicus Sforzia Mediolanenſium Dux, qui nihil vnquam aggreſſus eſt, niſi ex Aſtrologorum præſcripto, quorum ſuaſu aduerſus Ludouicum

uicum Duodecimum Galliæ Regem bellum ſuſcepit, ab hoſte captus Mediolani ditione expoliatus, ignominioſe in carcere habitus, confectus ærumnis, in vinculis mortem obiuit. Plenæ ſunt huiuſmodi exemplis hiſtoriæ, referta eorum hominum vita, qui Aſtrologorum vanis prædictis delectantur. quot enim vidimus Aſtrologorum vaticinijs à ſuis ſedibus excitos ad aulam, ad militiam, ad mercaturam, ad forum acceſsiſſe, qui infœlici, ac miſerando exitu deceſſerunt? Et non intelligimus quantum publicis, priuatiſque rationibus detrimenti afferat hæc peſtis? procul ab huiuſmodi ludibrijs degant, quicunque aut ſibi, aut Reipublicæ conſultum volunt: ſolum ij Genethliacos audiant, qui miſeram, & omnibus ærumnis exercitam vitam ducere deſiderant.

CAPVT XIV.

Aſtrologiam nullius eſſe frugis.

SI vlla ex Aſtris aptè duceretur futurorum præſenſio, conſtaret ſanè aliquis Aſtrologiæ fructus, nec eſſet Aſtrologorum gens, egeſtate, mendicitate, ærumnis, calamitatibus infamis: nulla enim ars, aut veri diſciplina reperitur, quæ non aliquid aut vtilitatis, aut dignitatis pariat: in Aſtrologiæ noualibus infœlix ſolum lolium, ac ſteriles dominantur auenæ. repetita enim ab omni æternitate memoria, nullum reperimus, cui honori illa fuerit, aut vtilitati. Mihi quidem non ſolùm nihil prodeſſe, ſed etiam obeſſe plurimùm videtur. ſerit enim rerum alieniſsimarum varias opiniones, quibus concitatus animus nunc abſonas concipit appetitiones, nunc ſuſcipit futilem timorem: Pollicetur interdum montes aureos, accenditque maximarum rerum ſpem, à qua plerique deiecti incredibile eſt, quam infœlicem, & miſeram degant vitam. Rurſus varijs terriculamentis abſterret alios à literarum ſtudio, à militia, ab aula, à matrimonio, à religione; magno ſalutis, honoris, rei familiaris, diſpendio. Quot illa angoribus, curiſque eos, diu noctuque cruciat, quibus aut occultas inſidias aut à domeſticis, & ab amicis, aut à ciuibus, & à Principe minitatur. Fac alicui promiſiſſe Aſtrologum opulentam hæreditatem, à fratre, à ſocero, à conſanguineo; quas illi animo ſubiecit faces? quam accendit alieni patrimonij cupiditatem? Non abibo longiùs. Aſtrologorum prædictionibus plerique inflammati, atrociſsima quæque aggrediuntur ſcelera, parentibus, vxoribus, liberis, patriæ, Reipublicæ exitium moliuntur. Sedandæ ſunt hominum effrænatæ cupiditates, non incitandæ præſagijs; conſeruanda ſunt ſedata mentis iudicia, non conturbanda vanis prædictis, quæ ſi animi appetitiones incitauerint vehementiùs, difficile erit rationis pręſcriptum tenere, appetitioneſque regere, ne in omne flagitium erumpant. Nec illud poſtremũ eſt Aſtrologiæ præconium, quod omnes Aſtrologos ad poſtremam redegit egeſtatem. Nullum ſanè reperies ſcriptorem, qui huic hominũ generi probroſam non obijciat mendicitatem. nam, vt prętermittamus Aſtrologiæ oſores, quibus fidem eleuare poſſet ſuſpicio, nullus Mathematicorum eſt, qui ſui ſeculi coniectoribus non exprobret infamem egeſtatem, & inopiam. Facit id Ptolemæus Aſtrologorum Princeps libro primo de Iudicijs, cap. 3. facit Iulius Firmicus libro primo Matheſ. facit Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex. 13. & 14. facit Franciſcus Iunctinus libro defenſionis Aſtrologiæ, facit Bellantius libro primo Apologiæ contra Mirandulanum, facit Bonatus, facit Albertus Pighius Apologia pro Aſtrologia, faciunt denique omnes, qui Aſtrologicas rationes attigerunt. Ex rei familiaris inopia ortæ ſunt fraudes, fallaciæ, dæmonum familiaritates, mendacia, quibus vniuerſa Aſtrologorum natio infamis eſt. Equidem Genethliacam in partem fœlicitatis collocarem multò maximam, ſi Genethliacis nihil niſi meditatum, nihil niſi animo prouiſum, contingere animaduerterem; nunc verò cùm conſtet non minùs quàm cæteros,

eos improuiſis vrgeri euentis, ſubitis caſibus tranſuerſos agi, multas grauiſsimaſque nequidquam tale cogitantibus accidere calamitates, impetrare (fateor) à me non poſſum, vt credam, aut iſtas noct lucas aliquid videre, aut vllius frugis eorum eſſe præſagia. Nam ſi totius vitæ curſum in natalitio ſchemate (vt profitentur) tanquam in leuiſsimo ſpeculo viderent, ſi rerum omnia euenta anticiparent cognitione, ſi tanta animi prouiſione anteuerterent quæcunque euentura ſunt, nonne aut prouiſione aliqua euerterent, aut aliqua declinatione effugerent impendentes ſibi caſus? At eorum alios videmus in crucem actos, alios necatos ſuſpendio, alios vnco impactos, alios præfocatos aquis, alios igne exuſtos, alios ſecuri percuſſos, alios è Tarpeio ſaxo deiectos, alios demerſos mari, alios inſidijs oppreſſos, alios grauiſsimis afflictatos morbis, alios fame, ſitique enectos, alios ſubita ruina obrutos, alios carceris macie, & ærumnis confectos, alios pulſos in exilium, alios alijs innumeris exagitatos modis. Tragœdias loquimur aut fabulas? An rem omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum, omnium ſcripturarum, omnium mortalium teſtificatione certiſsimam? Recenti memoria Lucas Gauricus Genethliacæ fama nobilis, à Ioanne Bentiuolo Bononię viro Principe, cuius fatalẽ horã vulgarat, magnis cruciatibus diuexatus, extinctus fuit.

Bartholomæus Cocles Bononienſis, quem in Aſtra ferunt laudationes Aſtrologorum, adacta in occipitium ſecuri, ea ſola de cauſa à Capono extinctus fuit, quòd eum homicidam fore prædixerat.

Antiochus Tibertus Cæſenas à Pandulpho Malateſta in carcerem coniectus reſti impetrata dum fugam adornat ſecuri percuſſus è vita migrauit.

Qui Ioannem Galeatium Mediolanenſium Ducem adhuc florentibus annis è vita ceſſurum, ex natalitijs eius Aſtris, pronunciauit, ſuſpendio vitam confecit.

Clari nominis Aſtrologus Henricum Septimum Anglorum Regem intra annum obiturum prædixerat. res ad Regem delata eſt, qui acceſſiuit hominem, honorificeque excepit; tum interrogat, num ex Aſtris certi aliquid præſagiri poſſit, ille præclaram ſibi oblatam occaſionem ratus inſinuandi ſe in Regis gratiam, reſpondet, poſſe, tum Rex exquirit num ipſe Aſtrologicas rationes attigiſſet, affirmat. Iterum Rex, fare, inquit, vbi futurus ſis proximis natalitijs ferijs (inſtabat enim Domini natalis dies) Hæret Aſtrologus, vrget Rex, reſpondet tandem ſe id planè ignorare. Ego verò inquit Rex, pręſcius magis futurorũ ſum quam tu. noui enim te futurum in Turri, & ſimul in carcerem conijci imperat.

Hieronymus Cardanus in ſua genitura exponenda triginta ipſos annos ſe poſuiſſe ſcribit libro de Iudicijs, cap. 6. At illo nullus magis varia vſus eſt fortuna. quot illum morbi ad mortem vſque diuexarunt? quot vitæ diſcrimina adiuit? quoties in carcerem coniectus, quoties inſidijs appetitus fuit? magiſterij dignitate, qua in Papienſi Academia ſungebatur, per ſummum dedecus expoliatus, Romam religionis cauſa ſæpius accerſitus, malè apud plurimos audiuit. Idem ſæpe in Aſtrologicis meminit ſuorum liberorũ, nunquam tamen mentionẽ fecit, de primogeniti captiuitate, & triſti caſu, de quo capite ſequenti dicemus.

Placetne igitur eos habere vates, quos in ſuis rebus cæcutire certũ eſt? Credemus eos futurorũ conſcios, qui inſtantia, & præſentia non vident? aut ab ijs aliorũ exitus requiremus, qui ignorant ſuos?

Negabit aliquis multos ex ijs quos commemorauimus ignoraſſe quæ ſibi inſtabant pericula. Lucam enim Gauricum Bartholomæus Cocles eius diſcipulus monuit, vt fuga ſuæ ſaluti conſuleret. Domitianum imperatorem Mathematicis rationibus cognouiſſe fatalem ſibi noctem illam futuram, qua contrucidatus fuit, ſcribunt omnes, qui eius res geſtas ſcribunt. Nil in præſentiarum moror, dummodo conſtet nullam ex Aſtrologorum præſagijs percipi vtilitatem, id verò perinde ſequitur, ſi dicas Aſtrologos conſcios quidem eſſe impendentium ſibi calamitatum, ſed eas nulla procuratione aut declinare, aut auertere poſſe, ac ſi admittas, eos rerum ſuarum infœ-

lices

ſices exitus ignorare. Addo ſi priùs illud recipitur, Aſtrologos præſentiſcere ſuas ærumnas, & infœlices caſus, multò magis miſeram ac miſerabilem eſſe eorum, quàm cæterorum conditionem: hos enim inſtantes ſolùm & præſentes afficiunt calamitates, illos impendentium etiam malorum opinio, & anxia ærumnarum expectatio perpetuò cruciat: itaque quod Poetæ Tantalo apud inferos ob ſcelera animique impotentiam excogitarunt ſupplicij genus maximum, ſaxum quoddam impendens, quod nullam illi quietis partem relinquat, id experiuntur & qui Aſtrologiæ dant operam, & qui Aſtrologorum prædictis fidem adhibent: ſuſcepta enim impendentium malorum opinio, innumeris curis, ac ſollicitudinibus eò exedit, quin huiuſmodi ægritudinibus admiſsis mens ſæpe à ſe ipſa diſcedit, eaque ſuſcipit conſilia, quæ ad certiſsimum deferunt exitium.

Sed quis aut vberiùs, aut fœliciùs hoc argumentum explicauit, quàm Tullius? Atque ego, inquit, ne vtilem quidem arbitror eſſe nobis futurarum rerum ſcientiam. Quæ enim vita fuiſſet Priamo, ſi ab adoleſcentia ſciuiſſet, quos euentus ſenectutis eſſet habiturus? Abeamus à fabulis, propiora videamus. Clariſſimorum hominum noſtræ ciuitatis grauiſſimos exitus in conſolatione collegimus. Quid igitur, vt omittamus ſuperiores, Marcone Craſſo putas vtile fuiſſe tunc cùm maximis opibus, fortuniſque floreret, ſcire ſibi interfecto Publio filio, exercituque deleto, trans Euphratem cum ignominia, & dedecore eſſe pereundum? An Cn. Pompeium cenſes tribus ſuis Conſulatibus, tribus triumphis, maximarum rerum gloria lætaturum fuiſſe, ſi ſciuiſſet ſe in ſolitudine Ægyptiorum trucidatum iri, amiſſo exercitu? Poſt mortem verò ea conſequutura, quæ ſine lacrimis non poſſumus dicere? Quid verò Cæſarem putamus? ſi diuinaſſet fore, vt in eo Senatu, quem maiore ex parte ipſe cooptaſſet in curia Pompeiana, ante ipſius Pompeij ſimulacrum tot centurionibus ſuis inſpectantibus, à nobiliſsimis ciuibus, partim etiā à ſe omnibus rebus ornatis, trucidatus ita iaceret, vt ad eius corpus, nō modò amicorum, ſed ne ſeruorū quidem quiſquam accederet? Quo cruciatu animi vitā acturum fuiſſe? Certè igitur ignoratio futurorum malorum vtilior eſt quàm ſcientia.

Tullio addo Phauorinum apud Gell. lib. 14. noctium Attic. cap. 1. Aut aduerſa, inquit, euentura dicunt, aut proſpera: ſi dicunt proſpera, & fallunt, miſer fies fruſtra expectando, ſi aduerſa dicunt, & mentiuntur, miſer fies fruſtra timendo; ſi vera reſpondent, eaque ſunt non proſpera, iam inde ex animo miſer fies antequam è fato fias: ſi fœlicia promittunt, eaque euentura ſunt, tunc planè duo erunt incommoda, & ſpectatio te ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurum gaudij fructū ſpes iam tibi deflorauerit. Nullo igitur pacto vtendū eſt iſtiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus.

CAPVT XV.

Ioannis Baptiſtæ Cardani Hieronymi Cardani filij infœlix exitus.

NIHIL iactant inſolentiùs Genethliaci, quàm Genethliacæ vtilitates. Aiunt prænoſſe quæ hominum imbecillitati impendent, prodeſſe ad inſtituendam eam vitæ rationem, quæ vnicuique maximè ſit accommodata, ad inchoanda opportuno tempore negotia, ad declinanda, quæ imminēt pericula. Nos cōtrà ſuperiori capite, multis illuſtriſsimiſque exemplis planum fecimus, nihil Aſtrologis profuiſſe præſenſiones futurorum, hoc ipſum nunc confirmare aggredimur exemplo Hieronymi Cardani, qui Aſtrologiæ reparatorem vbique agit. Hic ex liberis primum ſuſcepit Ioannem Baptiſtam, qui ætatis anno 24. exeunte, inſcio patre, vxorem duxit tenuioris fortunæ, nec ſatis pudicam, à patre propterea domo eiectus, rei familiaris inopia laborare cœpit, cùm enim nullum ex arte, (erat enim medicus) quam exercebat quæſtum

face-

faceret, quòd ſtupidi eſſet ingenij, & à patre deſtitueretur neceſſarijs, in ſumma verſabatur rerum inopia; cogebatur tamen non ſolùm vxorem, ſed etiam ſocrum, ſocerum, ſorores aliquot, & fratres vxoris alere, in tanta egeſtate vxor quæ luxuria & procacitate nulli cedebat mulierum, maritum maledictis proſcindere, impetere conuitijs, laceſſere adulterijs, corporiſque proſtitutione propemodum publica, quotidiana iurgia in capitale odium abierunt, quod cùm toto biennio perduraſſet, neque finem vllum res habitura videretur, conſilij expers veneno vxorem è medio tollere conſtituit, vt ea ratione aliquando moleſtias exueret. Quare vxori decumbenti ex puerperio, placentam exhibuit veneno infectam, quam cum illa deguſtaſſet, mortem obijt, maritumque ea cura exoluit, qui cùm intolerabilem ſarcinam depoſuiſſe ſibi videretur, & perbelle facinus ſucceſsiſſe exiſtimaret non leuia patrati ſceleris indicia dedit, ob quæ non ita multò poſt à publica poteſtate comprehenſus, & in carcerem coniectus fuit, vbi quæſtionibus addictus non ſolùm factum profeſſus eſt, ſed addidit præterea bis ſine ſucceſſu priùs à ſe vxori propinatum venenum: quare capite damnatus, ſecuri percuſſus obijt anno 1560. die 7. Aprilis ætatis anno 26. nec dum exacto.

Vnde hæc habemus? à Cardano ipſo patre, de libro de vtilitate ex aduerſis capienda, præcipuè ex tractatu de luctu, & oratione pro filio ad Senatum Mediolanenſem habita, vbi fœmineo vlulatu deplorat miſerrimi filij calamitaté: ſic enim ad Iudices ait: Vultiſne, vt apud omnes gentes, & omnia ſecula legantur hæc, ſapientiſsimus, iuſtiſsimus, æquiſsimus Senatus Mediolanenſis ſub Clementiſsimo Rege Filippo, maioris partis orbis Domino, Ioannem Baptiſtam Cardanum medicum, filium Hieronymi, optimæ ſpei adoleſcentem, capite puniuit, hoc ipſo, quòd vxorem obſtinatiſsimo animo veneno necauerit, quoniam illa cum ſocru ſæpius obiecerat adulterium ſe perpetraſſe, atque etiam liberos duos genitos maſculum, & fœminam ex adulterijs, non ex ipſo procreatos? Quid dicent Gentes? quid dicturi ſunt poſteri? an hunc adoleſcentem iuſtè damnatum? nequaquam: qui tantam cauſam, & tam atrocem habuerit ſe ipſum vlciſcendi: an Senatum iniuſtè egiſſe, aut minùs prudenter? multò minùs, quandoquidem tanta ſapientia; tam confirmatus æquitatis animus vno actu vitiari non poſsit: Quid ergo dicent, dictutive erunt, vt monſtroſus hic caſus eſt, ita fuiſſe prodigioſam damnationem, &c.

Quid agis Cardane? quo tot annorum ſtudium in Genethliaca collocatum pertinuit? quid centum genituris explicatis, quid tot clariſsimorum Regum, & Imperatorũ natalibus notatis, quid ſeptem Aphoriſmorum libris, quid tot commentarijs in Ptolemæum editis aſſecutus es? cur à filio non excuſsiſti ſecurim? cur non cauiſti ne vxorem duceret impudicam? qui omnes naturæ latebras perluſtraſti, cur non vidiſti filij pudendum matrimonium? alterum hic fatendũ eſt; aut ignoraſſe te miſerrimi filij infœliciſſimam fortunam, & non credimus tibi patere ex genituris futuros euentus: aut præſcium te multò antè filij miſerabilis exitus fuiſſe, ſed non potuiſſe quidquam afferre opis ei, quem Aſtra ferro deuouerant: & inutilem iſtiuſmodi artem eſſe, ac nullius frugis iure contemnimus; qui ſibi nequam; cui bonus? conſule primò rebus tuis, deinde magna animi prouiſione aliorum caſus anteuertes. Non poſſumus credere eos eſſe futurorum conſcios, quos videmus, earum quæ ſibi impendent calamitatum inſcios.

CAPVT XVI.

Aſtrologorum diſſenſiones.

NON vna eſt Aſtrologiæ ratio, ſed multiplex, & varia, mutat enim monſtrũ iſtud ſubinde formas, & tanquam nouus Proteus vertit ſe in Leonem, in Aprum, in Draconem, in ignem, in quercum, in

auem,

Digitized by Google

auem, in aquam, non tot Cameleon induit colores, quot Aſtrologia ſuſcipit à loco, in quo verſatur, ab opifice, à tempore formas, alia eſt apud Hebræos, alia apud Chaldæos, apud Ægyptios alia, alia apud Perſas, ab his omnibus diſſentiunt Arabes, Albumazar, Auerodam, Atamar, Mazanalla, Zahel, nec Arabes probant Græci, nec Græcos Latini: Aduerſus antiquos Aſtrologos ſtat Ptolemæus Alexandrinus; hunc refellit Albumazar, aduerſus vtrunque diſputat Auenazra, veteres omnes reijcit Cardanus libro de Iudicijs Geniturarum, cap. 26. Lib. de reuelationibus, cap. 1. Lib. de reſtitutione temporum, cap. 11. Contra Cardanum faciunt omnes recentiores, Cyprianus Leouitius, Corradus Daſypodius, Hieronymus Volphius, quem Tycho Brahæ lib. 1. de noua ſtella, cap. 2. & hominē Aſtrologiæ quam venditat ignarum, & eius obſeruationes non dubitat appellare ridiculas. Nec leui aliqua & ludicra de re diſſentiunt, ſed lis illis eſt de tota poſſeſsione, de ipſa Aſtrologiæ forma, de conſtituendo natalitio ſchemate, è quo de toto vitæ curſu ſtatuitur: vnde omnes prædictiones, tanquam à fonte promanant. Ioannes Antonius Maginus libro Iſagogico, par. 1. cap. 10. refert tres modos conſtruendi ſyntagma Montiregij, & Rainaldi, quem vocant rationalem, Arabum, & Iulij Firmici: Alchibitij quem Ioannes de Saxonia in commentarijs Alchibitij contendit eſſe Ptolemæi.

Alij enim ſigniferum, alij æquatorem, alij verticalem circulum, alij parallelum per gradum eclipticæ orientem meridiano circulo intercepti diuidendo domos cœleſtes, aſſumunt, qua in re cæteros omnes errore deceptos ſcribit Ioannes Antonius Maginus loco citato, nouas tabulas, quæ ſolæ ad veritatem acceſſerint, pollicetur his verbis. Igitur neglectis domorum tabulis perperam ſupputatis; quæ aliorum Ephemeridibus præfigi cōſueuerunt, nouas & correctiores noſtris diarijs appoſuimus. In tanta de conſtituendo Themate, Aſtrologorū diſſenſione Abraham libro de natiuitatibus duplex conſtituendum cenſet alterum ad ſigna mobilia, alterum ad immobilia, qui nouis præceptis auxit Aſtrologorum diſsidium, non compoſuit. In quæſtione, quæ eſt præcipuâ, de vitæ ſpatio Ptolemæus lib. 3. quadripartiti, c. 14. docet, poſſe eſſe Aphetas Solem, Lunam, horoſcopum, ſortem, & dominum horum locorum puta Solis, Lunæ, horoſcopi, ſortis, ſiue partis fortunæ. Cyprianus Leouitius totus diuerſus abit, ſolum enim dirigit horoſcopum omiſſo Sole, Luna, Sorte, & Domino horum locorum. Idem Ptolemæus Aphetas ad Aneretas dirigit ſecundum ordinem Signorum in Orientalibus Cœli locis: in Occidentalibus contra, dirigit aduerſus Signorum ordinem. Cyprianus Leouitius, & recentiores Sortem ſemper dirigūt contra ſuceſsionem Signorum. Non minor inter Aſtrologiæ magiſtros diſſenſio eſt de domorū poteſtate, & iure. Mallius enim totus à cæteris diuerſus abit. Ptolemæus diſsidet à noſtratibus omnibus, ſunt qui à Luna in ſeptima celibatum ſignari dicant, contra alij vxorem ſterilem, alij vetulam putant indicari, & quod mireris magis, alij contendant ſignificari plures vxores. Ptolemæus Lunam in Signo vnius figuræ, & vni tantum per aſpectum aplicans Planetæ vnam ait dare vxorem, quacunque tandē domo reperiatur. Arabes & Latini ſeruos à ſexta domo dijudicant Ægyptij ab ea quæ à ſexta diſtat plurimum: Morbos à ſeptima, & à prima ſignificari putat Ptolemæus; cæteri à ſexta: In quinta domo Arabes, & Latini quærunt filios, Ptolemæus in decima, & vndecima. Mallius ab Oriente, Porphyrius à decima domo natorum fortunam, & parentum vota ſuſpendit: ſecunda domus ſignificat ſubitam ſpem recentioribus, vt Cardano lib. de Iudicijs geniturarum, c. 1. apud veteres diuitias: De coniugijs ferè omnes ab Occidente diuinăt, Heliodorus à medio etiam cœlo, Ptolemæus negligit vtrunque: à tertia Cardanus, & recentiores, itinera conijciant, & labores, alij hæc petunt à nona. Denique ne ſingula perſequamur, non minus inter ſe, quā nobiſcum de præcipuis Aſtrologiæ capitibus Planetarij diſceptant: & iactant adhuc experimentis pa-

ratam

ratam hanc artē; cū vnus vno, alius alio modo experiatur, nōne fatendū eſt nullis Aſtrologiam certis conſtare experimentis? ipſimet Aſtrologi, cùm alij vnam, alij aliam ſequantur rationem, alij has, alij illas ſeruent obſeruationes, vni negligant vnas, alij alias ſanctiones, aperte profitentur nullam certam eſſe ex ſtellis præſagiendi diſciplinam. Decanos negligit Ptolemæus, eoſq. aliter inſtituunt Indi, aliter Ægyptij: neſciunt Arabes Monomerias quas irrident Græci, venerantur Ægyptij. Alij medias obſeruant coniunctiones, alij veras, alij nunc veras, nūc medias pro arbitratu, vt videre licet in Genituris Gaurici. Nulli rei magis fidunt Aſtrologi noſtrates, quam Directionibus, & Reuolutionibus: iidem fatentur in qualibet genitura plurimas eſſe directiones, & Reuolutiones irritas, & inanes. In geneſi Ferdinandi Imperat. qui natus eſt anno 1503. die 10. Martij hora 9: min. 50. inanis fuit directio Medij cœli ad quadratū Iouis anno ætatis 10. completo, & menſe 6. die 9. Solis ad caput Draconis anno 15. & menſe 5. die 24. Lunæ ad oppoſitum Veneris anno 18. menſe 9. die 0. Solis, ad Solem anno 25. menſe 11. die 15. Medij cœli ad oppoſitum Veneris anno 30. menſe 3. die 12. Medij cœli ad Trigonum Iouis anno 38. menſe 4. die 12. In Geneſi Eliſabethæ Reginæ Angliæ, quæ orta eſt anno 1505. die 8. Septemb. hora 12. min. 4. occurſus Solis ad ſextilem Iouis anno 11. menſe 4. die 18. Medij cœli ad Iouem anno 34. menſe 11. die 6. Lunæ ad Trigonūm Veneris anno 19. menſe 4. die 24. Medij cœli ad quadratum Veneris, Lunæ ad oppoſitum Iouis, Solis ad Medium cœli, Solis ad Sextilem Veneris, quæ contigerunt inter 30. & 40. annum. ſuperuacanum eſt percurrere alias genituras à Luca Gaurico deſcriptas, nulla enim eſt in qua aduerſarijs etiam fatentibus non reperiantur multo plures directiones irritæ, & mentientes, quam efficaces, & euentis reſpondentes. vt ſi experimentis habenda ſit fides, fatendum Planetárijs ſit, nullas eſſe directionum vires. Quod ingenue confeſſus eſt Sixtus ab Hemminga, vir in Aſtrologis rationibus longè Princeps. in Genitura 22. quæ eſt Adriani Iunij. Ego vero, inquit, praxim Aſtrologicam aggreſſus, longo vſu, & exercitio aſsiduo aſſecutus mihi videor experientiam, prorſus Aſtrologorum experientiæ contrariam, non fallacem, aut dubiam, ſed veram conſtantemque; qua totius eorum doctrinæ fugata veritas, apertiſsimæ falſitatis conuincitur; ex innumeris enim geniturarum experimentis didici nihil omnino ex ſyderum poſitione deprehendi poſſe. Idem in Genit. Caroli V. hæc immortalitati teſtata reliquit. Hoc à primis annis in votis maximè habui, vt cognoſcere poſſem an hæc inferiora omnia ab Aſtris gubernarentur, ac ipſorum quaſi Imperio adminiſtrarentur, quòd ſi non omnia, quæ? quouſque? quantum? deinde an hoc ipſum poſſet ab humano ingenio exactè deprehendi ac percipi, tum an ea ipſa cognitio vtilis eſſet humano generi: cui indagationi cum non exiguum temporis, ſumptuum, & laboris plurimū impendi. Cùm autem longo vſu & experientia multa doctus, rem penitus inſpexiſſem, comperi Aſtrologorum doctrinam, cui priùs, antequam nota eſſet impensè fauebam, eſſe impoſsibilem, falſam, nulla fide dignam, & inutilem. Qui nulla habent rationū momenta Genethliaci ſolis experimentis artem ſuam conſtare profitentur: expreſſimus iam experimēta quoque facere aduerſus Genethliacam; Reſtat vt omniū ſcriptorum libri, omnes hominū ordines, omnium gentium linguę Aſtrologiæ loquantur vanitatem.

Laus Deo, Beatæque Virgini Mariæ.

INDEX

INDEX COPIOSISSIMVS EORVM,

QVÆ IN HIS QVINQVE LIBRIS Contra Aſtrologos Coniectores continentur.

A

ABORTVS in muliere quando fiat. 21. 2
Abortus cauſa. ibid.
per Accidentia an liceat Aſtrologis rectificare genituras. 155. 2. & ſeq.
Accidentibus pluribus horoſcopum vnum non poſſe accommodari. 157. 2
Actio corporis duplex eſt. 15. 1
Actio Solis omnium aſtrorum validiſſima, ex Ptolemæo. 20. 1
Actionis genus quotuplex attribuatur ſignis à Mathematicis. 202. 1
Actio cœli in ſubiecta corpora varios habet explicatus. 5. 1
Adamas frangitur. 39. 2
Adamas trahit electrum, pilos ſurculos. 36. 2
Adrianus Imperator ſingulis annis Aſtrologicas prædictiones comparauit. 237. 1
Adriaticum mare non concipit æſtum, quem concipit Tyrrhenum. 12. 1
Adulphus Holſatiæ Princeps contrariam ſuæ genituræ fortunam obtinuit. 255. 1.
Ædes, quæ Scorpione quarto cœli loco exiſtente extructæ fuerunt, Scorpionibus obnoxias dicunt Aſtrologi. 211. 1
Ædificationem Venetiarum inter genituras numerat Cardanus. 226. 2
Æginetа quod alimentum præſcribat ſenibus. 103. 1
Ægris corporibus an exercitationes vtiles ſint. 106. 1
Ægritudines in quo horoſcopi loco inueniantur. 197. 1. & 2
Ægyptij artem Genethliacam tradidere, inferiorum cauſarum præſidio planè deſtitutam. 181. 1
Ægyptiorum, Chaldæorumque imagines cœleſtes omnes cur Arabes euertant. 209. 2
Æquinoctium vernum ignoratum à Mathematicis. 206. 1. 176. 1
Æquinoctij verni prærogatiua quænam ſit. 232. 2
Aër num ſoleat commutari omnibus Aſtris Orientibus, Occidentibus. 9. 1. 10. 1. 207. 2
Aër cur quibuſdam locis ſit inſalubris, in alijs ſalutaris. 11. 2
Aëris, ignisque calor ſequitur cœli motu. 14. 1
Aëris ſitus circumſpiciendus in domicilij electione ex doctrina Hippocratis. 107. 2. &c.
Aëris mutationes ſubitæ vnde eueniant. 207. 2. 208. 1
Æſtate media nix, & frigora nonnunquam graſſantur, & vnde id fiat. 7. 1. 207. 2. 208. 1

INDEX

Æſtiualis ſolſtitij prærogatiua quænam ſit. 232. 2
Æſtates & hyemes vnde efficiantur. 4. 2. 174. 1
Æſtates non ſunt æqualiter calidæ. 7. 1
Æſtus maris ſtellarum latentes laqueos eludit. 12. 1
Ætas nouella & ſeneſcens cur magis generet fœminas. 69. 1
Æthiops pulcherrimum filium edidit. 66. 1
Æthiopum deſcriptio, ex Ptolemæo. 127. 2
Aphri, ex Firmico, ſubdoli. 127. 1. 128. 2
Agaricum vim habet pituitam educendi. 36. 2
Agni ſi caprarum lacte alantur, lanam habent duriorem. 100. 2
Agnorum duorum ſimul genitorum diſparitas vnde fiat. 23. 2
Agricolæ à cibo peſtem hauſerunt. 102. 2. 103. 1
Agrippa Herodis nepos quid audiuerit ab augure. 239. 2
Alberti opinio de fluxu, & refluxu maris. 12. 2
Alberti Pighij iudicium de Aſtrologis ſui temporis. 156. 2. 154. 2
Alberti Pighij diſputatio de æquinoctio verno. 157. 1
Albumazar agnouit liberũ arbitrium. 62. 1
Albumazar quantus fuerit apud Aſtrologos. 154. 2.
Albumazar errata. 154 2. 156. 2
Alexandri Vitellij genitura. 255. 1
Alexandri Regis aſſeclæ, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vociſque aſperitatem imitati. 135. 1
Alexandri Medices geneſis à quibus deſcripta. 238. 1. 146. 1
Alexander Papa III. presbyterum, qui conſuluerat Aſtrologos, per integrum annum à diuinis amouit. 296 2.
Alexandri VI. in genitura qui fuerint indices dignitatis. 265. 1
Alexandro magno Oxydracarum Indorum Metropolim oppugnaturo quid Demophon prædixerit. 239. 2
Alfridaria Cardano quid ſit. 188. 1. & 2. eorum genitura vel diurna, vel nocturna. ibidem.
Alfridaria honoris, & diuitiarum à quo tempore incipiant. 188. 2
Alimentorũ facultates. 99. 1. & 2. 102. 1. & 2
Alimẽta pro ſingulis anni temporibus. 103. 1
Alimenta pro ſingulis ætatibus. 103. 2
Alimentum patitur ab eo quod alitur. 20. 1
Allium, valentior cibus eſt, quàm paſtinaca. 102. 1
Allia cuti impoſita cur eam erodant, comeſta verò non item. 114. 1
Alphonſi. Copernici, Tychonis. & aliorum tabulæ diſſentientes ſunt inter ſe. 164. 1
Aly Auerroſtam de ſignis doctrina, duas euerſit mendaciorum opulentiſſimas officinas. 208. 2
de Amicitijs. & fratribus ex quo horoſcopi loco diſcimus. 179. 2
Amphiaraus vates. 139. 1
Alimenta apta. 109. 2. 110. 1. & 111. 1. 113. 2
Amor ſciendi. 147. 2
Amor honoris. ibid.
Amor patriæ. 147. 1
Amor coniugalis. ibid.
Amor membrorum. 147. 1. & 2
Amor beatitudinis. 148. 1
Amor libertatis. 148. 2. & 149. 1
Amor religionis. ibid. 2
Amor filiorum erga matrem. 100. 2. 101. 1
Amor vitæ. 147. 1
Amphiaraus magnam apud Græcos famam vaticinandi adeptus eſt. 239. 1
Andreas Alciatus eos non obtinuit honores, quos promittebat eius genitura. 266. 1
Animalia imperfecta. 19. 1. 20. 1. 27. 1. 29. 2
Animantium generatio quæ requirat. 57. 2
Animalia omnia calida. 16. 2
Animalcula ab vniuocis cauſis non proueniunt. 28. 2
Animalia plurima fiunt hyeme, à calore. 21. 1
Animalium ſterilitas fit ex patris, vel matris vitio. 57 2
de Animantibus mutis, aut ſtirpibus cur Aſtrologi nihil pronuncient. 227. 1. & 2
Animantium imperfectorum formæ vnde, tanquam ab efficiente primario. 27. 1. & 2. 30. 1
Animantium proprietates è cælo nõ defluunt. 36. 1 52 1. & 2
Animantium motus omnes aut boni, aut mali opinione exiſtunt. 40 2. 25 1. 2
Animus in corpus dominicum habet imperium, mens verò in appetitum, ciuile ac regium. 87. 2. 86. 1

Animus

Animus eſt liber à ſyderum poteſtate. 52. 2. 53. 1. & 2. 82. 2. 83. 2. 84. 2. 85. 1. & 2. 87. 2
Animus quo modo moueatur à corpore. 86. 1. & 2
Animi motus concitantur à ſubitis caſibus. 121. 1. & 2. 122. 1. & 2. 143. 1. & 2.
Animi mores an ſequantur corporis temperamentum. 52. 1. & 2. 53. 1 & 2. 54. 1. 126. 2. 130. 2. 131. 1. 132. 1. 133. 1. 136. 1. 137. *fuſe.* 139. 1
Animos molliri concentu. 144. 1
Animi vitia ex que horoſcopi loco perſpiciantur. 179. 2
Anni, & menſes non ſunt æqualiter ſalutares. 7. 1
Anni tempora, rerumque vices non fierent ſine definito quodam curſu, recurſuque Solis. 4. 2. 6. 1. 16. 1 21. 2
Annorum generales quoſdam euentus, & pluribus communes inſtituit Cardanus. 121. 132
Antipathia & ſympathia rebus vnde fiant. 39. & 40. *fuſe.*
in Apum aut veſparum genere an monſtra accidant. 75. 1
Aquæ vis ineſt humectandi per ſe, & ex naturæ principijs. 17. 1
Aquæ ſalubrem, aut inſalubrem reddunt regionem. 107. 2. 108. 1. & 2. 109. 1
Aquatica ſigna ex Manilio. 201. 2
Aquila Ponticus ob quam cauſam à Patribus ex Eccleſia eiectus fuerit. 296. 1
Arabes re & factis liberum arbitrium pernegarunt. 83. 1
Arabes negauerunt diuinam prouidentiam. 124. 2
Archelaus, ſummus Aſtrologus, prædictionibus non eſt vſus. 275. 2
Archilochi libros parum pudices prohibuerunt Lacedemonij. 137. 2. 138. 1
Architecti honorabiliores & ſapientiores, quàm ij qui manibus operantur. fuſe diſputantur. 83. 2. 84. 1. & 2
Arietis ſtellæ quales. 168. 2. 209 2. 78 2
Aries domus Martis. 219. 1. 220. 2
Aries decimi orbis. 216. 2
Aries, octaui orbis. 217. 1
Arietis principium non eſt ſemper in æquinoctiali. ibid.
ſtellæ quæ fuerunt in Ariete nunc in Tauro ſunt. 201. 1. 205 1
Aries ſignum commune. 201. 2
Aries ſignum terreſtre. ibid.
Aries in horoſcopo ſignificat mortem violentam. 202. 1
Aries in horoſcopo quid ſignificat. ibid.
Arietis variæ partes à Mathematicis traditæ. 209. 1
Arietis primus decanus quis ſit. 212. 2. 211. 1
in Ariete Saturnus quid ſignificet. 177. 2
ſub Ariete orti liberales. 280. 1
Aries libidinoſus, & oculis languidus. 204. 2
Sol in Ariete ver facit. 206. 2. 107 2
Aries pro arbitrio collocatus inter ſydera. 210. 2
Arietis monomeria. 211. 2
ſtellæ quæ coiere in Ariete nunc conueniunt in piſcibus. 174. 2
Aries octauæ ſphera, & aries nonæ ſphera quando conuenient. 175. 2
Ariſtippus tegula occiſus, quæ ex impluuio in caput decidit. 182. 1
Ariſtoteles quo referat, quod Echini in plenilunijs vberius impleantur. 10. 2
Ariſteteles vnde deducat menſtrorum cauſas. 74. 2
Ariſtoteles, agnouit liberum arbitrium. 81. 1. & 2
Ariſtoteles Genethliacam neglexit. 273. 2
Ariſtotelis doctrina motus cœli, non pertingit vſque ad inferiora. 14. 1
explicatur difficilis locus Ariſtotelis ex lib 2. *cœli,* tex. 42. & 1. *Meteor. ſumm.* 1. *cap* 4. 14. 1. & 2.
Ariſtotelis dogma. primum in vno quoque genere eſt cauſa cæterorum. 18. 1
Ariſtoteles cur motum circularem dicat eſſe primum. 18. 1. 16. 1
Ariſteteles negat cœlum eſſe animatum 25. 2. 26. 1
Ariſtoteles vult opus aſſimilari artifici non inſtrumento. 27. 2
Ariſtotelis ſententia de generatione imperfectorum. 29. 2
Ariſtoteles quo ſenſu dicat generationes eſſe à cœlo. 16. 1
Ariſtotelis ſententia de temperamento. 31. 2
Ariſtotelis ſententia cur filij ſimiles parentibus. 63. 64. *fuſe.* 66. 1
Vnde ſexus diuerſitas ſecundum Ariſtot. 69. 1. & 2
Ariſtotelis reſponſum quærenti cur proles cæterorum animantium magis quàm homi-

 nis,

ris, ſui parentis gerat naturam. 63. 2
Ariſtotelis amici eius balbutientem linguam imitati. 135.1
Ariſtotelis ſententia de moribus nobilium. 140. 2
Ariſtippus. 182. 2
Artemon è plebe natus eſt ſimilis Antiocho Regi Syriæ. 66. 2
Aſclepiades phreneticorum mentes per ſymphoniam ſanitati reſtituit. 144.1
Aſclepiades damnat exercitationes. 104. 2. 105. 1. 106. 1
Aſpectus quid ſit, ex Cardano. 223.1. & 2
Aſpectuum vires ſunt velut labor flectendi baliſtam. 223. 2
Aſpectus domorum. 219.1. 221.1
Aſteriſmi ex vno, in aliud ſignum. 205. 1
Aſteriſmis nulla eſt vis. 209. 1. & 2. 210. 1. & 2
Aſteriſmi aſtrorum diſtinguntur à ſignis. 201. 1
Aſteriſmi Arabum quàm diſſimiles, ab Ægyptiorum, Chaldæorumque aſteriſmis. 205. 1. 209. 2
Aſtri vicinitas quotuplex poteſt eſſe, & quæ efficacior. 179. 1
Aſtri ſeu Planetæ locus quid ſit, ex Ariſtotele. 198. 2. 199. 1
Aſtra omnia lumine eſſe prædita. 3. 1. & 2
Aſtra cur, ſingula inferioribus orbibus, ex Ariſtotele. 83. 1
Aſtra ſolo lumine efficiunt primas qualitates. 5. 2. 6. 1
Aſtra ſunt pars denſior orbis. 4. 1. 198. 2
Aſtra octaui orbis, quæ fixa vocantur, ab vno Signo in aliud demigrant. 205. 1
Aſtra non ſolùm varias, ſed & contrarias vires ſortiuntur in varijs domicilijs. 202. 1. 214. 1. 222. 2
Aſtrorum omnium lumen natura ſimile eſt. 6. 2
Aſtrorum vires occultas non deſiderant ea quæ ſunt intra terræ viſcera. 11. 2
Aſtrorum defertur ad nos efficientia cœli motu. 14. 1
ex Aſtrorum quæ conceptui præſunt, ſolo congreſſu, nihil poſſe decerni. 56. 1. & 2. 57. fuſe.
Aſtrorum in indicijs diſſimillima ſunt priſcorum recentiorumque experimenta, atque exempla. 163. 1. 164. 2. 165. fuſe. 177. fuſe. 179. fuſe.
Aſtrorum omnes congreſſus non poſſunt obſeruari ab Aſtronomis in quolibet Zodiaci gradu, & minuto. 178. & 279 fuſe.
Aſtrorum ſedes, & domicilia. 210 fuſe.
Aſtrorū domicilia à fabulis deſumpta 220. 1
Aſtrorum congreſſus quid ſit, quàm nouis aſtris varius, & nouus. 221. 2. 222. 1
Aſtrorum gaudia cur finxerint Aſtrologi. 234. 1. 195. 1. 156. 1
ex Aſtris non poſſe Aſtrologos coniecturam facere de moribus. 97. 2. 94 fuſe.
Aſtris omnibus tum orientibus, tum occidentibus cur aër ſoleat mutari, ſed Cane præcipuè, ex Ariſtotele, 9. 1. & 2. 10. 1. 207. 2
Aſtris præſidibus negotium vnumquodque ſuſcipiendum. 186. fuſe.
Aſtrologus non poteſt omnes cauſas inſpicere, è quibus fœtus ducit originem. 56. fuſe.
Aſtrologus quibus inſtructus eſſe debet præſidijs ne diuinet in incertum. 157. 1
Aſtrologi pollicentur quæ non poſſunt præſtari per artem. 158. 1
Aſtrologorum imperitia. 154. fuſe.
Aſtrologi peſſimi homines. 155. 2
Aſtrologi ante Cardani tempora quales. 156. 1
Aſtrologi ignorant Aſtrorū congreſſus. 178. 179
Aſtrologi cuiuſdam hiſtoria. 158. 2. 187. 1
Aſtrologi cuiuſdam prædictio de Nerone Cæſare. 236. 2
Aſtrologi cum Philoſophis agnoſcunt cœli poteſtatem in mundum ſublunarem, & corpora ſubiecta. 4. 1. & 2
Aſtrologi quo rationem dierum criticorum referant. 49. 2. 50. 1
Aſtrologi ſi quando verum dicant, quo referendum ſit. 240. 1. & 2. 246. 2. 248. 1. 250. 2. 251. 2. 252. 2
Aſtrologi queſtuoſi. 157. 1. 158. 1. 159. 1. 227. 2
Aſtrologorum fraudes. 159. fuſe.
Aſtrologi non habent vera experimenta. 164. 2. 213. 2. 180. 1. & ſeqq. 185. 2. & ſeqq. 176. 2. 182. 1. & 2. 185. 1. & 2.
Aſtrologi non poſſunt obſeruare omnes cauſas. 181. fuſe. 184. fuſe.
Aſtrologi geomantici. 157. 2
Aſtrologi ignorant ſtellas, quæ conceptui præſunt. 89. 2
Aſtrologi ignorant veram natalis horam. 91. 1. & 2
Aſtrologus quidam duobus menſibus errauit in Solſtitio aſſignando. 157. 1

Aſtro-

Aſtrologi non conſiderant cauſas ſublunares. 180.2. 181. 1. & 2.
Aſtrologi ignorant ingreſſum Solis in Arietem. 156.2. 206. 1
Aſtrologi duos faciunt Zodiacos iiſdem ſignis notatos. 203. 1
Aſtrologi non poſſunt ex ſignis ſumere vllam coniecturam quamuis magna eſſet ſignorum poteſtas. 205. 2
Aſtrologi cur tot inuenerint nugas, partes, facies, nouenarias. 234.1.195.1.156.1
Aſtrologi quæ præſtare non poſſunt per artem pollicentur. 158.1
Aſtrologi Saturni frigidam naturam notare non potuerunt. 169. & deinceps.
Aſtrologi qui dicunt veras diuinationes ex certis obſeruationibus eſſe, falſas negant eſſe ex vanitate artis. 184.2
Aſtrologi recentiores duos finxerunt Zodiacos. 203. 1. 205. 2
Aſtrologi cur nihil de mutis animantibus, aut ſtirpibus pronuncient è ſtellis. 227. 2
Aſtrologi ignorant ſyderum congreſſus. 105.2. 206.1. 176.1. & ſeqq. 167. 1
Aſtrologi non poſſunt de ſummo Pontificatu ab aſtris decernere. 267. 1. & ſeqq.
Aſtrologi non poſſunt de futuris honoribus, ac dignitatibus dicere. 262.2
Aſtrologorum ratio, qua fœtus ſtellis reſpondet. 77. 1. & 2
Aſtrologorum iudicium lubricum & temerarium eſſe, etiamſi, notatis aſtris, hominum temperamenta perſpecta haberent. 97. 1. exemplo confirmatur. 97. 2
Aſtrologorum imperitia ex ipſis Aſtrologis probatur. 154.155. & ſeqq.
Aſtrologorum errores in ſyderum obſeruando congreſſu eſſe magni momenti. 173. 2. 174. fuſe.
Aſtrologorum prædictiones quantum iuuentur à conſulentium leuitate. 251.2. & ſeqq.
Aſtrologis cur eadem non ſit adhibenda fides, quæ & Phyſicis. 54.55. fuſe.
Aſtrologi non potuerunt notare Planetarum vires. 169.1. & 2. 262.1.105.2
Aſtrologis non licet per accidentia rectificare genituras. 255. fuſe.
Aſtrologia à quibus principium ſuum duxerit. 161.2. 162.163. & ſeqq.
Aſtrologia à Chaldæis notata. 161.2. 164.1. 178.1.106. 1.163.2
in Aſtrologia errores magnos parit inſtrumentorum vitium, ex Ptolemæo. 91. 1
Aſtrologia primaria fundamenta quot, & quæ ſint. 153.1. & ſeqq.
Aſtronomiæ multum tribuit Plato & quare. 273. 1
Athletæ priſci cur à Venere abſtinerent. 123.2
Attici acutiores. 109. 1
Auari ſunt ſemper, qui Saturno ſubiiciuntur. 30. 2
Audacem eundem hominem, timidum, melancholicum & cholericum in quibuſdam actionibus, vnde fit vt experiamur. 30. 2
Audacior vt quis ſit paulò quàm timidus, vnde fiat. 30. 2
Aues firmiores, ad cibum. 102. 1
Auibus ſemper & oua, & color euariant, & quare, ex Democriti ſententia. 74. 2
Augures ſimili cœli partitione vſi ſunt, qua & Mathematici, ad mortales fallendos. 118. 2
Augurum, Haruſpicumque prædictiones non potuerunt augurijs conciliare fidem. 240. 1
S. Auguſtinus refert monſtrum in Oriente natum. 74. 1
S. Auguſtinus probat Genethliacos auctore dæmone diuinare. 282.2.283.1.152.2
S. Auguſtini querimonia de furto quodam. 149. 1. & 2
S. Auguſtinus reprehendit fabulas. 137. 2
Auguſti varia fortuna. 120. 1
Auguſtus prohibuit mulieribus ſpectaculis adeſſe. 137. 1
Auguſtus nummos argenteos Capricorni Signo, quo editus eſt, notauit. 236. 1
Auguſto qui orbis terrarum imperium prædixerunt, vnde id habuerint. 142.2.243.2. 252. 1
Auicennas ſubabſurdam temperamenti commentus eſt definitionem. 32. 1
Aulicis in Principum palatijs id accidit, quod in vrbe Roma veterum candidati pati ſoliti erant, ex Tullio. 97. 1
Auſter cur Canicula oriente moueatur. 10. 1
Auſtri cur non fiant continui poſt hyemales verſiones, Boreæ autem ſic. ibid.
Auſtralis declinatio Planetarum valdè refert. 178. 1
Auſtrales ſtellæ in capite Piſcis quos effectus habeant. 174. 2
Auſtralibus paralellis ſubiectorum deſcriptio ex Ptolemæo. 127. 2
Autumnus, & Ver vnde efficiantur. 4. 2

Autumni nõ ſunt æqualiter ſicci, & quare. 7. 1
Autumnalis æquinoctij prærogatiua. 232. 2

B

BArdaſenes Syrus in Aſtrologos diſputat. 290. fuſe.
S. Baſilij ſententia in Poëtas adulteria deorum impudenter deſcribentes. 138. 1
S. Baſilij ſententia in Genethliacam. 183. 2. 184 1. 278 2
Baſiliſcus eos, quos afflarit, momento interficit. 41. 1
Baſtarnæ incolæ ſunt feroces, peruicaces, truces. 128. 1
Beatitudo æterna finis ultimus omniũ. 148 1
Bellantius duo in eodem homine diſtinguit temperamenta, & quæ illa ſint. 30. 1. rationes eius contrariæ Aſtrologorum decretis. 33. 2. cur ponat duo temperamenta. 30. 2. 36. 1
Bellantius quid ſentiat de Aſtronomicis experimentis. 165. 2. 166. 167 1. ex eius ſententia duo conſequuntur neceſſario. 167. 1
Bellantij rationes refelluntur, ob quas ait cauſas ſublunares eſſe cœli inſtrumenta. 26. 1. & 2
Bellantij doctrina de diebus criticis. 49. 2
Boëtius queritur de ſuorum temporum corruptela. 139. 2
Bononiæ, Mediolani, Florentiæ, Venetiarum genituræ. 226. 2
Boreæ propter quid fiunt continui poſt æſtiuales verſiones. 9. 2
Braſſica firmior eſt cibus, quàm lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. 102. 1
Braſſicæ, & Rutæ inimicitiæ. 40. 1
Britanniæ incolæ feroces, peruicaces, truces. 127. 1. 128. 1
Brumalis ſolſtitij prærogatiua quænam ſit. 232. 2
Bulbi omnes cibi valentiores ſunt. 102. 1
Bulgarorum Princeps Simeon Mathematicorum ſuaſu in Crobatos inſiliens, incredibilem cladem accepit. 298. 2

C

CEpa valentior cibus eſt, quàm paſtinaca. 102. 1.
Cepæ cuti impoſitæ cur eam exulcerent, comeſtæ verò non item. 114. 1
C. Cæſar inter vigintiquatuor vulnera vnum duntaxat lethale accepit à Bruto. 182. 1
Calchantem augurem longè optimum fuiſſe ſcribit Homerus. 239. 1
Calculi morbus principiũ habet à lacte. 99. 1
C. Caligula. 249 2
Calor inſtrumentum ignis. 37. 2
Calor à motu, & lumine. 13. 2
Calor igneus, & vitalis, idem. 8. 2
Caloris eſt ſegregare heterogenea. 5. 2
Calor cœleſtis, & elementaris idem. 8. 2. 5. 2
Calor eſt à lumine. 5. 2. 8 2
Calor cauſa quatuor primarum qualitatum. 5. 2. 6. 1
Calor in mixtis. 34. 1
Calor prima qualitas. 35. 2
Cancer monſtri cauſa. 73. 1
Cancer videt. 195. 1
Cancer domus Lunæ. 218. 2. 219. 2. 220. 2. 221. 1
Cancer ſignum caloris. 172. 1
Cancri ſtellæ quales. 176. 2
Cancri ſignũ non præfuit tẽpore diluuij. 193. 2
Cancri poteſtas in cor. 77. 2
Cancri vnde naſcantur. 114. 1
Cancri in primo gradu virum & mulierem fingunt Ægyptij. 212. 1
Canis rabidi ſpuma. 40. 1
Canis monſtrum. 74. 1
Cane præcipuè oriente aër ſolet mutari. 9. 2. 10. 1. 208. 1
Canicula oriente tranquilla ſolere eſſe cuncta. 7. 2
Canicula oriente cur Auſter moueatur. 10. 1
Canicula æſtuoſa vis. 6. 2. 7. 2
Capitis dolores, & oculorum caligines prægnantibus accidunt. 71. 1
Capneus vitis. 75. 2
Capparis imbecillima materia. 102. 1
Capra, cibus eſt valentiſſimus. 102. 1
Capra lacte nutritus quidam ſemper ſaltare ſolebat. 99. 2
Capris, & ouibus cur magis accidant monſtra. 75. 1
Carbunculi vnde naſcantur. 114. 1
Cardani de Edoardi VI. Anglorum Regis genitura, iudicium. 161. 1. 263. 1
Cardanus de motu Solis, Lunæ, Saturni, Martis. 165. 2
Cardanus electiones difficiles dicit eſſe quatuor de cauſis. 185. 1. eas non probat. 187. 1
Cardanus tradit ſigna agere per ſe, & ſine
ope

Digitized by Google

ope ſtellarum. 202. 1
Cardanus inſtituit annorum, menſium, & dierum generales quoſdam euentus, & plu ribus communes. 231. 2. 231. 1
Cardani de Coſmi Medices genitura iudi- tium. 242. 2
Natos eodem tempore non eandem habere fortunam ex Cardano. 177. 2
Quid Cardano ſignificat Saturnus. 177. 2
Quæ ſciri non poſſunt ex Cardano. 176. 1
Non idem nunc ſignificāt aſtra, quod prius ſignificabant ex Cardano. 175. 1
Cardanus fatetur experimenta Aſtrologorum non eſſe perfecta. 175. 2
Cardanus quid de congreſſu Arietis octaui, & noni orbis. 175. 2
Cardanus ait cœlum ipſum infici à Planetis. 199. 2
Cardanus domibus tribuit vim agendi. 217. 2. 161. 2
Cardani de aſpectibus ſententia. 223. 1
Cardani de Mediolani, Florentiæ, &c. genituris ſententia. 226. 1. & 2
Cardani reuolutiones. 231. 2
Cardanus præcipit obſeruari cauſas inferiores. 59. 1
Cardani iudicium de Medicis, & Aſtrologis coniectoribus. 62. 1
Cardani imperitia. 155. 1
Cardani de Aſtrologis iudiciū. 156. 1. 157. 2
Cardani querimonia de Aſtrologis. 158. 2
Caro firmius eſt alimentum, quàm vllum aliud. 102. 1
Carolus IX. nihil cœlo mali ominante obijt. 260. 2
Carolus à Brimeu quanta cœli benigni ate inueuerit. 161. 2
Caroli V. genitura reſtituta. 257. 2. 256 2
Caroli V. erga Ferdinandum Gonzagam beneuolentia. 254. 2
Caroli V. in Franciſcum Sforziam beneuolentia. 254. 2
Carolus V. eligitur Imperator. 224. 2
de Carpentis, & curribus aſtrorum. 220. 1
Caſpium mare. 12. 1
Caſſandrus ſummus Aſtrologus prædictionibus non eſt vſus. 275. 2
Caſſio Seuero armentarij obiecta ſimilitudo. 87. 1
Caſus, fortuna, euentus, & ſors quid ſint, ex Cicerone. 122. 2. 240. 2. 241. 1. & 2
Caſus vis. 143. 1
Caſus varij. 120. 1 & ſeqq.
Caſus non cohæret cum Aſtrorum ductu. 119. & ſeqq.
Caſſiopea cur inter ſydera relata. 210. 1
Catablepha animal. 36. 2
Cauſa quælibet per ſe non poteſt præſtare effectum. 17. 2
Cauſæ ſublunares omnes an ſint cœli inſtrumenta. 26. 1. 98. 1. 57. 2 70. 1. 72. 1. 76. 1
Cauſas ſublunares ab æternis, & cœleſtibus pendere, biſariam intelligi poteſt. 15. 2. 16. 1. 98. 1
Obſeruandæ præter cœleſtes cauſæ inferiores. 59 1. 184 2
à Cauſis ſublunaribus, & proximis impediri poteſt efficientia cœli. 59. & 60. 56. 2. 57. 2. 72. 1. 257. 1. 184. 2
Cerui ex terra cauernis ſerpentes euocant. 40. 2
Cetus, cibus validiſſimus. 102. 1
Chaldæi re & factis liberum arbitrium pernegarunt. 82. 2 293. 1 & 2 294
Chaldæi negauerunt diuinam prouidentiam. 89. 1. 124. 2.
Chaldæi ex Libra, & Scorpione vnam effecerunt imaginem. 209. 2
Chaldæorum obſeruatio non poteſt eadem eſſe ſub diuerſis cœli regionibus. 178. 1
Chaldæos nunquam de ſublunaribus cauſis fuiſſe ſollicitos. 181. 1 & 2
Chriſtum Dominum natum oriente primo gradu Virginis, ridicula opinio Aſtrologorum. 112 1
Cicuta, & veratrum. 36. 2
Clementis Alexandrini de ijs, qui laſciua & obſcœna loquuntur ſententia. 138. 2
Cœlum totum ſuapte natura lucidum. 3
Cœlum genitoris patriſque nomine appellatur. 4
Cœli poteſtas in ſublunarem mundum. 3
Cœli motu ceſſante quæ actio ceſſet. 16. 1 & 2
Cœli efficientia à cauſis ſublunaribus impediri poteſt. 181. 1 & 2. 184 2. 180. 1
Cœlio Pontico ius dicenti picus ſupra caput inſedit. 239. 2. 123. 2
Coitus pars eſt morbi teterrimi. 123. 2
Conchylia fidem faciunt arcanis Lunæ viribus. 6. 2
Conchyliorum incrementum & decrementum vnde. 11. 1
Concilium Tridentinum de libris Aſtrologiæ iudiciariæ. 296. 2

Concilij prouincialis decretum in Aſtrologos. 297.1
Configurationes ſyderales. 176.1.& 2. 177.1.& 2. 179.*fuſe.* 223.*fuſe.* 221.*fuſe.*
Congreſſus omnes aſtrorum non poſſe obſeruari. 91.1.& 2. 167.1
Congreſſus aſtrorum quid ſit, quàm nouis aſtris varius, & nouus. 221.*fuſe.*
Coniunctio Planetarum in quoto gradu ſiat Auſtralis, ſiue Borealis declinationis, valde refers. 177.1
Coniunctiones ſi rarò in eũdem gradum ſigni recurrunt, multò rariùs in idem eiuſdem gradus minutum. 178.1
de Coniunctionibus maximis quid dicat Albumazar. 193.1
Conſcientia. 145.2
Conſuetudo valet quamplurimum. 109.110.111.*fuſe.*
Conſuetudinis vis quanta ſit ad valetudinem conſeruandam, aut contrà. 110.*fuſe.*
Contareni opinio de fluxu, & refluxu maris. 12.2
Contrariorum eadem eſt cauſa. 6.1
Conuerſatio in quo horoſcopi loco inueniatur. 197.1
Cor eſt fons præcipuus caloris. 18.1
Cornelius Celſus non ſanis modò, ſed ęgris etiam corporibus exercitationes vtiles eſſe, putauit. 106.1
Corona horoſcopante natum, Regem futurum. 211.1
Corpus nullum dum mouetur æqualem locum occupat. 199.1
Coſmus Medices, Florentinorum dux. 236.2. 242.2
Criſis quid ſit, & quando contingat. 42.*fuſe.*
Cucumis, imbecillima materia. 102.1
Curſibus velocibus an vtendum. 106.1
Cyprianus Leouitius rationem reſtituendi horoſcopum ad omnes Planetas pertinere putat. 256.1
Cyprianus Leouitius. 137.2
Cyprianus Leouitius quid de honoribus doceat. 263.2
Cypriani dirigendi ratio. 165.1
Cyprianus Leouitius. 155.2.157.2

D

DÆmones an ſubſint actioni cœleſtium corporum. 53.2
Decanus primus Arietis quis ſit. 211.1
Quot Decani omnem Zodiaci circulum poſſideant. 213.1
Democritus qua de cauſa monſtra fieri ſcribat. 74.2
Demophon quid prædixerit Alexandro Magno Oxydracarum Indorum Metropolim oppugnaturo. 239.2
Demoſthenes natura vitium exercitatione ſuſtulit. 112.2
Dei admirabilis ſapientia. 88.2.124.*fuſe.*
Dextrum trigonum quid ſit ex Firmico. 222.2
Diametrum quid ſit ex Firmico. ibid.
Die poſt brumam quintodecimo Auſter flat. 9.2.42.& ſeqq.
Dies critici. 11.1
Dies critici, non critici, medij indicatiui. 43.1
Dierum, & horarum electio abſurdiſſima eſt Cardano. 186.2
Dignitates vnde ſignificari dicant Aſtrologi. 262.2
de Dignitatibus nihil dicere poſſunt Aſtrologi. 262.*fuſe.*
Diluuij orbis quotus fuerit, & quis eius dominator. 193.1
Diogenis Cynici ſententia. 130.1.& 275.2
Diogenis de Aſtrologis iudicium. 55.1
Directio. 198.& ſeqq.
Diuinationis veræ ac falſæ quæ ſint cauſæ. 179.1
Diuitiarum alfridaria. 189.*fuſe.*
Dodecatemoria. 212.2
Dolores excitari ſolere nouilunio, plenilunio, quarta Luna. 7.2
Dolores capitis mulieribus prægnantibus accidunt. 71.1
Domicilium in quo horoſcopi loco inueniatur. 197
Dominatus Lunæ in puerum per ſeptem integros annos. 191.2
Domitianus non minùs quàm pater Aſtrologia valuit. 237.1
Domus cœleſtes ludibrium. 215.*fuſe.*
Domicilia Planetarum. 219.*fuſe.*
A Poetis deſumpta. 220.1
Inepte tributa Planetis. 120.2

E

ECcleſia quàm ſeuerè olim in Genethliacos animaduerterit. 295.*fuſe.*
Echines piſciculus. 36.2

Echini

Digitized by Google

Echini habent ſe in pleniluniis uberius. 6

Echini cur in pleniluniis uberiùs impleantur ex Ariſtotele. 10. 2

Eclipſes declarant non eſſe adhuc ab Aſtrologis exactè notatos ſyderum congreſſus. 230. 1. 206. 1

Eclipſes quando tabulis perfectè non reſpondent, quò confugiant Aſtrologi. 164. 1

Educatio. 130. 2

Educatio quibus fœlix defuit, ſtudio proficere poſſunt ad virtutem. 133. 2

Electio parum prodeſt. 186. 1

Electionem prodeſſe indicat ſatio, & inſitio. 187. 2

Electiones difficiles ſunt. 185. 1

Electionum inanitas Ludouici Sfortiæ exemplo declaratur. 187. 1

Elementa non conſeruantur à cœlo. 18. 1

Elementa non vnum ſemper ſeruant ſtatum. 6. 1. 18. 2

an Elementa ſubijciantur cœlo. 18. 2

duo Elementa frigida. 6. 1

Elephantem enixa eſt mulier quædam. 73. 2

Elleborum vim habet medendi morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, inſanientibus, lymphaticis, elephantia alba, &c. 36. 2

Emanuel Comnenus Imperator à Rogerio Rege deuictus. 298. 2

Ephemerides declarant non eſſe adhuc ab Aſtrologis exactè notatos ſyderum congreſſus. 230. 1. 206. 1

Epignoſticon Cardani de vita Edoardi V I. 161. 1

Epithymum vim habet educendi atram bilem. 36. 2

Eſſei non habitabant in ciuitatibus. 290. 2

Eteſiæ quando flare dicantur. 9. 1. & 2

Eteſiæ quare flare dicantur diebus, noctibus autem ceſſare. 274. 1

Eudoxi Platonis auditoris, opinio de Genethliaca. 275

Euphroſinum herba cordi amica in paucis. 41. 2. 40. 1

Euridice laudata à Plutarcho. 130. 2

In Euripo Pirenſi non minùs tempore hyberno quàm æſtate vigent echini. 10. 2

Euryſthenes, & Procles Reges gemini, diſſimiles. 228. 1

Exercitatio magnam habet vim. 104. 2. 105. 1. & 2

Exercitationum tria ſaltem genera. 104. 2

Exhalationes ſupremo aëre degentes vnà cum elementali igni, & aëre à cœlo circumferuntur. 14. 1

Experiendi difficultas. 185. 1. & 2

Experimentum, & ratio, duo primaria fundamenta Aſtrologiæ. 153. 1

Experimenti vis in quo conſiſtat. 164. 2

Veterum recentiorumque Experimenta diſſimilia. 165. 2. 174. 1. & 2. 177. 1. 178. 1. 180. & ſeqq. 185. 2

Experimento cur obſeruare vim ſyderum nequeant Genethliaci. 229. 2. 230. 1

Exticina, & haruſpicina. 240. 1. 239. 2

F

*F**Aba, vel lenticula valentior eſt cibus quam piſum.* 102. 1

Farneſius ſummus Pontifex renunciatus. 137. 2

Fauſtina, Marci Antonini Imperatoris & Philoſophi vxor cur Commodum pepèrit hominem crudelem. 99. 2

Febres quotidianæ, tertianæ, quartanæ vnde proueniant. 50. 2. 118. 2

Ferdinandus Gonzaga. 254. 2

Ferdinandus, Romanorum Imperator, multis ſuperatis annis infauſtis, fœliciſſimus obijt. 261. 2

ex Feris, quò maius quodque eſt animal, eò robuſtior ex eo cibus eſt. 102. 1

Fernelius temperamentum poſuit in primis qualitatibus. 34. 1. & ſeqq.

Ficus valentiores ſunt ex fructibus, quam quæ poma propriè nominantur. 102. 1

Filij cur ſimiles ſunt parentibus. 61. 2. & ſeqq.

Filiorum numerus ex quo horoſcopi loco inueniatur. 303. 2

Finis hominis. 89. 1

Firmicus de audientium, & loquentium ſtellarum ſignis. 195. 1. & ſeqq.

Firmicus quid de Imperatorum vita. 159. 2

Firmicus de monſtris. 73. 1

Firmicus allucinatus eſt. 155. 1

Firmicus nouas obſeruationes tradit. 165. 1

Firmicus vult ſigna agere per ſe. 202. 2

Firmicus diſſentit à Cardano, & Ptolemeo in doctrina de alfridaribus. 190. 1

Firmicus vnde mutuatus ſit quæ de carpentis, & curribus aſtrorum ſcripſit. 220. 1

Firminus de quo S. Auguſtinus. 284. 2

Fœmina cur poſteriùs conformetur. 68. 1

tam

tam Fœminâ, quàm vir partem dexteram habet fortiorem. 68. 2
Fœmina virilem habet genituram. 68. 1
Fœminæ plures habent maritos. 291. 2
Fœminæ reÿciunt ornatum, & odores. 292. 1
Fœminæ bellicoſæ. 292. 2
Fœminæ colunt agros, ædificant, &c. 291
Fœmina ſecta vena abortit. 71. 2
Fœminæ prægnanti ignis ſacer lethalis. 71. 2
Fœminarum apud Getulos deſcriptio. 292. 2
Fœminas cur magis generet ætas nouella, & ſeneſcens, quàm florida. 69. 1
ad Fœtus conſtitutionẽ plures neceſſariæ ſunt cauſæ. 59. 2
Fœtus quo ſanguine alatur in vtero. 70. 1
Formam diſparem cur ſæpe nanciſcantur gemini. 228. 1
Formæ ſubſtantiales à quo fiant. 27. fuſe.
Formarum imperfectarum diſpoſitiones vnde pendeant. 19. 2
Formas quod progignere poteſt, poteſt etiam adaptare materiam. 28. 2
Fortuna. 122.2.240.2.241.1 & 2
Fortuna proſpera, aut aduerſa ex aſtris non videtur. 253. 2
Fortunam diſparem ſæpe nanciſcuntur gemini. 228. 1
Fracaſtorÿ doctrina de diebus criticis. 11. 2
Franciſcus Roſcius Rauennas. 266. 2
Franciſcus cognomento Monachus. 257. 2
Franciſcus Sfortia Ludouici filius. 254. 2
de Franciſco II. Gallorum Rege quid ſint vaticinati Hieronymus Cardanus, & Lucas Gauricus. 260. 1
de Fratribus, & amicitÿs ex tertio horoſcopi loco diſcamus. 197. 1
Frigus, calorem, &c. primas eſſe qualitates. 35. 2
Frigus Saturni. 169. fuſe.
Frigus ingruere media æſtate. 7.1.206.2.207
Frutices ab vniuecis cauſis non prouenìunt. 20. 2
Fulgura edere Solem in Ariete. 206.2.208.1
Fulmen aurum colliquat intacto loculo. 39.2

G

GAlba qui orbis terrarum Imperium prædixerunt. 242.2
Galeatÿ Mariæ Vicecomitis Mediolanenſium ducis. 242. 1
Galenus agnouit liberum arbitrium. 81.2.
Galenus duo in Medico requirit. 116.2.117.1
Galenus parentum ſuorum maximam exhibet diſſimilitudinem. 130.1
Galenus vnam Genethliacam neglexit. 274.2
Galeni ſententia de mixtorum temperamento. 33. fuſe.
Galeni doctrina ſingularis de diebus criticis, 44. & ſeqq.
Galeni diligentia & ſolertia. 117. 2
Galeni ſententia de copioſis ciuibus, de Dynaſtis, de Regulis. 140. & ſeqq.
Gallus gallinaceus terret leonem. 36.2
Galli, ex Iulio Firmico, ſtolidi eſſe dicuntur, 128. 1
Galliæ Bracatæ incolæ ſunt communiter feroces, pernicaces, truces. 128. 2
Galliæ togatæ incolæ, præſtantia, benignitati, amicitiæ ſtudent. ibid.
Gallorum mores. 291. 2
Gaſpar Laerth Phyſicus Antuerpienſis. 143. 1
Gaurici doctrina de diebus criticis. 50. 1
Gemini quare diſparem ſæpe nanciſcantur fortunam. 228. & ſeqq.
Geminorum ſtellæ quales. 168. 2
de Geminis, qui ſimul ægrotarunt, ſimul conualuerunt S. Auguſtinus. 381. 2
Generalium, & ſingularium nomine quid intelligatur. 165. 2
Generationis mixtorum principium quod, ex Ariſtotele. 35. 1
in Generatione interdum pater, interdum mater dominatur. 68. 1. & 2
Generationes quando fiant. 19. 1. & 2
à Genitura quo modo pendeant rerum initia. 196.2
in Genitura quæcunque ventura ſunt an perfectè contineantur. 186.2.231.2
Genituram Ioannis Pici Mirandulani deſcribit Cardanus. 243. 2
Genituræ commenta Aſtrologorum, ſicut electiones. 187. 2
Genituræ impreſſiones, quæ in loco remanent vſque ad tempus in quo perfici debent, ſunt partim in loco, partim in materia, ex Cardano. 199.2 in materia ex Kepplero 220.1
Genituarum naturam ſequitur natura reuolutionum, ſed debiliùs. 231. 2
Genituræ Venetiarum, Bononiæ, Mediolani, Florentiæ. 226. 2
Genituras rectificare per accidentia non licet. 255.2 fuſe. 90. fuſe.
in Genituris nocturnis quanto tempore Luna teneat

teneat dominatum, & Sol in diurnis. 188.2
ex Genituris quodlibet deduci. 234.1. & 2
Georgij Trapezuntij genitura. 266.1
Germanorum cultus, & vrbanitas quantò maior eſt nunc, quàm eorum, qui à Ceſare, & Strabone ſcribuntur. 129.1
Germaniæ incolæ ſunt communiter feroces, peruicaces, truces. 128.1. 301.1
Geſtatio an, & quatenus agris vtilis cenſeatur. 106.1
Getæ qui feri, nunc Poloni gens vrbanitate inclyta. 129.1
Geſulorum lex, quæ vult à mulieribus agros coli, ædes ædificari, cæteraque huiuſmodi opera fieri. 291
Gloriæ appetitio ad res agendas maximum eſt calcar. 147.2
Græci leues. 128.2
Græci quomodo diuiſerunt Signa cœleſtia. 247.2
Græci cur prohibuerunt nudare corpora in certaminibus, & ludis Olympicis, atque etiam mulieres ijs ſe inſerere. 136.2
Græcorum mores. 291. 292
Grando ſubita queuis tempore nonnunquam ſæuit, & vnde id fiat. 7.1. 106.2
Grus cibus eſt valentiſſimus. 102.1

H

HAly de quodam Aſtrologo. 158.1
Haly. 204.1
Haly interpres Ptolemæi non probat electiones. 187.2
Haruſpices quid reſponderint Cœlio Pontico, cui ius dicenti picus ſupra caput inſedit. 239.2
Haruſpicum, Augurumque prædictiones vera non confirmant auguria. 240.1
Haruſpicina, & Exticina vnde commendata. 239.1. & 2
Hebræi non imagines, ſed literarum elementa cœlo figunt. 209.2
Helenam fugientes proceres Troianorum laudat Ariſteteles. 136.2
Henricus VIII. Anglorum Rex obijt, nihil natalitijs aſtris de morte ſignificãtibus. 161.1
de Henrico II. Gallorum Rege præclarum Lucæ Gaurici vaticinium. 360.1. Cardani. ibidem.
Herculis Ferrariæ Ducis genitura à Cardano declarata. 248.1
Herculeus lapis vim habet trahendi ad ſe ferrum. 30.2
Hexagonum dextrum, & ſiniſtrum quid ſit. 223.1
Hipparchi ætate Spica Virginis vbi. 233
Hippocrates cur dicat per ſolſtitia, & æquinoctia maximas fieri morborum mutationes. 8.1
Hippocrates agnouit liberum arbitrium. 81.2
Hippocrates Genethliacam, neglexit. 274.2
Hippocratis doctrina de aëre ſalubri vel inſalubri. 11.2
Hippocratis doctrina de tertiana, & quartanæ criſibus. 42.1
Hippocratis ſententia de aëris ſitu circumſpiciendo in domicilij electione. 107.2
Hircinus ſanguis vim habet emolliendi adamantem. 39.2
Hiſpani iactantia animoſitate præpoſteri. 127.1
Hiſpani libertatis ſimplicitatis, munditia ſunt amatores. ibid.
Hiſtrionum impudiciſſimi motus quàm noxij ſint ex Lactantio. 137.1
Homo aliter auerſatur ſerpentem, aliter pediculum. 39.2
Homo cur maximè animantium omnium poſt concubitum langueſcat. 123.2
Homini per cœleſtia corpora, futurorum cognitionem quærendam eſſe negabat Socrates. 275.1
Homo idem in quibuſdam actionibus melancholicus, in alijs cholericus in alijs timidus, in alijs audax. 36.1
Hominum ſecta in quo horoſcopi loco innuniantur. 197.2
Homicidæ ſunt ſemper, quibus Mars præſidet. 30.2
Honoris, ingenij, diuitiarumque, alfridaria à quo tempore incipiant. 189.2
Honoris appetitio maximum calcar. 147.2
de Honoribus non poſſunt ex aſtris dicere Aſtrologi. 266.2. & ſeqq.
Horam natiuitatis non colligi ex nouilunio. 90.2
Neque ex Planetarum dominatu. ibid.
Hora natiuitatis ignoratur ab Aſtrologis. 91.1 & 2
Hora exſtimata. ibid.
Horarum, & dierum electio abſurdiſſima, ex Cardano. 219
Horologiorum malignitas. 91.1. 266.1. 162.2

Horo-

Horoſcopus peruenit ad locum planetæ. 198. 2

Horoſcopus quo die, peruenit ad Planetæ locum, præſtat eius effectum. 198. 2

Horoſcopum vnum non poſſe pluribus accidentibus accommodari. 257. 2

Horoſcopium reſtitui per Planetas omnes putat Cyprianus Leouitius. 256. 1

Ex Horoſcopo vnius an deducere queant Aſtrologi, quæ quiſque in omni vita facturus, vel non facturus ſit. 92 & c.

Horoſcopi plures non ſufficiunt etiam ad prædicendum. 94. 1 & 2. 291. 2

Horoſcopi qui cenſentur per accidentia à Mathematicis reſtitui. 259. *fuſe.*

Horoſcopum vnius & alterius comparare; & ex conſenſione ſtellarum de ſympathia vtriuſque diuinare. 96. 2

Humorem, & ſiccitatem, primas qualitates. 35. 2

Humores concitari ſolere nouilunio; plenilunio, quarta Luna, vnde fiat. 7. 1

Humores 4. in corpore humano aluntur. 50. 2

Humorum qualitas modum præſcribit ſpiritibus, & hi ſenſuum functionibus. 31. 2

Ad Hyadum exortum deſluere vberiores imbres. 7. 1

Hydrargiri vapore neruî emolliuntur. 40. 1

Hydriarum ratio. 162. 2

Hyeme calores nonnunquam ingruunt. 7. 1

Hyemes & Æſtates vnde efficiantur. 3

Hyemes nõ ſunt æqualiter frigidæ, & quare. 6

I

***I**Acob hiſtoria de ouibus varij coloris.* 66. 1

Ignis, aëriſque calor fouetur cœli motu. 14. 1

Ignis calor vnde impediri poſſitne calorem efficiat. 24. qui fit vt ope cœleſti perpetuò calorem promat. 25

Ignis ſacer ſi in vtero fiat mulieri prægnanti, lethale eſt. 71. 2

Ignoratio malorum futurorum vtilior eſt, quàm ſcientia. 298. 2

Imagines cœleſtes Arabum diſſimiles ab Ægyptiorum, Chaldæorumq́; imaginibus. 209. 2

Imaginum cœleſtium arbitrariam rationem agnoſcunt Aſtrologiæ Magiſtri. 209. 2

Imaginationis vis. 226. 1. & 2

Imperare, & parere non ſolùm neceſſariorum ſunt, ſed etiam vtilium. 87. 2

Imperatorum, aut Regum negotia publica non pendent ex aſtris. 259. 2. 242. 1

Imperium vnde præſagire potuit Tiberio Thraſyllus. 243. 1

Imperfectorum forma vnde inducatur. 27. 2. 19. 1

Impreſſiones corporum cœleſtium, quatenus ad intellectum; & voluntatem pertinere poſſint. 52. & 53. *fuſe.*

Impreſſiones à genitura, quæ in loco remanent vſque ad tempus, in quo perfici debent, ſunt partim in loco, partim in materia, ex Cardano. 53. 1

Impulſus Aſtrorum nunquam is eſt, vt mens ei neque ſe obſiſtere. 86. 2

Inconſtantia Aſtrologorum quanta. 302.

Inderium mores diuerſi ab illis qui apud illos Brachmanes appellantur. 292

Infantes quinam emittant dentes maturiùs. 99.

Infantes quonis ſub ſydere parentibus nutricibus, ſimiles moribus ſunt. 131. 1 & 2

Inſtrumentorum vitium magnos in Aſtrologia errores parit. 162. 2. 91. 1

Intelligentia orbi ſuo non coniungitur veluti forma materiæ. 25. 1. & ſeqq.

Intelligentia nullam qualitatem impartitur cœlo, ſed ordinatum motum. 28. 1

Interuallum à Philoſophis inuectum in naturam à corporibus ſeiunctum. 217. 1

Inuidi ſunt ſemper, qui Saturno ſubditi ſunt. 130. 2

Ioannes Picus Mirandulanus quam habuit genituram. 243. 2

Ioannes Stoflerinus cœleſtium imaginum fabulas exequitur. 210. 1

Ioannis Baptiſtæ Cardani infœlix exitus. 301

Iona Propheta. 279. 1

Iouem, Venerem, & Lunam, eſſe beneficas. 133. 1

Iracundi ſunt ſemper, quibus Mars præſidet. 130. 2

Ixarum ardores conſenſu reſidere. 144. 1

Iſabella Valleſia. 260. 2

Iſchiadicorum dolores modulatione minuuntur. 144. 1

Itali ſunt Regali ſemper nobilitate præfulgidi. 128. 2

Iulij II. genitura. 265. 1

Iuriſconſultus iniuriarum vult teneri illum, qui cum muliere turpes ſermones miſcuerit. 138. 1

Iuriſconſulti ſententia de ſeruo, in aliena familia

militia deteriore facto. 135. 2
Iuriſconſulti agnouerunt liberum arbitrium. 81. 2
Iuriſconſulti filios tradunt eſſe eiuſdem affectus cum patre. 130. 2
Iuriſconſulti quid de Genethliaca pronuncient. 277. 1
Iuriſconſulti recipiunt, filios eſſe ſimiles parentibus. 62. 2
Iuſtitia virtutibus cæteris imperat vnà cum lege. 83. 2
Iuuenes inuerecundos eſſe neceſſe eſt, vbi ſenectus impudens eſt. 130. 2

K

KEpplerus, vbi collocet Aſtrorum vim. 200. 1. 217
Kepplerus damnat Genethliacam. 277. 2

L

LAbor, & exercitatio magnam habet vim ad ſanitatem. 204. 2. 105. 1. & 2
Labores ante cibum. 105. 1
Labor quiete temperandus. 107. 1
Quantum valeat ad mores labor. 133. 2
Lac in nutrice quando impurum fiat. 99. 1
Lac maternum ſalutarius eſt quàm nutricis. 99. 2
Lacedæmonij non imagines modò; ſed & libros Archilochi parum pudicos à Republ. eiecerunt. 137. 2
Lactantius quare omnia ſpectacula damnabat. 137. 1
Lactantius dæmonum inuentum eſſe Aſtrologiam ſcripſit. 276. 1
Lacus, cur Luna non exagitet. 12. 1
Latio quænam ſit cauſa generationis, & corruptionis. 16. 1
Latro cum Domino crucifixus non beneficio natiuitatis ſuæ ad paradiſi æterna tranſiuit. 279. 1
Lenticula, vel faba valentior eſt, quàm piſum. 102. 1
Leo à Leone in quo diſſideat. 38. 2
Leonis in primo gradu, Ægyptij faciunt virum dextera caput Leonis tenentem, Arabes arborem, cuius ramis inſidet canis. 212. 1
in Leonis X. genitura qui fuerint indices Pontificatus. 265. 1
in Lepidorum genere tres intermiſſo ordine obducto membrana oculo geniti feruntur. 62. 2. 67. 2
Lex quare coniungatur optimè cum iuſtitia. 83. 2
Lex vnde vim cogendi habeat. 131. 2
Leges ſintne ſcriptæ, an non ſcriptæ intereſſe nihil videtur. ibid.
Leges latæ in Mathematicos. 296. ſuſe.
Liberum arbitrium agnouerunt omnes Theologi, Patres Græci, Patres Latini, Philoſophi, Phyſici, Metaphyſici, Medici, Principes, Rhetores, ipſi Mathematici, ac denique gentes vniuerſæ. 80. & ſeqq.
Liberum arbitrium nullam vult cauſam externam. 150. 1. & 2
Liberum arbitrium. 149. 1. & 2
Libertas ludificat, Aſtrologorum prædictiones. 148. 2. 149. 1
Libri obſcœni prohibiti. 137. 2. 138. 1
Libri Aſtrologiæ iudiciariæ prohibiti. 294
Ligna putrida lucem natura ſua ſortita ſunt. 3
Ligna cæſa Luna creſcente cur faciliùs putreſcant. 11. 1
Locus aſtri, ſeu Planetæ quid ſit, ex Ariſtotele. 198. 2
Locum æqualem non occupat corpus vllum dum mouetur. 199. 1
Loca inconiuncta, & aliena quæ. 225. 1. 226. 1
Locorum duodecim vires, atque ſignificationes. 196. 2. 197. 1. & 2
Lucæ Gaurici iudicium de genitura Petri Aloyſij. 245. 2
Luciferum honori, & nomini Cæſaris Romani dicare conati ſunt. 210. 2. 282. 1
Ludouici Sfortiæ genitura. 254. 2
Ludouici Sfortiæ electiones. 187. 1
Ludouici Sfortiæ mors. 187. 1
Lumen cœleſte calefacit, arefacit, humectat, & frigefacit. 5
Lumen Solis ſpeculis, & phialis, reflexum excitat ignem. 8. 2
Luminis cœleſtis & ignei natura eadem. 5. 2
Luna in ſuis etiam defectionibus lucet, ac rubet. 3. 1
Luna ſit quaſi alter Sol minor. 6. 2
Luna ſingulis menſibus hyemem atque æſtatem facit. 11. 1

Digitized by Google

Luna accipit initium temporis in nocturnis genituris. 188 2.190.1
in Lunæ curſu eſt brumæ quadam, & ſolſtitij ſimilitudo. 4.2
Lunæ lumen habet vim per ſe efficiendi caloris. 6.2
Lunæ, Soliſque vis quanta in generationibus. 45.1
Luna, ſtella benefica. 33.1
Lunam primis quatuor. aut ſeptem annis praeſſe quomodo intelligatur. 191.2
Luna in Tauro commorante, medicinam ſumendam non eſſe. 210.2
Lupus, & ouis diſſident. 39.1
Lyra oriente natum, euaſurum muſicum. 211.1
Lycurgus oſtendit conſuetudinem, ingentis eſſe momenti. 134.1

M

M*Acrino qui Imperium prædixerunt.* 242.
Magnetis vires. 36.2.38.2.
Maguſſei qui ſint, & vbi habitent. 291
Malorum futurorum vtilior eſt ignoratio, quã ſcientia: quod Phauorini exemplo apud Gellium comprobatur. 301.1.& 2
Manardus Ferrarienſis Medicus. 249.2
Manilius tradit, ſigna agere per ſe. 202 2
Marcelli II. Pontificis genitura. 265.2
Mare nullum patitur incrementum vel decrementum extra Herculeas columnas: & contrà. 12.1
Maris æſtus fidem facit arcanis Lunæ viribus. 7.2
Maris fluxus & refluxus, acceſſus & receſſus vnde. 12.1.& 2
Maria turbari ſolere nouilunio, plenilunio, quarta Luna vnde fiat. 7.2
Martis, & Saturni ſtellas maleficas eſſe. 33.1
Martis ſtella & areſacit, & vrit. 168 2
Martis motus hactenus non exploratus. 206.1
Marti ſubditi cuius ſint temperamenti. 30.2
Martialis. 130.1
Marſilius Ficinus. 276 2
Marſilij Ficini ſententia de aliorum conſuetudine, & conuerſatione. 135.2
Martini Lutheri varia genitura. 235.2
Matrem efficacem magis eſſe interdum, interdum patrem. 63.2.68.1
Matres propter fœtum quæ ſubeunt diſcrimina. 71.1.& 2
Matres cur filios educare debeant, eiſque vbera porrigere. 99.& 100. fuſe.
Matthæus Thaphurius. 266.2.255.1
Mauritius, Saxonum Dux. 261.2
Medicamenta immutare poſſunt totius corporis temperamentum. 115.2
Medici vnde deducant ſexus diuerſitatem. 68.1
Medici agnouerunt liberum arbitrium. 81.2
Medicorum, & Philoſophorum ſententia de mixtorum temperamento. 32.1.& 2
Medicinæ Auctores inter Deos coluit Antiquitas. 55.1
Mel, & caſeus, cibus valentiſſimus. 102.1
Membrum vnum aliquod ita diligimus vt illi æquari nihil poſſe putemus. 147.1
Mens humana omnium rerum corporalium præſtantiſſima aſſeritur. 85.2
Mentis noſtræ inuicta poteſtas probatur aduerſus corporis impulſum, in quod cœlum agit, quod agit. 87.1.& 2
Mercurius, & Luna in quinta dant fratres. 166.2
Mercurius ſiccat. 168.2
Mercurij ſtella participat naturam Martis, & Saturni. 33.1
Mercurius. 73.1
Metalla vnde procreentur. 11.2
Michaël Angelus Bonarota. 255.1
Mimi quàm ſint noxij. 137.1.& 2
in Minutijs eſt mira vis. 182.1
Mixta omnia intereunt, diſſipata primarum qualitatum temperie. 35.2
de Mixtorum temperamento, Medicorum, & Philoſophorum ſententia. 34. fuſe.
Monomeriarum lepidiſſima fabula. 211. fuſe.
Monſtrum Auenione viſum à Franciſco Valeriola. 73.2
Monſtra cur rarò fiant in ijs, quæ ſingulos pariunt. 75.1
Monſtrorum informitas fit, corrupto principio aliquo. 73.2
Monſtrorum tria genera. 73.2
Monza Mediolanenſis muſicus. 266.2
Morbi plurimi per incentiones tibiarum ſanati. 144.1
in Morborum criſibus facit ad rem, quo quiſque ſub cœli ſtatu, & ſub quibus ſtellis ortus,

tus, aut procreatus ſit. 51.2
Morbi augeri ſolent nouilunio, plenilunio, quarta Luna. 11.1
Mores animi ſequuntur temperationem corporis, ex Ariſtotelis ſententia. 53.2
Mortis domus à Poëta deſcripta. 218.1
de Morte, & vita nihil certò, ſtatui poſſe. 259. & 262. fuſe.
de Morte, aut vita cuiuſque, quàm temere decernant ex arte ſua Mathematici. 262
Motus cœli effectus. 13.2
Motus inſunt in generatione alij actu, alij potentia. 63.2
ad Motus animorum voluntarios non eſt externa cauſa requirenda. 149.1
Mundum hunc inferiorem oportet contiguum eſſe supernis lationibus. 4.2
Mundum rationis eſſe compotem qui dicunt, damnantur à S. Auguſtino. 25.2
Muſculorum iecuſcula bruma augentur. 7.1

N

Api ex oleribus valentior cibus, quàm paſtinaca. 102.1
Nomina ſtellis impoſita ex arbitrio. 209.2. 210.2
Natura cur duplices mulieribus mammas dedit. 100.1
Natura reuolutionum ſequitur naturam geniturarum, ſed debiliùs. 231.232. fuſe.
Natura vitium multi ſuſtulerunt meditatione, atque exercitatione. 112.2. 133.2
Natura vis. 100.2
Natura irritata expellit noxios humores. 42.1
Nebridius adoleſcens. 284.2
Negotium vnumquodq; vt aſtris præſidibus ſuſcipiatur, qui plurimùm intereſſe dicant. 168.1
Negotio vnicuique peragendo accommodata tempora eligenda ſunt. 168.2
Neroni qui in imperium prædixerunt. 236.2
Nerua relatus Imperator. 237.1
P. Nigidij prædictio de Auguſto. 236.1
Nouenia Græcorum quid ſint. 212.2
Nucis vmbra proximis ſtirpibus, grauis eſt. 40.1
Nuces valentior cibus. 102.1
Nuptiarum qualitas, & quantitas ex quo horoſcopi loco quæratur. 303.2
Nutrices quales. 99.1.101.1
à Nutricibus ſeneſcentibus qui lactantur, citiùs ſeneſcunt. 99.2

O

Obiecti præſentia fortior eſt quouis temperamento è ſtellis delapſo. 136. & ſeqq.
Obitus inopinati non rarò Dei optimi maximi ira ſolent immitti. 89.1
Obſeſſio aſtrorum, & aſpectus quàm pugnent inter ſe. 225.1. & ſeqq.
Obſtetricis, & parentum ſedulitate mutatur temperamentum, quod puer è ſtellis hauſit. 99 & ſeqq.
Obſtetricis officium quodnam ſit, ex Ariſtotele. 99.1
Oceanus Septentrionalis eſt totus immunis, & liber ab æſtu. 12.1
Oceanus Gallicus ad fauces Garumnæ fluminis, ſeptem horis fluit, & quinque refluit. ibid.
Odor à lucernarum extinctu plerumque fit cauſa abortus. 71.2
Onager, cibus eſt valentiſſimus. 102.1
Opinionis, & præſenſionis vis quanta. 251.2. 299.2. 301.1
Orbis diluuij, & præſens quotus ſit, & quis ijs dominetur. 193. fuſe.
Orbis decimi natura qua ſit, ex recentioribus Aſtrologis. 203.1
Orbes minores quamquam à maioribus continentur, non migrant tamen ex vno in alium locum. 119.1
Orbes duos ſupra octauum qui excogitauerint. 203.1
Orbium cœleſtium natura qualis habeatur in Philoſophorum ſcholis. 203.2.229.2
Origenis diſputatio in Aſtrologos. 287.2
Orion quo tempore oriatur, quo tempore occidat. 9.2
Orion cur, & occumbens, & oriens moleſtus eſſe ſoleat, ex Ariſtotele. 208.1
quòd Orionis ad ortum vſque ad Eteſias, ac Prodromos tranquillitas generatim contingat, duæ traduntur cauſæ ab Ariſtotele. 9.2
Orionis ortu quòd dies maximè varient, ratio Ariſtotelis. 208.1
Ornithiæ flant poſt hyemales verſiones. 10.1. 208.1
Ouis, & lupus in quo diſſideant. 39.1

Ouil us,

Digitized by Google

Ouibus, & capris cur monſtra magis accidant. 75.1
Ouidius laudat veterum moderata conuiuia. 141.2
Ouidius de vi conſuetudinis. 111.2

P

PAlmulæ valentiores ſunt ex fructibus ſurculorum, quàm quæ poma propriè nominantur. 102.1
Panætius Stoicus Aſtrologorum prædicta reiecit. 275.2
Parentes ex quarto horoſcopi loco oſtenduntur. 197.2
Parentum interitus non rarò Dei optimi maximi ira ſolent immitti. 140.2
Parentum, & obſtetricis ſedulitate mutatur temperamentum, quod puer è ſtellis hauſit. 99. & ſeqq.
Parentum negligentia in educandis liberis. 132.2
Parere, & imperare non ſolùm neceſſariorum ſunt, ſed etiam vtilium. 87.2
Paris Cereſarius. 237.2
Parmenes Chaldæus ob ſuam temeritatem punitus. 300
Partem dexteram fortiorem. 68.2
Partes maſculinæ, & fœmininæ Signorum referuntur. 213.2
Partes plenæ, ac vacuæ. 214.1
Partus ſignificatur diſco. 161.2
Patrimonium ex quarto horoſcopi loco oſtenditur. 196.2
Patria in quo horoſcopi loco inueniatur. 197.1
Pauli Veneti opinio de fluxu, & refluxu maris. 12.2
Pauli II. genitura. 264.2
Pauli III. genitura. 265.1
Pauli IV. genitura. 265.2
Pauo, cibus eſt valentiſſimus. 102.1
Perfectorum forma vnde inducatur. 19.2. 24.1. 27.2
Perturbationes animi lyra compoſitæ. 144.1
Peſtilentiæ vnde ortus habeant. 11. & ſeqq.
Peſtilentiæ, & morborum popularium cauſa vnde deducta. 51.2
Petrus Aliacenſis Cameracenſis Cardinalis. 194.1
Petrus Aretinus ſcurra famoſiſſimus. 158.1
Petrus Caſtellæ Rex. 298.2.294.1
Petri Aloyſii genitura. 237.2.245.2.260.2
Phauorinus Genethliacam eſſe ait offuciarum genus ab eruſcatoribus excogitatum. 276.2.301.2.227.2.230.1.231.1.178.1
Picturis obſcœnis impudicitiæ veluti originem adſcribit Propertius. 137.2
Pilæ parua exercitatio quantum ad valetudinem conferat. 105.1. & 2
Piſcis Auſtrales ſtellæ quos effectus habeant. 174.2
Piſcium cibus grauiſſimus quis ſit. 102.1
Planeta quando obſideri dicatur, exemplo declaratur. 225.1
Planetæ cùm ad locum coniunctionis luminariumi quæ in genitura præceſſit, peruenerint, quid operentur. 198.2.191.1.256.1
Planetæ, ſeu aſtri locus quis ſit, ex Ariſtotele. 199.1
Planetæ nouas, & aſcititias vires aſſumunt à Signo, in quo verſantur. 202.1.220.1
Planetæ aliud ex vna, aliud ex alia cœli plaga efficiunt. 218.1
Planetarum vires experiri non potuerunt Aſtrologi. 164.2.169.2.177.1.180.1
Planetarum, partiumque Zodiaci directiones. 198.2
Planetas alios facit maſculinos Ptolemæus, alios fœmininos. 33.1
Plinius de antipathia, & ſympathia. 38.2
Poëta de victu. 203.2
Poëta de conſuetudine. 111.2
Poëtæ Genethliacis ſuperbè illudunt. 228.2
Poëtæ obijciunt Genethliacis mendacia. 278.1
Poeta de vita rurali. 251.1
Poetæ in auaros. 250.2
Poetarum teſtimonia, quibus probatur, filios eſſe ſimiles parentibus. 62.1 & 2
Poloni, gens vrbanitate inclyta. 128.1
Pompeio vtile fuit ignorare, ſuum exitum. 301.1
Pontanus quid de Genethliacæ vanitate pronunciet. 277.1
Poſſeſſionis, ac ſpei incrementa ex quo loco horoſcopi noſcantur. 197.2
Poteſtatis maxima inſignia, & perpetuas fœlicitates quãdo largiatur Saturnus. 235.2
Præconium poſtremum Aſtrologiæ quodnam ſit. 299.2
Prædictiones augurum. 239.1 & 2
Prædictiones, quibus Genethliaci ſuam artem confir-

confirmare ſolent, non ſunt Aſtrologica. 241. & ſeqq.
Prædictiones Aſtrologorum iuuat leuitas conſulentium. 251.2
Prædictiones Aſtrologorum ſeditioſæ. 299.2.
Preſbyter, qui conſuluerat Aſtrologos à diuinis amotus. 296.2.
Principibus multis Genethliacam artem exitio fuiſſe. 298.2.
Proclus, & Euryſthenes Lacedæmoniorum Reges gemini fratres, diſſimiles omnibus in rebus fuerunt. 228. 1
Proclus Genethliacas nugas Philoſopho homine indignas duxit. 275.2
ex Prudentia & vſu rerum plura diuinant Aſtrologi quàm ex arte Aſtrologica. 250.2
Pſylli vim habent tractandi ſerpentes. 36. 2
Ptolemæus agnouit liberum arbitrium. 81.2
Ptolemæus quid ſenſerit de alfridarijs. 189.1
Ptolemæus vnde mutuatus ſit ſyderum ſolia, carpenta & currus. 220. 1
Ptolemæus negat quidquam certò ſtatui poſſe de vita, & morte. 248. 1
Ptolemæus quid de Genethliaca vanitate pronunciet. 277. 1
Ptolemæi ſententia de mixtorum temperamento. 32. 2
Ptolemæi doctrina ſiue ſententia de fœtu. 56. 2
Ptolemæi iudicium de Genethliacis ſui temporis. 157. 1
Publicius & Vibius quidam è plebe, indiſcreta prope ſpecie fuere ſimiles Magno Pompeio. 66.2
Pueri quomodo ad honeſta exercitia ſint adducendi. 107. 1
Puerorum exercitia quæ eſſe debeant. 104. 2. 107. 1
Pulegium aridum floreſcit ipſo brumali die. 7. 2. 12. 1
Pythagoras quibus verbis, etſi obſcuris, declarauit flagitioſorum hominum conſortium noxium eſſe. 135. 1

Q

QVadratus aſpectus quid ſit, ex Cardano. 223. 1. & 2
Quadratum quid ſit, ex Firmico. 222 2
Qualitates primæ quatuor efficiuntur à ſolo lumine cœleſti. 5. 2
Qualitates quatuor primæ peragunt omnes rerum ſublunarium mutationes, generationes, augmentationes, alterationes. 11.1
Qualitatum primarum diſſipata temperie, intereunt mixta omnia. 35. 2
Qualitatum primarum temperamentum. 34. 1
In mixto non ſunt qualitates in ſummo. 33. 2
à Quantitatibus accidentarijs, vt inſtrumenta ſunt ſubſtantiæ, formas ſubſtantiales effici. 27. 2
Quantitate ſolùm interimunt medicamenta frigida. 115.2
Quartanæ febres vnde proueniant. 50.2
Quartus ab horoſcopo locus cur imum cœlum appelletur. 214.2. 196.2
Quies, & labor quantum valeant ad morum rationem. 104. fuſe.
pro Quintili, & Sextili menſibus, Iulium, atque Auguſtum vocamus. 210.2. 282.1
Quintus ab Horoſcopo locus cur appelletur bona fortuna. 196.2
Quotidianæ febres vnde ortum capiant. 50. 2

R

RAdiatio fœlix quæ ſit. 223
Rapa ex oleribus valentior eſt quàm paſtinaca. 102. 1
Rationem Horoſcopum reſtituendi pertinere putat ad omnes Planetas Cyprianus Leouitius. 256.1
Rectificare genituras per accidentia, an liceat Aſtrologis. 255.2
de Religione quid afferant Mathematici. 267.2. 268. 1. 197 1. 212.1
Rerum initia à genitura pendent tribus modis. 202.1
Retrogradatio. ibid.
Reuolutio. 193 & ſeqq.
Reuolutiones magnas confictas. 193. fuſe.
Reuolutiones magnæ non probantur Aſtrologiæ principibus. 231.2 232 2. 233.2
Reuolutiones nihil efficere poſſunt, quod in genitura non contineatur. 233 2
Romæ principis vrbium genitura. 226. 2
Romulus Vticenſis. 266. 1
Romuli legibus obſcœna loquens coram fœmi-

nis, non ſecus quàm homicida puniebatur. 138. 1

Rubeta quo pacto muſtellam ex arbore deuorandam educat. 40. 2

Ruta, & Braſſica quanta inimicitia. 40. 2

S

SAnguis hircinus emollit adamantem. 39. 2

Sanguinarij ſunt ſemper, quibus Mars præſidet. 30. 2

Sapienti famulantur omnia tanquam alteri Deo. 85. 2

Sapientia vt præſtat, ita & præeſt reliquis. 84. 1

Saturni, & Martis ſtellas maleficas eſſe, ex Ptolemeo. 33. 1

Saturni frigidam naturã ſi contendant Aſtrologi ex vario eius aſcenſu per partes hemiſpherij noſtri deprehendi, quid reſpondendum. 172. 1

Saturni, vel Martis ad locum quando aliquis Planeta peruenerit, quid ſignificet. 198. 2

Quid Saturnus faciat in ſingulis domibus. 214. & ſeqq.

Saturno ſubditi cuius ſint temperamenti, ex Bellantio. 30. 2

Saturno deſunt ea quæ Solis, & Lunæ experimentum facilè reddunt. & certum. 171. 2

Sciendi ſtudium non eſt hauſtum è cœlo. 147 2

Scientiæ iam partæ voluptas maxima. 148. 1

Scipionis Africani vaticinium. 247. 2

Scorpionibus obnoxias ædes fore, quæ Scorpione quarto cœli loco exiſtente exædificatæ fuerint. 211. 1

Scylax Halicarnaſſæus Genethliacam repudiauit. 275. 2

Scythæ immanis feritatis crudelitate graſſantur. 127. 2

Secta in quo Horoſcopi loco inueniantur. 197. 1. & 2

Semen quare dicatur inſtrumentum viuentis. 27. 2

Semen genitale an cauſa ſit ſimilitudinis aut diſſimilitudinis filiorum. 63. fuſe.

Seminum diuerſitas quantum momenti habeat ad proprietatẽ generis vniuſcuiuſque. 244. 2

Seneca meritò laudat ruralem vitam degentes. 141. 1

Senecæ opinio de fluxu, & refluxu maris. 12. 2

Senectutis alimentum quale eſſe debeat. 103. 1

Septimi, vel quarti numerus criſis auctor non eſt. 46. 2

apud Seras lex eſt nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare ſimulachra. 291. 2

Serpentem peperit ancilla quædam. 74. 2

Seruorum ſubſtantia ex quo Horoſcopi loco monſtretur. 197. 1. & 2.

Sexuum diuerſitatẽ quomodo diſtinguat Ptolemæus. 67. 2.

Siciliæ incolæ, præſtantiæ, benignitati, amicitiæ ſtudent. 127. 2

Signa inter ſe æqualia ſunt, aſtrorum aſteriſmi non item. 209. 1

Signa agere per ſe, & ſine ope ſtellarum. 217. 2

Signa vocalia, & muta. 76. 2

Signa octauæ ſphæræ quàm diſſideant à Signis decimi orbis. 204. 2

Signorum fœcundorum & infœcundorum deſcriptio ex Manilio. 201. 2. 203. 2

Signa nocturna. 201. 2

Terreſtria, & aquatica. ibid.

Signorum vis vnde profluat. 203. 1

Signis quotuplex actionis genus attribuatur à Mathematicis. 202. 1

Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum ſuaſu in Crobatos inſiliens incredibilem cladem accepit. 298. 2

Singularium, & generalium nomine quid intelligatur. 165. 2

Siniſtrum trigonum. 222 2

Sinus Mexicanus ab æſtu immunis eſt, & liber. 12. 1

Sixtus V. primo ſui Pontificatus anno Aſtrologiæ vſum planè interdixit. 297. & ſeqq.

Sixtus ab Hemminga vnde conficiat, horoſcopum vnum non poſſe pluribus accidentibus accommodari. 258. 1

Sixtus ab Hemminga Friſius Aſtrologorum deliramenta pateſecit. 277. 2

Sixti ab Hemminga teſtimonium egregium de falſitate, & impoſſibilitate Aſtrologiæ. 304. 2

Socrates Genethliacam diſciplinam in Mathematicum cenſum non refert. 275. 1

Sopho-

Sophocles. 182.2
Sol genitoris patriſque nomine appellatur. 4.2
Sol per totum annum hyemem atque æſtatem facit, Luna per menſem. 11.1
Sol accipit initium temporis in diurnis genituris. 188 2
Sol aliud ex Ariete, aliud ex Leone efficit. 206. 2
Solis motus quos reddat effectus. 3
Solis lumen excitat ignem. 8.2
Solis, & Mercurij ſtellarum temperamentum quale ſit, ex Ptolemæo. 33.1
Solis domus à Poëta deſcripta. 220.1
Sole nunc acribus nunc temperatius agente, cur diuerſas colligant Signorum vires Aſtrologi. 207. 1
Solem & Saturnum patribus, Lunam & Venerem matribus naturaliter aſſimilari ſcribit Ptolemæus. 95.2.60.2
Solſtitij æſtiualis prærogatiua quænam ſit. 232.2
Societas prima, & generis humani conſeruatrix quænam dicatur ab Ariſtotele. 147.1
Societatis ſtudium aduerſatur priuatis commodis. 147.1
Solertia Medici quantum valeat, duplici exemplo declarat Galenus. 117.2
Sophocles quo genere mortis obierit. 182.2
Sors, fortuna, quid ſint. 122.2.240.2.241. 1. & 2
Spadones parum à fœmina ſpecie diſtant. 69. 1.
Sphæra octaua ecliptica cur mobilis ab Aſtronomis appelletur. 216.2
à Sphæra octaua Zodiaco mobili, & varijs ſtellis apto, qualem Zodiacum cogitarint diuerſum Aſtronomi, Alphonſi Regis tempore. 203.1.205.2.216.2
Sphæræ octauæ & decimi orbis Signa quantum diſtent, & diſſideant inter ſe. 216.2
Spurinæ prædictio de C. Iulio Cæſare. 239.2
Stellæ omnes poſſunt, & nonnihil calefaciendo, vapores aliquos extrahere. 62
an Stellæ omnes formas omnes edant. 27.1
quæ Stellæ alias videant, & quæ audiant, vel contrà, ex Iulio Firmico. 195.1
Stellarum inerrantium facultates, ex Ptolemæo. 33.1.168.2
Stellarum arbitraria diuiſio. 209.2. 204.2. 233
Stellas mutuo, ſe præpedire. 92. &c.
Stellas igneas eſſe putarunt, qui cœlum igneum eſſe docuerunt. 3.2
Stellis vniuerſis inſita eſt lux aliqua ſibi propria. 3.1. & 2
Strabo Ariſtocleam puellam nudam videns, in eam exarſit. 138.2
Strato Lampſacenus vnde deducat monſtrorum cauſas. 75.2
Subſtantia ex quo horoſcopi loco oſtendatur. 196.2. 197.2
Subſtantia ſeruorum ex quo horoſcopi loco monſtretur. ibid.
Suilla caro inter domeſticos quadrupedes leuiſſima eſt. 102.1
Suillo ſanguine paſtus quidam cœno ſemper delectabatur. 99. 2
Sutoris de Octauio diuinatio. 247.1
Sympathiæ, & antipathiæ rebus vnde fiant, eius ratio duplex. 38.2. &c.

T

TAurus cur inter ſydera relatus, ex Ouidio. 210.1
Tauri primus decanus. 211.2
in Tauro Luna commorante, Medicinam non eſſe ſumendam. 210 2
Taxus Narbonenſis conſidentes lædit, & non tardò necat. 40.1
Temperamentum quid ſit, ex Fernelio. 34.1
Temperamentum primarum qualitatum an ſit à cœlo. 35.1.36.1
Temperamenta duo in eodem homine diſtinguit Bellantius. 30.2
Temperamentorum omnium differentiæ quot, & quales. 33.2
Temperie primarum qualitatum diſſipata, mixta omnia intereunt. 35.2
Tempora unicuique negotio peragendo accommodata eligenda ſunt. 186. 1. & 2
Terra natura in vniuerſo quaſi fœmina materque ſtatuitur. 3
Tertianæ febres vnde proueniant. 50.2
Tertullianus quid de Aſtrologis pronunciet. 294. 2
Thebani cur pingues, & valentes habeantur. 109
Theologi Scholaſtici quid de Mathematicis pronuncient. 276 2
Thraſyllus prædixit Imperium Tiberio. 236. 2. 242.2. 247.1

Tiberius Nero arti Aſtrologicæ Thraſyllo magiſtro operam dedit. 236.2
Tiberij prędictio de Galba. ibid.
Tiberius Gracchus quo die interfectus fuit è domo egrediens, grauiſſimè ad limen offendit. 240.1
Toronius M. Antonio iam triumuiro duos eximiæ formæ pueros, alterum in Aſia genitum; alterum trans Alpes, vt geminos vendidit, quorum mira erat ſimilitudo. 67.1
Trigonum quid ſit, ex Firmicó. 223.1.& 2
Trinus aſpectus, ex Cardano, quid ſit. 223.1
Tullius oſtendit vtiliorem eſſe ignorantiam malorum futurorum, quàm ſcientiam. 301.1
Turcæ luctatores hodie à Venere abſtinent. 123.2
Tycho Brahe declarat incertos eſſe aſtrorum congreſſus. 164.1.206.230.1
Tycho Brahe ſcitè veriſſimeque ſcripſit, in religionem veram nihil iuris habere aſtrorum decreta. 268.1
Tycho Brahe quid de Aſtrologia, & Aſtrologis pronunciet. 277.2

V

Valetudinis, ac vitij cauſa in quo horoſcopi loco inueniatur. 197.1.& 2
Valetudini, & naturali temperamento obeſt plurimum, eorum, quibus quis aſſueuerit, repentina commutatio. 110.1.& ſeqq.
Valentiſſimum in cibo quid vocetur. 102.1
Venetiarum genitura. 226.2
Venti Septentrionales ſalubriores ſunt, quàm ſubſolani vel auſtri. 108.1
Ventidius Baſſus Aſculanus. 120.2
Venus non ſecus ac Luna creſcit, ac decreſcit. 2.1
Veneris ſtella eoſdem habet effectus, quos Iupiter ſed ratione diuerſa. 268.2.33.1
Venerem, Iouem, & Lunam, ſtellas eſſe beneficas ex Ptolemæo. 33.1
Venerem præeſſe ab anno decimoquarto ad vigeſimum primum. 188.2
Ver & Autumnus unde efficiantur. 3
Verni æquinoctij prærogatiua quænam ſit. 232.2
Veritatem prędictionum aſtrologicarum fortuitam eſſe. 247. fuſe.
Veratrum, & cicuta. 36.2
Vergiliarum occaſu ad Fauonij vſque flatus pereunt, qui diuturno morbo laborarunt. 274.2
Veſpaſianus, Aſtrologiæ peritiſſimus. 237.1
Veſpaſiano qui Imperium prædixerunt, vnde id habuerint. 243.2
Via lactea quid. 3
Vibius & Publicius quidam è plebe, indiſcreta propè ſpecie fuere ſimiles Magno Pompeio. 66.2
Vicinitas aſtri quotuplex poteſt eſſe, & quæ efficacior. 179.1
Viciſſitudo rerum quomodo perſtare videatur. 16.2
Vicomercati opinio de fluxu, & refluxu maris. 12.2
Victus mutatio noxia, ex Hippocratis ſententia. 110.1.2.&c.
Victu magis fouetur temperamentum, aut diſſoluitur, quàm alia re qualibet. ibid.
Viperarum morſus per tibicinem ſanati. 144.1
Vim exemplorum ſupra omnem cœli poteſtatem eſſe declarat Plato. 130. fuſe.
Vita noſtra omnis in remiſſionem, ac ſtudium diuiſa eſt. 107.1
Vita ruſticana quantum valeat ad morum rationem. 140.1.141.1
Vita hominum & ſpiritus in quo loco horoſcopi contineatur. 196.2.197.2
Vitæ amor ſyderali impulſui obſtat non rarò. 147.1
Vitæ beatæ appetitio. 148.1
de Vita, & morte quidquam certò, & indubitatò ſtatui poſſe negat Ptolemæus. 232.2. 262.1
Vitium natura multi ſuſtulerunt meditatione, atque exercitatione. 133.2.112.1.& 2
Vitij, ac valetudinis cauſa in quo horoſcopi loco inueniatur. 196.2.197.2
Vitia animi ex quo horoſcopi loco perſpiciantur. ibid.
Vmbra terræ Soli officiens noctem efficit. 3
Voluntates humanæ ſyderum poteſtati minimè ſubiectæ. 83.& ſeqq.
Voluntatis libertas. 146.2.150.1
Vrbes ſalubriores quænam ſint. 107.& ſeqq.
Vrbium ridiculas eſſe genituras. 226.1 & 2
Vtilitas Medicinæ quanta ſit. 54 & 55. fuſe.

Xeno-

X

Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberauit. 144. 1

Z

Zodiacus qua inſania dicatur locus Planeta. 199. 1

Zodiacus quomodo diuidatur ab Aſtrologis nulla relatione facta ad Planetas. 212. 1

Zodiacus primus cur dicatur ab Aſtrologis fixus, & immobilis, ſecundus verò mobilis, & fixus. 216. 221. 1

Zodiaci ſigna in minuta qua ratione diuiſerunt ij qui hanc artem Genethliacam peperunt. 162. 1

Zodiaci in quolibet gradu, aut minuto, an poſſint Aſtronomi obſeruare omnes aſtrorum congreſſus. 164. 1. 205. 2. 206. 1. 230

Zodiaci partes in Monomerias ſecuerunt Ægyptij. 211. 1

Zodiacus vnus tempore Alphonſi Regis. 202. 2

Zodiaci duo ſunt concipiendi in corporibus cœleſtibus. 216. 2

Zodiaci partium, Planetarumque directiones, commentum Aſtrologicum. 198. 2

Zodiaci duodecim partes vt habverant Mathematici, ita duodecim in eo formant ſtellarum ſchemata inuiſibilia. 203. 1

Zodiacos duos finxerunt recentiores Aſtrologi. 203. 1

Finis Indicis Rerum, & Verborum.

ERRATA.

Errata	*reſtituto.*
In dedicatoria. quod tibi.	quo tibi.
fol. 3. col. 1. Tholeſcopium.	Theleſcopium.
17. 2. nſi.	niſi.
ibidem. pridiem.	pridem.
18. 2. propignit.	progignit.
25. 2. vna conſentiendi organum.	vna cum ſentiendi organo.
28. 2. quæ temperatæ.	quas temperatas.
32. 2. philotophis.	philoſophis.
59. 2. perſpectat.	perſpecta.
61. 2. retorno.	retorto.
63. 1. omnes.	omne.
64. 2. conſent.	cenſent.
128. 2. Aphroorum.	Aphrorum.
144. 1. liber.	librum.
153. Aſtrogiæ.	Aſtrologiæ.
158. 2. abſcribunt.	aſcribunt.
202. 1. acſcribunt,	aſcribunt.
204. 2. aſcribuere.	attribuere.
250. 2. ex prudentia.	ex prudentia potius.

Regeſtum.

a b A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T V X.

Omnes ſunt Quaterniones, præter a, & X, quæ ſunt Duerniones.

ROMAE.

Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. M. DC. XV.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google